

T.C.
Ardahan Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları

ÇAĞDAŞ TÜRK YAZI DİLLERİNDE GİYİM KUŞAMLA İLGİLİ SÖZ VARLIĞI

Ezgiya MALKOÇ

Doç. Dr. Mayrambek OROZOBAYEV

Doktora Tezi

Ardahan, 2023

ÇAĞDAŞ TÜRK YAZI DİLLERİNDE GİYİM KUŞAMLA İLGİLİ SÖZ VARLIĞI

Ezgiya MALKOÇ

Doç. Dr. Mayrambek OROZOBAYEV

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları

Doktora Tezi

Ardahan, 2023

KABUL VE ONAY

Ezgioya MALKOÇ tarafından hazırlanan “Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Giyim Kuşamla İlgili Söz Varlığı” başlıklı bu çalışma, 24.03.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ayşe Melek ÖZYETGİN (Başkan)

Doç. Dr. Mayrambek OROZOBAYEV (Danışman)

Prof. Dr. Ceval KAYA

Prof. Dr. Mustafa ÖNER

Doç. Dr. Sami PATACI

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mustafa ŞENEL

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

24.03.2023

Ezgiya MALKOÇ

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

(1) Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Doç. Dr. Mayrambek OROZOBAYEV danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Arş. Gör. Ezgioya MALKOÇ

ÖZET

MALKOÇ, Ezgiya. *Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Giyim Kuşamla İlgili Söz Varlığı*, Doktora Tezi, Ardahan, 2022.

“Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Giyim Kuşamla İlgili Söz Varlığı” adlı bu tez çalışması, Türkiye Türkçesi başta olmak üzere günümüzdeki tüm Türk yazı dillerinin ölçünlü sözlüklerindeki giyim-kuşam kültürüne ait isimlere dayalı söz varlığını konu edinmektedir. Tezin amacı, çağdaş Türk yazı dillerindeki giyim kuşamla ilgili söz varlığının dilsel özelliklerinin karşılaştırmalı yöntemlerle ortaya konulmasıdır.

Çalışma giriş, inceleme, dizin, sonuç ve kaynakça ana bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde tezin konusu, amacı, inceleme yöntemleri, kapsamı ve dil-kültür ilişkisi çerçevesinde Türklerde giyim kuşama dair teorik bilgilere yer verilmiştir. İnceleme kısmında çağdaş Türk yazı dillerinde giyim kuşamla ilgili kullanılan sözler (adlar) tespit edilerek anlamlarına göre baş giyim, beden giyim, ayak giyim, giyimi tamamlayan parçalar, giyim kuşam ham maddeleri ve giyim kuşamla ilgili diğer sözler olarak altı alt başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıklardaki sözler ayrıca Türkiye Türkçesinde bulunan, Türkiye Türkçesi ile diğer Türk yazı dilleri için ortak olan sözcükler ve Türkiye Türkçesinde bulunmayıp diğer Türk yazı dillerinde rastlanan sözler şeklinde iki kısma ayrılarak ele alınmıştır.

Çalışmanın sonuç kısmında çağdaş Türk yazı dillerinde giyim kuşam sözlerine ait elde edilen bulgular ve veriler genel olarak değerlendirilmiştir. Buna ilaveten sonucu destekleyecek nitelikte olan ve konuyla ilgili eski Türkçeden beri kullanılagelen sözcüklerin Türk yazı dillerindeki bugünkü görünümünün bir listesi de sunulmuştur. Dizin kısmında söz konusu çalışmayla ilgili incelenen tüm öğelerin dizini verilmiştir. Kaynakça kısmında ise çalışmada kullanılan tüm kaynaklar alfabetik olarak sıralanmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Çağdaş Türk yazı dilleri, giyim kuşam, karşılaştırmalı söz varlığı, Türkiye Türkçesi.

ABSTRACT

MALKOÇ, Ezgiöya. *Vocabulary Related to Apparel in Contemporary Turkish Written Languages*, Ph.D. Thesis, Ardahan, 2022.

This thesis, titled “Vocabulary of Apparel in Contemporary Turkish Written Languages”, deals with the vocabulary based on the names of the clothing culture in the standard dictionaries of all Turkish written languages, especially Turkey Turkish. The study aims to reveal the linguistic features of the vocabulary of apparel in contemporary Turkish written languages with comparative methods.

The study consists of the main sections of introduction, analysis, index, conclusion and bibliography. The introductory part covers the theoretical information about Turkish apparel within the framework of the subject, purpose, study methods, scope and language-culture relationship of the thesis. In the analysis part, the words (nouns) used in contemporary Turkish written languages for clothing were determined and discussed under six sub-headings according to their meanings as headwear, bodywear, footwear, pieces that complement clothing, raw materials of clothing and other relevant words. The words under such titles are also divided into two parts as words found in Turkey Turkish, common in both Turkey Turkish and other Turkish written languages, and words not found in Turkey Turkish but found in other Turkish written languages.

In the conclusion part, the findings and data obtained regarding apparel nomenclature in contemporary Turkish written languages were overall evaluated. Furthermore, a list of the current appearances of the words, which have been used since ancient Turkish and related to the subject, in Turkish written languages, is also presented to support the conclusion. The index section includes the index of all analyzed items related to the study in question. In the bibliography, all the sources used in the study are listed alphabetically.

Keywords:

Contemporary Turkish written languages, apparel, comparative vocabulary, Turkey Turkish.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	
ETİK BEYAN	
ÖZET.....	5
ABSTRACT	6
İÇİNDEKİLER.....	7
KISALTMALAR DİZİNİ.....	84
TABLolar DİZİNİ	86
GRAFİKLER DİZİNİ	87
TARİHİ VE ÇAĞDAŞ TÜRK YAZI DİLLERİNİN YAZIMINDA KULLANILAN HARFLER VE SES DEĞERLERİ	88
ÖN SÖZ.....	90
GİRİŞ	92
1. BÖLÜM.....	101
DİL VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ.....	101
1.1. DİLİN KÜLTÜREL BOYUTU	101
1.2. KÜLTÜREL MİRAS: GİYİM KUŞAM OLGUSU VE TÜRKLERDE GİYİM KUŞAM	103
2. BÖLÜM.....	112
GİYİM KUŞAM SÖZLERİ.....	112

2.1. BAŞ GİYİM	112
2.1.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesiyle Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Baş Giyim Sözleri	112
2.1.1.1. agel.....	112
2.1.1.2. arakiye.....	112
2.1.1.3. aziziye	112
2.1.1.4. bandana	112
2.1.1.5. barata.....	112
2.1.1.6. baret	113
2.1.1.7. başlık.....	113
2.1.1.8. başörtüsü // başörtü.....	114
2.1.1.9. bere (II)	114
2.1.1.10. börk	114
2.1.1.11. börkenek.....	115
2.1.1.12. bürgü	116
2.1.1.13. bürümcük.....	116
2.1.1.14. çalma	117
2.1.1.15. çatki.....	118
2.1.1.16. çeki.....	118
2.1.1.17. çelgi.....	119
2.1.1.18. çelik başlık.....	119
2.1.1.19. çember	119
2.1.1.20. çit (II)	119
2.1.1.21. dalfes	120
2.1.1.22. destar	120
2.1.1.23. dolak.....	121
2.1.1.24. dolama	121
2.1.1.25. dolambaç	122
2.1.1.26. duvak.....	122
2.1.1.27. eşarp	123
2.1.1.28. fes.....	123
2.1.1.29. forma başlık.....	123

2.1.1.30. f��tr.....	123
2.1.1.31. hotoz.....	124
2.1.1.32. kallavi.....	124
2.1.1.33. kalpak.....	124
2.1.1.34. kanotiye.....	125
2.1.1.35. kap����on	125
2.1.1.36. kask	126
2.1.1.37. kasket	126
2.1.1.38. kavuk.....	126
2.1.1.39. kepez	127
2.1.1.40. kep.....	128
2.1.1.41. kolonyal ��apka	128
2.1.1.42. k��lah.....	128
2.1.1.43. le��ek	129
2.1.1.44. mi��fer.....	129
2.1.1.45. namaz bezi.....	130
2.1.1.46. namaz ������.....	130
2.1.1.47. nezgep	130
2.1.1.48. nikap.....	130
2.1.1.49. ��rtme	131
2.1.1.50. ��rt��.....	131
2.1.1.51. panama	132
2.1.1.52. papak.....	132
2.1.1.53. pe��tamal	133
2.1.1.54. po��u.....	133
2.1.1.55. sarık.....	133
2.1.1.56. sikke (III).....	134
2.1.1.57. silindir ��apka.....	134
2.1.1.58. siperlik.....	134
2.1.1.59. ��apka	135
2.1.1.60. takke.....	135
2.1.1.61. terek	136

2.1.1.62. terlik	136
2.1.1.63. tolga	137
2.1.1.64. tül bent	138
2.1.1.65. türban	138
2.1.1.66. üsküf.....	138
2.1.1.67. vualet.....	139
2.1.1.68. yaşmak	139
2.1.1.69. yemeni.....	140
2.1.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Baş Giyim Sözleri	140
2.1.2.1. ağbanı (I)	141
2.1.2.2. ak ileki // <i>ileki</i>	141
2.1.2.3. alafa.....	141
2.1.2.4. ak sülle.....	141
2.1.2.5. amoma.....	141
2.1.2.6. arakçın // arakşın.....	141
2.1.2.7. arçuul.....	141
2.1.2.8. atguç.....	141
2.1.2.9. atgulak.....	141
2.1.2.10. av (II)	141
2.1.2.11. av cavluk	141
2.1.2.12. aypooç	141
2.1.2.13. bağdatı (II).....	142
2.1.2.14. baş kiyim	142
2.1.2.15. başatguç.....	142
2.1.2.16. başdarı	142
2.1.2.17. batiska	142
2.1.2.18. baylama	142
2.1.2.19. beyzə	142
2.1.2.20. bənarə.....	142
2.1.2.21. bənd (IV)	142
2.1.2.22. bəy papağı // bəylik papağı.....	142

2.1.2.23. bıtday hağın	142
2.1.2.24. bodurku (II)	143
2.1.2.25. bokka.....	143
2.1.2.26. bota (II)	143
2.1.2.27. boydas	143
2.1.2.28. bökebay	143
2.1.2.29. budyonovka	143
2.1.2.30. buhar börk	143
2.1.2.31. calpak börk	143
2.1.2.32. cambörük.....	143
2.1.2.33. cangır kagar	143
2.1.2.34. cekey	143
2.1.2.35. cezoğa (II)	143
2.1.2.36. cunayı // cuna.....	143
2.1.2.37. cüdür	144
2.1.2.38. çabıt // çavıt	144
2.1.2.39. çaçvan	144
2.1.2.40. çadra.....	144
2.1.2.41. çapıh.....	144
2.1.2.42. çarkat.....	144
2.1.2.43. çırpa börk	144
2.1.2.44. çikilə.....	144
2.1.2.45. çille cavluk	144
2.1.2.46. çilleli öyme.....	144
2.1.2.47. çontal.....	144
2.1.2.48. çögörmö	145
2.1.2.49. çufalı keten	145
2.1.2.50. çutkabagı	145
2.1.2.51. çümbet.....	145
2.1.2.52. dartı	145
2.1.2.53. delegey	145
2.1.2.54. dekan.....	145

2.1.2.55. dəbilqə.....	145
2.1.2.56. dəsmal	145
2.1.2.57. didək.....	145
2.1.2.58. doka.....	145
2.1.2.59. dovurzak.....	146
2.1.2.60. dödrəng	146
2.1.2.61. dumca	146
2.1.2.62. durra	146
2.1.2.63. dürkev	146
2.1.2.64. dürüyə	146
2.1.2.65. düyürd	146
2.1.2.66. eek algıç	146
2.1.2.67. éyekсэн.....	146
2.1.2.68. əmmamə	146
2.1.2.69. əsməşal.....	146
2.1.2.70. fata	146
2.1.2.71. furajka	146
2.1.2.72. gecəpapağı.....	147
2.1.2.73. gəzekçi (II)	147
2.1.2.74. gəlinlik duvağı.....	147
2.1.2.75. gıñaç.....	147
2.1.2.76. gırança.....	147
2.1.2.77. govruk	147
2.1.2.78. gugla.....	147
2.1.2.79. gulakçın	147
2.1.2.80. kumaç börk.....	148
2.1.2.81. kuşyavlık	148
2.1.2.82. güla.....	148
2.1.2.83. gūlmanti	148
2.1.2.84. gūlmelli	148
2.1.2.85. halaka	148
2.1.2.86. hicob.....	148

2.1.2.87. hyrram telpək.....	148
2.1.2.88. iç cavlук.....	148
2.1.2.89. jalbağay.....	148
2.1.2.90. jelek.....	148
2.1.2.91. jelpen.....	148
2.1.2.92. jığa.....	149
2.1.2.93. ҡala bۆrk.....	149
2.1.2.94. kalağayı.....	149
2.1.2.95. ҡалқан (I).....	149
2.1.2.96. ҡamalı bürək.....	149
2.1.2.97. kamçat bۆrk.....	149
2.1.2.98. ҡanat (II).....	149
2.1.2.99. kapor.....	149
2.1.2.100. karakul.....	149
2.1.2.101. karkıraluu.....	149
2.1.2.102. ҡartma.....	149
2.1.2.103. kartuz.....	150
2.1.2.104. kasinka.....	150
2.1.2.105. ҡaşmav.....	150
2.1.2.106. kaz eleçek.....	150
2.1.2.107. keçegi bۆrk.....	150
2.1.2.108. kelek.....	150
2.1.2.109. kemçet tumaқ.....	150
2.1.2.110. kepek.....	150
2.1.2.111. keşmir.....	150
2.1.2.112. kəlləpuş.....	151
2.1.2.113. keteçin.....	151
2.1.2.114. kıl takıya.....	151
2.1.2.115. kırğak.....	151
2.1.2.116. kızıl tebetey.....	151
2.1.2.117. kigiz ҡalpak.....	151
2.1.2.118. kiptes.....	151

2.1.2.119. kisəye	151
2.1.2.120. kiyiz börk	151
2.1.2.121. kiymeşek	151
2.1.2.122. ɣolək.....	151
2.1.2.123. kolontitul	152
2.1.2.124. ɣorayış	152
2.1.2.125. kozorok.....	152
2.1.2.126. kölepe	152
2.1.2.127. kubanka	152
2.1.2.128. ɣullap.....	152
2.1.2.129. ɣuştavlık	152
2.1.2.130. kübe börk.....	152
2.1.2.131. küləpara	152
2.1.2.132. kündik	152
2.1.2.133. küpes	153
2.1.2.134. küpes cavluq	153
2.1.2.135. küzérək	153
2.1.2.136. ɣasaba.....	153
2.1.2.137. ləbədar	153
2.1.2.138. magnittüü.....	153
2.1.2.139. malıhay	153
2.1.2.140. məliş bōrik.....	153
2.1.2.141. maŋdaylık	153
2.1.2.142. mantilya.....	153
2.1.2.143. matroska	153
2.1.2.144. məcər	153
2.1.2.145. mədeli.....	154
2.1.2.146. məndil (I).....	154
2.1.2.147. məknə	154
2.1.2.148. mitra	154
2.1.2.149. motalpapak	154
2.1.2.150. odono.....	154

2.1.2.151. oqa b6rk.....	154
2.1.2.152. oraypek.....	154
2.1.2.153. otogo	154
2.1.2.154. oybm	154
2.1.2.155. oyuvlu	154
2.1.2.156. 6rp6k (I).....	154
2.1.2.157. 6rt6ncek.....	154
2.1.2.158. 6yme.....	155
2.1.2.159. pap6kcık	155
2.1.2.160. paraliye.....	155
2.1.2.161. perda.....	155
2.1.2.162. peş (I)	155
2.1.2.163. p6r6nc6	155
2.1.2.164. pilotka	155
2.1.2.165. pişik 6yme	155
2.1.2.166. plat	156
2.1.2.167. posma	156
2.1.2.168. k6lağı // k6lağı	156
2.1.2.169. k6lpakcık (II).....	156
2.1.2.170. k6marı	156
2.1.2.171. k6rlık	156
2.1.2.172. kırmızı h6m	156
2.1.2.173. kıymaça	156
2.1.2.174. ro‘mol.....	156
2.1.2.175. rub6nd	156
2.1.2.176. saç bağı.....	156
2.1.2.177. sakak	157
2.1.2.178. salla	157
2.1.2.179. sarapçı	157
2.1.2.180. s6vkele.....	157
2.1.2.181. serbend	157
2.1.2.182. s6r6ndaz.....	157

2.1.2.183. sərpuş	157
2.1.2.184. sımıldırık	157
2.1.2.185. sopbaş.....	157
2.1.2.186. söreke(y).....	157
2.1.2.187. şal (II).....	157
2.1.2.188. şalgış	158
2.1.2.189. şalpar	158
2.1.2.190. şanjkı.....	158
2.1.2.191. şapak (I).....	158
2.1.2.192. şarf	158
2.1.2.193. şarğı.....	158
2.1.2.194. şempa	158
2.1.2.195. şəbküləh	159
2.1.2.196. şəttə	159
2.1.2.197. şevkeley.....	159
2.1.2.198. şıprıma.....	159
2.1.2.199. şırdak.....	159
2.1.2.200. şille yavlık	159
2.1.2.201. şimbət	159
2.1.2.202. şlem	159
2.1.2.203. şlemofon.....	159
2.1.2.204. şlyapa	159
2.1.2.205. soppas.....	160
2.1.2.206. şoşayma	160
2.1.2.207. şökülö	160
2.1.2.208. talaaluu	160
2.1.2.209. tağan.....	160
2.1.2.210. tağayah	160
2.1.2.211. tañzık börük.....	160
2.1.2.212. tap (IV).....	160
2.1.2.213. tartma	160
2.1.2.214. tasküləh	160

2.1.2.215. taypaq	160
2.1.2.216. tebetey	160
2.1.2.217. telpegey	161
2.1.2.218. telpek	161
2.1.2.219. temir b�rk	161
2.1.2.220. t�k�n�	161
2.1.2.221. t�s�k	161
2.1.2.222. topb�	161
2.1.2.223. torqa	162
2.1.2.224. toqlaq (II)	162
2.1.2.225. t�rkey	162
2.1.2.226. tsigay	162
2.1.2.227. tumaq	162
2.1.2.228. t�be	162
2.1.2.229. t�rme (I)	162
2.1.2.230. ���� cavluq	162
2.1.2.231. �ld�rbe	162
2.1.2.232. �ndik	162
2.1.2.233. �z ya�lı�ı	163
2.1.2.234. �zl�k (I)	163
2.1.2.235. �am (II)	163
2.1.2.236. �ar yabl�k	163
2.1.2.237. �ud (I)	163
2.1.2.238. yab�nsa	163
2.1.2.239. yam���k	163
2.1.2.240. yapma	163
2.1.2.241. yara�lı�	163
2.1.2.242. yaylı� (II)	163
2.1.2.243. yop���	164
2.1.2.244. zere (IV)	164

2.2. **BEDEN G Y M** 167

2.2.1.	Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesiyle Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Beden Giyim Sözleri	167
2.2.1.1.	aba (II).....	167
2.2.1.2.	ağ (II)	167
2.2.1.3.	abiye.....	168
2.2.1.4.	arkalık	168
2.2.1.5.	askerî kaput	169
2.2.1.6.	atlet.....	169
2.2.1.7.	atlet fanilas1	169
2.2.1.8.	bacaklık	169
2.2.1.9.	bağır yeleş1.....	169
2.2.1.10.	baldırak.....	169
2.2.1.11.	balıkçı kazağı.....	170
2.2.1.12.	belek.....	170
2.2.1.13.	beyaztilki	170
2.2.1.14.	bindallı	170
2.2.1.15.	bağır yeleş1.....	170
2.2.1.16.	bikini	170
2.2.1.17.	bluz.....	171
2.2.1.18.	bolero	171
2.2.1.19.	bornoz	171
2.2.1.20.	boru paça	172
2.2.1.21.	büstiyer.....	172
2.2.1.22.	camadan	172
2.2.1.23.	car (II)	172
2.2.1.24.	ceket.....	173
2.2.1.25.	cepken	173
2.2.1.26.	cin (III).....	174
2.2.1.27.	cübbe	174
2.2.1.28.	çakşır.....	175
2.2.1.29.	çamaşır	175
2.2.1.30.	çarşaf.....	175

2.2.1.31. çatal don	176
2.2.1.32. çekirge şalvar.....	176
2.2.1.33. çekme	176
2.2.1.34. çekmelik	177
2.2.1.35. çintiyan.....	177
2.2.1.36. çokal.....	177
2.2.1.37. damatlık.....	178
2.2.1.38. degaje yaka	178
2.2.1.39. deli gömleği.....	178
2.2.1.40. destegül	178
2.2.1.41. dirsek.....	178
2.2.1.42. diz bağı.....	179
2.2.1.43. dizlik	179
2.2.1.44. dolak.....	179
2.2.1.45. dolama	180
2.2.1.46. domino	180
2.2.1.47. don (I).....	180
2.2.1.48. döpiyes	181
2.2.1.49. düz paça.....	181
2.2.1.50. elbise	181
2.2.1.51. empermeabl	182
2.2.1.52. entari	182
2.2.1.53. erkân kürkü.....	182
2.2.1.54. eşofman	182
2.2.1.55. etek.....	183
2.2.1.56. eteklik.....	183
2.2.1.57. etek bezi	184
2.2.1.58. fanila	184
2.2.1.59. ferace	184
2.2.1.60. fermene.....	185
2.2.1.61. fistan.....	185
2.2.1.62. forma	186

2.2.1.63. frak	186
2.2.1.64. Frenk gömleği.....	186
2.2.1.65. gamsele.....	187
2.2.1.66. gazeki	187
2.2.1.67. gece kıyafeti	187
2.2.1.68. gecelik	187
2.2.1.69. gecelik entari	187
2.2.1.70. gelinlik	187
2.2.1.71. geniş paça	188
2.2.1.72. getr	188
2.2.1.73. gocuk.....	188
2.2.1.74. golf pantolon.....	189
2.2.1.75. göğüslük	189
2.2.1.76. gömlek.....	189
2.2.1.77. harmani.....	190
2.2.1.78. hırka	191
2.2.1.79. hilat	191
2.2.1.80. iç çamaşırı	192
2.2.1.81. iç donu.....	192
2.2.1.82. iç etek	193
2.2.1.83. içlik	193
2.2.1.84. ihram	194
2.2.1.85. ikaz yeleği	194
2.2.1.86. ispanyol paça	194
2.2.1.87. istanbulin	194
2.2.1.88. iş donu	195
2.2.1.89. işlik.....	195
2.2.1.90. iş önlüğü	195
2.2.1.91. jaketatay	195
2.2.1.92. jartiyer	195
2.2.1.93. jile	195
2.2.1.94. jüpon	196

2.2.1.95. kaban (II).....	196
2.2.1.96. kaftan.....	196
2.2.1.97. kap (II).....	197
2.2.1.98. kapaniçe	197
2.2.1.99. kaput (I).....	198
2.2.1.100. karpuz kol.....	198
2.2.1.101. kaşkorse.....	198
2.2.1.102. kaşpusiye	198
2.2.1.103. kazak (I)	199
2.2.1.104. kayak yaka	199
2.2.1.105. kepenek (I).....	199
2.2.1.106. kerrake.....	200
2.2.1.107. kimono	200
2.2.1.108. kloş.....	200
2.2.1.109. kol kapağı	200
2.2.1.110. kolçak	201
2.2.1.111. kolluk (I).....	201
2.2.1.112. korsaj.....	202
2.2.1.113. korse.....	202
2.2.1.114. kostüm.....	202
2.2.1.115. kürk	203
2.2.1.116. külot	204
2.2.1.117. lastik.....	204
2.2.1.118. lata (II).....	204
2.2.1.119. lizöz.....	204
2.2.1.120. makferlan.....	205
2.2.1.121. maksi	205
2.2.1.122. maksi etek.....	205
2.2.1.123. manşet	205
2.2.1.124. manto.....	205
2.2.1.125. mayo.....	206
2.2.1.126. midi etek.....	206

2.2.1.127. mini etek.....	206
2.2.1.128. mintan	206
2.2.1.129. mont	207
2.2.1.130. önlük	207
2.2.1.131. paça	208
2.2.1.132. palto	208
2.2.1.133. pantolon.....	209
2.2.1.134. pardösü.....	209
2.2.1.135. parka.....	209
2.2.1.136. pelerin	210
2.2.1.137. penye	210
2.2.1.138. penuvar.....	210
2.2.1.139. peş (I)	210
2.2.1.140. peştamal	211
2.2.1.141. pijama.....	211
2.2.1.142. potur.....	211
2.2.1.143. reglan.....	212
2.2.1.144. rop	212
2.2.1.145. ropdöşambır.....	212
2.2.1.146. rüzgarlık	212
2.2.1.147. sabahlık	213
2.2.1.148. sako	213
2.2.1.149. samur kürk.....	213
2.2.1.150. sargaç	213
2.2.1.151. sari.....	213
2.2.1.152. saya	214
2.2.1.153. slip (II).....	214
2.2.1.154. smokin.....	214
2.2.1.155. sosis yaka	214
2.2.1.156. sutyen	215
2.2.1.157. süveter	215
2.2.1.158. şalvar	215

2.2.1.159. şort	216
2.2.1.160. şapşal yaka.....	216
2.2.1.161. şömiz	216
2.2.1.162. takım	216
2.2.1.163. takım elbise	217
2.2.1.164. tarlatan.....	217
2.2.1.165. tayt	217
2.2.1.166. tayyör	217
2.2.1.167. tefarik	217
2.2.1.168. tennure.....	218
2.2.1.169. tişört	218
2.2.1.170. topukdöven.....	218
2.2.1.171. tozluk.....	218
2.2.1.172. trençkot.....	219
2.2.1.173. tulum	219
2.2.1.174. tuman.....	219
2.2.1.175. tunik	220
2.2.1.176. tuvalet.....	220
2.2.1.177. ten fanilası	220
2.2.1.178. uzun etek	220
2.2.1.179. üç etek	220
2.2.1.180. veston	221
2.2.1.181. vizon kürk.....	221
2.2.1.182. yağmurluk	221
2.2.1.183. yamçı.....	221
2.2.1.184. yapık.....	222
2.2.1.185. yelek	222
2.2.1.186. zağara	223
2.2.1.187. zıbın	223
2.2.1.188. zıpka.....	224
2.2.1.189. zırh	224

2.2.2.	Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan	
	Beden Giyim Sözleri	224
2.2.2.1.	aba cepken	224
2.2.2.2.	aba ton	225
2.2.2.3.	adras to'n	225
2.2.2.4.	agas caka	225
2.2.2.5.	ak olupok	225
2.2.2.6.	ağkas	225
2.2.2.7.	ağköbe	225
2.2.2.8.	ağşolak (I)	225
2.2.2.9.	alabayrak	225
2.2.2.10.	alaça	225
2.2.2.11.	albota	225
2.2.2.12.	alçimbar	225
2.2.2.13.	aldırık	225
2.2.2.14.	aldyapkuç // alyapkuç	226
2.2.2.15.	alka-caka	226
2.2.2.16.	almizëv	226
2.2.2.17.	al ömür	226
2.2.2.18.	alt (I)	226
2.2.2.19.	altın sayma	226
2.2.2.20.	alttuman	226
2.2.2.21.	andi camçı	226
2.2.2.22.	arsar	226
2.2.2.23.	askar formasi	226
2.2.2.24.	atuv (II)	226
2.2.2.25.	ayaqtun	226
2.2.2.26.	aykala	227
2.2.2.27.	aymavıt	227
2.2.2.28.	aypooç	227
2.2.2.29.	badana	227
2.2.2.30.	badış (I)	227

2.2.2.31. balak (III)	227
2.2.2.32. balakdar	227
2.2.2.33. baharı (I).....	228
2.2.2.34. balañon	228
2.2.2.35. bar	228
2.2.2.36. barsa (II)	228
2.2.2.37. başayah	228
2.2.2.38. başpaltar	228
2.2.2.39. bayat (I)	228
2.2.2.40. bədənçə.....	228
2.2.2.41. begres	228
2.2.2.42. beldamça	228
2.2.2.43. beldeme	228
2.2.2.44. beķéseme.....	228
2.2.2.45. beldemçi	228
2.2.2.46. belibüzme	229
2.2.2.47. beren (II).....	229
2.2.2.48. beşmat	229
2.2.2.49. bileklik (III)	229
2.2.2.50. bofayka.....	229
2.2.2.51. boğazlık (I).....	229
2.2.2.52. bohçıya	229
2.2.2.53. borkok	229
2.2.2.54. bortonoy	229
2.2.2.55. bota (III)	229
2.2.2.56. boyun.....	229
2.2.2.57. boyunluk.....	230
2.2.2.58. böyörlök	230
2.2.2.59. böyrömçö.....	230
2.2.2.60. bron	230
2.2.2.61. bronejilet	230
2.2.2.62. bryuka	230

2.2.2.63. bulkak.....	230
2.2.2.64. burka	230
2.2.2.65. buşlat	230
2.2.2.66. bürünmə	231
2.2.2.67. byustgaltér	231
2.2.2.68. cagdan	231
2.2.2.69. caka	231
2.2.2.70. candonu	231
2.2.2.71. canevi (II)	231
2.2.2.72. can köynəyi	231
2.2.2.73. canlıq	231
2.2.2.74. cargak ştan.....	231
2.2.2.75. cargak ton.....	231
2.2.2.76. cekendi ton	231
2.2.2.77. cekte	231
2.2.2.78. cemper	231
2.2.2.79. ceşdüü	231
2.2.2.80. ceng allı	232
2.2.2.81. cengsiz.....	232
2.2.2.82. cengsiz gabray	232
2.2.2.83. cılıkqa // cilitqa	232
2.2.2.84. cıyırık (II)	232
2.2.2.85. cilen (I).....	232
2.2.2.86. ciltge.....	232
2.2.2.87. comca	232
2.2.2.88. coza (II).....	232
2.2.2.89. cövşen	232
2.2.2.90. cuva	232
2.2.2.91. cütərğa	232
2.2.2.92. çabıw (IV)	233
2.2.2.93. çapra.....	233
2.2.2.94. çarm kurkta.....	233

2.2.2.95. çabuv	233
2.2.2.96. çadra	233
2.2.2.97. çagidak	233
2.2.2.98. çakan (II)	233
2.2.2.99. çaldış kölek	233
2.2.2.100. çalos çadrası	233
2.2.2.101. çalışırıcı	233
2.2.2.102. çamça	233
2.2.2.103. çapaçul	233
2.2.2.104. çapan	233
2.2.2.105. çaptama	234
2.2.2.106. çarayna	234
2.2.2.107. çarcıh (III)	234
2.2.2.108. çarğab	234
2.2.2.109. çayimak	234
2.2.2.110. çegedek	234
2.2.2.111. çen (III)	234
2.2.2.112. çepken ışıım	234
2.2.2.113. çermiy	234
2.2.2.114. çermek	235
2.2.2.115. ço‘miliş kiyimi	235
2.2.2.116. çopon	235
2.2.2.117. çulki	235
2.2.2.118. çırbas (II)	235
2.2.2.119. çirçe (II)	235
2.2.2.120. çiyindirik	235
2.2.2.121. çınday kölek	235
2.2.2.122. çıptama	235
2.2.2.123. çimçe	235
2.2.2.124. çılbıh	235
2.2.2.125. çınday kiyim	235
2.2.2.126. çıpça	235

2.2.2.127. çiydan.....	235
2.2.2.128. çopkut.....	235
2.2.2.129. çoxğa.....	236
2.2.2.130. çuba.....	236
2.2.2.131. çubur (II).....	236
2.2.2.132. çubur ton.....	236
2.2.2.133. çuçə.....	236
2.2.2.134. çuğa.....	236
2.2.2.135. çuñza.....	236
2.2.2.136. çupak.....	236
2.2.2.137. çüvür.....	236
2.2.2.138. daakı.....	236
2.2.2.139. dalka.....	236
2.2.2.140. dambal.....	236
2.2.2.141. darbalak.....	237
2.2.2.142. dar tuman.....	237
2.2.2.143. delegey.....	237
2.2.2.144. delgeçir.....	237
2.2.2.145. dəməən.....	237
2.2.2.146. demisezon.....	237
2.2.2.147. derlik.....	237
2.2.2.148. dəst (I).....	237
2.2.2.149. deyilda.....	237
2.2.2.150. dəyişək.....	237
2.2.2.151. dızdan.....	237
2.2.2.152. dibapuş.....	237
2.2.2.153. dimi.....	238
2.2.2.154. dizcik.....	238
2.2.2.155. dizlik.....	238
2.2.2.156. djember.....	238
2.2.2.157. dolakardı.....	238
2.2.2.158. doolday.....	238

2.2.2.159. düktügpös	238
2.2.2.160. düyeböyün	238
2.2.2.161. ebze ceng	238
2.2.2.162. eşke	238
2.2.2.163. eekpey	238
2.2.2.164. əkrəma	238
2.2.2.165. əyindirik	239
2.2.2.166. eltir ton	239
2.2.2.167. eşil	239
2.2.2.168. enlibalak	239
2.2.2.169. ermek	239
2.2.2.170. ərgənlik (II)	239
2.2.2.171. əsbabirəzm	239
2.2.2.172. eşketər	239
2.2.2.173. eşik	239
2.2.2.174. əşmək (I)	239
2.2.2.175. falda	239
2.2.2.176. fartuk	239
2.2.2.177. fing	240
2.2.2.178. fitə	240
2.2.2.179. flanel'	240
2.2.2.180. frənç	240
2.2.2.181. fufayka	240
2.2.2.182. futbolka	240
2.2.2.183. gabara	240
2.2.2.184. gabardin	241
2.2.2.185. gabaş (II)	241
2.2.2.186. gabray	241
2.2.2.187. galife	241
2.2.2.188. garma	241
2.2.2.189. ğavvos kiyimi	241
2.2.2.190. gefhin	241

2.2.2.191. gentuman	241
2.2.2.192. geymə	241
2.2.2.193. gəlinlik arhalığı.....	241
2.2.2.194. gəlinlik paltarı.....	242
2.2.2.195. giriban	242
2.2.2.196. giş.....	242
2.2.2.197. gimnastyorka	242
2.2.2.198. gonç.....	242
2.2.2.199. gödəkcə	242
2.2.2.200. gövderi	242
2.2.2.201. güçük.....	242
2.2.2.202. güləcə	242
2.2.2.203. gümpey.....	242
2.2.2.204. güpi	242
2.2.2.205. haçal.....	243
2.2.2.206. halharama	243
2.2.2.207. hapçaahay.....	243
2.2.2.208. harayta	243
2.2.2.209. harçı (III)	243
2.2.2.210. hatıh	243
2.2.2.211. hatpar.....	243
2.2.2.212. hıpayta	243
2.2.2.213. hırma	243
2.2.2.214. hondırırh	243
2.2.2.215. hota.....	243
2.2.2.216. hozor	243
2.2.2.217. huyah.....	243
2.2.2.218. hülle	243
2.2.2.219. ıpça ton.....	244
2.2.2.220. ırıktaaş.....	244
2.2.2.221. ışım.....	244
2.2.2.222. ışım bav	244

2.2.2.223. iştanbağ	244
2.2.2.224. iç bıstır.....	244
2.2.2.225. iç glekşalbar.....	244
2.2.2.226. içki kiyim	244
2.2.2.227. iç knek	244
2.2.2.228. iç kynek	244
2.2.2.229. içmek (II).....	244
2.2.2.230. iç mr	244
2.2.2.231. iniş // <i>inyiş</i>	244
2.2.2.232. irş.....	245
2.2.2.233. işton.....	245
2.2.2.234. iştne kşeğ kgenek	245
2.2.2.235. istilik (II)	245
2.2.2.236. işki.....	245
2.2.2.237. itekl.....	245
2.2.2.238. itlik klek	245
2.2.2.239. iýgen ceng	245
2.2.2.240. iýma	245
2.2.2.241. jabo.....	245
2.2.2.242. jadağay (I)	245
2.2.2.243. jaręak.....	245
2.2.2.244. jeleğ (I).....	246
2.2.2.245. jeyde.....	246
2.2.2.246. jelbey.....	246
2.2.2.247. jeğse	246
2.2.2.248. jeğuşı	246
2.2.2.249. jipun	246
2.2.2.250. kaacı	246
2.2.2.251. kaba	246
2.2.2.252. kadama	246
2.2.2.253. kalakay	246
2.2.2.254. kalesony	246

2.2.2.255. kalta işton	247
2.2.2.256. kalta (kısqā) yubka.....	247
2.2.2.257. kalta palto	247
2.2.2.258. kamfarka.....	247
2.2.2.259. kamka	247
2.2.2.260. kamzol.....	247
2.2.2.261. kandagay	247
2.2.2.262. kaptal.....	247
2.2.2.263. karakül.....	247
2.2.2.264. karıpcın.....	248
2.2.2.265. katbin.....	248
2.2.2.266. qatlav (II).....	248
2.2.2.267. qayrı tun (tolıp).....	248
2.2.2.268. kazaki	248
2.2.2.269. keecim	248
2.2.2.270. kəfrəm (II)	248
2.2.2.271. kelbeto.....	248
2.2.2.272. kelin (to'y) ko'ylagi	248
2.2.2.273. keltecek	248
2.2.2.274. kementay	248
2.2.2.275. kəmərcin.....	248
2.2.2.276. kemsel	248
2.2.2.277. ken balak ıstan	249
2.2.2.278. kep (I).....	249
2.2.2.279. keptar.....	249
2.2.2.280. kerbar	249
2.2.2.281. kəsebıke.....	249
2.2.2.282. kete.....	249
2.2.2.283. keten ıstan.....	249
2.2.2.284. kəzekey.....	249
2.2.2.285. kevdeşe.....	249
2.2.2.286. kırk cılık1	249

2.2.2.287. kırk köynök	249
2.2.2.288. kırık	249
2.2.2.289. kıyak (III)	249
2.2.2.290. kısma (I)	249
2.2.2.291. kitel	250
2.2.2.292. klyoş	250
2.2.2.293. kokétka	250
2.2.2.294. ko‘krakpeç	250
2.2.2.295. kofta	250
2.2.2.296. kojanka	250
2.2.2.297. kombinezon	251
2.2.2.298. koroşka	251
2.2.2.299. kostyum	251
2.2.2.300. koş etek	251
2.2.2.301. köbışek	251
2.2.2.302. kökirekşe	251
2.2.2.303. kök kübö	251
2.2.2.304. könçek	251
2.2.2.305. köpö	251
2.2.2.306. körpe ton	251
2.2.2.307. körpe yağa	251
2.2.2.308. körtökey	252
2.2.2.309. köylek-dambal	252
2.2.2.310. köynəkşalvar	252
2.2.2.311. köynəktuman	252
2.2.2.312. kurtka	252
2.2.2.313. kut (III)	252
2.2.2.314. kuzək	252
2.2.2.315. kübe tüb	252
2.2.2.316. kübégen	252
2.2.2.317. küpəyke	252
2.2.2.318. küböş	253

2.2.2.319. küldek.....	253
2.2.2.320. küləcə	253
2.2.2.321. külmekkünçək.....	253
2.2.2.322. köynekiştan.....	253
2.2.2.323. küpi	253
2.2.2.324. kürdü (I)	253
2.2.2.325. kürmö	253
2.2.2.326. küröökö	253
2.2.2.327. kükrekcə	253
2.2.2.328. küşege	254
2.2.2.329. kufayka.....	254
2.2.2.330. küləcə	254
2.2.2.331. kürdü (I)	254
2.2.2.332. lapaça	254
2.2.2.333. labada	254
2.2.2.334. lampion.....	254
2.2.2.335. lanta.....	254
2.2.2.336. ləbbadə	254
2.2.2.337. lepçik.....	254
2.2.2.338. lıpa	254
2.2.2.339. limçe.....	255
2.2.2.340. lif (III) // <i>lifçik</i>	255
2.2.2.341. lozim	255
2.2.2.342. mahmal.....	255
2.2.2.343. makintoş	255
2.2.2.344. məlle.....	255
2.2.2.345. mañ (I).....	255
2.2.2.346. mancak	255
2.2.2.347. mancı.....	255
2.2.2.348. mantilya.....	255
2.2.2.349. mari	256
2.2.2.350. matroska	256

2.2.2.351. maḥsus kiyim.....	256
2.2.2.352. marça tös	256
2.2.2.353. mayka	256
2.2.2.354. méh.....	256
2.2.2.355. meriye	257
2.2.2.356. meyzar	257
2.2.2.357. milte	257
2.2.2.358. mo ‘yna	257
2.2.2.359. moyiyuḡ.....	257
2.2.2.360. mundır	257
2.2.2.361. mursak	257
2.2.2.362. muskalı	257
2.2.2.363. negey	257
2.2.2.364. nımşa	257
2.2.2.365. obmundirovaniye	257
2.2.2.366. odırımcı	258
2.2.2.367. olaḡjeḡ.....	258
2.2.2.368. omıravlık	258
2.2.2.369. omıravşa	258
2.2.2.370. olpok	258
2.2.2.371. oḡḡaḡar.....	258
2.2.2.372. öngür	258
2.2.2.373. öpkö kap.....	258
2.2.2.374. örbek	258
2.2.2.375. örecaḡa	258
2.2.2.376. paar (II)	258
2.2.2.377. pamezey	258
2.2.2.378. pantsır'	258
2.2.2.379. papiç	258
2.2.2.380. parancı.....	259
2.2.2.381. parşa (I)	259
2.2.2.382. pencək	259

2.2.2.383. pencəkşalvar	259
2.2.2.384. périce	259
2.2.2.385. peşgir	259
2.2.2.386. peşmek (II)	259
2.2.2.387. peşmet	259
2.2.2.388. pevez (II)	259
2.2.2.389. pıran	259
2.2.2.390. pidcak	259
2.2.2.391. pirahən	260
2.2.2.392. piltırık	260
2.2.2.393. plaş	260
2.2.2.394. poluşubok	260
2.2.2.395. poştanik	260
2.2.2.396. pugtuk	260
2.2.2.397. puşqak (II)	260
2.2.2.398. qabaklık (I)	260
2.2.2.399. qabalay	261
2.2.2.400. qalçınbav	261
2.2.2.401. qalifə	261
2.2.2.402. qamarı	261
2.2.2.403. qaptama	261
2.2.2.404. qarakılka	261
2.2.2.405. kartı	261
2.2.2.406. qarucak	261
2.2.2.407. kattama	261
2.2.2.408. qəba	261
2.2.2.409. qəsabə	262
2.2.2.410. kılka	262
2.2.2.411. kışka kamzul	262
2.2.2.412. rasa	262
2.2.2.413. rida	262
2.2.2.414. reytuz	262

2.2.2.415. rişbent.....	262
2.2.2.416. sabır (I).....	262
2.2.2.417. sabıv	262
2.2.2.418. sahtiyan ışıım.....	262
2.2.2.419. saşmatüş.....	262
2.2.2.420. saşsaş.....	262
2.2.2.421. saltamarka	263
2.2.2.422. sapan	263
2.2.2.423. sarafan	263
2.2.2.424. sarapay	263
2.2.2.425. sarapşı (III).....	263
2.2.2.426. savıt (I).....	263
2.2.2.427. sebil.....	263
2.2.2.428. senşe.....	263
2.2.2.429. sşrdarı.....	263
2.2.2.430. sırşan.....	263
2.2.2.431. sırıklı	264
2.2.2.432. sırma.....	264
2.2.2.433. sırt kiyim	264
2.2.2.434. sıy.....	264
2.2.2.435. sigedek	264
2.2.2.436. simes	264
2.2.2.437. sirmak.....	264
2.2.2.438. sitrş.....	264
2.2.2.439. skafandr	264
2.2.2.440. sodak	264
2.2.2.441. sovut.....	264
2.2.2.442. sşkpek (II)	265
2.2.2.443. spetsovka	265
2.2.2.444. sport kiyimi	265
2.2.2.445. sulık.....	265
2.2.2.446. sşspek.....	265

2.2.2.447. svinger	265
2.2.2.448. syurtuk.....	265
2.2.2.449. şabuv	265
2.2.2.450. şadıra	265
2.2.2.451. şahənə (II).....	265
2.2.2.452. şalbar av	265
2.2.2.453. şalbar uç	266
2.2.2.454. şalğay	266
2.2.2.455. şleyf (I).....	266
2.2.2.456. şantık	266
2.2.2.457. şarbolat	266
2.2.2.458. şarpıldak (II).....	266
2.2.2.459. şayak	266
2.2.2.460. şeçjivek.....	266
2.2.2.461. şəltə	266
2.2.2.462. şevyot	266
2.2.2.463. şim.....	266
2.2.2.464. şinel.....	266
2.2.2.465. şişman (I).....	267
2.2.2.466. şuba	267
2.2.2.467. şuga palto	267
2.2.2.468. şuudak	267
2.2.2.469. şüpür.....	267
2.2.2.470. taar (I).....	267
2.2.2.471. tahtay (I).....	267
2.2.2.472. talit	267
2.2.2.473. tartmalı	267
2.2.2.474. telogreyka.....	267
2.2.2.475. tepme çepken.....	268
2.2.2.476. térhekse	268
2.2.2.477. tıym (I)	268
2.2.2.478. tik caka	268

2.2.2.479. tik(ka) kıyalık	268
2.2.2.480. tobuqluk	268
2.2.2.481. tolstovka	268
2.2.2.482. töstartkış	268
2.2.2.483. toçılday	268
2.2.2.484. tolıp	268
2.2.2.485. ton-tobur	268
2.2.2.486. töp	269
2.2.2.487. triko	269
2.2.2.488. trusik	269
2.2.2.489. trusu	269
2.2.2.490. trusik	269
2.2.2.491. tucurka	269
2.2.2.492. tuman	269
2.2.2.493. tuzalıh	269
2.2.2.494. türey	270
2.2.2.495. tüşéldérék	270
2.2.2.496. tüşlék	270
2.2.2.497. umravsa	270
2.2.2.498. uniforma	270
2.2.2.499. utırma	270
2.2.2.500. uzun paypok	270
2.2.2.501. uzun üst kiyim	270
2.2.2.502. ülbir	270
2.2.2.503. vatin	270
2.2.2.504. hapaça ton	270
2.2.2.505. hillik	270
2.2.2.506. hiştək	271
2.2.2.507. yalan gölek	271
2.2.2.508. yalmaq (II)	271
2.2.2.509. uzun yubka	271
2.2.2.510. yapıncı	271

2.2.2.511. yapaç	271
2.2.2.512. yarak (I).....	271
2.2.2.513. yarım kürk	271
2.2.2.514. yarım palto.....	271
2.2.2.515. yazgıközgé.....	271
2.2.2.516. yazlık şıba.....	271
2.2.2.517. yeddilik (II)	271
2.2.2.518. yektek.....	272
2.2.2.519. yelbërsek	272
2.2.2.520. yenglik.....	272
2.2.2.521. yeñyağa	272
2.2.2.522. yeñsapı	272
2.2.2.523. yeprey (II).....	272
2.2.2.524. yerpés	272
2.2.2.525. yetkə.....	272
2.2.2.526. yevşen	272
2.2.2.527. yéyek.....	272
2.2.2.528. yibek şıba	272
2.2.2.529. yipkin	272
2.2.2.530. yokaşız ko‘ylak.....	273
2.2.2.531. yubka.....	273
2.2.2.532. yubka şba.....	273
2.2.2.533. yün gölek.....	273
2.2.2.534. zarbof to‘n	273
2.2.2.535. zatla	273
2.2.2.536. zərnişan	273
2.2.2.537. zeyl.....	273
2.2.2.538. zıvınca	273
2.2.2.539. zircamə	273
2.3. AYAK GIYİM	278
2.3.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesi ve Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Ayak Giyim Sözleri	278

2.3.1.1.	ayakkabı	278
2.3.1.2.	balıkgözü	278
2.3.1.3.	başmak	278
2.3.1.4.	bot (II)	279
2.3.1.5.	bombe bezi	279
2.3.1.6.	buz pateni	279
2.3.1.7.	çarık	280
2.3.1.8.	çedik	280
2.3.1.9.	çekmelik	281
2.3.1.10.	çizme (II)	281
2.3.1.11.	çorap	281
2.3.1.12.	dizlik	282
2.3.1.13.	edik	282
2.3.1.14.	espadril	283
2.3.1.15.	filar	283
2.3.1.16.	fora (II)	284
2.3.1.17.	galoş	284
2.3.1.18.	getr	284
2.3.1.19.	iskarpın	285
2.3.1.20.	kalavra	285
2.3.1.21.	kalçın	285
2.3.1.22.	kelik	286
2.3.1.23.	kes (II)	286
2.3.1.24.	konç	286
2.3.1.25.	kundura	287
2.3.1.26.	külotlu çorap	287
2.3.1.27.	lapçın	287
2.3.1.28.	lastik	288
2.3.1.29.	makosen	288
2.3.1.30.	nalın	288
2.3.1.31.	natır nalını	289
2.3.1.32.	ökçe	289

2.3.1.33. pabuç	289
2.3.1.34. pantufla.....	290
2.3.1.35. paten.....	290
2.3.1.36. patik	290
2.3.1.37. pisipisi	290
2.3.1.38. postal	291
2.3.1.39. potin	291
2.3.1.40. sabo	291
2.3.1.41. sandal (III).....	292
2.3.1.42. sandalet.....	292
2.3.1.43. saya	292
2.3.1.44. soket (I)	292
2.3.1.45. subye	293
2.3.1.46. şıpıdık.....	293
2.3.1.47. şoset	293
2.3.1.48. şoson	293
2.3.1.49. taban (I).....	294
2.3.1.50. takunya	294
2.3.1.51. terlik	295
2.3.1.52. tokyo	295
2.3.1.53. tomak.....	295
2.3.1.54. topuk	296
2.3.1.55. yemeni.....	296
2.3.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Ayak Giyim Sözleri.....	296
2.3.2.1. aba.....	297
2.3.2.2. aker.....	297
2.3.2.3. alķım	297
2.3.2.4. amirken.....	297
2.3.2.5. akpuşta	297
2.3.2.6. apgirt	297
2.3.2.7. ayak kiyémé.....	297

2.3.2.8. bački.....	297
2.3.2.9. bakır	297
2.3.2.10. başaltay.....	297
2.3.2.11. başlık (II).....	297
2.3.2.12. başlı çuruk	298
2.3.2.13. başmakbağı.....	298
2.3.2.14. batek.....	298
2.3.2.15. bätenke	298
2.3.2.16. bayçeke.....	298
2.3.2.17. baykem	298
2.3.2.18. baytaba	298
2.3.2.19. belçir	298
2.3.2.20. bëshem	298
2.3.2.21. beşeley (II).....	298
2.3.2.22. bıçkak.....	298
2.3.2.23. bıçkak ödük	299
2.3.2.24. bıstır çarık.....	299
2.3.2.25. bışım.....	299
2.3.2.26. bıyma.....	299
2.3.2.27. boğazlık (I)	299
2.3.2.28. boğuv.....	299
2.3.2.29. bok kuç.....	299
2.3.2.30. bosonojka	299
2.3.2.31. bulgayrı ödük.....	299
2.3.2.32. burka	299
2.3.2.33. burumay	299
2.3.2.34. butsı.....	299
2.3.2.35. cöröp	299
2.3.2.36. corabbağı.....	299
2.3.2.37. culuk.....	300
2.3.2.38. çabata	300
2.3.2.39. çabır	300

2.3.2.40. çarıkbağı.....	300
2.3.2.41. çulgoo.....	300
2.3.2.42. çuruk baş	300
2.3.2.43. çakka	300
2.3.2.44. çarke.....	300
2.3.2.45. çarm	300
2.3.2.46. çappa	300
2.3.2.47. çapula	300
2.3.2.48. ceke ötüğ	300
2.3.2.49. cekesan (II).....	300
2.3.2.50. çepek	301
2.3.2.51. çepiç	301
2.3.2.52. çerkes çarık.....	301
2.3.2.53. çerkey.....	301
2.3.2.54. çəkələk	301
2.3.2.55. çəkmə (I)	301
2.3.2.56. çırbas (II).....	301
2.3.2.57. çınday (I)	301
2.3.2.58. çırçappa (II).....	301
2.3.2.59. cıyırmalı çitək.....	301
2.3.2.60. çipilyat.....	301
2.3.2.61. çitək.....	301
2.3.2.62. çobdor	301
2.3.2.63. cohar çabır	301
2.3.2.64. çokay	301
2.3.2.65. çömçö	302
2.3.2.66. curtu	302
2.3.2.67. çuluk.....	302
2.3.2.68. çust.....	302
2.3.2.69. çümök (IV).....	302
2.3.2.70. çüytaban	302
2.3.2.71. dabanaltı	302

2.3.2.72. dabancık	302
2.3.2.73. dist.....	302
2.3.2.74. divel	302
2.3.2.75. dordu	302
2.3.2.76. dulay (I).....	302
2.3.2.77. durk	303
2.3.2.78. düger çarık.....	303
2.3.2.79. ebze çarık	303
2.3.2.80. əcəmi (I)	303
2.3.2.81. əhəri	303
2.3.2.82. etek.....	303
2.3.2.83. gabaş	303
2.3.2.84. galdı	303
2.3.2.85. gamoj.....	303
2.3.2.86. gatiy	303
2.3.2.87. gəlinkaytaran	303
2.3.2.88. gırmakövüş	303
2.3.2.89. gönçarık.....	303
2.3.2.90. gurjaba.....	303
2.3.2.91. habıv.....	304
2.3.2.92. hacı.....	304
2.3.2.93. huyun.....	304
2.3.2.94. ıştır	304
2.3.2.95. ızgıt	304
2.3.2.96. içirik	304
2.3.2.97. inçik	304
2.3.2.98. itəka.....	304
2.3.2.99. itək başı	304
2.3.2.100. itək tamağı.....	304
2.3.2.101. jezökşe.....	304
2.3.2.102. jupka.....	304
2.3.2.103. qalaman	304

2.3.2.104. kalış (II).....	305
2.3.2.105. kalligi	305
2.3.2.106. karpetki.....	305
2.3.2.107. kıata.....	305
2.3.2.108. kıatırmaq	305
2.3.2.109. kater	305
2.3.2.110. kavuş	305
2.3.2.111. kebez ötüq	305
2.3.2.112. ked.....	305
2.3.2.113. kep cıgaç.....	305
2.3.2.114. kerkés	305
2.3.2.115. kevēş	305
2.3.2.116. kepte.....	306
2.3.2.117. keta (I).....	306
2.3.2.118. kələş	306
2.3.2.119. keymit	306
2.3.2.120. kısmav	306
2.3.2.121. kindére.....	306
2.3.2.122. kirzovoy	306
2.3.2.123. kıyız but kıyım.....	306
2.3.2.124. kıyız etik.....	306
2.3.2.125. kıyız uyık.....	306
2.3.2.126. konki	306
2.3.2.127. kök ceke	307
2.3.2.128. kökşal	307
2.3.2.129. köm ödik.....	307
2.3.2.130. közel.....	307
2.3.2.131. kıumuk çarık.....	307
2.3.2.132. kıurov	307
2.3.2.133. küterme.....	307
2.3.2.134. kıaykıyma	307
2.3.2.135. latıhey.....	307

2.3.2.136. ləleyin.....	307
2.3.2.137. maak.....	307
2.3.2.138. maçıy.....	307
2.3.2.139. mahay.....	307
2.3.2.140. mayıktaaş.....	308
2.3.2.141. maymah.....	308
2.3.2.142. mesi.....	308
2.3.2.143. miyiktaban.....	308
2.3.2.144. moytuk.....	308
2.3.2.145. mökü.....	308
2.3.2.146. müze.....	308
2.3.2.147. nağal.....	308
2.3.2.148. namarken.....	308
2.3.2.149. noskiy.....	308
2.3.2.150. olanday.....	309
2.3.2.151. oldurık.....	309
2.3.2.152. oltañ.....	309
2.3.2.153. oyok kişan(i).....	309
2.3.2.154. ökşelik.....	310
2.3.2.155. pahpayah.....	310
2.3.2.156. paypok.....	310
2.3.2.157. payçeki.....	310
2.3.2.158. paytima.....	310
2.3.2.159. peret maymah.....	310
2.3.2.160. pətimek.....	310
2.3.2.161. pima.....	310
2.3.2.162. poğor.....	310
2.3.2.163. pohsığ.....	310
2.3.2.164. popo.....	311
2.3.2.165. poşna.....	311
2.3.2.166. poyabzal.....	311
2.3.2.167. poytah.....	311

2.3.2.168. ƙalabařmađı.....	311
2.3.2.169. ƙalƙın.....	311
2.3.2.170. ƙarevle.....	311
2.3.2.171. ƙızılbüzme.....	311
2.3.2.172. ƙızƙaytaran.....	311
2.3.2.173. ƙurdađzı (IV).....	311
2.3.2.174. ƙuřburnu.....	311
2.3.2.175. ƙuřgözü (II).....	311
2.3.2.176. rezin etik.....	311
2.3.2.177. rezinovay bota.....	311
2.3.2.178. sabata.....	312
2.3.2.179. sağrı (II).....	312
2.3.2.180. sapal.....	312
2.3.2.181. saptama.....	312
2.3.2.182. sarıh (II).....	312
2.3.2.183. sılgav.....	312
2.3.2.184. sıyrımdı (I).....	312
2.3.2.185. siri.....	312
2.3.2.186. siték.....	312
2.3.2.187. soğah.....	312
2.3.2.188. sogonƙok.....	312
2.3.2.189. sorđıs (III).....	312
2.3.2.190. sörgencık.....	312
2.3.2.191. sürtdeme.....	312
2.3.2.192. süsinke.....	313
2.3.2.193. şabata.....	313
2.3.2.194. şalpetme.....	313
2.3.2.195. řaņƙay.....	313
2.3.2.196. şatırı.....	313
2.3.2.197. şepi.....	313
2.3.2.198. çepik (I).....	313
2.3.2.199. şepit (II).....	313

2.3.2.200. şiblet.....	313
2.3.2.201. şipatay	313
2.3.2.202. şidig.....	313
2.3.2.203. şipım.....	313
2.3.2.204. şirazı.....	313
2.3.2.205. şirmayı (II).....	314
2.3.2.206. şirvanı.....	314
2.3.2.207. şokay	314
2.3.2.208. şpor.....	314
2.3.2.209. şulğav	314
2.3.2.210. şulık.....	314
2.3.2.211. sübek (II)	314
2.3.2.212. tabandırık.....	314
2.3.2.213. tağay.....	314
2.3.2.214. tağa.....	314
2.3.2.215. tanketka (II)	314
2.3.2.216. tapuşka	315
2.3.2.217. taşaban.....	315
2.3.2.218. tayğah.....	315
2.3.2.219. taytaka	315
2.3.2.220. temirtaban.....	315
2.3.2.221. təkburun	315
2.3.2.222. tiştaban	315
2.3.2.223. tizekap	315
2.3.2.224. tovar	316
2.3.2.225. tufli.....	316
2.3.2.226. tulay (I).....	316
2.3.2.227. türey	316
2.3.2.228. untı	316
2.3.2.229. urusi	316
2.3.2.230. uyık (I).....	316
2.3.2.231. uzun baş çuruk.....	316

2.3.2.232. üçburun.....	317
2.3.2.233. ükçeséz	317
2.3.2.234. üvmen.....	317
2.3.2.235. valenka	317
2.3.2.236. hey.....	317
2.3.2.237. həlbirkırağı	317
2.3.2.238. yarımcorab.....	317
2.3.2.239. yekpay	317
2.3.2.240. yolloq	317
2.3.2.241. yorak	317
2.3.2.242. yözlək (III).....	317
2.3.2.243. yun şorap	317
2.3.2.244. yün uyık.....	317
2.3.2.245. zəngəl	317
2.3.2.246. zılanikürdü.....	318

2.4. GİYİMİ TAMAMLAYAN PARÇALAR..... 320

2.4.1. Türkiye Türkçesinde ve Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Ortak Olan Giyimi Tamamlayan Parçalar ile İlgili Sözler	320
2.4.1.1. arga.....	320
2.4.1.2. askı.....	320
2.4.1.3. astar	321
2.4.1.4. atkı	321
2.4.1.5. balina.....	322
2.4.1.6. baskı.....	322
2.4.1.7. bel kemeri.....	322
2.4.1.8. brit.....	323
2.4.1.9. boa.....	323
2.4.1.10. bürgü	323
2.4.1.11. cep.....	323
2.4.1.12. dekolte.....	324
2.4.1.13. dolak.....	324
2.4.1.14. duble.....	325

2.4.1.15. düğme.....	325
2.4.1.16. ekstrafor	326
2.4.1.17. elçek	326
2.4.1.18. eldiven.....	326
2.4.1.19. ellik	327
2.4.1.20. enkaz eldiveni.....	327
2.4.1.21. etek bağı	327
2.4.1.22. etol	328
2.4.1.23. fiyonk	328
2.4.1.24. fular.....	328
2.4.1.25. iç cep	328
2.4.1.26. ilik (I)	328
2.4.1.27. kaşkol.....	329
2.4.1.28. kayış (I)	329
2.4.1.29. kefle.....	330
2.4.1.30. kemer.....	330
2.4.1.31. kol ağzı.....	331
2.4.1.32. kolçak	331
2.4.1.33. kopça.....	332
2.4.1.34. kravat.....	332
2.4.1.35. kuşak	333
2.4.1.36. mahrama.....	334
2.4.1.37. manşon	334
2.4.1.38. muflon	334
2.4.1.39. nakış	335
2.4.1.40. örü (I)	335
2.4.1.41. papyon.....	335
2.4.1.42. papyon kravat	336
2.4.1.43. peş (II).....	336
2.4.1.44. pili	336
2.4.1.45. püskül.....	336
2.4.1.46. roba	337

2.4.1.47. saçak.....	337
2.4.1.48. sıçandışı.....	337
2.4.1.49. sof	337
2.4.1.50. şal.....	338
2.4.1.51. şal kuşak	338
2.4.1.52. tiriz	339
2.4.1.53. uçkur	339
2.4.1.54. V yaka	340
2.4.1.55. vatka.....	340
2.4.1.56. volan.....	340
2.4.1.57. yaka	340
2.4.1.58. yakalık.....	341
2.4.1.59. yalancı cep.....	342
2.4.1.60. yama.....	342
2.4.1.61. yen (I).....	343
2.4.1.62. yırtmaç	343
2.4.1.63. zih	344
2.4.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Giyimi Tamamlayan Parçalar ile İlgili Sözler	344
2.4.2.1. aazlık	344
2.4.2.2. ak mancak.....	344
2.4.2.3. alka.....	344
2.4.2.4. almizév	344
2.4.2.5. andi.....	344
2.4.2.6. arışlık.....	344
2.4.2.7. arkan (I).....	345
2.4.2.8. arıavlık.....	345
2.4.2.9. baıatüyme	345
2.4.2.10. baıırdak.....	345
2.4.2.11. bala itek	345
2.4.2.12. balak-jen.....	345
2.4.2.13. balapuş	345

2.4.2.14. balbağı (I).....	345
2.4.2.15. barbənd.....	346
2.4.2.16. barındaq.....	346
2.4.2.17. barmaqça	346
2.4.2.18. basdırgıç	346
2.4.2.19. bastırma	346
2.4.2.20. batiska	346
2.4.2.21. batşay	346
2.4.2.22. bav.....	346
2.4.2.23. baytöbö.....	346
2.4.2.24. bebérke	346
2.4.2.25. bedek (II).....	346
2.4.2.26. begeyik	346
2.4.2.27. belbuwar.....	347
2.4.2.28. beldeme	347
2.4.2.29. bellik	347
2.4.2.30. bétév (II).....	347
2.4.2.31. bezérébenéj.....	347
2.4.2.32. biçim (I).....	347
2.4.2.33. bilkuşak	347
2.4.2.34. biyalay	347
2.4.2.35. biytina	347
2.4.2.36. bölcı	347
2.4.2.37. bota (I).....	348
2.4.2.38. bo‘yinboğ	348
2.4.2.39. boğazaltı	348
2.4.2.40. boğazlıq (I).....	348
2.4.2.41. boyunlук (I).....	348
2.4.2.42. bökebay	348
2.4.2.43. börme	348
2.4.2.44. bungi	348
2.4.2.45. бүçü.....	348

2.4.2.46. cəhek	348
2.4.2.47. candama	348
2.4.2.48. carıntık	349
2.4.2.49. cekene	349
2.4.2.50. cekeri.....	349
2.4.2.51. cepceez	349
2.4.2.52. ço‘ntak.....	349
2.4.2.53. cırım	349
2.4.2.54. cırma	349
2.4.2.55. cib	349
2.4.2.56. cibcik.....	349
2.4.2.57. cibişdan	349
2.4.2.58. cooluk.....	349
2.4.2.59. çabınçah	349
2.4.2.60. çabu	349
2.4.2.61. çək.....	350
2.4.2.62. çalgay (I)	350
2.4.2.63. çalmık.....	350
2.4.2.64. çaluv.....	350
2.4.2.65. çargı	350
2.4.2.66. çebetel	350
2.4.2.67. çıncah	350
2.4.2.68. çırk	350
2.4.2.69. çibek hur.....	350
2.4.2.70. çontoy.....	350
2.4.2.71. çökö (I).....	350
2.4.2.72. çübék	350
2.4.2.73. dağment	350
2.4.2.74. darbuluş kuruşak.....	351
2.4.2.75. deek.....	351
2.4.2.76. donbağı.....	351
2.4.2.77. doşka	351

2.4.2.78. edip (II)	351
2.4.2.79. ek (I).....	351
2.4.2.80. əlcəkçik	351
2.4.2.81. élgəs	351
2.4.2.82. eltiri.....	351
2.4.2.83. əsməşal.....	351
2.4.2.84. ésmev	351
2.4.2.85. etek-jəŋ.....	352
2.4.2.86. evərke	352
2.4.2.87. ézer.....	352
2.4.2.88. eziv tüymele	352
2.4.2.89. gah (II).....	352
2.4.2.90. gacim.....	352
2.4.2.91. galosnik	352
2.4.2.92. garus.....	352
2.4.2.93. gəlubənd	352
2.4.2.94. ginadur	352
2.4.2.95. gölgü tar	352
2.4.2.96. gülşəftəli.....	352
2.4.2.97. gülməndi.....	352
2.4.2.98. hacı.....	353
2.4.2.99. halta (II).....	353
2.4.2.100. harlıh (I)	353
2.4.2.101. hatpas	353
2.4.2.102. heptərke	353
2.4.2.103. hezəp	353
2.4.2.104. hıb	353
2.4.2.105. hıyğıs (I).....	353
2.4.2.106. hoşıya	353
2.4.2.107. huma.....	353
2.4.2.108. huncun	353
2.4.2.109. iç üz (I).....	353

2.4.2.110. ilik (I)	353
2.4.2.111. ilgiç	354
2.4.2.112. inçik	354
2.4.2.113. inéc.....	354
2.4.2.114. ismèt (II).....	354
2.4.2.115. janqalta	354
2.4.2.116. ciyak.....	354
2.4.2.117. kabacık	354
2.4.2.118. kabdırma.....	354
2.4.2.119. kadalmış	354
2.4.2.120. kalakay (II)	354
2.4.2.121. kamal.....	354
2.4.2.122. kapalak	354
2.4.2.123. kapkaldırık.....	354
2.4.2.124. kaptırul	355
2.4.2.125. karman.....	355
2.4.2.126. karta (I).....	355
2.4.2.127. kaş	355
2.4.2.128. kaşat	355
2.4.2.129. kaşne	355
2.4.2.130. katmar	355
2.4.2.131. kayma	355
2.4.2.132. kəmərbənd	355
2.4.2.133. kəmərcik.....	355
2.4.2.134. kerene	356
2.4.2.135. keşene.....	356
2.4.2.136. kəşmiri şal	356
2.4.2.137. keşte	356
2.4.2.138. kırpuv	356
2.4.2.139. kısdırık (I).....	356
2.4.2.140. kıyık (II)	356
2.4.2.141. kipse	356

2.4.2.142. kişmir	356
2.4.2.143. kirlık	356
2.4.2.144. kissa	356
2.4.2.145. kişmir	357
2.4.2.146. kişimir yablık.....	357
2.4.2.147. knopka.....	357
2.4.2.148. kocooş	357
2.4.2.149. koketka.....	357
2.4.2.150. kolluk	357
2.4.2.151. koŋko.....	357
2.4.2.152. köbə (I).....	357
2.4.2.153. ködirtpek (II)	357
2.4.2.154. kök (VIII)	357
2.4.2.155. köñçök (II).....	358
2.4.2.156. köpür (II)	358
2.4.2.157. köztana	358
2.4.2.158. közürtüyme.....	358
2.4.2.159. kulu topçı.....	358
2.4.2.160. kurdan	358
2.4.2.161. kurlaa.....	358
2.4.2.162. kurmuşu.....	358
2.4.2.163. kürlen	358
2.4.2.164. ƣalstuk.....	358
2.4.2.165. ƣo‘lƣop	359
2.4.2.166. ƣoyınƣalta	359
2.4.2.167. ƣoyın-ƣoltıƣ	359
2.4.2.168. lampas	359
2.4.2.169. lastik.....	359
2.4.2.170. léçek	359
2.4.2.171. lipez.....	359
2.4.2.172. lungi	359
2.4.2.173. maak.....	359

2.4.2.174. malgar tüyme	359
2.4.2.175. manşon	359
2.4.2.176. marha.....	360
2.4.2.177. meskev (II)	360
2.4.2.178. milk (II)	360
2.4.2.179. miyan.....	360
2.4.2.180. moyıntak.....	360
2.4.2.181. mufta	360
2.4.2.182. müüs topçı	360
2.4.2.183. oňgo	360
2.4.2.184. oymak.....	360
2.4.2.185. öñir	360
2.4.2.186. parawız	360
2.4.2.187. pent.....	361
2.4.2.188. peştak	361
2.4.2.189. petlitsa	361
2.4.2.190. pineza	361
2.4.2.191. popuk.....	361
2.4.2.192. portupey	361
2.4.2.193. pota.....	361
2.4.2.194. qardaşbağı	361
2.4.2.195. qarınbağı.....	361
2.4.2.196. qaşbağ	361
2.4.2.197. qatar (II)	361
2.4.2.198. qayıssa	362
2.4.2.199. qədbənd	362
2.4.2.200. qabaqlıq (II).....	362
2.4.2.201. qadalmaş.....	362
2.4.2.202. qalta (I).....	362
2.4.2.203. qaltaşa	362
2.4.2.204. qatmacık	362
2.4.2.205. qazanqu	362

2.4.2.206. kırçın (I)	362
2.4.2.207. kıstırma.....	362
2.4.2.208. kıymaça	362
2.4.2.209. koltık	363
2.4.2.210. kolturmac.....	363
2.4.2.211. koyın	363
2.4.2.212. omuz.....	363
2.4.2.213. oyındı	363
2.4.2.214. palton cavluk	363
2.4.2.215. peley.....	363
2.4.2.216. pérçetka	363
2.4.2.217. petle.....	363
2.4.2.218. plat	363
2.4.2.219. reda.....	363
2.4.2.220. saliplat	363
2.4.2.221. sarıncah	364
2.4.2.222. şol ro‘mol	364
2.4.2.223. sabah (II)	364
2.4.2.224. samzılğa	364
2.4.2.225. sancak (I).....	364
2.4.2.226. sapak (II)	364
2.4.2.227. sedep	364
2.4.2.228. şokila.....	364
2.4.2.229. şol belboğ	364
2.4.2.230. sıymah (II).....	364
2.4.2.231. sırma.....	364
2.4.2.232. sul.....	364
2.4.2.233. süyüp	364
2.4.2.234. şa (I)	364
2.4.2.235. şəddə (II)	365
2.4.2.236. şelbe	365
2.4.2.237. şarf	365

2.4.2.238. şeltev	365
2.4.2.239. şifon yavlık	365
2.4.2.240. talbırğa	365
2.4.2.241. so‘lakça	365
2.4.2.242. şilbi.....	365
2.4.2.243. şilter (II)	365
2.4.2.244. tana.....	365
2.4.2.245. tanda.....	365
2.4.2.246. tarılga	366
2.4.2.247. tartma (I).....	366
2.4.2.248. tarüpud	366
2.4.2.249. taspā	366
2.4.2.250. tecé	366
2.4.2.251. tekmat.....	366
2.4.2.252. təkbənd (I)	366
2.4.2.253. teņe.....	366
2.4.2.254. toothā.....	366
2.4.2.255. topçuluk.....	366
2.4.2.256. topçu (I).....	366
2.4.2.257. töşyançuk.....	366
2.4.2.258. tugmaça	366
2.4.2.259. tüñerçek	367
2.4.2.260. türme (I)	367
2.4.2.261. ünnar	367
2.4.2.262. urna	367
2.4.2.263. üşkil.....	367
2.4.2.264. üpçü.....	367
2.4.2.265. vəznə	367
2.4.2.266. yan.....	367
2.4.2.267. yalpıldağ	367
2.4.2.268. yengil şippak.....	367
2.4.2.269. yeprey (II).....	367

2.4.2.270. yelbérsek	368
2.4.2.271. yancuk	368
2.4.2.272. yopinçik	368
2.4.2.273. yöy	368
2.4.2.274. zapanke	368
2.4.2.275. zırzır (I)	368

2.5. GİYİM KUŞAM HAM MADDELERİ 371

2.5.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesi ve Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Giyim Kuşam Ham Maddeleri ile İlgili Sözler

371

2.5.1.1. aba (II)	371
2.5.1.2. alaca	371
2.5.1.3. alpaka (I)	372
2.5.1.4. atlas (I)	372
2.5.1.5. badem kürk	373
2.5.1.6. basma	373
2.5.1.7. batık	373
2.5.1.8. beşme	374
2.5.1.9. bez (I)	374
2.5.1.10. brokar	374
2.5.1.11. bürümcük	375
2.5.1.12. canfes	375
2.5.1.13. çaput	376
2.5.1.14. çit (II)	376
2.5.1.15. çuha	376
2.5.1.16. denim	377
2.5.1.17. deri (I)	377
2.5.1.18. deve tüyü	378
2.5.1.19. diba	378
2.5.1.20. dimi	378
2.5.1.21. divitin	379
2.5.1.22. diyagonal	379

2.5.1.23. dokurcuk.....	379
2.5.1.24. dokurcun.....	379
2.5.1.25. domuz derisi	379
2.5.1.26. fasone	380
2.5.1.27. fisto	380
2.5.1.28. fodra	380
2.5.1.29. fötr.....	380
2.5.1.30. gabardin.....	381
2.5.1.31. gezi (II).....	381
2.5.1.32. gön	381
2.5.1.33. güpür	382
2.5.1.34. harir	382
2.5.1.35. hasse.....	383
2.5.1.36. Hint ipeği.....	383
2.5.1.37. Hint kumaşı	383
2.5.1.38. ipek.....	383
2.5.1.39. jakar	384
2.5.1.40. Japon bezi.....	384
2.5.1.41. jarse	384
2.5.1.42. jorjet	384
2.5.1.43. kadife.....	385
2.5.1.44. kapitone	385
2.5.1.45. kaput bezi	385
2.5.1.46. karamandola	385
2.5.1.47. karyagdı.....	386
2.5.1.48. kaşe (III).....	386
2.5.1.49. kaşmir.....	386
2.5.1.50. kauçuk	387
2.5.1.51. keçe	387
2.5.1.52. kafen.....	388
2.5.1.53. kemha.....	388
2.5.1.54. keten.....	389

2.5.1.55. kot (I)	389
2.5.1.56. koton	390
2.5.1.57. kösele	390
2.5.1.58. krep (I).....	390
2.5.1.59. kreplin	391
2.5.1.60. krepon	391
2.5.1.61. krepsaten	391
2.5.1.62. kreton	391
2.5.1.63. kumaş	391
2.5.1.64. kundak (I).....	392
2.5.1.65. kutnu	393
2.5.1.66. kürk	393
2.5.1.67. lame	393
2.5.1.68. lanel.....	394
2.5.1.69. lastikotin.....	394
2.5.1.70. lepiska	394
2.5.1.71. lezar.....	394
2.5.1.72. mantin	394
2.5.1.73. markizet.....	394
2.5.1.74. muare.....	395
2.5.1.75. muflon	395
2.5.1.76. muslin.....	395
2.5.1.77. nansuk	395
2.5.1.78. opal.....	396
2.5.1.79. organze	396
2.5.1.80. orlon	396
2.5.1.81. pamuk.....	396
2.5.1.82. pamuk bezi	397
2.5.1.83. panama	397
2.5.1.84. papazi	397
2.5.1.85. patiska	398
2.5.1.86. pazen	398

2.5.1.87. pelüş	398
2.5.1.88. penye	399
2.5.1.89. podösüet	399
2.5.1.90. ponje.....	399
2.5.1.91. poplin	399
2.5.1.92. rugan	399
2.5.1.93. sadakor	400
2.5.1.94. saten	400
2.5.1.95. sof	400
2.5.1.96. suni ipek	401
2.5.1.97. sura.....	401
2.5.1.98. süet.....	401
2.5.1.99. sündüs	401
2.5.1.100. şal.....	401
2.5.1.101. şalaki	402
2.5.1.102. şali.....	402
2.5.1.103. şeytan bezi.....	403
2.5.1.104. şifon	403
2.5.1.105. şile bezi	403
2.5.1.106. tafta	403
2.5.1.107. taşlanmış kot.....	403
2.5.1.108. tiftik.....	404
2.5.1.109. triko	404
2.5.1.110. tülbent	405
2.5.1.111. tüvit	405
2.5.1.112. velur	405
2.5.1.113. vidala.....	405
2.5.1.114. yazma (II).....	405
2.5.1.115. yılan derisi.....	406
2.5.1.116. yün	406
2.5.1.117. yünlü	406

2.5.2.	Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan	
	Giyim Kuşam Ham Maddeleri Sözleri	407
2.5.2.1.	abrişim.....	407
2.5.2.2.	adras	407
2.5.2.3.	afərin (II)	407
2.5.2.4.	ajgin	407
2.5.2.5.	ak abayı	407
2.5.2.6.	aķırettik	407
2.5.2.7.	ak kadek	407
2.5.2.8.	ak süp	407
2.5.2.9.	ak uçuk	407
2.5.2.10.	aķsürü	407
2.5.2.11.	alabayrak	407
2.5.2.12.	alafa.....	407
2.5.2.13.	alakıtay	408
2.5.2.14.	alek.....	408
2.5.2.15.	allı yandım.....	408
2.5.2.16.	alu	408
2.5.2.17.	anay (II).....	408
2.5.2.18.	angort	408
2.5.2.19.	aņtara ton.....	408
2.5.2.20.	aķatpa	408
2.5.2.21.	arĝan torĝı	408
2.5.2.22.	arin	408
2.5.2.23.	arķasalaĝan.....	408
2.5.2.24.	aştarlık	408
2.5.2.25.	aydeşin	408
2.5.2.26.	baaşayı.....	409
2.5.2.27.	badambuta (I)	409
2.5.2.28.	baĝana (I)	409
2.5.2.29.	baĝdadi (II).....	409
2.5.2.30.	baĥmal.....	409

2.5.2.31. balkı	409
2.5.2.32. banot.....	409
2.5.2.33. bara (II)	409
2.5.2.34. barçın.....	409
2.5.2.35. barhat.....	409
2.5.2.36. basa	410
2.5.2.37. batsayı	410
2.5.2.38. bayat (I).....	410
2.5.2.39. bayka	410
2.5.2.40. baymöz	410
2.5.2.41. begres	410
2.5.2.42. benares	410
2.5.2.43. beren (I).....	410
2.5.2.44. berenci.....	410
2.5.2.45. berre	410
2.5.2.46. bese	411
2.5.2.47. beykasam.....	411
2.5.2.48. bıyazı.....	411
2.5.2.49. biydayık (I).....	411
2.5.2.50. bobrik	411
2.5.2.51. borlat	411
2.5.2.52. boston (I)	411
2.5.2.53. buhar	411
2.5.2.54. bukle.....	411
2.5.2.55. bul (I)	411
2.5.2.56. bulgan (I).....	411
2.5.2.57. bulgari	412
2.5.2.58. bumaze	412
2.5.2.59. bursa (I)	412
2.5.2.60. bushul.....	412
2.5.2.61. buštav	412
2.5.2.62. buşama ķ.....	412

2.5.2.63. buta (II)	412
2.5.2.64. buulum	412
2.5.2.65. buhari	412
2.5.2.66. bülde.....	412
2.5.2.67. carı (I).....	412
2.5.2.68. ceke (III).....	412
2.5.2.69. cibek atles.....	413
2.5.2.70. cibek dariy	413
2.5.2.71. cibek kıatapa.....	413
2.5.2.72. cibek lavdan.....	413
2.5.2.73. cup (IV).....	413
2.5.2.74. curun	413
2.5.2.75. aba (II).....	413
2.5.2.76. amalaa.....	413
2.5.2.77. apanlık	413
2.5.2.78. arov	413
2.5.2.79. arığ	413
2.5.2.80. atma	413
2.5.2.81. emlimek	413
2.5.2.82. epbetov	413
2.5.2.83. epken (I)	414
2.5.2.84. erkesim	414
2.5.2.85. esua.....	414
2.5.2.86. orm	414
2.5.2.87. ılgıy (I).....	414
2.5.2.88. ıralcı.....	414
2.5.2.89. iberkıut.....	414
2.5.2.90. igirim	414
2.5.2.91. ilgin	414
2.5.2.92. ille (I).....	414
2.5.2.93. ilpök.....	414
2.5.2.94. ilpiz.....	414

2.5.2.95. çiy burçu.....	414
2.5.2.96. çota (I).....	415
2.5.2.97. çuçunça.....	415
2.5.2.98. çukman.....	415
2.5.2.99. çuural.....	415
2.5.2.100. çuurañhay (II).....	415
2.5.2.101. çüpürök.....	415
2.5.2.102. çüştö (I).....	415
2.5.2.103. daki (I).....	415
2.5.2.104. dalan.....	415
2.5.2.105. darayı.....	415
2.5.2.106. dermantin.....	416
2.5.2.107. deyilda.....	416
2.5.2.108. drap.....	416
2.5.2.109. duñoba.....	416
2.5.2.110. dürdün.....	416
2.5.2.111. dürüyö.....	416
2.5.2.112. edres.....	416
2.5.2.113. ekemel.....	416
2.5.2.114. eltire.....	416
2.5.2.115. elvan.....	416
2.5.2.116. eponj.....	417
2.5.2.117. etiklik.....	417
2.5.2.118. ərus (II).....	417
2.5.2.119. faydeşin.....	417
2.5.2.120. galbiri.....	417
2.5.2.121. ganavuz.....	417
2.5.2.122. gazlama.....	417
2.5.2.123. gendədur.....	417
2.5.2.124. gerhana.....	417
2.5.2.125. giş.....	417
2.5.2.126. güdarı.....	418

2.5.2.127. hacıbəribah	418
2.5.2.128. harıs (II).....	418
2.5.2.129. hasa	418
2.5.2.130. hətfə	418
2.5.2.131. horagay.....	418
2.5.2.132. hövəş	418
2.5.2.133. hırna	418
2.5.2.134. hrom	418
2.5.2.135. huruşa	418
2.5.2.136. hənətlə	418
2.5.2.137. ihtiyar (II)	418
2.5.2.138. ılaba.....	419
2.5.2.139. ıpça ton.....	419
2.5.2.140. ırapıs.....	419
2.5.2.141. ısharla	419
2.5.2.142. ıstanlık	419
2.5.2.143. ibrə (II)	419
2.5.2.144. ipaklik	419
2.5.2.145. iş.....	419
2.5.2.146. işharla	419
2.5.2.147. itlev	419
2.5.2.148. iyegili	419
2.5.2.149. jarğak.....	419
2.5.2.150. cucunça.....	420
2.5.2.151. jupga.....	420
2.5.2.152. kadek	420
2.5.2.153. kakım	420
2.5.2.154. kalami.....	420
2.5.2.155. kalamyanka.....	420
2.5.2.156. kama	420
2.5.2.157. kamıs	420
2.5.2.158. kamsurp	420

2.5.2.159. kamvol.....	420
2.5.2.160. kanap	420
2.5.2.161. kanavat	420
2.5.2.162. kanoviz	420
2.5.2.163. kanazir (II).....	421
2.5.2.164. kapron	421
2.5.2.165. kaptallık.....	421
2.5.2.166. karakül.....	421
2.5.2.167. karmazin.....	421
2.5.2.168. kars.....	421
2.5.2.169. kasab dariy.....	421
2.5.2.170. kastor.....	421
2.5.2.171. kavrak.....	421
2.5.2.172. kele (I)	421
2.5.2.173. keleme (II).....	421
2.5.2.174. kelenker	421
2.5.2.175. kencir.....	421
2.5.2.176. kendir	422
2.5.2.177. kérgézin.....	422
2.5.2.178. kesatım	422
2.5.2.179. kete.....	422
2.5.2.180. keten kıtay	422
2.5.2.181. kıl torko	422
2.5.2.182. kigiz	422
2.5.2.183. kilin	422
2.5.2.184. kirbas.....	423
2.5.2.185. kisəyi	423
2.5.2.186. kital	423
2.5.2.187. kitayka	423
2.5.2.188. kiyimlik	423
2.5.2.189. kıyindi	423
2.5.2.190. kiyiz miyiz.....	423

2.5.2.191. kolenkor	423
2.5.2.192. kord	423
2.5.2.193. koverkot	423
2.5.2.194. köböñ.....	423
2.5.2.195. köksawır	423
2.5.2.196. kökşal	424
2.5.2.197. kölönğgür	424
2.5.2.198. könteri	424
2.5.2.199. körpe (II)	424
2.5.2.200. körüste.....	424
2.5.2.201. krep fay	424
2.5.2.202. krep jorjet	424
2.5.2.203. krepmaroken.....	424
2.5.2.204. krepşifon.....	424
2.5.2.205. krepdeşin	424
2.5.2.206. krujeva.....	424
2.5.2.207. kulğun	425
2.5.2.208. kuragannıñ terezi	425
2.5.2.209. ıurak	425
2.5.2.210. küldeklék	425
2.5.2.211. küpes	425
2.5.2.212. küsürelik.....	425
2.5.2.213. ımkap.....	425
2.5.2.214. lampuk.....	425
2.5.2.215. las	425
2.5.2.216. ləñke.....	425
2.5.2.217. lavdan	425
2.5.2.218. lavsan	425
2.5.2.219. layka.....	425
2.5.2.220. lederin	426
2.5.2.221. lenta.....	426
2.5.2.222. liberti.....	426

2.5.2.223. lozimlik (II)	426
2.5.2.224. lüte	426
2.5.2.225. madam (III)	426
2.5.2.226. madapolam	426
2.5.2.227. mahud.....	426
2.5.2.228. məliskən	426
2.5.2.229. manat.....	426
2.5.2.230. mandala	426
2.5.2.231. mağnıh (II).....	427
2.5.2.232. maқта.....	427
2.5.2.233. manufaktura.....	427
2.5.2.234. maroken.....	427
2.5.2.235. masatı	427
2.5.2.236. mata.....	427
2.5.2.237. materiyal.....	427
2.5.2.238. matkal.....	427
2.5.2.239. mavıtı	427
2.5.2.240. məvlim	428
2.5.2.241. maya.....	428
2.5.2.242. méh.....	428
2.5.2.243. mekeriya.....	428
2.5.2.244. melle.....	428
2.5.2.245. mézdra	428
2.5.2.246. məndula	428
2.5.2.247. məhməl.....	428
2.5.2.248. meşüt	428
2.5.2.249. mişi.....	428
2.5.2.250. mitkal	428
2.5.2.251. mizere.....	428
2.5.2.252. momosuy	429
2.5.2.253. namet.....	429
2.5.2.254. nanke	429

2.5.2.255. nasar	429
2.5.2.256. neylon.....	429
2.5.2.257. nootu	429
2.5.2.258. öjiyek.....	429
2.5.2.259. örbek	429
2.5.2.260. paltolık	429
2.5.2.261. pamezey	429
2.5.2.262. panbarhat	429
2.5.2.263. parça (II).....	429
2.5.2.264. parpaşa	430
2.5.2.265. patışayı	430
2.5.2.266. pahta.....	430
2.5.2.267. pirés.....	430
2.5.2.268. piyazı.....	430
2.5.2.269. polotno	430
2.5.2.270. puçkak	430
2.5.2.271. kıamar (I).....	430
2.5.2.272. kıanawat	431
2.5.2.273. kıarus.....	431
2.5.2.274. kıasabdar	431
2.5.2.275. kıasañ (I).....	431
2.5.2.276. kıatiypa	431
2.5.2.277. kıayçıbatmaz.....	431
2.5.2.278. kıjım	431
2.5.2.279. kıundız.....	431
2.5.2.280. kıurpey	431
2.5.2.281. mēh.....	431
2.5.2.282. mäsilik.....	432
2.5.2.283. metkel.....	432
2.5.2.284. mävlim	432
2.5.2.285. münsök	432
2.5.2.286. pamezay	432

2.5.2.287. pirës.....	432
2.5.2.288. ratin	432
2.5.2.289. reps.....	432
2.5.2.290. reh	432
2.5.2.291. rezin	432
2.5.2.292. sahl	433
2.5.2.293. saktıyan	433
2.5.2.294. saŋ	433
2.5.2.295. sandi	433
2.5.2.296. sarbap	433
2.5.2.297. sarca	433
2.5.2.298. sardam	433
2.5.2.299. sarja (II).....	433
2.5.2.300. sarinci	433
2.5.2.301. sarpinka	433
2.5.2.302. savpay	433
2.5.2.303. seŋsel.....	434
2.5.2.304. sergez	434
2.5.2.305. serindi.....	434
2.5.2.306. sharla	434
2.5.2.307. sidam (I)	434
2.5.2.308. siri	434
2.5.2.309. sitsı.....	434
2.5.2.310. siyle	434
2.5.2.311. siysa	434
2.5.2.312. sozan (II)	434
2.5.2.313. sukno (I)	434
2.5.2.314. sur (II)	434
2.5.2.315. süplem (II).....	435
2.5.2.316. şa'atnez.....	435
2.5.2.317. şadana.....	435
2.5.2.318. şakpak	435

2.5.2.319. şakula	435
2.5.2.320. şalma (IV).....	435
2.5.2.321. şalpar	435
2.5.2.322. şameleci.....	435
2.5.2.323. şahı	435
2.5.2.324. şatıraş	435
2.5.2.325. şayah	435
2.5.2.326. şekpen	436
2.5.2.327. şeşe (I)	436
2.5.2.328. शेवेय	436
2.5.2.329. शेव्रो	436
2.5.2.330. शेवйот	436
2.5.2.331. şəməd	436
2.5.2.332. şigrin	436
2.5.2.333. şille uyık	436
2.5.2.334. şire (I).....	436
2.5.2.335. şokarpös	436
2.5.2.336. şotlanka	436
2.5.2.337. ştapel	437
2.5.2.338. ştuf	437
2.5.2.339. şüberek	437
2.5.2.340. taala	437
2.5.2.341. takındırmak.....	437
2.5.2.342. taliñma.....	437
2.5.2.343. taşlık (II).....	437
2.5.2.344. tava (II).....	437
2.5.2.345. tay (II)	437
2.5.2.346. tekemet	437
2.5.2.347. telegey (II).....	437
2.5.2.348. tempe.....	437
2.5.2.349. tənzif	438
2.5.2.350. tirmə	438

2.5.2.351. tik (II)	438
2.5.2.352. tirməşal	438
2.5.2.353. tkan	438
2.5.2.354. tolop	438
2.5.2.355. tor (I)	438
2.5.2.356. torgun	438
2.5.2.357. trayke	439
2.5.2.358. trikotin	439
2.5.2.359. tubar (I)	439
2.5.2.360. tula	439
2.5.2.361. ultarak	439
2.5.2.362. ultanlıq	439
2.5.2.363. ultaraklık	439
2.5.2.364. uşığa	439
2.5.2.365. uştap	439
2.5.2.366. übtük	439
2.5.2.367. üçöten	439
2.5.2.368. üldə	439
2.5.2.369. üsküli	439
2.5.2.370. vale	439
2.5.2.371. velvet	440
2.5.2.372. velyur	440
2.5.2.373. ھamna	440
2.5.2.374. ھara	440
2.5.2.375. ھez	440
2.5.2.376. yaa	440
2.5.2.377. yamışlık	440
2.5.2.378. yanut	440
2.5.2.379. yarımməhmər	440
2.5.2.380. yaydırgış kumaş	440
2.5.2.381. yedidürli	440
2.5.2.382. yəməni (I)	441

2.5.2.383. yıprak	441
2.5.2.384. yibek kumaç	441
2.5.2.385. yögek.....	441
2.5.2.386. yumuşok teri.....	441
2.5.2.387. zaka	441
2.5.2.388. zamşa.....	441
2.5.2.389. zerbap	441
2.5.2.390. zəfir (II).....	441
2.5.2.391. zərnişan	441
2.5.2.392. zərzər.....	441
2.5.2.393. zığır (I)	441

2.6. GİYİM KUŞAMLA İLGİLİ DİĞER SÖZLER 445

2.6.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesi ve Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Giyim Kuşamla İlgili Diğer Sözler.....	445
2.6.1.1. cici bici.....	445
2.6.1.2. çul	445
2.6.1.3. çul çaput	445
2.6.1.4. esvap	446
2.6.1.5. faça.....	446
2.6.1.6. giyecek	446
2.6.1.7. giyim	447
2.6.1.8. giyim kuşam	447
2.6.1.9. giysi.....	448
2.6.1.10. giyit	448
2.6.1.11. hazır giyim.....	449
2.6.1.12. japone	449
2.6.1.13. kılık	449
2.6.1.14. kılık kıyafet	449
2.6.1.15. kıyafet	450
2.6.1.16. kisve	450
2.6.1.17. libas	451
2.6.1.18. resmî giysi	451

2.6.1.19. saya	451
2.6.1.20. soyka (I)	452
2.6.1.21. tesettür	452
2.6.1.22. urba	452
2.6.1.23. üst baş.....	453
2.6.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Giyim Kuşamla İlgili Diğer Sözler	453
2.6.2.1. aftboş.....	453
2.6.2.2. aga ton.....	453
2.6.2.3. alamholam	453
2.6.2.4. älpet.....	453
2.6.2.5. ardı yırtıklı.....	453
2.6.2.6. arta salğış.....	453
2.6.2.7. ayağı-başı	453
2.6.2.8. aydeşin	454
2.6.2.9. azah (II).....	454
2.6.2.10. bal külmegé	454
2.6.2.11. başayak.....	454
2.6.2.12. bıyazı.....	454
2.6.2.13. bilemés	454
2.6.2.14. burgon	454
2.6.2.15. buta (II)	454
2.6.2.16. bürüncək (I).....	454
2.6.2.17. cabinaaçı.....	454
2.6.2.18. camə	454
2.6.2.19. cılı kiyém.....	454
2.6.2.20. cinde	454
2.6.2.21. culdatka	455
2.6.2.22. cuvumdu.....	455
2.6.2.23. cagaalı	455
2.6.2.24. çağa (III).....	455
2.6.2.25. çaldıbar.....	455

2.6.2.26. çazal	455
2.6.2.27. çecimek	455
2.6.2.28. çepken (III).....	455
2.6.2.29. çılpaklık (I).....	455
2.6.2.30. çınday kiyim	455
2.6.2.31. çınday kumaç.....	455
2.6.2.32. çuba	455
2.6.2.33. çubur kıptal	455
2.6.2.34. çulçulha	455
2.6.2.35. çügürbe.....	455
2.6.2.36. çüm.....	456
2.6.2.37. dalaman	456
2.6.2.38. dambalşan.....	456
2.6.2.39. ebt	456
2.6.2.40. elpet.....	456
2.6.2.41. énenenyépten	456
2.6.2.42. engil	456
2.6.2.43. ennik.....	456
2.6.2.44. eş kiyémé.....	456
2.6.2.45. əcər.....	456
2.6.2.46. əyin // <i>egin</i>	456
2.6.2.47. əyinbaş	456
2.6.2.48. fason.....	456
2.6.2.49. garderob	457
2.6.2.50. geyimkecim	457
2.6.2.51. geyməli.....	457
2.6.2.52. hıpta.....	457
2.6.2.53. hıpat	457
2.6.2.54. hüret	457
2.6.2.55. hompu (I).....	457
2.6.2.56. idikhép.....	457
2.6.2.57. injivaş	457

2.6.2.58. işké	457
2.6.2.59. işkemoşô.....	457
2.6.2.60. it köynök.....	457
2.6.2.61. ipaklık	458
2.6.2.62. ipiriski	458
2.6.2.63. julunjulun	458
2.6.2.64. junluk kiyim	458
2.6.2.65. kabık.....	458
2.6.2.66. kablarık.....	458
2.6.2.67. kalet.....	458
2.6.2.68. katançı	458
2.6.2.69. kep.....	458
2.6.2.70. kiyimkeçak	458
2.6.2.71. kéyémhalım	458
2.6.2.72. kiyélgen.....	459
2.6.2.73. ıskat.....	459
2.6.2.74. keygülük.....	459
2.6.2.75. kıskı.....	459
2.6.2.76. kilbet	459
2.6.2.77. kiyémlék.....	459
2.6.2.78. kiyerik	459
2.6.2.79. kiyim boş.....	459
2.6.2.80. kiymeşek	459
2.6.2.81. köylekkönşek.....	459
2.6.2.82. kon	459
2.6.2.83. korcoma.....	459
2.6.2.84. koyak.....	460
2.6.2.85. küldekıştan	460
2.6.2.86. künlik (I).....	460
2.6.2.87. latta-putta.....	460
2.6.2.88. lıpa	460
2.6.2.89. mala ton.....	460

2.6.2.90. mancı.....	460
2.6.2.91. maskəlat.....	460
2.6.2.92. merziye ton.....	460
2.6.2.93. məlbusat	460
2.6.2.94. mirat	460
2.6.2.95. mülkipaltar	460
2.6.2.96. nişan paltarı	460
2.6.2.97. oprak	460
2.6.2.98. ovodo.....	461
2.6.2.99. örmök	461
2.6.2.100. ös kiyémé	461
2.6.2.101. paltar	461
2.6.2.102. piston (I).....	461
2.6.2.103. portu	461
2.6.2.104. qafqazlı.....	461
2.6.2.105. qaptal.....	461
2.6.2.106. qınama.....	461
2.6.2.107. qolbaq.....	461
2.6.2.108. qablam.....	461
2.6.2.109. qomit	461
2.6.2.110. salım (II).....	461
2.6.2.111. samtarsumtar kiyim.....	461
2.6.2.112. sarinci	461
2.6.2.113. sarpo.....	462
2.6.2.114. siba	462
2.6.2.115. sımaylıh	462
2.6.2.116. sıрмаq.....	462
2.6.2.117. sıy kiyim.....	462
2.6.2.118. sıyfət (I).....	462
2.6.2.119. sitar.....	462
2.6.2.120. sporttuk kiyim.....	462
2.6.2.121. sulba	462

2.6.2.122. suret.....	462
2.6.2.123. süm (I)	462
2.6.2.124. sümür (II)	462
2.6.2.125. şahana.....	463
2.6.2.126. şamtışomto	463
2.6.2.127. şıpırtmak (II).....	463
2.6.2.128. şırimal	463
2.6.2.129. şıyk.....	463
2.6.2.130. şikél.....	463
2.6.2.131. şüberek	463
2.6.2.132. tapçı.....	463
2.6.2.133. taşkı ko‘riniş	463
2.6.2.134. tav kiyim.....	463
2.6.2.135. tayyor kiyim	463
2.6.2.136. telegey (II).....	463
2.6.2.137. tırah (II).....	463
2.6.2.138. tış.....	463
2.6.2.139. tış kiyim.....	464
2.6.2.140. tontobur	464
2.6.2.141. torbat	464
2.6.2.142. torko ton	464
2.6.2.143. tös bit.....	464
2.6.2.144. tös-buy.....	464
2.6.2.145. töşhın.....	464
2.6.2.146. tuthıs (II).....	464
2.6.2.147. tüpçek (I)	464
2.6.2.148. türlencik	464
2.6.2.149. tüspöl.....	464
2.6.2.150. uprak	464
2.6.2.151. uu	464
2.6.2.152. vodolaz kostyumu.....	464
2.6.2.153. Һapta.....	465

2.6.2.154. yalmaq (II).....	465
2.6.2.155. yépinça	465
2.6.2.156. zelen-zelen.....	465
2.6.2.157. zeren (II).....	465
SONUÇ	468
EK 1. Çağdaş Türk Yazı Dillerindeki Giyim Kuşamla İlgili Söz Varlığının Listesi	482
EK 2. Orjinallik Raporu Formu.....	577
EK 3. Etik Komisyon Muafiyet Formu	578
DİZİN	579
KAYNAKÇA.....	688
ÖZ GEÇMİŞ	700

KISALTMALAR DİZİNİ

Alt.	Altay Türkçesi
Ar.	Arapça
Az.	Azerbaycan Türkçesi
Bşk.	Başkurt Türkçesi
Çağ.	Çağatay Türkçesi
DS	Derleme Sözlüğü
Erm.	Ermenice
ET.	Eski Türkçe
Fa.	Farsça
Fr.	Fransızca
Gag.	Gagauz Türkçesi
Hks.	Hakas Türkçesi
Hrz.	Harezmi Türkçesi
İt.	İtalyanca
Kar.	Karay Türkçesi
Kıp.	Kıpçak Türkçesi
Kklp.	Karakalpak Türkçesi
KMLk.	Karaçay-Malkar Türkçesi
Kökt.	Göktürkçe
Krg.	Kırgız Türkçesi
Krh.	Karahanlı Türkçesi
Krş.	karşılaştı
Kum.	Kumuk Türkçesi
Kzk.	Kazak Türkçesi
Nog.	Nogay Türkçesi
Osm.	Osmanlı Türkçesi
Özb.	Özbek Türkçesi

R.	Rumca
Sl. Bulg.	Slav Bulgarcası
Tat.	Tatar Türkçesi
Trkm.	Türkmen Türkçesi
TS	Türkçe Sözlük
TT.	Türkiye Türkçesi
Tuv.	Tuva Türkçesi
Uyg.	Uygur Türkçesi
YTS	Yeni Tarama Sözlüğü
Yun.	Yunanca
YUyg.	Yeni Uygur Türkçesi

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş baş giyime ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü.....	472
Tablo 2. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş beden giyime ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü.....	473
Tablo 3. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş ayak giyime ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü.....	475
Tablo 4. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş giyimi tamamlayan parçalara ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü	477
Tablo 5. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş giyim kuşam ham maddelerine ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü	479
Tablo 6. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş giyim kuşamla ilgili diğer sözlere ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü	481

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen baş giyimle ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı.....	165
Grafik 2. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen beden giyimle ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı.....	277
Grafik 3. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen ayak giyimle ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı.....	319
Grafik 4. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen giyimi tamamlayan parçalar ile ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı.....	369
Grafik 5. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen giyim kuşam ham maddeleri ile ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı	443
Grafik 6. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen giyimle ilgili diğer söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı.....	466
Grafik 7. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk Lehçelerinde görülen giyim kuşam ile ilgili ortak söz varlığının lehçelere göre dağılımı.....	467

TARİHÎ VE ÇAĞDAŞ TÜRK YAZI DİLLERİNİN YAZIMINDA KULLANILAN HARFLER VE SES DEĞERLERİ

Tez çalışmasında kullanılan bazı harfler	Diğer bazı Türk yazı dillerindeki ses değerleri	Kaynaklarda kullanılan harf karşılıkları	İlgili Türk yazı dilleri
ā	uzun /a/	â, ٱ, ٲ	Osm.
á	kapalı /a/	á	Osm.
å	yuvarlak /a/	å, o	Özb.
é	kapalı /e/	í, ě, ې, ٲ	Bşk., Osm., Tat., YUyg.,
ə	/e/ ünlüsünden daha açık ve geniş ünlü	ä,	Az., Bşk., Kklp., Kzk., Trkm.
ı	ı	y	Trkm.
ĩ	/i/ ve i/ sesi arası	ĩ	Hks.
ī	uzun /i/	î, ٲ	Osm.
o‘	/o/ ve /ö/ arası bir ses	o‘	Özb.
ū	uzun /u/	û, ۋ, ۋ	Osm.
c	c	j, ҭ	Özb., YUyg.
ç	ç	ch, č, ҭ	Özb., Uyg., YUyg.
ḍ	peltek /d/	ض	Osm.
ğ	kalın /g/	ƒ, g‘, غ	Bşk., Osm., Özb.
h	h	h, ە	
ħ	gırtlaksı /h/	ħ, ҥ	Çağ., Kar., Osm.,
ḥ	artdamak /h/	x, خ	Az., Kklp., Kum., Nog., Osm., Tat.

ķ	kalın /k/	q, k, κ, ķ ق	Az., Bşk., Çağ., Hks., Kar., Kklp., Kum., Kzk., Osm., Özb.
ŋ	Artdamak /n/	h, ñ, ng, ئڭ	Krg., Kzk., Osm., Özb.
š	kalın /s/	ş, ص	Osm., Bşk.
ş	ş	sh, š, ش	Özb., Erm.
ţ	Kalın /t/	ط	Osm.
w	çift dudak /v/	ŷ	Kklp.
z	peltek /z/	ž, ذ	Bşk.

ÖN SÖZ

Giyim kuşam kültürü, kültürdeki gelişim ve değişmelerin gözlemlenebilen bölümünü oluşturması sebebiyle önemli bir maddi kültür ögesi konumundadır. Türk kültür tarihinde bu maddi kültür öğelerinin önemli bir yeri vardır. Çalışmamızda çağdaş Türk yazı dillerine yansıyan bu maddi kültür öğeleriyle ilgili sözcükler (adlar) eşzamanlı ve artzamanlı karşılaştırmalı araştırma yöntemiyle ele alınmıştır. Bu konunun dilimizin tarihsel gelişimiyle doğrudan ilgisi olduğu gibi kültür tarihimizle de sıkı bağlantısının olduğu aşıkardır.

Kültürün ve kültürdeki değişmelerin önemli bir yansıtıcısı olan giyim kuşamla ilgili söz varlığı, toplumun geçmiş dönemlerdeki dil ve kültürünü anlamlandırabilmemize, tarihsel dönemlerdeki pek çok dilsel ve kültürel belirsizlikleri açıklayabilmemize olanak sağlar. Bu düşünceyle tarafımızca ele alınmış olan elinizdeki çalışmada öncelikle Türkiye Türkçesindeki giyim kuşamla ilgili söz varlığı tespit edilmiş ve tarihi ve çağdaş Türk yazı dillerindeki durumlarıyla karşılaştırılarak incelenmiştir. Diğer çağdaş Türk yazı dillerinin söz varlığında bulunan fakat Türkiye Türkçesinde karşılığı olmayan giyim kuşamla ilgili sözcükler ise yalnızca varsa kendi aralarındaki karşılıklarının gösterilmesiyle sınırlı tutulmuştur. Ortaya koyduğumuz bu çalışmanın gerek Türk dilinin tarihsel gelişim süreci, gerek günümüzdeki Türk yazı dillerinin arasındaki ilişki ve ortak özellikleriyle ilgili bazı konuların aydınlatılması için katkı sağlayacağı kanaatindeyim. Ayrıca Türk kültür tarihiyle ilgili de önemli veri olarak ilgili araştırmacılar tarafından kullanılabileceğini düşünüyorum.

Tez konusunu belirleyerek kıymetli bilgi, birikim ve tecrübelerinden faydalanma şansına eriştiğim hocam Prof. Dr. Günay Karaağaç'ı saygıyla anıyorum. Bu süreçte bana rehberlik eden ve desteğini hep hissettiğim danışman hocam Doç. Dr. Mayrambek Orozobayev'e, çalışma boyunca yardımını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Ceval Kaya'ya, sağladığı güzel çalışma ortamı ve hoş görüşüsü için bölüm başkanım Prof. Dr. Şureddin Memmedli'ye, çalışmanın temel hatlarının belirlenmesinde ve devam eden süreçte desteğini hep hissettiğim ayrıca çalışmanın kontrol okumasını da yapan dostum Arş. Gör. Dr. Züleyha Hande Akata'ya, çalışmanın ön hazırlık evresine ve teknik kısımlarının

düzenlenmesine yaptığı katkılar için arkadaşım Arş. Gör. Dr. Bünyamin Tetik'e, gerekli kaynak sözlüklere ulaşmamda gösterdikleri yardımlar için hocam Doç. Dr. Erhan Giray, meslektaşım Arş. Gör. Dr. Fatih Kurtulmuş ve Dr. Taghi Salahshour'a teşekkürü bir borç bilirim. Bu sürecin bütün aşamalarında desteği ve öngörüsüyle gücünü daima yanımda hissettiğim eşim Gökhan Malkoç'a, çalışma sürem boyunca kızım Toprak'a özveriyle ve koşulsuz bir sevgiyle bakan ablam Sonnur Almas Yılmaz'a ve beni cesaretlendiren annem Saime Almas'a minnettarım. Tezimle birlikte büyüyen, hayatımın her anında yanımda olmalarını dilediğim kızlarım Deniz ve Toprak Malkoç'a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimle...

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Tezin konusu, Çağdaş Türk yazı dillerinde geçen giyim kuşamla ilgili söz varlığının tespit edilerek dilbilimsel açıdan derinlemesine incelenmesidir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı çağdaş Türk yazı dillerindeki maddi kültürün yansıtıcısı özelliğine sahip olan giyim kuşama ait söz varlığını dilbilimsel açıdan karşılaştırmalı yöntemlerle etraflıca inceleyerek Türk dilinin tarihsel gelişim süreci, günümüzdeki durumu, Türk yazı dilleri arasındaki benzer, ortak ve farkı özellikleri ile ilgili araştırmalara derinlik katmak, kimi belirsizliklerin aydınlatılmasında katkıda bulunmaktır. Bir dilin temel sözcüklerinden olan giyim kuşama ait söz varlığının, çağdaş Türk yazı dillerinde yeterince ayrıntılı ele alınmamış olması da söz konusu hedefin belirlenmesinde etkili olmuştur. Ayrıca toplumların karakteristik yapılarının belirlenmesinde temel değişkenlerden olan giyim kuşam kültürünün yansımalarının çağdaş Türk yazı dillerinde ne şekilde gerçekleştiğini, bu alandaki sözcük zenginliği görmek ve bu konuya bilim çevrelerinin dikkatlerini çekmek de çalışmanın bir diğer amaçlarındanındır.

Çalışmada Uygulanan Yöntem

Tez çalışmamızda giyim kuşam kültürü ile ilgili söz varlığının incelenmesi için art zamanlı ve eş zamanlı karşılaştırmalı dilbilimsel yöntem kullanılmıştır. Bu bağlamda ilk olarak çağdaş Türk yazı dilleri sözlüklerinin taranmasıyla giyim kuşam adları, giysiyi tanımlayan, işaret eden vb. gibi ad soylu sözcükler tespit edilerek *baş giyim*, *beden giyim*, *ayak giyim*, *giyimi tamamlayan parçalar*, *giyim kuşam ham maddeleri*, *giyim kuşamla ilgili diğer kelimeler* şeklinde anlamsal sınıflandırma yapılmıştır. *Baş giyim* olarak başa giyilen, örtülen veya yüze geçirilen varlıklarla ilgili sözcükler seçilmiştir. *Beden giyim* olarak vücudun baş ve ayaklar hariç diğer kısımlarına giyilen giysilerin adları seçilmiştir. *Ayak giyim* olarak ayağı bileğinden itibaren saran, ayağa giyilen giysilerle ilgili sözcükler seçilmiştir. *Giyimi tamamlayan parçalar* kısmında, kadın ve erkek giyiminde giysiyi bütünleyen kemer, düğme, atkı, fular, kravat vb. giyim eşyalarının adları tespit edilmiştir.

Giyim kuşam ham maddeleri bölümünde Türk giyim kuşamının oluşmasında etkin olan, tabiattaki farklı malzemelere özgü söz varlığı seçilmiştir.

Çağdaş Türk yazı dillerinin ölçünlü sözlüklerinden taranan söz konusu sözcük maddeleri iki kısımda incelenmiştir. Birinci kısımda Türkiye Türkçesi merkez alınarak yakından uzağa doğru bir sıralama ile sıralanarak Oğuz, Karluk, Kıpçak, Sibiryâ gruplarına ait sözlüklerdeki karşılıkları verilmiştir. Bu kısımda giyim kuşam kültürüyle ilgili sözcüklerin bütün kullanışları belirlenmeye çalışılmış olup bu sözcüklerin ilk tespit edilebildiği dönemden itibaren kronolojik bir sıra ile sözcüğün tarihî gelişim seyri de gösterilmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye Türkçesi temel sözlüğünde tespit edilen ve madde başı olarak ele alınan sözcüğün Anadolu ağızlarındaki durumunun görünümü için *Derleme Sözlüğü*’ne (I-VI) başvurulmuş ve varsa sözcüklerin karşılıkları gösterilmiştir. Ayrıca ele alınan sözcüğün kökeniyle ilgili genellikle bilim çevrelerince kabul görüşlen görüşlere de yer verilmiştir.

İkinci kısımda ise Türkiye Türkçesinde görülmeyen ancak diğer Türk yazı dillerinde var olan sözcükler yine Oğuz, Karluk, Kıpçak, Sibiryâ sıralamasına göre aynı zamanda alfabetik sıra da dikkate alınarak anlamlarıyla birlikte verilmiştir. Bu kısımda giyim kuşamla ilgili sözcüklerin kökeniyle ilgili bilgilere ve tarihi sahalardaki durumuna başvurulmamıştır. Çünkü böyle bir girişimde bulunduğumuz halde tespit edilen malzemenin oldukça hacimli olmasından dolayı tez çalışması için belirlenen sürenin yetmeyeceği ve yeterince sağlıklı olmayacağı kanaati oluşmuştur. Buradaki amacımız Türkiye Türkçesinde rastlanmayan ancak diğer Türk yazı dillerinde kullanılan giyim kuşamla ilgili sözleri ortaya koymakla beraber diğer Türk yazı dillerinin keni aralarındaki ortaklık, yakınlık ve uzaklık seviyelerini görmektir.

Çalışmada birden fazla görünüme (varyanta) sahip olan sözcükler araya “/” işareti konularak tek madde başı altında verilmiştir. Birden fazla kategoriye (gruba) giren sözcükler “→” işareti ile madde numarası ve madde başı öge belirtilerek diğer maddeye gönderimde bulunulmuştur.

Çalışmanın son kısmında Dizin başlığı altında çalışmada kullanılan eserlerin taranmasıyla elde edilen giyim kuşama dair söz varlığının listesi sunulmuştur.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Gagauz Türkçesi, Özbek Türkçesi, Yeni Uygur Türkçesi, Tatar Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi,

Başkurt Türkçesi, Kumuk Türkçesi, Karaçay-Malkar Türkçesi, Nogay Türkçesi, Karakalpak Türkçesi, Karay Türkçesi, Altay Türkçesi, Hakas Türkçesi ve Tuva Türkçesine ait genellikle Türk Dil Kurumu tarafından basılan Türk yazı dillerinin ölçünlü sözlüklerinden elde edilen giyim kuşamla ilgili söz varlığı (adlar) ile sınırlıdır.

Çalışmanın Bütüncesi

Çağdaş Türk yazı dillerindeki giyim kuşam kültürüne ait sözler bu çalışmanın bütüncesini oluşturmaktadır.

Çalışmadaki ele alınan sözcüklerin tarihsel geçmişini göstermek için Eski Türkçe (Köktürk ve Uygur) başta olmak üzere Karahanlı, Eski Kıpçak, Harezm, Eski Anadolu, Çağatay ve Osmanlı yazı dillerine ait sözlük ve gramer gibi temel kaynaklara başvurulmuştur.

Karşılaştırmalı inceleme çalışmasında modern dönemdeki yazı dilleri için Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Gagauz Türkçesi, Özbek Türkçesi, Yeni Uygur Türkçesi, Tatar Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Başkurt Türkçesi, Kumuk Türkçesi, Karaçay-Malkar Türkçesi, Nogay Türkçesi, Karakalpak Türkçesi, Karay Türkçesi, Altay Türkçesi, Hakas Türkçesi ve Tuva Türkçesine ait ölçünlü sözlüklerinden yararlanılarak elde edilen söz varlığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ele alınan sözcüklerin kökeni ile ilgili genellikle M. Räsänen, S. G. Clauson, A. Tietze, Stachowski, H. Eren, T. Gülensoy, Nişanyan gibi bilim insanlarının hazırlamış olduğu köken bilgisi sözlüklerinden ve Kubbealti Lugati olarak bilinen www.lugatim.com web sitesinden faydalanılmıştır.

Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Giyim kuşam, önceleri doğal yaşam sürecinin bir parçası olarak kişinin kendini dış etkilerden korumak amacıyla tercih ettiği bir maddi ögeyken, geleneğin insanlara sunduğu bir yaşam biçimini benimseyen gelişim sürecinde farklı kültürel işlevler kazanmıştır. Bu işlevler arasında moda ve sosyal statünün önemli bir etkisi vardır. Toplamların inanç ve birbirleriyle olan iletişiminden etkilenen giyim kuşam, geçmişe dair izlerin görülebilmesi için önemli bir somut ögedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar giyim kuşamın etkilendiği kültürlerin, coğrafyaların, dinlerin ve dillerin belirlenmesinde, toplumsal özelliklerin saptanmasında etkili olan giyim kuşamın tespit edilmesinde önemli bir yere sahiptir. Toplamların geçmişlerine, kültür ve dil tarihine yönelik yapılan araştırmalar giderek artmakta ve bugüne kadar özellikle giyim kuşam kültürüyle ilgili

yapılmış çok sayıda çalışmanın mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Türk kültüründeki bugüne kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde genellikle giyim kuşamın kültür ögesi olma özelliği, bölgesel derleme çalışmaları ve giyim enstitüsü alanıyla ilgili eserler ortaya konulduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca konuyla ilgili farklı disiplinlerde ve farklı yöntemlerle yapılan çalışmalar da görülmüştür.

Türk dili alanında ise konuyla ilgili iki temel sözlük çalışması yapılmıştır. Bunlardan ilki Reşat Ekrem Koçu'nun bu konuda yazılan ilk eser olan *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*'dür (2015). Eser kültür tarihi ve toplumsal bellek açısından önemli bir yere sahiptir. Türkiye'nin giyim kuşam özellikleriyle ilgili sosyolojik bir çalışmadır. Diğer bir çalışma ise Baybars Gülensoy tarafından hazırlanan *Türkiye Giyim-Kuşam ve Süslenme Sözlüğü* (2003) adlı eserdir. Sözlükte Türkiye'de kullanılan giyim kuşamla ilgili sözler saptanarak etimolojik açıklamalara yer verilmiştir.

Giyim kuşamla ilgili söz varlığının bu tür art ve eş zamanlı karşılaştırmalı yöntemle ele alınan bilimsel araştırmaların, diğer güncel çalışmalar ve modern teknikler kullanılarak geliştirilebileceği ön görülmektedir.

Türkiye'de giyim kuşamla ilgili yukarıda bahsedilen sözlükler dışında dil ve edebiyat alanında yapılan çalışmaların bir listesi aşağıda sunulmuştur:

Tezler

- Aksakal, M. (2018). *Erzurum Kadın Halk Giyim Kuşamının Tipolojik Sınıflaması Üzerine Bir Uygulama* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altınay, M. (2013). *Denizli'nin Kızılcabölük İlçesi Evlerinde ve Müzesinde Bulunan Geleneksel Türk Kadın Kıyafetleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Baysan, A. (1996). *Van İlinin Kadın Giyim-Kuşam-Takı Geleneği Üzerine Bir Araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ceran, K. (2019). *Karahanlı Türkçesi Metinlerinde Giyim Kuşam Adları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Cumanazarova, G. (2009). *XIX. Yy. II. Yarısı- XX. Yy. Başında Kuzey Kırgızlarında Giyim-Kuşam*. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırgızistan.
- Demir, E. (2012). *Giyimde Kültürlerarası Etkileşim Olgusu* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, M. M. (2011). *Giyim Kuşam ve Kültür İncelemeleri Üzerine Türk Romanı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- Durmaz, L. K., (2019). *Kadın Halk Giyim-Kuşam Özelliklerindeki Değişimlerde Kadınların Rolünün Nitel Araştırma Yöntemi ile İncelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, A.K. (2022). *Anadolu Sahası Halk Masallarında Giyim Kuşam ve İşlevleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Güngör, Y. (2022). *Derleme Sözlüğünde Kadın Giyim Kuşamının Söz Varlığı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Gaziantep.
- Hiçdurmaz, O. (2009). *Klasik Türk Şiirinde Maddi Kültür Giyim-Kuşam* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kazdal, G. (2020). *Erken Çağlardan XII. Yüzyıla Kadar İç ve Ön Asya'da Türk Kadın Giyim-Kuşamı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Malatya.
- Kurt, B. (2022). *Türk Dilinin Giyim Kuşam Terimleri Üzerine Biçim ve Anlam İncelemesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ot, T. (2005). *Giyim Kuşamın Tarihçesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tokat, Ş. (2020). *Dîvānu Lugâti't-Türk'te Geçen Giyim Kuşam Kültürü İle İlgili Söz Varlığı ve Kazakçadaki Durumu Üzerine Bir İnceleme* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Toktar, S. (2017). *Türkçe Sözlükte Kıyafet Adları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.

- Türkoğlu, K. D. (2019). *Kazakistan Türk Törenleri Ve Kostümleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Yeziyeva, M. (2016). *Kuzey Kafkasya Karaçay-Malkar Giyim Kuşam Tasarımları Belgeleme Ve Yorumlar* (Sanatta Yeterlilik). Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Antalya.
- Yoldaşseven, R. İ. (2010). *Kütahya İli Gediz İlçesi Folklorik Kadın Kıyafetleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kitaplar

- Abalı, N. (2009). *Geleneksellik ve Modernizm Açısından Kılık Kıyafet*. İstanbul: İlke Yayınları.
- Antıpma, K., ve Köçkünov, A., (2004) *Kırgızların Milli Giysileri*. Kırgızistan: Da Yayınları.
- Asomiddinova, M. (1981). *Kiyim-Keçak Nomlari*. Toşkent: Üzbekiston SSR Naşrieti.
- Bayraktar, F. (1995). *Kadın Giyimi ve Temel Dikiş*. Ankara: Sim Matbaası.
- Erden, A. (1998). *Anadolu Giysi Kültürü*. Ankara: Dumat Ofset.
- Ertürk, N. (2018). *Orta Asya'dan Osmanlı İmparatorluğu'na Türklerde Giyim Kuşam*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Gülensoy, B. (2003). *Türkiye Giyim-Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- Hakko, C. (1982) *Moda Olgusu*, Vakko Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (1992). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kasimiy, İ. (1996). *Uygur Millî Giyimleri* (S. Yalçın, çev.). Ankara: Devran Matbaacılık.
- Koçu, R. E. (1967). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. Ankara: Sümerbank Yayınları.
- Ögel, B. (1991). *Türk Kültür Tarihine Giriş V*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sevin, N. (1990), *On Üç Asırlık Türk Kıyafet Tarihine Bir Bakış*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tez, Z. (2008). *Tekstil ve Giyim Kuşamın Kültürel Tarihi*. İstanbul: Doruk Yayımcılık.
- Türkoğlu, S. (2002). *Tarih Boyunca Anadolu'da Giyim Kuşam*. İstanbul: Atılım Basım Yayın.

Makale ve Bildiriler

- Akpınarlı, H. F., ve Başaran, F. N. (2018). Geleneksel Kumaşların Özellikleri ve Kullanım Alanları Çankırı Örneği. İçinde H. A. Kalay (Ed.), *Multidisipliner Çalışmalar-4 (Güzel Sanatlar)* (ss. 21–39). Podgorica: Institut za Geografiju.
- Alan, S. (2020). Dīvānu Lugāti't-Türk'te Yer Alan Kumaş Terimleri ve Kelime Kökenleri Üzerine Bir Değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), 23-42.
- Arkan, M., ve Kallımcı, İ. T. (2008). Kutsal Kırgız Kalpağı. *Electronic Turkish Studies*, 3(2): 33-42.
- Artun, E. (2008). Adana ve Osmaniye Halk Kültürü'nde Giyim-Kuşam Geleneği. İçinde M. T. Koçkar (Ed.), *Halk Kültürü'nde Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslar Arası Sempozyumu* (ss. 68–90). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Atalay, E. (2021). 19. Yüzyıl Osmanlı İstanbul'unda Kadın Kıyafetinin Evrimi. *ETÜT Dergisi* 1(2), 129-162.
- Ayhan, F. (2017) Muğla İli Milas İlçesi Çomakdağ Kızılağaç Köyü Geleneksel Kadın Giysileri. *Vocational Education*, 12(4), 20-39.
- Bayraktar, F. (1999). Azerbaycan Kadın Giyim-Kuşamından Alınmış Örnekler. *Erdem, Erdem Halı Özel Sayısı I*, 10 (28): 53-57.
- Çobanlı, Z., ve Kanışkan, E. (2013). Osmanlı Çini ve Seramiklerinde Giyim Kuşam Kültürü Ve Özellikleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(4), 95-108.
- Dıykanbay, M. (2021). Kırgız Kadınlarında Saç, Başlık ve Statü. *Milli Folklor*, 33(132).
- Dikmen, M., ve Çetin, K. (2012). *Klâsik Türk Şiirinde Kadın Takı ve Aksesuarları*. Bilig, 61, 71-98.
- Durdu Z. S. (2017). Yörük Çizgi Filmi Maysa ve Bulut'un giysi özelliklerinin incelenmesi, *Ulakbilge*, 5(18), 1987-2000.
- Durham, D. (2008). Giysi, Kimlik ve Demokratik Özne: Demokratik Botswana'da etnik giysi (P. Önder Erol, çev.). *Sosyoloji Dergisi*, (19), 121–141.
- Dursun, F., Dursun, Ç., ve Abanoz, G. (2015). *Düzce İli Geleneksel Boşnak Giysilerinin İncelenmesi*. *Karadeniz Araştırmaları*, 12(47), 163-180.
- Eruz, F. (1998) Selçuklular Dönemi Giyim Kuşam. *Türk Dünyası Kültür Atlası*. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı. İstanbul. C.2: 196-208.
- Gülbeyaz, K. (2013). Kırgız Halk Oyunları ve Giysileri. *Akademik Bakış Dergisi Sayı: 38*, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, (38), 1-13.

- Gündüz, N. (2019). Bir Kadın Seyyahın, Kaleminden Osmanlı'da 18. Yüzyıl Saraylı Kadın Erkek Kıyafetleri: Bir Tanıdık Tanımak. *Milli Folklor*, 16 (124), 121-135.
- Hanılçe, M. (2011). Şeriye Sicillerine Göre XIX. Yüzyıl Başlarında Tokat'ta Giyim. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 423-455.
- Himam, D. (2013). 16. Yüzyıl Giysi Tarihi Yazımı Üzerine: Giysilerde Doğu-Batı Etkileşimi, Egzotizm ve Güç. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 91-116.
- İlker, E. R., ve Serdar, G. E. N. Ç. (2008). XVII. Yüzyıl Sonlarında Balıkesir'de Giyim Kuşam. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 107-115.
- Karagöz, Z. Ö. (2017). Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Kadın Kıyafetleri. *Yeditepe Üniversitesi Tarih Bölümü Araştırma Dergisi*, 1 (1), 130-137.
- Karaman, A. (2013). Yeni Uygur Türkçesinde Kullanılan Giyecek Adları. *Dünya Dili Türkçe*, 133-142.
- Koç, A. (2009). Kütahya Merkezinde Giyim-Kuşam Kültüründeki Değişmelerin Çözümlemesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 243-261.
- Koç, F. (1999). Türk Giyim-Kuşamında Kullanılan Süslemeler. *Erdem Dergisi*, 10(29), 397-403.
- Koç, F.ve Koca, E. (2016). Türk Halk Giyiminde Kullanılan Süslemelere Tipolojik Bir Yaklaşım. *İdil*, 5(19). 237-262.
- Koçkar, M. T. (2008). Eskişehir ve Yöresinde Kafkasya Göçmenlerinin Giyim, Kuşam ve Süslenme Kültürü. İçinde M. T. Koçkar (Ed.), *Halk Kültürü'nde Giyim Kuşam ve Süslenme Uluslar Arası Sempozyumu* (ss. 90-115). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi.
- Korkmaz, M. A. (2010). Trabzon-Ağasar Kadın Giysileri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 2(1), 335-350.
- Köse, H. (2007). Kültürel/Siyasal Bir Kimlikleşme Aracı Olarak Giyim-Kuşam Modası. 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 457-472. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Köse, S. (2019). Eski ve Orta Türkçe Metinlerinde Ad Aktarmasına Dayalı Kıyafet Adları. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (48), 245-268.
- Köymen, M.A. (1971). Alp Arslan Zamanı Türk Giyim-Kuşamı. (*Selçuklu Araştırmaları Dergisi'nin Üçüncü Sayısından Ayrı Basım*), Ankara.

- Kutay, O. (2006). Kırgızistan'daki Tüketicilerin Giyim Tercihleri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi* 15: 198-211.
- Kutay, O. (2006). Kırgızistan'daki Tüketicilerin Giyim Tercihleri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi* 15: 198-211.
- Ölmez, M. (1992). Uygurca Üçük “Kürk”. *Türk Dilleri Araştırmaları*, 47-52.
- Özcan, A., ve Erdoğan, Z. (2014). Sivas İli Yıldızeli İlçesine Bağlı Banaz ve Yağlıdere Köylerinde Alevi Kadın Giyimlerinin Değerlendirilmesi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (72), 153-173.
- Öztoprak, N. (2010). Divan Şiirinde Giyim Kuşam Üzerine Bir Deneme. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 103-154.
- Ramazanoğlu, M. K. (2020). Azerbaycan Türkçesindeki Kadın Giysi Adları Üzerine Bir İnceleme. *Küllîye*, 1 (1): 127-152.
- Salman, F., Atmaca Z. (2009). Erzurum'da Geleneksel Kadın Giysilerinin Özellikleri. *Sanat Dergisi*, 0 (15): 11-17.
- Sarıtaş, S., Türksoy, M., Bilen, S. (2007). Balıkesir ve Çevresinde Geleneksel Kadın Giysisi “Ferace” Hakkında Etnografik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (18): 194-205.
- Sezer Arıg, A. (2006). Türklerde Kıyafetin Kısa Tarihi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 22 (64-65-66): 141-160.
- Sümbül, M. (2001). Adana Giyim Kuşam Kültürü. *Folklor Halkbilim Dergisi*, 5(49), 8-13.
- Tanrısever, S., ve Amanbekzy, Z. (2015). Kırgızistan Geleneksel Erkek Başlıkları. *International Journal of Science and Sport*, 858-865.
- Tek, R. (2016). Dîvânü Lugâtî't Türk'te Giyim-Kuşam Kültürü ile İlgili Kelimeler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (50) 261-271.
- Uğurlu, S., ve Koca, S. K. (2011). Sakarya Örneğinden Hareketle Gelin Kıyafetinde Meydana Gelen Değişim. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1290-1300.
- Usmanova, S. (2011). Altay Dillerinde Üst Giysi Adları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 11(1), 15-23.
- Vural, T., Koç, F., ve Koca, E. (2007). Kültürlerarası Etkileşimde Giyim Kuşam. 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 793-808. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

1. BÖLÜM

DİL VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

1.1. DİLİN KÜLTÜREL BOYUTU

İnsanların dili kullanma biçimleri ve değişik söylem özellikleri, bireyin toplumla ilişkisinin bir sonucu olarak ortaya çıkar (Kantarcıoğlu, 2006: 8). Dil, toplumun gerçekliği nasıl algılandığına ve onu nasıl yorumlayıp hayatına etki edeceği biçimlerine göre şekillenir. Bu nedenle bir topluluğu anlamanın en önemli yolu o toplumun dilinin bilmekten geçer (Kantarcıoğlu, 2006: 27). Dili toplumdan bağımsız düşünmek doğru değildir. Dil toplumda var olur ve toplumla birlikte bir gelişim evresi geçirir. Toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenir.

Dilin nasıl işlediğini, toplum dil ilişkisini anlayabilmek için, dilin içinde bulunduğu toplumsal gerçekliğin bilinmesi gerekir. Dil, onu konuşan insanlar arasında bir köprü görevi görür. Buna göre dil, sıradan bir iletişim aracı değil, aksine gerçekliği algılama şeklimizi ve nasıl algıladığımızı belirleyen, toplumsal etkileşim türlerimizi ve kimliğimizi açığa vuran ipuçlarını elinde tutan bir göstergedir (Kantarcıoğlu, 2006: 8). Toplum durağan bir yapıda değildir. Geçmişten getirdiği bir takım özelliklerine farklı toplumlardan aldığı ideolojik özellikleri ve kavramları ekleyerek gelişimini artırıcı özellikte bir yol izleyerek dil yaratmasını devam ettirir.

Her dilde var olmayan bazı kavramlar vardır. Kültürü oluşturan yapılar bu kavramlarda gizlidir. İçinde bulunduğu toplumun yaşayış şekline kadar her bir alıntı kültürün oluşmasında etkilidir. Herakleitos'a göre "dil en çok anlam taşıyan parçası olan sözcük, yaşayan dünya içinde bireye eşittir" (akt. Akarsu, 1993:31). Humbolt'a göre dil kendi başına ortaya çıkmaz. İçinde bulunduğu kültür çevrelerine ve o kültür çevrelerinin özelliklerine göre gelişirler. Burada akla gelen dilin mi yoksa toplumun mu önce geldiği sorusu için cevap belirsizdir. Örneğin, son konuşurları da ölen diller vardır. Bu diller bazen yeni bir dilin oluşmasına katkı sağlarlar. Bu sürede o dilde çok fazla değişiklik görülebilir. Bunun sebebi, toplumun değişmesinden ve yeni kültürel özelliklerin dile yansımalarıdır. Nasıl ki birey, insan ruhunu etkiler ve dönüştürürse uluslar da dili etkiler. Her ulusun kendine ait bir dilinin olması o ulusun kültürünün sınırlarını ve

gelişmişlik düzeyinin ne derece ileride veya geride olduğunu gösterir. Geçmişte var olan ulusları ancak dilleriyle ayırabiliyoruz. Toplumsal kimlik özelliklerini dili kullanım biçimlerinden hareketle tespit edebiliyoruz.

Dil bir ulusun karakterini açık bir şekilde ortaya koyar. Bundan da anlaşılacağı üzere bir ulusun karakterini yaşam tarzından, geleneğinden, toplumsal kurallarından ziyade dil kullanımından daha iyi anlarız. Toplumun dili kullanım biçimi toplumsal yaşantısının ve kültürünün izlerini taşır. Bu açıdan dil kültürün taşıyıcısı ve yansıtıcısıdır. Toplumların gelişmişlikleri dille ölçülür. Çünkü bir toplumu araştırırken öncelikle dilsel sürecine bakılır. Derine inildikçe toplumun gelişmişliği, diğer toplumlarla olan ilgisi çözülür.

Toplumların çok çeşitliliği dilsel sürecin bir parçasıdır. Humboldt'a göre bir ulusun şekillenmesinde dil tek başına yeterli değildir. Giyim kuşam, gelenek, görenek, yaşam tarzı gibi kültür öğeleri de toplum üzerinde etkiye sahiptir (Akarsu, 1094: 31-60). Buna göre denilebilir ki, dil ve kültür madalyonun iki yüzü gibidir. Birbirini tamamlayıcı etkiye sahiptirler. Dil olmadan toplum, kültür olmadan ise dil eksik kalır ve toplumların yüzyıllar bulan yaşam serüvenleri de bu bütünleştirici etki sayesinde yaşamaya devam eder. Dil kişinin içinde bulunduğu kültürü anlamlandırmak ve açıklamak için başvurduğu bir süreçtir. Bundan dolayıdır ki her kültürün dünya görüşü, gerçekliğe bakış açısı farklıdır. Böylece dilin, toplumsal gerçekliğin sembolik bir yansıması olduğu açıkça görülmektedir. Bu nedenle dünyadaki hiç kimse aynı olaya aynı bakış açısıyla yaklaşamaz, aynı tepkileri veremez. İçinde bulunduğu geniş veya dar anlamdaki kültür yansımalarının düşüncesine etkileri doğrultusunda hareket eder, bunu içselleştirir ve dille dışarıya aktarır.

Dilin söz varlığı içinde toplumun kültür yaşamının bir parçası olan giyim kuşam kültürü de yer alır. Kültürün maddi yansıtıcısı konumundaki giyim kuşama ait söz varlığının dildeki görünüm ve kullanımları Türk dili tarihi ve kültür tarihinin önemli ipuçlarıdır. Giyim kuşam kültürü, ilkel insanın doğanın koşullarına uyum sağlayabilmek için icat ettiği bir yöntemdir. Günümüzde bir örtünme ve korunma faaliyetinin ötesinde toplumsal bir varlık olan bireyin hem öznelliğini hem de toplumsal boyutunu yansıtır. İnsanın korunma güdüsü sonucunda ortaya çıkan giyim kuşam, tarihsel süreçte gelişerek bir kültürel öğesine dönüşmüştür. Dil-kültür bağlantısı ile incelenen giyim kuşam kültürüne ait söz varlığıyla kültürün bin yıllık bir süreçten sonra günümüze ulaşan unsurları açıklık kazanabilir.

1.2. KÜLTÜREL MİRAS: GİYİM KUŞAM OLGUSU VE TÜRKLERDE GİYİM KUŞAM

Dil ve kültür birbirinin tamamlayıcısı olan yapılardır. Kültür bakımından ilerlemiş ulusların dilleri de aynı ölçüde gelişmiştir. Dilin gelişmesi düşünce yaşamının gelişmesiyle de doğru orantılıdır. Bu açıdan bakıldığında dil, kültür ve düşünce ulusların gelişmişlik düzeylerini etkileyen en önemli unsurlardır. Kültür ve kültüre ait söz varlığı, ulusların gelişmişlik düzeyi ile ilgili fikir verebilecek niteliktedir. Özellikle kültürün en somut göstergelerinden biri olan giyim kuşama özgü sözler bir ulusla ilgili değerlendirmelerde bulunulabilmesine olanak sağlar.

Giyim kuşam maddi kültür ögesi durumundadır. Kılık kıyafet insanların sadece dış dünyadan kendilerini korumak için büründükleri eşyalar değil, aynı zamanda bulundukları ortamın kültür değerlerini yansıtan elçilerdir. Giyim kuşam çağlar boyunca toplumların kültürlerinden ve geleneklerinden esinlenerek değişmiş ve gelişmiştir. Giysi temelde insanların soğuk ve sıcak gibi dış etkenlerden korunmak için kullandıkları gereksinim olarak ortaya çıkmıştır. Önceleri doğadan korunmak için ortaya çıkan giyim, tarihsel süreç içinde sosyal, kültürel ve ekonomik sebeplerden etkilenerek süslenme, örtünme ve sosyal farklılıklar neticesinde yeni işlevler kazanmıştır (Ertürk, 2018: 9).

Giyim kuşam kültürünün şekillenmesinde etkili olan bazı etmenler vardır. Türk kültüründe de giysinin oluşum, seçim ve kullanım şeklini etkileyen bu etmenleri aşağıdaki başlıklar altında değerlendirilebilir.

Coğrafi Şartlara Uyma

Coğrafi koşullar, hayatını doğanın kendisine sunduğu şartlara göre düzenleyen insanın giyim kuşamını belirleyen önemli etmenlerden biridir. Uzun yıllar Orta Asya’da yaşayan Türk topluluklarının giysi seçiminde coğrafyanın onlara sunduğu koşullar, iklim şartları etkili olmuştur. Yoğun kış şartlarına uygun giyinmek için kalın giysiler tercih eden Türkler, yazın ise sıcaklığın etkisini azaltabilecek giysileri tercih etmişlerdir.

Ekonomik Şartlar

Giyim kuşamın malzemesini etkileyen önemli bir unsur da malzemenin o coğrafi bölgede bulunup bulunmadığıdır. Hayvancılıkla uğraşan Türk topluluklarının bu ekonomik faaliyetleri giysilerde kullanılan hammadde seçimini de etkilemiştir. “Türk elbiselerinin esasını *yün, deri ve kürk* meydana getirirdi” (Ögel, 1978: V. 2). Türklerin giysilerinde kullandıkları *ipek* ve *pamuk* ise ihraç ettikleri ürünler arasındadır. Ticari ilişkilerin giyim

üzerindeki etkisinin yadsınamaz oluşuna karşın giysinin malzemesini belirleyen öncelikli unsur o bölgeden temin edilebilir oluşudur.

Sosyal Şartlar

Yaşanılan sosyal çevre, giyimi belirleyen bir diğer önemli etmendir. Şehir ve köy yaşantısı arasındaki kültür farkı giyim kuşamda da kendini göstermektedir. Özellikle saray ve başkentteki giyim kuşam kültürü ile kırsal kesimdeki giyim kuşam kültürünün birbirinden farklı olduğu bilgisi değerlendirme süreçlerinde göz önünde bulundurulmalıdır. Toplumun yapısını oluşturan kurallar, siyasal düzenlemeler, töreler, sosyal sınıflar ve meslekî gruplar da Türklerde giysinin belirlenmesinde rol oynamıştır.

Dini İnançlar

Giyimin nasıl şekillendiğinin belirlenmesinde etkin rol oynayan etmenlerden biri de dindir. Din hem birleştirici hem de ayrıştırıcı yönüyle karşımıza çıkar. Farklı kültür arasındaki ortak unsurları ortaya çıkaran din, aynı zamanda farklı kültürler arasındaki bağlayıcı unsuru da rol edinir. Farklı dinlere mensup toplumlarda ise din kültürel unsurların birbirinden farklılaşarak ayırt edilebilir oluşuna olanak sağlar.

Modaya Uygunluk ve Psikolojik Etmenler

Moda bir ürün olmayıp kültürel kaynaklara bağlı bir görüngüdür. Üst kültürlerin etkisindeki alt kültürler tarafından ödünçlenen unsurlar *moda* kavramıyla karşımıza çıkar. XI. yüzyıl Türk toplumlarında da görebileceğimiz bu ödünçlemeler, giyimin hem malzemesini hem de biçimini etkileyen unsurdur. Bireyin ruh hali, toplumsal konumunun psikolojik boyutları giysi seçiminde etkili olmaktadır. Psikolojik etmenler, giyim üzerinde bu yolla etkili olur.

Türk giyim kuşam kültürü tarih boyunca coğrafi, ekonomik ve sosyal şartlar ile şekillenirken dinî inançlar, moda ve psikolojik etmenlerin de önemli etkileri olmuştur.

Geçmişten başlayarak günümüze kadar geçen sürede insanlar gündelik yaşamlarını devam ettirebilmek için bazı gereksinimlere ihtiyaç duymuşlardır. Yeme-içme, barınma ve giyinme ise bunların başında gelen ihtiyaçlar listesidir.

Giyim kuşamı etkileyen ve onun ortaya çıkmasını sağlayan ilk unsur biyolojik olanlardır. Bunu psikolojik ve coğrafi şartlar takip eder. Kültürel unsurlar ise en son etkileyendir. İnsan, vücudunu dış etkilere korumak amacıyla giyinmeye ihtiyaç duymuştur. Bu durum zamanla koruma etkisinin yerini kültürel etkiye bırakmış ve insanlar bulundukları çevrenin etkisiyle yeni giyim materyalleri geliştirmişlerdir. Bunu yaparken bulundukları

toplumun coğrafi özellikleri ve etkileşimde oldukları ulusların moda ritüelleri etkili olmuştur. Ükelere göre zamanla giyinme şekilleri gelenekşelleşmiştir (Abalı, 2009: 15-17). Coğrafya ve din bu süreçteki en belirleyici olan özellikler arasındadır. Giysinin kazandığı bu işlevler farklı kültürlerle etkileşim, değişen coğrafya ve pek çok etkene göre kültürel bir nitelikle değişim göstermiştir.

Bu nitelikler dahilinde yaşanan kültür coğrafyasının etkisiyle ve değişen dünya düzenine uyum sürecinde Türkler de yeni yerler keşfetmiş bu sayede yeni kültürlerle tanışmış ve onları içselleştirmiştir. Türklerin yaygın olarak yerleştikleri ilk yer Orta Asya'dır. Türkler burada iklim ve coğrafyanın etkisi altında kalarak kendilerine ortak bir kültür oluşturmuştur. Kültürlerinin oluşmasındaki temel unsurlar: coğrafi şartlar ve toplumsal yapıdır. Giyim kuşam Türk kültür tarihinin önemli yansımalarındandır. İnsanın örtünme içgüdüsü ve doğal olaylardan korunma ihtiyacıyla doğan ve değişik aşamalardan geçerek bugüne gelen giyim kuşam kültürünü İslamiyetten önceki Türk Devletlerinden başlayarak incelemek gerekir (Gürsoy 2004: 14).

Türklerde giyim kuşam kültürüyle ilgili bilgiler, bölgede yapılan arkeolojik kazılar ve araştırmalar sonucunda elde edilmiştir (Ertürk, 2011: 8). Ancak o dönemin ekonomik yapısı göz önüne alındığında ve o günden bugüne geçen süre hesaplandığında elde edilen malzemenin azlığı ve yıpranmışlığı Orta Asya Türk giyimi hakkında kesin bilgilerin elde edilmesini kısıtlamıştır. Geçmişte göçebe bir hayat tarzı yaşayan Eski Türkler hayvancılıkla geçimlerini sağlamışlardır. Hayvancılıkla uğraşmalarından dolayı giyimlerinde de hem sıcak tutması açısından hem de elde bulunan malzemeleri değerlendirmeleri açısından hayvan derisinden yapılan kıyafetleri kullanmışlardır. Bozkır yaşam biçimine sahip Türkler bunun bir yansıması olarak bulundukları coğrafyanın etkisiyle ve sosyal konumları sebebiyle ince kumaşlardan yapılan giysiler giymemiş, doğaya uyum sağlamak ve zorlu hayat koşullarında yaşamlarını devam ettirebilmek için daha kalın ve dayanıklı kıyafetler tercih etmişlerdir. Bu etki sebebiyle kıyafetleri çoğunlukla kalın kumaşlardan ve derilerden dikmeyi tercih etmişlerdir. Yaşadıkları coğrafyanın etkisiyle Türkler, soğuğa dayanıklı elbiselere ihtiyaç duymuşlardır. Ata bindikleri için de uzun elbise giyemezlerdi. Atın sürtünme ve bacaklarda yara açma gibi durumlarından korunmak için kalın pantolon ve çizme giymek zorunlu bir ihtiyaç durumuna gelmiştir. Türklerde kemer için zengin bir söz varlığının olmasının sebebi de yine gündelik yaşamda yiyecek ve silahlarını asabilmeleri için kalın kemerlere ihtiyaç

duymalarından kaynaklanmaktaydı. Bundan dolayı tarihî ve çağdaş Türk yazı dillerinde kuşaklar ve kemerlerle ilgili zengin bir söz varlığı bulunmaktadır. Açık havada dolaştıkları için kalın palto ve kürkler kullanmışlardır. Soğuğa ve rüzgâra karşı korunmak için kulaklıklılı ve enselikli şapkalar kullanmalarının sebebi de bulundukları coğrafya ve gündelik yaşam şekillerinden kaynaklanmaktadır (Ögel, 1978: 2). Orta Asya'da çoğunlukla arkeolojik kazılar sonucu elde edilen bilgilere göre daha çok deriden yapılmış hareket kısıtlayıcılığı olmayan rahat kıyafetler tercih edilmiştir. Bir iç don, üste giyilen *kaftan*, *çapan*, *şapan* ya da *çarpıt* denilen bir çeşit hırka, ceket ya da palto ve ayağa giyilen çizme ve çarık bozkır kültürünün dış giysileri arasında yer almaktadır. Kadınların giysilerinin ise şalvar, cepken ve ayakkabıdan oluştuğu elde edilen sonuçlar arasındadır. Şalvar veya pantolon giymek rahatlık bakımından savaşçı toplumlara özgü bir kıyafet tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hunlardan itibaren atlı birliklerin kurulmasıyla, pantolon giyilmesi Türklerde de zorunlu olmuştur. Bunun üzerine de kaftan ve şalvar giymişlerdir. Giysilerinin kumaşının seyahatte ve savaşta deriden, gündelik yaşamda kumaştan yapıldığı bilinmektedir. Çizmeler ise deri ve keçeden dikilip yarım ya da uzun şekilde kullanılmaktaydı (Ögel 1985: 9-265). Eski Türklerde giyim eşyası olarak koyun, kuzu, sığır, tilki ve biraz ayı derisi ile, koyun, keçi, deve yünü kullanılırdı. Bozkırın tipik elbisesi olan ceket-pantolon günlük yaşamda tercih edilen kıyafet tiplerindendi. Çünkü atlı birlikler en rahat şekilde böyle giyinebilirdi. Türklerin düğme kullanımı o dönemlerden başlamaktaydı. Türklerin soğuk ve sıcak havalarda giydiği pelerinler olduğu ve ayaklarına çizme, başlarına börk giydiği bilinmektedir (Kafesoğlu 1986, s. 306-307). Türklerin önemli bir kısmı, Uygurlar döneminde yerleşik hayata geçmişler, Karahanlılar döneminde de İslamiyet'i kabul etmişlerdir. Bu önemli adımlar kültür dengelerinin değişmesine ve kalıcı kültür öğelerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu dönemin giyim özelliklerine bakıldığında Eski Türklerle ilgili ilk kaynaklar kazılar sonucunda elde edilenlerdir. Yenisey ve Orhun vadilerinde Almanlar tarafından yapılan kazılarda elde edilen yazma, çeşitli duvar resimleri, tekstil ürünleri vb. sanat eserleri 7-8. yüzyıllardan Selçuklu dönemine kadar olan zamandaki Türk giyimi hakkında önemli bilgiler vermektedir (Ertürk, 2011: 12).

Kendinden önceki Türk devletlerinden farklı olarak Tarım havzasında devlet kuran Uygurlar, yerleşik hayatı benimsemişlerdir. Bu farklı yaşayış şekli gündelik yaşamda da etkisini göstermiş ve giyim kuşam kültüründe kalıcı tesirler bırakmıştır. Bu dönemle

ilgili malzeme miktarı oldukça fazladır. Uygurların giyim kuşam ham maddesi olarak deri, keçe ve ipekli kumaşın yanında pamuğu da kullandıkları bilinmektedir. O dönemki yazılı kaynaklara bakıldığında ipekli kumaşların kıymetli olduğu, onların genellikle üst katmandan kimseler tarafından kullanıldığı, halkın ise kendi ürettiği pamuğu kullandığı edinilen bilgiler arasındadır.

Eski Uygurların giyim kuşam kültürüne ait önemli bilgilerin bir kısmı Koço Uygur ve Sha-zhou Uygur döneminden kalma duvar resimlerinden edinilmiştir. Bu resimlerde daha çok yöneticilerin, soylu hanımların, din adamlarının ve askerlerin portrelerinin olduğu, halkın resminin olmadığı belirtilmektedir. Bu resimler üzerinde araştırma yapanlara göre giysiler cinsiyet ve statüye göre sınıflandırılabilir. Bu araştırmacılara göre Uygur giysileri çeşitlilik göstermekteydi. Uygurlara ait duvar resimlerinde Uygur hakanlarının kullandığı taçlar, elbiseler ve kemerler tasvir edilmiştir. Börkler her dönemde olduğu gibi Uygur döneminde de giyim kuşam kültürünün önemli bir parçası olarak yer almaktaydı (Weili, 2021: 234-236). Uygurların giyim tarzı genel olarak incelendiğinde kaftan, drapeli elbiseler ve Göktürkler gibi şalvarlar giydikleri görülmektedir (Ertürk, 2011: 21). Yine bu dönemde samur kürk, pamuklu kemaş ve çiçek motifleriyle süslenmiş kıyafetler üretilmiştir (Ertürk, 2011: 8). Maniheizm ve Budizm dinlerini benimseyen Uygurlar'ın bu din değişikliklerinin kıyafet kültürü üzerinde de kısmî etkisi olmuştur. Genel manada ise Uygurlar'ın giyim kuşamda çok farklı bir kültüre sahip olmadıkları; çizme, pantolon, ceket vs. gibi Türklerin her dönemde kullandıkları genel kıyafet öğelerini barındırdıkları görülmektedir (Köse, 2018: 22).

Göktürkler döneminde İslam öncesi dönemin sanat özellikleri görülür (Ertürk, 2011: 15). Göktürk dönemi giyim özellikleri ağırlıklı olarak heykel ve duvar resimlerinden öğrenilmektedir (Ertürk, 2011: 15). Bu heykeller incelendiğinde ağırlıklı olarak kalın kaftanlar olduğu görülmektedir. Göktürk giysileri temel olarak “keçeden, yünden, deriden, kürkten ve Çin ipeğinden oluşan hırka, pantolon, kaftan, etek, mintan, çakşır, börk, çizme ve çarıktan oluşmaktadır” (Ertürk, 2011: 18).

Göktürkler döneminde kullanılan birçok giyim teriminin, günümüzde de kullanıldığı bilinmektedir. O dönemki kadın ve erkek giyiminin birbirine benzediği de ayrıca bilinmektedir. Kadın elbiselerinin etek boylarının erkeklerin elbiselerine göre daha uzun olduğu, elbiselere genel manada ton (don) dedikleri, elbiseleri iç ton ve dış ton olmak üzere iç giyim ve dış giyim olarak ayırdıkları edinilen bilgiler arasındadır. Bu bilgiler o

devre ait ortaya çıkarılmış sanat eserlerinden çıkarılmaktadır. Heykellerden hareketle kaftanların, kemerlerin o dönem kıyafet kültüründe oldukça önemli olduğu görülmektedir (Altınkılıç, 2020: 1102). Selçuklu dönemi kıyafetlerinde ise Anadolu öncesi Türk giyim şekillerinin izlerine rastanmaktadır (Ertürk, 2011: 27). Selçuklular “başa börk, taç, kavuk, sarık ve yaşmak, vücudun üst kısmına ise pantolon veya şalvar, ayağa keçe çorap, çarık, çizme veya ayakkabı giymişlerdir” (Ertürk, 2011: 27). Bu dönem kıyafetlerinde Budizm dininin etkileri görülmektedir. Kadınların ve erkeklerin kıyafetlerinin kol kısmında oluşan kırma sayısı dışında farklı olmadığı gözlemlenmiştir. Kadın kıyafetlerinin süsleme açısından zengin olduğu görülmüştür. Kıyafetler, dinî kıyafetler, şehir ve tören kıyafetleri olarak kullanım şekillerine göre ayrıışmaktadır (Ertürk, 2011: 12). Rus arkeolog Rudenko tarafından Güney Sibiry’daki Altay dağlarında gerçekleştirilen kazılarda giyim kuşama dair önemli eşyalar bulunmuştur (Ertürk, 2011: 13). Yapılan kazılarda Orta Asya göçebelerinin zengin oldukları anlaşılmaktadır. Soğuktan korunmak için kürk giysiler kullanmışlardır. Bu giysileri de Çin’den ve İran’dan elde ettikleri kıymetli dokumalarla işlemişlerdir (Ertürk, 2011: 14). Bunların dışında 1970 yılında Kazakistan’da Alamtı’dan çıkarılan “Altın Elbiseli Adam” ın giysisi başlık, pantolon, ceket ve çizmeden oluşmaktadır (Ertürk, 2011: 14). Türk tarihinin ortak mirası olan bu eser Türk kültür ve medeniyetinin tarih içindeki derinliğinin ve önemini anlaşılması adına önemli bir bulgudur.

Giyim kuşam tarihine bakıldığında insanların önceleri dış etkilerden korunmak için giyindikleri görülmektedir. M.Ö. 8-12000 yıllarında dokuma bilinmiyor (Gürsoy, 2004: 66). İnsanlar öldürdükleri hayvanların postlarını örterek kendilerini hava şartlarından koruyorlar. Doğal maddeleri kullanarak örgüyü keşfetmeleriyle, ihtiyaç için giyinme, yerini toplumsal statü için giyinmeye bırakıyor (Gürsoy, 2004: 66). Geçmişten gelen bilgileri de kullanarak diyebiliriz ki giyim insanların toplum içindeki statüsü, mesleği hakkında belirleyici unsurları içinde barındırır ve ayrıştırıcı bir güce sahiptir.

Giyim kuşamı incelerken modaya da bakmak gerekir. Le petit Robert sözlüğünde moda “belirli bir toplumda uygun görülen ortak zevkler, geçici yaşama, hissetme biçimleri” (akt. Hakko, 1983: 13) şeklinde tanımlanmaktadır. Geçmişte bir gereksinimden doğan giyim sonraları estetik gereksinmeye dönüşmüştür. Giyeceklerin bir gereksinimden çıkıp moda denilen estetik görüğe bağlanması 14.yy.’da başlar (Hakko, 1983: 14). Rönesans hareketine bağlı olarak ortaya çıkan moda algısında, insana özgü biçimleri ortaya koyan

yeni bir giysinin oluşması zengin burjuvazi tarafından olumlu karşılandı (Hakko, 1983: 14). Modanın başlangıç nesnesini oluşturan giysi, insanın ilk elde ettiği ögedir. Çünkü temel bir gereksinimdir. Hızla eskiyen giysi insanların onu yenilemesini sağlar bu da değişimin hızlanmasını sağlar (Hakko, 1983: 26).

15.-16. yüzyıllarda Fransız tarzının Türk modasında etkin olduğu görülmektedir.

Türk kültürünün maddi ve manevi unsurlarını içeren giyim kuşam sözcükleri, geçmişten günümüze kültürdeki çeşitliliği gösterdiği gibi dildeki çeşitliliğin de bir göstergesidir. Türk dünyasında Uygur döneminden itibaren yerleşik hayata geçen ve tarımla uğraşmaya başlayan Türklerin, Karahanlı döneminde resmî olarak din değiştirmeleri kültür hayatını etkileyen önemli bir dönüm noktasıdır. İslamiyet'in kabul edilişi ile Türkler, İslamî kültürü kendi kültürlerine uyarlayarak bir Türk-İslam kültürü meydana getirmişlerdir. İslâmiyet Türklere genellikle İranlı olan Horasanlılar, Harizmliler ve Soğudlular aracılığıyla gelir (Avcıoğlu, 2006: 1106). Dolayısıyla Türklerin yakın ilişki içinde olduğu bu ulusların Türk kültür ve dilindeki etkileri daha yoğun olarak görülür. Yeni oluşumların yanında eski kültür ve inanışların devam ettiği bölgeler de vardır. “Karahanlı çağında, doğudaki Uygurlar'ın Budist kültürü de devam edegelmişti” (Ögel, 2001: 225). Çok farklı kültürlerin birleşme noktası olarak karşımıza çıkan bu coğrafyada Türk kültürü, farklı kültürlerin sentezinden doğan özgün bir kültür olarak karşımıza çıkar.

Kültürün ve kültürdeki değişmelerin bir yansıtıcısı olan giyim kuşamla ilgili söz varlığı, o dönem toplumunun dil ve kültürünü anlamlandırabilmemiz için önemli ipuçları sunmaktadır. Bir kültür taşıyıcısı olan dil unsurlarının incelenmesi kültürün izlerini tarihsel dönemlerde takip edebilmemize olanak sağlar.

DLT'de XI. yüzyılda Türklerin giysilerini ütülediklerini, kolaladıklarını, boyadıklarını, yıkadıklarını, yamadıklarını, süslediklerini, erkeklerin koyunlarında ipek mendil taşıdıklarını vb. eylemleri öğreniriz. Coğrafi koşullar ve iklim Türklerin giyim seçimini büyük ölçüde etkilemiştir. “Kış aylarında soğuktan korunmak amacıyla ten üzerine önce içlik don, ardından ikinci bir giysi ve son olarak baştan ayağa kalın kürklü elbiseler giyerlerdi (Işık, 2011: 143). Hayvancılıkla uğraşan Türklerin giysilerinin hammaddesini çoğunlukla soğuktan korumaya elverişli hayvansal malzemeler oluşturmaktaydı. Çin ile olan ticari ve kültürel ilişkiler sonucunda ipek kullanan ve Hindistan'dan pamuk ticareti yapan Türklerin giysilerinde bu malzemelerin de hammadde olarak kullanıldığını görürüz. Yerleşik hayat ve tarıma geçilmesiyle beraber dokumacılığa yönelen Türklerin

giysilerinde hayvansal malzemelerin kullanımının yanında ipek, pamuk gibi ürünlerin kullanımı da artmıştır. “Türk kadın ve erkekleri, vücutlarını saran, hareket kabiliyetlerini sınırlamayacak (ele ayağa dolaşmayan) elbiseler giymeye özen göstermişlerdir (Işık, 2001: 142). Savaşçı kimliklerini her dönem koruyan ve ata binen Türkler, kıyafetlerinin dar olmasına özen göstermişlerdir.

Buradaki bilgilerden hareketle toplumların yaşadığı coğrafyanın giyim kuşam kültürünü etkilediğini ve buna göre şekil aldığını da görmekteyiz. Giyim kuşam üzerinde coğrafya, iklim, din ve modanın etkisinin fazla olduğu görülmektedir.

Giyim kuşama ait sözler, tarihsel süreçte kültür ve dil ilişkilerinin tespit edilebilmesine yardımcı olmuştur. Türklerin uzun yıllar Çin ile ilişkileri, Budizm’in kabul edilmesiyle Urduca ve Çince ile olan ilişkiler, İslamiyet’i kabul ederken İranlı olan Horasanlılar, Harizmliler, Soğdlular ile kurdukları ilişkiler, İslamiyet ile beraber Araplarla olan kültür ilişkileri, Soğd yoluyla Grek dili ile olan dil ve kültür ilişkileri, Tanzimat’ın kabulüyle beraber Fransız kültür ve dilinin etkilerini giyim kuşama ait söz varlığından tespit etmek mümkündür.

XI. yüzyıl geçiş döneminin özelliklerini gözlemlediğimiz Türk ulusları, pek çok kültürü kendi kültürleriyle sentezleyerek özgün bir kültür meydana getirmişlerdir. Göktürk döneminden itibaren bilinen Çin ile Türk ulusunun ilişkileri dilin söz varlığına ve kültürüne de yansımıştır. Budizm’in kabulüyle beraber dinin etkisiyle dile yansıyan yabancı unsurların izlerini XI. yüzyılda görmek mümkündür. İslâmiyet’i kabul eden Türkler yeni din anlayışı ile beraber Arapça ve Farsçaya yönelmişlerdir. XI. yüzyıl giyim kuşam kültüründe özellikle örtünme ve dinle ilgili giysilerde Arapça ve Farsça’nın izlerini gözlemleyebiliriz. Türklerin ilişki içinde olduğu medeniyetler dili ve kültürü büyük ölçüde etkilemiştir. İslamiyet ile birlikte giysilerinde de bir geçiş dönemi yaşayan Türklerin dilinde özellikle alınan kültür özellikleriyle paralellik gösteren yabancı sözcüklere rastlamaktayız. Ayrıca XVI. yüzyılın sonundan XIX. yüzyılın başlarına kadar süren dönemde Türkçe sözcüklerin karşılığı olarak Arapça ve Farsça sözcüklerin kullanıldığını görmekteyiz. Türk kültürü için bir üst kültür konumundaki Arap ve Fars kültürünün yoğun izlerini bu dönemde kullanılan söz varlığından gözlemleyebiliriz. Günümüz ölçünlü Türk dillerinde de giyim kuşam kültürü ile ilgili Türkçe sözcüklerin yerine Fransızca, Arapça ve Farsça karşılıklarının kullanıldıkları bu çalışmada tespit edilmiştir.

Bazı sözcüklerin birbirinden çok farklı uluslarda kullanılmış olması toplumlar arasındaki kültürel geçişliliği göstermektedir. Kültürel ilişkiler ve dil ilişkileri genellikle karşılıklı olarak meydana gelmiştir. Macaristan'dan Mançurya'ya kadar kullanılan *börk* sözcüğü; Arapça, Farsça ve Türkçe'de kullanılan *kaftan* sözcüğü bu kültürel geçişliliğe örnek olarak verilebilir.

Bu bilgiler ışığında Türk kültüründe giyim kuşamı yerleşik hayata geçiş, İslamiyet'in kabulü ve Anadolu'ya göç gibi nedenlerin etkilediği ve değişikliğe uğrattığı fikri ortaya çıkmaktadır. Giyim kuşamla ilgili sözler dildeki ve kültürdeki çeşitliliğin bir göstergesi olarak toplumların gelişmesinde bir etken olmaya devam etmektedir.

2. BÖLÜM

GİYİM KUŞAM SÖZLERİ

2.1. BAŞ GİYİM

2.1.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesiyle Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Baş Giyim Sözleri

2.1.1.1. **agel**

TT. “Arap erkeklerinin kefiyelerinin üzerine bağladıkları, yünden örülmüş kalın çember bağ” (TS: 35).

Tietze’nin sözlüğünde sözcüğün kökü: < Ar. (Suriye Bedevilerinin diyalekti) ‘*agel*’, Klasik Ar. ‘*ikāl* “engel” (2016: I, 268) şeklinde belirtilmiştir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.2. **arakiye**

TT. “1. dervişlerin giydikleri tiftikten yapılmış ince külâh” (TS: 142).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *arakiyye* < Ar. “tiftikten, ince külâh ki dervişler giyer” (Sami, 2017: 725).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *arəkiyə* “yazın kullanılan ince başlık, takke” (Altaylı, 2018: 1133).

Anadolu ağızlarında sözcük, *arakçın (I)* “bereye benzeyen, şapka içine veya yalnız olarak giyilen takke; eskiden gelinlerin giydiği bir çeşit taç, takke” (DS, 2019: 294) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.3. **aziziye**

TT. “Sultan Abdülaziz’in ve devlet adamlarının giydiği fes” (TS: 217).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.4. **bandana**

TT. “başı değişik biçimlerde bağlamak amacıyla kullanılan büyük mendil” (TS: 249).

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.5. **barata**

TT. “1. bilim doktorları ile kardinallerin giydikleri dört köşe külah veya başlık. 2. Osmanlı sarayında genellikle bostancıların, baltacı ve kapıcıların giydikleri, kırmızı çuhadan yapılmış, ucu kıvrık, uzunca başlık” (TS: 253).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *barata* “kalpak, tákýe, külah, şapka, keme, kálensüve, kalabak, bürk, serpuş, keçe, üsküf, üsküf, feş, kavuk, mevleviyâne, külah-ı mevlevî, külah-ı tâtârî, ‘árâk-çîn” (Tulum, 2011: 365), *barata* “1. yukarısı geniş keçe başlık, gemici başlığı. 2. bir cins horoz ibiği” (Sami, 2017: 205).

Barata sözcüğünün < İt. *berretta* “kukuletalet yağmurluk” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 584; Stachowski, 2019: 79).

Sözcük bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.6. baret

TT. “1. küçük takke, papaz takkesi. 3. işçilerin başlarına giydikleri, metal veya plastikten yapılmış koruyucu başlık” (TS: 254).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *beret* “yumuşak ve sipersiz başlık” (Altaylı, 2018: 394), **Kzk.** *beret* “bere” (Koç vd., 2021: 151), **Krg.** *beret* “bere, yuvarlak yassı başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 320), **Bşk.** *bérét* “1. bere. 2. baret” (Özşahin, 2017: 75).

Tietze’ye göre *baret* sözcüğü < Fr. *béret* “yassı ve sipersiz başlık” sözcüğünden dilimize geçmiştir (2016: II, 659). Sözcüğün TT.’deki *bere* sözcüğüyle kökensel bağının olduğu düşünülmektedir. Bk. **2.1.1.9 bere (II)**

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.7. başlık

TT. “1. genellikle başı korumak için giyilen şapka, serpuş. 2. üst giysilerinin yakalarına takılı başlık, kapüşon” (TS: 277).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *başlık (II)* “başlık, börk” (Ata, 1997: 83), **Osm.** *başlık* “başörtüsü, ser-poş, servez, çetr, yaşmak” (Tulum, 2011: 374), *başlık* “başı yağmurdan muhâfazaya mahsus yağmurluğa merbût veya ayrı örtü, kukuleta. 2. harpte başı ok ve kılıçtan muhâfazaya mahsus siper tuğulga (tolga) miğfer, hod. 3. direk başı, tepelik. 4. atın başını ve ensesini muhâfazaya mahsus kılıf” (Sami, 2017: 209), *başluk* “başlık” (YTS, 2018: 40).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. başlık (I) “1. başı yağmurdan, rüzgârlardan, soğuktan vb. korumak için giyilen şey. 5. siperlik, şapka siperliği, kasket siperi” (Altaylı, 2018: 374), **Gag. başlık** “1. başlık” (Baskakov, 1991: 30), **Tat. başlık** “başlık, şapka, kapüşon” (Öner, 2015: 50), **Bşk. başlık** “başlık, şapka” (Özşahin, 2017: 65), **Kum. başlık** “başlık, kapüşon, kukuleta” (Pekacar, 2011: 65), **KMlk. başlık** “Kafkaslara özgü uzun kolları ve kapüşonu olan kuzu yününden yapılmış başlık” (Tavkul, 2020: 100).

Başlık sözcüğü < ET. *baş* “baş” (Clauson, 1972: 375) sözcüğüne *-lık* isimden isim yapım ekinin getirilmesiyle türemiştir. Gülensoy da sözcüğün *baş* sözcüğüne *+lık* eki getirilmesiyle türediğini ve Türkçeden diğer dillere geçtiğini belirtmiştir (2011: 69).

Anadolu ağızlarında *başlığ* sözcüğünün “kadınların giydikleri altınla süslenmiş başlık; kurşun kalemlerin başına geçirilen madeni başlık” (DS, 2019: 562) anlamları da mevcuttur.

2.1.1.8. başörtüsü // başörtü

TT. “kadınların saçlarını örtmek için kullandıkları örtü, başörtü, bürgü, eşarp, örtme, leçek” (TS: 278).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. başörtüsü “başlık, ser-poş, servez, çetr, yaşmak” (Tulum, 2011: 375).

Baş sözcüğünün kökü: < ET. *baş* “baş”, *örtü* sözcüğünün kökü: < ET. *örtüg* “örtü” < *ört-* “örtmek, kapatmak” sözcüğüne dayanır (Clauson, 1972: 375-205). Bu sözcükler bir araya gelerek *başörtüsü* birleşik sözcüğünü oluşturmuştur. Sözcük bu şekil ve anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *başörtüsü* “çarşaf” (DS, 2019: 564) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.9. bere (II)

TT. “yuvarlak, yassı ve sipersiz başlık” (TS: 311).

Sözcüğün kökü ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerindeki kullanımı için bk. 2.1.1.6 baret.

2.1.1.10. börk

TT. “genellikle hayvan postundan yapılan başlık” (TS: 399).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. börk “şapka, başlık” (Clauson, 1972: 362), *börk* “başa giyilen şey, börk” (Ercilasun vd., 2018: 598), **Hrz. börü** “börk, bir tür başlık” (Ata, 1998: 84), **Kıp. börk** “börk, başlık, şapka” (Toparlı vd., 2014: 36), **Çağ. börk** “başlık, börk” (Durgut, 1995: 169), **Osm. börk**

“külâh” (Tulum, 2011: 455), *börk* “yuvarlak ve kürksüz baş kabı, kalpak” (Sami, 2017: 243), *börk* // *börke* // *börki* “başa giyilen, külâh, kalpak gibi şeyler” (YTS, 2018: 51).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *börk* “yuvarlak ve kürksüz başlık, papak” (Altaylı, 2018: 519), **Trkm.** *börük* (I) “2. başa giyilen süslü takke 3. başa giyilen şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 171), **Özb.** *bork* “şapka, telpek” (Yusupova, 2018: 30), **YUyg.** *börk* “kalpak, şapka” (Necip, 2013: 51), **Tat.** *bürék* “soğuktan muhafaza eden başlık, şapka, börk” (Öner, 2015: 72), **Kzk.** *börük* “börk” (Koç vd., 2019: 95), **Krg.** *börk* // *börük* “1. hayvan derisinden yapılan başlık, börk” (Arıkoğlu vd., 2018: 413), **Bşk.** *bürék* “1. börk” (Özşahin, 2017: 117), **Kum.** *börk* “kalpak” (Pekacar, 2011: 81), **KMlk.** *börk* “kalpak, Kafkas erkeklerinin baş giyimleri” (Tavkul, 2020: 111), **Nog.** *börk* “kalpak” (Baskakov, 1963: 87), **Kklp.** *börük* “her türlü deriden dikilen başlık, börk” (Uygur, 2019: 101), **Hks.** *pörük* “şapka” (Naskali vd., 2017: 391), **Tuv.** *bört* “börk” (Arıkoğlu vd., 2003: 16).

Clauson’da “şapka, başlık” (1972: 362) anlamlarında ele alınan sözcüğün kullanım örneklerini (*börke* ve *börki* varyantları da dâhil olmak üzere) Karahanlı Türkçesinden başlayarak günümüze kadar takip etmek mümkündür. XI. yüzyıldan günümüze kadar anlam alanı genişleyerek ulaşan *börk* sözcüğünün kökünün Türkçe olduğu genellikle kabul edilse de oluşum şekliyle ilgili tartışmalar mevcuttur (bk. Stachowski, 2019: 97; Gülensoy, 2018: 173).

Anadolu ağızlarında *börk* sözcüğünün “tahtadan yapılmış baca örtüsü; sabanda tutağın ilerisindeki kılıç başının baş çivisi; evlerin zayıf döşemelerinin altına çakılan direklerin başına konulan ağaç, kiriş; kel baş için kara sakızla yapılan yakı; patlıcanın tepesindeki yeşil parça; arı sepetinin üstüne konulan sazdan kılıf; ipekli kefiye ve yazmaların fesin üzerine sarılmasıyla yapılan başlık, puşu; bir çeşit şapka” (DS, 2019: 770) anlamları da yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.11. börkenek

TT. “yağmurdan veya soğuktan korunmak için giyilen ucu sivri boşluk, külâh” (TS: 399). Tietze’nin sözlüğünde *börkenek* sözcüğünün kökü: < *börk* + *enek*, belki *kepenek* “keçeden üstlük kelimesinin tesiri altında” (2016: I, 783) şeklinde belirtilmiştir. Eren de < *börk* “başlık” + (*e*)*nek* olarak vermiştir (2020: 61). Gülensoy ise *börkenek* sözcüğünün **bük-* “yemekten doyup usanmak, doymak, kanmak” anlamındaki fiile -*en* + -*ek* eklerinin getirilmesiyle türediğini ve -*r-* ‘nin de türeme olduğunu ifade eder (2018: 115).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *börkenek* [*börkü*] “yağmurdan, soğuktan korunmak için başa alınan başlık, örtü, külah” şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.12. bürgü

TT. “1. başörtüsü. 3. atkı” (TS: 424). → **2.4.1.10 bürgü**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *bürkölük* “(< Mo. *bürkü*) bir takke için” (Wilkens, 2021: 213), **Çağ.** *bürka* ‘baş örtüsü, yaşmak, peçe” (Özdarendeli, 2000: 494), **Osm.** *bürgü* “başörtüsü” (YTS, 2018: 55).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *bürgə* “kadınların sokakta gezerken yüzlerine örttükleri seyrek dokunmuş örtü, nikâp, tutuk” (Altaylı, 2018: 559).

Kimi kaynaklarda *bürgü* sözcüğünün kökeninin Moğolca ya da Arapça olduğu işaret edilmiştir. Ancak Tietze’ye ve Stachowski’ye göre *bürgü* sözcüğünün kökü: < *ET. bür-* “sarmak” fiiline -*gü* ekinin getirilmesiyle oluşmuştur (bk. Tietze, 2016: I, 830; Stachowski, 2019: 97).

Anadolu ağızlarında *bürgü* (*I*) sözcüğü “başörtüsü; çarşaf, çar” (DS, 2019: 823) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.13. bürümcük

TT. “1. ham ipekten dokunmuş ince kumaş. 3. ham ipekten yapılmış başörtüsü” (TS: 424) → **2.5.1.11 bürümcük**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *bürünçük* “kadın giysisi” (Clauson, 1972: 367), *bürünçük* “burnu ve burundan aşağısını örten yarım peçe, yaşmak” (Ercilasun vd., 607), **Hrz.** *bürünçek* “duvak” (Poppe, 2017: 28), *bürüncük* // *bürüncek* “örtü” (Yüce, 1993: 109), **Çağ.** *bürünçek* “kadınların başlarına örttükleri bir çeşit örtü, baş örtüsü” (Ölmez, 1993: 415), **Kıp.** *bürünçük* // *bürünçek* “kadınların başörtüsü, peçe” (Toparlı vd., 2014: 40), **Osm.** *bürüncek* “1. ipek böceği kozasının teli, ham ipek. 2. böyle ipekten ma‘mul ince bez” (Sami, 2017: 244), *bürüncek* “başörtüsü, çarşaf, bürümcek” (YTS, 2018: 55).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *bürüncük* “buruncuk; ipek” (Baskakov, 1991: 44), **Trkm.** *bürünçük* // *bürecek* // *bürönjök* “kadınların saçlarını örtmek için taktığı başörtüsü” (Berdimuhamedow ed.,

2015: I, 182), **Krg.** *bürkөнçük* “peçe, nikap” (Arıkoğlu vd., 2018: 461), **Kzk.** *bürkenşik* “kapüşon, başlık” (Koç vd., 2019: 102), **Bşk.** *börkensék* “1. kadınların yüzünü de kapatan başörtüsü, peçe, nikap. 2. cenaze gömülürken yüzüne örtülen örtü” (Özşahin, 2017: 105), **Kar.** *bürüncük* “(ipek) bürümcük” (Aqtay vd., 2019: 116), **Nog.** *bürkenme* “duvak” (Baskakov, 1963: 92),

Eski Türkçe *bürünçük* “kadın giysisi” sözcüğünden evrilen bu sözcük, Eski Türkçe *bürün-* “sarınmak” fiilinden Eski Türkçe *-çUk* ekiyle türetilmiştir (www.nisanyansozluk.com), Tietze’nin sözlüğünde de *bürümcük* sözcüğünün kökü: < ET. *bürün-* fiilinden yapılmış bir isim (2016: I, 832) şeklinde belirtilmiştir. Ayrıca Macar Türkolog Zoltan Gombocz’un bu sözcüğü “bürüncük” şeklinde ele aldığı ve Macaristan’dan Mançurya’ya kadar kullanım alanını göstermeye çalıştığı bilinmektedir (Ögel, 2000: 189-190). DLT’de *bürünçük* (Ercilasun vd., 2018: 607) olarak ele alınan sözcük, XV. ve XVI. yüzyıl metinlerinde *bürüncek* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anadolu ağızlarında genişleyen anlam alanıyla sözcük, *bürüncük* / *bürümcek* (I) “ham ipekten dokunmuş bez”, *bürümcek* (I) / *bürüncek* / *bürgü* (I) “yağmurdan ıslanmamak için örtülen bez” (DS, 2019: 829) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.14. çalma

TT. “3. başa sarılan sarık” (TS: 489).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *çalma* “toprak veya gübre parçası; türban; kement” (Clauson, 1972: 420), **Hrz.** *çalma* “sarık” (Yüce, 1993: 110), **Çağ.** *çalma* “sarık” (Durgut, 1995: 300), **Kıp.** *çalma* “başörtüsü, sarık” (Toparlı vd., 2014: 46), **Osm.** *çalma* “çalmak fiili; sarık, amîme; kakma suretiyle olmayarak işlenmiş (maden eşya)” (Sami, 2017: 396), *çalma* // çelme “yazma, çember de denilen başörtüsü ve sarık” (YTS, 2018: 62).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çalma* (II) “başa sarılarak meydana getirilen başlık, sarık” (Altaylı, 2018: 656), **Trkm.** *çalma* (I) “1. başa sarılan uzun kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 190), **Tat.** *çalma* “erkeklerde dinî kıyafetin bir parçası olarak takılan başlık, sarık” (Öner, 2015: 89), **Kzk.** *şalma* (I) “sarık” (Koç vd., 2021: 1020), **Krg.** *çalma* (III) “sarık, başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 690), **KMlk.** *çalma* “sarık” (Tavkul, 2020: 142), **Kar.** *çalma* “sarık” (Aqtay vd., 2019: 126).

Tietze'ye göre çalma sözcüğünün kökü: < ET. *çalma* “başka manalarda, “sarık” < *çal-* “sarmak” sözcüğüne fiilden somut isim yapan *-ma* eki getirilmesiyle oluşmuştur (Tietze, 2016: II, 143). Gülensoy'da aynı fikirdedir ve *çalma* sözcüğünün Türkçeden Zazacaya “kuru pekmez” anlamında geçtiğini belirtmiştir (2018: 150).

Anadolu ağızlarında sözcük *çalma* “başörtüsü; sarık” (DS, 2019: 1059) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.15. çatkı

TT. “3. alından geçerek başın çevresine çember gibi bağlanan bağ, kaşbastı” (TS: 504).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *çatki* “çatılan ve kurulan şeyler; arkuru bağlanan şey” (Sami, 2017: 390).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çutku* (I) “hanımların başlarına örttükleri başörtüsü veya şal” (Altaylı, 2018: 750).

Tietze'nin sözlüğünde *çatki* sözcüğünün kökü: < ET. *çat-* “bir araya getirmek” fiiline -*gı/kı* ekiyle yapılan alet ismi (2016: II, 164) şeklinde belirtilmiştir. Gülensoy'da *çatgi* sözcüğünün *çat-* fiilinden türediğini belirtir (2018: 156).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında *çatki* (I) [*çatlı*] sözcüğü “kırmızı, pullu, işlemeli, gelin duvağı; hotoz, toplanmış saç şekli (DS, 2019: 1090) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.16. çeki

TT. “4. kadınların başlarına bağladıkları örtü” (TS: 510).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *çeki* [*çeki*] “kadın başörtüsü” (YTS, 2018: 64).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çeki* (IV) “kadınların başlarını, saçlarını örtmek için kullandıkları başörtüsü, bürgü, eşarp” (Altaylı, 2018: 681), Trkm. *çeki* “alın çevresine sarılan ipek krep” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 64).

Tietze'ye göre *çeki* sözcüğü < *çek-* (I) sözcüğüne fiilden isim yapan *-i* eki (2016: II, 177) getirilmesiyle oluşmuştur. Sözcük, Türkçeden Zazacaya *çeki* “giyecek” şeklinde geçmiştir (Gülensoy, 2018: 161)

Anadolu ağızlarında sözcük, *çeki* (I) “kadınların başlarına bağladıkları başörtüsü; alına bağlanan yazma veya çember; kadınların fes üzerine sardıkları yemeni (DS, 2019: 1112) şeklinde yaşamaya devam eden sözcük

2.1.1.17. çelgi

TT. “alına bağlanan yazma, yemeni” (TS: 516).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *çelgi* “alına bağlanan yazma, yemeni” (DS, 2019: 1122) şeklinde kayıtlara geçmiştir.

2.1.1.18. çelik başlık

TT. “hafif piyade silahlarının, havan ve top mermi parçalarının etkilerine karşı başı korumak için giyilen özel başlık” (TS: 516).

Sözcüğün *çelik* ve *başlık* isimlerinin birleşmesiyle meydana geldiği açıktır.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.19. çember

TT. “5. yazma, yemeni, başörtüsü” (TS: 518).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *çember* // *çenber* “çember, yuvarlak şey” (Toparlı vd., 2014: 49), **Osm.** *çember* “(< *çenber*) kuşak, kemer, mintâk, mintâkât, nitâk, zünnâr” (Tulum, 2011: 520), *çenber* “1. dâire, def ve kalbur gibi şeylerin tahtadan olan muhîti, dâiresi. 2. fiçî ve tekerlek gibi şeyleri takviye edip dağılmalarını men için ihâta edecek surette geçirilen demir veya tahta halka ve dâire. 3. boyun veya alına bağlanan yemeni. 4. bir direk ve sütuna geçirilen damir halka veya halk şeklinde yapılan kabartma dâire. 5. eski heyet-şinâsân itikâd-ı bâtilınca felek dâiresi” (Sami, 2017: 406).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *çember* “çember; başörtüsü” (Aqtay vd., 2019: 118).

Nişanyan Sözlük’te *çember* sözcüğü için “Farsça ve Orta Farsça *çanbar* “halka, kasnak, kuşak, özellikle başa sarılan kuşak” sözcüğünden alıntılandığı ve aynı anlama gelen Farsça *çapar* sözcüğü ile eş kökenli olduğu bilgisine yer verilmiştir (www.nisanyansozluk.com). Stachowski ve Eren de sözcüğün Farsça *çambar* sözcüğünden geldiğini belirtirler (Stachowski, 2019: 110; Eren, 2020: 104;).

Anadolu ağızlarında sözcük, *çember* (I) “kadın başörtüsü, yemeni, yazma” (DS, 2019: 1127) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.20. çit (II)

TT. “1. pamuktan dokunmuş basma. 2. başörtüsü, yazma, yemeni” (TS: 551). → 2.5.1.14

çit (II)

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *çit* “parmaklık, şarampo, kâfes” (Tulum, 2011: 533), *çit* “1. bir cins bez. 2. çalı, değnek ve kamış gibi şeylerden örülmüş muvakkat bölme” (Sami, 2017: 413), *çit* [-bezi] “bir çeşit yerli kumaş, yazma yemeni, basma” (YTS, 2018: 69).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 112; Tietze, 2016: II, 239; Eren, 2020: 117; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *çit* (I) “başörtüsü, yemeni; basma” (DS, 2019: 2140) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.21. dalfes

TT. “üstünde sarık bulunmayan fes” (TS: 583).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *dalfes* “sarıksız giyilen fes, bu fesi giyinen kimse” (YTS, 2018: 72).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *dalfes* “bir tür fes” (Aqtay vd., 2019: 151).

Tietze’ye göre *dalfes* sözcüğünün kökü: < *dal* (III) “çıplak” (2016: II, 289) + *fes* “(bazı memleketlerde kullanılan kenarsız kırmızı başlık)” (2016: III, 292) şeklinde oluşmuştur.

2.1.1.22. destar

TT. “1. sarık. 2. örtü” (TS: 642).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *destār* “sarık, tülbent” (Ata, 1998: 109), **Kıp.** *destār* // *destāarce* “mendil” (Toparlı vd., 2014: 59), **Çağ.** *destār* “sarık, tülbent” (Ölmez, 1993: 424), **Osm.** *destār* // *destārçe* “mahrama” (Tulum, 2011: 578), *destār* “sarık, imâme” (Sami, 2017: 478).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *dastor* “sarık” (Yusupova, 2018: 492), **Krg.** *dastar* “sarık, başörtüsü” (Arıkoğlu vd., 2018: 791), **Bşk.** *taştar* “1. kadınların başlarına bağladıkları ucu nakışlı beyaz patiska, örtü” (Özşahin, 2017: 585), **Kum.** *tastar* “tül den başörtüsü” (Pekacar, 2011: 324), **Kar.** *astar* “astar; başın etrafına sarılı kahverengi kumaş” (Aqtay vd., 2019: 58).

Destar sözcüğünün Farsça *dastār* “başlığın üzerine sarılan ince bez, mendil; önlük; sofra örtüsü” sözcüğüne dayandığı bilinmektedir (Tietze, 2016: II, 319; Stachowski, 2019: 125).

Anadolu ağızlarında sözcük, *dastar* // *dasdar* (I), *destar* “başörtüsü; kışın erkeklerin baş ve kulaklarını sardıkları örtü; kalın bez, yelken bezi; peştamal; battaniye; yünden dokunmuş ince, küçük kilim; yünden dokunmuş ekmek kabı; sofrâ bezi; ekmeği, ekmeklik hamuru korumak için örtülen örtü” (DS, 2019: 1375) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.23. **dolak**

TT. “1. tozluk yerine bacaklara ayak bileğinden dize kadar dolanan ensiz ve uzun kumaş parçası. 2. başörtüsü, yazma. 3. boyun atkısı” (TS: 697). → **2.2.1.44 dolak**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *dolağ* “bertüle, pertüle, pā-tābe” (Tulum, 2011: 607), *dolak* “ayağa tozluk yerine doladıkları çuka kenarı veya ensiz şayak ve aba” (Sami, 2017: 704).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *dolağ* “1. tozluk yerine bacaklara ayak bileğinden dize kadar dolanan ensiz ve uzun kumaş parçası. 2. bacağa sarmaya yarayan şey. 3. kadınların bele sardıkları veya omuzlarına attıkları bir tür pahalı ipek kumaş (Altaylı, 2018: 934).

Dolak sözcüğü, ET.’deki *tolga*- “dolamak, sarmak” fiiline sıfat ve isim yapan *-k* ekinin eklenmesiyle oluşmuştur (Tietze, 2016: II, 455).

Anadolu ağızlarında sözcük, *dolak* (III) “başörtüsü, tülbent, yazma; boyun atkısı; çobanların çarık giymeden önce bacaklarına sardıkları bez ya da yün sargı, tozluk” (DS, 2019: 1542) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.24. **dolama**

TT. “2. giysilerin üstüne giyilen, önü açık bir tür üstlük. 3. poşu” (TS: 697). → **2.2.1.45 dolama**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *dolama* “kâftan, don, soyka, geyisi, kâbây, libâs, libâçe, donlık, kapama, ferrâce, günl. ferrece, kontoş, sevb” (Tulum, 2011: 607), *dolama* “1. çuhadan entâri gibi önü açık olarak kavuşturulur ve üstüne kuşak bağlanır eski bir libâs. 2. parmağı ihâta eden bir nevi şiş, et yaranın hafifi, kurlağan, domuzburnu” (Sami, 2017: 704), *tolama* [*dolama*] “entari gibi önü açık olan ve kavuşturulacak üstüne kuşak bağlanan eski zamanlarda giyilmiş çuhadan giysi; sarılmış bir şeyin her katı” (YTS, 2018: 221).

Dolama sözcüğünün de ET'deki *tolga*- “dolamak, sarmak” (Clauson, 1972: 497) köküne dayandığı düşünülmektedir. Buradaki *-ma* eki fiilden isim yapım görevini üstlenmiş bir mastar ekidir. Bk.2.1.1.23. **dolak**

Sözcük bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *dolama* (I) “sarık; dolak; mintan, gömlek; entari; eteklik; önlük, peştamal; sedir yastıkları üzerine örtülen dokuma örtü, yaygı” (DS, 2019: 1542) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.25. **dolambaç**

TT. “3. başlık” (TS: 697).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *dolambaç* “dolanbaç” (Sami, 2017: 704), *tolamaç* [*dolamaç*] “dolambaçlı eğri büğrü, karışık” (YTS, 2018: 221).

Dolambaç sözcüğü ET. *tolga*- “dolamak, sarmak” fiiline eklenen *-maç* ekiyle genişlemiştir (Tietze, 2016: II, 456; Stachowski, 2019: 131).

Sözcük bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *dolamaç* (I) “viraj” (DS, 2019: 1543) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.26. **duvak**

TT. “gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü” (TS: 727).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *tuvağ* “yaşmak” (Yüce, 1993: 191), **Çağ.** *tuvağ* (II) “duvak, örtü, perde” (Durgut, 1995: 231), **Kıp.** *duvak* “kadınların yüz peçesi” (Toparlı vd., 2014: 66), **Osm.** *duvak* “gelinin veya yeni doğmuş çocuğun başına takılıp yüzünü örten tül den ve tell, süslü örtü” (Sami, 2017: 488), *tuvağ* “duvak” (YTS, 2018: 227).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *duağ* “duvak” (Altaylı, 2018: 970), **Gag.** *duak* “1. duvak” (Baskakov, 1991: 83), **Kar.** *duvağ* // *tuviğ* // *tuvuh* “duvak” (Aqtay vd., 2019: 165).

Kökeni tartışmalıdır. Hasan Eren’e ve Stachowski’ye göre *duvak* // *duğak* sözcüğün kökü: Orta Türkçe *tuğ* “örtü, kapak” kökünden gelmektedir. Buradaki *-(a)k* küçültme ekidir. Türkçede *tuğak* biçimi *duğak* > *duvak* olarak gelişmiştir (Eren, 2020: 153; Stachowski, 2019: 135). Nişanyan’da aynı fikirdedir (www.nisanyansozluk.com). Tietze ise *duvak*

sözcüğünün kökünü *tubağ* // *tumağ* “kürk kalpak” kelimesiyle ilişkilendirmiştir (2016: II, 505).

Anadolu ağızlarında sözcük, *duvağ* (*I*) “gelin duvağı” (DS, 2019: 1614) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.27. eşarp

TT. “başörtüsü” (TS: 822).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şarf* // *şərf* “başa, boyuna sarmak veya omuza atmak için uzun kumaştan yapılmış veya yünden vb. dokunmuş atkı, boyun atkısı, eşarp” (Altaylı, 2018: 3118).

Eşarp sözcüğünün < Fr. *écharpe* asıl manası “torba” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 651; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.28. fes

TT. “şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlık” (TS: 863).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *fes* “gecelik, gicelik, külah, şebistân” (Tulum, 2011: 720), *fes* “Fas şehrinde yapılan kırmızı bir nevi baş kisveti ki, bütün memâlik-i Osmaniye’de ve diğer bazı memâlik-i İslâmiye’de taammüm etmiştir” (Sami, 2017: 773).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *fes* “kırmızı renkli baş giyimi” (Yusupova, 2018: 205), **Kar.** *fes* “fes” (Aqtay vd., 2019: 187), **KMlk.** *pes* “fes” (Tavkul, 2020: 291).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze’ye göre *fes* sözcüğünün kökü: < Fr. *fez* (2016: III, 292) ile ilişkilidir. Nişanyan’a göre ise *fes* sözcüğü “Fas kenti ve ülkesi” özel isminden türetilmiştir (www.nisanyansozluk.com). Stachowski ise “başlık” anlamındaki *fes* sözcüğünü < Ar. *fas* “Fas” sözcüğüyle ilişkilendirmiştir (Stachowski, 2019: 150).

2.1.1.29. forma başlık

TT. “dalgıçların kullandığı yuvarlak metal başlık” (TS: 887).

Forma ve *başlık* sözcüklerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Bk. 2.2.1.62 **forma**,

2.2.1.62 başlık

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.30. fotr

TT. “1. şapka, çanta, çiçek ve başka süs eşyası yapmak için kullanılan ince ve yumuşak keçe. 2. bu keçeden yapılmış (şapka)” (TS: 890) → **2.5.1.29 fötr.**

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Tat. fétr “1. fötr kumaşı. 2. fötr şapka” (Öner, 2015: 135) → **2.5.1.29 fötr, Kum. fetr şlyapa** “fötr şapka” (Pekacar, 2011: 128) → **2.5.1.29 fötr.**

Fötr sözcüğünün “< Fr. *feutre* asıl manası “keçe” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 115; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.31. hotoz

TT. “1. kadınların süs için saçlarının üstüne taktıkları, çeşitli renk ve biçimde yapılmış küçük başlık” (TS: 1113).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. hotoz “1. kadınların kendi saçlarından veya yemeni vesâire ile yaptıkları baş süsü ve kisvesi. 2. yayvan kuş tepesi. 3. ebniyede yapılan bir nevi tezyînât” (Sami, 2011: 465), *hotaz* “hotoz, sorguç” (YTS, 2018: 120).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. hotus // hutuz (I), hutuz (II) “elde işlenmiş ve başörtüsü altına takılan başlık, külah” (Altaylı, 2018: 1455), **Trkm. hotoz** “bir başlık türü” (Berdimuhamedow ed., 2015: 64).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür. Tietze, *hotoz* sözcüğünün kökünün Çağataycadaki *hotas* “Tibet dağlarındaki yak sığırı” (2016: III, 381) sözcüğüyle ilişkilendirmiştir. Ancak bu yaklaşım sözcüğün anlam ilişkisi açısından değerlendirildiğinde pek inandırıcı değildir. Nişanyan, sözcüğün Farsça’da aynı anlama gelen *hotās* sözcüğü ile eş kökenli olduğunu ve “Tibet öküzü, yak” anlamındaki Eski Türkçe *kotuz* veya *kotaz* sözcüğünden evrildiğini belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *hotoz* “erkek hindi” (DS, 2019: 2420) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.32. kallavi

TT. “1. vezir ve sadrazamların giydikleri bir tür kavuk” (TS: 1283).

Kökeni belirsizdir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.33. kalpak

TT. “kesik koni biçiminde deri, kürk veya kumaştan yapılmış başlık” (TS: 1285).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *kalbag* // *kalpag* (III) “kalpak, bir tür baş giysi” (Durgut, 1995: 451), **Osm.** *kalpak* “asıl deriden ve onu takliden çuhadan sarıksız ve düz baş kisveti” (Sami, 2017: 836).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kalpak* “1. posttan, keçeden vb. yapılan başlık” (Altaylı, 2018: 1937), **Trkm.** *galpak* “2. el işi nakışlarla süslenip dikilen şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: 389), **Gag.** *kalpak* “kalpak” (Baskakov, 1991: 130), **Özb.** *kalpok* // *kalpok* “kalpak” (Yusupova, 2018: 306, 539), **YUyg.** *kalpak* “kalpak, şapka” (Necip, 2013: 218), **Tat.** *kalpak* // *kalfak* “1. kalpak. 2. çeşitli türdeki kalpak” (Öner, 2015: 260), **Kzk.** *kalpak* “1. başlık, kalpak. 2. kapak” (Koç vd., 2019: 303), **Krg.** *kalpak* “1. kalpak, beyaz keçeden yapılan başlık. 2. genellikle başı korumak için giyilen başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1072), **Bşk.** *kalpak* “kalpak; türlü şeylerin üstündeki başlık” (Özşahin, 2017: 322), **Kum.** *kalpak* “kalpak” (Pekacar, 2011: 243), **KMlk.** *kalpak* “1. geniş kenarlı keçe ya da yünden yapılmış şapka” (Tavkul, 2020: 230), **Nog.** *kalpak* “1. kalpak. 2. şapka” (Baskakov, 1963: 141), **Kklp.** *kalpak* // *kalpakşa* “çeşitli şekillerde olabilen ve genellikle yaz aylarında giyilen baş giyimi, kalpak” (Uygur, 2019: 312), **Kar.** *kalpak* “kalpak” (Aqtaş vd., 2019: 325), **Hks.** *kolpak* “kalpak, bone, takke” (Naskali vd., 2017: 258).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Stachowski, 2019: 199; Eren, 2020: 252; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kalpak* (I) “saban demiri ile oku birleştirip tutan ağaç; horoz ibiği; baharda duvarlarda çıkan, etli yaprağı şapka gibi olan yumru köklü bir bitki” (DS, 2019: 2611) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.34. kanotiye

TT. “düz kenarlı şapka” (TS: 1299).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.35. kapüşon

TT. “başlık” (TS: 1312).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kapun* “ceket veya palto başlığı, kapuşan” (Altaylı, 2018: 1714), **Özb.** *kapyuşon* “kapüşon” (Yusupova, 2018: 311), **Krg.** *kapyuşon* “kapüşon” (Arıkoğlu vd., 2018: 1102), **Hks.** *kapyuşon* “başlık, kapüşon” (Naskali vd., 2017: 240).

Kapüşon sözcüğünün < Fr. *capuchon* “külahlı cübbe” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 118; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.36. **kask**

TT. “başı darbelerden korumak için sertleştirilmiş sentetik maddelerden yapılmış sağlam başlık” (TS: 1343).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kaska* “başı darbelerden korumak için giyilen miğfer şeklinde başlık, kask” (Altaylı, 2018: 1726), **Özb.** *kaska* “kask” (Yusupova, 2018: 316), **Tat.** *kaska* “miğfer, kask” (Öner, 2015: 190), **Krg.** *kaska* “kask, koruyucu başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1136), **Kum.** *kaska* “miğfer, çelik başlık; tolga” (Pekacar, 2011: 175), **Kklp.** *kaska* “metalden yapılmış başlık, kask, miğfer” (Uygur, 2019: 259), **Hks.** *kaska* “kask, çelik başlık” (Naskali vd., 2017: 241), **Tuv.** *kaska* “kask, miğfer” (Arıkoğlu vd., 2003: 65).

Kask sözcüğünün < Fr. *casque* “miğfer” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 160; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.37. **kasket**

TT. “1. genellikle erkeklerin giydiği, önü siperli başlık” (TS: 1343).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Tat. *kaskétka* “kasket” (Öner, 2015: 190).

Sözcüğün kökü için bk. **2.1.1.36 kask**.

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.38. **kavuk**

TT. “1. pamuktan yapılmış, üzerine sarık sarılan erkek başlığı” (TS: 1359).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kavuk* // *kaguk* “sidik torbası (Wilkens, 2021: 349), **Krh.** *kavuk* “mesane” (Clauson, 1972: 583), *kavuk* “sidik torbası” (Ercilasun vd., 2018: 694), *ķavuk* “kepek” (Arat, 1979: 229), **Hrz.** *ķavuk* “sidik yolu, mesane” (Yüce, 1993: 136), **Kıp.** *ķavuğ* // *ķaruk*, *ķavuğ* “sidik kavuğu, sidiklik, mesane” (Toparlı vd., 2014: 132), **Osm.** *kavuk* “1. İçi boş şey, kof muhafaza, kap. 2. vaktiyle başa giyilen şey, baş kisvesi ki ekseriya pamuklu ve yüksekçe olup üzerine sarık sarılır” (Sami, 2017: 809), *ķavuk* [ķavık] “sidik torbası; içi boş şey” (YTS, 2018: 142).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *kavuk* “kavuk” (Aqtay vd., 2019: 338).

Clauson *kavuk* sözcüğü için bilinmeyen bir *kav-* kökünden geldiğini ve “mesane” (bir insan veya hayvanın) anlamında kullanıldığını belirtmiştir. Sözcüğün XVIII. (Çağatayca’dan sonra) “bir nevi sarık” anlamında kullanıldığını da ayrıca belirtmiştir (1972: 583). Gülensoy, “içi boş şey” anlamındaki Eski Türkçe döneminden beri kullanılan *kavuk* sözcüğünün **kāp-* fiiline *-Uk* ekinin getirilmesiyle türediğini ve sözcüğün Türkçeden diğer dillere geçtiğini belirtmiştir (2018: 383). Nişanyan da Eski Türkçe *kavuk* “sidik torbası, mesane” sözcüğünden evrildiğini, bu sözcüğün Eski Türkçe *kāp* “torba, tulum” sözcüğüne *-Ik* ekinin eklenmesiyle oluştuğunu belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kavuk* “sidik torbası; yumak, kuka; kavrulmuş mısır tanesi; oyuk, çukur” (DS, 2019: 2694) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.39. kepez

TT. “3. gelin başlığı” (TS: 1392).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kəpəz* < *kappās* “pamuk (bitkisi); ham pamuk” (Wilkens, 2021: 357), **Krh.** *kepez* “pamuk” (Ercilasun, vd., 2018: 704), **Kıp.** *kebes* “börk, kalpak, takke, şapka” (Toparlı vd., 2014: 135, 139), **Osm.** *kepez* “kuşların başında perçem gibi olan tüy” (YTS, 2018: 146).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *kepez başlık* “gelin götürülürken, başına giydirilen özel başlık” (Berdimuhamadow ed., 2015: 64), **YUyg.** *kévez* “pamuk, ham pamuk” (Necip, 2013: 199), **Tat.** *kepeç* “1. kadife başlık. 2. kıymeti olmayan şapka” (Öner, 2015: 193), **Kzk.** *kepeş* “takke, kep” (Koç vd., 2019: 244), **Bşk.** *kepes* “1. kadife başlık. 2. önemsiz şapka” (Özşahin, 2017: 275), **Alt.** *kepeş* “şapka, bayan şapkası” (Naskali vd., 2019: 123).

Kökeni tartışmalıdır. Eren, “deniz kıyısında yerli kaya” anlamındaki *kepez* sözcüğünün, Türkçe *kepez* “başlık, gelin başlığı” adıyla birleştirilmesinin güç olduğunu ve sözcüğünün kökünün bilinmediğini söyler (2020: 287). Gülensoy sözcüğün, DLT’de geçen **kapa* “kaba ve yüksek olan her nesne” anlamındaki sözcüğe *-z* eki eklenmesiyle oluştuğunu belirtir (2018: 399). Tietze’ye göre *kepez* sözcüğünün kökü: // *kaveza/kaveze* “eskiden Yahudilerin başlığı < *İsp.* *cabeza* “baş” (2016: IV, 176) şeklinde belirtilmiştir.

Nişanyan’a göre ise Orta Yunanca *kapásion* “başlık, külah” sözcüğünden alıntıdır. (www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kepez* “boncuk, para ve tüy takılmış renkli tülbentlerle yapılan gelin başlığı, tepelik; tavuk ve kuşların ibiği ya da başındaki uzun tüyler; koyunların başlarındaki kabarık yünler” (DS, 2019: 2748) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.40. **kep**

TT. “1. başlık, sipersiz şapka. 2. asker şapkası. 3. hemşirelerin giydiği başlık. 4. bazı törenlerde profesör ve öğrencilerin giydikleri özel başlık” (TS: 1391).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kepka* “tereği olan başlık, şapka” (Altaylı, 2018: 1743), **Tat.** *képka* “kasket” (Öner, 2015: 198), **Kzk.** *kepka* “kasket, şapka, kep” (Koç vd., 2019: 245), *kep* “1. başlık, sipersiz şapka, kep. 2. şekil, giyim, kılık kıyafet” (Koç vd., 2021: 386) → **2.6.2.69 kep.**

Krg. *kepka* “şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 1199), **Özb.** *kepka* “kasket; kep, başlık, şapka” (Yusupova, 2018: 231), **Bşk.** *kepka* “kasket, kumaş kasket, kep” (Özşahin, 2017: 275), **Kklp.** *kepka* “kep, siperli şapka” (Uygur, 2019: 266), **Tuv.** *kepka* “kep” (Arıkoğlu vd., 2003: 67).

Kep sözcüğü < İng. *cap* “külah, kasket” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: IV, 230; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.41. **kolonyal şapka**

TT. “sıcağı geçirmeyen, içi mantarlı bir şapka türü” (TS: 1464).

Kolonyal ve *şapka* sözcüklerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Bk. **2.1.1.59 şapka**
Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.42. **külah**

TT. “3. erkeklerin giydiği genellikle keçeden, ucu sivri veya yüksek başlık” (TS: 1556).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *külâh* “külah, başa giyilen şey” (Ölmez, 1993: 85), **Osm.** *külâh* “börk, şapka, bürk” (Tulum, 2011: 1060), *külâh* // *küle*h “1. eski tarzda baş kisveti -ki, üzerine sarık sarılırdı serpuş, kalensüve. 2. bilhassa dervişânın baş kisveti ki, ekseriya ucu sivri olur” (Sami, 2017: 907), *külâh urmak* “başlık giydirmek” (YTS, 2018: 162).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kūlah* “eskiden erkeklerin giydiđi, keçeden yapılma, ucu sivri veya yüksek başlık, kalpak” (Altaylı, 2018: 1885), **Gag.** *kūlaf* “kūlah, takke” (Baskakov, 1991: 159), **Özb.** *kuloh* “kavuk, başlık, şapka, sarık” (Yusupova, 2018: 319), **YUyg.** *kula* “kūlah” (Ercilasun vd., 1992: 529), **Krg.** *kūlō* “kavuk, üzerine sarık sarılan başlık” (Arıkođlu vd., 2018: 1456).

Kūlah sözcüğünün Farsça *kulāh* “askerler ve her tabakadan halk tarafından asırlar boyunca giyilmiş olan, genellikle tepesi sivri, dikişsiz, tek parça keçeden baş giyeceği; bir şeyin üstünü örtmeye yarayan ucu sivri şey” sözcüğünden alıntılandığı kabul edilmektedir. Türkçe’den Bulgarca ve Sırpçaya geçmiştir (Tietze, 2016: 473; Stachowski, 2019: 242; Eren, 2020: 342; Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

2.1.1.43. leçek

TT. “başörtüsü” (TS: 1580).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *liçek* “baş örtüsü” (Kaçalın, 2011: 973), **Osm.** *leçek* [*leçek*] “üç köşeli kadın başörtüsü” (YTS, 2018: 164).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *laçak* “1. ipek, ince pamukludan vb. yapılan üçgen şeklinde başörtüsü” (Altaylı, 2018: 2256), **Trkm.** *leçek* “1.desenli başörtüsü, şal. 2. yazma, börüğün altından bağlanan, sarı ya da kırmızı renkli ipek yazma” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 68), **YUyg.** *leçek* “kadın başörtüsü” (Necip, 2013: 254), **Krg.** *eleçek* “evli kadınların beyaz sarığı” (Yudahin II/450).

Kökeni tartışmalıdır. Räsänen ve Hasan Eren’e göre *leçek* sözcüğü < Fa. *laçak* sözcüğünden alıntılanmıştır (1969: 315; 2020: 351). Nişanyan’a göre de Farsça *laçak* “üçgen şeklinde bağlanan kadın baş örtüsü” sözcüğünden gelir, ancak kökeni belirsizdir (www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *leçek* (I) “yün atkı; tülbent, başörtüsü; sargı bezi” (DS, 2019: 3070) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.44. miğfer

TT. “savaşçıların veya itfaiyecilerin başlarına giydikleri demir başlık, tolga” (TS: 1679).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *miğfer* “harp zamanında başa giyilen demir tas, toğulganın (tolga) küçüğü” (Sami, 2017: 1067).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *miğfer* “miğfer” (Altaylı, 2018: 2411).

Miğfer sözcüğünün < Ar. *gafır* “örtmek” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

2.1.1.45. **namaz bezi**

TT. “1. namaz örtüsü. 2. başa örtülen bir örtü türü” (TS: 1749).

Namaz ve *bez* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. **2.5.1.9 bez (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.46. **namaz örtüsü**

TT. “namaz kılarken kadınların başlarına örttükleri tülbent vb. kumaştan yapılan örtü, namaz bez” (TS: 1749).

Namaz ve *örtü* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. **2.1.1.50 örtü**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.47. **nezgep**

TT. “başta takılan bürgü ve saçları tutmaya yarayan üzerinde eski Türk motifleri bulunan başlık” (TS: 1769).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *nezkep* “başörtüsü” (YTS, 2018: 169).

Tietze ve Nişanyan, *nezgep* sözcüğünün kökünün Ermenice *mazkap* sözcüğüne dayandığını belirtmiştir (2018: V, 334; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *nezgep* “kadınların başlarına taktıkları üstü işlemeli ve altınlı başlık” (DS, 2019: 3250) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.48. **nikap**

TT. “yüz örtüsü, peçe” (TS: 1772).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *niḳāb* “peçe, örtü” (Ünlü, 2012: 561), **Hrz.** *niḳāb* “peçe, yüz örtüsü” (Yüce, 1993: 160), **Çağ.** *niḳāb* “peçe, yüz örtüsü” (Karasoy, 1989: 671).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *niḳab* “1. duvak, örtü. 2. eskiden savaşçıların tanınmamak ve darbeden korunmak için taktıkları yüz zırhı” (Altaylı, 2018: 2571), **Trkm.** *nıkap* “peçe” (Berdimuhamedow ed.,

2015: II, 131), **Kzk.** *nıkap* “nikap, yüz örtüsü, peçe” (Koç vd., 2021: 673), **Kklp.** *nıkap* “nikap, yüz örtüsü, peçe” (Uygur, 2019: 418).

“Siyah peçe” anlamındaki *nikap* sözcüğü Arapça *niḳāb* sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2018: V, 335; Stachowski, 2019: 263).

2.1.1.49. örtme

TT. “2. başörtüsü” (TS: 1860).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *örtme* “ev önündeki üstü kapalı sofa, sundurma; başörtüsü” (YTS, 2018: 181).

Örtme sözcüğünün < *ört-* “örtmek, kapamak, gizlemek” fiiline dayandığı bilinmektedir (Clauson, 1972: 202).

Sözcük bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *örtme* (*I*) “başörtüsü; pelerin” (DS, 2019: 3352) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.50. örtü

TT. “1. örtmek için kullanılan şey, vualet” (TS: 1860).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *ürtüg* “örtme, kapama; karmaşıklık” (Wilkens, 2021: 828), *örtüg* “örtü” (Clauson, 1972: 205), **Krh.** *örtüg* “bir şeyin örtüsü” (Ercilasun vd., 790; Arat, 1979: 364), **Hz.** *örtüg* “örtü” (Yüce, 1993: 167), **Kıp.** *örtü* “örtü” (Toparlı vd., 2014: 212), **Çağ.** *örtük* “kapak, örtünecek şey, başlık, örtü” (Kaçalın, 2011: 986), **Osm.** *örtü* // *örtü* “tutuk, yaşmak, börüncik, buruncik, niḳāb, hıcāb, ser-poş” (Tulum, 2011: 1431), *örtü* “örtmeye yarayan her şey, pūṣīde, setr; hânenin üstünü örten çatı ve ona mûmâsil şeyler, yağmur ve güneşten muhafaza eden siper, çardak” (Sami, 2017: 158).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *örtü* “1. başa örtmekte kullanılan bir şey” (Altaylı, 2018: 2664), **Trkm.** *örtgi* “1. kadınların saçlarını örtmek için kullandıkları yazma” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 170).

Nişanyan’a göre *örtü* sözcüğü, Eski Türkçe *örtüg* “örten şey, örtü” sözcüğünden evrilmiştir ve Eski Türkçe *ört-* fiilinden Eski Türkçe *-Ig* ekiyle türetilmiştir (www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında *örtü* sözcüğünün “yatak; yorgan; çatı” (DS, 2019: 3380) anlamları kayıtlara alınmıştır.

2.1.1.51. panama

TT. “1. Orta Amerika’da yetişen bir bitkinin yapraklarından örülmüş yumuşak hasır şapka. 2. özel olarak dokunmuş bir kumaş türü” (TS: 1879). → **2.5.1.83 panama**

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *panama* “hasır şapka” (Yusupova, 2018: 354), **Kzk.** *panama* “güneşten korunmak için kumaştan yapılan beyaz şapka, panama” (Koç vd., 2019: 466), **Krg.** *panama* “yazlık şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 1718).

Kökeni tartışmalıdır. Kubbealtı Lugatı’nda *panama* sözcüğünün < Fr. *panama* “Panama yer adından” alıntılandığı belirtilir (2022). Nişanyan ise sözcüğün, İngilizce *panama hat* “Güney Amerika’da yetişen bir bitkinin lifinden örülmüş hafif şapka” deyiminden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.52. papak

TT. “genellikle Azerbaycan ve Kafkasya’da giyilen, kuzu derisinden veya yününden yapılan, uzun tüylü başlık” (TS: 1882).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *papak* “1. tüylü deriden yapılan başlık, kalpak” (Altaylı, 2018: 2692), **Trkm.** *papak* “astarı kumaş olan, alın kısmına taş dikilen erkek şapkası” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 188), **Özb.** *papaḥ* // *papak* // *popok* // *papak* “papak” (Yusupova, 2018: 446), **YUyg.** *papak* “papak, kalpak” (Necip, 2013: 314), **Kzk.** *papaha* “papak, kalpak” (Koç vd., 2019: 467), **Krg.** *bapak* “kalpak, yüksek deri şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 251), **KMlk.** *papah* “1. kalpak. 2. kasket” (Tavkul, 2020: 291), **Kklp.** *papak* “deri vb. şeylerden yapılan başlık, papak” (Uygur, 2019: 451).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze’ye göre *papak* sözcüğünün kökü Sırpça-Hırvatça *pápak* (2018: VI, 537) sözcüğüne dayanır. Nişanyan, sözcüğün Orta Farsça *pambag* “pamuk” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com). Günay Karaağaç ise *Verintiler Sözlüğü*’nde *papak* sözcüğü için “Daha çok Azerbaycan ve Kafkasya’da giyilen, kuzu derisinden veya yününden yapılan, uzun tüylü başlık” açıklamasını yaparak sözcüğün Türkçe olduğunu ve Farsça’ya *pāpāh*, Rusça’ya *papáha* ve Ermenice’ye *papak* şeklinde geçtiğini belirtmiştir (2021: 673).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *papak* “kalpak; silindir şapka” (DS, 2019: 2294) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.53. peştamal

TT. “1. hamamda örtünmek için kullanılan ince dokuma. 2. iş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma. 3. başa ve omuzlara örtülen dokuma” (TS: 1918) → **2.2.1.140 peştamal**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *peştimāl* // *peştümāl* “pıştemal, kimm, kılıf, künset” (Tulum, 2011: 1460), *peştamāl* “1. büyük havlu, hamam havlusu, büyük silecek. 2. hamamda veya iş işlerken bele bağlanan futa” (Sami, 2017: 280).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

YUyg. *pāştan* “peştamal” (Ercilasun vd., 1992: 703).

Kökeni tartışmalıdır. Stachowski ve Eren *peştamal* // *peştamal* sözcüğünün Farsça *puştāmāl* “hamamda örtünmek ve kurulanmak için kullanılan ince dokuma. 2. iş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma” (2019: 280; 2020: 418) sözcüğüne dayandığı belirtir. Nişanyan ise sözcüğün Farsça *puştāmāl* “arka silecek” sözcüğünden alıntı olabileceğini; ancak bunun kesin olmadığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

2.1.1.54. poşu

TT. “kenarları saçaklı ipek, pamuk, yün vb. şeylerden yapılmış bir başörtüsü türü, dolama” (TS: 1941).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *poşu* // *poşi* “vaktiyle askerlerin giydikleri hafif sarık” (Sami, 2017: 285), *poşu* “vaktiyle omuzlara atılan, başa sarılan kenarları saçaklı ipek örtü” (YTS, 2018: 186).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *poşı* // *poşu* “poşu” (Altaylı, 2018: 318), **Kar.** *poşu* “poşu” (Aqtay vd., 2019: 318). Hasan Eren *poşu* sözcüğünün kökünü Dankoff’a dayanarak Ermence *p ‘oši, p ‘uši, p ‘ušu* ‘kadınların siyah ipek başörtüsü’ sözcüğüyle ilişkilendirir ve Ermeniceye de Farsçadan geçtiğini belirtir (2020: 428).

Anadolu ağızlarında sözcük, *puşu* “çarşaf giyen kadınların yüzlerine örttükleri peçe; bele sarılan kuşak” (DS, 2019: 3494) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.55. sarık

TT. “1. sarılarak meydana getirilen başlık. 2. kavuk, fes gibi bazı başlıkların üzerine sarılan tülbent, şal vb” (TS: 2036).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *saruk* “sarık, destar, sarılmış; sepet” (Durgut, 1995: 361), **Osm.** *sarık* “baş bağı, çember (< çenber), ser-bend, güle, dülbend, vitta, başörtüsü” (Tulum, 2011: 1551), *sarık* “baş kisvesi üzerinesarılan tülbend ve şal vesaire, imâme, destâr” (Sami, 2017: 629), *saruk* // *saruk* “sargı, örtü” (YTS, 2018: 193).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *sarık* “sarık” (Altaylı, 2018: 2891), **Gag.** *sarık* “sarık, türban” (Baskakov, 1991: 209), *Sarık* sözcüğünün kökünün < ET. *sar-* “etrafına sarmak” fiiline dayandığı kabul edilmektedir (Gülensoy, 2018: 599; Tietze, 2019: VII, 205; www.nisanyansozluk.com). Anadolu ağızlarında sözcük, *sarık* “tülbent” (DS, 2019: 3547) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.56. sikke (III)

TT. “mevlevi dervişlerinin giydikleri yüksek ve tepesi düz keçe külah” (TS: 2109).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *sikke* “sikke, madenî para” (Ata, 1997: 558), **Kıp.** *sikke* “sikke, mühür” (Toparlı vd., 2014: 236), **Çağ.** *sikke* “para, sikke, para üzerine vurulan damga” (Ölmez, 1996: 443), **Osm.** *sikke* “Mevlevî külâhı” (Sami, 2017: 572).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *sikkə* (II) “mevlevilerin başlarına giydikleri külah” (Altaylı, 2018: 2982).

Sikke sözcüğünün Arapça *sikka* “demirden yapılan kalıp; madeni para; sivri külah” sözcüğünden alıntılandığı bilinmektedir (Stachowski, 2019: 303; Tietze, 2020: 464; www.nisanyansozluk.com).

Taramalardan da görüldüğü üzere sözcüğün TT.’deki “mevlevi dervişlerinin giydikleri yüksek ve tepesi düz keçe külah” anlamının sonraki dönemlerde anlam genişlemesi sonucu ortaya çıkmış olduğu düşünülmektedir.

Anadolu ağızlarında *sikke* sözcüğünün “hayvanları bağlamak için yere çakılan demir ya da ağaç kazık” (DS, 2019: 3634) anlamı kayıtlara geçmiştir.

2.1.1.57. silindir şapka

TT. “resmî törenlerde sivillerin giydiği, silindir biçiminde siyah şapka” (TS: 2112).

Silindir ve *şapka* sözcüklerinin birleşmesiyle meydana geldiği açıktır. Bk. **2.1.1.59 şapka** Bu birleşik sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.58. siperlik

TT. “1. güneş ve yağmurun etkisinden korumak amacıyla şapka, kapı, lamba vb. şeylere yapılan koruyucu engel, siper, güneşlik” (TS: 2121).

Siperlik sözcüğü < Fa. *siper* sözcüğüne *-lik* ekinin getirilmesiyle türemiştir (Tietze, 2019: VII, 379).

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.59. şapka

TT. “1. keçe, hasır, kumaş, ip vb. ile yapılan başlık” (TS: 2203).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *şapka* “külâh, kalpak, takye, keme, kalensüve, kalabağ, bürk, ser-püş, keçe, üsküf, üsküf, feş, külâh-î tâtârî, barata, kavuk, mevleviyâne, külâh-î mevleî” (Tulum, 2011: 1637).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şapka* “başa giyilen bir şey, başlık” (Altaylı, 2018: 3117), **Gag.** *şapka* “şapka” (Baskakov, 1991: 231), **Özb.** *şapka* “şapka” (Yusupova, 2018: 539), **YUyg.** *şapka* “şapka” (Ercilasun vd., 1992: 815), **Kzk.** *şapke* “şapka” (Koç vd., 2021: 1035), **Krg.** *şapke* “şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 1891), **Kum.** *şapka* “kasket” (Pekacar, 2011: 308), **Kar.** *şapke* “şapka” (Aqtay vd., 2019: 418), **Hks.** *sahpa* “gelin şapkası” (Naskali vd., 2017: 419).

Kökeni hakkında farklı görüşler mevcuttur. Tietze’ye göre *şapka* sözcüğünün kökü: < Lat. *cappa* sözcüğünden gelmiştir (2019: VII, 558). Nişanyan ise sözcüğün Arapça *şbk* kökünden gelen *şabaka(t)* “balık ağı, her türlü ağ; bir tür başlık” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

2.1.1.60. takke

TT. “1. ince kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık” (TS: 2250).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *tâkiye* “ekseriya mücerred başın terini içmek için fes ve külâh gibi diğer bir serpuşun altından giyilen ince bezden ve kenarı ince oyali hafif bir serpuş ki kubbe şeklini gösterdiği için bu ism-i Arabî ile tesmiye olunmuştur” (Sami, 2017: 676).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *takyə (II)* “takke” (Altaylı, 2018: 3260), **Trkm.** *tahya* “el işi nakışlarla süslenip dikilen şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 343), **Gag.** *take* “1. takke” (Baskakov,

1991: 237), **Özb.** *takya* “takke” (Yusupova, 2018: 553), **YUyg.** *takiye* // *dağka* (II) “takke” Necip, 2013: 385), **Kzk.** *takiya* “takke” (Koç vd., 2019: 541), **Krg.** *takiya* “1. takke, Kırgızlarda kızların giydikleri süslü başlık. 2. Kırgızlarda kadınların eleçek adlı başlığın altına giydikleri beyaz takke” (Arıkoğlu vd., 2018: 1930), **Tat.** *takiya* “parlak taşlar ve süslerle alak fes biçiminde kadın başlığı” (Öner, 2015: 441), **Bşk.** *takiya* “takke, yuvarlak başlık” (Özşahin, 2017: 572), **KMlk.** *takiya* “takke, başlık, miğfer” (Tavkul, 2020: 336), **Kum.** *takiya* “1. takke; 2. kalpak” (Pekacar, 2011: 322), **Kar.** *tahya* “takke” (Aqtay vd., 2019: 427), **Kklp.** *takiya* “nakışlarla işlenmiş ince baş giyimi, takke” (Uygur, 2019: 559).

Kökeni tartışmalıdır. Kubbealtı Lugatı’nda *takke* sözcüğünün kökünün Farsça *tākiye* “yarım bir yuvarlak şeklinde ince kumaştan yapılmış başlık, takye; yarım küre şeklinde tonoz” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmiştir. (2022). Ancak Stachowski ve Nişanyan sözcüğün Arapça *takiya(t)* “korunma, sakınma” sözcüğünden alıntılandığını belirtmiştir (Stachowski, 2019: 320; www.nisanyansozluk.com;).

Anadolu ağızlarında sözcük, *takka* (II) [*tahhe*] “terlik; kadınların giydiği fes; gelinlerin başına giydirilen süslü bir çeşit başlık” (DS, 2019: 3811) şeklinde kullanılmaya devam etmektedir.

2.1.1.61. terek

TT. “2. başlık veya şapkanın önündeki çıkıntılı bölümü, terek” (TS: 2329).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *terek* “asma” (Ata, 1997: 627), **Kıp.** *terek* (I) “ağaç, hurma ağacı” (Toparlı vd., 2014: 271), **Çağ.** *terek* “servi, kavak” (Durgut, 1995: 225), **Osm.** *terek* “tabak; raf” (YTS, 2018: 219).

Kökeni belirsizdir (bk. Tietze, 2019: VIII, 165; Eren, 2020: 508).

Sözcük, bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *terek* (I) “raf, sergen; tavuk kümeslerindeki sergen; köy evlerinde ocağın iki köşesindeki oturmaya yarayan küçük setler; dolap, sandık ve çekmecelerdeki raf biçiminde gözler” (DS, 2019: 3891) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.62. terlik

TT. “1. genellikle ev içinde giyilen, deri, naylon vb. şeylerden yapılan, arkası açık, hafif ve türlü biçimlerde ayak giysisi. 2. beyaz patiskadan dikilen veya yünden örülen takke, başlık” (TS: 2331). → 2.3.1.51 terlik

Tarihî Türk Yazı Dillerinde

Uyg. *terlik* “bir giysinin adı, bir kıyafet parçasının adı” (Wilkens, 2021: 703), *terlik* “teri masseden giysi vs.” (Clauson, 1972: 546), **Krh.** *terlik* “teri çekmek için eğerin veya palanın altına konulan keçe” (Ercilasun, vd., 872), **Hz.** *terlik* “gömlek” (Yüce, 1993: 186), **Çağ.** *terlik* “fanila, ter bezi” (Nalbant, 2005: 791), **Osm.** *terlik* “kalçun, papuççık, mest, çorab” (Tulum, 2011: 1758), *terlik* “esâsen kunduranın içinden ve çorapsız giyilen hafif ayakkabı. 2. ale'l-ıtlâk tahta pabucu, pantofil” (Sami, 2017: 315), *derlik* // *terlik* “üste giyilen ince elbise” (YTS, 2018: 77).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *terlik* “başa giyilen takke” (Berdimuhamedow ed., 2015: 64).

Clauson'da *terlik* sözcüğü “teri masseden giysi vs.” (1972: 546) şeklinde belirtilmiştir. Stachowski “terlik, ince içgiysisi” anlamındaki *terlik* sözcüğünün Orta Türkçe **ter* sözcüğünden geldiğini ve Türkiye Türkçesindeki ter ile aynı sözcük olduğunu belirtir (2019: 327). Nişanyan, sözcüğün Eski Türkçe *terlik* “ter tutan, keçe” sözcüğünden evrildiğini ve bu sözcüğün Eski Türkçe *ter* “yaş” sözcüğünden yine Eski Türkçe *-lik* ekiyle türediğini belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *terlik* (I) “beyaz patiskadan dikilen ya da yünden örülen, takke, başlık; yün çorap; manto; yeldirme; ferace; yerli dokumadan yapılan giysi (DS, 2019: 3895) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.63. tolga

TT. “miğfer” (TS: 2363).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *davulga* // *davulgan* // *dogulga* (IV) “zırhlı külâh, demirden börk” (Atalay, 1970: 323; Durgut, 1995: 342; Ünlü, 2013: 301).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *däbilgä* “tolga” (Ercilasun vd., 1992: 894), **Trkm.** *tuulga* “eskiden savaşçıların taktığı demirden şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 387), **Özb.** *dubulga* “tolga” (Üşenmez vd., 2016: 128), **YUyg.** *duyulga* “miğfer, başlık, tolga” (Necip, 2013: 107), **Kzk.** *duvlıga* “miğfer, tolga” (Koç vd., 2019: 133), **Krg.** *tuulga* “tolga, miğfer” (Arıkoğlu vd., 2018: 2120), **Kar.** *tuulga* // *tuulğan* “miğfer” (Aqtay vd., 2019: 468), **Hks.** *tulağa* (I) “1. miğfer, tolga. 2. Yüz zırhı, yüzü tamamen kapatan savaş giysisi” (Naskali vd., 2017: 532).

Tolga sözcüğünün Moğolca *doğulğa* “savaşçıların başlarına giydikleri demir başlık” sözcüğüne dayandığı bilinmektedir (Stachowski, 2019: 330; Eren, 2020: 516; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.64. **tülbent**

TT. “1. ince ve seyrek dokunmuş, hafif ve yumuşak pamuklu bez. 2. bu bezden yapılmış başörtüsü” (TS: 2398). → 2.5.1.110 **tülbent**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *tülbent* // *dülubenid* // *tulban* // *tulban* “sarık, başörtüsü, tülbent” (Toparlı vd., 2014: 287), **Osm.** *tülbent* “pek ince ve seyrek bez, tülbent” (Sami, 2017: 357).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *dülbänd* “tülbent” (Ercilasun vd., 1992: 908).

Tülbent sözcüğünün Farsça *dul-band* “pamuk ipliğinden dokunmuş, çok yumuşak, çok seyrek ve ince bez; bu bezden yapılmış başörtüsü; bu bezden yapılmış” sözcüğüne dayandığı bilinmektedir (Tietze, 2016: VIII, 512; Stachowski, 2019: 333; www.nisanyansozluk.com).

2.1.1.65. **türban**

TT. “ince kumaştan yapılmış, başı sıkıca kavrayan bir tür başörtüsü” (TS: 2400).

Türban sözcüğünün Farsça kökenli *dul-bend* “kumaş veya yünden kenarsız kadın başlığı” sözcüğüne dayandığı bilinmektedir. Ancak sözcüğün tarihsel serüvenine bakıldığında Türkçede *tülbent* olan bu sözcük Fransızcaya *turban* “Türk sarığı” olarak geçtiği ve Fransızcadan Türkçeye *türban* olarak geri kopyalandığı, Türkçeden de tekrar Farsçaya *türban* olarak geçtiği anlaşılmaktadır (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.66. **üsküf**

TT. “yüksek aşamadaki yeniçeri subaylarının giydikleri, yarısı arkaya sarkan uzun bir sarık” (TS: 2451).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *üsküf* “kalpak, kalabak, bürk, tákye, külâh, şapka, keme, kálensüve, ser-püş, keçe, feş, külâh-î tâtârî, barata, kavuk, mevleviyâne, külâh-î mevlevî” (Tulum, 2011: 1818),

üsküf “tepesi devrik ve ucu püsküllü takke ki ekseriya Akdeniz adalıları giyerler” (Sami, 2017: 165), *üsküf* “başlık, serpuş” (YTS, 2018: 236).

Kökeni tartışmalıdır. Stachowski *üsküf* sözcüğünün Yunanca *skoufia* (2019: 340) sözcüğünden; Tietze *üsküf* sözcüğünün İtalyanca *scuffia* “başlık” (2016: VIII, 386) sözcüğünden; Nişanyan ise sözcüğün Arapça *uskuf* “Hristiyan din adamı, piskopos” (www.nisanyansozluk.com) sözcüğünden alıntılandığını belirtir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *üsküf* (I) “kıyıları işlemeli başörtüsü; hükümdarların, gelinlerin başına konan başlık; yünden örme başlık; doğan, şahin gibi yırtıcı kuşların gözlerini kapalı tutmak için başlarına geçirilen deri başlık; nargile başlığına geçirilen deri başlık; gaz yağı lambalarında kullanılan başlık” (DS, 2019: 4075) anlamlarında yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.67. vualet

TT. “kadınların kullandığı, şapka, taç, toka ve benzerlerinde bulunan, yüzü örten, ince hafif tül” (TS: 2490).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Krg. *vual* “peçe, yüz örtüsü” (Arıkoğlu vd., 2018: 2202).

Tietze, *vualet* sözcüğünün < Fr. *vualet* sözcüğünden alıntılandığını belirtir (2019: VIII, 439).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.1.1.68. yaşmak

TT. “1. kadınların ferace ile birlikte kullandıkları, gözleri açıkta bırakan, ince yüz örtüsü. 2. başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü” (TS: 2548).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *yaşmak* “başörtüsü, yaşmak” (Ata, 1997: 716), **Kıp.** *yaşmak* “bir tür yüz örtüsü” (Toparlı vd., 2014: 314), **Çağ.** *yaşımak* “örtü, yaşmak, kadın örtüsü” (Durgut, 1995: 606), **Osm.** *yaşmak* “başörtüsü, başlık, ser-poş, servez, çetr” (Tulum, 2011: 1874), *yaşmak* “muhadderât-t İslâmiye’nin sokakta ferâce giydikleri vakit yüzlerine tuttıkları ince beyâz tülbentten örtü ki biri yukarıdan ve biri aşağıdan gelerek gözlerin önünde bir aralık bırakan iki parçadan ibârettir” (Sami, 2011: 1184), *yaşmak* (I) “örtmek, kapamak, gizlemek”; [*yaşmak* (II)] *-yaşanmak* “yaşmaklanmak, yaşmak bürünmek, yaşmak tutunmak” (YTS, 2018: 250).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yaşmak* // *yamşak* “1. müslüman kadınların ince tülbentten baş ve yüz örtüsü” (Altaylı, 2018: 3593), **Trkm.** *yaşmak* (II) “1. kadınların kendinden büyük kayınlarına, akrabalarına saygı için, ağzını eşarbiyle kapatması” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 470).

Orta Türkçe yaşmak “yüz örtüsü” sözcüğünden gelen *yaşmak* sözcüğünün kökü < ET. *yaş-* “gizlemek, gizlenmek” fiiline *-mak* eki getirilmesiyle oluşmuştur (Eren, 2020: 561; www.nisanyansozluk.com). Stachowski’de *yaşmak* sözcüğünün Orta Türkçe **jaş-* fiilinden türediğini belirtir (Stachowski, 2019: 355). Türkçeden Arapçaya ve bazı komşu dillere de verinti olarak geçmiştir (Eren, 2020: 561).

Anadolu ağızlarında sözcük, *yaşmaḥ* “başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü; ocak perdesi” (DS, 2019: 4200) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.1.69. yemeni

TT. “1. kalıpla basılıp elle boyanan, kadınların başlarına bağladıkları tülbent. 2. bir tür hafif ve kaba ayakkabı” (TS: 2570). → 2.3.1.55 yemeni

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *yemenī* “bir kılıç çeşidi” (Toparlı vd., 2014: 318), **Osm.** *yemenī* “1. esasen Yemen’de yapılan veya Hind’de yapılan Yemen tarikiyle gelen kalemkârī şey, kalıpla basılıp el ile boyanmış tülbent ki mendil gibi kullanılır veya kadınlar tarafından baş bağlanırdı, yazma sarı, yeşil yemeni. 2. kısa kenarlı kırmızı veya diğer renkte kaba pabuç ki hâlâ avâm giyiyor” (Sami, 2017: 1203).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yemni* “kadınların saçlarını örtmek için kullandıkları örtü, başörtü, eşarp” (Altaylı, 2018: 3621).

Tietze’ye göre *yemeni* sözcüğü *yemen* ismine, isimden sıfat yapan *-i* (2019: IX, 315) ekinin getirilmesiyle oluşmuştur. Stachowski’ye ve Nişanyan’a göre Arapça *yamanī* “Yemen’e ait” sözcüğünden alıntıdır. Sözcük, Arapça *yaman* sözcüğüne *-i* eki getirilmesiyle türemiştir (2019: 358; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *yemeni* (I) [*yimeni*] “yumuşak, yazlık bir çeşit ayakkabı” (DS, 2019: 4243) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.1.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Baş Giyim Sözleri

2.1.2.1. ağbanı (I)

Az. *ağbanı (I)* “etrafı sarı iplik dantelli beyaz başörtüsü” (Altaylı, 2018: 66).

2.1.2.2. ak ileki // ileki

Krg. *ak ileki // ileki* “Kırgızlarda evli kadınların giydikleri, beyaz bez sarılarak yapılan ve dışından süslenen başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 53, 871).

2.1.2.3. alafa

Az. *alafa* “1. ince ipek kumaş. 2. başörtüsü. 3. Şeki, Guba, Zakatala ve Ağdam bölgelerinde gelinin yüzüne örtülen duvak” (Altaylı, 2018: 126). → 2.5.2.12 alafa

2.1.2.4. aq sälle

Kklp. *aq sälle* “hocaların, mollaların ak kumaştan başlarına taktıkları başlık, sarık” (Uygur, 2019: 17).

2.1.2.5. amoma

Özb. *amoma* “selle, sarık” (Üşenmez vd., 2016: 33).

2.1.2.6. araşçın // araşkın

Az. “kıymetli kumaştan, çoğunlukla süslü şal kumaştan vb. yapılan, üzeri gümüş veya ipek ibrişimlerle süslü kadın başlığı” (Altaylı, 2018: 198).

2.1.2.7. arçuul

Alt. *arçuul* “1. mendil, eşarp” (Naskali vd., 2019: 28).

Hks. *arçıl // arçol, altın arçol* “1. başörtüsü” (Naskali vd., 2017: 47).

Tuv. *arjul* “başörtüsü, şal” (Arıkoğlu vd., 2003: 6).

2.1.2.8. atguç

Trkm. *atguç* “başa örtülen başörtüsü, desenli ya da büyük yazma” (Berdimuhamedow ed., 2015: 88).

2.1.2.9. atgulak

Trkm. *atgulak* “gelin evine önceden götürülen bohça, başörtüsü, kumaş vb” (Berdimuhamedow ed., 2015: 88).

2.1.2.10. av (II)

KMlk. *av (II)* “şal, başörtüsü” (Tavkul, 2020: 85).

2.1.2.11. av cavluq

KMlk. *av cavluq* “gelinin kocasının evine girmeden önce başına örtülen şal” (Tavkul, 2020: 125).

2.1.2.12. aypooç

Krg. *aypooç* “2. ölen insanın başına sarılan veya bağlanan tülbent. 3. önlük” (Arıkoğlu vd., 2018: 198). → **2.2.2.28 aypooç**

2.1.2.13. bağdatı (II)

Az. *bağdatı (II)* “kenarlarında saçakları olan büyük başörtüsü” (Altaylı, 2018: 316).

2.1.2.14. baş kıyım

Krg. *baş kıyım* “başlık, şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 276).

Kzk. *başkıyım* “şapka ve türleri” (Koç vd., 2021: 135).

2.1.2.15. başatguç

Trkm. *başatguç* “kadınların başına örttükleri yazma, başörtüsü vb.” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 126).

2.1.2.16. başdağı

Trkm. *başdağı* “kadınların saçlarını örtmek için bağladıkları (desenli) yazma” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 126).

2.1.2.17. batiska

Gag. *batiska* “1. siyah ipek boyun atkısı. 2. beyaz ince ipek başörtüsü” (Baskakov, 1991: 31). → **2.4.2.20 batiska**

2.1.2.18. baylama

Kzk. *baylama* “başörtü, eşarp, yemeni” (Koç vd., 2019: 70).

Bşk. *beylemés* “3. yaşlı kadınların alınlarına bağladıkları bağ, çatma” (Özşahin, 2017: 81).

2.1.2.19. beyzə

Az. *beyzə* “2. çelik başlık, tulga” (Altaylı, 2018: 401).

2.1.2.20. bənarə

Az. *bənarə* “duvak” (Altaylı, 2018: 422).

2.1.2.21. bənd (IV)

Az. *bənd (IV)* “duvak” (Altaylı, 2018: 422).

2.1.2.22. bəy papağı // bəylik papağı

Az. *bəy papağı* “bəydurma töreni esnasında damadın başına mahallenin aksakalı tarafından konan astragan kalpak” (Altaylı, 2018: 437).

2.1.2.23. bıtday hağın

KMIk. *bıtday hağın* “çocuklar için köpek derisinden yapılan kalpak” (Tavkul, 2020: 107).

2.1.2.24. **bodurķu (II)**

KMlk. *bodurķu (II)* “avcılarının kullandığı kapüşonlu bir tür başlık” (Tavkul, 2020: 109).

2.1.2.25. **bokka**

KMlk. *bokka* “takke” (Tavkul, 2020: 109).

2.1.2.26. **bota (II)**

KMlk. *bota (II)* “sık dokunmuş yün kumaştan yapılan büyük başörtüsü, şal” (Tavkul, 2020: 111).

Krg. *buta (II)* “eskiden değerli kumaş türü. 2. bu kumaştan dikilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 442). → 2.6.2.15 **buta (II)**

2.1.2.27. **boydas**

Kklp. *boydas* “kadınların giydiği başlıklardan biri” (Uygur, 2019: 98).

2.1.2.28. **bökebay**

Kzk. *bökebay* “1. yünlü boyun atkısı. 2. yünlü başörtü” (Koç vd., 2019: 94). → 2.4.2.42 **bökebay**

2.1.2.29. **budyonovka**

Krg. *budyonovka* “önünde yıldız takılı asker şapkası” (Arıkoğlu vd., 2018: 422).

2.1.2.30. **buhar börk**

KMlk. *buhar börk* “Astragan kalpak” (Tavkul, 2020: 111).

2.1.2.31. **calpaķ börk**

KMlk. *calpaķ börk* “altın ve sırma işlemeli kadın başlığı” (Tavkul, 2020: 112).

2.1.2.32. **cambörük**

Trkm. *cambörük* “alt kısmı geniş, üst kısmı yuvarlak, nakışlarla süslenmiş şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: 626).

2.1.2.33. **cangır kagar**

Krg. *cangır kagar* “bir tür kalpak” (Arıkoğlu vd., 2018: 496).

2.1.2.34. **cekey**

Krg. *cekey* “kenarı kunduz ya da başka bir değerli kürk hayvanının derisiyle kaplı şapka, börk” (Arıkoğlu vd., 2018: 552).

2.1.2.35. **cezoka (II)**

KMlk. *cezoka (II)* “eskiden kadınların kullandığı bir tür başlık” (Tavkul, 2020: 129).

2.1.2.36. **cunayı // cuna**

Az. *cunayı* “2. tül, tülbent” (Altaylı, 2018: 636).

2.1.2.37. cüdür

Alt. *cüdür* “şaman şapkasının tepe bölümünde kullanılan beyaz koyun tüyü veya derisi” (Naskali vd., 2019: 71).

2.1.2.38. çabıt // çavıt

Trkm. *çabıt* “başörtüsü” (Berdimuhamedow ed., 2015: 185).

2.1.2.39. çaçvan

Krg. *çaçvan* “peçe, nikap” (Arıkoğlu vd., 2018: 681).

2.1.2.40. çadra

Trkm. *çadra* “kadınların boynunu ve yüzünü kapatan ince dantelli örtü” (Berdimuhamedow ed., 2015: 185).

Tat. *çadra* “peçe, çarşaf” (Öner, 2015: 87).

Kum. *çadra* “peçe, çarşaf” (Pekacar, 2011: 96).

Krg. *çadıra* “peçe, kadınların yüz örtüsü” (Arıkoğlu vd., 2018: 681).

2.1.2.41. çapıh

Hks. *çapıh* “(kunduz derisi kenarlı) bir tür kadın şapkası” (Naskali vd., 2017: 79).

2.1.2.42. çarķat

Az. *çarķat* “büyük başörtüsü, büyük eşarp” (Altaylı, 2018: 663).

Trkm. *çargat* “kadınların başına bağladığı büyük yünden yapılan başörtüsü” (Berdimuhamedow ed., 2015: 196).

2.1.2.43. cırpa bōrk

KMlk. *cırpa bōrk* “uzun tüylü kalpak” (Tavkul, 2020: 112).

2.1.2.44. çikilā

Az. *çikilā* “duvak” (Altaylı, 2018: 711).

KMlk. *çilkilā* “kadınların başörtülerinin altından saçlarının görünmemesi için örttükleri küçük başörtüsü” (Tavkul, 2020: 150).

2.1.2.45. çille cavluķ

KMlk. *çille cavluķ* “ipek şal” (Tavkul, 2020: 125).

2.1.2.46. çilleli öyme

Trkm. *çilleli öyme* “içinden renkli ipler geçirilip örtülen yazma” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 180).

2.1.2.47. çontal

KMlk. *çontal* “gelinin başına örtülen uzun örtü” (Tavkul, 2020: 152).

2.1.2.48. çögörmö

Krg. *çögörmö* “şapkanın tepesindeki çukur” (Arıkoğlu vd., 2018: 751).

Bşk. *sögörme* “metal başlık, miğfer” (Özşahin, 2017: 536).

Kklp. *şögirme* “altı aylık veya bir yıllık kuzu derisinden dikilen yuvarlak başlık” (Uygur, 2019: 550).

2.1.2.49. çufalı keten

Trkm. *çufalı keten* “bir tür başörtüsünün adı” (Berdimuhamedow ed., 2015: 64).

2.1.2.50. çutkabağı

Az. *çutkabağı* “kadınların süs için taktıkları başlık” (Altaylı, 2018: 750).

2.1.2.51. çümbet

YUyg. *çümbet* “örtü, peçe” (Necip, 2013: 88).

Krg. *çümböt* “1. peçe, nikap. 2. örtü, örtü için kullanılan şey” (Arıkoğlu vd., 2018: 762).

2.1.2.52. dartı

Gag. *dartı* “kadın başörtüsü” (Baskakov, 1991: 69).

2.1.2.53. delegey

Kzk. *delegey* “1. (ince, hafif) kızların şapkası. 2. kapüşon tarzındaki kışlık başlık. 3. Bir tür askeri şapka. 4. geniş, bol tarzda dikilmiş giysi” (Koç vd., 2021: 220). → **2.2.2.143 delegey**

Kklp. *degeley* “kenarları yünlü deri ile astarlanan ve kumaştan dikilen bir tür başlık” (Uygur, 2019: 120).

2.1.2.54. dekan

Az. *dekan* “1. ince pamuklu başörtüsü” (Altaylı, 2018: 814).

2.1.2.55. dabilkə

Az. *dabilkə* “savaşçıların başlarına taktıkları metal başlık” (Altaylı, 2018: 826).

2.1.2.56. dəsmal

Az. *dəsmal* “2. kare şeklinde baş örüsü” (Altaylı, 2018: 861).

Trkm. *desmal* “2. başa atılan şal” (Berdimuhamedow ed., 2015: 276).

Krg. *dasmal* “küçük mendil; başörtüsü” (Yudahin, 2011: 299).

2.1.2.57. didək

Az. *didək* “duvak” (Altaylı, 2018: 884).

2.1.2.58. doka

Özb. *doka* “tülbent” (Üşenmez vd., 2016: 124).

2.1.2.59. dovurzak

Tuv. *dovurzak* “takke” (Arıkoğlu vd., 2003: 35).

2.1.2.60. dödrəng

Az. *dödrəng* “gelin başı yapıldığında saçın istenen kesilip düzenlenmesinden sonra başına bağlanan ipek örtü” (Altaylı, 2018: 958).

2.1.2.61. dumca

Az. *dumca* “küçük başörtüsü” (Altaylı, 2018: 973).

2.1.2.62. durra

Özb. *durra* “küçük örtü, başörtüsü; mendil” (Üşenmez vd., 2016: 129).

2.1.2.63. dürkev

KMlk. *dürkev* “miğfer, tolga” (Tavkul, 2020: 162).

2.1.2.64. dürüyə

Az. *dürüyə* “deri veya keçəmsi kalın kumaştan yapılan fese benzer bir başlık” (Altaylı, 2018: 991).

2.1.2.65. düyürd

Az. *düyürd* “başörtüsü” (Altaylı, 2018: 998).

2.1.2.66. eek algıç

Krg. *eek algıç* “kadınların başlığı olan *eleçeğin* çene altından geçen kısmı” (Arıkoğlu vd., 2018: 855).

2.1.2.67. éyeksén

Bşk. *éyeksén* “başörtüsünü çene altından bağlamak için süslerle işlenerek takılan bağ” (Özşahin, 2017: 160).

2.1.2.68. əmmamə

Az. *əmmamə* “din adamlarının başlarına sardıkları sarık” (Altaylı, 2018: 1121).

2.1.2.69. əsməşal

Az. *əsməşal* “saf yünden dokunan, başa sarılan veya omza alınan ince kıymetli bir kumaş” (Altaylı, 2018: 1147). → **2.4.2.83 əsməşal**

2.1.2.70. fata

Gag. *fata* “gelin tülü (duvak)” (Baskakov, 1991: 94).

Kzk. *fata* “duvak, gelinin başını, bazen de yüzünü kapayan dantel veya tülден örtü” (Koç vd., 2021: 1001).

2.1.2.71. furajka

Az. furujka “ön tarafında güneşliği, tereyi olan şapka, kasket” (Altaylı, 2018: 1241).

Tat. furujka “kasket” (Öner, 2015: 136).

Kzk. furujka “kasket” (Koç vd., 2021: 1006).

Krg. furujka “1. kasket. 2. önu siperli asker şapkası” (Arıkoğlu vd., 2018: 923).

Kum. furajka “kasket” (Pekacar, 2011: 129).

Kklp. furajka “kasket” (Uyğur, 2019: 163).

2.1.2.72. gecəpapağı

Az. gecəpapağı “gece uyurken giyilen takke” (Altaylı, 2018: 1249).

2.1.2.73. gəzekçi (II)

YUyg. gəzekçi (II) “nakış takkesi” (Necip, 2013: 133).

2.1.2.74. gəlinlik duvağı

Az. gəlinlik duvağı “Azerbaycan'da yapılan kız düğününün üçüncü günü yeni gelin gelinlik tahtına çıktıktan sonra güveyi tarafının onu götürmeye gelmesine az bir süre kala gelinin süslenmesinden sonra annesi tarafından başına örtülen ince ve kırmızı renkli şeffaf başörtünün adı” (Altaylı, 2018: 1268).

2.1.2.75. gıyaç

Trkm. gıyaç “1. evlenen Türkmen kadınlarının başına örttükleri desenli yazma. 2. başa örtülen, üçgen şeklinde şal” (Berdimuhamedow ed., 2015: 523).

2.1.2.76. gırança

KMlk. gırança “başörtüsü, şal” (Tavkul, 2020: 175).

2.1.2.77. govruk

Trkm. govruk “şapka siperliği” (Berdimuhamedow ed., 2015: 460).

2.1.2.78. gugla

Gag. gugla “yün başlık, kukulete” (Baskakov, 1991: 107).

2.1.2.79. gulakçın

Trkm. gulakçın “kuzu derisinden dikilen, kulakları uzun şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: 488).

Özb. kuloqçin “kulak kapakları olan şapka” (Üşenmez vd., 2016: 393).

YUyg. kulaqça “kürklü kışlık börk; kışlık baş giysisi” (Necip, 2013: 247).

Tat. koloqçin “şapkanın kulakları kapatan kısmı, kulakçın, kulaklıklı şapka” (Öner, 2015: 296).

Kzk. kulaqşın “kulaklı şapka” (Koç vd., 2019: 357).

Krg. *kulakşın* “1. kulaklı şapkanın kulağı kapatan kısmı. 2. kulaklı şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 1411).

Bşk. *kolakşın* “kulaklı şapka” (Özşahin, 2017: 369).

Kklp. *kulakşın* “kulaklı şapka; börk” (Uygur, 2019: 358).

2.1.2.80. kumaç börk

Kum. *kumaç börk* “başlık görünümünde olup başı tamamiyle kapatarak çene altından bağlanan kadınların veya çocukların kullandığı başlık çeşidi” (Pekacar, 2011: 81).

2.1.2.81. kuşyavlık

Bşk. *kuşyavlık* “Başkurt kadınlarının iki işlemeli mendili birleştirerek yaptıkları başörtüsü” (Özşahin, 2017: 388).

2.1.2.82. güla

Kklp. *güla* “eskiden dervişlerin başlarına giydikleri başlık, külâh” (Uygur, 2019: 174).

2.1.2.83. gülmanti

Krg. *gülmanti* “baş giyimi” (Arıkoğlu vd., 2018: 944).

2.1.2.84. gülmelli

Kum. *gülmelli* “büyük başörtüsü (ince ipekli kumaştan)” (Pekacar, 2011: 146).

2.1.2.85. halaka

Kklp. *halaka* “başa sarılan örtünün, arkadan aşağıya salınan kısmı” (Uygur, 2019: 186).

2.1.2.86. hicob

Özb. *hicob* “tesettür” (Yusupova, 2018: 575).

Bşk. *hijab* “kadınlarda yüzü örten örtü, peçe” (Özşahin, 2017: 232).

2.1.2.87. hyrram telpek

Trkm. *hyrram telpek* “kuzu derisinden dikilip üstüne kumaştan yama yapılan şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: 595).

2.1.2.88. iç cavluğ

KMlk. *iç cavluğ* “başa örtülen şal veya başörtüsünün altında saçları tamamen kapatmak için kullanılan ince başörtüsü” (Tavkul, 2020: 125).

2.1.2.89. jalbağay

Kzk. *jalbağay* “yazın giyilen hafif şapka” (Koç vd., 2019: 163).

2.1.2.90. jelek

Kzk. *jelek* “1. genç hanımların başlarına örttükleri örtü. 2. püskül” (Koç vd., 2019: 182).

2.1.2.91. jelpen

Kzk. *jelpen* “ince hafif şapka” (Koç vd., 2021: 300).

2.1.2.92. **jığa**

Kzk. *jığa* “miğfer, tolga” (Koç vd., 2019: 202).

Krg. *cıga* “2. taç, hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık. 3. kuş tüyleriyle süslenmiş kadın başlığı” (Arıkoğlu vd., 2018: 578).

Kklp. *jığa* “1. başlığın tepesine, üst kısmına sıkıştırılıp takılan ve genellikle hâkimiyet, güç alameti olan şahin, doğan, kartal gibi kuşların tüyü veya değerli hayvanların derisi, sorguç. 2. eskiden güzellik ve gösteriş amacıyla kızların, tepelerine koydukları kuş tüyü” (Uygur, 2019: 241).

2.1.2.93. **kala börk**

KMlk. *kala börk* “altın işlemeli kadın başlığı” (Tavkul, 2020: 112).

2.1.2.94. **kalağayı**

Az. “başörtü” (Altaylı, 2018: 1702).

2.1.2.95. **kalğan (I)**

KMlk. *kalğan (I)* “1. miğfer, başlık” (Tavkul, 2020: 230).

2.1.2.96. **kamalı bürék**

Tat. *kamalı bürék* “etrafına samur kürkü çekilmiş şapka” (Öner, 2015: 261).

2.1.2.97. **kamçat börk**

Krg. *kamçat börk* “bir tür börk, başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1076).

2.1.2.98. **kanat (II)**

KMlk. *kanat (II)* “yamçı, başlık, başörtüsü gibi giysilerin bir tarafı, kenarı” (Tavkul, 2020: 231).

2.1.2.99. **kapor**

Krg. *kapor* “çene altından bağlanan çocuk veya kadın başlığı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1099).

2.1.2.100. **karakul**

Hks. *karakul* “şapka” (Naskali vd., 2017: 241).

2.1.2.101. **karkıraluu**

Krg. *karkıraluu* “1. başlığında turna kanadını takılan veya turna kanatlı başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1127).

2.1.2.102. **kartma**

Bşk. *kartma* “kadınların başlarına taktıkları süslü başlık” (Özşahin, 2017: 334).

2.1.2.103. **kartuz**

Az. *kartuz* “1. kasket” (Altaylı, 2018: 1723).

Tat. *kartuz* “kasket” (Öner, 2015: 190).

Kzk. *kartuz* “kasket” (Koç vd., 2019: 233).

Hks. *kartuz* “kasket” (Naskali vd., 2017: 241).

2.1.2.104. **kasinka**

Gag. *kasinka* “başörtüsü” (Baskakov, 1991: 137).

Kum. *kasinka* “üç köşeli başörtüsü” (Pekacar, 2011: 182).

Kklp. *kasinka* “üç köşeli başörtüsü, fular” (Uygur, 2019: 280).

Hks. *kasinka* “üç kenarlı başörtüsü” (Naskali vd., 2017: 263).

2.1.2.105. **kaşmav**

Bşk. *kaşmav* “kadınların kullandığı altın, gümüş ya da çeşitli bezeklerle süslenmiş eski bir başlık” (Özşahin, 2017: 336).

2.1.2.106. **kaz eleçek**

Krg. *kaz eleçek* “Kırgız kadınların kullandığı bir çeşit sarık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1170).

2.1.2.107. **keçegi börk**

KMlk. *keçegi börk* “içi tüylü, kenarı kürkten, tek kat deriden yapılmış kalpak” (Tavkul, 2020: 112).

2.1.2.108. **kelek**

Krg. *kelek* “kadın başlığı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1186).

2.1.2.109. **kemçet tumağ**

YUyg. *kemçet tumağ* “samur kürklü baş kabı” (Necip, 2013: 194).

Kzk. *kämşat börik* “kunduz derisinden yapılan şapka” (Koç vd., 2021: 371).

Krg. *kemçat* “3. değerli hayvan postundan yapılan börk, başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1189).

Tat. *kaşmav* “tepesi kadifeden, kenarı kunduz kürkü dikili kadın şapkası” (Öner, 2015: 261).

2.1.2.110. **kepek**

Bşk. *kepek* “ağır şapka, kalpak” (Özşahin, 2017: 275).

Tat. *këpka* “kasket” (Öner, 2015: 198).

2.1.2.111. **keşmir**

Krg. *keşmir* “1. kaşmir. 2. kaşmir tülbent” (Arıkoğlu vd., 2018: 1209). → **2.5.1.49 kaşmir**

2.1.2.112. kəlləpuş

Az. *kəlləpuş* “başörtüsü” (Altaylı, 2018: 1760).

Tat. *kelepüş* “genellikle büyük şapka (bürek) içine giyilen kadife başlık” (Öner, 2015: 192).

Bşk. *kelepüş* “genellikle büyük şapka içine giyilen kadife başlık” (Özşahin, 2017: : 272).

2.1.2.113. keteçin

Krg. *keteçin* “işlemeli mendil, başörtüsü” (Yudahin, 2011: 445).

2.1.2.114. kıl takıya

Krg. *kıl takıya* “makam ve mevkiyi bildiren süslü başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1221).

2.1.2.115. kırğak

Krg. *kırğak* “eleçek tarafından geniş bir şerit kılığında geçen ve kıymetli kumaştan (mutat olduğu üzere, ipekten) sargı, bağ” (Yudahin, 2011: 459).

2.1.2.116. kızıl tebetey

Krg. *kızıl tebetey* “1. özel olarak han ve beylerin giydiği başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1264).

2.1.2.117. kigiz ƙalpak

YUyg. *kigiz ƙalpak* “keçeden yapılmış baş kabı; keçe kalpak” (Necip, 2013: 199).

2.1.2.118. kiptes

Hks. *kiptes* “avcı şapkası” // *kiptezek* (Naskali vd., 2017: 251).

2.1.2.119. kisěye

Tat. *kisěye* “tülbent” (Öner, 2015: 213).

Kum. *kiseya* “tülbent” (Pekacar, 2011: 178).

KMlk. *kisey* “1. tülbent, pamuklu kumaş, basma. 2. peçe, yüz örtüsü” (Tavkul, 2020: 213). → **2.5.2.185 kiseyi**

2.1.2.120. kiyiz börk

KMlk. *kiyiz börk* “keçeden yapılan şapka” (Tavkul, 2020: 112).

Nog. *kiyiz börk* “keçeden yapılan şapka” (Baskakov, 1963: 165).

2.1.2.121. kiymeşek

Kzk. *kiymeşek* “bir tür başörtüsü” (Koç vd., 2021: 398).

2.1.2.122. ƙolak

Tat. *kolak* “2. şapkada kulaklık kısmı” (Öner, 2015: 296).

Bşk. *kolaksa* “başlığın iki yanında kulakları örten kısım” (Özşahin, 2017: 369).

2.1.2.123. kolontitul

Kzk. *kolontitul* “kısa başlık” (Koç vd., 2021: 401).

2.1.2.124. qorayış

Bşk. *qorayış* “dört köşesi birleştirilerek yapılmış tüylü bir başlık” (Özşahin, 2017: 373).

Kklp. *quraş* “koyun derisinden dikilen başlık, şapka, börk” (Kklp: 361).

2.1.2.125. kozorok

Gag. *kozorok* “1. siper, şapkanın siperi. 2. rüzgâr siperliği” (Baskakov, 1991: 165).

Özb. *kozirok* “(şapka) tepe, uç, başlık” (Üşenmez vd., 2016: 246).

Tat. *kozirék* “şapka siperliği” (Öner, 2015: 224).

Kklp. *kozirek* “şapka siperliği” (Uygur, 2019: 281).

Hks. *kozıryok* “siperlik, şapka siperi” (Naskali vd., 2017: 264).

2.1.2.126. kölepe

Bşk. *kölepe* “geniş kulaklıklı şapka, başlık” (Özşahin, 2017: 293).

2.1.2.127. kubanka

Özb. *kubanka* “yuvarlak yün başlık” (Yusupova, 2018: 247).

Kklp. *kubanka* “en kaliteli deriden, tepesi düz (yayvan) ve kulaksız olarak yapılan küçük başlık, kasket” (Uygur, 2019: 292).

Hks. *kubanka* “kürk şapka, kalpak” (Naskali vd., 2017: 277).

2.1.2.128. kullap

YUyg. *kullap* “bağ, bandaj” (Necip, 2013: 248).

2.1.2.129. kuştavlık

Bşk. *kuştavlık* “Başkurt kadınlarının iki işlemeli mendili birleştirilerek yaptıkları başörtüsü” (Özşahin, 2017: 388).

2.1.2.130. kübe börk

KMlk. *kübe börk* “miğfer, tolga” (Tavkul, 2020: 112).

2.1.2.131. küləpara

Kzk. *küləpara* “başlık, kapüşon” (Koç vd., 2019: 274).

2.1.2.132. kündik

Kzk. *kündik* “kadınların güneşten korunmak için ya da süs amaçlı taktıkları bir tür tülbent” (Koç vd., 2021: 435).

2.1.2.133. küpes

KMlk. *küpes* “başörtüsü, şal; ipekli kumaş” (Tavkul, 2020: 223). → **2.5.2.211 küpes**

2.1.2.134. küpes cavluḡ

KMlk. *küpes cavluḡ* “ipek şal” (Tavkul, 2020: 125).

2.1.2.135. küzérék

Bşk. *küzérék* “siperlik; şapka siperi” (Özşahin, 2017: 315).

Tat. *küzlék* “4. arıcılıkta başa takılan koruma şapkası” (Öner, 2015: 248).

2.1.2.136. ḡasaba

Kzk. *ḡasaba* “2. eskiden kadınların giydiḡi konik bir tür şapka” (Koç vd., 2021: 502).

2.1.2.137. læbædar

Az. *læbædar* “fötr şapka” (Altaylı, 2018: 2256).

2.1.2.138. magnittüü

Krg. *magnittüü* “börk manyetik şapka” (Arıkoḡlu vd., 2018: 1504).

2.1.2.139. maliḡay

YUyg. *maliḡay* “kışlık şapka, kürk şapka, kalpak” (Necip, 2013: 261).

Tat. *malaḡay* “kürkten dikilmiş kulakçın şapka” (Öner, 2015: 321).

Kzk. *malaḡay* “kulaklı şapka” (Koç vd., 2021: 610).

Krg. *malakay* “yünlü tarafı içe doḡru dikilmiş deri başlık” (Arıkoḡlu vd., 2018: 1508).

Kklp. *malaḡay* “deriden dikilen kulaklı başlık” (Uyḡur, 2019: 379).

2.1.2.140. мәliš börik

Kzk. *mәliš börik* “uzun kuyruklu bir tür koyun derisinden dikilmiş baş giyim” (Koç vd., 2021: 622).

2.1.2.141. maḡdaylıḡ

Kzk. *maḡdaylıḡ* “şapka güneşliḡi, siperliḡi” (Koç vd., 2021: 614).

2.1.2.142. mantilya

Az. *mantilya* “1. İspanya’da kadınların başlarına örttükleri etrafı kenarlı eşarp. 2. 19. yüzyılda kullanılan kolsuz kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 2314). → **2.2.2.348 mantilya**

2.1.2.143. matroska

Krg. *matroska* “1. denizci elbisesi. 2. kadın ve çocukların bu elbiseye benzer giyimi. 3. çocukların, denizci başlıḡı” (Arıkoḡlu vd., 2018: 1524). → **2.2.2.350 matroska**

2.1.2.144. mæcær

Az. *mæcær* “kadınların yüzlerini kapamak için örttükleri örtü” (Altaylı, 2018: 2353).

2.1.2.145. mädeli

Kklp. *mädeli* “genellikle kırmızı ve yeşil renkli çizgilerden oluşan ve çoğunlukla kadınların başlarını örtmede kullandıkları ince kumaş” (Uygur, 2019: 386).

2.1.2.146. mändil (I)

Az. *mändil (I)* “2. başörtüsü” (Altaylı, 2018: 2379).

2.1.2.147. məknə

Az. *məknə* “üçgen başörtüsü” (Altaylı, 2018: 2370).

2.1.2.148. mitra

Az. *mitra* “bazı Hristiyan ruhanilerinin külah şeklindeki merasim başlığı” (Altaylı, 2018: 2432).

2.1.2.149. motalpapaq

Az. *motalpapaq* “1. koyun derisinden yapılmış kalpak” (Altaylı, 2018: 2442).

2.1.2.150. odono

Krg. *odono* “ipek başörtü türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1623).

2.1.2.151. oğa börk

KMLk. *oğa börk* “sırma işlemeli kadın başlığı” (Tavkul, 2020: 112).

Krg. *oko börk* “altın veya gümüş karışımıyla yapılan kurdele ile süslenmiş başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1625).

2.1.2.152. oraypek

Kklp. *oraypek* “başa örtülen çiçekli büyük örtü” (Uygur, 2019: 429).

Krg. *orolpok* “başörtüsü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1664).

2.1.2.153. otogo

Krg. *otogo* “2. baykuş tüyü ile süslenmiş kunduz başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1673).

2.1.2.154. oybın

Hks. *oybın* “kahramanlara dünyada neler olup bittiğini gösteren sihirli ipek başörtü” (Naskali vd., 2017: 343).

2.1.2.155. oyuvlı

Nog. *oyuvlı* “2. işlemeli yazma” (Baskakov, 1963: 54).

2.1.2.156. örpək (I)

Az. *örpək (I)* “1. kadınların başlarına örttükleri büyük başörtüsü (ipek veya pamuklu vb.)” (Altaylı, 2018: 2664).

2.1.2.157. örtüncek

Trkm. *örtünce* “1. kadınların başına bağladığı yazma, desenli başörtüsü” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 170).

2.1.2.158. öyme

Trkm. *öyme* “kadınların ve kızların başını örtmek için kullandıkları ince ipek yazma” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 180).

2.1.2.159. papaçcık

Az. *papaçcık* “küçük kalpak” (Altaylı, 2018: 2692).

2.1.2.160. paraliye

Gag. *paraliye* “şapka” (Baskakov, 1991: 192).

2.1.2.161. perda

KMlk. *perda* “peçe, çarşaf” (Tavkul, 2020: 291).

2.1.2.162. peş (I)

Trkm. *peş (I)* “beyaz uzun kumaştan yapılan başörtüsü” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 199).

2.1.2.163. pərəncə

Az. *pərəncə* “1. kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap” (Altaylı, 2018: 2729).

Özb. *paranci* “peçe, örtü, yaşmak” (Üşenmez vd., 2016: 356).

Kzk. *paranji* “peçe, nikap” (Koç vd., 2021: 729).

Krg. *parancı* “çarşaf, kadın giyimi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1720).

Bşk. *perenje* “kadınların yüzlerini kaplamak için kullandıkları örgü biçiminde saçlardan yapılmış bir giyim” (Özşahin, 2017: 476).

Kum. *paranja* “peçe” (Pekacar, 2011: 228).

Kklp. *pərenje* “yüz veya baş için örtü, peçe” (Uygur, 2019: 460).

2.1.2.164. pilotka

Özb. *pilotka* “askerî çalışanların (özellikle pilotlar) şapkası, hizmet kepi” (Yusupova, 2018: 366).

Krg. *pilotka* “kep, kalot, asker şapkası” (Arıkoğlu vd., 2018: 1729).

Kzk. *pilotka* “sipersiz şapka, başlık, asker kep” (Koç vd., 2019: 72).

2.1.2.165. pişik öyme

Trkm. *pişik öyme* “astarı kırmızı ya da sarı olan yazma” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 180).

2.1.2.166. plat

Alt. *plat* “başörtüsü, şal” (Naskali vd., 2019: 171).

Hks. *plat* “başörtüsü, şal, boyun atkısı” (Naskali vd., 2017: 380).

2.1.2.167. posma

YUyg. *posma* “gecelik pamuk şapka” (Necip, 2013: 325).

2.1.2.168. kılağı // kelağı

Az. *kılağı* “başörtü” (Altaylı, 2018: 1927).

Kum. *kılağay* “kasket” (Pekacar, 2011: 242).

2.1.2.169. kalpakcık (II)

Az. *kalpakcık (II)* “küçük kalpak” (Altaylı, 2018: 1937).

2.1.2.170. kamarı

Kklp. *kamarı* “kamarı derisinden (en kaliteli deriden) yapılmış başlık veya yaka” (Uygur, 2019: 313). → 2.2.2.402 kamarı

2.1.2.171. karlık

Az. *karlık* “3. kardan korunmak için yüze örtülen ve at kılından yapılan peçe” (Altaylı, 2018: 1998).

2.1.2.172. kırmızı ham

Az. *kırmızı ham* “duvak” (Altaylı, 2018: 2105).

2.1.2.173. kıymaça

Az. *kıymaça* “üçgen şeklinde kadın başörtüsü; şal; boyun atkısı, fişü; mendil” (Altaylı, 2018: 2119). → 2.4.2.208 kıymaça

2.1.2.174. ro‘mol

Özb. *ro‘mol* “başörtüsü” (Yusupova, 2018: 72).

YUyg. *romal* “başörtüsü” (Necip, 2013: 335).

Kzk. *oramal* “2. başörtüsü, eşarp” (Koç vd., 2021: 692).

Krg. *oromol // oromo* “başörtü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1664).

Bşk. *uramal* “1. örtü, başörtüsü, şal” (Özşahin, 2017: 661).

Kklp. *oramal* “1. başörtüsü” (Uygur, 2019: 429).

2.1.2.175. rubənd

Az. *rubənd* “yüz örtüsü, peçe” // *rübənd* (Altaylı, 2018: 2842).

2.1.2.176. saç bağı

Trkm. *saç bağı* “saç bandı” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 224).

YUyg. *çaçbağ* “gelinin başörtüsü” (Necip, 2013: 67).

2.1.2.177. sakak

Trkm. *sakak* “2. kadınların çenesinin altından geçen ve şapkayı tutan kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 229).

2.1.2.178. salla

Özb. *salla* “sarık” (Yusupova, 2018: 492).

Yuyg. *selle* “sarık” (Necip, 2013: 345).

Kzk. *sælde* “sarık” (Koç vd., 2019: 502).

Bşk. *salma* “müslüman erkeklerin giydiği sarık” // *selle* (Özşahin, 2017: 495).

Kklp. *sälle* “her türlü kumaştan yapılabilen başlık” (Uygur, 2019: 497).

Krg. *selde* “1. sarık, sarılarak yapılan başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1796).

2.1.2.179. sarapçı

Hks. *sarapçı* “3. (şapkada) siperlik” (Naskali vd., 2017: 424).

2.1.2.180. sävkele

Kzk. *sävkele* “değerli taşlarla süslenmiş gelin başlığı” (Koç vd., 2019: 503).

Kklp. *sävkele* “kıymetli taşlarla bezenmiş kadın başlığı” (Uygur, 2019: 498).

2.1.2.181. serbend

Az. *serbend* “başörtü” (Altaylı, 2018: 2948).

2.1.2.182. sərəndaz

Az. *sərəndaz* “başörtü” (Altaylı, 2018: 2950).

2.1.2.183. sərpuş

Az. *sərpuş* “1. baş giyeceği, kalpak, serpuş” (Altaylı, 2018: 2955).

2.1.2.184. sımıldırık

Bşk. *sımıldırık* “2. peçe, nikap” (Özşahin, 2017: 521).

Nog. *şımiltık* “2. yeni gelinlerin yüzünü örttüğü peçe” (Baskakov, 1963: 422).

2.1.2.185. sopbaş

Trkm. *sopbaş* “uyurken takılan şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 274).

2.1.2.186. söreke(y)

Bşk. *söreke(y)* “Kreşin Tatarlarının süslü pullarla bezedikleri bir çeşit başlık” // *süreke* (I) (Özşahin, 2017: 537).

2.1.2.187. şal (II)

Az. şal (II) “söz kesme töreninde sözlenecek kız için, onunla evlenmek isteyen gencin evi tarafından elçilik ve yavuklama gayesiyle giden grup tarafından götürülen kırmızı renkli başörtüsü” (Altaylı, 2018: 3112).

Gag. şalinka “başörtüsü” (Baskakov, 1991: 231).

Bşk. şal (II) // şel “1. şal. 2. büyük başörtüsü” (Özşahin, 2017: 549). → **2.4.1.50 şal**

Tat. şel “1. büyükçe başörtüsü. 2. şal” (Öner, 2015: 431).

2.1.2.188. şalgış

Kklp. şalgış “kadın ve kızların başlarına örttükleri dört köşeli (kenarlı) örtü” (Uygur, 2019: 527).

2.1.2.189. şalpar

Krg. şalpar “1. bir çeşit başörtüsü. 2. bir kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1886). →

2.5.2.321 şalpar

2.1.2.190. şaŋkı

Alt. şaŋkı “2. saç örgüleriyle süslenmiş başlık” (Naskali vd., 2019: 192).

2.1.2.191. şapak (I)

Krg. şapak (I) “1. kalpağın altından giyilen küçük takke” (Arıkoğlu vd., 2018: 1891).

Kklp. şapek “ön kısmında kasnağı olan baş giyimi” (Uygur, 2019: 536).

2.1.2.192. şarf

Az. şarf // şərf “başa, boyuna sarmak veya omuza atmak için uzun kumaştan yapılmış veya yünden vb. dokunmuş atkı, boyun atkısı, eşarp” (Altaylı, 2018: 3118). → **2.4.2.237 şarf**

Özb. şarf “eşarp” (Yusupova, 2018: 191).

Tat. şarf “boyuna dolamak veya başa sarmak için örtü, eşarp” (Öner, 2015: 428).

Krg. şarf “eşarp” (Arıkoğlu vd., 2018: 1892).

Bşk. şarf “atkı, boyun atkısı; eşarp” (Özşahin, 2017: 551). → **2.1.1.27 eşarp**

Tuv. şarf “eşarp, şal” (Arıkoğlu vd., 2003: 98).

2.1.2.193. şarğı

Kzk. şarğı “gelin olan kızın kendisinden küçük kız kardeşine bahtının açılması dileğiyle verdiği başlık, şapka” (Koç vd., 2021: 1037).

2.1.2.194. şempa

Trkm. şempa “1. beyaz koyun yününden dikilen şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 326).

2.1.2.195. şəbküləh

Az. *şəbküləh* “sarık ve kavuk altına giyilen küləh, takke, başörtüsü” (Altaylı, 2018: 3128).

2.1.2.196. şəttə

Az. *şəttə* “kadınların başlarına ve omuzlarına kadar örttükleri bir tür başörtüsü” (Altaylı, 2018: 3145).

2.1.2.197. şevkeley

Bşk. *şevkeley* “çocuk şapkası” (Özşahin, 2017: 558).

2.1.2.198. şıpırma

Trkm. *şıpırma* “Alt kısmı tüylü, üst kısmında tüyleri içe geçirilerek dikilen şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 339).

2.1.2.199. şırdak

Trkm. *şırdak* “tepesine kumaş konularak dikilen kuzu derisi şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 339).

2.1.2.200. şille yavlık

Nog. *şille yavlık* “ipek başörtü” (Baskakov, 1963: 413).

2.1.2.201. şimbet

Kzk. *şimbet* “kadınların yüzünü örttüğü örtü” (Koç vd., 2021: 1093).

2.1.2.202. şlem

Az. *şlem* “miğfer” (Altaylı, 2018: 3166).

Gag. *şlem* “miğfer, kask” (Baskakov, 1991: 234).

Kzk. *şlem* “1. miğfer, tolga. 2. başlık, kask” (Koç vd., 2019: 675).

Krg. *şlem* “miğfer, tolga, kask” (Arıkoğlu vd., 2018: 1910).

Kum. *şlem* “1. miğfer. 2. başlık” (Pekacar, 2011: 312).

Kklp. *şlem* “askerlerin giydiği metal başlık, miğfer” (Uygur, 2019: 548).

Tuv. *şlem* “miğfer, başlık” (Arıkoğlu vd., 2003: 102).

2.1.2.203. şlemofon

Az. *şlemofon* “pilotların, tankçıların vb. kullandıkları içinde dinleme aracı olan başlık, kulaklıklılı başlık” (Altaylı, 2018: 3166).

2.1.2.204. şlyapa

Az. *şlyapa* “hasırdan vb. den yapılan şapka” (Altaylı, 2018: 3167).

Özb. *şilyapa* “şapka, sombrero, Meksika şapkası” (Üşenmez vd., 2016: 540).

Krg. *şlyapa* “şapka, fötr” (Arıkoğlu vd., 2018: 1910).

Tat. eşlepe “şapka, başlık” (Öner, 2015: 128).

Bşk. eşlepe “şapka, başlık” (Özşahin, 2017: 159).

Kum. şlyapa “şapka” (Pekacar, 2011: 312).

Nog. şlyapa “fötr şapka” (Baskakov, 1963: 414).

Hks. silepe “şapka” (Naskali vd., 2017: 443).

2.1.2.205. soppas

Kklp. soppas “uzun ve kulaksız şapka” (Uygur, 2019: 512).

2.1.2.206. şoşayma

Kzk. şoşayma “tepe kısmı yüksek yapılmış baş giyim, şapka” (Koç vd., 2021: 1063).

2.1.2.207. şökülö

Krg. şökülö “genç kızların başlarına giydikleri süslü başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1913).

2.1.2.208. talaaluu

Krg. talaaluu “2. şeridi geniş dikilmiş (şapka) (Arıkoğlu vd., 2018: 1934).

2.1.2.209. tağan

Az. tağan “kara renkli başlık” (Altaylı, 2018: 3191).

2.1.2.210. tağayah

Hks. tağayah “takkeye benzer bir tür şapka” (Naskali vd., 2017: 483).

2.1.2.211. tañzık börük

Alt. tañzık börük “kadifeden yapılan şapka” (Naskali vd., 2019: 199).

2.1.2.212. tap (IV)

Kzk. tap (IV) “takke” (Koç vd., 2021: 865).

2.1.2.213. tartma

Krg. tartma “1. Kırgızlarda evli bayanların başlarına sardığı elecek adlı başlığın üst taraflarını tutturmakta kullanılan kumaş şeridi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1968).

2.1.2.214. taskülah

Az. taskülah “savaşta başı dış darbelerden koruyan, demir, çelik vb. yapılmış başlık, tolga” (Altaylı, 2018: 3215).

2.1.2.215. taypak

KMlk. taypak “şapka” (Tavkul, 2020: 347).

2.1.2.216. tebetey

Kzk. tebetey “börk içine giyilen küçük takke” (Koç vd., 2021: 881).

Krg. *tebetey* “erkek için tilki, kunduz vb. derisinden yapılan başlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1985).

Bşk. *tübetey (I)* “takke biçiminde ve biraz yüksekçe süslü bir tür başlık” (Özşahin, 2017: 650).

Alt. *tebetey* “takke” (Naskali vd., 2019: 202).

Tuv. *tyubeteyka* “takke” (Arıkoğlu vd., 2003: 110).

2.1.2.217. **telpegey**

Krg. *telpegey* “kenarları geniş kalpak türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1998).

2.1.2.218. **telpek**

Trkm. *telpek* “her türlü uzun deriden, kuzu derisinden vb. dikilip başa takılan şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 361).

Özb. *telpak* “kürk şapka” (Yusupova, 2018: 454).

YUyg. *telpek* “kadın börtü” (Necip, 2013: 399).

Kzk. *telpek* “1. bir miğfer türü. 2. takke benzeri ince bir başlık” (Koç vd., 2019: 562).

Krg. *telpek* “1. kuzu veya av hayvanlarının derisinden yapılan erkek başlığı. 2. “şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 1998).

Kklp. *telpek* “koyun derisinden yapılan bir başlık” (Uygur, 2019: 578).

2.1.2.219. **temir bört**

KMlk. *temir bört* “miğfer” (Tavkul, 2020: 112).

2.1.2.220. **təkənə**

Az. *təkənə* “kadınların saçlarını örtmek için kullandıkları beyaz örtü, beyaz eşarp” (Altaylı, 2018: 3256).

2.1.2.221. **təsək**

Az. *təsək* “genelde geceleri giyilen, kumaştan yapılan veya dokunan başlık, takke, tepe takkesi” (Altaylı, 2018: 3293).

2.1.2.222. **topbı**

Trkm. *topbı* “1. kadınların taktığı şapka. 2. genç çocukların üşümek için taktıkları kulaklı şapka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 376).

Özb. *do'ppi* “doppi, işlemeli takke” (Yusupova, 2018: 131).

Kzk. *topı* “genellikle keçeden yapılan ucu sivri veya yüksek başlık, külah” (Koç vd., 2019: 575).

Krg. *topu* “takke (başlık)” (Arıkoğlu vd., 2018: 2078).

Bşk. tupıy (I) “1. yaşlı kadınların başörtüsü altından giydikleri baş giyimi. 2. börk” (Özşahin, 2017: 644).

KMlk. toppan “yünden örülen bir tür başlık” (Tavkul, 2020: 359).

Kklp. toppı “içine pamuk konularak ve sırmarak dikilen çocuk başlığı” (Uygur, 2019: 597).

2.1.2.223. torğa

Bşk. torğa // turğa (II) “miğfer, çelik başlık” (Özşahin, 2017: 625).

2.1.2.224. toşlak (II)

KMlk. toşlak (II) “avcılarının giydiği bir tür keçe şapka” (Tavkul, 2020: 360).

2.1.2.225. törkey

Bşk. törkey “miğfer, çelik başlık” (Özşahin, 2017: 632).

2.1.2.226. tsigay

Nog. tsigay “kuzu yünü, kürklü şapka” (Baskakov, 1963: 398).

2.1.2.227. tumaq

YUyg. tumaq “kışlık deri şapka; kalpak” (Necip, 2013: 426).

Krg. tumaq “deriden yapılan kulaklı şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 2106).

Bşk. tumaq “kazak baş giyimi” // *tomaq* (Özşahin, 2017: 608).

Kklp. tumaq “bir tür başlık, şapka” (Uygur, 2019: 604).

Hks. tumah “1. kadın şapkası. 2. duvak, düğünde gelinin yüz örtüsü” (Naskali vd., 2017: 532).

2.1.2.228. tübe

Bşk. tübe “6. yaşlı kadınların başörtüsü altından giydikleri baş giyimi” (Özşahin, 2017: 649).

2.1.2.229. türme (I)

Kklp. türme (I) “kız ve gelinlerin başlarına sardıkları veya erkeklerin bellerine doladıkları ipek kumaş” (Uygur, 2019: 611).

2.1.2.230. üçgül cavluk

KMlk. üçgül cavluk “eşarp” (Tavkul, 2020: 125).

2.1.2.231. üldürbe

Hks. üldürbe “kurban töreni sırasında erkekler tarafından giyilen, kurdele ve kartal tüyleriyle süslü baş bandı” (Naskali vd., 2017: 556).

2.1.2.232. ündik

Kzk. ündik “kadınların güneşten korunmak için ya da süs amaçlı taktıkları bir tür tülbent” (Koç vd., 2019: 276).

2.1.2.233. üz yağılığı

Az. üz yağılığı “1. kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap. 2. kadınların saçlarını örtmek için kullandıkları örtü, başörtü, eşarp. 3. gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü” (Altaylı, 2018: 3461).

2.1.2.234. üzlük (I)

Az. üzlük (I) “5. tolga siperliği, şapka siperliği, viziye” (Altaylı, 2018: 3466).

Az. üzlük (II) “genelde gelinlerin yüzüne örtülen kırmızı renkli duvak” (Altaylı, 2018: 3467).

2.1.2.235. ham (II)

Az. ham (II) “duvak” (Altaylı, 2018: 1480).

2.1.2.236. har yablık

Nog. har yablık “desenli yazma” (Baskakov, 1963: 453).

2.1.2.237. hud (I)

Az. hud (I) “miğfer” (Altaylı, 2018: 1549).

2.1.2.238. yabınsa

Bşk. yabınsa “örtü, duvak” (Özşahin, 2017: 684).

2.1.2.239. yamışık

Az. yamışık “gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü” (Altaylı, 2018: 3549).

2.1.2.240. yapma

Tat. yapma “1. örtü, yazma” (Öner, 2015: 557).

Bşk. yapma “1. kapak, kılıf, örtü, yazma” (Özşahin, 2017: 695).

2.1.2.241. yaraklık

Az. yaraklık “kadifeden yapılmış bebek başlığı” (Altaylı, 2018: 3565).

2.1.2.242. yaylık (II)

Az. yaylık (II) “başörtü” (Altaylı, 2018: 3602).

Tat. yavlık “1. başörtüsü, eşarp” (Öner, 2015: 564).

Krg. cooluk “1. yazma, eşarp, başörtüsü. 2. bele sarılan kuşak, sarık” (Arıkoğlu vd., 2018: 628). → 2.4.2.58 cooluk

Bşk. yavzık // yavlık “1. başörtüsü, eşarp” (Özşahin, 2017: 703).

Kum. *yawluq* “1. başörtüsü, şal” (Pekacar, 2011: 389).

KMlk. *cavluq (II)* “başörtüsü, Kafkas kızlarının ipek şalları” (Tavkul, 2020: 125).

Nog. *yavlık* “1. mendil; başörtüsü” (Baskakov, 1963: 453).

Kklp. *jawlık* “başa sarılan büyük ve uzun başörtüsü, yağlık” (Uygur, 2019: 232).

2.1.2.243. **yopkiç**

Özb. *yopkiç* “şal, eşarp” (Üşenmez vd., 2016: 502).

2.1.2.244. **zere (IV)**

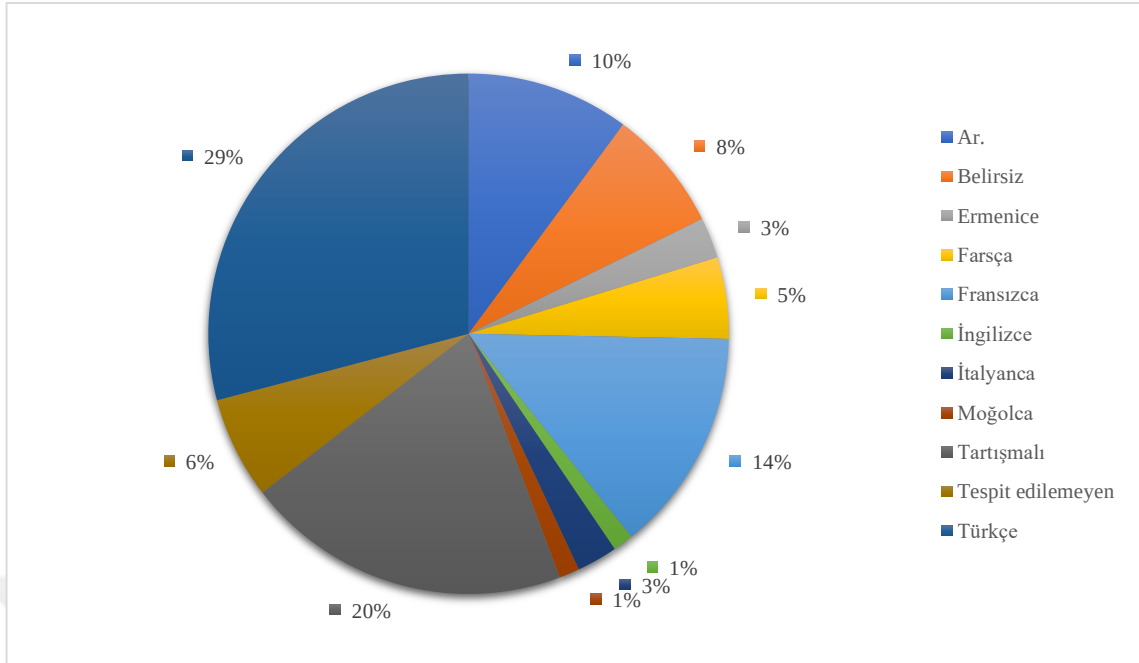
Kzk. *zere (IV)* “bir çeşit kadın baş giysisi” (Koç vd., 2019: 214).

Bu bölümdeki baş giyim ile ilgili söz varlığı; başı örten, koruyan, başa giyilen ve geçirilen giysiler ile yüzü koruyan ve yüze kapatılan giysilerin adlarını kapsamaktadır.

Baş Giyim başlığı altında madde başı olarak toplam 314 sözcük ele alınmıştır. Bunların 69 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 244 tanesi ise Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerdir.

Bu bölümde tespit edilen Türkiye Türkçesinde ve diğer Türk Lehçelerinde görülen baş giyim sözlerinin kaynak dilleri aşağıdaki gibi bir görüntüye sahiptir:

7’si birleşik sözcük (*başörtüsü* < T. + T., *çelik başlık* < belirsiz + T., *forma başlık* < İt. + T., *kolonyal şapka* < belirsiz + tartışmalı, *namaz bezi* < Fa. + T., *namaz örtüsü* < Fa. + T., *silindir şapka* < Fr. + tartışmalı); 16’si Türkçe (*başlık, börk, börkenek, bürümcük, çalma, çatki, çeki, dolak, dolama, dolambaç, kavuk, örtme, örtü, sarık, terlik, yaşmak*); 6’sı Arapça (*agel, arakiye, miğfer, nikap, sikke, yemeni*); 2’si Ermenice (*nezgep, poşu*); 5’i Farsça (*çember, destar, külah, tülbent*), 1’i Farsça+Türkçe (*siperlik*); 9’u Fransızca (*baret, bere, eşarp, fötr, kapüşon, kask, kasket, türban, vualet*); 1’i İngilizce (*kep*); 1’i İtalyanca (*barata*); 1’i Moğolca (*tolga*); 3’ü tespit edilemeyen (*aziziye, bandana, çelgi*); 14’ü tartışmalı (*bürgü, çit, duvak, fes, hotoz, kalpak, kepez, leçek, panama, papak, peştamal, şapka, takke, üsküf*).

Grafik 1. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen baş giyimle ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı

Baş giyim bölümünde diğer bazı çağdaş Türk yazı dillerinde tespit edilen ortak sözcükler:

Oğuz grubu Türk Lehçelerinden;

Azerbaycan Türkçesinde “ərəkiyə, beret, börk, bürgə, çutku (I), çəki (IV), duaḥ, hotus, ḥutuz (I), ḥutuz (II), ƣalpək, kapun, kaska, kepka, külah, ləçək, miğfər, niƣab, örtü, papək, poşı, sarıƣ, sikkə (II), şapka, təkya (II), yaşmaƣ, yemni” (27),

Türkmen Türkçesinde “börük (I), bürünçük, bürencek, bürönjök, çeki, hotoz, galpak, kepez, nıkap, terlik” (10),

Gagauz Türkçesinde “başlık, duak, kalpak, külaf, örtgi, sarık, şapka, take” (8);

Karluk grubu Türk lehçelerinden;

Özbek Türkçesinde “bork, dastor, fes, ƣalpok, kapyuşon, kaska, kepka, kuloh, panama, papaḥ, şapka, taƣya, dubulğa, ko’ylak (14),

Yeni Uygur Türkçesinde “börk, ƣalpək, kula, leçek, papək, pāştan, şapka, taƣiye, duyulğa” (9),

Kıpçak Grubu Türk Lehçelerinden;

Tatar Türkçesinde “başlık, bürék, fêtr, ƣalpək, ƣalfak, kaska, kaskétka, kepeç, képka, taƣıya” (10),

Kazak Türkçesinde “beret, bōrik, bōrkenşik, ҡalpақ, kepeş, keпка, nıkap, panama, papaha, şapke, taқıya, duvlıǵa” (12),

Kırgız Türkçesinde “beret, bōrk, dastar, kalpak, kapyuşon, kaska, keпка, külō, eleçek, panama, bapak, şapke, taқıya, tuulga, vual”(15),

Başkurt Türkçesinde “bérét, başlıқ, bōrék, bōrkensék, taştar, ҡalpақ, kepes, keпка, taқıya” (9),

Kumuk Türkçesinde “başlıқ, bōrk, tastar, fetr şlyapa, ҡalpақ, kaska, şapka, taқıya” (9),

Karaçay-Malkar Türkçesinde “başlıқ, bōrk, pes, ҡalpақ, papah, sarh, taқıya” (7),

Nogay Türkçesinde “bōrk , bōrkenme, kalpak” (3),

Karakalpak Türkçesinde “bōrik, ҡalpақ, kaska, keпка, nıkap, papақ, taқıya” (7),

Karay Türkçesinde “astar, cember, dalfes, duva|қ), fes, ҡalpa|қ, ҡavu|қ, maһrama, poşu, sarı|қ, şapke, tahya, tuvulǵa” (12).

Kuzeydoğu (Sibirya) grubu Türk lehçelerinden;

Altay Türkçesinde “kepeş” (1),

Hakas Türkçesinde “pōrık, kolpak, kapyuşon, kaska, sahpa, tulaǵa (I)” (6),

Tuva Türkçesinde “bōrt, kaska, keпка” (3).

2.2. BEDEN GİYİM

2.2.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesiyle Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Beden Giyim Sözleri

2.2.1.1. aba (II)

TT. “1. yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük 4. bu kumaştan yapılan ve dervişlerce giyilen hırka. 5. kepenek (I)” (TS: 1). → **2.5.1.1 aba (II)**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. ‘*abā* “kaba kumaş, yünden yapılmış giysi” (Toparlı vd., 2014: 1), **Çağ.** ‘*abā* “aba, yünden yapılmış bol giyecek” (Berbercan, 2011: 274),

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *aba* (I) “islam dininde din adamlarının giydikleri kolsuz veya kısa kollu, yakası açık, uzun erkek elbisesi” (Altaylı, 2018: 13), **Gag.** *aba* // *haba* “1. evde dokunmuş basit bir kumaş. 2. abadan yapılmış palto. 3. keçe; keçeden yapılmış çizme veya ayakkabı” (Baskakov, 1991: 3, 111) → **2.5.1.1 aba (II)**, **Özb.** *abo* “aba” (Yusupova, 2018: 17), **Kzk.** *aba* (I) “keçeden yapılan yakasız uzun üstlük, aba” (Koç vd., 2019: 13), *aba* (I) “din adamlarının giydikleri cübbe, pelerin” (Tavkul, 2020: 59), **Özb.** *aba* “din adamlarının giydiği cübbe, aba” (Üşenmez vd., 2016: 21), **KMlk.** *aba* (I) “din adamlarının giydikleri cübbe, pelerin” (Tavkul, 2020: 59), **Kar.** *ava* “1. kaba yün kumaş, aba. 2. kaba yün kumaştan yapılmış manto veya palto” (Aqtay vd., 2019: 63). → **2.5.1.1 aba (II)**

Aba sözcüğü < Ar. *ḵabā* “bir nevi kollu üstlük” sözcüğünden alıntılanmıştır. Bu sözcük Aramice / Süryanice aynı anlama gelen *ḵabāyā* sözcüğü ile eş kökenlidir (Tietze, 2016: I, 199; Stachowski, 2019: 51; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *aba* (II) “çoban, deveci ve göçebelerin giydiği uzun, yakasız üstlük, kepenek; beyaz yünden dokunan bir çeşit kilim; yün terlik” (DS, 2019: 4) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.2. ağ (II)

TT. “pantolon veya külotun apış arasına gelen yeri, apışlık” (TS: 36).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kökt. *ag* “bacak arası” (Tekin, 2016: 293), **Uyg.** *ag* “iki bacağın arasında kalan boşluk, edep yeri ...” (Wilkens, 2021: 16), **Krh.** *āg* “ağ” (Clauson, 1972: 75), *āg* “iki bacak

arasındaki boşluk” (Ercilasun vd., 2018: 542), **Kıp. ağ (III)** “pantolonun iki bacak arasında kalan genişliği” (Toparlı vd., 2014: 3). **Osm. ağ (II)** “donun ortasındaki parça” (YTS, 2019: 14).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

YUyg. ağ “peş” (Necip, 2013: 4), **Kzk. av (II)** “donun veya pantolonun apış arasına gelen yeri, apışlık, ağ” (Koç vd., 2019: 54), **aw (III)** “pantolon gibi giysilerde ağ” (Pekacar, 2011: 47), **KMlk. av (I)** “2. pantolon ağı” (Tavkul, 2020: 85), **Kklp. aw (II)** “pantolon, şalvar gibi giysinin paçalarının (veya etek kısmının) birleştiği yer” (Uygur, 2019: 36), **Kar. av (II)** “pantolon ağı” (Aqtay vd., 2019: 63).

Ağ “donun apış arasına gelen kumaş kısmı” sözcüğü < *ET. āg* sözcüğüne dayanmaktadır (Tietze, 2016: I, 269; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *ağ* “ay ağılı, hale; ara, iç; donun lastik geçirilen, şalvarın bel gelen yeri” (DS, 2019: 77) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.3. abiye

TT. “gece kıyafeti” (TS: 5).

Araştırmalara göre *abiye* sözcüğünün kökü genellikle Fransızca *habillé* “giyinik, özellikle gece kıyafeti giymiş” sözcüğüyle ilişkilendirmiştir. (Tietze, 2016: I, 214; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.4. arkalık

TT. “3. ev içinde giyilen kolsuz, kalınca bir kısa hırka türü” (TS: 153).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. arkalık (I) “... ya ait olan, ... ile bağlantılı olan; (bir şeye) bağlı, (bir şeye) bağımlı, ... ya dayanan; ... sosyal duruma ait olan; *arkalık (II) (br)* “arkalı, sırtlı”; *arkalık (III) // arkalık (I)* “üstlenen, üstüne alan, garantör”; *arkalık (II) // arkalık (I)* (Wilkins, 2021: 63), **Osm. arkalık** “yardüm, tîmār, ‘ismet, himāyet, sıyanet, muzāheret, dest-gîrî, dest-yārî, cānib-dārî, tāref-dārî” (Tulum, 2011: 287) / *arkalık* “belden yukarısını örten bir nevi libâs ki yeleğin üstüne giyilir” (Sami, 2017: 33).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. arhalık “ev içinde giyilen kolsuz, kalınca bir tür kısa hırka” (Altaylı, 2018: 207).

Arkalık sözcüğü < *ET. arka* “arka” (Clauson, 1972: 215) sözcüğüne -*lık* eki getirilmesiyle türemiştir.

Anadolu ağızlarında sözcük, *arkalık* “ceket; artçı (askerlikte); evlerde ocağın arkasına vurulan kalın odun; kerpiç ve taş taşımak için arkaya iple bağlanan tahta araç; bir çeşit sepet; Azerilerin giydiği, pardösüye, cekete benzer bir giysi; iskemlenin, sıranın yaslanılacak yeri; saman çeteninin (kağnısının) arkasına bağlanan kilim parçası; yelek, içlik” (DS, 2019: 326) şekil ve anlamlarında yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.5. askerî kaput

TT. “askerlerin giydiği kalın kumaştan üstlük” (TS: 166).

Askerî ve *kaput* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.6. atlet

TT. “1. kolsuz, askılı fanila” (TS: 187).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kzk. *atlet* “atlet” (Koç vd., 2019: 53).

Atlet sözcüğü Fransızca *athlète* “sporcu” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: I, 482; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.7. atlet fanilas

TT. “atletlerin giydiği formaya benzer kolsuz, askılı fanila” (TS: 187).

Atlet ve *fanila* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.6 *atlet*, 2.2.1.58 *fanila*

Sözcük, tarihî ve diğer günümüz Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.8. bacaklık

TT. “özellikle hokey oyuncularının dizlerine taktıkları deriden yapılmış koruyucu” (TS: 222).

Bacaklık sözcüğü, Farsça *bacak* // **pa(j)çak* (Stachowski, 2019: 73; Eren, 2020: 39) sözcüğüne -*lik* isimden isim yapım ekinin getirilmesiyle türemiştir.

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.9. bağır yeleği

TT. “zırh altına giyilen, köseleden yapılmış yelek” (TS: 228).

Bağır ve *yelek* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.185 *yelek*

Sözcük, tarihî ve diğer günümüz Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.10. baldırak

TT. “1. don, pantolon vb. giysilerin dizden aşağı olan bölümü” (TS: 242).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *baldırak* “don ve şalvar paçası, baldırına gelen yeri” (Sami, 2017: 215).

Hasan Eren *baldırak* sözcüğünün < ET. *baldır* sözcüğüne -(A)k küçültme ekinin getirilmesiyle oluştuğunu belirtmiştir (2020: 45).

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.11. balıkçı kazağı

TT. “çok soğuk ve nemli havalarda giyilen, boğazlı ve yünlü kalın kazak” (TS: 244).

Balık ve *kazak* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.103 **kazak (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.12. belek

TT. “1. kundak, çocuk bezi” (TS: 299).

Kökeni tartışmalıdır. (bk. Stachowski, 2019: 83; Tietze, 2016: I, 642).

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *belek (I)* “1. kundak, çocuk bezi. 2. beşiğe konulan çocuk yatağı. 3. bir çeşit çocuk beşiği” (DS, 2019: 608) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.13. beyaztilki

TT. “tilkinin kışlık tüyünden yapılan kürk” (TS: 322).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.14. bindallı

TT. “çoğunlukla mor kadife üzerine sırma ile kabartma dal, yaprak ve çiçek işlenmiş giysi veya örtü” (TS: 345).

Bin (< *biñ*) ve *dallı* (< *tal-lıg*) sözcüklerinin birleşimiyle meydana geldiği bilinmektedir (Tietze, 2016: I, 716).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *bindallı* “gelinlerin giydiği sırma işlemeli kaftan” (DS, 2019: 696) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.15. bağır yeleği

TT. “zırh altına giyilen, köseleden yapılmış yelek” (TS: 228).

Bağır ve *yelek* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.185 **yelek**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.16. bikini

TT. “deniz, göl, havuz vb. yerlere girerken veya güneşlenirken giyilen, iki parçadan oluşan kadın giysisi” (TS: 334).

Bikini sözcüğü Fransızca *bikini* “Pasifik okyanusunda bulunan ıssız bir adacık olan *Bikini*; *iki parçalı kadın mayosu*” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: I, 703; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.17. bluz

TT. “vücudun üst bölümüne giyilen, genellikle ince kumaştan yapılan veya iplikten örülen kadın giysisi” (TS: 368).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *bluza* // *buluz* “gömleği andıran, vücudun üstüne giyilen ince kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 493, 538), **Gag.** *bluza* “buluz” (Baskakov, 1991: 38), **Özb.** *bluzka* // *bluza* “bluz” (Yusupova, 2018: 90), **YUyg.** *bluza* // *bluzka* “bluz, geniş bayan gömleği” (Necip, 2013: 373), **Bşk.** *bluza* “iş elbisesi” (Özşahin, 2017: 96), **Krg.** *bluza* // *bluzka* “bluz, geniş bayan gömleği” (Arıkoğlu vd., 2018: 373), **Kum.** *bluzka* “gömlek” (Pekacar, 2011: 77), **Hks.** *bluzka* “bluz” (Naskali vd., 2017: 68), **Tuv.** *bluza* “bluz” (Arıkoğlu vd., 2003: 14).

Sözcük Fransızca *blouse* “Ortaçağ’da Mısır’da mavi bluzlar imal edilen *Pelusim* şehrinin adı; bol işçi gömleği, işçi gömleği tarzında hafif gömlek” (Tietze, 2016: I, 746; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüne dayanır.

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.18. bolero

TT. “1. kısa kadın ceket” (TS: 375).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *bolero* (I) “1. 1765-1800 yılları arasında ortaya çıkan kolsuz kadın ceket. 4. kadın kıyafetinde boyu beli aşmayan, kollu küçük ceket, cepken” (Altaylı, 2018: 498), **Krg.** *bolero* “3. kadınların kısa ceket” (Arıkoğlu vd., 2018: 379).

Bolero sözcüğü, Fransızca *bolero* “kısa kadın ceket” sözcüğüyle ilişkilendirilir (Tietze, 2016: I, 757; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.19. bornoz

TT. “1. banyodan çıkarken kurulanmak için kullanılan, önden açık, havludan yapılmış giyecek. 2. Kuzey Afrika'da Berberilerin giydikleri başlıklı, geniş, kısa kollu bir üstlük” (TS: 380).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze, *bornoz* sözcüğünün kökünü < Fr. *burnous* “erkeklerin kukuletalı uzun sokak kıyafeti” sözcüğüne dayandırır (2016: I, 764). Nişanyan ise Arapça *burnūs* “Mağrip’e özgü külahlı cübbe” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.20. **boru paça**

TT. “genişliği diz bölümüyle aynı olan pantolon paçası” (TS: 381).

Boru ve *paça* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. Bk. 2.2.1.131 **paça**

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.21. **büstiye**

TT. “bayanların ceket vb. kıyafetlerinin içinde kullanılan çarpıcı, göz alıcı, işlemeli kumaştan yapılmış askılı veya askısız üstlük” (TS: 425).

Büstiye sözcüğünün Fransızca *bustier* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 833; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.22. **camadan**

TT. “1. çapraz düğmeli, ipek veya sırma işlemeli bir tür kısa yelek” (TS: 435).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *cāmedān* “geyisi, koyacak, dolab” (Tulum, 2011: 477), *cāmadān* “çapraz düğmeli ve harçlı bir cins kısa yelek ki potur ve formula gibi eski kıyâfetle giyilir” (Sami, 2017: 367), *camadan* (< Fa. *cāme-dān*) “yünden elbise” (YTS, 2018: 56).

Sözcük, Farsça *cāma* “giysi” + *dān* “bir şeyin, içine konduğu kap veya mahfaza” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: II, 38; Stachowski, 2019: 99; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde ise tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük *camadanı* “erkeklerin sarık şeklinde başa bağladıkları bir çeşit yemeni” (DS, 2019: 853) şeklinde kayıt altına alınmıştır.

2.2.1.23. **car (II)**

TT. “kadınların örtündükleri çarşaf, zar” (TS: 445).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *çar* [*car* (I)] “başörtüsü, çarşaf” (YTS, 2018: 63).

Tietze *car* sözcüğününü < Ar. *‘izār* (2016: II, 45) sözcüğüyle ilişkilendirir.

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *car* (I) “1. çarşaf, siyah üstlük. 2. bel bağı” (DS, 2019: 859) şeklinde görülür.

2.2.1.24. ceket

TT. “erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli, kalçayı örten, kollu üst giysisi” (TS: 450).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *jaket* “kısa, hanım elbisesi” (Altaylı, 2018: 1691), **Gag.** *juket* “ceket” (Baskakov, 1991: 124), **Özb.** *caket* “ceket” (Üşenmez vd., 2016: 202), **Kzk.** *jeket* “kısa ceket” (Koç vd., 2019: 181), **Bşk.** *jaket* “kadın ceket, ceket” (Özşahin, 2017: 267), **Nog.** *caket* // *caketka* “ceket” (Baskakov, 1963: 108), **Alt.** *jaket* “ceket” (Naskali vd., 2019: 107), **Hks.** *jaket* “ceket” (Naskali vd., 2017: 237), **Tuv.** *jaket* “ceket” (Arıkoğlu vd., 2003: 62).

Tietze’ye göre *ceket* sözcüğü < Fr. *jaquette* “belki Jacques erkek adından” alıntılanmıştır (2016: II, 36).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *ceket* (I) “aba” (DS, 2019: 876) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.25. cepken

TT. “kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa, yakasız üst giysisi” (TS: 454).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çəpkən* “kolları yırtmaçlı ve uzun, harçlı bir çeşit kısa kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 692), **Trkm.** *çəkmen* “erkek ceket” (Berdimuhamedow ed., 2015: 210), **Özb.** *çakmon* “kaftan türü, cübbe” (Üşenmez vd., 2016: 543), **YUyg.** *çekmen* “Asya modası bir tür kışlık pamuklu palto ve bu palto için kullanılan pamuk kumaş; Kaşgar, el tezgahı ile dokunan bu kumaşı ve bu paltosu ile ünlüdür” (Necip, 2013: 74) → **2.5.2.83 cepken (I)**, **Krg.** *çekmen* // *çepken* “kalın kumaştan erkek üst giyimi; çuhadan astarsız kaftan” (Yudahin, 2011: 260, 261), **Tat.** *çikmen* “eskiden özellikle köylülerin giydiği kalın ve kaba dokumadan dikilmiş üst giyimi” (Öner, 2015: 98), **Kar.** *çekmen* “kaftan” (Aqtay vd., 2019: 133), **KMlk.** *çepken* (II) “göğsünün iki tarafında fişeklik hazneleri olan, yakasız, dizlere kadar uzanan Kafkas erkek kıyafeti, çerkeska” (Tavkul, 2020: 146), **Kklp.** *şekpen* “cepken, üste giyilen uzun giysi” (Uygur, 2019: 538), **Alt.** *çekpen* // *çepken*

“astarsız sabahlık. 2. çuha; çuhadan yapılmış” (Naskali vd., 2019: 76) → **2.5.2.83 çepken (I), Tuv. şekpen** “1. çuha. 2. çuhadan yağmurluk” (Arıkoğlu vd., 2003: 98). → **2.5.2.83 çepken (I)**

Kökeni tartışmalıdır (bk. Stachowski, 2019: 110; Eren, 2020: 88; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *çekmen* “kıl ve yün örgüsü, su geçirmez çuldan yapılmış, çobanların giydiği yağmurluk” (DS, 2019: 1116) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.26. cin (III)

TT. “pamuklu, kalın kumaştan giysi veya pantolon” (TS: 467).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. cins (II) “blucin cinsinden elbise yapılan kumaş” (Altaylı, 2018: 627), **Özb. cinsi** “blucin” (Yusupova, 2018: 90), **Kzk. djinsı** “kot pantolon” (Koç vd., 2019: 129), **Krg. jinsı** “1. yoğun pamuklu kumaştan dikilmiş genellikle mavi renkli iş pantolonu. 2. kot pantolon” (Arıkoğlu vd., 2018: 1020).

Tietze *cin* sözcüğününün < İng. *jean* “kaba bir kumaş cinsi” sözcüğünden alıntılandığını belirtmiştir (2016: II, 746).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.27. cübbe

TT. “hukukçuların, üniversite öğretim üyelerinin, din adamlarının, mezuniyet törenlerinde öğrencilerin elbise üstüne giydikleri uzun, yanları geniş, düğmesiz giysi” (TS: 473).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. cübbe // şübe “cübbe” (Toparlı vd., 2014: 44), **Çağ. cübbe** “cübbe, evvelce din adamlarının, bazı yaşlıların giydikleri elbise” (Karasoy, 1989: 423), **Osm. cübbe** “ilmiye kıyâfesinde biniş altına giyilen üstlük, libâs ki, darca olup bunun kıyasına abdestlik derler” (Sami, 2017: 370).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. cübbə “eskiden üstten giyilen, şimdi ise genelde din adamlarının giydikleri uzun ve bol, düğmesiz üstlük” (Altaylı, 2018: 637), **Trkm. cüpbe** “geniş ve uzun elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: 647), **Özb. cubba** “cübbe” (Yusupova, 2018: 113), **Kar.**

cübbe “cübbe” // *cübe* (Aqtay vd., 2019: 122), **Bşk.** *jöbbe* // *yöbbe* “cübbe” (Özşahin, 2017: 268).

Cübbe sözcüğü < Ar. *cubba* sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: II, 117; Stachowski, 2019: 103; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.28. çakşır

TT. “1. paça bölümü diz üstünde veya diz altında kalan bir tür erkek şalvarı” (TS: 484).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *çakşır* “çâhçir, servâl, şelvâr, günl. şalvar, çintiyan” (Tulum, 2011: 510), *çakşır* “1. ince kumaşlı uzun bir nevi şalvar. 2. tuyurun ayağındaki tüy” (Sami, 2017: 393), *çağşır/çağşur/çağşır/çağşur/çakşır/çakşur* “üst donu, şalvar, bol pantolon” (YTS, 2018: 60).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çağşur* “eskiden kadınların giydikleri beli ve ayakları boğumlu şalvar” (Altaylı, 2018: 648).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: II, 136; Stachowski, 2019: 105-106; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *çağşır (II)* // *çahşır (II)* // *çarşır (III)* // *çaşgır (II)* // *çāşır (I)* // *çaşkı* “yırtık pırtık elbise; kıldan dokunan şalvarlık kumaş; işlemeli dar şalvar; içe giyilen don; geniş pantolon, şalvar” (DS, 2019: 1038) şekil ve anlamlarında yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.29. çamaşır

TT. “1. iç giysisi” (TS: 490).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *camaşır* “iç çamaşırı, iç giyim” (Altaylı, 2018: 571), **Kar.** *çamaşır* “çamaşır” (Aqtay vd., 2019: 127).

Çamaşır sözcüğünün dilimize Farsça *cāme-sūy* “çamaşır yıkayan” sözcüğünden geldiği kabul edilmektedir (Tietze, 2016: II, 144; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.30. çarşaf

TT. “2. kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, eteklikli sokak giysisi” (TS: 500).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *çarçav* “çarşaf” CC (Toparlı vd., 2014: 46), **Osm.** *çarşaf* “çadır-şeb, yorğan, perde” (Tulum, 2011: 515) / *çarşaf* “1. yatağa serilen ve yorgana kaplanan bezden örtü. 2. kadınların tesettür ettikleri çar” (Sami, 2017: 392).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çarşab* // *çarç(ş)ov* “kadınların kullandığı ve baştan örtülen pelerinli, eteklikli sokak giysisi” (Altaylı, 2018: 665), **Özb.** *çayşāb* “çarşaf” (Ercilasun vd., 1992: 119), **YUyg.** *çarçap* “çarşaf” (Ercilasun vd., 1992: 119), **Krg.** *şeyşep* “çarşaf” (Arıkoğlu vd., 2018: 1899), **Tat.** *çarşav* “çarşaf” (Öner, 2015: 91).

Çarşaf sözcüğünün kökünün Farsça *çaderşeb* sözcüğünden geldiği kabul edilmektedir (bk. Tietze, 2016: II, 159; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.31. çatal don

TT. “paçaları diz üstünde kalan don” (TS: 501).

Çatal ve *don* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.2.1.47. don (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *çatal don* “iş yaparken giyilen don” (DS, 2019: 1088) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.32. çekirge şalvar

TT. “paçaları çok dar, bacak bölümü geniş olarak dikilmiş şalvar” (TS: 513).

Çekirge ve *şalvar* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.2.1.158 şalvar**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.33. çekme

TT. “6. iş yaparken giyilen bir şalvar türü” (TS: 514).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *çekme* “1. çekmek fiili. 2. çekilen veya çekilmiş şey. 3. Masa ve yazıhâne ve dolap gibi şeylerin dışarıya çekilmekle açılır gözü. 4. iş yaparken üstten giyilen geniş pantolon veya şalvar vesâire” (Sami, 2017: 404), *çekme (I)* “bir çeşit giysi”; *çekme (II)* “çizme” (YTS, 2018: 64).

Çekme sözcüğünün < ET. *çek-* (Clauson, 1972: 413) fiilinden isimleştiği anlaşılmaktadır. (bk. www.nisanyansozluk.com).

Sözcük bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu Ağızlarında *çekme* sözcüğünün “çizme; ayakkabı; ayakkabı çekeceği; ayakkabı pençesi; tekme; kurumuş dutun ve cevizin karıştırılıp un haline getirilmiş şekli; burulmuş hayvan;

etin bütün olarak pişirilmesinden sonra kızartılıp yapılan yemek; geven bitkisi otu; başörtüsü; ağız testereli bağ bıçağı, bıçkı; tarlanın içini iyice sulamak için toprakla bir çıkıntı yapmaya yarayan küreğe benzer bir araç; harman çekmeye yarayan eğri bir ağaç; çıkırıkçı tezgâhında tornadan geçirilerek alt tarafı kalınca yapılan çoban değneği; bağ çubuklarının, kazılan çukurlarda birkaç çubuk halinde üretilmesi işi” (DS, 2019: 1115) anlamları kayıt altına alınmıştır.

2.2.1.34. çekmelik

TT. “yemeni vb. giyeceklerde, ayağın daha rahat girmesi için topuk üzerinde bulunan uzun çıkıntı” (TS: 515).

Çekmelik sözcüğünün < ET. *çek*- “tutup kendine doğru hareket ettirmek” fiiline edilgen sıfat fiil manasında sıfat yapan *-ma* (2016: I, 179) ve isimden isim yapan *-lik* eklerinin eklenmesiyle oluştuğu açıktır.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.35. çintıyan

TT. “içi astarlı, uzun kadın donu, kadın şalvarı” (TS: 550).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *çiltiyan* “*çintıyan, vesr*” (Meninski, 2017: 530), *çintıyan* “taşraların bazı cihetlerinde köylü kadınların giydikleri uzun ve pek geniş şalvar” (Sami, 2017: 406), *çintıyan* “kadın şalvarı” (YTS, 2018: 69).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze’ye göre *çintıyan* sözcüğünün kökü belirsizdir (2016: II, 235). Stachowski’ye göre ise “bol kadın pantolonu” anlamındaki *çintıyan* // *çintan* sözcüğü İtalyanca *cignato* sözcüğünden alıntılanmıştır (2029: 113).

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *çinti*//*cintiyon*//*çimtiyen*//*çintan*//*çintıyan* (I) “içi astarlı kadın donu, şalvar” (DS, 2019: 1230) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.36. çokal

TT. “savaşlarda giyilen zırh” (TS: 559).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *çokal* “zırh altına giyilen ipekli hırka” İH (Toparlı vd., 2014: 52), **Osm.** *çokal* “1. zırh, cebe. 2. sırlanmış çömlek, su, şarap vesâire vaz‘ına mahsus topraktan kulplu kap” (Sami, 2017: 410), *çuçal* [*çokal* // *çuçar*] “eskiden savaşta atlara giydirilen zırhlı örtü ki bir çeşidini savaşçılar da giyerlerdi” (YTS, 2018: 71).

Kökünü tartışmalıdır. Tietze'ye göre *çokal* sözcüğünün kökü belirsizdir (2016: II, 247). Stachowski sözcüğün Yunanca *tsoukáli* “tencere” anlamındaki sözcükten alıntılandığını belirtir (2019: 115). Hasan Eren ise özcüğün, Orta Türkçe *çoğ-* “sarmak, sıkı bağlamak” kökünden oluştuğunu ancak bu açıklamanın ses bakımından tartışmaya açık olduğunu belirtir (2020: 119).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *çokal* “çaput, paçavra” (DS, 2019: 1259) anlamları kaydedilmiştir.

2.2.1.37. **damatlık**

TT. “2. damat için yapılan giysi” (TS: 590).

Damatlık sözcüğü Farsça *dāmād* (Tietze, 2016: II, 297) sözcüğüne *-lık* ekinin getirilmesiyle türemiştir.

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.38. **degaje yaka**

TT. “dökümlü, hafif açık, serbest yaka” (TS: 607).

Degaje ve *yaka* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.4.1.57 **yaka**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.39. **deli gömleği**

TT. “tehlikeli ve saldırgan delilere giydirilen kolsuz gömlek” (TS: 616).

Deli ve *gömlek* sözcüklerinin birleşimiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.76 **gömlek**

Sözcük, tarihî ve çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.40. **destegül**

TT. “mevlevî dervişlerinin giydiği kollu cepken ve uzun cübbeye verilen ad” (TS: 642).

Destegül sözcüğü Farsça *deste* ve *gul* sözcüklerinin birleşimiyle meydana gelmiştir (Tietze, 2016: II, 380).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.41. **dirsek**

TT. “2. giysi kolunda bu organa denk gelen bölüm” (TS: 677).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *dirsek* // *tirsek* “dirsek” (Toparlı vd., 2014: 62), **Osm.** *dirsek* “mirfâk, vārīn” (Tulum, 2011: 599), *dirsek* “1. kol ile dirsek kemiklerinin mahall-i iltisâkındaki büküm, mirfak. 2. ortasından bükümlü veya bir yere dayanmaya mahsus kereste. 3. köşe, zâviye. 4. makine vesâire çevirmeye mahsus ortasından bükümlü kol” (Sami, 2017: 500).

Dirsek sözcüğü < ET. *tirsgek* “dirsek” (Clauson, 1972: 553) sözcüğüne dayanır. Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde ise tanıklanamamıştır.

2.2.1.42. diz bağı

TT. “dizde çorabın tutturulduğu bağ” (TS: 684).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *diz bağı* “dizge, diz-bend, zānū-bend” (Tulum, 2011: 602)

Diz ve *bağ* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur.

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.43. dizlik

TT. “1. korumak amacıyla dize geçirilen şey. 2. dize kadar uzanan konçlu çorap. 3. iç donu. 4. şalvar. 5. iş önlüğü” (TS: 687). → 2.3.1.12 **dizlik**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *tizlik* “dizlik” (Toparlı vd., 2014: 278), **Çağ.** *tizlik* “bir tür don, pantolon” (Durgut, 1995: 270), **Osm.** *dizlik* “dize kadar kısa olan bir nevi don ki üstten ve alttan giyilir” (Sami, 2017: 502), *dizlik* “belden dizkapağına dek bacağa giyilen giysi, kısa pantolon, potur” (YTS, 2018: 83).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *dizlik* “1. erkeklerin pantolonun altından giydikleri (genelde beyaz patiskadan dikilen) uzun külot. 2. kadınların giydikleri bel kısmı büzgülü etek” (Altaylı, 2018: 926), **Kar.** *dizlik* “dizlik” (Aqtay vd., 2019: 161).

Dizlik sözcüğü, Eski Türkçedeki *tiz* (Clauson, 1972: 570) sözcüğüne *-lik* ekinin getirilmesiyle türemiştir.

Anadolu ağızlarında sözcük, *dizlik* (III)//*dizluk*//*dizlük* “pantolon, şalvar; iç donu (DS, 2019: 1532) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.44. dolak

TT. “1. tozluk yerine bacaklara ayak bileğinden dize kadar dolanan ensiz ve uzun kumaş parçası. 2. başörtüsü, yazma. 3. boyun atkısı” (TS: 697). → 2.1.1.23 **dolak**, 2.4.1.13 **dolak**

Çağdaş Türk Yazı dillerinde:

Az. *dolağ* “1. tozluk yerine bacaklara ayak bileğinden dize kadar dolanan ensiz ve uzun kumaş parçası 2. bacağa sarmaya yarayan şey. 3. kadınların bele sardıkları veya omuzlarına attıkları bir tür pahalı ipek kumaş” (Altaylı, 2018: 934), **Trkm.** *dolak* “bot,

ayakkabı vb. giyildiğinde ayağa sarmak için koyun yününden örülen dize kadar sarılan kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: 295).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.1.1.23 dolak**

2.2.1.45. dolama

TT. “2. giysilerin üstüne giyilen, önü açık bir tür üstlük. 3. poşu” (TS: 697). → **2.1.1.24 dolama**

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.1.1.24 dolama**

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.46. domino

TT. “2. maskeli balolarda giyilen kukuletalı uzun giysi” (TS: 703).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze, *domino* sözcüğünün kökünün İtalyanca *domino* “papaz kıyafeti” [*Lat. dominus* “efendi, bey”] sözcüğüne dayandığını belirtmiştir (2016: II, 462). Nişanyan ise Fransızca *domino* “siyah renkli papaz başlığı, kukuletalı pelerin; dikkörtgen taşlarla oynanan bir oyun” sözcüğünden alıntılandığını belirtmiştir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.47. don (I)

TT. “1. giysi. 2. vücudun belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi, külot” (TS: 703).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kökt. *ton* “üst giyim” (Tekin, 2016: 311), **Uyg.** *ton (I)* “elbise, giysi, giyim, kıyafet, giyecek” (Wilkens, 2021: 730), **Krh.** *ton* “elbise, giyecek” (Clauson, 1972: 552), *ton // ton* “elbise, giyim, giyecek şey” (Ercilasun vd., 2018: 891), **Hrz.** *don // ton* “elbise, giysi” (Yüce, 1993: 115-189), **Kıp.** *ton // ton // don* “kıyafet, elbise” (Toparlı vd., 2014: 280), **Çağ.** *ton* “don, giyecek, kaftan” (Kaçalın, 2011: 1020).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *don (I)* “1. kadınların ve erkeklerin üstten giydikleri uzun etekli, beli büzgülü veya büzgüsüz elbise. 2. genellikle elbise, üstten giyilen elbise. 3. edebî benzetmelerde örtü anlamında. 4. kıyafet, dış görünüş, görkem” (Altaylı, 2018: 941), **Trkm.** *don* “ön tarafı beyaz şeritli dokuma dış giyim (hırka)” (Berdimuhamedow ed., 2015: 297), **Gag.** *don* “1. iç donu. 2. pantolon” (Baskakov, 1991: 80), **Özb.** *to ‘n* “cübbe” (Yusupova, 2018: 113), **YUyg.** *ton* “gocuk” (Necip, 2013: 419), **Tat.** *tun* “1. kürk, manto, palto. 2. elbise,

kıyafet” (Öner, 2015: 498), **Kzk. ton (I)** “1. kürk. 2. kıyafet, giysi” Koç vd., 2021: 904), **Krg. ton (I)** “1. kürk, hayvan postundan yapılmış mont. 2. genel olarak mont” (Arikoğlu vd., 2018: 2071), **Kzk. ton (I)** “don” (Koç vd., 2021: 904), **Bşk. tun** “1. manto, palto, kürk. 2. hayvan kürkü. 3. elbise, kıyafet (Özşahin, 2017: 643), **KMlk. ton** “kürk” (Tavkul, 2020: 359), **Kar. don** “don” (Aqtay vd., 2019: 162), **Kklp. ton** “koyun derisinden yapılan ve yünlü kısmı içe gelecek şekilde dikilen giyecek, kış giyeceği” (Uygur, 2019: 595), **Hks. ton** “kürk, palto” (Naskali vd., 2017: 519), **Alt. ton** “1. kürk. 2. şamanın özel kostümü: yırtmaçsız, koyun postundan elbisenin ana bölümü” (Naskali vd., 2019: 212). Kökeni tartışmalıdır. EDPT’de Sakaca olduğu söylenen (Clauson, 1972: 552) *ton* sözcüğü DLT’de *tön* “elbise” (Ercilasun vd., 2018: 891) şeklinde geçmektedir. Räsänen de sözcüğün Sakaca *thauna* sözcüğünden geldiğini kabul eder (Gülensoy, 2018: 223). Hasan Eren’de bu görüşü destekler (2020: 148). Nişanyan ise *don* sözcüğünün Eski Türkçe *tön* sözcüğünden evrildiği görüşünü belirtir (www.nisanyansozluk.com). Eski Türkçeden günümüze gelirken “vücudun belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi, külot” (TS: 559) gibi anlamlar kazanan *don* sözcüğü *giysi* anlamını da korumuştur. Anadolu ağızlarında *don (I)* [*donçulu*] sözcüğü, “çamaşır; kıyafet, biçim; pantolon; şalvar; beyaz bezden yapılmış pijama; tavukların ayağına işaret olarak bağlanan bez; saman taşımak için kağıtların yanlarına konulan yün örtü (DS, 2019: 1557) anlamlarında kullanılarak, anlam genişlemesi yoluyla yaşamaya devam etmiştir.

2.2.1.48. döpiyes

TT. “etek ceketten oluşan iki parçalı kadın giysisi” (TS: 715).

Sözcük, Fransızca *duuh pièces* “iki parça (Fransa’da ilk defa 1925’te bir mayo modası için kullanılmış)” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: II, 482; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.49. düz paça

TT. “kumaşın içe katlanarak dikilmesiyle oluşturulan paça türü” (TS: 749).

Düz ve *paça* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. Bk. 2.2.1.131 *paça*

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.50. elbise

TT. “giysi” (TS: 780).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *elbise* bk. *elbās* (*libās*’ın çoğulu) “elbise, melābis, melbūsāt” (Tulum, 2011: 657).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *albisa* // *albasa* “giyecekler, giyim eşyası, esvap, libaslar” (Altaylı, 2018: 1104).

Elbise sözcüğünün kökünün Arapça *albisa* “giysiler” sözcüğüne dayandığı ve *libās* sözcüğünün çoğulu olduğu bilinmektedir (Tietze 2016: II, 580; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.51. empermeabl

TT. “1. yağmurluk” (TS: 796).

Empermeabl sözcüğünün kökünün < Fr. *imperméable* “yağmurluk” (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüyle ilişkili olduğu bilinmektedir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.52. entari

TT. “genellikle tek parçalı kadın giyeceği” (TS: 803).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *entârî* “1. basma ve patiska kumaş gibi ince bir şeyden ma‘mûl uzun libās. 2. kadınların düz ve süssüz libâsı” (Sami, 2017: 139).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *anteri* “entari” (Baskakov, 1991: 15), **Özb.** *entari* “kadın gömleği” (Yusupova, 2018: 186), **Kar.** *anteri* “elbise” (Aqtay vd., 2019: 47).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *entari* sözcüğünün kökünü: < Ar. ‘*antarî* “meşhur kahraman ‘*Antar*’ın isminden” (2016: II, 405) şeklinde belirtmiştir. Nişanyan ise kökeninin belirsiz olduğunu söyler (www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.53. erkân kürkü

TT. “padişahın vezirlerine giydirdiği kürk” (TS: 810).

Erkân ve *kürk* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. **2.2.1.115 kürk**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.54. eşofman

TT. “genellikle spor çalışmalarında giyilen, pamuklu veya sentetik kumaştan, iki parçalı giysi” (TS: 826).

Eşofman sözcüğünün, Fransızca *échauffement* “spor çalışmalarında giyilen pamuklu, iki parçalı giysi” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 655; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.55. etek

TT. “1. beden belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik” (TS: 828).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *atak* “etek, kenar; kulak memesi” (Wilkens, 2021: 126), **Krh.** *etek* “etek” (Clauson, 1972: 50), *etek* “etek” (Ercilasun vd., 2018: 648), **Hrz.** *etek* “(elbise için) etek, kenar” (Ata, 1998: 139), **Çağ.** *itek* // *eteg* “etek” (Durgut, 1995: 107; Kaçalin, 2011: 939;), **Kıp.** *etek (II)* // *itek* // *yetek* “etek” (Toparlı vd., 2014: 77), **Osm.** *etek* “zeyl, dâmen, pîrâmen” (Tulum, 2011: 689), *etek* “1. belden aşağı inen esvâbın aşağı sarkan kısmı ve ale’l-husûs köşeleri, zeyl, dâmen. 2. roba eteğine benzer muhtelif mevâdda dahi ıtlak olunur (Sami, 2017: 62), *etek* “kenar” (YTS, 2018: 98).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *atak* “1. elbisenin belden aşağıya doğru sarkan kısmı; eteğe benzeyen şey” (Altaylı, 2018: 1152), **Trkm.** *etek* “elbiselerin etek kısmı” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 363), **Gag.** *etek* “1. etek” (Baskakov, 1991: 93), **Özb.** *etak* “etek” (Yusupova, 2018: 192), **YUyg.** *étek* “etek” (Necip, 2013: 127), **Tat.** *itek* “1. etek” (Öner, 2015: 182), **Krg.** *etek* “1. etek, kadın giysisi. 2. etek, giysinin alt kenarı” (Arıkoğlu vd., 2018: 907), **Bşk.** *itek* “1. etek. 2. bayan gömleğinin ucuna katlanıp dikilen dar kısım” (Özşahin, 2017: 264), **Kum.** *etek* “1. etek” (Pekacar, 2011: 125), **KMlk.** *etek (I)* “elbise eteği” (Tavkul, 2020: 167), **Kklp.** *etek (I)* “elbisenin alt kısmı, etek” (Uygur, 2019: 144), **Kar.** *etek* “1. etek” (elbisenin eteği) (Aqtay vd., 2019: 183), **Alt.** *edek* “1. etek” (Naskali vd., 2019: 87), **Hks.** *idek* “1. (giyside) etek” (Naskali vd., 2017: 218).

Eski Türkçeden itibaren değişmeden günümüze ulaşan sözcük, Eski Türkçe *etek* “etek” (Clauson, 1972: 50; Stachowski, 2019: 146; www.nisanyansozluk.com;) sözcüğüne dayanmaktadır. DLT’de ise *etek* “etek” (Ercilasun vd., 2018: 648) şeklinde tanıklanabilmiştir. Bu sözcük, Anadolu ağızlarında, *etek (III)* // *etekcek* “kadınların önlüklerine bağladıkları önlük” (DS, 2019: 1796) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.56. eteklik

TT. “1. etek” (TS: 829).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *eteklig* “eteği olan” (Ercilasun vd., 648), **Çağ.** *etelik* “eteklik” (Kaçalın, 2011: 939), **Osm.** *eteklik* “1. belden aşağı sarkmak üzere giyilen roba, fistan, tennüre. 2. kadınların sıcak tutmak veya fistanı kabartmak için alttan giydikleri fusta” (Sami, 2017: 62).

Eteklik sözcüğü, Eski Türkçedeki *etek* “etek” (1972: 50) sözcüğüne *-lik* ekinin getirilmesiyle türemiştir.

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.57. **etek bezi**

TT. “kundak çocuklarının belden aşağısına sarılan bez” (TS: 828).

Etek ve *bez* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.55 **etek**, 2.5.1.9 **bez (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *etek bezi* “çocuğun kundak eşyalarından olup, içine pamuk konularak dikilmiş kalınca ve büyük bez” (DS, 2019: 1797) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.58. **fanila**

TT. “1. genellikle ince pamuk ipliğinden dokunmuş, ten üzerine giyilen iç çamaşırı” (TS: 849).

Tarihi Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *fanile* “1. teri içmek ve sıcak tutmak için tenin üzerine giyilen yünden dar gömlek veya don. 2. yatağa yayılan veya yorgan gibi üste alınan, yünden Avrupa ihrâmı. 3. yünden, ince ve yumuşak bir nevi kumaş” (Sami, 2017: 761).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *flani* “fanila” (Baskakov, 1991: 98).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: III, 36; Stachowski, 2019: 149; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.59. **ferace**

TT. “1. kadınların sokakta giydikleri, mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğu kez eteklere kadar uzayan üst giysisi. 2. dervişlerin giydiği bol bir tür hırka” (TS: 861).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *ferâcî* “dervişlerin giydiği bol bir tür hırka” (Erbay, 2003: 305), **Osm.** *ferâce* “1. kadınların sokakta yaşamakla beraber giydikleri üst libâsı ki muhtelif biçimlerde olup, en marufunun eteklerle bir boyda yakası vardır. 2. ziy-i ulemâda bulunanların giydikleri pek geniş ve vâsî kolları yarık biniş” (Sami, 2017: 765).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *ferece* “ferace” (Baskakov, 1991: 95).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze’ye göre *ferace* // *ferec* (I) sözcüğün kökü: < Yun. *foresié* “elbise” (2016: III, 62) sözcüğüyle ilişkilidir. Stachowski ve Nişanyan ise sözcüğün Arapça *farûc* veya *furûca(t)* “kaftan, tunik” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (2019: 150; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.60. **fermene**

TT. “türlü nakışlarla işlemeli, önü kavuşmayan, yeleğe benzeyen bir giysi” (TS: 862).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *fermene* “1. harçla işlenmiş dar ve yuvarlak, yanlı yelek. 2. harçla işlenmiş esnâf vesâire takımına mahsus bir nevi elbise” (Sami, 2017: 771), *fermele* (<İt. *paramano*) “işlemeli kollu yelek, fermene” (YTS, 2018: 101).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *fermene* “bir tür kısa ceket” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 64), **Kar.** *fermana* “kısa ceket” (Aqtay vd., 2019: 187).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: III, 62; Stachowski, 2019: 151; Eren, 2020: 178; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *fermana* (I) // *fermane* // *fermaniye* // *fermele* // *fermen* // *fermene* // *fermile* // *feymene* “kadınların giydiği üzeri işlemeli yelek; eteklik” (DS, 2019: 1847) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.61. **fistan**

TT. “1. tek parça kadın giysisi. 2. İskoç, Arnavut ve Yunan erkeklerinin giydikleri kısa, pilili eteklik” (TS: 880).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *fistân* “kâzâkand” (Tulum, 2011: 731), *fistan* “1. Arnavutların giydikleri ve belden dize kadar uzanan geniş ve çok kırmalı patiskadan ma‘mul beyaz bir libâs. 2. alafranga kıyâfette kadınların giydikleri muhtelif biçimde kırmalı ve süslü entârî. 3. direklerin güverte ıskarçalarını yağmurdan muhâfaza için üzerine kaplanan muşamba” (Sami, 2017: 773).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *fistan* “fistan” (Aqtay vd., 2019: 189).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze ve Stachowski *fistan* sözcüğünün < Yun. *fustâni* “aslında Kahire’de (b. *Fustat*) imal edilen bir kumaş cinsi” sözcüğünden alıntılandığını belirtir

(2016: III, 97; 2019: 152). Nişanyan ise sözcüğü Arapça *fustān* “bir tür kalın pamuklu kumaş” sözcüğüyle ilişkilendirir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *fiston* “elbise” (DS, 2019: 1872) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.62. forma

TT. “2. öğrencilerin, sporcuların, bazı mesleklerde çalışanların giydikleri, bağlı bulundukları okul, spor kulübü veya meslekleri belirten tek tip giysi” (TS: 886).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Tat. *forma* “3. üniforma” (Öner, 2015: 135), **Kklp.** *forma* “3. her türlü giyilen giyim, forma. 7. rütbeli insanlar için dikilmiş özel elbise, üniforma” (Uygur, 2019: 159), **Kar.** *forma* “üniforma” (Aqtay vd., 2019: 190).

Tietze, *forma* sözcüğünün < İt. *forma* “(gemicilik terimlerinden) ağaç gemilere omurgaya muvazi olarak vurulan lama” sözcüğünden alıntılandığını belirtmektedir (2016: III, 110). Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük *forma* “dalgıç elbisesi” (DS, 2019: 1876) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.63. frak

TT. “resmî törenlerde giyilen uzun etekli, eteğinin arkası beline kadar yırtmaçlı, siyah erkek ceketi veya takımı” (TS: 890).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *frak* “Avrupalı kural gereğince bazı merasimlerde erkeklerin giydiği, uzun etekleri olan belden başlayarak yalnız arka kısmı kalacak şekilde biçilmiş, siyah renkli resmî erkek ceketi ve elbisesi” (Altaylı, 2018: 1237), **Kzk.** *frak* “frak” (Koç vd., 2019: 640), **Krg.** *frak* “frak, resmî törenlerde giyilen uzun etekli, eteğinin arkası beline kadar yırtmaçlı, siyah erkek ceketi veya takımı” (Arıkoğlu vd., 2018: 922).

Sözcük, Fransızca *frac* “rahip kisvesi; resmi vesilelerle giyilwn uzun kuyruklu erkek ceketi” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: III, 115; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.64. Frenk gömleği

TT. “yakası kravat takmaya uygun, çoğu uzun kollu, ceket veya yelek altına giyilen erkek gömleği” (TS: 891).

Frenk ve *gömlek* sözcüklerinin birleşimiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.76 **gömlek**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.65. **gamsele**

TT. “kauçuktan yapılmış, su geçirmeyen yağmurluk” (TS: 902).

Tietze *gamsele* sözcüğünü < Yun. *kaputséli* “bir çeşit kukuletalı yağmurluk” < *İt.* (Venedik diyal.) sözcüğüyle ilişkilendirir (Tietze, 2016: III, 103).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.66. **gazeki**

TT. “cepken altına giyilen kolsuz bir tür giysi” (TS: 908).

Tietze, *gazeki* sözcüğünün < *İt. casacca* “bol ceket” sözcüğünden alıntılandığını belirtmiştir (2016: III, 193).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *gazeke* “kısa ceket, cepken; işlemeli yelek” (DS, 2019: 1953) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.67. **gece kıyafeti**

TT. “genellikle özel gecelerde giyilen, gösterişli, göz alıcı bayan giysisi, tuvalet, abiye” (TS: 912).

Gece (< ET. *keçe*) ve *kıyafet* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.6.1.15 **kıyafet** Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.68. **gecelik**

TT. “1. yatakta giyilen giysi, gömlek” (TS: 912).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *gecelik* “gicelik, fes, külâh” (Tulum, 2011: 740).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *gecalik* 1”gece giyilen elbise, gömlek, vb” (Altaylı, 2018: 1249), **Gag.** *gecelik* “gecelik” (Baskakov, 1991: 100), **YUyg.** *keçlik* “gecelik” // *kéçilik* (Necip, 2013: 193).

Gecelik sözcüğü, < ET. *keçe* “gece” (Clauson 1972: 694) sözcüğüne *-lik* ekinin getirilmesiyle türemiştir.

2.2.1.69. **gecelik entari**

TT. “erkeklerin pijama yerine giydiği uzun, düz üstlük” (TS: 912).

Gecelik ve *entari* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.68 **gecelik**, 2.2.1.52 **entari**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.70. **gelinlik**

TT. “2. gelinin giysisi” (TS: 922).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *gelinlik* “1. geline lâyük ve münasip yahut mahsus: gelinlik esvâb (Sami, 2017: 912).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *kelinlik* “gelinlik” (Yusupova, 2018: 221).

Kelinlik sözcüğü Eski Türkçedeki *kelin* “evlenerek hane halkına katılan kadın” (Clauson, 1972: 7199) sözcüğüne -*lik* ekinin getirilmesi ile türemiştir.

2.2.1.71. geniş paça

TT. “pantolonların normal ölçüyü aşan genişlikteki paçası, bol paça” (TS: 929).

Geniş ve *paça* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. Bk. **2.2.1.131 paça**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.72. getr

TT. “bacağın alt bölümünü ve ayakkabının üstünü örten kumaş veya köseleden yapılmış bir tozluk türü” (TS: 937).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *getra* “tozluk, getr” (Üşenmez vd., 2016: 158), **Tuv.** *getra* “tozluk” (Arıkoğlu vd., 2003: 46), **Krg.** *getra* “getr, bacağın alt bölümünü ve ayakkabının üstünü örten kumaş veya köseleden yapılmış bir tozluk türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 933).

Tietze *getr* “pabucun üstünü ve bacağı örten tozluk” sözcüğünün < *Fr. guêtre* sözcüğünden alıntılandığını düşünmektedir (2016: III, 206).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.73. gocuk

TT. “1. tek parça hayvan postundan yapılan ceket. 2. içi kürk, pelüş vb. nden yapılan kalın ceket” (TS: 952).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *gocuk* “yek-pâre tulum postundan yapılan kalın ve kaba kürk ki, yolcular ve bekçilerle soğuklarda durmak mecburiyetinde bulunanlar giyer” (Sami, 2017: 754).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *kocuḥ* “koyun derisi (ceket)” (Üşenmez vd., 2016: 238).

Gocuk sözcüğünün Bulgarca *kojuh* // *koja* “deri, kabuk” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 242; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *gocik* (IV) “kadınların giydiği bir çeşit bluz; kalın kumaştan yapılan ve içine deri astar geçirilen kısa palto”, *gocuh* “elbise; gocuk” (DS, 2019: 2089) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.74. **golf pantolon**

TT. “paçaları büzgülü bacak bölümü daha geniş pantolon” (TS: 952).

Golf ve *pantolon* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.133 **pantolon**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.75. **göğüslük**

TT. “1. genellikle ilköğretim öğrencilerinin giydiği tek biçimde üstlük, önlük. 2. elbisenin kirlenmemesi için göğse takılan önlük veya giyilen bir gömlek türü” (TS: 957).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *göğüslük* “sudret” (Tulum, 2011: 764), *göğüslük* “1. tâlimde göğsü muhafazaya mahsus meşinden pusat. 2. küçük çocukların üstlerini kirletmemek için göğüslerini örten bez, kısa önlük. 3. atın göğsüne gelen rahtı, sîne-bend” (Sami, 2017: 932).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Alt. *kögüşpek* “kolsuz gömlek” (Naskali vd., 2019: 138), **Hks.** *kögüşpek* (I) “1. deriden yapılmış kolsuz yelek. 2. bluz. 3. sütyen” (Naskali vd., 2017: 266).

Göğüslük sözcüğü, Eski Türkçedeki *kögüz* “göğüs” (Clauson, 1972: 714) anlamındaki sözcüğe *-lUk* eki getirilerek türemiştir.

2.2.1.76. **gömlek**

TT. “1. vücudun üst kısmına giyilen kollu veya yarım kollu, yakalı giysi. 2. kadınların giydikleri ince kumaştan yapılmış kolsuz, yakasız iç çamaşırı, kombinezon. 3. vücudun üst kısmına giyilen iç çamaşırı” (TS: 961).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kölmək* “gömlek” (Wilkens, 2021: 402), **Krh.** *köñlek* sözcüğünün “kalbin üzerindeki giysi” (Clauson, 1972: 732), **Hz.** *köñlek* “gömlek, elbise” (Yüce, 1993: 149; Ata, 1997: 381; Ata, 1998: 259), **Çağ.** *köñlek* “gömlek” (Durgut, 1995: 535), **Kıp.** *kömlek* // *köñlek* // *köñülek* // *kövlek* “gönmlük” (Toparlı vd., 2014: 157), **Osm.** *gömlek* “gönlek, kâmis, pîrâhen, pîrehen” (Tulum, 2011: 765), *gömlek* “1. esvâbın altından giyilip bedenın yukarı kısmını örten ve ekseriya dizden yukarı kalıp bazen de ayağa kadar uzanan, beyaz ve

yumuşak bezden çamaşır, kamīs, pīrâhen. 2. zar, örtü, gīşa, kılıf, tabaka. 3. batın” (Sami, 2017: 937), *göynek* [*göyünek*] “gömlek” (YTS, 2018: 111).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *köynək* // *kömlək* // *könlək* “1. bedenin üst kısmına giyilen çamaşır 2. elbise” (Altaylı, 2018: 1867), **Trkm.** *köynek* “gömlek” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 54), **Gag.** *gölmek* “gömlek” (Baskakov, 1991: 105), **Özb.** *ko'ylak* “1. gömlek. 2. elbise, kıyafet” (Üşenmez vd., 2016: 257), **YUyg.** *koylak* // *könlek* // *könnek* // *köylek* // *köynek* “gömlek” (Necip, 2013: 209), **Kzk.** *köylek* “1. gömlek. 2. elbise” (Koç vd., 2019: 259), **Krg.** *köynök* “gömlek; kadın elbisesi, entarisi” (Yudahin, 2011: 511), **Tat.** *külmek* “1. elbise, entari. 2. gömlek. 3. ana karnındaki bebeğin gömleği, son” (Öner, 2015: 238), **Bşk.** *külmek* “gömlek” (Özşahin, 2017: 307), **Kum.** *gölek* “gömlek” (Pekacar, 2011: 139), **KMlk.** *kölek* // *küldek* “gömlek” (Tavkul, 2020: 217), **Kar.** *gölmek* // *kölmek* “gömlek” (Aqtay vd., 2019: 194), **Nog.** *köylek* “1. elbise, erkek ve kadın elbisesi. 2. kadın elbisesi. 3. iç çamaşırı” (Baskakov, 1963: 177), **KKlp.** *köylek* “kumaştan dikilen kollu, hafif üst giyimi, gömlek” (Uygur, 2019: 289), **Alt.** *künnek* // *künek* “gömlek” (Naskali vd., 2019: 148), **Hak.** *kögenek* “giysi, giyim, elbise, gömlek” (Naskali vd., 2017: 266), **Tuv.** *höyleñ* “gömlek” (Arıkoğlu vd., 2003: 54).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür. EDPT’de *könlek* sözcüğünün “kalbin üzerindeki giysi” (Clauson, 1972: 732) anlamı taşıdığı belirtilmiştir. Sözcük, DLT’de *könlek* “gömlek” (Ercilasun vd., 2018: 738) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Tietze ve Nişanyan’da *gömlək* sözcüğünün kökünü < ET. *könlek* “gömlek” (2016: III, 260; www.nisanyansozluk.com) şeklinde belirtmiştir. Karaağaç ve Gülensoy ise sözcüğün kökünü Eski Türkçe’de “deri, ham madde; işlenmiş deri” anlamlarına gelen *kön* sözcüğüne dayandırmıştır (2017: 83; 2018: 294). Stachowski sözcüğün Orta Türkçe **könül* sözcüğüyle ilişkili olduğunu belirtir (Stachowski, 2019: 161). *Könlek* sözcüğü Eski Türkçeden günümüze ulaşırken bazı ses değişikliklerine uğramış olmasına karşın anlam alanını korumuştur. Anadolu ağızlarında sözcüğün *göynek* (I) // *göğnek* (I) // *gönek* (I) // *gönnek* // *göynek* “Frenk gömleği; iç çamaşırı; hanım mantosu” (DS, 2019: 2092) şekil ve anlamları kaydedilmiştir.

2.2.1.77. harmani

TT. “bütün vücudu saran, kolsuz ve bazen kukuletalı bir tür üst giysisi” (TS: 1051).

Harmani sözcüğünün kökeni belirsizdir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *hervani* // *hervaniye* “geniş kollu, geniş bedenli bir çeşit cübbe” (DS, 2019: 2348) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.78. hırka

TT. “1. genellikle soğuktan korunmak için giyilen, kumaştan, bazen içi pamukla beslenmiş, ceket biçiminde, önden açık, kollu üst giysisi. 2. genellikle soğuktan korunmak için giyilen, kumaştan, bazen içi pamukla beslenmiş, ceket biçiminde giysi. 3. dervişlerin giydikleri üst giysisi” (TS: 1093).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *hırka* “hırka” (Ünlü, 2012: 229), **Çağ.** *hırka* “hırka, ceket benzeri bir giyecek” (Karaağaç, 1997: 464), **Kıp.** *hırka* “hırka, önü açık kollu kazak” (Toparlı vd., 2014: 96), **Osm.** *hırka* “‘aba, jinde” (Tulum, 2011: 900), *hırka* “1. bez ve kumaş parçası. 2. dervişlerin giydikleri üst libâsı. 3. cübbenin altına veya gecelik entârisi üstüne giyilen dize kadar veya daha kısa pamuklu libâs” (Sami, 2017: 454).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *hırka* // *hırka* “1. kalın kumaştan yapılmış veya içi pamukla beslenmiş ceket uzunluğunda bir giyecek. 3. dervişlerin giydiği elbise” (Altaylı, 2018: 1527), **Özb.** *hırka* “hırka” (Yusupova, 2018: 261), **Kar.** *hırka* “hırka” (Aqtay vd., 2019: 214).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze’ye göre *hırkat* // *hırka* sözcüğü < *Fa.* *hırkat/hırka* “tarikaat mensuplarının giydikleri üst elbise; önden açık; örme yün ceket” sözcüğüne dayanır (2016: III, 474). Nişanyan ise Arapça *xırka(t)* “kafa ve kol delikleri olan üstlük, özellikle derviş giysisi” sözcüğüyle ilişkilendirir (www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.79. hilat

TT. “kaftan” (TS: 1101).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *hil’at* “padişah veya vezir tarafından takdir edilen kimseye giydirilen elbise, itibar” (Arat, 1979: 179), **Hrz.** *hil’at* “büyükler (padişah veya vezir) tarafından beğenilen kimseye giydirilen elbise” (Ata, 1997: 249), **Çağ.** *hil’at* “sultan ya da nüfuzlu bir devlet adamı tarafından takdir edilen kişiye verilen hususî elbise, armağan” (Berbercan, 2011: 387), **Kıp.** *hil’at* “(hükümdar tarafından verilen) elbise, kaftan” (Toparlı vd., 2014: 97), **Osm.** *hil’at* “hükümdârân ve vüzerâ tarafından birine hürmet ve mükâfât yerine giydirilen kaftan” (Sami, 2017: 460), *hil’atlemek* “hil’at giydirmek” (YTS, 2018: 119).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *halat* “1. dış giyim, hırka. 2. iş önlüğü. 3. saygı belirtisi olarak verilen kaftan” (Berdimuhamedow ed., 2015: I. 541), **YUyg.** *halat* “cübbe” (Necip, 2013: 160), **Özb.** *halat* “bornoz” (Yusupova, 2018: 92), **Tat.** *halat* “1. cübbe. 2. entari. 3. sabahlık” (Öner, 2015: 152), **Kzk.** *halat* “önlük, bornoz, entari, ropdöşambr” (Koç vd., 2021: 1006), **Krg.** *halat* “1. önlük, çalışırken giysinin kirlenmemesi için giyilen, gömlek tarzında olup etek boyu uzun olan, genellikle beyaz renkte iş giysisi. 2. sabahlık tarzında düğmesiz, iliksiz, iki tarafı birbirine kavuşturulmak suretiyle giyilen Asyalılara özgü elbise. 3. bornoz” (Arıkoğlu vd., 2018: 945), **Kklp.** *halat // hilla* “1. her türlü kumaştan dikilen ince giysi; cübbe. 2. iş elbisesi; gömleği. 3. doktorların vb.nin giydiği beyaz önlük. 4. hastanede hastaların giydiği gömlek” (Uygur, 2019: 195), **Kum.** *halat* “gömlek; entari” (Pekacar, 2011: 369), **KMlk.** *halat (II)* “önlük, sabahlık” (Tavkul, 2020: 183), **Nog.** *halat* “ceket” (Baskakov, 1963: 396), **Hks.** *halat (I)* “sabahlık, evde giyilen uzun elbise” (Naskali vd., 2017: 140), **Tuv.** *halat* “1. gömlek. 2. sabahlık. 3. bornoz” (Arıkoğlu vd., 2003: 48). Sözcüğün kökeni tartışmalıdır. Clauson Farsça olduğunu işaret eder (1972: 582). Nişanyan ise sözcüğün Arapça *xırka(t)* sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com). Tietze ise *hilat* sözcüğünün kökünü < Ar. *hil'at* “padişahın birine giydirdiği veya hediye ettiği kıymetli kaftan” sözcüğüne dayandırır (2016: III, 487).

2.2.1.80. iç çamaşırı

TT. “fanila, külot, sutyen gibi tene, iç giyilen giysi” (TS: 1143).

İç ve çamaşır sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.29 *çamaşır*

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.81. iç donu

TT. “pantolon içine giyilen uzun don, dizlik” (TS: 1144).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *işten* “iç don, diz donu” (Atalay, 1970: 94), **Osm.** *iç donı* “don, tuman, tuman paçası, günlük eşi, tümbân, tübbân, şelvâr” (Tulum, 2011: 947).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *iştan* “belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen giyecek” (Altaylı, 2018: 1670), **YUyg.** *iştan* “iç donu” (Necip, 2013: 180), **Özb.** *işton* “şalvar, şilvar, pantolon; iç çamaşırı” (Yusupova, 2018: 27), **Tat.** *iştan* “1. pantolon. 2. uzun

paçalı iç donu” (Öner, 2015: 161), **Kzk.** *ıştan* “uzun paçalı don” (Koç vd., 2019: 702), **Krg.** *ıştan* “kadın pantolonu, donu” (Yudahin, 2011: 361), **Bşk.** *ıştan* “külot, don” (Özşahin, 2017: 242), **Kum.** *ıştan* “iç donu, don” (Pekacar, 2011: 169), **Kklp.** *ıştan* “uzun ve şalvara benzer giysi, iç don” (Uygur, 2019: 207).

Türkler içe ve dışa giyilen giysileri birbirinden ayırmak için her ikisi için de farklı sözcükler kullanmışlardır. DLT’de geçen dışa giyilen giysiler için kullandıkları *taş tön* (Ercilasun vd., 2018: 860) ifadesi Türkiye Türkçesinde artık kullanılmamaktadır. İçe giyilen giysiler için kullandıkları *iç donu* sözcüğü ise < ET. *içton* “iç don, külot, pantolon” (Clauson, 1972: 21) sözcüğüne dayanır ve Türkiye Türkçesinde anlam daralmasına uğrayarak yaşamaya devam eder.

2.2.1.82. iç etek

TT. “kadınların giysi altına giydikleri etek, jupon” (TS: 1145).

İç ve *etek* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.55 **etek**
Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.83. içlik

TT. “içe giyilen çamaşır, iç gömleği” (TS: 1148).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *içlig* “hamile, gebe; iç tarafta bulunan” (Wilkens, 2021: 294), **Krh.** *içlik* “eğer keçesi, içlik” (Ercilasun vd., 2018: 661), **Hz.** *içlik* “içlik, astar” (Şimşek, 2019: II, 218), **Kıp.** *içlik* “içlik” (Toparlı vd., 2014: 106), **Osm.** *içlik* “gömlek üstüne giyilen bir çeşit yelek” (YTS, 2018: 125).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Krg. *içilik* “içlik, astar” (Arıkoğlu vd., 2018: 986), **Bşk.** *éslék* “1. kıyafetin astarı. 2. içlik” (Özşahin, 2017: 158), **Tat** *éçlék* “1. astar. 2. iç dolgusu” (Öner, 2015: 122), **Nog.** *işlik* “içlik” (Baskakov, 1963: 122), **KMlk.** *içlik* “astar kumaşı” (Tavkul, 2020: 197), **Kum.** *içirik* // *işlik* (I) “1. astar, astarlık. 2. tabanlık (ayakkabı için)” (Pekacar, 2011: 161) →

2.3.2.96. içirik

İçlik sözcüğünün kökünün *iç* sözcüğüne -lik ekinin getirilmesiyle oluştuğu bilinmektedir (Tietze, 2016: III, 568). Anadolu ağızlarında sözcük, *içlik* “iç gömleği; Frenk gömleği, mintan; içe giyilen, hırka, zıbın; pamuklu mintan; yelek” (DS, 2019: 2507), *işlik* (III) “mintan, gömlek; hanımların giydiği kısa ceket; iş elbisesi ya da iş önlüğü; yelek; astarlık bez” (DS, 2019: 2565) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.84. ihram

TT. “1. hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü 4. Yunanların, Romalıların, günümüzde de Berberilerin büründükleri geniş, beyaz, yünlü çarşaftan giysi” (TS: 1158).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *ihrām* “hac esnasında giyilen elbise” (Ünlü, 2012: 387), **Hrz.** *ihrām* “ihram, hacıların hac görevi sırasında giyindikleri dikişsiz elbise” (Ata, 2018: 183), **Kıp.** *ihrām* (I) “hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü” (Toparlı vd., 2014: 107), **Çağ.** *ihrām* “öerü, ihram” (Karasoy, 1989: 534), **Osm.** *ihrām* “Harem-i Şerîf’e girerken huccâcın büründükleri dikişsiz sevb ki yün veya pamuk ve ketenden olur. 2. urbânın büründükleri büyük yün çarşaf. 3. yere veya minder üzerine yayılan ve çarşaf ve yorgan gibi kullanılan havlu veya havsız yük yığını” (Sami, 2017: 68).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *ehram* (II) “1. hacıların Kabe’yi ziyaret müddetinde giydikleri dikişsiz elbise. 2. Bedevî Arapların giydikleri dikişsiz bol elbise” (Altaylı, 2018: 1007), **Kum.** *ihram* “hacıların kıyafeti” (Pekacar, 2011: 162).

İhram sözcüğünün kökünün Arapça *ihrām* “Bedevilerin ve Mekke’ye girerken hacıların giydikleri dikişsiz üstlük” sözcüğüne dayandığı bilinmektedir (Tietze, 2016: III, 580; www.nisanyansozluk.com)

2.2.1.85. ikaz yeleği

TT. “1. doğal afet zamanlarında enkaz kaldırılırken görevlilerin her an görülebilmeleri için giydikleri, fosforlu şeritleri bulunan yelek. 2. güvenlik görevlilerin giydiği fosforlu şeritleri bulunan, özel yelek” (TS: 1162).

İkaz ve *yelek* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.185 **yelek**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.86. ispanyol paça

TT. “dizden itibaren genişleyen pantolon paçası” (TS: 1211).

İspanyol ve *paça* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. Bk. 2.2.1.131 **paça**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.87. istanbulin

TT. “Tanzimattan Meşrutiyete kadar Türkiye’de kullanılan, yakası kapalı bir tür erkek ceketi” (TS: 1211).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. istanbulin “iş yaparken kullanılan gösterişli önlük” (Altaylı, 2018: 1651).

Sözcük *İstanbul* sözcüğü ile ilişkilidir. (Tietze, 2016: III, 647).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.88. iş donu

TT. “iş yaparken giyilen giysi” (TS: 1223).

İş ve *don* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. **2.2.1.47 don (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.89. işlik

TT. “2. gömlek” (TS: 1227).

İşlik sözcüğü, < ET. *iç* “iç, taraf” sözcüğüne isimden isim yapan *-lik* ekinin eklenmesiyle türemiştir (Tietze, 2016: III, 568).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *işlik* // *işluk* // *işlük* “mintan, gömlek; hanımların giydiği kısa ceket; iş elbisesi ya da iş önlüğü; yelek; astarlık bez (DS, 2019: 2566) şekillerinde kayıt altına alınmıştır.

2.2.1.90. iş önlüğü

TT. “önlük” (TS: 1228).

İş ve *önlük* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. **2.2.1.130 önlük**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.91. jaketatay

TT. “resmî ziyaret ve davetlerde erkeklerin giydikleri, arkası yırtmaçlı, etekleri uzun ve ön köşeleri yuvarlak kesilmiş ceket” (TS: 1243).

Jaketatay sözcüğü, Fransızca *jaquette* “bir cins resmî erkek elbisesi” (Tietze, 2016: III, 677; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüne dayanır.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.92. jartiyer

“çorapları dizin altında veya üstünde tutmaya yarayan lastikli bağ” (TS: 1244).

Sözcük Fransızca *jarretière* sözcüğüne dayanır (Tietze, 2016: III, 678; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.93. jile

TT. “kadınların genellikle bluz üzerine giydikleri kolsuz elbise” (TS: 1245).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *jilet* // *jiletka*, *jilə* “ceketin altından giyilen kısa, kolsuz ve yakasız giyim eşyası” (Altaylı, 2018: 1692), **Gag.** *jiletka* “yelek” (Baskakov, 1991: 124), **Kaz.** *jeletke* “yelek” (Koç vd., 2019: 182), **Krg.** *jilet* “cepken, yelek” (Arıkoğlu vd., 2018: 1020).

Kum. *jilet* “yelek” (Pekacar, 2011: 171).

Kökeni tartışmalıdır. Kubbealtı Lugatı’nda *jile* sözcüğünün < Fr. *gilet* “daha çok hanımların giydikleri ipekten veya diğer kumaşlardan yelek” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmiştir (2022). Sözcüğün Türkiye Türkçesi *yelek* sözcüğünden alıntı olduğu da düşünülmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.94. jüpon

TT. “iç etek” (TS: 1246).

Jüpon sözcüğü, Fransızca *jüpon* “sokakta giyilen üstlük; iç etek” sözcüğüne dayanır (Tietze, 2016: III, 681; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.95. kaban (II)

TT. “çeşitli kumaşlardan yapılmış, kalçaya kadar inen ve paltoya benzeyen üst giysisi” (TS: 1249).

Kaban sözcüğünün, Fransızca *caban* “paltoya benzeyen bir üst giysisi; gemici paltosu” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 28; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.96. kaftan

TT. “1. çoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi. 2. padişahların gönül almak, ödüllendirmek için birine giydirdikleri değerli kumaş veya kürkten yapılmış giysi, hilat” (TS: 1265).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *kaftan* “kaftan” (Ercilasun vd., 2018: 677), **Hz.** *kaftan* “kaftan” (Yüce, 1993: 133), **Kıp.** *kaftan* // *kahtan*, *kahtan* “kaftan” (Toparlı vd., 2014: 123), **Çağ.** *haftan* “kaftan” (Durgut, 1995: 333), **Osm.** *kaftan* “ekseriya taltif makâmında giydirilen üstlük, müzeyyen libâs” (Sami, 2017: 834).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kaftan* // *kaftan* // *koftan* “üstten giyilen uzun, bolca elbise” (Altaylı, 2018: 1698), **Gag.** *kaftan* “kaftan” (Baskakov, 1991: 127), **Tat.** *kaftan* “kaftan” (Öner, 2015: 256), **Özb.** *kapton* “eski bir üst giyim” (Asomiddinova, 1981: 51), **Kar.** *kaftan* “kaftan” (Aqtay vd., 2019: 322), **Hks.** *kaftan* “kaftan” (Naskali vd., 2017: 239).

Tietze, *kaftan* sözcüğünün Farsça *haftan* “çoğu ipek bir çeşit uzun, süslü üst giysisi” (2016: IV, 50) sözcüğünden alıntılandığını belirtir. Stachowski ve Nişanyan ise bu sözcüğün Eski Türkçe yazılı örneği bulunmayan **kap-ton* “cübbe” biçiminden alıntı olabileceğini ancak bunun kesin olmadığını belirtir (2019: 197; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.97. kap (II)

TT. “1. gövdeyi omuzların üstünden çepeçevre saracak biçimde yapılan bir tür üst giysisi. 2. kadınların giydiği kolsuz üstlük” (TS: 1302).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kap* (I) “paket” (Wilkens, 2021: 331), **Krh.** *kāp* “kap; tulum; çuval, torba” (Ercilasun vd., 663), **Hrz.** *kap* (I) “kabuk” (Ata, 1998: 199), **Kıp.** *kab* (II) “kılıf, muhafaza” (Toparlı vd., 2014: 121), **Osm.** *kab* “1. zarf, gılâf, mahfaza. 2. örtü, yüz, püşîde, lifâfe. 4. su ve yemek vesâire vaz‘ına mahsus evânî. 5. sahan, tabak. 6. çuval, torbafıçı ve her nevi vâsita-i hıfz ve nakil” (Sami, 2017: 786), *kap* [*kab*] “kabuk, kışır” (YTS, 2018: 137).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kap* (I) “genelde tilki derisinden yapılmış kısa pelerin” (Altaylı, 2018: 1712).

Kap sözcüğünün kökeni tartışmalıdır. Wilkens, sözlüğünde Çince olduğunu işaret ederken, Tietze ve Nişanyan Eski Türkçe *kab* “kap” sözcüğüne dayandığını belirtmiştir (Wilkens, 2021: 331; Tietze, 2016: IV, 25; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.98. kapaniçe

TT. “padişah ve yüksek rütbeli din ve devlet görevlilerinin giydiği kolsuz, geniş yakalı kürk” (TS: 1305).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kapaniçe* “vaktiyle ricâl-i devlete mahsus olan ve geniş ve devrik yakalı muhteşem kürk” (Sami, 2017: 816).

Tietze'ye göre *kapaniça/kapaniçe* “padişahların giydikleri serasere kaplı kürk, kolsuz ve geniş devrik yakalı kürk” sözcüğü < Slav Bulgarcası *kabanitsa* sözcüğüne dayanır (2016: IV, 111).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *kapanca (II)* “özellikle bütün fidelerini soğuktan korumak amacıyla kamış ve ottan yapılmış örtü” (DS, 2019: 2631) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.99. kaput (I)

TT. “1. asker paltosu” (TS: 1312).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kaput* “külâh” (Tulum, 2011: 1094), *kaput* “askerîlerin üstlük esvâbı, yağmurluğu” (Sami, 2017: 788).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kapot* “1. kalın kumaştan yapılan ve evde giyilen kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 1713), **Kum.** *kapot* “entari (kadın entarisi)” (Pekacar, 2011: 174).

Kaput sözcüğünün Fransızca *capote* “kukuletalı palto, asker paltosu; at arabası örtüsü, otomobilin dış örtüsü” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 118; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kaput* “alılık, sersem” (DS, 2019: 2635) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.100. karpuz kol

TT. “bol büzgülü, kabarık, kısa giysi kolu” (TS: 1336).

Karpuz ve *kol* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur.

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.101. kaşkorse

TT. “ten üzerine giyilen ince kadın fanılası” (TS: 1347).

Tietze sözcüğün < Fr. *cachecorset* (*cache!* gizle! ve *korsa*) sözcüğünden alıntılandığını düşünmektedir (2016: IV, 165).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.102. kaşpusiye

TT. “hafif üstlük” (TS: 1347).

Tietze *kaşpusiye* “tozdan koruyan hafif manto” sözcüğünün < Fr. *cachepoussière* sözcüğünden alıntılandığını belirtmektedir (2016: IV, 166).

Sözcük tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.103. kazak (I)

TT. “1. baştan geçirilerek giyilen, genellikle kollu, örme üst giysisi. 2. jokeylerin giydiği, göz alıcı renklerde bir ceket türü” (TS: 1370).

Tietze’ye göre *kazak* sözcüğü < Fr. *casaque* “süvari ceket” sözcüğünden alıntılanmıştır (2016: IV, 193).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.104. kayık yaka

TT. “açıklığı omuzlara doğru olan, oval yaka” (TS: 1363).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *gıyık yaka* “erkek elbisesinin yaka kısmının yandan yapılması” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 531).

Kayık ve *yaka* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.4.1.57 *yaka*

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.105. kepenek (I)

TT. “çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük” (TS: 1392).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *kepenek* “keçeden yağmurluk” (Ünlü, 2012: 309), **Çağ.** *kepenek* “yağmurluk” (Durgut, 1995: 513), **Osm.** *kepenek* “yaponca, yağmurluk, köpenek, bürde, hırkâ, peşmine, bārānî” (Tulum, 2011: 1034), *kepenek* “tüylü buğday böceği” (Sami, 2017: 885), *kepenek* “keçeden yapılan kolsuz çoban yağmurluğu” (YTS, 2018: 146).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kzk. *kebenek* “kepenek” (Ercilasun vd., 1992: 466), **KMlk.** *gebenk (I)* “keçeden yapılmış kapüşonlu bir tür erkek giyimi” (Tavkul, 2020: 173).

Tietze *kepenek* sözcüğünün < T. “çobanların omuzlarına aldıkları keçeden giysi, aba” (2016: IV, 230) sözcüğüne dayandığını belirtmiştir. Nişanyan, sözcüğün Orta Türkçe *kebenek* “kalın yün üstlük, palto” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com). Hasan Eren ise sözcüğün Türk diyalektlerinde kullanılan *kep* “giysi” adından yapıldığını; Türkçeden, Farsçaya kapanak, kipanak “keçe veya yünden yapılmış kollu veya kolsuz giysi” ve Moğolcoya *kebeneg* “keçe veya yünden yapılmış yağmurluk” biçimleriyle geçtiğini belirtir (2020: 286). Kökeni ile ilgili bilgi için ayrıca bk. Stachowski, 2019: 217. Anadolu ağızlarında sözcük, *kepenek (I)*//*kepenk*

(I)//*kepinek* “çobanların omuzlarına aldıkları keçeden giysi, aba” (DS, 2019: 2746) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.106. *kerrake*

TT. “ince softan hafif ve dar bir üstlük” (TS: 1394).

Tarihi Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kerrâke* “ince softan hafif ve dar üstlük libâs ki vaktiyle tarîk-ı ilmî kıyafetinde giyilirdi (Sami, 2017: 892).

Sözcüğün, Arapça *karaka(t)* “külahlı bir tür cübbe” sözcüğünden alıntı olduğu düşünülmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.107. *kimono*

TT. “1. Japonların önden çapraz olarak kavuşan uzun ve geniş kollu ulusal giysisi. 2. geniş kollu sabahlık” (TS: 1442).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kimono* “1. Japon millî kıyafeti. 2. kolu özel şekilde kesilmiş kadın giysisi” (Altaylı, 2018: 1795), **Tat.** *kimono* “kimono” (Öner, 2015: 207), **Kzk.** *kimono* “kimono” (Koç vd., 2019: 252).

Kubbealtı Lugatı’nda *kimono* sözcüğünün < Fr. *kimono* “Japon kadın ve erkeklerinin, önden çapraz olarak kavuşturulup geniş bir kemerle tutturulan uzun etekli, uzun ve bol kollu millî kıyâfetleri; 2. geniş ve bol kollu sabahlık” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmiştir (2022).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.108. *kloş*

TT. “alt tarafı çan biçiminde genişleyen (etek)” (TS: 1454).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *klyoş* “1. kloş etek. 2. ispanyol paça” (Altaylı, 2018: 1283), **Özb.** *kloş* “ispanyol paça” (Üşenmez vd., 2016: 237), **Tat.** *klyoş* “kloş (etek biçimi)” (Öner, 2015: 219), **Krg.** *klyoş* “1. kloş etek. 2. İspanyol paça” (Arıkoğlu vd., 2018: 1283).

Kloş sözcüğünün Fransızca *cloche* “asıl manası çan” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 327; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.109. *kol kapağı*

TT. “giysi ve gömlek kolunun bileği örten bölümü” (TS: 1463).

Kol ve kapak sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.110. kolçak

TT. “1. yalnız başparmağı ayrı, diğer dört parmağı ayrı dikilmiş yün eldiven 3. ceket veya gömlek kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk 6. zırhın kola geçirilen parçası” (TS: 1462). → **2.4.1.32 kolçak**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kolçak* “ellik, destüvâne, bâzû-bend” (Tulum, 2011: 1135), *kolçak* “bileğe takılan yünden örme eldiven” (Sami, 2017: 859), *kolçak* // *kolçağ* “kola geçirilen kılıf” (YTS, 2018: 155).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kolçak* “1. çalışma esnasında, tandırda ekmek pişirirken, iş yaparken, kollara giyilen yen. 2. eskiden savaşlarda kollara takılan demir veya çelikten yapılmış özel kılıf, yen” (Altaylı, 2018: 2148), **Gag.** *kolçak* “1. kolluk, dirseğe kadar kola geçirilen kılıf. 2. dizlik” (Baskakov, 1991: 161), **Kar.** *kolçak* “kolçak” (Aqtay vd., 2019: 353).

Tietze ve Gülensoy *kolçak* sözcüğünün < Çağ. *kol* sözcüğüne -*çak* ekinin eklenmesiyle (bk. Tietze 2016: IV, 347; Gülensoy, 2018: 430) oluştuğunu belirtir. Nişanyan ise sözcüğün Eski Türkçe *kolçak* “kolcuk” sözcüğünden evrildiğini belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kolçak* (I) // *kolcak* (II) // *kolçağ* // *kolçah* // *koldakmaç* // *kolkaç* // *kolkan* // *kolluk* (II) // *kolşak* // *konşak* “ceket, gömlek ya da elbise kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğretili kolluk; gömleklerin kol ağzına dikilen parça; subaylarda rütbeyi göstermek üzere ya da süs olarak elbisenin omuzlarına takılan işaretli parça, apolet; eldiven; kadınların iş yaparken giydikleri giysi, önlük; dizlere kadar giyilen tabansız çorap; cepken, yelek, içlik gibi kolsuz giysi (DS, 2019: 2909) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.111. kolluk (I)

TT. “1. gömlek kollarının ucundaki iliklenen bölüm, manşet. 2. iş yaparken giysiyi korumak için bilekten dirseğe kadar kola geçirilen, genellikle koyu renkli kumaştan dikilmiş parça” (TS: 1463).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kolluk* “gömlek yenlerinin uçlarına takılan eğretî kolalı kolçak çifti: yakalık, kolluk” (Sami, 2017: 860), *kollık* // *kolluk* “kola giyilen zırh, kolçak” (YTS, 2018: 155).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *golluk* “kolluk” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 450).

Kolluk sözcüğü < ET. *kol* sözcüğüne isimden isim yapan *-luk* ekinin gelmesiyle türemiştir (Tietze, 2016: IV, 349; Gülensoy, 2018: 431).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kolluk* (III) // *kolçak* (I) “1. ceket, gömlek ya da elbise kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğretili kolluk; eldiven” (DS, 2019: 2912) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.112. korsaj

TT. “küçük, kısa korse” (TS: 1484).

Korsaj sözcüğü Fransızca *corsage* ”gövde şeklinde kadın iç çamaşırı” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: IV, 375; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.113. korse

TT. “1. ince görünmek için kullanılan esnek iç giysisi. 2. herhangi bir darbeden zarar görmemesi için boyna takılan, bel fitiği gibi durumlarda bedeni düzgün tutmaya yarayan nesne, sargaç” (TS: 1484).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *korse* “kadınların göğüslerini düzgün tutmak için elbisenin altına giydikleri balinalı sert ve dik yelek” (Sami, 2017: 848).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *korset* “1. bele bağlanan geniş kemer” (Altaylı, 2018: 1842), **Trkm.** *korset* “korse” (Ercilasun vd., 1992: 501), **Özb.** *korset* “korse” (Yusupova, 2018: 344), **YUyg.** *korset* “korse” (Necip, 2013: 501), **Tat.** *korsét* “korse” (Öner, 2015: 224), **Krg.** *korset* “korse” (Ercilasun vd., 1992: 500).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze’ye göre *korse* sözcüğü < İt. *corso* sözcüğüne dayanır (2016: IV, 374). Nişanyan’a göre ise Fransızca *corset* “gövde şeklinde kalın iç çamaşırı” sözcüğünden alıntıdır (www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.114. kostüm

TT. “1. ceket, pantolon ve bazen de yelekten oluşan erkek takım giysisi. 2. çoğunlukla sokakta giyilmek için dikilmiş kadın giysisi. 3. sinema ve tiyatrodan rol gereği giyilen kıyafetlerin genel adı” (TS: 1486).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kostüm* “1. kisvet, kıyâfet, ziyy. 2. bir çeşit kumaştan yapılan esvâb takımı; bir örnek ceketle pantolon ve yelek” (Sami, 2017: 852).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kostyum* “1. ceket, pantolon ve bazen de yelekten oluşan erkek elbisesi, kostüm. 2. tiyatro veya kıyafet balosu elbisesi” (Altaylı, 2018: 1845), **Trkm.** *kostyum* “erkek ve kadınların dış giyimi (ceket)” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 42), **Gag.** *kostyum* “takım elbise” (Baskakov, 1991: 163), **Tat.** *kostyum* “1. kostüm, takım elbise. 2. ceket ve etekten oluşan kadın giyimi, döpiyes” (Öner, 2015: 224), **Kzk.** *kostyum* “1. ceket. 2. kostüm, takım elbise” (Koç vd., 2019: 256), **Krg.** *kostyum* “1. takım, takım elbise. 2. ceket” (Arıkoğlu vd., 2018: 1328), **YUyg.** *kestüm* “ceket” (Necip, 2013: 195), **Özb.** *kostyum* “elbise, **Kum.** *kostum* “kostüm, takım elbise” (Pekacar, 2011: 182), **Nog.** *kostyum* “kostüm” // *kostyumluk* (Baskakov, 1963: 175), **Kkdp.** *kostyum* “kostüm; takım elbise” (Uygur, 2019: 280), **Tuv.** *kostyum* “kostüm” (Arıkoğlu vd., 2003: 71).

Kostüm sözcüğü, Fransızca *costume* “adet, alışkanlık; bir topluluğa özgü giyim tarzı, resmi giysi” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2016: IV, 377; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.115. kürk

TT. “1. bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu. 3. hayvan postundan yapılan giysi” (TS: 1563). → **2.5.1.66 kürk**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kürk* “kürk” (Wilkens, 2021: 444), **Krh.** *kürk* “kürk” (Clauson, 1972: 741), *kürk* “kürk” (Ercilasun vd., 2018: 757), **Kıp.** *kürk* “kürk; koyun derisi” (Toparlı vd., 2014: 169), **Çağ.** *kürk* “kürk” (Karasoy, 1989: 609).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kürk* “1. güzel ve yumuşak tüylü hayvanların derisinden yapılan kışlık giyim eşyası. 2. kıymetli kürkten yapılmış kadın veya çocuk giyim eşyası” (Altaylı, 2018: 1897), **Gag.** *kük* “kürk” (Baskakov, 1991: 159).

Eski Türkçeden günümüze kadar değişmeden ulaşan sözcüğün kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 311; Clauson, 1972: 741; Tietze, 2016: IV, 487; Gülensoy, 2018: 479; Stachowski, 2019: 243; Eren, 2020: 345; www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.116. külot

TT. “1. kısa, beli lastikli iç çamaşırı, don. 2. genellikle binicilerin giydikleri paçası dar, üst bölümü geniş pantolon” (TS: 1558).

Külot sözcüğünün, Fransızca *culotte* “kısa pantolon, şort” sözcüğünden geldiği bilinmektedir (Tietze, 2016: IV, 478).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.117. lastik

TT. “1. ayakkabı üzerine giyilen kauçuktan pabuç. 2. kauçuktan yapılmış ayakkabı. 7. korse. 8. uzun konçlu çorabın düşmesini önlemek için üst kısmına gelecek biçimde bacağı geçirilen esnek şerit. 9. kauçuktan yapılmış” (TS: 1576). → 2.3.1.28 **lastik**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *lastik* “1. kauçuk veya goma-lastikten mamûl olup, çekildikçe uzayan madde. 2. çamurdan muhafaza için potinin üzerine giyilen kauçuktan galoş” (Sami, 2011: 951).

Tietze ve Nişanyan *lastik* sözcüğünü Fransızca (sıfat) *élastique* “elâstik, esnek” sözcüğüyle ilişkilendirmiştir (2016: IV, 517; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *lastik* “çocukların kuş vurmak için kullandıkları sapan” (DS, 2019: 3068) anlamı da kayıtlıdır.

2.2.1.118. lata (II)

TT. “Osmanlılarda ilmiyenin giydiği bir üstlük türü” (TS: 1577).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *lata* “yakasıyla ve kolları setre biçiminde uzun ulemâ cübbesi” (Sami, 2017: 951).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

YUyg. *lata* “paçavra; kadınların pılı pırtısı” (Necip, 2013: 253).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *lâta (II)* “ulema giysisi, ilmiye sınıfından olanların giydiği, yakası ile kolları ceket biçiminde olan uzun cübbe; ceket” sözcüğünün Arapça *lâtiye* // *lâtiye* sözcüğüne dayandırır (2016: IV, 518). Nişanyan ise Fransızca *latte* “dar uzun ağaç veya metal parçası” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.119. lizöz

TT. “yatakta kadınların giydiği bir tür yün hırka” (TS: 1590).

Lizöz “kadınların yatakta otururken giymeleri için yapılmış önden açık yün hırka” sözcüğünün < Fr. *liseuse* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 547; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.120. makferlan

TT. “omuzdan yarı bele kadar inen pelerini olan palto” (TS: 1611).

Sözcük tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.121. maksi

TT. “2. maksi etek” (TS: 1613).

Tietze *maksi* sözcüğünün < Fr. *maxi* “(*maximum* kelimesinin kısaltılmışı, *mini*’nin tersi)” sözcüğünden alıntılandığını belirtmektedir (2018: V, 124).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.122. maksi etek

TT. “boyu topuklara kadar uzanan etek, maksi” (TS: 1613).

Maksi ve *etek* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.2.1.121 maksi, 2.2.1.55 etek**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.123. manşet

TT. “1. gömleğin kol ağzına geçirilen, genellikle çift katlı kumaştan yapılan bölüm, kolluk” (TS: 1622).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Krg. *manjet* “1. manşet, kolluk” (Arıkoğlu vd., 2018: 1513), **Tat.** *manjèt* “gömlek koluna takılan kol düğmesi, manşet” (Öner, 2015: 323).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *manşet (I)* “gömleğin kol ağzına geçirilen ve iki kat kumaştan yapılan kısmı” sözcüğünü Almanca *Manschette* sözcüğüyle ilişkilendirir (2018: V, 141).

Nişanyan ise sözcüğün, Fransızca *manchette* “yen, kolluk; matbaacılıkta hurufatın dizildiği matris, gazete başlığı” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.124. manto

TT. “kadın paltosu” (TS: 1624).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *manto* “üstlük sevb ki ekseriya kolsuz olur, alafranga harmânî envâ” (Sami, 2017: 973).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *manto* “genelde kürkten yapılan kadın paltosu” (Altaylı, 2018: 2314), **Gag.** *manta* “3. manto, kürk” (Baskakov, 1991: 172), **Özb.** *manto* “pelerin” (Yusupova, 2018: 276), **Tat.** *manto* “manto” (Öner, 2015: 323), **Krg.** *manto* “manto” (Arıkoğlu vd., 2018: 1514), **Kum.** *manto* “manto, kürk, manto” (Pekacar, 2011: 193).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *manto* “kadın paltosu” sözcüğünün < İt. *mánto* veya Fr. *mantó* sözcüğüyle ilişkilendirir (2018: V, 143). Nişanyan ise Fransızca *manteau* “kalın kumaştan yapılmış kolsuz üst giysi, palto” sözcüğünden alıntı olduğunu belirtir (www.nisanyansozluk.com).

2.2.1.125. mayo

TT. “deniz, göl, havuz vb. yerlere girerken veya güneşlenirken giyilen, tek parçadan oluşan giysi” (TS: 1639).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *mayo* “daha çok denize girerken giyilen ve vücuda yapışacak kadar dar olan kıyafet” (Altaylı, 2018: 2329).

Tietze ve Nişanyan’a göre *mayo* sözcüğü < Fr. *maillot* sözcüğüne dayanır (2018: V, 167; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.126. midi etek

TT. “boyu diz kapağını örten veya diz kapağından üç dört santim kadar aşağı ineabilen etek” (TS: 1679).

Midi ve *etek* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.2.1.55 **etek**

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.127. mini etek

TT. “boyu diz kapağından yukarıda olan, çeşitli kısalıkta etek” (TS: 1687).

Mini ve *etek* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.2.1.55 **etek**

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.128. mintan

TT. “1. yakasız, uzun kollu erkek gömleği. 2. gömlek üzerine giyilen kollu yelek” (TS: 1688).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *mintan* “belki < Fa. “*nīm-ten* “kollu yelek ki basma vesairenden yapılp, eski kıyafette gömleğin üstüne giyilir” (Sami, 2017: 1090).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *nimtən(ə)* “kolsuz kadın yeleği” (Altaylı, 2018: 2573).

Nimten (II) // mintan // minten “yakasız, uzun kollu erkek gömleği” sözcüğü < Fa. *nīmtan* sözcüğüne dayanır (Tietze, 2018: V, 338; Stachowski, 2019: 256; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *minten* “gömlek; yelek” (DS, 2019: 3203) şeklinde kayıt altına alınmıştır.

2.2.1.129. mont

TT. “kumaştan veya deriden yapılan, genellikle belden kemerli, üstünde cepleri bulunan, gömlek, hırka vb. üzerine giyilen kısa, hafif giysi” (TS: 1696).

Tietze *mont* “kısa kadın veya erkek ceket” sözcüğünün < İngiliz generali Montgomery’nin adının kısaltılmışı olan *montgomery* sözcüğünden geldiğini belirtir (2018: V, 241). Nişanyan’da sözcüğün, II. Dünya savaşında İngiliz mareşali olan Bernard Montgomery of Alamein’in isminden türediğini söyler (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır

2.2.1.130. önlük

TT. “1. herhangi bir iş genellikle de yemek yaparken giysi kirlenmesin diye giyilen, boyundan askılı ve bele bağlanan örtü, iş önlüğü. 2. laboratuvar, tezgâh vb. yerlerde çalışırken giysinin kirlenmemesi için giyilen, gömlek tarzında olup etek boyu uzun olan, genellikle beyaz renkte giysi. 3. ilköğretim öğrencilerinin giydiği bir örnek giysi. 4. küçük çocuklara yemek yedirirken üstlerini korumak için boyunlarına bağlanan örtü” (TS: 1855).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *ənlük (II) // önlük (I)* “önlük” (Altaylı, 2018: 1128), **Trkm.** *önlük* “önlük” (Ercilasun vd., 1992: 679), **Kar.** *önlük* “önlük” (Aqtay vd., 2019: 307).

Önlük sözcüğü < ET. *ön* “ön” (Clauson, 1972: 167) sözcüğüne -*lUk* ekinin getirilmesi ile türemiştir (Gülensoy, 2018: 540).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.131. paça

TT. “1. pantolon, don, şalvar vb. giyeceklerde bacakların çıktığı aşağı bölüm” (TS: 1873).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *paça* “tavşan paçası” (Tulum, 2011: 1437), *paça* “1. bacağın alt tarafı, dizden aşağısı. 2. şalvar ve pantolon gibi esvabın bacağın ortasına gelen yeri, ayak geçecek delikleriyle üst taraf. 3. koyun, keçi ve sığırın ayrıca satılan dizden aşağı ayak ve baldırları. 4. bu ayaklardan yapılan yemek. 5. hayvanın paçaları postundan yapılan kürk” (Sami, 2017: 268).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *paça* “2. pantolon paçası” (Baskakov, 1991: 190), **Özb.** *poça* “paça” (Yusupova, 2018: 445).

Paça // *payçe* “kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı; pantolon gibi giyeceklerin dizden aşağıda kalan kısımları” sözcüğü < Farsça *pāça* sözcüğüyle ilişkilendirilmiştir (Tietze, 2018: VI, 262; Stachowski, 2019: 175; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *paç* (V) “şalvar ve donun dizden aşağı olan bölümü” (DS, 2019: 3377), *paça* (IV) 1. iki ayak arası. 2. ayak bileği (DS, 2019: 3377)” şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.132. palto

TT. “soğuk havalarda öbür giyeceklerin üstüne giyilen kalın kumaştan giysi” (TS: 1878).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *palto* “üstten giyilen kış libâsı” (Sami, 2017: 272).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *palto* “kalın kumaştan yapılmış üstten giyilen uzun kış elbisesi” (Altaylı, 2018: 2688), **Trkm.** *paltun* “kaban” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 187), **Gag.** *paltö* // *palton* // *palto* “palto” (Baskakov, 1991: 191), **Özb.** *palto* “palto” (Yusupova, 2018: 446), **YUyg.** *pelto* “palto” (Necip, 2013: 318), **Kzk.** *palto* “manto, palto” (Koç vd., 2019: 466), **Krg.** *palto* “palto” (Arıkoğlu vd., 2018: 1718), **Tat.** *palto* “palto” (Öner, 2015: 377), **Kum.** *pal'to* “palto; manto” (Pekacar, 2011: 228), **KMlk.** *palton* “palto” (Tavkul, 2020: 291), **Nog.** *palto* “kaban” (Baskakov, 1963: 265), **Kklp.** *pal'to* “palto” (Uygur, 2019: 450), **Hks.** *pal'to* “palto” (Naskali vd., 2017: 357), **Tuv.** *pal'to* “palto” (Arıkoğlu vd., 2003: 87).

Palto “soğuk havalarda elbise üzerine giyilen, kalın kumaştan yapılmış giyecek” sözcüğü, < Fr. *paletot* sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2018: VI, 279; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *palto* “ceket” (DS, 2019: 3389) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.133. pantolon

TT. “belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen giyecek” (TS: 1881).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *pantolon* “alafranga kıyâfette dar ve iki bacağına beheri yukarıya kadar ayrı düz kisve” (Sami, 2017: 273).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *pantolon* “pantolon” (Aqtay vd., 2019: 312).

Tietze *pantolon // pantolon // pantolon // pantol // pantul // pantur* “belden başlayan ve bacakları ayak bileklerine kadar inen giyecek” sözcüğünün < Fr. *pantolon* sözcüğünden alıntılandığını düşünmektedir (2018: VI, 287). Nişanyan ‘da sözcüğün Fransızca’da aynı anlama gelen *pantolon* sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com). Anadolu ağızlarında sözcük, *pantol/pantor/pantul/pantur* “pantolon” (DS, 2019: 3394) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.134. pardösü

TT. “serin havalarda öbür giysilerin üzerine giyilen, paltodan ince üstlük” (TS: 1889).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *pardesü* “yazlık ince palto ki başlıca setreyi tozdan muhâfaza için sokakta giyilir” (Sami, 2017: 269).

Sözcük, Fransızca *pardessus* “elbise üzerine giyilen üstlük; ceket üstüne giyilen üstlük; ince kumaştan yapılmış palto” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2018: VI, 300; Stachowski, 2019: 277; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.135. parka

TT. “1. genellikle askerin açık hava eğitimi ve manevra sırasında giydiği soğuğa karşı koruyucu, başlıklı bir tür üstlük. 2. genellikle gençlerin giydiği başlıklı bir tür üstlük” (TS: 1889).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür. Tietze *parka* “soğuktan koruyan, kapüşonlu ve astarlı deri ceket” sözcüğünün bir Eskimo dilinden geldiğini belirtir (2018: VI, 301). Nişanyan ise sözcüğün İngilizce *parka* “Eskimo ve Aleutlara özgü hayvan postu ceket, anorak” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.136. **pelerin**

TT. “omuzlardan aşağı dökülen, geniş, kolsuz bir tür üstlük” (TS: 1908).

Sözcük, Fransızca *pélérine* “hacı giysisi, eskimiş cübbe” sözcüğünden alıntılanmıştır (Tietze, 2018: VI. 343; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.137. **penye**

TT. “1. dokumacılıkta özel araçla apresi yapılmış bir tür ince kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış üst giysisi” (TS: 1911). → 2.5.1.88 **penye**

Penye “penye makinelerinde taranıp temizlenmiş, çok kaliteli ince pamuk ipliği; iç çamaşırı ve astar yapımında kullanılan pamuklu örme bir kumaş türü” sözcüğünün < Fr. *peignée* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI, 351; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.138. **penuvar**

TT. “bir tür sabahlık” (TS: 1911).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.139. **peş (I)**

TT. “2. elbisenin etek kısmı” (TS: 1917).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *feş* “pelerin” (Nalbant, 2005: 1201), **Osm.** *peş* “bazı elbisenin yanlarına ilâve olunan müsellesü’ş-şekl parçalara derler” (Sami, 2017: 280).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *peş* “etek” (Baskakov, 1991: 195), **Kklp.** *peş* “elbisenin eteği, etek kısmı” (Uygur, 2019: 463).

Tietze ve Nişanyan *peş* sözcüğünün Farsça *paş* “at yelesi, saç perçemi, sarığın veya eteğin sarkan ucu; at yelesi; kemerin veya türbanın ucu, püskü” sözcüğüne dayandığını belirtir (2018: VI, 366; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük *peş* (*I*) “yüzü dönük, ters” (DS, 2019: 3437), *peşdil* // *peşlik* “kadınların önlerine bağladıkları iş önlüğü” (DS, 2019: 3437) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.140. peştamal

TT. “1. hamamda örtünmek için kullanılan ince dokuma. 2. iş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma. 3. başa ve omuzlara örtülen dokuma” (TS: 1918). → **2.1.1.53 peştamal**

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *peşband* “önlük, vücudun ön tarafına bağlanan kumaş” (Yusupova, 2018: 364), **YUyg.** *peştan* “önlük” (Necip, 2013: 320), **Kar.** *peştımal* “peştamal” (Aqtay vd., 2019: 316).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.1.1.53 peştamal**.

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.141. pijama

TT. “iki parçadan oluşan yatak giysisi” (TS: 1923).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *pijama* “yatarken giyilen hafif giyecek” (Altaylı, 2018: 2738), **Özb.** *picama* “pijama” (Üşenmez vd., 2016: 365), **Krg.** *pijama* “pijama” (Arıkoğlu vd., 2018: 1728), **Kzk.** *pijama* “pijama” (Koç vd., 2021: 737), **Kum.** *pidjam* “pijama” (Pekacar, 2011: 232), **Nog.** *pijama* “pijama” (Baskakov, 1963: 268), **Kklp.** *pijama* “pijama” (Uygur, 2019: 465), **Tuv.** *pijama* “pijama” (Arıkoğlu vd., 2003: 88).

Pijama sözcüğünün, Fransızca *pyjama* “bacak elbisesi; Hindistan’a özgü hafif, bol pantolon” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022: www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.142. potur

TT. “1. arka tarafında kırmaları çok, bacakları dar bir pantolon türü” (TS: 1942).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *potur* “1. Kırmalı buruşuk şey. 2. kışında kırmaları çok bacakları sıkı kisve” (Sami, 2017: 283).

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Stachowski, Eren ve Nişanyan *potur* sözcüğünün, Ermenice *potor* “kırmalı ve potlu; arka tarafında kırmaları çok, bacakları dar bir tür pantolon” sözcüğünden alıntılandığını düşünmektedir (2019: 283; 2022: 428; www.nisanyansozluk.com;). Ancak Nişanyan bu bilginin kesin olmadığını da bildirir (www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *potur* “yüzünde çiçek bozuğu olan, çöpür; gövde yapısı çirkin; bir çeşit ayakkabı; budaklı ağaç; alçak ve sık çalılıkların arasındaki, altındaki boşluk; çay bardağı” (DS, 2019: 3478) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.143. reglan

TT. “2. pelerinli bir çeşit palto” (TS: 1970).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *reklan* “kolları omuzla beraber kesilmiş ve dikilmiş palto” (Altaylı, 2018: 2815).

Kubbealtı Lugatı’nda *reglan* sözcüğünün < İng. *raglan* “(Lord Raglan’ın adından) elbise, palto vb. giyeceklerde boyundan başlayan ve omuz dikişi bulunmayan kol biçimi” sözcüğünden dilimize geçtiği belirtilmiştir (2022).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.144. rop

TT. “çoğu tek parça kadın giysisi” (TS: 1983).

Kubbealtı Lugatı’nda *rop* sözcüğünün < Fr. *robe* “kadın elbisesi” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmiştir (2022).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.145. ropdöşambır

TT. “erkeklerin evin içinde kıyafetlerinin üzerine giydikleri üstlük” (TS: 1983).

Ropdöşambır sözcüğünün < Fr. *robe de chambre* “evde gecelik veya pijama üstüne giyilen üstlük” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.146. rüzgarlık

TT. “2. rüzgârdan korunmak için giysilerin üstüne giyilen bir üstlük türü” (TS: 1991).

Rüzgarlık sözcüğünün < Fa. *rozgār* (Tietze, 2018: VI, 509) sözcüğüne *-lik* ekinin getirilmesi ile türediği açıktır.

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *rüzgarlık* “geminin dengesini sağlayan direk” şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.147. sabahlık

TT. “1. sabahları yataktan kalkınca geçici olarak giyilen üstlük” (TS: 1995).

Sabahlık sözcüğü < Ar. *ṣabāḥ* “sabah” (Tietze, 2016: 106) sözcüğüne *-lik* ekinin getirilmesiyle türemiştir.

Sözcük, tarihî ve Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.148. sako

TT. “paltoya benzer bir tür üstlük” (TS: 2015).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *saho//sako//sakko* “üste giyilen eski çeşit uzun bir nevi ceket” sözcüğünün Yunanca *sakkos* (2019: VII, 148) sözcüğünden geldiğini belirtir. Nişanyan ise sözcüğün, Fransızca *sacco* “gevşek ve şekilsiz palto” sözcüğünden alıntılandığını, Eski Yunanca aynı anlama gelen *sakkos* sözcüğü ile ise eş kökenli olduğunu belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *saḥol//sağol//saḥu* “ceket” şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.149. samur kürk

TT. “sansar veya sincap derisinden yapılan kürk” (TS: 2024).

Tarihî türk Yazı Dillerinde:

Osm. *samur kürki* “semmür kürki” (Tulum, 2011: 1546).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *samur kürk* “samur kürk” (Aqtay vd., 2019: 378).

Samur ve *kürk* sözcüklerinin birleşimi ile oluşmuştur. Bk. 2.2.1.115 **kürk**

2.2.1.150. sargaç

TT. “korse” (TS: 2034).

Sargaç sözcüğünün, < ET. *saru-* “sarmak” (Clauson, 1972: 844) fiilinden türeyen bir isim olduğu düşünülmektedir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.151. sari

TT. “1. Hint kadınlarına özgü giysi” (TS: 2038).

Kökeni tartışmalıdır. Kubbealtı Lugatı'nda *sari* sözcüğünün İngilizce *sari* “[Hint dilinden] Hint kadınlarının tek parça kumaşın vücûda sarılmasından ibâret olan millî kıyâfeti” sözcüğünden dilimize geldiği belirtilmiştir (2022). Nişanyan ise sözcüğün, Arapça *sāri* “aktı, yayıldı, bulaştı” fiilinden türediğini belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.152. saya

TT. “1. ayakkabının yumuşak olan üst bölümü. 4. kadın giysisi. 5. iş önlüğü” (TS: 2046).

→ 2.3.1.43 saya

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *şaya* // *saya* (I) “üstten giyilen iş gömleği” (YTS, 2018: 194).

Kökeni tartışmalıdır. (bk. Stachowski, 2019: 295; Eren, 2020: 451; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *saya* “1. kundura yüzü; kundura yüzündeki dikişler; yeldirme; manto; kadın giysisi, entari; yelek, cepken; al şerit ile süslenmiş ak gelin giysisi; eteklik; iş önlüğü; elde bükülen pamuktan dokunmuş ak ceket; üçetek” (DS, 2019: 3559) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.153. slip (II)

TT. “paçasız ve sıkıca saracak biçimde dikilmiş erkek donu” (TS: 2127).

Sözcük, İngilizce *slip* “dar ve uzun kesilmiş şey, şerit; kağıt veya kartondan pusula” sözcüğünden alıntıdır (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.154. smokin

TT. “özel günlerde erkeklerin giydiği önü açık, ceketini genellikle ipek yakalı takım giysi” (TS: 2127).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *ismokin* “resmi erkek giyimi” sözcüğünün < İng. *smoking (jacked)* sözcüğünden alıntılandığını düşünmektedir (2019: VII, 642). Nişanyan ise Fransızca *smoking* “yarı-resmî vesilelerde giyilen kuyruksuz erkek ceketini” sözcüğünden alıntılandığını belirtmiştir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.155. sosis yaka

TT. “örüldükten sonra dışarıya doğru kıvrılan ve sosis biçimini andıran yaka” (TS: 2143).

Sosis ve *yaka* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.4.1.57 yaka**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.156. sutyen

TT. “sütyen” (TS: 2176).

Sözcüğün, Fransızca *soutien-gorge* “göğüs desteği, göğüslük” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.157. süveter

TT. “genellikle altına gömlek veya bluz giyilen kolsuz kazak” (TS: 2192).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *sviter* “genelde altına gömlek veya bluz giyilen kazak, yünden örme yelek” (Altaylı, 2018: 3099), **Özb.** *sviter* “kazak” (Yusupova, 2018: 322), **Tat.** *svitër* “süveter” (Öner, 2015: 425), **Kzk.** *sviter* “bir tür kazak” (Koç vd., 2021: 794), **Krg.** *sviter* “kazak, örme üst giysisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1880), **Kum.** *sviter* “süveter” (Pekacar, 2011: 306), **Tuv.** *sviter* “süveter” (Arıkoğlu vd., 2003: 96).

Tietze ve Nişanyan *süveter//süeter//svetar* “genellikle altına gömlek veya bluz giyilen kolsuz kazak” sözcüğünün < İng. *sweater* sözcüğüne dayandığını belirtir. (Tietze, 2018: VI. 533; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.158. şalvar

TT. “genellikle ağı çok bol olan, bele bir uçkurla bağlanan, geniş bir pantolon türü” (TS: 2200).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *şalvar* “şalvar” (Toparlı vd., 2014: 249), **Osm.** *şalvar* “şilvar, çakşır, çintiyan” (Tulum, 2011: 1636), *şalvar* “şalvar” (Sami, 2017: 614).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şalvar* “1. vücudun alt kısmına giyilen ve bacaklara ayrı ayrı geçecek şekilde yapılmış giyecek. 2. genelde ağı çok bol olan, bele bir uçkurla bağlanan geniş bir tür pantolon” (Altaylı, 2018: 3113), **Trkm.** *calbar* “erkek giyim, şalvar” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 626), **Gag.** *şalvar* “şalvar” (Baskakov, 1991: 231), **Özb.** *şalvar // çolvor* “şalvar” (Yusupova, 2018: 539, 588), **YUyg.** *şalvur* “şalvar, geniş pantolon” (Necip, 2013: 374),

Tat. *çalbar* // şarovar “1. pantolon. 2. şalvar, geniş paçalı pantolon” (Öner, 2015: 89), **Kzk.** *şalbar* “pantolon, şalvar” (Koç vd., 2019: 658), **Krg.** *çalbar* “şalvar” (Yudahin, 2011: 247), **Bşk.** *salbar* “pantolon; şalvar” (Özşahin, 2017: 494), **Kum.** *şalbar* “pantolon; şalvar” (Pekacar, 2011: 307), **KMlk.** *şalbar* “pantolon” (Tavkul, 2020: 327), **Nog.** *şalbır* “pantolon” (Baskakov, 1963: 402), **Kklp.** *şalbar* “şalvar” (Uygur, 2019: 527), **Hks.** *çañmar* “paçaları çizmelerin üstünde giyilen bir tür pantolon” (Naskali vd., 2017: 78), **Tuv.** *şarovar* “şalvar” (Arıkoğlu vd., 2003: 98).

Şalvar “genellikle ağı çok bol, bele uçkurla bağlanan geniş don” sözcüğünün Farsça *şalvār* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Stachowski, 2019: 313; Tietze, 2019: VII, 552; Eren, 2020: 482; www.nisanyansozluk.com;). Sözcük Türkçeden komşu dillere de geçmiştir (Karaağaç, 2008: 783).

2.2.1.159. şort

TT. “paçaları dizlerin yukarısında olan kısa pantolon” (TS: 2230).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şort* “kısa pantolon” (Altaylı, 2018: 3170), **Kzk.** *şortı* “şort” (Koç vd., 2019: 678).

Kubbealtı Lugatı’nda *şort* sözcüğünün < İng. *short* “genellikle spor yaparken giyilen, paçaları dizlerin yukarısında kalan çok kısa pantolon” sözcüğünden geldiği gösterilmiştir (2022). Nişanyan’da sözcüğün İngilizce *short trousers* “kısa pantolon” deyiminden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.160. şapşal yaka

TT. “dökümlü ve geniş yaka” (TS: 2204).

Şapşal ve yaka sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.4.1.57 yaka

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.161. şömiz

TT. “1. gömlek” (TS: 2231).

Şömiz “adınların giydiği uzun kollu, manşetli, erkek gömleği gibi kalkık yakalı, önden düğmeli (bluz, elbise)” sözcüğü < Fr. *chemisier* sözcüğünden alıntılanmıştır (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.162. takım

TT. “6. takım elbise” (TS: 2248).

Takım sözcüğünün < ET. *tak-* “takmak, iliştmek, düzeltmek” (Clauson, 1972: 464) sözcüğünden türediği düşünülmektedir.

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.163. takım elbise

TT. “ceket ve pantolondan oluşan giysi, takım” (TS: 2249).

Takım ve *elbise* sözcüklerinin birleşimi ile oluşmuştur. Bk. 2.2.1.162 takım, 2.2.1.50 elbise

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.164. tarlatan

TT. “kabarık görüntü vermek için değişik malzemelerle yapılan bir tür iç giysisi” (TS: 227).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.165. tayt

TT. “1. bacakları sıkı saran özel kumaştan yapılmış bir pantolon türü. 2. sızmaz, su geçirmez bir kumaştan yapılmış şort giysi” (TS: 2291).

Tayt sözcüğünün, İngilizce *tight* “sıkı; aynı anlamda” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.166. tayyör

TT. “ceket ve etekten oluşan kadın giysisi” (TS: 2291).

Tayyör sözcüğü, Fransızca *tailleur* “etek ve ceketten meydana gelen takım hâlindeki kadın giyeceği” (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com) sözcüğünden alıntılanmıştır.

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.167. tefarik

TT. “1. genellikle kırmızı, beyaz ve mor kumaştan dikilen, gömlek ve şalvardan oluşan, kol ağızları, paça kenarları ile şalvarın yanları işlenmiş kadın giysisi” (TS: 2298).

Kubbealtı Lugatı’nda *teleferik* sözcüğünün < Ar. *tefrîk* “parça parça ayırmanın çoğul şekli” sözcüğünden alıntılandığı gösterilmiştir (2022).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *tefarik* “güzel kokulu bir bitki kökü” (DS, 2019: 3860) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.168. *tennure*

TT. “mevlevî dervişlerinin giydiği kolsuz, yakasız, yırtmaçlı, beli kırmalı, uzun ve geniş giysi” (TS: 2322).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *tennûre* “ocağ, baca, kâmin, ateşlik” (Tulum, 2011: 1752), *tennûre* “mevlevî dervişlerinin sema esnâsında giydikleri geniş etekli bir nevi libâs, eteklik” (Sami, 2017: 351).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *tennure* sözcüğünün < Ar. *tennûre* “mevlevî dervişlerinin sema esnâsında giydikleri geniş etekli bir nevi libâs, eteklik” sözcüğünden dilimize geçtiğini belirtmiştir (2019: VIII, 351). Nişanyan ise sözcüğün Arapça ve Farsça *tannûr* “fırını tandır” sözcüğünden alıntılandığını belirtmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.169. *tişört*

TT. “genellikle kısa kollu, pamuklu spor giysi” (TS: 2359).

Tietze ve Nişanyan’a göre *tişört* sözcüğü < İng. *tshirt* sözcüğünden alıntılanmıştır (2019: VIII, 225; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.170. *topukdöven*

TT. “etekleri yere kadar uzanan kadın giysisi” (TS: 2373).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.171. *tozluk*

TT. “pantolonun paçasını tozdan korumak için ayakkabının üzerine geçirilip düğmelenen veya dizden aşağı uzanarak ayağın üstünü örten dar paçalık, getr” (TS: 2377).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *tozlık* “çedik, tomağ, postal” (Tulum, 2011: 1780), *tozluk* “baldırı tozdan muhâfaza eden çuha paçalık ki eğreti veya potura bitişik olur” (Sami, 2017: 354), *tozluğ* “çadır kapısına asılan perde” (YTS, 2018: 224).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Hks. *tuzalîh* “1. (kadın giysisinde) Diz seviyesinde büzgü. 2. Eteğinde büzgü olan bayramlık kadın giysisi” (Naskali vd., 2017: 536)

Tozluk sözcüğü < ET. *tōz* “toz” (Clauson, 1972: 570) sözcüğüne *-lik* eki getirilmesiyle türemiştir.

2.2.1.172. trençkot

TT. “içi astarlı, kemerli, su geçirmez pardösü, yağmurluk” (TS: 2381).

Sözcüğün, İngilizce *trench coat* “I. Dünya Savaşı’nda İngiliz ordusunda kullanılan su geçirmez üstlük” deyiminden alıntılandığı düşünülmektedir (www.nisanyansozluk.com). Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.173. tulum

TT. “4. göğüs ve pantolon bölümü bitişik giysi” (TS: 2385).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *tulum* “silâh, tedbir” (Ercilasun vd., 2018: 899), **Hrz.** *tulum* “tulum, yiyecek ve içeceğin korunması için konulan kap” (Ata, 1997: 647), **Kıp.** *tulum (II)* // *ṭulum* “tulum” (Toparlı vd., 2014: 283), **Osm.** *tulum* “hayvanın bütün çıkarılmış derisinden ibâret kp ki pekmez, bal, yağ, sirke veya su gibi mâiyât, yahut peynir vesâire vaz‘ına mahsus olur. 2. nefesle şişirilip, bir yandan sıkılmakla, bir ucuna merbut bulunan düdük çalınan deri. 3. iki tahtadan ibâret ve bir tulum taklidinde bulunan kürk kıtası” (Sami, 2017: 706).

EDPT’de *tulum* “tulum; silah” (Clauson, 1972: 500) şeklinde tanıklanan sözcük, Nişanyan’a göre Moğolca *tulum* “deri torba” sözcüğünden alıntılanmıştır (www.nisanyansozluk.com). Türkiye Türkçesinde farklı anlamlarda karşımıza çıkan sözcüğün tarihsel ve etimolojik açıklamalarında giyim kuşam anlamına rastlanmamıştır. Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *tulum* “kadın giysisi; avcıların gölde ıslanmamaları için giydikleri, çoğunlukla keçi derisinden yapılmış bir çeşit pantolon” (DS, 2019: 3990) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.174. tuman

TT. “don, şalvar” (TS: 2385).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *tunban* “iç donu, tuman” (Atalay, 1970: 286), **Osm.** *tuman (II)* “don, iç donı, tuman paçası, tuman çakşiri, günlük eşi, şelvâr, tümbân (<tünbân), tübbân” (Tulum, 2011: 1783), *tuman* // *ṭuman (I)* // *tumman* “don; pehlivan kispeti” (YTS, 2018: 224).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *tuman* “1. beden belden aşağısına giyilen, değişik şekillerde, genelde kadın giysisi, eteklik. 2. beli lastikli erkek pantolonu, kısa pantolon, potur. 3. iç donu, külot” (Altaylı, 2018: 3370), **Kar.** *tuman* “tuman, pantolon” (Aqtay vd., 2019: 465).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze'ye göre *tuman* // *tumman* // *tomman* // *tumançah* // *tuva* // *toman* // *tümen* // *toban* // *tıman* “don, şalvar”, Stachowski'ye göre *tuman* // *duman* // *duban* “bir pantolon türü”, Eren'e göre *tuman*, *duman* < *tuban* “don, şalvar” şekillerindeki sözcük < Fa. *tunbān* “kısa pantolon” (2019: VIII, 272; 2019: 332; 2020: 526) sözcüğüne dayanmaktadır. Gülensoy'a göre ise “don, şalvar” anlamındaki *tuman* (I) sözcüğü, Eski Türkçe, Orta Türkçe *ton* “giysi” sözcüğüne *-man* eki getirilmesiyle türemiştir (2018: 767).

Anadolu ağızlarında sözcük, *tuman* // *tumman* // *tomman* // *tumançah* // *tuva* // *toman* // *tümen* // *toban* // *tıman* “don, şalvar” (DS, 2019: 3991) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.175. **tunik**

TT. “pantolon veya etek üzerine giyilen, dizlere kadar inen üst giysisi” (TS: 2386).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.176. **tuvalet**

TT. “3. gece kıyafeti” (TS: 2394).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *tualet* “3. görkemli, debdebeli, ihtişamlı elbise, elbise, giyecek” (Altaylı, 2018: 3367).

Tuvalet sözcüğünün, Fransızca *toilette* “yıkama, tarama, süslenme işi; kadın giyim ve donanımı; giyim ve makyaj odası; hela” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2019: VIII, 286; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.177. **ten fanılası**

TT. “doğrudan doğruya ten üzerine giyilen ince fanila” (TS: 2322).

Ten ve *fanila* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.2.1.58 **fanila**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.178. **uzun etek**

TT. “1. etek boyu dizin altında olan giysi, maksi” (TS: 2438).

Uzun ve *etek* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. Bk. 2.2.1.55 **etek**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.179. **üç etek**

TT. “genellikle köylü kadınlarının giydiği üç ayrı etekten oluşmuş özel bir giysi” (TS: 2442).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *üçetək* “etekleri daha geniş bir tür aba” (Altaylı, 2018: 3431), **Trkm.** *üçetek* “yere kadar uzun; yanları yırtmaçlı; önü boydan boya açık giysi” (TG: 64).

Üç ve *etek* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.2.1.55 etek**

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *üçetek* “eskiden erkeklerin, şimdi kimi köylerde kadınların giydiği bir çeşit giysi” (DS, 2019: 4058) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.180. veston

TT. “erkek ceketi” (TS: 2483).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.181. vizon kürk

TT. “vizon derisinden yapılan iyi işlenmiş kürk” (TS: 2488).

Vizon ve *kürk* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.2.1.115 kürk**

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.2.1.182. yağmurluk

TT. “1. yağmurdan korunmak için üste giyilen giysi, trençkot, empermeabl” (TS: 2503).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *yağmurluk* “yaponca, kepenek, köpenek, bürde, hırka” (Tulum, 2011: 1855), *yağmurluk* “yağmurluk, yağmurlu havada giyilen üstlük, libâs” (Sami, 2017: 1185).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

YUyg. *yamğurluk* “2. yağmurluk” (Necip, 2013: 457), **Kum.** *yağurluk* “yağmurluk” (Pekacar, 2011: 383).

Yağmurluk sözcüğü, < ET. *yagmur* (< ET. *yağ-*) sözcüğüne isimden isim yapan *-lik* eki getirilmesiyle oluşmuştur (Tietze, 2019: IX, 127).

Anadolu ağızlarında sözcük, *yağmurluk* “yağmurluk” (DS, 2019: 4126) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.183. yamçı

TT. “bir yüzü uzun tüylü, kalın yünden dokunarak yapılmış yağmurluk” (TS: 2517).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *yamçı* “ulağ, çapar, sürücü” (Tulum, 2011: 1861), *yamcı* “1. sürücü, menzilci. 2. sürücü yağmurluğu. 3. bazı alaturka eğerlerin üzerine konulan yün örtü” (Sami, 2017: 1189).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yapança* “başı ve üstü örten, kolsuz, keçeden yapılmış geniş yağmurluk” (Altaylı, 2018: 556), **Kum.** *yamuçu* “yamçı, kepenek” (Pekacar, 2011: 380), **KMlk.** *camçı* “Kafkas dağlı halklarına özgü keçe pelerin, yamçı” (Tavkul, 2020: 119), **Nog.** *yamıştı* “yün ceket” (Baskakov, 1963: 463).

Gülensoy sözcüğün, Eski Türkçe *yan* sözcüğüne *-çuk* eki eklenmesiyle türeyen Eski Türkçe *yançuk* “torba, kese, cep” sözcüğünden geldiğini belirtir (2018: 863). Hasan Eren, Türkçe *yamçı* “sürücü” sözcüğünün, Eski Moğolca yoluyla Çince'den Türkçeye geçtiğini düşündüğü *yam* “konak, menzil” sözcüğüne *-çı* eki getirilmesiyle türediğini belirtmiştir (2020: 558). Nişanyan da Orta Türkçe *yamçı* “ulak, haberci” sözcüğünün Eski Türkçe *yam* “posta menzili” sözcüğünden evrildiğini belirtmektedir (www.nisanyansozluk.com). Anadolu ağızlarında sözcüğün *yamçı* “yağmur ve soğuktan korunmak için kıldan, keçeden yapılmış üst giysisi, yağmurluk” (DS, 2019: 4156) şeklinde kullanıldığı kayıtlara alınmıştır.

2.2.1.184. yapık

TT. “2. yeniçerilerin giydikleri üstlük” (TS: 2526).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *yapuğ* “örtü, çeki” (Yüce, 1993: 202), **Çağ.** *yapuk* “gelinlerin yüzlerine yapıştırdıkları süs, yağmurluk, aba, çul” (Nalbant, 2005: 820), **Osm.** *yapık* “çuldar, cüldâr” (Tulum, 2011: 1864), *yapık* “1. atı yağmurdan muhâfaza içim örttükleri büyücek belleme. 2. vaktiyle yeniçerilen giydikleri kaput” (Sami, 2017: 1178), *yapuk* // *yapık* “eyerde üzerine oturulacak, beşikte içine yatılacak yer; çukal, belleme; başörtüsü” (YTS, 2018: 246).

Yapık // *yapuk* “yemeni; başörtüsü; at örtüsü, atı yağmurdan korumaya yarayan örtü; eyerde üzerine oturulacak, beşikte içine yatılacak yer” sözcüğünün < ET. *yap-* fiilinden - *Ik* genişlemesi yoluyla oluştuğu düşünülmektedir. Bk. *yapağı* (Räsänen, 1969: 187; Gülensoy, 2018: 874; Stachowski, 2019: 351; Tietze, 206: IX, 2019; Eren, 2020: 559; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde ise tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *yapık* (I) // *yapuğ* // *yapuk* (I) “yemeni, başörtüsü” (DS, 2019: 4178) şekil ve anlamları mevcuttur.

2.2.1.185. yelek

TT. “1. ceket altına giyilen kolsuz ve kısa giysi” (TS: 2567).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *yelek* (II) “yelek” (Toparlı vd., 2014: 318), **Çağ.** *yilek* “yelek, sade mintan” (Atalay, 1970: 497), **Osm.** *yelek* “hava alacak surette kolsuz ve ekseriya önü açık mintan: iç yeleş; pantolon yelek; yelek cebi” (Sami, 2017: 1201), *yilek* (II) “yelek” (YTS, 2018: 257).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yelək* (I) “2. kolsuz, kısa elbise, yelek” (Altaylı, 2018: 3615), **Özb.** *celatka* “yelek” (Üşenmez vd., 2016: 207), **Kzk.** *jeletke* “yelek” (Koç vd., 2019: 182), **Krg.** *celetke* // *jiletke* // *celötkö* “yelek” (Yudahin, 2011: 199), *celek* “yelek” (Arıkoğlu vd., 2018: 555), **Nog.** *cilet* “yelek” // *ciletka* (Baskakov, 1963: 108), **Kklp.** *jelek* “eskiden gelin kızların başlarını da örten giysileri, yelek” (Uygur, 2019: 237), **Kar.** *ele /k* (II) // *yele /k* “yelek” (Aqtay vd., 2019: 173, 516).

Kökeni tartışmalıdır. (bk. Räsänen, 1969: 196; Gülensoy, 2018: 912; Stachowski, 2019: 357; Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *yelek* (II) “ceket; gömlek (DS, 2019: 4234) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.186. zağara

TT. “yakanın üzerine dikilen kürk” (TS: 2640).

Tarihî Türk Yaazı Dillerinde:

Osm. *zağara* “dıştan kaplı yaka kürkü, eğindirik” (Sami, 2017: 537).

Sözcük, < Farsça *zağara* “kürk yaka” sözcüğüyle ilişkilendirilir (Stachowski, 2019: 369; Tietze, 2019: IX, 470; Eren, 2020: 586).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *zağara* “sandık” (DS, 2019: 4344) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.187. zıbın

TT. “1. bebeklere iç çamaşırı olarak giydirilen, ince pamukludan kısa ve kollu giysi. 2. kolsuz kadın giysisi” (TS: 2654).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *zıbun* “1. vaktiyle kaftan altına giyilen kısa pamuklu. 2. el-yevm kundaktaki çocuklara gömleğin üstüne nîmten yerine giydirilen pâzen vesaireden kısa ve kollu ceket” (Sami, 2017: 534), *zıbun* [*zıbın*, *zubun*] “vaktiyle kaftan altına giyilen pamuklu yelek, hırka, mintan; entari” (YTS, 2018: 269).

Zıbın sözcüğü < Ar. *zubūn* // *zabūn* “iç gömleği, entari” sözcüğüyle ilişkilendirilmektedir (Tietze, 2019: IX, 504; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *zıbın* “bir çeşit kadın giysisi, üçetek; ceket; kuşak” (DS, 2019: 4835) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.188. **zıpka**

TT. “Karadeniz kıyısı halkının giydiği dar paçalı potur” (TS: 2656).

Kökeni tartışmalıdır. Eren’e göre kökeni belirsizdir (2020: 590). Nişanyan ise Abhazca *adziykva* “dar paçalı pantolon” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *zığva* “bir çeşit dar şalvar” (DS, 2019: 4836) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.2.1.189. **zırh**

TT. “1. savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi” (TS: 2656).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *zırh* // *zırğ* // *zırh* “cevşen, zırh, savaş elbisesi” (Abik, 1993: 765; Durgut, 1995: 357; Karaağaç, 1997: 726), **Osm.** *zırh* “1. esliha-i câria ve oktan muhâfaza için vaktiyle telden veya kavsalladan mamûl giydikleri sevb, cevşen. 2. harp gemilerine gülle te’sir etmemek için kaplanan çelik levha” (Sami, 2017: 536).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *zireh* “zırh” (Ercilasun vd., 1992: 1014), **Gag.** *zırh* “1. zırh. 2. zırhlı savaş elbisesi” (Baskakov, 1991: 266), **Özb.** *zırh* “zırh” (Üşenmez vd., 2016: 518), **YUyg.** *zereh* “zırh” (Necip, 2013: 476).

Sözcüğün < Fa. *zırh* // *zırh* “savaş giysisi” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2019: IX. 536; Eren, 2020: 590; www.nisanyansozluk.com).

2.2.2. **Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Beden Giyim Sözleri**

2.2.2.1. **aba cepken**

KMlk. *aba cepken* “cübbe biçiminde elbise” (Tavkul, 2020: 59).

2.2.2.2. **aba ton**

KMlk. *aba ton* pelerin biçiminde kürk” (Tavkul, 2020: 59).

2.2.2.3. **adras to‘n**

Özb. *adras to‘n* “(yöresel) ipek kaftan” (Üşenmez vd., 2016: 19).

2.2.2.4. **agas caka**

Alt. *agas caka* “kakım kürkünden yaka” (Naskali vd., 2019: 21).

gömleğinin altın ya da para ile süslenmiş geniş kısmı” (Özşahin, 2017: 31).

2.2.2.5. **ak olupok**

Krg. *ak olupok* “destanlarda kahramanların savaşta mızrak ve oklardan korunmak için giydikleri giysi, zırh” (Arıkoğlu vd., 2018: 54).

2.2.2.6. **aķķas**

Kklp. *aķķas* “kadınların giydiği özel ve değerli bir gömlek” (Uygur, 2019: 19).

2.2.2.7. **aķķöbe**

Kzk. *aķķöbe* “kahramanların giydiği çok düğmeli bir zırh türü” (Koç vd., 2019: 30).

Tat. *köbe* “zırh” (Öner, 2015: 224).

Kar. *köbe* // *kübe* “zırh” (Aqtay vd., 2019: 248).

Bşk. *kübe (II)* “eski bir zırh yeleği” (Özşahin, 2017: 304).

KMlk. *kübe (II)* “zırh” (Tavkul, 2020: 221).

2.2.2.8. **aķşolaķ (I)**

Kzk. *aķşolaķ (I)* “kısa giysi” (Koç vd., 2021: 52).

2.2.2.9. **alabayrak**

Krg. *alabayrak* “1. beyaz çizgili kumaş. 2. dul kalan kadına giydirilen kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 70). → 2.5.2.11 **alabayrak**

2.2.2.10. **alaça**

Trkm. *alaça* “1. makinede dokunan keten bez kumaş. 2. bu kumaştan dikilen kadın gömleği” (Berdimuhamedow ed., 2015: 52). → 2.5.1.2 **alaca**

2.2.2.11. **albota**

KMlk. *albota* “önlük” (Tavkul, 2020: 70).

2.2.2.12. **alçimbar**

Krg. *alçimbar* “kadınların pahalı üstlüğü” (Arıkoğlu vd., 2018: 78).

2.2.2.13. **aldırık**

Kum. *aldırık* “önlük” (Pekacar, 2011: 30).

2.2.2.14. **aldyapkuç // alyapkuç**

YUyg. *aldyapkuç // alyapkuç* “önlük, göğüslük, peştamal” (Necip, 2013: 9).

Tat. *alyapkuç* “gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük” (Öner, 2015: 31).

Bşk. *alyabıv* “önlük” (Özşahin, 2017: 32).

Kzk. *aljavkış* “önlük” (Koç vd., 2019: 36).

Krg. *alcavkış* “önlük” (Arıkoğlu vd., 2018: 77).

Bşk. *alyapkuş* “önlük” (Özşahin, 2017: 32).

Kklp. *aljavkış* “iş yaparken, yemek pişirirken elbisenin kirlenmemesi için öne bağlanan örtü, bez” (Uygur, 2019: 227).

2.2.2.15. **alka-caka**

Krg. *alka-caka* “yaka, giysilerin boyun kısmı” (Arıkoğlu vd., 2018: 89).

2.2.2.16. **almizëv**

Bşk. *almizëv* “bayan

2.2.2.17. **al ömür**

Alt. *al ömür* “dış etek” (Naskali vd., 2019: 168).

2.2.2.18. **alt (I)**

Az. *alt (I)* “4. içe giyilen elbise” (Altaylı, 2018: 151).

2.2.2.19. **altın sayma**

Alt. *altın sayma* “altın, sayma elbise” (Naskali vd., 2019: 179).

2.2.2.20. **alttuman**

Az. *alttuman* “genelde elbiselerin altından giyilen ve topuğa kadar inen uzun etek” (Altaylı, 2018: 155).

2.2.2.21. **andi camçı**

KMlk. *andi camçı* “uzun tüylü yamçı” (Tavkul, 2020: 75).

2.2.2.22. **arsar**

Kum. *arsar* “2. eski bir süslü kadın giysisi” (Pekacar, 2011: 40).

2.2.2.23. **askar formasi**

Özb. *askar formasi* “parka” (Yusupova, 2018: 448).

2.2.2.24. **atuv (II)**

Nog. *atuv (II)* “kadın tayt” (Baskakov, 1963: 54).

2.2.2.25. **ayaqtun**

Bşk. *ayaqtun* “külot, içlik; pantolon” (Özşahin, 2017: 50).

2.2.2.26. **aykala**

Krg. *aykala* “dış giyimim eteğinin bir kısmını başa, bir kısmını ayağa doğru getirerek örtme” (Arıkoğlu vd., 2018: 188).

2.2.2.27. **aymavıt**

Kzk. *aymavıt* “eski devirlerde bahadırların, kahramanların, savaşçıların giydiği demirden yapılmış zırh” (Koç vd., 2019: 25).

2.2.2.28. **aypooç**

Krg. *aypooç* “1. kefenin belden dize kadarki yeri saran 2. ölen insanın başına sarılan veya bağlanan tülbent. 3. önlük” (Arıkoğlu vd., 2018: 198). → **2.1.2.12 aypooç**

2.2.2.29. **badana**

Krg. *badana* “destanlarda anlatılan zırh” (Arıkoğlu vd., 2018: 221).

Kzk. *badana (I)* “savaşçıların giydiği çelik zırh” (Koç vd., 2019: 70).

Kklp. *badan (II)* “zırh, silah işlemeyen elbise” (Uygur, 2019: 53).

2.2.2.30. **badış (I)**

Az. *badış (I)* “1. ayağı ve bacakları tozdan korumak için giyilen paçalık. 2. ince çorap” (Altaylı, 2018: 311).

2.2.2.31. **balak (III)**

Az. *balak (III)* “eteğin alt kenarı, kenar; vücudun altına giyilen şeylerin alt kısmı” (Altaylı, 2018: 331).

Trkm. *balak* “1. pantolon. 2. şalvar” (Berdimuhamedow ed., 2015: 116).

Kaz. *balak* “pantolon paçası” (Koç vd., 2019: 75).

Krg. *bagelek* “1. paça, pantolon, şalvar vb. giyeceklerde bacak bölümü” (Arıkoğlu vd., 2018: 223).

Bşk. *balak* “pantolon gibi kıyafetlerin paçası” (Özşahin, 2017: 59).

Tat. *balak* “pantolon paçası” (Öner, 2015: 45).

Kum. *balak* “baldırak, pantolonun ağdan paçalara doğru olan kısımlarından her biri” (Pekacar, 2011: 59).

Nog. *balak* “pantolon paçası, paça” (Baskakov, 1963: 68).

Kklp. *balak* “1. şalvarın, iç donun vb. nin dizden aşağı kısmı” (Uygur, 2019: 58).

Kar. *balak* “pantolon paçası” (Aqtay vd., 2019: 78).

2.2.2.32. **balakdar**

Az. *balakdar* “kadınların giydiği kısa, beli lastikli iç çamaşırı, don” (Altaylı, 2018: 331).

2.2.2.33. baharı (I)

Az. bahaarı (I) “kısa kollu kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 323).

2.2.2.34. balaḥon

Az. balaḥon “üste giyilen bol ve uzun elbise” (Altaylı, 2018: 331).

2.2.2.35. bar

Özb. bar “etek, eksik etek” (Üşenmez vd., 2016: 65).

2.2.2.36. barsa (II)

Bşk. barsa (II) “1. ipek gömlek” (Özşahin, 2017: 63).

2.2.2.37. başayaḥ

Az. başayaḥ “paça” (Altaylı, 2018: 367).

2.2.2.38. başpaltar

Az. başpaltar “düğünü olan kız göçerken giydiği elbise, gelin giysisi” (Altaylı, 2018: 375).

2.2.2.39. bayat (I)

Krg. bayat (I) “1. üzerinde büyük çiçek resimleri olan ipek kumaş. 2. bu kumaştan yapılan kolsuz kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 297). → **2.5.2.38 bayat (I)**

2.2.2.40. bədənça

Az. bədənça “kadınların giydikleri kısa içlik” (Altaylı, 2018: 405).

2.2.2.41. begres

Trkm. begres “1. üstü hafif tüylü yün ya da yarım yün kumaş. 2. bu kumaştan dikilen kadın hırkası” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 134). → **2.2.2.41 begres**

2.2.2.42. beldamça

Özb. beldamça “kaşkorse” (Yusupova, 2018: 317).

2.2.2.43. beldeme

Nog. beldeme “etek” (Baskakov, 1963: 76).

2.2.2.44. beķésem

YUyg. beķésem “ipekli düz kumaştan yapılmış cübbe” (Necip, 2013: 38).

Krg. beykesam “1. ufak çizgileri olan, yarı ipekli yarı pamuklu parlak bir kumaş. 2. bu kumaştan yapılan kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 334). → **2.5.2.47 beykesam**

2.2.2.45. beldemçi

Krg. beldemçi “1. belden yırtmaçlı olan kadın giysisi, kadın fistanı. 2. eskiden bahadırların beline kuşandıkları zırh” (Arıkoğlu vd., 2018: 315).

2.2.2.46. belibüzme

Alt. *belibüzme* “beli büzgülü elbise” (Altaylı, 2018: 392).

2.2.2.47. beren (II)

Kzk. *beren (II)* “2. kahramanların giydiği çelik zırh” (Koç vd., 2019: 87).

Krg. *berenci* “2. ipek kumaş türü. 3. bu kumaştan yapılan elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 320). → 2.5.2.44 **berenci**

2.2.2.48. beşmat

Özb. *beşmat* “dar belli giyim” (Yusupova, 2018: 83).

Tat. *bişmet* “Tatarlar ve başka Türk kavimlerinde giyilen pamuklu kumaştan ceket” (Öner, 2015: 62).

Kzk. *beşpent // beşpet* “ceket” (Koç vd., 2019: 156).

Krg. *beşmant* “dize kadar uzanan üst giyim, kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 325).

Bşk. *bişmet* “1. pamuklu kumaştan ceket. 2. erkek yeleği” (Özşahin, 2017: 94),

Kklp. *başpent* “gömleğin üstüne giyilen kollu astarlı giysi” (Uygur, 2019: 75).

2.2.2.49. bileklik (III)

KMlk. *bileklik (III)* “kolluk” (Tavkul, 2020: 107).

2.2.2.50. bofayka

YUyg. *bofayka* “kazak” (Necip, 2013: 46).

2.2.2.51. boğazlık (I)

Az. *boğazlık (I)* “1. küçük şal. 2. elbisenin boğaz kısmı. 4. çizmenin boğaz kısmı (Altaylı, 2018: 496). → 2.3.2.27 **boğazlık (I)**, 2.4.2.40 **boğazlık (I)**

2.2.2.52. bohçıya

KMlk. *bohçıya* “kadın elbisesi” (Tavkul, 2020: 109).

2.2.2.53. borkok

Krg. *borkok* “1. önlük, göğüslük. 2. önlük, iş önlüğü” (Arıkoğlu vd., 2018: 391).

2.2.2.54. bortonoy

Krg. *bortonoy* “1. yelek. 2. çocukların kolsuz giysisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 393).

2.2.2.55. bota (III)

KMlk. *bota (III)* “belden aşağısını koruyan demir halka ya da plakalardan oluşan zırh; savaşçı süvarinin atını koruyan zırh” (Tavkul, 2020: 111).

2.2.2.56. boyun

Az. *boyun* “2. elbiselerin boğazı çevreleyen kısmı” (Altaylı, 2018: 511).

2.2.2.57. boyunluğ

Az. *boyunluğ* “2. yakalık, genelde öğrencilerin okul formasının bir bölümü olarak taktıkları parça” (Altaylı, 2018: 513).

2.2.2.58. böyörlök

Bşk. *böyörlök* “yelek tarzı bir giyimin göğüs kısmında çeşitli altın ya da gümüş paralarla süslenmiş sırma” (Özşahin, 2017: 108).

2.2.2.59. böyrömçö

Krg. *böyrömçö* “1. gömleğin bel kısmı” (Arıkoğlu vd., 2018: 417).

2.2.2.60. bron

Özb. *bron* “zırh” (Üşenmez vd., 2016: 97).

Kzk. *bron* “zırh” (Koç vd., 2021: 172).

Krg. *bron* “zırh” (Arıkoğlu vd., 2018: 418).

Kum. *bron* “zırh” (Pekacar, 2011: 81).

Tat. *bronya* “1. zırh. 2. zırhlı elbise” (Öner, 2015: 67).

Hks. *bronya* “1. zırh. 2. zırhlı giysi” (Naskali vd., 2017: 69).

2.2.2.61. bronejilet

Krg. *bronejilet* “zırhlı yelek, kurşun geçirmeyen yelek” (Arıkoğlu vd., 2018: 419).

2.2.2.62. bryuka

Alt. *bryuka* “pantolon” (Naskali vd., 2019: 47).

Hks. *bryuka* “pantolon” (Naskali vd., 2017: 69).

2.2.2.63. bulkak

Krg. *bulkak* “işlenmiş deriden yapılmış, üst kısmı dar ve ince tulum” (Arıkoğlu vd., 2018: 429).

2.2.2.64. burka

Bşk. *burka* “1. keçe gocuk; kepenek. 2. keçe çizme, keçe ayakkabı” (Özşahin, 2017: 111).

→ 2.3.2.32 burka

Kklp. *burka* “Kafkaslıların sırtlarına giydikleri ince keçe veya keçi yününden yapılan kolsuz giysi” (Uygur, 2019: 105).

Tuv. *burka* “kepenek, çoban üstlüğü” (Arıkoğlu vd., 2003: 17).

2.2.2.65. buşlat

Az. *buşlat* “denizcilerin giydiği sıcak mont (Altaylı, 2018: 549).

Tat. *buşlat* “denizci ceket” (Öner, 2015: 70).

Krg. *buşlat* “pamuklu, kalın kışlık mont” (Arıkoğlu vd., 2018: 441).

Tuv. *buşlat* “denizci ceketi” (Arıkoğlu vd., 2003: 17).

2.2.2.66. bürünmə

Az. *bürünmə* “2. karlı, yağmurlu havalarda giyilen kepenek, su geçirmeyen palto” (Altaylı, 2018: 560).

2.2.2.67. byustgaltér

Tat. *byustgaltér* “sütyen” (Öner, 2015: 72).

2.2.2.68. cagdan

Krg. *cagdan* “camadan” (Yudahin, 2011: 162).

2.2.2.69. caka

Alt. *caka* “1. yaka. 2. kürk, gocuk (Naskali vd., 2019: 52).

2.2.2.70. candonu

Az. *candonu* “genelde içi pamuklu veya kürklü, kolsuz bayan ceketi” (Altaylı, 2018: 577).

2.2.2.71. canevi (II)

Az. *canevi (II)* “yünlü iç çamaşırı” (Altaylı, 2018: 577).

2.2.2.72. can köynəyi

Az. *can köynəyi* “içe giyilen çamaşır, iç gömleği” (Altaylı, 2018: 575).

2.2.2.73. canlık

Az. *canlık* “kolsuz ceket (bayan)” (Altaylı, 2018: 580).

2.2.2.74. cargak ştan

Alt. *cargak ştan* “deri pantolon” (Naskali vd., 2019: 57).

2.2.2.75. cargak ton

Alt. *caargak ton* “deri palto” (Naskali vd., 2019: 57).

2.2.2.76. cekendi ton

Krg. *cekendi ton* “destanlarda görülen bir tür üst giyim, kürk” (Arıkoğlu vd., 2018: 552).

2.2.2.77. cekte

Krg. *cekte* “geniş yakalı gömlek” (Arıkoğlu vd., 2018: 553).

2.2.2.78. cemper

Az. *cemper* “boğazlı kazak” (Altaylı, 2018: 588).

Özb. *cemper* “süveter” (Üşenmez vd., 2016: 207).

2.2.2.79. ceñdüü

Krg. *ceñdiüü* “uzun kollu, yenli giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 560).

2.2.2.80. ceng allı

KMlk. *ceng allı* “manşet” (Tavkul, 2020: 127).

2.2.2.81. cengsiz

KMlk. *cengsiz* “avcılarının giydiği bir tür yelek” (Tavkul, 2020:127).

2.2.2.82. cengsiz gabray

KMlk. *cengsiz gabray* “yelek” (Tavkul, 2020: 171).

2.2.2.83. cılıkka // cilitka

Az. *cılıkka // cilitka* “kolsuz, yaka kısmı açık ve bele kadar olan üst giyecek” (Altaylı, 2018: 609).

Gag. *juketka* “küçük ceket” (Baskakov, 1991: 124).

2.2.2.84. cıyrık (II)

KMlk. *cıyrık (II)* “elbise” (Tavkul, 2020: 131).

2.2.2.85. cilen (I)

Tat. *cilen (I)* “genişçe dikilen ve paltoya benzer eski bir kıyafet” (Öner, 2015: 81).

Bşk. *yelen (I)* “göğüs kısmı altın ya da gümüş paralarla süslü, kemersiz bir kıyafet” (Özşahin, 2017: 710).

2.2.2.86. ciltge

Trkm. *ciltge* “astarlı ya da astarsız dikilen ince ceket” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 638).

2.2.2.87. comca

Az. *comca* “vücudun üst kısmına giyilen kollu veya yarım kollu, yakalı giysi” (Altaylı, 2018: 632).

2.2.2.88. coza (II)

YUyg. *coza (II)* “jile, yelek” (Necip, 2013: 64).

2.2.2.89. cövşen

Trkm. *cövşen* “paslanmaz ince demirden örülen, savaş zamanlarında giyilen zırh” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 644).

2.2.2.90. cuva

YUyg. *cuva* “kürk, kışlık palto” (Necip, 2013: 65).

2.2.2.91. cütarha

Az. cütarha “gömleğin üzerinden giyilen, kalın ve süslü kumaştan yapılan yelek” (Altaylı, 2018: 642).

2.2.2.92. çabıw (IV)

Kum. çabıw (IV) “1. kumaş şeridi, çizgisi; 2. etek (elbisede)” (Pekacar, 2011: 95).

2.2.2.93. çapra

Hks. çapra “(giysinin yakasında bulunan) fırır” (Naskali vd., 2017: 79).

2.2.2.94. çarm kurkta

Özb. çarm kurkta “gocuk” (Yusupova, 2018: 226).

2.2.2.95. çabuv

Tat. çabuv “önden açılan iki parçalı cübbe cinsi elbisede bir parçanın etek kısmı” (Öner, 2015: 87).

2.2.2.96. çadra

Az. çadra “kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, etekli sokak giysisi” (Altaylı, 2018: 645).

2.2.2.97. çagidak

Alt. çagidak “kadınların giydiği kolsuz ve uzun etekli yelek” (Naskali vd., 2019: 74).

Hks. çahı (I) “kürk, deri gocuk” (Naskali vd., 2017: 75).

Tuv. çagı (II) “kürk, gocuk” (Arıkoğlu vd., 2003: 19).

2.2.2.98. çakan (II)

Krg. çakan (II) “bir tür üst giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 683).

2.2.2.99. çaldış kölek

KMlk. çaldış kölek “kareli gömlek” (Tavkul, 2020: 141).

2.2.2.100. çalos çadrası

Az. çalos çadrası “krep türü kumaştan yapılan ve genelde zengin kadınların kullandığı çarşaf” (Altaylı, 2018: 656).

2.2.2.101. çalışırgıç

Trkm. çalışırgıç “yedek kıyafet” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 191).

2.2.2.102. çamça

Alt. çamça “erkeklerin giydiği önü açık ve eğri yakalı gömlek” (Naskali vd., 2019: 74).

2.2.2.103. çapaçul

Az. çapaçul “ev yapan ustaların giyindikleri süslü iş elbisesi” (Altaylı, 2018: 659).

2.2.2.104. çapan

Trkm. *çapan* “kış mevsiminde giymek için örülen dış giyim” (Berdimuhamedow ed., 2015: 193).

YUyg. *çapan* “cübbe, palto” (Necip, 2013: 70).

Kzk. *şapan // şapan-şapkıt* “kaftan” (Koç vd., 2021: 1035).

Krg. *çapan* “kalın ve uzun yakasız üst giysisi” *ala çapan* (Arıkoğlu vd., 2018: 696).

Tat. *çapan* “cübbe gibi uzun ve bol kesimli bir kıyafet” (Öner, 2015: 91).

Kklp. *şapan* “tezgahta dokunan ve çeşitli kumaşlardan içine pamuk konup dikilen uzun dış giysisi, kaftan, çapan” (Uygur, 2019: 530).

2.2.2.105. çaptama

Krg. *çaptama* “yelek, kolsuz kalın veya ince kısa giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 731).

2.2.2.106. çarayna

Trkm. *çarayna* “çelik zırh” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 195).

Kzk. *şarayna* “zırh” (Koç vd., 2021: 1037).

Krg. *çarayna (I)* “1. kalın deri veya metalden yapılmış zırh. 2. tahta veya metal göğüslük zırh” (Arıkoğlu vd., 2018: 699).

2.2.2.107. çarcıh (III)

Hks. *çarcıh (III)* “deri ceket” (Naskali vd., 2017: 81).

2.2.2.108. çarğab

Az. *çarğab* “sırmalı elbise” (Altaylı, 2018: 662).

Krg. *cargak şım* “koyun veya keçi derisinden dikilmiş pantolon, millî kıyafet” (Arıkoğlu vd., 2018: 520).

2.2.2.109. çayimak

Alt. *çayimak* “erkeklerin giydiği, dirseğe kadar uzanan dar kollu yelek” (Naskali vd., 2019: 75).

2.2.2.110. çegedek

Alt. *çegedek* “evli kadının dış giysisi” (Naskali vd., 2019: 76).

2.2.2.111. çen (III)

Krg. *çen (III)* “3. yüksek mevkideki rütbeli, dereceli kişilerin giydiği elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 713).

2.2.2.112. çepken ışım

KMlk. *çepken ışım* “kaba dokunmuş çuhadan tozluk” (Tavkul, 2020: 195).

2.2.2.113. çermiy

Krg. *çermiy* “yelek, kolsuz, kısa giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 715).

2.2.2.114. çermek

Trkm. *çermek* “pantolonun kemer takılan yeri, uçkur” (Berdimuhamedow ed., 2015: 208).

2.2.2.115. ço‘miliş kiyimi

Özb. *ço‘milish kiyimi* “mayo” (Yusupova, 2018: 381).

2.2.2.116. çopon

Özb. *çopon* “kaftan, cübbe” (Üşenmez vd., 2016: 549).

2.2.2.117. çulki

Özb. *çulki* “dizlik” (Yusupova, 2018: 162).

2.2.2.118. çurbas (II)

Hks. *çurbas (II)* “(giysinin sırt bölümündeki) kırmalar” (Naskali vd., 2017: 90).

2.2.2.119. çirçe (II)

Hks. *çirçe (II)* “kadın giysisinin sol eteğindeki yırtmaç” (Naskali vd., 2017: 99).

2.2.2.120. çiyindirik

Az. *çiyindirik // çiyinlik* “1. dayanıklı olması için omuza dikilen ilave kumaş parçası” (Altaylı, 2018: 722).

2.2.2.121. çınday kölek

KMlk. *çınday kölek* “kazak” (Tavkul, 2020: 148).

2.2.2.122. çıptama

Krg. *çıptama* “yelek, kolsuz kalın veya ince kısa giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 731).

2.2.2.123. çimçe

Hks. *çimçe* “gömlük, entari” (Naskali vd., 2017: 95).

2.2.2.124. çılbıh

Hks. *çılbıh* “(kürkün yanlarına dikilen) kuzu derisinden kenar” (Naskali vd., 2017: 91).

2.2.2.125. çınday kiyim

KMlk. *çınday kiyim* “örgü elbise, trikotaj” (Tavkul, 2020: 214).

2.2.2.126. çıpça

Hks. *çıpça* “deri astarlı çuha veya ipek cübbe” (Naskali vd., 2017: 93).

2.2.2.127. çiydan

Krg. *çiydan* “kepenek” (Arıkoğlu vd., 2018: 739).

2.2.2.128. çopkut

Krg. *çopkut* “1. bir tür zırh elbise. 2. kalın sırt giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 747).

2.2.2.129. **çokka**

Az. *çokka* “din adamlarının elbise üstüne giydikleri uzun, yanları geniş, düğmesiz giysi” (Altaylı, 2018: 732).

2.2.2.130. **çuba**

KMlk. *çuba* “bağ, bandaj, korse” (Tavkul, 2020: 153).

2.2.2.131. **çubur (II)**

KMlk. *çubur (II)* “sütyen” (Tavkul, 2020: 153).

2.2.2.132. **çubur ton**

KMlk. *çubur ton* “dizlere kadar uzanan kısa kürk” (Tavkul, 2020: 153).

2.2.2.133. **çuça**

Az. *çuça* “çocuk paltosu” (Naskali vd., 2019: 83).

2.2.2.134. **çuha**

Az. *çuha* “1. saf yünlü kumaştan yapılan, beli büzgülü ve üstten giyilen Kafkasya yöresine ait bir elbise. 2. tüysüz ince, sık dokunmuş bir kumaş” (Altaylı, 2018: 748). →

2.5.1.15 **çuha**

2.2.2.135. **çuza**

YUyg. *çuza* “eteklik, etek” (Necip, 2013: 88).

2.2.2.136. **çupak**

Gag. *çupak* “entarinin üst kısmı, sutien” (Baskakov, 1991: 65).

2.2.2.137. **çüvür**

Tuv. *çüvür* “pantolon” (Arıkoğlu vd., 2003: 27).

2.2.2.138. **daaki**

Krg. *daaki* “2. tüyü dışa getirilerek kulun kürkünden yapılan gocuk” (Arıkoğlu vd., 2018: 766).

Bşk. *dağa* “kürk, gocuk” (Özşahin, 2017: 121).

2.2.2.139. **dalka**

Özb. *dalka* “eskiden dervişlerin giyindiği uzun üst giyimi” (Asomiddinova, 1981: 55).

2.2.2.140. **dambal**

Kzk. *dambal* “don, iç giyim” (Koç vd., 2019: 120).

Krg. *dambal* “1. şalvar. 2. iç çamaşırı, içlik” (Arıkoğlu vd., 2018: 780).

YUyg. *tambal* “iç donu, don” (Necip, 2013: 388).

Bşk. *dambal* “geniş ve uzun etekli bir elbise” (Özşahin, 2017: 122).

Kklp. *dambal* “şalvarın içine giyilen iç giysi, iç don” (Uygur, 2019: 114).

2.2.2.141. **darbalaq**

Az. *darbalaq* “kısa erkek pantolonuna benzeyen ve kadınların giydikleri uzun külot” (Altaylı, 2018: 788).

2.2.2.142. **dar tuman**

Az. *dar tuman* “kadınların giydiği kısa, beli lastikli iç çamaşırı, külot” (Altaylı, 2018: 786).

2.2.2.143. **delegey**

Kzk. *delegey* “1. (ince, hafif) kızların şapkası. 2. kapüşon tarzındaki kışlık başlık. 3. bir tür askeri şapka. 4. geniş, bol tarzda dikilmiş giysi” (Koç vd., 2021: 220). → 2.1.2.53

delegey

2.2.2.144. **delgeçir**

Trkm. *delgeçir* “kolsuz yelek” (Berdimuhamedow 2015: I, 64).

2.2.2.145. **dəməñ**

Az. *dəməñ* // *dəməñə* “belden aşağı kısmı örten kadın giysisi, etek” (Altaylı, 2018: 779).

2.2.2.146. **demisezon**

Bşk. *demisezon* “mevsimlik palto, ince kumaştan yapılmış palto” (Özşahin, 2017: 126).

2.2.2.147. **derlik**

Trkm. *derlik* “1. içlik” (Berdimuhamedow ed., 2015: 273).

Kzk. *terlik* “koyun yününden (yapağıdan) yapılan ter emici keçe türünde bir örtü, ter emici örtü” (Koç vd., 2021: 890).

2.2.2.148. **dəst (I)**

Az. *dəst (I)* “1. takım elbise” (Altaylı, 2018: 862).

2.2.2.149. **deyilda**

Krg. *deyilda* “1. altın ve gümüş katılarak dokunan değerli kumaş türü. 2. bu kumaştan dikilen elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 810). → 2.5.2.107 **deyilda**

2.2.2.150. **dəyişək**

Az. *dəyişək* “içe giyilen, fanila, külot gibi kıyafet, giysi” (Altaylı, 2018: 871).

2.2.2.151. **dızdan**

Trkm. *dızdan* “kadınların iç giyimi” (Berdimuhamedow ed., 2015: 337).

2.2.2.152. **dibapuş**

Az. dibapuş “ipek kumaşla yapılan renkli elbise” (Altaylı, 2018: 882).

2.2.2.153. **dimi**

Gag. dimi “1. ev dokuması (bez). 2. ev dokumasından pantolon” (Baskakov, 1991: 75).

→ 2.5.1.20 **dimi**

2.2.2.154. **dizcik**

Az. dizcik “korumak gayesiyle dize geçirilen şey” (Altaylı, 2018: 925).

Kzk. tizelik “2. pantolonun diz kısmı” (Koç vd., 2021: 952).

2.2.2.155. **dizlik**

Az. dizlik // dizdik “1. kadınların giydiği külot ve etek. 2. erkeklerin giydiği külot” (Altaylı, 2018: 925).

Kzk. tizelik “2. pantolonun diz kısmı” (Koç vd., 2021: 952).

2.2.2.156. **djember**

Gag. djember “kazak, yünlü elbise” (Baskakov, 1991: 77).

Kum. djember “kazak” (Pekacar, 2011: 114).

Kklp. djember “kazak” (Uygur, 2019: 124).

2.2.2.157. **dolaşardı**

Az. dolaşardı “ot, sap vb. biçen işçilerin otlar ve saplar tahriş etmesin diye kollarına sardıkları sargı” (Altaylı, 2018: 934).

2.2.2.158. **doolday**

Krg. doolday “yünden veya keçeden yapılmış cepken” (Arıkoğlu vd., 2018: 830).

2.2.2.159. **düktügpös**

Tuv. düktügpös “fanila” (Arıkoğlu vd., 2003: 37).

2.2.2.160. **düyeboyun**

Trkm. düyeboyun “1. elbisenin yakasına yapılan nakış” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 326).

2.2.2.161. **ebze ceng**

KMlk. ebze ceng “Kafkas kız elbisesinin kolları” (Tavkul, 2020: 127).

2.2.2.162. **ëçke**

Tat. ëçkë “2. elbise içine giyilen” (Öner, 2015: 122).

2.2.2.163. **eekepey**

Hks. eekpey “(çocuk için) önlük” (Naskali vd., 2017: 117).

2.2.2.164. **əqrəma**

Az. *əkrəma* “ince kumaştan yapılmış kadın elbiselerinin eteğine konan büzgü, farbala” (Altaylı, 2018: 1093).

2.2.2.165. *əyindirik*

Az. *əyindirik* “gömleğin arkasına takılan astar” (Altaylı, 2018: 1162).

2.2.2.166. *eltir ton*

KMlk. *eltir ton* “koyun postundan kürk” (Tavkul, 2020: 359).

2.2.2.167. *éñil*

YUyg. *éñil* “üniforma” (Necip, 2013: 125).

2.2.2.168. *enlibalaq*

Az. *enlibalaq* “dizden itibaren genişleyen paçalı pantolon” (Altaylı, 2018: 1037).

2.2.2.169. *ermek*

Bşk. *ermek* “2. seyrek yün malzemeden dikilmiş yakasız bir çeşit palto” (Özşahin, 2017: 144).

2.2.2.170. *ərgənlik (II)*

Az. *ərgənlik (II)* “Kuzey Azərbaycan'ın Güney bölgelerinde damadın giydiği elbiseye verilen ad” (Altaylı, 2018: 1134).

2.2.2.171. *əsbabirəzm*

Az. *əsbabirəzm* “savaş elbisesi” (Altaylı, 2018: 1142).

2.2.2.172. *əsketər*

Tat. *əsketər* “önlük” (Öner, 2015: 127).

2.2.2.173. *eşik*

Trkm. *eşik* “elbise, giyim” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 362).

Krg. *işik* “yüzü kumaştan olan kürk” (Yudahin, 2011: 364).

Kklp. *işik* “kunduz, tilki, kuzu vb. hayvanların derisinden yapılan giyecek” (Uygur, 2019: 214).

2.2.2.174. *əşmək (I)*

Az. *əşmək (I)* “yakası kürklü, kısa kollu kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 1052).

2.2.2.175. *falda*

Az. *falda* “frakta vb. arkada bulunan etek kısım” (Altaylı, 2018: 1178).

2.2.2.176. *fartuk*

Özb. *fartuk* “önlük” (Yusupova, 2018: 439).

YUyg. *pertuk* “önlük, göğüslük, peştamal” (Necip, 2013: 319).

Krg. *fartuk* “önlük” (Arıkoğlu vd., 2018: 915).

Kklp. *fartuk* “2. elbise üzerine giyilen ve elbisenin kirlenmemesini sağlayan belden bağlı önlük” (Uygur, 2019: 154).

Hks. *fartuk* “önlük, göğüslük” (Naskali vd., 2017: 123),.

Alt. *partık* “önlük” (Naskali vd., 2019: 171).

2.2.2.177. **fing**

Az. *fing* “giysilerin kolunun uç kısmı” (Altaylı, 2018: 1215).

2.2.2.178. **fitə**

Az. *fite* “hamamda yıkanırken veya bir iş yaparken ble bağlanan peştamal, önlük” // *futa* (Altaylı, 2018: 1218).

Gag. *fita* “önlük” // *farta* (Baskakov, 1991: 96).

2.2.2.179. **flanel**

Kum. *flanel* “fanila” (Pekacar, 2011: 128).

Hks. *flanel* “fanila” (Naskali vd., 2017: 124).

2.2.2.180. **frenç**

Az. *frenç* “yanlara ve göğüs kısmında ikişer cebi olan iş elbisesi” (Altaylı, 2018: 1239).

Krg. *frenç* “asker ceketi, kamuflaj” (Arıkoğlu vd., 2018: 922).

2.2.2.181. **fufayka**

Az. *fufayka* “1. kollu veya kolsuz sıcak giyecek, pullover, kazak. 2. kalın kumaştan yapılmış kaba giyim eşyası, kolsuz yelek” (Altaylı, 2018: 1240).

Kzk. *fufayka* “dışı ile astarı arasına yün veya pamuk koyup dikişle tutturun kısa dış giyim” (Koç vd., 2021: 1006).

Krg. *fufayka* “mont” (Arıkoğlu vd., 2018: 923).

Kum. *fufayka* “kazak, pullover” (Pekacar, 2011: 129).

Kklp. *fufayka* “1. pamuklu ceket. 2. kazak” (Uygur, 2019: 163).

2.2.2.182. **futbolka**

Az. *futbolka* “kollu spor forması veya gömleği” (Altaylı, 2018: 1242).

Özb. *futbolka* “tişört” (Yusupova, 2018: 581).

Kzk. *futbolka* “tişört” (Koç vd., 2021: 1006).

Kklp. *futbolka* “yenleri kısa, trikotaj spor gömleği, tişört” (Uygur, 2019: 163).

2.2.2.183. **gabara**

“1. deriden ya da kadife veya başka kumaştan yapılan yelek tarzında giyim. 2. sütyen” (Tavkul, 2020: 171).

2.2.2.184. **gabardin**

Özb. *gabardin* “gabardin, palto, cübbe, aba” (Yusupova, 2018: 152).

2.2.2.185. **gabaş (II)**

KMlk. *gabaş (II)* “1. deriden ya da kadife veya başka kumaştan yapılan yelek tarzında giyim. 2. sütyen” (Tavkul, 2020: 171).

Hks. *gamaş* “tozluk, getr” (Naskali vd., 2017: 127).

Krg. *gamaş* “kalın tayt” (Arıkoğlu vd., 2018: 924).

2.2.2.186. **gabray**

KMlk. *gabray* “ceket, anorak” (Tavkul, 2020: 171).

2.2.2.187. **galife**

Kum. *galife* “külot” (Pekacar, 2011: 131).

KMlk. *galepe könçek* “külot pantolon” (Tavkul, 2020: 172).

2.2.2.188. **garma**

Trkm. *garma* “ön tarafı kırmızı, arka tarafı siyah ipten elde örülen dış giyim (hırka)” (Berdimuhamedow ed., 2015: 409).

2.2.2.189. **ğavvos kiyimi**

Özb. *ğavvos kiyimi* “dalgıç elbisesi” (Yusupova, 2018: 143).

2.2.2.190. **gefhin**

KMlk. *gefhin // gephin // gefgin* “önlük” (Tavkul, 2020: 173).

2.2.2.191. **gentuman**

Az. *gentuman* “1. ağı bol, uçkurlu, paçaları dar üst donu. 2. elbise altından giyilen beli büzgülü geniş etek” (Altaylı, 2018: 1254).

2.2.2.192. **geymə**

Az. *geymə* “2. elbisenin üstüne giyilen kollu ve yakalı bölümü, setre. 3. kolsuz, yaka kısmı açık ve bele kadar olan üst giyecek. 4. kalın kumaşlardan yapılan ve kalçaya kadar inen üst giyimi, kısa palto” (Altaylı, 2018: 1260).

2.2.2.193. **gəlinlik arhəliği**

Az. *gəlinlik arhəliği* “eskiden pahalı ipek ve kadife kumaşlardan yapılan kadın elbisesi. Bu elbise uzun müddet duvakla birlikte saklanırdı. Fakir ailelerde ise anne onu kızına miras bırakırdı” (Altaylı, 2018: 1268).

2.2.2.194. gəlinlik paltarı

Az. *gəlinlik paltarı* “güveyinin evi tərəfindən gəlin adayına alınan və düğünlərdə geyilən elbisələrdən ibarət takım” (Altaylı, 2018: 1268).

2.2.2.195. giriban

Az. *giriban* “1. geyeceklerde boyun kısmı, boynu çevreleyen kısım, yaka” (Altaylı, 2018: 1292).

2.2.2.196. giş

Az. *giş* “1. ketəndən dokunan düşük kaliteli kaba kumaş. 2. bu kumaştən yapılmış elbise” (Altaylı, 2018: 1295). → 2.5.2.125 giş

2.2.2.197. gimnastyorka

Kzk. *gimnastyorka* “asker gömleği” (Koç vd., 2019: 113).

Kklp. *gimnastyorka* “dik yakalı asker gömleği” (Uygur, 2019: 170).

Hks. *gimnastyorka* “asker gömleği” (Naskali vd., 2017: 129).

2.2.2.198. gonç

Trkm. *gönç* “1. ayağa geyilən şeylərdə ayak bileğindən baldıra doğru olan bölüm. 2. pantolonun yan kısmı” (Berdimuhamedow ed., 2015: 452). → 2.3.1.24 konç

2.2.2.199. gödəkcə

Az. *gödəkcə* “3. genəldə soğuktan korunmaq için geyilən, vücudu saran, içi pamuk veya yünle beslənmiş, kısa və ceket biçimində giysi” (Altaylı, 2018: 1301).

2.2.2.200. gövderi

Trkm. *gövderi* “yan tərəfi kırmızı, arka tərəfi mavi rənk, əldə örülən və ya kumaştən dikilən kadın elbisesi” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 476).

2.2.2.201. güçük

Az. *güçük* “iç tərəfi dəri və ya yün əstarlı, belə kədər uzanan kısa bir giysi” (Altaylı, 2018: 1337).

2.2.2.202. güləcə

Az. *güləcə* “əskidən kadınların evdə geydikləri kolsuz və belə kədər inən kısa giysi” (Altaylı, 2018: 1341).

2.2.2.203. gümpey

Kklp. *gümpey* “içinə pamuk və ya yün konularak dikilən kalın üst giysisi” (Uygur, 2019: 175).

2.2.2.204. güpi

Kklp. *güpi* “içine pamuk veya yün konulan ve sarılarak dikilen, uzunluğu dize kadar gelen üst giysisi” (Uygur, 2019: 175).

2.2.2.205. haḳal

Bşk. *haḳal* “2. süslü, sırmalı, pullu kadın kıyafeti” (Özşahin, 2017: 180).

2.2.2.206. halharama

Hks. *halharma* “1. bol giysi, geniş elbise. 2. cübbe” (Naskali vd., 2017: 142).

2.2.2.207. hapçaahay

Hks. *hapçaahay* “tüysüz deriden dikilmiş kaban” (Naskali vd., 2017: 146).

2.2.2.208. harayta

Bşk. *harayta* “ince çelikten yapılan eski bir savaş kıyafeti” (Özşahin, 2017: 185).

2.2.2.209. harçı (III)

Hks. *harçı (III)* “(düğün giysisinde) dikdörtgen şeklinde etek” (Naskali vd., 2017: 152).

2.2.2.210. hatıh

Hks. *hatıh* “yağmurluk, pardösü” (Naskali vd., 2017: 158).

2.2.2.211. hatpar

Hks. *hatpar* “1. (giysi eteğinde) fırfır, kıvrım, kırma” (Naskali vd., 2017: 158).

2.2.2.212. hıpayta

Bşk. *hıpayta* “düz bel girintisi olmayan gömlek” (Özşahin, 2017: 199).

2.2.2.213. hırma

Bşk. *hırma* // *hırıma* “1. kapitone ceket. 2. içine elyaf, yün doldurularak dikilen kısa mont” (Özşahin, 2017: 201).

2.2.2.214. hondırırh

Hks. *hondırırh* “(giyside) etek” (Naskali vd., 2017: 184).

2.2.2.215. hota

KMlk. *hota* “önlük” (Tavkul, 2020: 190).

2.2.2.216. hozor

Hks. *hozor* “giysinin uzun eteği, giysi kuyruğu” (Naskali vd., 2017: 190).

2.2.2.217. huyah

Hks. *huyah* “zırh, zırh gömlek, yelme, cebe” (Naskali vd., 2017: 198).

2.2.2.218. hülle

Trkm. *hülle* “paha biçilemez kumaştan dikilen giyim, elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 588).

2.2.2.219. ıpça ton

Krg. *ıpça ton* “1. yumuşak ince kumaş. 2. iç çamaşırının bir türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 963). → 2.5.2.139 ıpça ton

2.2.2.220. ırıktaaş

Tuv. *ırıktaaş* “külot” (Arıkoğlu vd., 2003: 57).

2.2.2.221. ışım

KMlk. *ışım // şım (II)* “keçe tozluk” (Tavkul, 2020: 195).

2.2.2.222. ışım bav

KMlk. *ışım bav* “tozluk bağı” (Tavkul, 2020: 195).

2.2.2.223. iştanbağ

YUyg. *iştanbağ* “donun ip kemeri” (Necip, 2013: 180).

2.2.2.224. iç bıstır

KMlk. *iç bıstır* “iç giyim” (Tavkul, 2020: 197).

2.2.2.225. iç gölekşalbar

Kum. *iç gölekşalbar* “iç çamaşırı” (Pekacar, 2011: 139).

2.2.2.226. içki kiyim

Özb. *içki kiyim* “iç çamaşırı” (Yusupova, 2018: 274).

Kum. *içgiyim* “çamaşır” (Pekacar, 2011: 161).

KMlk. *iç kiyim* “çamaşır” (Tavkul, 2020: 214).

2.2.2.227. iç könçek

KMlk. *iç könçek* “külot, don” (Tavkul, 2020: 218).

2.2.2.228. iç köynek

YUyg. *iç köynek* “iç çamaşır” (Necip, 2013: 209).

Kzk. *iş köylek* “atlet, fanila” (Koç vd., 2019: 707).

KMlk. *iç kölek* “fanila, atlet” (Tavkul, 2020: 197).

2.2.2.229. içmek (II)

Trkm. *içmek (II) // içmekçe* “iç kısmı koyun derisinden dikilen millî elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 601).

2.2.2.230. iç ömür

Alt. *iç ömür* “iç etek” (Naskali vd., 2019: 168).

2.2.2.231. iniş // iyniş

Kzk. *iniş // iyniş* “gömleğin omuzlarına konulan astar” (Koç vd., 2019: 224).

Bşk. inés “gömleğin omuz ve göğüs kısmına dikilen kat” (Özşahin, 2017: 253).

2.2.2.232. iréş

Bşk. iréş “elbisenin iki yanından uzanan bağın kuyruk sokumuna kadar gelen kısmı” (Özşahin, 2017: 256).

2.2.2.233. işton

Özb. işton “şalvar, şılvar, pantolon; iç çamaşırı” (Asomiddinova, 1981: 27).

2.2.2.234. ıştırne kışçeň kögenek

Hks. ıştırne kışçeň kögenek “iç çamaşırı” (Naskali vd., 2017: 266).

2.2.2.235. istilik (II)

Az. istilik (II) “erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli, kalçayı örten, kollu üst giysisi” (Altaylı, 2018: 1656).

2.2.2.236. işki

Nog. işki // işki ıstan “içlik, içten giyilen beyaz elbise” (Baskakov, 1963: 121).

2.2.2.237. iteklë

Bşk. iteklë “manşetli (gömlek)” (Özşahin, 2017: 264).

2.2.2.238. itlik kölek

KMlk. itlik kölek “Karaçay-Malkar geleneklerinde bebeğe ilk giydirilen gömlek” (Tavkul, 2020: 201).

2.2.2.239. iygen ceng

KMlk. iygen ceng “Kafkas kız elbisesinde bir kol çeşidi” (Tavkul, 2020: 127).

2.2.2.240. iyma

Kzk. iyma “yumuşak deve yününden dokunmuş erkek elbisesi” (Koç vd., 2019: 221).

2.2.2.241. jabo

Az. jabo “elbisenin boyun kısmına konan, eklenen başka bir materyalden yapılan veya dokunan yaka” (Altaylı, 2018: 1691).

2.2.2.242. jadağay (I)

Kzk. jadağay (I) “astarsız dikilmiş olan dış giyim” (Koç vd., 2019: 156).

Özb. caketatay “frak” (Yusupova, 2018: 297).

2.2.2.243. jarğak

Kzk. jarğak “1. tabaklanmış deri. 2. tay veya kuzu derisinden yapılan dış giyim” (Koç vd., 2021: 283) → **2.5.2.149 jarğak**

Hks. çarğah “deri ceket” (Naskali vd., 2017: 81).

2.2.2.244. jeleŋ (I)

Kzk. *jeleŋ (I)* “erkeklerin ince üst giyimi” (Koç vd., 2019: 182).

2.2.2.245. jeyde

Kzk. *jeyde // jeyde-dambal* “don gömlek, erkek gömleği” (Koç vd., 2021: 181).

Krg. *cegde* “ön tarafı açık olarak dikilmiş, erkek üst giyimi” (Arıkoğlu vd., 2018: 549).

Kklp. *jegde* “kız ve kadınların eskiden ipekten nakışlayarak diktikleri ve başlarına bürüyerek giydikleri yenli giysi” (Uygur, 2019: 236).

2.2.2.246. jebey

Kzk. *jebey* “yağmurluk” (Koç vd., 2019: 182).

2.2.2.247. jeŋse

Kzk. *jeŋse* “kol ağzlarının kirlenmemesi için giyilen kolluk” (Koç vd., 2019: 186).

KMlk. *jeŋse* “1. elbise kolunun (yeninin) kirlenmemesi için kolun bilek kısmına giyilen uzunca kumaş” (Tavkul, 2020: 239).

Kklp. *jeŋse* “1. elbise kolunun (yeninin) kirlenmemesi için kolun bilek kısmına giyilen uzunca kumaş” (Uygur, 2019: 239).

2.2.2.248. jeŋuşı

Kzk. *jeŋuşı* “bir gömleğin kol ağzına geçirilen ve genellikle çift katlı kumaştan yapılan kolluk, manşet” (Koç vd., 2019: 185).

2.2.2.249. jipun

Az. *jipun* “eteği daha kabarık göstermek için kadınların alttan giydikleri şey” (Altaylı, 2018: 1692).

2.2.2.250. kaacı

Alt. *kaacı* “elbisenin eteğindeki şerit” (Naskali vd., 2019: 109).

2.2.2.251. kaba

KMlk. *kaba* “eskiden kadınların giydiği bir tür elbise” (Tavkul, 2020: 225).

2.2.2.252. kadama

Krg. *kadama* “zırh, savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1045).

2.2.2.253. kalakay

Krg. *kalakay* “gocuk” (Arıkoğlu vd., 2018: 1060).

2.2.2.254. kalesony

Kar. *kalesony* “paçalı don” (Aqtay vd., 2019: 162).

Hks. *kal'son* “iç donu” (Naskali vd., 2017: 239).

2.2.2.255. kalta işton

Özb. *kalta işton* “kısa külot, don” (Yusupova, 2018: 165).

2.2.2.256. kalta (kışka) yubka

Özb. *kalta (kışka) yubka* “mini etek” (Yusupova, 2018: 392).

2.2.2.257. kalta palto

Özb. *kalta palto* “kaban” (Yusupova, 2018: 299).

2.2.2.258. kamfarka

Bşk. *kamfarka* “3. gömlek kolundaki manşet” (Özşahin, 2017: 269).

2.2.2.259. kamka

Krg. *kamka* “1. kemha, altın ve gümüş iplikler katılarak dokunan bir tür ipek kumaş. 2. bu kumaştan yapılan elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 1080). → Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı. **kamka**

2.2.2.260. kamzol

Az. *kamzol* “eskiden kullanılan kolsuz erkek elbisesi” (Altaylı, 2018: 1709).

Tat. *kamzol* “gömlek üstüne giyilen kısa kıyafet, yelek” (Öner, 2015: 188).

Kzk. *kemzal* // *kamzol* “kadın yeleği” (Koç vd., 2019: 242).

Özb. *kamzol* “ceket” (Yusupova, 2018: 106).

YUyg. *kemzel* “ceket” (Necip, 2013: 194).

Bşk. *kamzol* “kolsuz erkek ceket, yelek” (Özşahin, 2017: 269).

Kklp. *kamzol* “erkek veya kadınların üstlerine giydikleri elbise, manto” (Uygur, 2019: 258).

Alt. *kamzal* “işlemeli yelek (millî kıyafetin parçası)” (Naskali vd., 2019: 113).

Hks. *hamzol* // *kamzol* “kadifeden dikilmiş, kolsuz kadın yeleği” (Naskali vd., 2017: 144).

2.2.2.261. kandagay

Krg. *kandagay* “1. dağ keçi ve koyunlarının derisinden yapılmış, güreşlerde, dövüşlerde giyilen kispet” (Arıkoğlu vd., 2018: 1087).

2.2.2.262. kaptal

Nog. *kaptal* “erkeklerin giydiği uzun milli ceket” (Baskakov, 1963: 146).

Alt. *kaptal* (I) “kaftan; sabahlık” (Naskali vd., 2019: 115).

Hks. *haptal* “1. kadın entarisi. 2. kadın paltosu” (Naskali vd., 2017: 147).

2.2.2.263. karakül

Krg. *karakül* “2. karakul koyunun kuzusunun değerli kürkü. 3. bu kürkten yapılmış giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1112). → **2.5.2.166** *qarakül*

Bşk. *karakül* “Astragan, astragan kürkü, karakül” (Özşahin, 2017: 270).

2.2.2.264. karıpçın

Krg. *karıpçın* “dirsekten yukarı giyilen askerî demir kolluk” (Arıkoğlu vd., 2018: 1124).

2.2.2.265. katbin

Az. *karakül* “kenarları kürklü kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 1729).

2.2.2.266. qatlav (II)

Bşk. *qatlav (II)* “küçük etek” (Özşahin, 2017: 338).

2.2.2.267. qayrı tun (tolıp)

Tat. *qayrı tun (tolıp)* “kürk, palto” (Öner, 2015: 283).

2.2.2.268. kazaki

Tat. *kazaki* “kısa palto benzeri bir üstlük” (Öner, 2015: 191).

Bşk. *kezekéy // kezeki* “bir tür erkek pelerini, kazakin” (Özşahin, 2017: 283).

2.2.2.269. keecim

Krg. *keecim* “1. eskiden zırh altına giymek için içine ipek katlanarak dikilen yelek. 2. bir tür ipek” (Arıkoğlu vd., 2018: 1180). → **2.5.2.278** *qıjım*

2.2.2.270. kəfrəm (II)

Az. *kəfrəm (II)* “nahçıvan bölgesinde gelinliğe verilen ad” (Altaylı, 2018: 1751).

2.2.2.271. kelbeto

Krg. *kelbeto* “zırh, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1184).

2.2.2.272. kelin (to‘y) ko‘ylagi

Özb. *kelin (to‘y) ko‘ylagi* “gelinlik” (Yusupova, 2018: 221).

2.2.2.273. kelteçek

Krg. *kelteçek* “cepken” (Arıkoğlu vd., 2018: 1188).

2.2.2.274. kementay

Krg. *kementay* “keçeden yapılan üst giyim” (Arıkoğlu vd., 2018: 1190).

2.2.2.275. kəmərcin

Az. *kəmərcin* “beli lastikli kadın elbisesi (etek)” (Altaylı, 2018: 1764).

2.2.2.276. kemsel

Krg. *kemsel* “içine astar dikilen ve dize kadar uzanan dış giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1192).

2.2.2.277. ken balak ıstan

Nog. *ken balak ıstan* “geniş pantolon, şalvar” (Baskakov, 1963: 429).

2.2.2.278. kep (I)

Alt. *kep (I)* “giysi; pantolon” (Naskali vd., 2019: 123). → **2.6.2.69 kep**

2.2.2.279. keptar

Gag. *keptar* “yelek, göğüslük” (Baskakov, 1991: 144).

2.2.2.280. kerbar

Kklp. *kerbar* “kaliteli kumaştan yapılmış elbise” (Uygur, 2019: 267).

2.2.2.281. kēsebike

Tat. *kēsebike* “kenarları kürkle çevrili kadın yeleği” (Öner, 2015: 200).

2.2.2.282. kete

Krg. *kete* “1. değerli bir kumaş türü. 2. değerli kumaştan yapılan kadın üst giysisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1210). → **2.5.2.179 kete**

2.2.2.283. keten ıstan

Nog. *keten ıstan* “keten pantolon” (Baskakov, 1963: 429).

2.2.2.284. kəzekey

Kzk. *kəzekey* “kolsuz yelek (bayan)” (Koç vd., 2019: 234).

2.2.2.285. kevdeşe

Kzk. *kevdeşe* “1. yün yelek. 2. bluz” (Koç vd., 2021: 394).

2.2.2.286. kırk cılkı

Krg. *kırk cılkı* “yeni doğmuş bebeğin kırk çıktığında giydirilen gömlek” (Arıkoğlu vd., 2018: 1240).

2.2.2.287. kırk köynök

Krg. *kırk köynök* “yeni doğmuş bebeğin kırk çıktığında giydirilen gömlek” (Arıkoğlu vd., 2018: 1240).

2.2.2.288. kırılık

Trkm. *kırılık* “1. çocuklar için dikilen kolsuz, önü üçgen şeklinde nakışlarla süslü giyim (elbise). 2. çocukların boynuna bağlanan önlük” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 39).

2.2.2.289. kıyak (III)

Krg. *kıyak (III)* “göğüse giyilen zırh, cebe” (Yudahin, 2011: 464).

2.2.2.290. kıasma (I)

KMlk. *kısm* (I) “korse (Eskiden Karaçay Malkar' da 1012 yaşına gelen kızların göğüslerinin büyümemesi ve ince belli olmaları için, evleninceye kadar taktıkları korse)” (Tavkul, 2020: 247).

Nog. *kıspa* “sütyen” (Baskakov, 1963: 203).

2.2.2.291. **kitel**

Az. *kitel* “dik yakalı ceket” (Altaylı, 2018: 1810).

Gag. *kitel* “ceket” (Baskakov, 1991: 152).

Özb. *kitel* “tunik, gömlek, kadın ceket” (Üşenmez vd., 2016: 236).

Kzk. *kitel* “asker paltosu, kaput” (Koç vd., 2019: 252).

Krg. *kitel* // *kite* “dik yakalı yelek” (Arıkoğlu vd., 2018: 1280).

Kum. *kitel* “asker ceket” (Pekacar, 2011: 178).

Kklp. *kitel* “asker ceket” (Uygur, 2019: 275).

Tuv. *kitel* “asker ceket” (Arıkoğlu vd., 2003: 69).

2.2.2.292. **klyoş**

Krg. *klyoş* “1. kloş etek. 2. İspanyol paça” (Arıkoğlu vd., 2018: 1283).

2.2.2.293. **kokétka**

Tat. *kokétka* “1. gömlek veya bluz yakası” (Öner, 2015: 220).

2.2.2.294. **ko‘krakpeç**

Özb. *ko ‘krakpeç* “sütyen, göğüs bağı” (Üşenmez vd., 2016: 254).

2.2.2.295. **kofta**

Az. *kofta* // *koftab* // *koftatuman* “gömleği andıran, vücudun üst kısmına giyilen ince kadın giyimi, bele kadar inen kısa elbise” (Altaylı, 2018: 1815).

Özb. *kofta* “kadın ceket, bluz” (Üşenmez vd., 2016: 238).

Tat. *kofta* “bluz” (Öner, 2015: 220).

Kum. *kofta* “bluz” (Pekacar, 2011: 179).

Nog. *kofta* “bluz” (Baskakov, 1963: 175).

Kklp. *kofta* “bluz” (Uygur, 2019: 276).

Alt. *kopta* “bluz” (Naskali vd., 2019: 135).

Tuv. *kofta* “bluz” (Arıkoğlu vd., 2003: 69).

2.2.2.296. **kojanka**

Tat. *kojanka* “meşin ceket” (Öner, 2015: 220).

Kum. *kojanka* “meşin ceket, deri ceket; meşin palto, deri palto” (Pekacar, 2011: 179).

2.2.2.297. **kombinezon**

Kzk. *kombinezon* “iş elbisesi, tulum” (Koç vd., 2021: 402).

Kum. *kombinezon* “iş elbisesi, çekme” (Pekacar, 2011: 180).

Kklp. *kombinezon* “iş elbisesi” (Uygur, 2019: 277).

Hks. *kombinezon* “iç elbisesi, kombinezon” (Naskali vd., 2017: 259).

Tuv. *kombinezon* “iş elbisesi” (Arıkoğlu vd., 2003: 70).

2.2.2.298. **ķoroķķa**

Bķk. *ķoroķķa* “zırhlı elbise, zırh” (Özķahin, 2017: 374).

2.2.2.299. **kostyum**

Kzk. *kostyum* “1. ceket. 2. kostüm, takım elbise” (Koç vd., 2019: 256).

Krg. *kostyum* “1. takım, takım elbise. 2. ceket” (Arıkoğlu vd., 2018: 1328).

Özb. *kostyumķim* “takım, takım elbise” (Yusupova, 2018: 553).

2.2.2.300. **ķoķ etek**

Krg. *ķoķ etek* “bir tür bayan elbisesi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1329).

Kzk. *ķosetek* “etek ve kolu fırfırlı elbise” (Koç vd., 2021: 544).

2.2.2.301. **kōbīskek**

Hks. *kōbīskek* “bir tür Hakas kürkü” (Naskali vd., 2017: 264).

2.2.2.302. **kōkirekķe**

Kzk. *kōkirekķe* “yelek” (Koç vd., 2019: 261).

ķōrekteeķ

Tuv. *ķōrekteeķ* “yelek” (Arıkoğlu vd., 2003: 53).

2.2.2.303. **kōk kūbō**

Krg. *kōk kūbō* “uzun kollu zırhlı elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 1348).

2.2.2.304. **kōnķek**

KMlk. *kōnķek* “pantolon” (Tavkul, 2020: 218).

Kar. *kōnķek* “pantolon” (Aqtay vd., 2019: 251).

2.2.2.305. **kōpō**

Bķk. *kōpō* “kapitone, yakasız kıyafet” (Özķahin, 2017: 297).

2.2.2.306. **kōrpe ton**

KMlk. *kōrpe ton* “koyun postundan kürk” (Tavkul, 2020: 359).

2.2.2.307. **kōrpe yaķa**

Kum. *kōrpe yaķa* “kürk yaka” (Pekacar, 2011: 183).

2.2.2.308. körtökey

Bşk. *körtökey* “kolsuz, yakasız kapitone ceket” (Özşahin, 2017: 299).

Bşk. *körtöy* “kolsuz, yakasız kapitone ceket, yelek” (Özşahin, 2017: 299).

2.2.2.309. köylek-dambal

Kzk. *köylek-dambal* “pijama, ince giysi” (Koç vd., 2021: 409).

2.2.2.310. köynəkşalvar

Az. *köynəkşalvar* “gömlek ve pantolondan ibaret elbise” (Altaylı, 2018: 1867).

2.2.2.311. köynəktuman

Az. *köynəktuman* “gömlek ve dondan oluşmuş elbise” (Altaylı, 2018: 1867).

2.2.2.312. kurtka

Az. *kurtka* “elbisenin üstüne giyilen, kollu ve yakalı giysi, setre; mont” (Altaylı, 2018: 1881).

Özb. *kurtka* “ceket, mont” (Üşenmez vd., 2016: 250).

Tat. *kurtka* “ceket, mont” (Öner, 2015: 234).

Krg. *kurtka* “mont” (Arıkoğlu vd., 2018: 1429).

Bşk. *kurtka* “ceket, mont, palto” (Özşahin, 2017: 304).

Kklp. *kurtka* “ceket” (Uygur, 2019: 293).

2.2.2.313. kut (III)

Az. *kut (III)* “erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli, kalçayı örten, kollu üst giyeceği” (Altaylı, 2018: 1881).

2.2.2.314. kuzək

Az. *kuzək* “genelde koyun derisinden yapılan ve yünlü kısmı dışarıda kalan palto” (Altaylı, 2018: 1882).

2.2.2.315. kübe tüb

KMlk. *kübe tüb* “1. Kafkaslılara özgü gümüş ya da altın işlemeli kız yelegeği. 2. kadınların göğüslerini koruyan iç giyim” (Tavkul, 2020: 221).

2.2.2.316. kübégen

Bşk. *kübégen* “pamuklu kumaştan ceket” (Özşahin, 2017: 304).

2.2.2.317. küpəyke

Kklp. *küpəyke* “dış ile astarının arasına (içine) pamuk, yün, vb. şeyler konularak dikilen üst giyimi” (Uygur, 2019: 298).

2.2.2.318. küböş

Krg. *küböş* // *ak kübö* “zırh, savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1447).

2.2.2.319. küldek

Bşk. *küldek* “1. gömlek. 2. tek parça elbise” (Özşahin, 2017: 307).

2.2.2.320. küləcə

Az. *küləcə* “fanila; bindallı” (Altaylı, 2018: 1886).

2.2.2.321. külmekkünçék

Tat. *külmekkünçék* “içlik gömlek” (Öner, 2015: 238).

2.2.2.322. köynekiştan

YUyg. *köynekiştan* “iç çamaşır” (Necip, 2013: 209).

2.2.2.323. küpi

Kak. *küpi* “1. kürk. 2. yakalı, eteği uzun pardösü” (Koç vd., 2019: 278).

Hks. *küppe* // *küpe ton* “kadınların giydiği bir tür kürk” (Naskali vd., 2017: 281).

2.2.2.324. kürdü (I)

Az. *kürdü (I)* “1. kadın iç gömleği. 2. Azerbaycanlı kadınların üstlük olarak giydikleri kadife vb. kumaşlardan yapılmış, ibrişim vb. süslenmiş beli büzgülü elbise” (Altaylı, 2018: 1894).

Kzk. *kürteşe* “kalın mont” (Koç vd., 2019: 279).

Nog. *kürte* “mont, ceket” (Baskakov, 1963: 195).

2.2.2.325. kürmö

Krg. *kürmö* “1. kolsuz kısa üst giysi, cepken. 2. yelek, ceket altına giyilen kolsuz kısa giysi. 3. mont tarzı kısa hafif giysilerin genel adı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1470).

Alt. *kürme* “kuzu kürkünden kısa ceket” (Naskali vd., 2019: 148).

Krg. *kürmöçö* “küçük cepken veya cepkene benzer dikilen üst giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1470).

2.2.2.326. küröökö

Krg. *küröökö* “1. zırh, silahtan korunma giysisi. 2. süslü ve değerli sırt giysisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1471).

2.2.2.327. kükrekeçe

Tat. *kükrekeçe* // *kükrekeçen* “1. Tatar kızlarının elbise içine giydiği göğüslük. 2. sütyen. 3. önlük. 4. eskiden savaşçıların giydiği göğüslük, zırh” (Öner, 2015: 237).

Bşk. *kükrekse // kükreksən* “1. kızların elbise içine giydikleri göğüslük. 2. sütyen. 3. önlük” (Özşahin, 2017: 307).

2.2.2.328. küşege

Tat. *küşege* “yelek, üstlük” (Öner, 2015: 245).

2.2.2.329. kufayka

Gag. *kufayka* “fanila” (Baskakov, 1991: 153).

2.2.2.330. küləcə

Az. *küləcə* “fanila” (Altaylı, 2018: 1886).

2.2.2.331. kürdü (I)

Az. *kürdü (I)* “1. kadın iç gömleği. 2. Azerbaycanlı kadınların üstlük olarak giydikleri kadife vb. kumaşlardan yapılmış, ibrişim vb. süslenmiş beli büzgülü elbise” (Altaylı, 2018: 1894).

2.2.2.332. lapaça

Kum. *lapaça* “gocuk” (Pekacar, 2011: 187).

2.2.2.333. labada

Az. *labada* “1. kısa kollu, üzeri ibrişim vb. ile süslü hanım yeleği. 2. kaba iplerle dikilmiş kolsuz ceket” (Altaylı, 2018: 2231).

2.2.2.334. lampion

Az. *lampion* “pantolonun yan kısımlarına dikilen renkli şerit” (Altaylı, 2018: 2242).

2.2.2.335. lanta

YUyg. *lanta* “dondurma paça” (Necip, 2013: 252).

2.2.2.336. ləbbadə

Az. *ləbbadə* “cübbe” (Altaylı, 2018: 2256).

2.2.2.337. lepçik

Az. *lepçik* “göğüsleri dik tutup dolgun göstermek için kullanılan, saten, dantel vb. kumaşlardan yapılan kadın iç çamaşırı” (Altaylı, 2018: 2252).

Kum. *lepçik* “sütyen, memelik” (Pekacar, 2011: 188).

2.2.2.338. lıpa

Kzk. *lıpa* “1. eskimiş elbise, yıpranmış giysi. 2. mayo” (Koç vd., 2021: 602). → **2.6.2.88**

lıpa

Özb. *lippa* “şalvarın kemer, kuşak vs. geçirilmesi için ayrılan üst kısmı” (Üşenmez vd., 2016: 265).

2.2.2.339. **limçe**

YUyg. *limçe* “cübbe, gömlek” (Necip, 2013: 256).

2.2.2.340. **lif (III) // lifçik**

Az. *lif (III) // lifçik* “kadın iç çamaşırının veya çocuk elbisesinin göğsü örten kısmı” (Altaylı, 2018: 2269).

Özb. *lifçik* “sütyen, göğüs bağı” (Yusupova, 2018: 264).

Tuv. *lifçik* “sütyen” (Arıkoğlu vd., 2003: 74).

2.2.2.341. **lozim**

Özb. *lozim* “iç çamaşırı, şalvar” (Üşenmez vd., 2016: 268).

YUyg. *lazim (II)* “kadın pantolonu” (Necip, 2013: 254).

2.2.2.342. **mahmal**

Trkm. *mahmal* “1. kadife. 2. kadifeden dikilen elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 77). → 2.5.2.247 **məhməl**

Kzk. *mağmal* “1. kadifeye benzer bir kumaş türü, pelüş” (Koç vd., 2021: 608).

2.2.2.343. **makintoş**

Tat. *makintoş* “yağmurluk” (Öner, 2015: 320).

Özb. *makintoş* “yağmurluk” (Üşenmez vd., 2016: 273).

Kzk. *makintoş* “yağmurluk, anorak” (Koç vd., 2019: 387).

Krg. *makintoş* “bir tür yağmurluk” (Arıkoğlu vd., 2018: 1505).

Kklp. *makentoj* “yaz kış giyilen astarlı giyim, ceket, hafif palto” (Uygur, 2019: 377).

Tuv. *makintoş* “yağmurluk” (Arıkoğlu vd., 2003: 75).

2.2.2.344. **məlle**

Kklp. *məlle* “bir çeşit uzun giysi” (Uygur, 2019: 387).

2.2.2.345. **mañ (I)**

Bşk. *mañ (I)* “kıyafetin kol uçlarına koyulan parça, manşet katı” (Özşahin, 2017: 399).

2.2.2.346. **mancak**

Alt. *mancak* “şamanın özel kostümü” (Naskali vd., 2019: 154).

2.2.2.347. **mancı**

Alt. *mancı* “pahalı kürk” (Naskali vd., 2019: 154).

2.2.2.348. **mantilya**

Az. *mantilya* // *mantiya* (II) “1. İspanya'da kadınların başlarına örttükleri etrafı kenarlı eşarp. 2. 19. yüzyılda kullanılan kolsuz kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 2314). → **2.1.2.142 mantilya**

Tat. *mantiya* “cübbe” (Öner, 2015: 323).

Kzk. *mantiya* “cübbe” (Koç vd., 2021: 614).

Krg. *mantiya* “1. cübbe” (Arıkoğlu vd., 2018: 1514).

2.2.2.349. mari

YUyg. *mari* “kuzu kürkü” (Necip, 2013: 261).

2.2.2.350. matroska

Özb. *matroska* “denizci ceket” (Üşenmez vd., 2016: 282).

Krg. *matroska* “1. denizci elbisesi. 2. kadın ve çocukların bu elbiseye benzer giyimi. 3. çocukların, denizci başlığı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1524). → **2.1.2.142 matroska**

2.2.2.351. mahsus kiyim

Özb. *mahsus kiyim* “forma” (Yusupova, 2018: 213).

2.2.2.352. marça tös

Hks. *marça tös* “yakasına tilki derisi dikilen ve (inanış gereği) evin en güzel köşesine asılan erkek gömleği” (Naskali vd., 2017: 295).

2.2.2.353. mayka

Az. *mayka* “kol ve boynu açık erkek iç giyimi, atlet fanilas” (Altaylı, 2018: 2329).

Trkm. *mayka* “gömlleklerin, elbiselerin içinden giyilen atlet” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 85).

Gag. *mayka* “tişört, yazlık gömlek” (Baskakov, 1991: 174).

Özb. *mayka* “atlet” (Yusupova, 2018: 53).

YUyg. *mayka* “atlet fanilas, mayo” (Necip, 2013: 263).

Krg. *mayka* “atlet, kolsuz, askılı fanila” (Arıkoğlu vd., 2018: 1528).

Tat. *mayka* “atlet fanilas, mayo” (Öner, 2015: 327).

Kum. *mayka* “atlet fanilas, mayo” (Pekacar, 2011: 197).

Kklp. *mayka* “atlet, gömleğin altına giyilen erkek iç giyimi” (Uygur, 2019: 384).

Nog. *mayka* “atlet” (Baskakov, 1963: 210).

Hks. *mayka* “atlet, fanila” (Naskali vd., 2017: 298).

2.2.2.354. méh

Tat. *méh* “1. kürk. 2. kürk manto” (Öner, 2015: 335). → **2.5.2.242 méh**

Hks. *meh* “kürk, deri kürk” (Naskali vd., 2017: 299).

2.2.2.355. meriye

YUyg. *meriye* “kuzu kürkü” (Necip, 2013: 268).

2.2.2.356. meyzar

Az. *mezzar* “önlük” (Altaylı, 2018: 2350).

2.2.2.357. milte

Krg. *milte* “2. geniş yakalı ve gocukların dikiş yerlerine konulan kaytan, zırh” (Yudahin, 2011: 567).

2.2.2.358. mo‘yna

Özb. *mo‘yna* “kürk” (Yusupova, 2018: 361).

YUyg. *moyne* “kürk” (Necip, 2013: 275).

2.2.2.359. moyiyuŋ

YUyg. *moyiyuŋ* “kazak, örme yelek” (Necip, 2013: 275).

2.2.2.360. mundır

Özb. *mundır* “askerî ya da resmî forma” (Asomiddinova, 1981: 304).

Tat. *mundir* “resmî ceket” (Öner, 2015: 352).

Kzk. *mundir* “askerî kıyafet, askerî elbise” (Koç vd., 2019: 410).

Krg. *mundir* “1. üniforma, aynı işi yapanların giydikleri, tüzükle belirtilmiş, bir örnek giysi. 2. üniforma, silahlı kuvvetlerinin resmî giysisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1578).

2.2.2.361. mursak

Özb. *mursak* “kadınların giydiği, kolları kısa, millî üst giyim” (Üşenmez vd., 2016: 307).

2.2.2.362. muskalı

Gag. *muskalı* “1. kırmalı entari” (Baskakov, 1991: 179).

2.2.2.363. negey

Tuv. *negey* “kürk, gocuk” (Arıkoğlu vd., 2003: 80).

2.2.2.364. nımşa

Kzk. *nımşa* “yelek” (Koç vd., 2019: 430).

nımça

Özb. *nımça* “kolsuz ceket, kolsuz ve yakasız, kısa ve kullanışlı giysi” (genellikle kadınlar için)” (Üşenmez vd., 2016: 322).

2.2.2.365. obmundirovaniye

Hks. *obmundirovaniye* “askerî giysi, üniforma” (Naskali vd., 2017: 327).

2.2.2.366. odırımcı

Hks. *odırımcı* “kadın giysisinin kol kenarlarına dikilen şerit” (Naskali vd., 2017: 330).

2.2.2.367. olaķjeŋ

Kzk. *olaķjeŋ* “bir tür kısa kollu yelek” (Koç vd., 2019: 677).

2.2.2.368. omıravlık

Kzk. *omıravlık* “2. elbisenin göğüs tarafı” (Koç vd., 2021: 686).

2.2.2.369. omıravşsa

Kzk. *omıravşsa* “1. sütyen. 2. önlük” (Koç vd., 2021: 686).

2.2.2.370. olpok

Krg. *olpok* “eskiden içine yün konularak dikilen ve savaşta giyilen üstlük” (Arıkoğlu vd., 2018: 1632).

2.2.2.371. oķķağar

Kzk. *oķķağar* “çelik yelek” (Koç vd., 2019: 437).

2.2.2.372. öŋğür

Krg. *öŋğür* “1. kaftanın yahut paltonun eteğinin yan kısmı” (Yudahin, 2011: 612).

Hks. *öör (II)* “kürk eteği” (Naskali vd., 2017: 350).

Alt. *ömür* “(elbise için) etek, ön taraf” (Naskali vd., 2019: 168).

2.2.2.373. öpkö kap

Krg. *öpkö kap // öpkö ton* “göğüslük, üstlük, önlük” (Arıkoğlu vd., 2018: 1702).

2.2.2.374. örbek

Hks. *örbek* “1. kalın çuhadan yapılmış üst giysi. 2. kara yünden yapılmış el yapımı çuha” (Naskali vd., 2017: 351). → 2.5.2.259 örbek

2.2.2.375. örecağa

KMlk. *örecağa* “dik yaka” (Tavkul, 2020: 288).

2.2.2.376. paar (II)

Hks. *paar (II)* “1. (giyside) etek” (Naskali vd., 2017: 355).

2.2.2.377. pamezey

KMlk. *pamezay* “pazen kumaş; fanila” (Tavkul, 2020: 291). → 2.5.2.261 pamezey

2.2.2.378. pantsır'

Hks. *pantsır'* “1. zırh, zırh gömleği, yelme, cebe” (Naskali vd., 2017: 360).

2.2.2.379. papiç

Kum. *papiç* “ayak sargısı, dolak” (Pekacar, 2011: 228).

2.2.2.380. parancı

Krg. *parancı* “çarşaf, kadın giyimi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1720).

2.2.2.381. parşa (I)

Kzk. *parşa (I)* “altın ve gümüş sırmalı bir tür ipek kumaş ve bundan yapılmış pahalı elbise” (Koç vd., 2019: 468). → **2.5.2.263 parça (II)**

2.2.2.382. pencək

Az. *pencək* “elbisenin üste giyilen, kollu ve yakalı bölümü, setre” (Altaylı, 2018: 2714).

2.2.2.383. pencəkşalvar

Az. *pencəkşalvar* “ceket ve pantolon, takım elbise” (Altaylı, 2018: 2714).

2.2.2.384. périce

YUyg. *périce* “cübbe” (Necip, 2013: 321).

2.2.2.385. peşgir

Özb. *peşgir* “önlük (pamuk toplarken giyilen)” (Yusupova, 2018: 365).

2.2.2.386. peşmek (II)

YUyg. *peşmek (II)* “yelek” (Necip, 2013: 320).

2.2.2.387. peşmet

YUyg. *peşmet* “ceket” (Necip, 2013: 320).

Özb. *peşmat* “dize kadar uzanan, belbağı bağlanarak giyilen üst giyim” (Üşenmez vd., 2016: 365).

Tat. *bişmet* “Tatarlar ve başka Türk kavimlerinde giyilen pamuklu kumaştan ceket” (Öner, 2015: 62).

Kzk. *beşpent* “cepken” (Koç vd., 2019: 88).

Krg. *beşmant* // *beşmet* “belli olarak dikilen üst giyim” (Yudahin, 2011: 110).

Bşk. *bişmet* “1. pamuklu kumaştan ceket. 2. erkek yeleği” (Özşahin, 2017: 94).

2.2.2.388. pevez (II)

YUyg. *pevez (II)* “kolluk” (Necip, 2013: 320).

2.2.2.389. pıran

Kzk. *pıran* “zırh” (Koç vd., 2021: 743).

2.2.2.390. pidcak

Özb. *pidcak* “ceket” (Üşenmez vd., 2016: 365).

Krg. *pidcak* “ceket” (Arıkoğlu vd., 2018: 1728).

Kum. *pidjak* “ceket” (Pekacar, 2011: 232).

Kklp. *pidjak* “ceket” (Uygur, 2019: 465).

Hks. *pidjak* “ceket” (Naskali vd., 2017: 376).

2.2.2.391. **pirahən**

Az. *pirahən* “gömlək” (Altaylı, 2018: 2743).

2.2.2.392. **piltirik**

Hks. *piltirik* “1. bel. 2. önlük” (Naskali vd., 2017: 378).

2.2.2.393. **plaş**

Az. *plaş* // *plaş çadır* “yağmurdan korunmak için su geçirmeyen kumaştan yapılan giyecek, trençkot” (Altaylı, 2018: 2755).

Özb. *plaş* “1. pardösü. 2. trençkot” (Yusupova, 2018: 448).

Kzk. *plaş* “yağmurluk” (Koç vd., 2019: 473).

Krg. *plaşç* “1. pardösü, üstlük. 2. yağmurluk” (Arıkoğlu vd., 2018: 1730).

Kum. *plaş* // *plaşç* “2. yağmurluk, kukuletalı yağmurluk” (Pekacar, 2011: 234).

Nog. *plaş* “pelerin” (Baskakov, 1963: 269).

Kklp. *plaş* “yağmurluk” (Uygur, 2019: 468).

Hks. *plaşç* “yağmurluk, kaban” (Naskali vd., 2017: 380).

2.2.2.394. **poluşubok**

Hks. *poluşubok* “gocuk, kaban” (Naskali vd., 2017: 385).

Trkm. *possun* “koyun derisinden dikilen ceket” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 208).

Özb. *po ‘stin* “gocuk” (Yusupova, 2018: 226).

YUyg. *postum* “kürk, kışlık palto, gocuk” (Necip, 2013: 326).

Kklp. *postın* “deriden dikilmiş dış giyimi, uzun deri elbise” (Uygur, 2019: 470).

2.2.2.395. **poştanik**

Gag. *poştanik* “iç donu” (Baskakov, 1991: 198).

2.2.2.396. **pugtuk**

Trkm. *pugtuk* “kadın pantolonunun sağ ve sol kısmını bağlamak için işlenen nakış” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 210).

2.2.2.397. **puşkaķ (II)**

YUyg. *puşkaķ (II)* “paça; pantolonun paçası” (Necip, 2013: 327).

2.2.2.398. **ķabaklıķ (I)**

Az. *ķabaklıķ (I)* “2. göğüs kısmı örtmek için alttan giyilen kolsuz elbise” (Altaylı, 2018: 1910).

2.2.2.399. **qabalay**

Kum. *qabalay* “bir tür bayramlık millî kadın giysisi” (Pekacar, 2011: 239).

2.2.2.400. **qalçınbav**

Kar. *qalçınbav* “jartiyer” (Aqtay vd., 2019: 324).

2.2.2.401. **qalifə**

Az. *qalifə* “diz kapağından aşağısı dar bir çeşit binici pantolonu, külot pantolon” (Altaylı, 2018: 1935).

Özb. *galife* “binici pantolonu” (Üşenmez vd., 2016: 152).

Kzk. *galife* “külot pantolon, daha çok askerilerin giydikleri paçası dar, üst bölümü geniş çizme ile giyilen pantolon” (Koç vd., 2019: 111).

Krg. *galife* “diz üstü bol, diz altı dar olan ve uzun çizmeyle giyilen pantolon” (Arıkoğlu vd., 2018: 924).

KMlk. *galife* “dizden aşağısı dar, üst tarafı çok geniş, çizmeyle giyilen pantolon” // *gelefey* (Tavkul, 2020: 172).

Tuv. *galife* “külotlu pantolon” (Arıkoğlu vd., 2003: 46).

2.2.2.402. **qamarı**

KMlk. *qamarı* “kamarı derisinden (en kaliteli deriden) yapılmış başlık veya yaka” (Tavkul, 2020: 313). → 2.1.2.170 **qamarı**

2.2.2.403. **qaptama**

Kzk. *qaptama* “2. kaban, kürk” (Koç vd., 2019: 312).

2.2.2.404. **qarakılqa**

Kklp. *qarakılqa* “koyun ve keçi derilerinden dikilen kısa elbise” (Uygur, 2019: 321).

2.2.2.405. **qartı**

Az. *qartı* “çobanların keçeden yapıp giydikleri kalın giysi” (Altaylı, 2018: 2004).

2.2.2.406. **qarucaq**

Az. *qarucaq* “belli bir amaçla kola geçirilen enli kuşak, kolçak” (Altaylı, 2018: 2005).

2.2.2.407. **qattama**

Kzk. *qattama* “bir tür zırh” (Koç vd., 2021: 507).

2.2.2.408. **qəba**

Az. *qəba* “cübbe, aba” (Altaylı, 2018: 2050).

Özb. *qabo* “cübbenin üstüne giyilen giyim” (Asomiddinova, 1981: 53).

KMlk. *qaba* “eskiden kadınların giydiği bir tür elbise” (Tavkul, 2020: 225).

2.2.2.409. **ķasabā**

Az. *ķasabā* “eskiden kadınların elbiselerinin yakasından aşağıya doğru sarkıttıkları süslü yakalık” (Altaylı, 2018: 2074).

2.2.2.410. **ķılķa**

Kzk. *ķılķa* “keçi derisinden yapılmış yaka” (Koç vd., 2021: 582).

2.2.2.411. **ķisķa kamzul**

Özb. *ķisķa kamzul* “cepken” (Yusupova, 2018: 107).

2.2.2.412. **rasa**

Gag. *rasa* “papaz elbisesi veya önlüğü” (Baskakov, 1991: 201).

Kklp. *ryasa* “hristiyan din adamlarının geniş ve hafif üst giyimi” (Uyğur, 2019: 481).

2.2.2.413. **rida**

Az. *rida* “1. dervişlerin omuzlarına attıkları örtü, post” (Altaylı, 2018: 2835).

Trkm. *reda* “1. dervişlerin giydiği elbise. 2. dervişlerin omuzlarına attıkları ve üzerinde namaz kıldıkları yün kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 218). → **2.4.2.219 reda**

Özb. *rido* “pelerin” (Asomiddinova, 1981: 55).

2.2.2.414. **reytuz**

Az. *reytuz* “1. binici pantolonu, binici külotu. 2. kadın külotu, don” (Altaylı, 2018: 2821).

Kum. *reytuz* “binici külotu; kadın külotu” (Pekacar, 2011: 281).

2.2.2.415. **rişbent**

Trkm. *rişbent* “koruyucu giyim” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 220).

2.2.2.416. **sabır (I)**

Hks. *sabır (I)* “4. avcı giysisinin üstüne giyilen, çadır bezinden yapılmış uzun giysi” (Naskali vd., 2017: 415).

2.2.2.417. **sabıv**

Bşk. *sabıv* “önden açılan iki parçalı cübbe cinsi elbisede bir parçanın etek kısmı” (Özşahin, 2017: 490).

2.2.2.418. **sahtiyan işım**

KMlk. *sahtiyan işım* “işlenmiş deriden tozluk” (Tavkul, 2020: 195).

2.2.2.419. **saķmatüş**

Bşk. *saķmatüş* “bayan gömleğinin altın ya da para ile süslenmiş geniş kısmı” (Özşahin, 2017: 493).

2.2.2.420. **saķsaķ**

Bşk. *sakşak* “kürk elbise, kürk kıyafet” (Özşahin, 2017: 493).

2.2.2.421. saltamarka

Gag. *saltamarka* “kısa kadın gocuğu (kabanı)” (Baskakov, 1991: 208).

Kar. *saltamarka* “jile” (Aqtay vd., 2019: 378).

2.2.2.422. sapan

Bşk. *sapan* “cübbeye benzer uzun ve bol kesimli bir kıyafet” (Özşahin, 2017: 498).

2.2.2.423. sarafan

Gag. *sarafan* “bir nevi uzun ve kolsuz kadın elbisesi” (Baskakov, 1991: 208).

Kzk. *sarafan* “kolsuz kadın elbisesi” (Koç vd., 2019: 496).

Krg. *sarafan* “askılı elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 1780).

Kklp. *sarafan* “kadınların giydiği kolsuz üst giyimi” (Uygur, 2019: 490).

2.2.2.424. sarapay

Kzk. *sarapay* “vücudu bütünüyle kapatan bir tür uzun elbise” (Koç vd., 2021: 779).

Krg. *sarpay* “1. saygın misafirlere hediye olarak verilen giysi, kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 1784).

2.2.2.425. sarapçı (III)

Krg. *sarapçı (III)* “zırh, savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1781).

2.2.2.426. savıt (I)

Kzk. *savıt (I)* “zırh, zırh gömleği” (Koç vd., 2019: 500).

Kklp. *sawıt* “zırh” (Uygur, 2019: 494).

2.2.2.427. sebil

Krg. *sebil* “1. zırh; savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1793).

KMlk. *cabel* “manto şeklinde giyilen bir tür zırh” (Tavkul, 2020: 117).

2.2.2.428. senşe

Bşk. *senşe* “dışından kaplanarak giyilen pamuklu kısa kıyafet” (Özşahin, 2017: 511).

2.2.2.429. sardarı

Az. *sərdarı* “eskiden devlet adamlarının giydiği elbise” (Altaylı, 2018: 2950).

2.2.2.430. sırğan

KMak. *sırğan* “pamuklu, kapitone, astarlı kumaş” (Tavkul, 2020: 311).

Hks. *sırğancih* “pantolon paçasının alt kenarı” (Naskali vd., 2017: 439).

2.2.2.431. sırıklı

Az. *sırıklı* “1. kaba dikiş atılmış. 2. kısa iç gömleği. 3. astarı vatkalı iş gömleği” (Altaylı, 2018: 2974).

2.2.2.432. sırma

Kzk. “kapitoneden dikilmiş dış giyim” (Koç vd., 2021: 845).

Kklp. *sırma* “1. derinin içine pamuk, yün vb. maddelerin konulup dikilmesiyle yapılan üst elbisesi. 2. işlenerek dikilmiş her türlü giyim, nakışlı giyecek” (Uygur, 2019: 506). →

2.6.2.116 sırma

2.2.2.433. sırt kıyım

Krg. *sırt kıyım* “palto, kaftan vb. üstlük” (Arıkoğlu vd., 2018: 1813).

2.2.2.434. sıy

Trkm. *sıy* “önü açık giysilerin etek kısmının üçgen şekline verilen ad” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 313).

2.2.2.435. sigedek

Hks. *sigedek* “(kadın için) (bayramlık) yelek” (Naskali vd., 2017: 446).

2.2.2.436. simes

YUyg. *simes* “kuzu kürkü” (Necip, 2013: 354).

2.2.2.437. sirmak

YUyg. *sirmak* “astarı vatkalı iş ceket” (Necip, 2013: 356).

2.2.2.438. sitrə

Az. *sitrə* “düz yakalı ve önü ilikli, çuhadan yapılmış üst giyeceği, ceket” (Altaylı, 2018: 3005).

2.2.2.439. skafandr

Az. *skafandr* “1. dalgıçların giydiği tulum benzer özel elbise. 2. astronotların giydikleri özel elbise” (Altaylı, 2018: 3009).

Kum. *skafandr* “dalgıç elbisesi” (Pekacar, 2011: 298).

2.2.2.440. sodak

Tuv. *sodak* “güreş mayosu” (Arıkoğlu vd., 2003: 94).

2.2.2.441. sovut

Trkm. *sovut* “savaşlarda korunmak amaçlı giyilen boydan elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 277).

Özb. *sovut* “zırh” (Üşenmez vd., 2016: 435).

Krg. *soot* “zırh, savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1835).

2.2.2.442. **sökpek (II)**

Hks. *sökpek (II)* “1. kaban, gocuk. 2. kazak” (Naskali vd., 2017: 461).

2.2.2.443. **spetsovka**

Kum. *spetsovka* “tulum” (Pekacar, 2011: 301).

2.2.2.444. **sport kiyimi**

Özb. *sport kiyimi* “eşofman” (Yusupova, 2018: 192).

2.2.2.445. **sulık**

Kzk. *sulık* “yağmurluk, muşamba” (Koç vd., 2019: 518).

Krg. *suuluk (III)* “1 yağmurluk, yağmurdan korunmak için üste giyilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1868),

Hks. *suu (I)* “1. kürk, palto. 2. sade giysi” (Naskali vd., 2017: 471).

2.2.2.446. **süspek**

Hks. *süspek* “1. uzun etekli giysi” (Naskali vd., 2017: 475).

2.2.2.447. **svinger**

Krg. *svinger* “kadınların eteği geniş kısa paltosu” (Arıkoğlu vd., 2018: 1880).

2.2.2.448. **syurtuk**

Krg. *syurtuk* “redingot, arkası yırtmaçlı, etekleri uzun, çift sıra düğmeli ceket” (Arıkoğlu vd., 2018: 1880).

2.2.2.449. **şabuv**

Kzk. *şabuv* “giysinin etek tarafına konulan ek” (Koç vd., 2019: 653).

Kklp. *şabıw (I)* “elbisenin eteğine konulan üç parçalı örnek” (Uygur, 2019: 524).

Hks. *sabığ (I)* “(elbise, kürk veya paltonun eteğine takılmış) peş” (Naskali vd., 2017: 414).

2.2.2.450. **şadıra**

Kzk. *şadıra* “çarşaf; kadınların, başı örten pelerinli, etekli sokak giysisi” (Koç vd., 2021: 1020).

2.2.2.451. **şahanə (II)**

Az. *şahanə (II)* “damatlık” (Altaylı, 2018: 3104).

2.2.2.452. **şalbar av**

KMlk. *şalbar av* “pantolon ağı” (Tavkul, 2020: 327).

2.2.2.453. şalbar uç

KMlk. *şalbar uç* “paça” (Tavkul, 2020: 327).

2.2.2.454. şalğay

Kzk. *şalğay* “giysinin alt kısmı” (Koç vd., 2019: 658).

Kklp. *şalğay (I)* “elbisenin aşağı kısmı, eteği” (Uygur, 2019: 527).

2.2.2.455. şleyf (I)

Az. *şleyf (I)* “elbise de kuyruğa benzer uzantı; kadın eteğinin arka kısmında bulunan ek” (Altaylı, 2018: 3166).

2.2.2.456. şantık

Alt. *şantık* “pantolon” (Naskali vd., 2019: 192).

2.2.2.457. şarbolat

Kzk. *şarbolat* “çelik zırh” (Koç vd., 2021: 1037).

2.2.2.458. şarpıldak (II)

Krg. *şarpıldak (II)* “1. deriden yapılmış zırh, cebe” (Arıkoğlu vd., 2018: 1893).

2.2.2.459. şayak

Az. *şayak* “bedenin belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik” (Altaylı, 2018: 3120).

2.2.2.460. şeejivek

Tuv. *şeejivek* “1. ceket. 2. kısa iş elbisesi” (Arıkoğlu vd., 2003: 98).

2.2.2.461. şəltə

Az. *şəltə* “1. kadınların (alttan) giydiği kısa etek, jüp. 2. kadınların alttan giyindikleri, beyaz bezden yapılma ve dize kadar inen iç çamaşırı” (Altaylı, 2018: 3137).

2.2.2.462. şevyot

Az. *şevyot* “1. şevyot adlı İngiliz koyunlarının yününden kaba dokunmuş, dayanıklı bir tür yün kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış elbise” (Altaylı, 2018: 3123). → 2.5.2.330 şevyot

Nog. *şeviot kostyum* “yün ceket” (Baskakov, 1963: 409).

2.2.2.463. şim

Özb. *şim* “pantolon” (Yusupova, 2018: 446).

YUyg. *şim* “pantolon (Necip, 2013: 378).

Kzk. *şim* “pantolon” (Koç vd., 2019: 530).

Krg. *şim* “pantolon” (Arıkoğlu vd., 2018: 1903).

2.2.2.464. şinel

Az. *şinel* “özel surette yapılmış kışlık askerî palto” (Altaylı, 2018: 3154).

Gag. *şinel* “palto” (Baskakov, 1991: 233).

Özb. *şinel* “palto, manto” (Üşenmez vd., 2016: 539).

Tat. *şinel* “belden kuşaklı uzun palto” (Öner, 2015: 434).

Kzk. *şinel* “asker paltosu, kaput” (Koç vd., 2019: 674).

Krg. *şinel* “askerî palto” (Arıkoğlu vd., 2018: 1909).

Kklp. *şinel* “yünden yapılan ve askerlerin giydiği elbise, kaput” (Uygur, 2019: 546).

Kar. *şinel* “parka” (Aqtay vd., 2019: 423).

2.2.2.465. **şışman (I)**

Kar. *şışman (I)* “manto, palto” (Aqtay vd., 2019: 424).

Kar. *şuşman // şuşmen* “giysi; cübbe” (Aqtay vd., 2019: 425).

2.2.2.466. **şuba**

Gag. *şuba* “kürk” (Baskakov, 1991: 235).

Nog. *şıba* “elbise” (Baskakov, 1963: 419).

2.2.2.467. **şuga palto**

Nog. *şuga palto* “ipek, yünlü kaban” (Baskakov, 1963: 417).

2.2.2.468. **şuudak**

Tuv. *şuudak* “güreşte giyilen millî kıyafet” (Arıkoğlu vd., 2003: 103).

2.2.2.469. **şüpür**

Alt. *şüpür* “pantolon” (Naskali vd., 2019: 194).

2.2.2.470. **taar (I)**

Hks. *taar (I)* “pelerin, hafif yazlık giysi” (Naskali vd., 2017: 481).

2.2.2.471. **tahtay (I)**

Hks. *tahtay (I)* “pantolon paçalarının birleştiği yere dikilen dörtgen peş” (Naskali vd., 2017: 485).

2.2.2.472. **talit**

Kar. *talit* “Yahudilerin ve Karayların dini törenlerde giydikleri bir tür giysi” (Aqtay vd., 2019: 428).

2.2.2.473. **tartmalı**

KMlk. *tartmalı* “bir tür pantolon” (Tavkul, 2020: 342).

2.2.2.474. **telogreyka**

Krg. *telogreyka* “içi pamuklu yelek. 2. içi yün veya pamuklu mont” (Arıkoğlu vd., 2018: 1998).

Özb. *telogreyka* “kapitone ceket” (Asomiddinova, 1981: 45).

2.2.2.475. **tepme çepken**

Krg. *tepme çepken* “elde yünden yapılan kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 2009).

2.2.2.476. **térhekse**

Bşk. *térhekse* “dirseğe giyilen ya da takılan şey, dirseklik” (Özşahin, 2017: 602).

2.2.2.477. **tıyın (I)**

KMlk. *tıyın (I)* “sincap; sincap kürkü; kürk” *tıyın ton* (Tavkul, 2020: 354).

2.2.2.478. **tik caka**

Krg. *tik caka* “dik yaka, dik yakalı, yakası dik olan (giysi)” (Arıkoğlu vd., 2018: 2036).

2.2.2.479. **tik(ka) kıyalık**

Özb. *tik(ka) kıyalık* “kaban” (Yusupova, 2018: 299).

2.2.2.480. **tobuqluq**

KMlk. *tobuqluq* “dizlik” (Tavkul, 2020: 357).

KMlk. *tobulduruq* “dizlik” (Tavkul, 2020: 357).

2.2.2.481. **tolstovka**

Az. *tolstovka* “kırıklı, üzerine kemer de takılan, geniş ve uzun erkek gömleği” (Altaylı, 2018: 3332).

2.2.2.482. **töstartkış**

Kzk. *töstartkış* “sütyen” (Koç vd., 2021: 916).

2.2.2.483. **toçılday**

Hks. *toçılday* “şaman kürkü” (Naskali vd., 2017: 515).

2.2.2.484. **tolıp**

Tat. *tolıp* “elbise üstüne giyilen büyük yakalı, geniş elbise, gocuk” (Öner, 2015: 481).

Kzk. *tulıp* “kürk” (Koç vd., 2019: 585).

Bşk. *tolop* “1. hayvan kürkü, kürk. 2. elbise üstüne giyilen büyük yakalı, geniş elbise; gocuk” (Özşahin, 2017: 622). → 2.5.2.354 **tolop**

Hks. *tulup (I)* “gocuk, kaban” (Naskali vd., 2017: 532).

2.2.2.485. **ton-tobur**

Krg. *ton-tobur* “kışın giyilecek kürk, mont gibi giysilerin genel adı” (Arıkoğlu vd., 2018: 2072).

2.2.2.486. t p

Tat. *t p* “7. pantolonun k   kısmı” ( ner, 2015: 487).

2.2.2.487. triko

Kzk. *triko* “1. triko. 2. triko kumaşından dikilmiş spor elbisesi” (Koç vd., 2019: 582).

→2.5.1.109 triko

Krg. *triko* “1. triko, örülerek dokunan yün kumaş. 2. triko, bu kumaştan giysi” (Ar ko lu vd., 2018: 2101). → 2.5.1.109 triko

Kklp. *triko* “1. y n veya pamuktan yapılmış elbise kumaşı, triko. 2. trikotaj kumaştan dikilen ve v coda yapışıp duran spor elbisesi” (Uy ur, 2019: 603). → 2.5.1.109 triko

Tuv. *triko* “1. triko. 2. külot “(Ar ko lu vd., 2003: 109). →2.5.1.109 triko

2.2.2.488. trusik

Az. *trusik* “spor yaparken giyilen kısa pantolon” (Altaylı, 2018: 3367).

2.2.2.489. trusu

Az. *trusu* “kısa, beli lastikli i  çamaşırı, don; mayo” (Altaylı, 2018: 3367).

 zb. *trusi* “külot” (Yusupova, 2018: 360).

Krg. *trusi* “külot, i   amaşır ” (Ar ko lu vd., 2018: 2102).

Kum. *trus* // *trusik* “külot” (Pekacar, 2011: 341).

2.2.2.490. trusik

Az. *trusik* “spor yaparken giyilen kısa pantolon” (Altaylı, 2018: 3367).

2.2.2.491. tucurka

Krg. *tucurka* “her iki tarafından iliklenen, evde giyilen veya işçilerin giydikleri kısa mont” (Ar ko lu vd., 2018: 2104).

Kum. *tujurka* “ceket” (Pekacar, 2011: 342).

Kklp. *tujurka* “ceket” (Uy ur, 2019: 604).

Hks. *tujurka* “ceket” (Naskali vd., 2017: 531).

2.2.2.492. tuman

Az. *tuman* // *tumank yn k* “1. beden belden aşa ısına giyilen, değişik şekillerde, genelde kadın giysisi, eteklik. 2. beli lastikli erkek pantolonu, kısa pantolon, potur. 3. i  donu, külot” (Altaylı, 2018: 3370).

2.2.2.493. tuzalıh

Hks. *tuzalıh* “1. (kadın giysisinde) diz seviyesinde büzgü. 2. eteğinde büzgü olan bayramlık kadın giysisi” (Naskali vd., 2017: 536).

2.2.2.494. türey

Hks. *türey* “1. konç, çizme koncu. 2. paça” (Naskali vd., 2017: 539). → 2.3.2.227 **türey**

2.2.2.495. tüşældérék

Bşk. *tüşældérék* “1. deriden yapılan ve göğüs kısmını soğuktan korumak için giyilen içlik. 2. sütyen” (Özşahin, 2017: 652).

2.2.2.496. tüşlék

Bşk. *tüşlék* “deriden yapılan ve göğüs kısmını soğuktan korumak için giyilen içlik” (Özşahin, 2017: 653).

Az. *döşlük* “1. işte, yemekte vb. elbisenin kirlenmesine mani olmak için giyilen kolsuz önlük. 2. aslında vücudun göğüs kısmını örtmek için alttan giyilen kolsuz elbise” (Altaylı, 2018: 962).

Krg. *töştük* “askerlerin göğsüne takılan zırh” (Arıkoğlu vd., 2018: 2098).

Tat. *tüşlék* “önlük, elbisenin kapanan ön tarafı” (Öner, 2015: 506).

2.2.2.497. umravsa

Bşk. *umravsa* “bayan gömleğinin altın ya da para ile süslenmiş geniş kısmı” (Özşahin, 2017: 658).

2.2.2.498. uniforma

Az. *üniforma* “resmî elbise, tek tip elbise” (Altaylı, 2018: 3407).

Krg. *üniforma* “üniforma” (Arıkoğlu vd., 2018: 2161).

2.2.2.499. utırma

Bşk. *utırma* “altın ve gümüş sırmalı kadife yelek” (Özşahin, 2017: 665).

2.2.2.500. uzun paypoķ

Özb. *uzun paypoķ* “dizlik” (Yusupova, 2018: 162).

2.2.2.501. uzun üst kiyim

Özb. *uzun üst kiyim* “üstlük” (Yusupova, 2018: 613).

2.2.2.502. ülbir

Kzk. *ülbir* “yumuşak tüylü, değerli, pahalı deri, kürk” (Koç vd., 2021: 990).

2.2.2.503. vatin

Krg. *vatin* “kalın astar, içlik” (Arıkoğlu vd., 2018: 2198).

2.2.2.504. ħapaça ton

Kum. *ħapaça ton* “gocuk” (Pekacar, 2011: 370).

2.2.2.505. ħillik

Az. *hillik* “çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük” (Altaylı, 2018: 1526).

2.2.2.506. *hiştək*

Az. *hiştək* “1. vücudun üst kısmına giyilen kollu veya yarım kollu, yakalı giysi” (Altaylı, 2018: 1528).

2.2.2.507. *yalan gölek*

Kum. *yalan* gölek “yalın gömlek” (Pekacar, 2011: 139).

2.2.2.508. *yalmağ (II)*

Az. *yalmağ (II)* “1. yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük. 2. her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba” (Altaylı, 2018: 3546). → **2.6.2.154 *yalmağ (II)***

2.2.2.509. *uzun yubka*

Özb. *uzun yubka* “maksî etek” (Yusupova, 2018: 375).

2.2.2.510. *yapıncı*

Az. *yapıncı* “1. keçeden yapılan kolsuz, uzun elbise, kepenek” (Altaylı, 2018: 3560).

Hks. *çapanıcı (I)* “3. avcı pelerini” (Naskali vd., 2017: 79).

2.2.2.511. *yaptaç*

Az. *yaptaç* “çobanların karlı ve yağmurlu havalarda omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük, aba” (Altaylı, 2018: 3563).

2.2.2.512. *yarağ (I)*

Az. *yarağ (I)* “kız çocuklarına kundağın üzerinden giydirilen uzunca elbise” (Altaylı, 2018: 3564).

2.2.2.513. *yarım kürk*

Az. *yarım kürk* “kısa kürk, tam uzun olmayan kürk” (Altaylı, 2018: 3575).

2.2.2.514. *yarım palto*

Az. *yarım palto* “fazla uzun olmayan palto” (Altaylı, 2018: 3577).

2.2.2.515. *yazgıközgé*

Tat. *yazgıközgé* “hem yazın hem güzün giyilen hafif palto” (Öner, 2015: 565).

2.2.2.516. *yazlık şıba*

Nog. *yazlık şıba* “yazlık elbise” (Baskakov, 1963: 419).

2.2.2.517. *yeddilik (II)*

Az. yeddilik (II) “düğün töreninden bir hafta sonra damadın eşine hediye ettiği özel elbiseye verilen ad” (Altaylı, 2018: 3608).

2.2.2.518. yektek

YUyg. “gömleğe benzer bir giysi” (Necip, 2013: 463).

yaktak

Özb. yaktak “ince ve hafif Özbek yazlık gömleği” (Üşenmez vd., 2016: 489).

2.2.2.519. yelbërsek

Bşk. yelbërsek “etekteki, elbisedeki küçük kat, pile” (Özşahin, 2017: 709).

2.2.2.520. yenglik

Özb. yenglik “kolluk, kolçak” (Üşenmez vd., 2016: 496).

2.2.2.521. yeñyağa

Bşk. yeñyağa “kıyafetin kolu ve yakası” (Özşahin, 2017: 717).

2.2.2.522. yeñsapı

Trkm. yeñsapı “kadın gömleğinin kol kısmına dikilen yama” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 487).

2.2.2.523. yeprey (II)

Bşk. yeprey (II) “küçük etek, etek astarı; etekteki düğme iliği” (Özşahin, 2017: 717). →

2.4.2.269 yeprey (II)

2.2.2.524. yerpés

Bşk. yerpés “kadın gömleğinin göğüs ve kol kısımlarına dar bir kat işlemek, kat geçmek” (Özşahin, 2017: 719).

2.2.2.525. yetkə

Az. yetkə “giysinin belden aşağıda kalan bölümü” (Altaylı, 2018: 3634).

2.2.2.526. yevşen

Bşk. yevşen “zırh, ön tarafı keçeden arkası demirden zırh” (Özşahin, 2017: 725).

2.2.2.527. yéyek

Bşk. yéyek “gömlek yakasını birleştirmekte kullanılan dar bağ; kurdele, şerit” (Özşahin, 2017: 725).

2.2.2.528. yibek şıba

Nog. yibek şıba “ipek elbise” (Baskakov, 1963: 419).

2.2.2.529. yipkin

Kar. yipkin “mor elbise” (Aqtay vd., 2019: 526).

2.2.2.530. yoqasiz ko‘ylak

Özb. *yoqasiz ko‘ylak* “yakasız gömlek” (Yusupova, 2018: 629).

2.2.2.531. yubka

Az. *yubka* “elbisenin belden altta kalan kısmı, damen” (Altaylı, 2018: 3666).

Tat. *yubka* “1. etek” (Öner, 2015: 589).

Kzk. *yubka* “etek” (Koç vd., 2021: 1131).

Krg. *yubka* “etek” (Arıkoğlu vd., 2018: 2205).

Kum. *yüбка* “eteklik” (Pekacar, 2011: 401).

Kklp. *yubka* “kız ve kadınların belden aşağı tarafına giydikleri üst giysi, etek” (Uygur, 2019: 647).

Hks. *yubka* “etek” (Naskali vd., 2017: 568).

2.2.2.532. yubka şba

Özb. *yubka şba* “etek” (Asomiddinova, 1981: 45).

2.2.2.533. yün gölek

Kum. *yün gölek* “süveter” (Pekacar, 2011: 139).

2.2.2.534. zarbof to‘n

Özb. *zarbof to‘n* “kaftan” (Yusupova, 2018: 302).

2.2.2.535. zatla

Az. *zatla* “kollarının ağı kısmı geniş, uzun ve düğmesiz uzun ceket” (Altaylı, 2018: 3697).

2.2.2.536. zərnişan

Az. *zərnişan* “1. altın suyu ile yapılmış nakışı olan, altın nişanlı. 2. altın süslü, işlemeli kumaş ve bu kumaştan yapılmış elbise” (Altaylı, 2018: 3719). → **2.5.2.391 zərnişan**

2.2.2.537. zeyl

Az. *zeyl* “1. bazı şeylerin alt kısmı; elbisenin belden altta kalan kısmı, damen, piramen, zeyl” (Altaylı, 2018: 3700).

2.2.2.538. zıvınca

Az. *zıvınca* “kolsuz kadın iç çamaşırı” (Altaylı, 2018: 3725).

2.2.2.539. zircamə

Az. *zircamə* “1. don, gömlek, atlet, külot. 2. kadın üst giyimi” (Altaylı, 2018: 3730).

Beden Giyim başlığı altında madde başı olarak toplam 735 sözcük ele alınmıştır. Bunların 189’u Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine

ortak olan, 538'i ise Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer Türk lehçelerinde görülen sözcüklerdir.

Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk Lehçelerine ortak olduğu tespit edilen sözcüklerin kaynak dilleri aşağıdaki gibidir:

42'si söz öbeği (*askerî kaput* < Ar. + Fr., *atlet fanilas* < Fr. + Yun., *bağır yeleği* < T. + Tartışmalı, *balıkçı kazağı* < T. + Fr., *beyaz tilki* < Ar. + T., *boru paça* < T. + Far., *çatal don* < T. + Tartışmalı, *çekirge şalvar* < T. + Fa., *degaje yaka* < Fr. + T., *deli gömleği* < T. + Tartışmalı, *diz bağı* < T. + T., *düz paça* < T. + Fa., *erkân kürkü* < Ar. + Tartışmalı, *etek bezi* < T. + T., *Frenk gömleği* < Alm. + Tartışmalı, *gece kıyafeti* < T. + Ar., *gecelik entari* < T. + Ar., *geniş paça* < T. + Fa., *golf pantolon* < İng. + Fr., *iç çamaşırı* < T. + Fr., *iç donu* < T. + Tartışmalı, *iç etek* < T. T., *ikaz yeleği* < Ar. + Tartışmalı, *İspanyol paça* < İt. + Fa., *iş donu* < T. + Tartışmalı, *iş önlüğü* < T. + T., *karpuz kol* < Ar. + T., *kayık yaka* < T. + T., *kol kapağı* < T. + T., *maksi etek* < Fr. + T., *midi etek* < ? + T., *mini etek* < Fr. + T., *samur kürk* < Fa. + Tartışmalı, *sosis yaka* < Fr. + T., *şapşal yaka* < ? + T., *takım elbise* < T. + Ar., *ten fanilas* < Fa. + Tartışmalı, *uzun etek* < T. + T., *üç etek* < T. + T., *V yaka* < T. + T., *vizon kürk* < Fr. + Tartışmalı); 6'sı Arapça (*aba*, *car* (II), *cubba*, *kerrake*, *tefarik*, *zıbın*); 1'i Bulgarca (*gocuk*); 1'i Ermenice (*potur*); 11' i Farsça (*camadan*, *çamaşır*, *çarşaf*, *destegül*, *ihram*, *mintan*, *paça*, *peş*, *şalvar*, *zağara*, *zırh*); 42'si Fransızca (*abiye*, *atlet*, *bikini*, *bluz*, *bolero*, *büstiye*, *ceket*, *döpiyes*, *empermeabl*, *eşofman*, *frak*, *getr*, *jaketatay*, *jartiyer*, *jüpon*, *kaban*, *kaput* (I), *kaşkorse*, *kaşpusiye*, *kazak* (I), *kimono*, *kloş*, *korsaj*, *kostüm*, *külot*, *lastik*, *lizöz*, *makferlan*, *maksi*, *mayo*, *palto*, *pantolon*, *pardösü*, *pelerin*, *penye*, *pijama*, *rop*, *ropdöşambr*, *sutyen*, *şömiz*, *tayyör*, *tuvalet*); 9'u İngilizce (*cin* (III), *mont*, *reglan*, *slip*, *süveter*, *şort*, *tayt*, *tişört*, *trençkot*); 2'si İtalyanca (*forma*, *gazeki*); 1'i Moğolca (*tulum*); 2'si Slav Dilleri (*kapaniçe*, *vatka*); 33'ü Türkçe (*ağ*, *arkalık*, *bacaklık*, *baldırak*, *bindallı*, *çekme*, *çekmelik*, *damatlık*, *dirsek*, *dizlik*, *dolak*, *dolama*, *etek*, *eteklik*, *gecelik*, *gelinlik*, *göğüslük*, *içlik*, *işlik*, *kepenek* (I), *kolçak*, *kolluk* (I), *önlük*, *rüzgarlık*, *sabahlık*, *sargaç*, *takım*, *tozluk*, *yağmurluk*, *yaka*, *yakalık*, *yamçı*, *yapık*); 1'i Yunanca (*gamsele*); 7'sinin kökü belirsiz (*harmani*, *İstanbulin*, *penuvar*, *tarlatan*, *topukdöven*, *tunik*, *veston*); 35'i kökeni tartışmalı (*belek*, *bornoz*, *cepken*, *çakşır*, *çintiyan*, *çokal*, *domino*, *don*, *entari*, *fanila*, *ferace*, *fermene*, *fistan*, *gömlek*, *hırka*, *hilat*, *yelek*, *kaftan*, *kap* (II), *korse*, *kürk*, *lata* (II), *manşet*, *manto*, *parka*,

peştamal, sako, sari, saya, smokin, tennure, tuman, yelek, yen (I), zipka) sözcük tespit edilmiştir.

Türkiye Türkçesiyle Diğer Bazı Türk Lehçelerine ortak olduğu tespit edilen sözcüklerin lehçelere göre dağılımı:

Oğuz grubu Türk lehçelerinden;

Azerbaycan Türkçesinde (Az.) “aba (I), arhalık, bluz, bolero (I), cins (II), cübbə, çahçur, çamaşır, çarşab, çəpkən, çərç(ş)ov, dizlik, dolak, ehram (II), ənlük (II), ətək, frak, gecəlik, hırke, istanbulin, iştan, jaket, jilet, jiletka, jilə, kaftan, kap (I), kapot, kimono, klyoş, koftan, kolçak, korset, kömlək, könlək, köynək, manto, mayo, nimtən(ə), önlük (I), reklan, sviter, şalvar, şort, tualet, tuman, üçətək, vatin, yağa, yağalık, yapança, yelək (I), yeng” (53).

Türkmen Türkçesinde (Trkm.) “calbar, cüpbə, dolak, ətək, gıyıkya, gollük, korset” (7).

Gagauz Türkçesinde (Gag.) “aba, anteri, bluz, don, en, etek, ferece, flani, gecelik, gölmek, haba, juket, kaftan, kük, manta, paça, paltö, peş, şalvar, yaka, yakalık, zirh” (22).

Karluk grubu Türk lehçelerinden;

Özbek Türkçesinde (Özb.) “aba, abo, bluzka, caket celatka, cinsi, cubba çayşāb, entari, etak, getra, hırka, iştan kapton, kelinlik, kloş, ko‘ylak, ko‘ylak, korset, manta, palto, peşband, picama, poça, sviter, şalvar, şolvor, yoğa, zirh” (29).

Yeni Uygur Türkçesinde (YUyg.) “ağ, bluz, çarçap, don, étek, halat, iştan, keçilik, keçlik, korset, koylak, köñlek, köñnek, köyne, lata, peltö, peştan, şalvur, yamğurluk, yeñ, zereh” (21).

Kıpçak grubu Türk lehçelerinden;

Tatar Türkçesinde (Tat.) “ciñ, çalbar, çarşav, forma, halat, iştan, itek, kaftan, kimono, klyoş, korsét, külmek, külmek, manto, palto, svitér, yağa” (17).

Kazak Türkçesinde (Kzk.) “aba (I), av (II), djinsı, frak, iştan, jağa, jeket, jeletke, jeletke, kebenek, kimono, köylek, palto, pijama, sviter, şalbar, şortı, ton (I)” (18).

Kırgız Türkçesinde (Krg.) “bluz, bolero, caka, celetke, çalbar, çarşaf, çepken, etek, etra, frak, halat, iştan, içilik, jilet, jinsı, klyoş, korset, köynök, manjet, manto, palto, pijama, sviter” (23).

Başkurt Türkçesinde (Bşk.) “bluz, éslék, iştan, itek, jaket, jöbbe, küdek, külmek, salbar, yağa, yöbbe” (11).

Kumuk Türkçesinde (Kum.) “aw (III), bluzka, etek, gölek, ihram, ıştan, jilet, kapot, manto, pal'to, pidjam, sviter, şalbar, yağa, yamuçu, yaņurluę” (16).

Karaçay-Malkar Türkçesinde (Kmlk.) “aba (I), av (I), camęı, ceng, ęepken (II), etek (I), gebenk (I), jağa, jeņ, kölek, palton, şalbar” (12).

Nogay Türkçesinde (Nog.) “caket, caketka, cilet, ciletka, işlik, köylek, köylek, palto, pijama, şalbır, yamışı” (11).

Karay Türkçesinde (Kar.) “anteri, av (II), ava, cağa, ciletka, cübbe, cübe, ęamařır, dizlik, ele | k (II), ete | k, fermana, fistan, forma, gölme | k, hıręa, ęaftan, ęolęa | ę, önlık, pantolon, peştımal, tuman, samur, yiņ” (24).

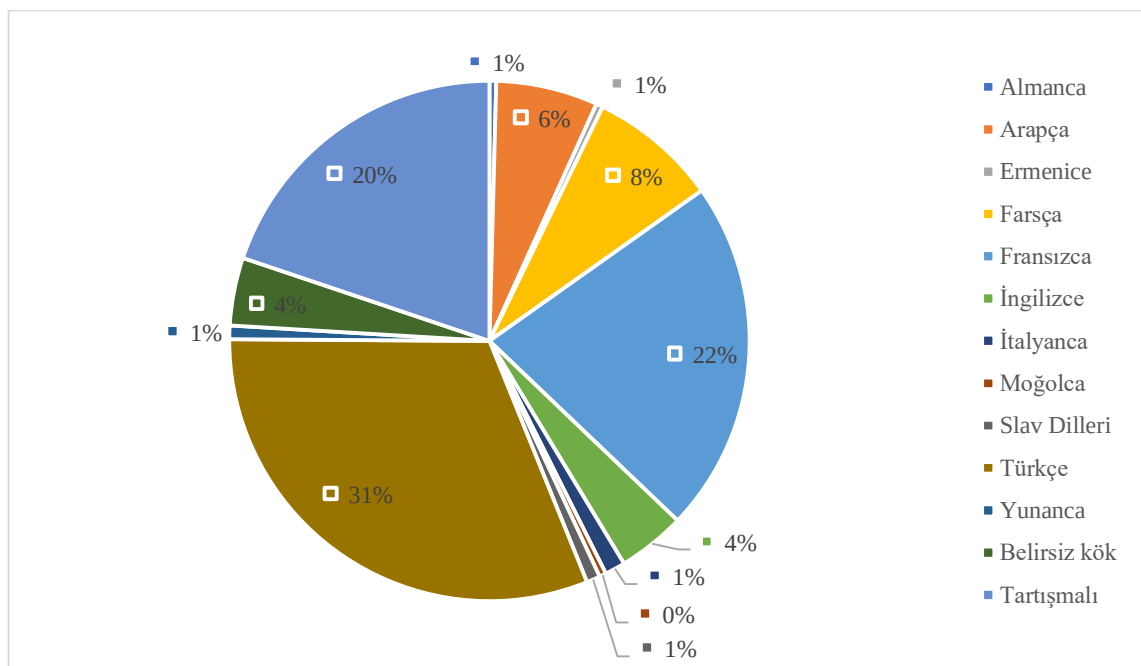
Karakalpak Türkçesinde (Kklp.) “aw (II), etek (I), forma, hilla, ıştan, jelek, köylek, pal'to, peş, pijama, şalbar, şekpen” (12).

Kuzeydoğu (Sibirya) grubu Türk lehçelerinde;

Altay Türkçesinde (Alt.) “caka, camaçı, camağılaş, ceņ, ęekpen, edek, jaket, köğıspek, künek, küņnek” (9).

Hakas Türkçesinde “bluzka, ęaņmar, idek, jaket, kaftan, kögenek, köğıspek (I), pal'to, tuzalıh, vatin (I)” (10).

Tuva Türkçesinde (Tuv.) “bluza, camaşkı, getra, höyleņ, jaket, pal'to, pijama, sviter, şarovar, şekpen” (10).

Grafik 2. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen beden giyimle ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı

2.3. AYAK GİYİM

2.3.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesi ve Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Ayak Giyim Sözleri

2.3.1.1. ayakkabı

TT. “genellikle sokakta giyilen ve altı kösele, lastik vb. dayanıklı maddelerden yapılan giyecek, başmak, papuç” (TS: 198).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *ayakkabı* “ayağa giyilen ve korumaya yarayan giyecek, papuç” (Altaylı, 2018: 279), **Trkm.** *ayakgap* “ayakkabı” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 95), **Kar.** *ayakkab // ayakkap* “ayakkabı” (Aqtay vd., 2019: 66).

Sözcüğün, *ayak kabı* “pabuç” < *ayak* (< ET *adağ*) ve *kab/kap* sözcüklerinin birleşmesiyle meydana geldiği bilinmektedir (Tietze, 2016: I, 500; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.2. balıkgözü

TT. “ayakkabıların bağ geçirilen deliklerine ve kemer deliklerine takılan maden, kemik vb. nden yapılmış halka” (TS: 244).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün, *balık gözü* “ayakkabıların bağ geçirilen deliklerine ve kemerlerin deliklerine takılan teneke” (DS, 2019: 505) şeklinde kayıt altına alındığı görülmektedir.

2.3.1.3. başmak

TT. “ayakkabı” (TS: 277).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Khr. *başmak* “ayakkabı, terlik” (Clauson, 1972: 382), **Hrz.** *başmak* “ayakkabı, papuç” (Ata, 1997: 83; Yüce, 1993: 99), **Çağ.** *başmak* “ayakkabı, çepik, kösele” (Durgut, 1995: 152), **Kıp.** *başmak* “ayakkabı, çizme” (Toparlı vd., 2014: 25), **Osm.** *başmak* “paşmak, pā-püş, papuc” (Tulum, 2011: 374), *başmak* “ayakkabı, haff, keş, pābüş” (Sami, 2017: 210), *başmak // paşmak* “ayakkabı” (YTS, 2018: 40).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *başmak* (I) “ayakkabı, papuç; üstü kapalı, arka tarafı ve pençesinin yarısı açık olan kadın veya erkek ayakkabısı; terlik” (Altaylı, 2018: 374), **Gag.** *başmak* “ayakkabı; çizme” (Baskakov, 1991: 30), **Özb.** *boşmoq* “başmak” (Yusupova, 2018: 72), **YUyg.** *başmak* “terlik, yazlık ayakakabı” (Necip, 2013: 32), **Tat.** *başmak* “potin, iskarpın”

(Öner, 2015: 50), **Kzk. başmak** “terlik” (Koç vd., 2019: 82), **Bşk. başmak (II)** “boğazsız deri çorap, mest; ayakkabı” (Özşahin, 2017: 66), **Kum. başmak** “ayakkabı (arkalığı olmayan alçak tabanlı doğu ayakkabısı)” (Pekacar, 2011: 65), **KMlk. başmak** “bir tür çarık, terlik, bot şeklinde ayakkabı” (Tavkul, 2020: 100), **Nog. başmak** “ayakkabı” (Baskakov, 1963: 74), **Hks. başmak** “potin, çarık” (Naskali vd., 2017: 66).

Genel görüşe göre *başmak* sözcüğünün ET’deki *başmak* > *paşmak* “ayakkabı, terlik” sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Clauson, 1972: 382; Stachowski, 2019: 80; Eren, 2020: 55; www.nisanyansozluk.com). Räsänen, Ramsted’in Türkçe *başmak* sözcüğünün Korecedeki *palmak* sözcüğünden geldiği görüşünü soru işaretiyle vermekle yetinmiş, sözcüğün kökeniyle ilgili başka bir açıklama yapmamıştır (1969: 65). *Başmak* sözcüğünün kullanım örneklerine XIV. yüzyıl metinlerinden itibaren rastlarız. Reşad Ekrem Koçu’nun “eski bir ayakkabı adı” olarak ele aldığı *başmak*, giyildiği dönemde kişilerin iş ve mevkisinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir (1969: 29). Anadolu ağızlarında sözcük, *başmak (I)* // *başmağh* // *başmağ* “ayakkabı; takunya; terlik” (DS, 2019: 564) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.4. bot (II)

TT. “uzun konçlu, kapalı ayakkabı” (TS: 385).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *bot* “boğazlı ayakkabı” (Altaylı, 2018: 506), **Hks.** *bota* “bot” (Naskali vd., 2017: 68). *Bot (I)* “uzun konçlu, kapalı asker ayakkabısı” sözcüğünün < Fr. *botte* sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 769; Eren, 2020: 73; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *bot (I)* “çizme boğazı” (DS, 2019: 743) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.5. bombe bezi

TT. “ayakkabı sayalarının burun bölümlerine içten dikilen bir kumaş türü” (TS: 377).

Bombe ve *bez* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.5.1.9 **bez (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.6. buz pateni

TT. “1. buzla kaplı zemin üzerinde yapılan buz sporlarında kullanılan, altı çelik bıçaklı, özel ayakkabı” (TS: 421).

Buz ve *paten* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.3.1.35 **paten**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.7. çarık

TT. “1. işlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı” (TS: 97).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *çaruk* // *ç(a)ruk* “çarık, çizme” (Wilkens, 2021: 223), **Krh.** *çaruk* “çarık, evde yapılan bot” (Clauson, 1972: 428), **Hrz.** *çaruk* “çarık, ayakkabı” (Ata, 1997: 157), **Kıp.** *çaruk* “çarık, ayakkabı” (Toparlı vd., 2014: 47), **Çağ.** *çaruk* “çarık, ayakkabı” (Durgut, 1995: 295), **Osm.** *çarık* “1. köylülerin giydikleri ayakkabı ki serpiyenmemiş sığır derisinden olup kenarlarındaki deliklerine geçirilen deri şeritlerle veya kınnapla ayağa bağlanır. 2. çarık taklidi olarak bağlamalı hafif iskarpin. 3. top arabasının tekerleğine inişte konulan pabuç” (Sami, 2017: 392).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çarık* (I) “1. eskiden köylülerin işlenmiş veya ham deriden yapıp giydikleri iptidai ayakkabı. 2. evde giyilen hafif ayakkabı, terlik” (Altaylı, 2018: 663), **Gag.** *çarık* “çarık” (Baskakov, 1991: 52), **Özb.** *çorik* “çarık” (Yusupova, 2018: 121), **YUyg.** *çoruk* “çarık” (Necip, 2013: 86), **Tat.** *çarık* (II) “çarık” (Öner, 2015: 91), **Kzk.** *çarık* (II) // *şarık* (III) “çarık, işlenmemiş sığır derisinden yapılan ayakkabı” (Koç vd., 2019: 700), **Krg.** *çarık* (II) “çarık, işlenmemiş sığır derisinden yapılan ayakaabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 700), **Bşk.** *sarık* “çarık” (Özşahin, 2017: 499), **KMlk.** *çarık* “ince deriden Kafkas çizmesi” (Tavkul, 2020: 144), **Kklp.** *şarık* (I) “hayvan derisinden dikilen ve genellikle Türkmenlerin giydiği ayakkabı, çarık” (Uygur, 2019: 531), **Kar.** *çarık* “çarık” (Aqtay vd., 2019: 129), **Hks.** *çarığ* “(ayakkabı, çizme vb. yapılan) büyük baş hayvan derisi; 2. bir tür (deri) ayakkabı” (Naskali vd., 2017: 82). → **2.5.2.79 çarığ**

Eski Türkçede *çaruk* “çarık, evde yapılan bot” (Clauson, 1972: 428) olarak geçen ve Eski çağlardan başlayarak kullanılan sözcüğün kökeniyle ilgili tartışmalar mevcuttur (bk. Räsänen, 1969: 100; Gülensoy, 2018: 155; Eren, 2020: 99; www.nisanyansozluk.com). Anadolu ağızlarında sözcük, *çarıh* // *çarko* “çarık” (DS, 2019: 1081) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.8. çedik

TT. “1. mesh üzerine giyilen sarı pabuç. 2. terlik” (TS: 509).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *çetik // çetük // şetik // şetük* “kedi” (Toparlı vd., 2014: 49), **Çağ.** *çedik* “kadınlara mahsus terlik” (Durgut, 1995: 304), **Osm.** *çedik* “tomağ, postal, tozluk” (Tulum, 2011: 517), *çedik* “vaktiyle kadınların ve tarik ilmi ricâlinin yine o renkte kundura içinde giydikleri sarı mest ki altı dahi sarı meşinden olur” (Sami, 2017:399), *çedik* “koncu kısa çizme, konçlu mest” (YTS, 2018: 64).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çadik* “sarı renkli deriden yapılan ve mestin üzerine giyilen bir ayakkabı” (Altaylı, 2018: 679), **Tat.** *çiték* “yumuşak deriden yapılmış uzun konçlu ayakkabı, çizme” (Öner, 2015: 99).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 106; Tietze, 2016: II, 172; Gülensoy, 2018: 165; Eren, 2020: 108).

Anadolu ağızlarında sözcük, *çedik (I) // çeduk // çeltik (IV)* “terlik; çorabın yarısına kadar üstten dikilen meşin; çocuk ayakkabısı” (DS, 2019: 1106) şekillerinde kayıt altına alınmıştır.

2.3.1.9. çekmelik

TT. “yemeni vb. giyeceklerde, ayağın daha rahat girmesi için topuk üzerinde bulunan uzun çıkıntı” (TS: 515).

Çekmelik sözcüğü < ET. *çek-* (Clauson, 1972: 413) sözcüğüne *-lik* ekinin getirilmesiyle türemiştir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.10. çizme (II)

TT. “koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir ayakkabı türü” (TS: 555).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *çizme* “müze” (Tulum, 2011: 533) / *çizme* “konçu dize kadar veya dizden yukarı çıkacak kadar uzun ayakkabı ki başlıca yolculukta ve hayvana binildikte giyilir, çekme, müze” (Sami, 2017: 414), [*çizme*] *edik* “uzun konçlu mest” (YTS, 2018: 69).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *çiziş* “çizme” (Yusupova, 2018: 135), **Kar.** *çizma // çizme* “çizme” (Aqtay vd., 2019: 141, 143).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Gülensoy, 2018: 177; Eren, 2020: 118; www.nisanyansozluk.com).

2.3.1.11. çorap

TT. “pamuk, yün vb. nden örülen, ayağa giyilen giyecek” (TS: 562).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. çorab “kalçun, mest, terlik” (Tulum, 2011: 536) / çorap “ayağa giyilen yün veya pamuk örme şey: fanila, tire, çorap, konçlu, konçsuz çorap” (Sami, 201: 408)

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. corab “ayağa giyilen, yün, pamuk vb. örülmüş giyecek” (Altaylı, 2018: 632), **Trkm. corap** “ayakkabı içinden ayağa giyilen giyecek” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 641), **Nog. şorap** “çorap” (Baskakov, 1963: 415).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 127; Tietze, 2016: II, 253; Eren, 2020: 121; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.12. dizlik

TT. “1. korumak amacıyla dize geçirilen şey. 2. dize kadar uzanan konçlu çorap. 3. iç donu. 4. şalvar. 5. iş önlüğü” (TS: 687). → **2.2.1.43 dizlik**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. tizlik “dizlik” (Toparlı vd., 2014: 278), **Çağ. tizlik** “bir tür don, pantolon” (Durgut, 1995: 36), **Osm. dizlik** “dize kadar kısa olan bir nevi don ki üstten ve alttan giyilir” (Sami, 2017: 502).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. dizlik “1. erkeklerin pantolonun altından giydikleri (genelde beyaz patiskadan dikilen) uzun külot. 2. kadınların giydikleri bel kısmı büzgülü etek” (Altaylı, 2018: 926) → **2.2.1.43 dizlik**, **Kar. dizlik** “dizlik” (Aqtay vd., 2019: 161).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.2.1.43 dizlik**.

2.3.1.13. edik

TT. “1. yumuşak ve renkli sahtiyandan yapılmış yarım konçlu lapçın. 2. kısa çizme” (TS: 755).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. atüg // atük “çizme, ayakkabı” (Wilkens, 2021: 128), **Krh. etük (edük)** “çarık, çizme” (Clauson, 1972: 50), **etik** “ayakkabı” (Ercilasun vd., 648), **Hrz. edük // etük // ötük** “çizme, edik, ayakkabı” (Ata, 1997: 178-213), **Kıp. etik // edük // etük // itük (I)** “mesh, çizme” (Toparlı vd., 2014: 77), **Çağ. itük // ötük** “çizme” (Durgut, 1995: 108; Kaçalın, 2011: 124), **Osm. edük // edik** “koncu kısa çizme, konçlu mest” (YTS, 2018: 90).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *əduq* “1. genellikle sokakta giyilen ve altı kösele, lastik vb. dayanıklı maddelerden yapılan giyecek, başmak, pabuç. 2. koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir tür ayakkabı” (Altaylı, 2018: 1077), **Trkm.** *edik* “deriden vb. dikilen uzun konçlu ayakkabı, çizme” (Berdimuhamedow ed., 2015: 368), **Özb.** *etik* “1. çizme. 2. ayakkabı” (Yusupova, 2018: 93), **YUyg.** *ötük (I)* “çizme” (Necip, 2013: 309), **Tat.** *iték* “çizme, bot” (Öner, 2015: 182), **Kzk.** *etik* “çizme” (Koç vd., 2019: 153), **Krg.** *ötük* “çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 1709), **Bşk.** *iték* “çizme” (Özşahin, 2017: 264), **Kum.** *etik* “çizme” (Pekacar, 2011: 125), **Nog.** *etik* “çizme” (Baskakov, 1963: 442), **Kklp.** *etik* “deriden yapılmış bir tür ayakkabı, edik” (Uyğur, 2019: 145), **Kar.** *etik (I)* “çizme” (Aqtay vd., 2019: 183), **Alt.** *ödük* “ayakkabı, çizme” (Naskali vd., 2019: 167), **Hks.** *ödük* “1. ayakkabı 2. çizme” (Naskali vd., 2017: 347), **Tuv.** *idik* “ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2003: 59).

Eski Türkçede *etük // edük* “çarık, çizme” şeklinde yer alan sözcüğün kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: II, 547; Räsänen, 1969: 31; Gülensoy, 2018: 240-241; Stachowski, 2019: 139; Eren, 2020: 158; www.nisanyansozluk.com). Ögel, Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde *edik* sözünün “konçu kısa çizmeler” için kullanıldığını söyler (2000: 114). Anadolu ağızlarında sözcük, *edik (I) // edik papuç // edük // etik (II)* “köylü çizmesi; patik, çocuk ayakkabısı; mest; yünden örülen, çok kısa konçlu çorap; köylü yemenisi; terlik; ayakkabı; fotin; karda yürümeye yarayan ayakkabı” (DS, 2019: 1664) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.14. espadril

TT. “üstü keten, tabanı ipten örme ayakkabı” (TS: 820).

Sözcük, < Fr. *espadrille* “Rousillon bölgesine özgü hasır tabanlı ayakkabı” [İsp. *esparto* “hasır otu”] sözcüğüyle ilişkilendirilir (Tietze, 2016: II, 647; www.nisanyansozluk.com) Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.15. filar

TT. “hafif bir terlik” (TS: 875).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *filar* sözcüğünün Rumca (Bizans Yunancası) *felárin* “bir ayakkabı cinsi” sözcüğünden alıntılandığını düşünür (Tietze, 2016: III, 85). Eren de sözcüğün Rumcadan dilimize geçtiğini belirtir (Eren, 2020: 180).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *fila* “terlik” (DS, 2019: 1864), *filal* “çocukların giydiği yazlık sandal” (DS, 2019: 1864) şekillerinde görülür.

2.3.1.16. **fora (II)**

TT. “ayakkabı üstüyle pençesi arasına konulan parça” (TS: 886).

Fora sözcüğünün, Venedikçe *fora!* “dışarı!, yelken açma emri” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.17. **galoş**

TT. “1. sağlık kurumları, müzeler vb. yerlerde özel bölümlere girerken ayakkabıya geçirilen ince ve şeffaf kılıf. 2. tabanı tahtadan yapılmış deri ayakkabı” (TS: 900).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kaloş* // *galoş* “potinleri çamurdan muhâfaza için üstünden giyilen kundura” (Sami, 2017: 804).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kalış (II)* // *kalos* “lastik ayakkabı” (Altaylı, 2018: 1935, 1937), **Trkm.** *galoş* “keçe ya da deri ayakkabının dışından giyilen bağciksız, topuksuz ayakkabı” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 389), **Gag.** *galoş* // *kalos* // *kaloş* // *kaluş* // *kaluç* “lastik ayakkabı” (Baskakov, 1991: 99), **Özb.** *kaliş* “galoş” (Yusupova, 2018: 216), **YUyg.** *kalaş* “kaloş, ayak lastiği” (Necip, 2013: 190), **Tat.** *galoş* // *kaloş* “galoş, ayak lastiği” (Öner, 2015: 137, 188), **Krg.** *kaloş* // *kölöç* // *galoş* “lastik ayakkabı üzerine giyilen kauçuktan pabuç” (Arıkoğlu vd., 2018: 1072, 1355),

Kzk. *galoş* “lastik veya plastik ayakkabı” (Koç vd., 2019: 111), **Bşk.** *kaluş* “galoş, lastik ayakkabı” (Özşahin, 2017: 269), **Kum.** *kaloş* “galoş, ayak lastiği” (Pekacar, 2011: 173), **KMlk.** *galoş* “çizmenin üzerine giyilen bir tür ayakkabı” (Tavkul, 2020: 172), **Nog.** *kaloş* “galoş” (Baskakov, 1963: 141), **Kklp.** *galoş* “galoş” (Uygur, 2019: 165), **Hks.** *galos* // *kaloşa* “ayak lastiği, galoş (Naskali, ve diğerleri, 2017:127, 239).

Galoş // *galaş* // *kaloş* “tabanı tahtadan deri ayakkabı; çocuk yuvası, hastane vb. binalara girilirken giyilen kenarı lastikli naylon terlik” sözcüğünün < Fr. *galoché* sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 140; www.nisanyansozluk.com).

2.3.1.18. **getr**

TT. “bacağın alt bölümünü ve ayakkabının üstünü örten kumaş veya köseleden yapılmış bir tozluk türü” (TS: 937).

Tietze *getr // getir* “pabucun üstünü ve bacağı örten tozluk” sözcüğünü < Fr. *guêtre* sözcüğüyle ilişkilendirir (2016: II, 206).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.19. iskarpın

TT. “ökçeli, konçsuz ayakkabı” (TS: 1207).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *iskarpın* “konçsuz veya yarım konçlu zarif ayakkabı, alafranga hafif kundura” (Sami, 2017: 93).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *skarpi* “kadın iskarpınleri, kadın terlikleri” (Baskakov, 1991: 219).

İskarpın “ökçeli, konçsuz ayakkabı” sözcüğünün < İt. *scarpino* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 638; Stachowski, 2019: 187; Eren, 2020: 237; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.20. kalavra

TT. “1. ökçesiz ayakkabı, yemeni” (TS: 1273).

Tietze *karevle // kalevle // kalevre // kanavra* “ökçesiz ayakkabı, yemeni” sözcüğünün < İt. *karavella // kundura* “harp gemisi” “pabuç” sözcüğünden geldiğini belirtir (2016: IV, 136).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *karevle // kalevle // kanavra // kanora // karaevle // karavle // kavelle* “ökçesiz ayakkabı, yemeni” (DS, 2019: 2658) şekil ve anlamları kayıtlıdır.

2.3.1.21. kalçın

TT. “üstüne başka bir şey giyilmek için abadan veya meşinden yapılan çizme biçiminde ayak giysisi” (TS: 1274).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kalçın* “kalçaya kadar çıkan uzun çorap, çizme altında giyilen kalın çorap veya abadan tozluk” (Sami, 2017: 802), *kalçın* “çoraba geçirilmek üzere terlik biçiminde ince deriden dikilmiş giyecek” (YTS, 2018: 134).

Kalçın/galçın “kıl çoban çorabı; yün ya da tiftikten yapılmış erkek çorabı; avcı çizmesi” sözcüğünün < İt. *calzino* // *calzone* “kısa çorap” sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 71; Stachowski, 2019: 198; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.22. **kelik**

TT. “eski ayakkabı” (TS: 1381).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *kelik* (I) “1. avcı kulübesi. 2. atın başına konulan gölgelik” (Toparlı vd., 2014: 137),

Osm. *gelik* // *kelik* “çocuk ayakkabısı, patik” (YTS, 2018: 103).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür (bk. Tietze, 2016: IV, 78; Eren, 2020: 283).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *kelik* (I) // *kelek* (III) // *keltek* (I) // *kelteki* “eski ayakkabı; çocuk ayakkabısı, patik; potin, çizme; meşin, deri; yünden örülmüş terlik; çorap tabanı; konç (DS, 2019: 2733) şekil ve anlamları kayıtlıdır.

2.3.1.23. **kes** (II)

TT. “ayak bileklerini de içine alan kapalı jimnastik ayakkabısı” (TS: 1395).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *keş* // *kiş* (I) “içine ok konulan kap” (Toparlı vd., 2014: 141).

Nişanyan *kes* sözcüğünün Keds “US Rubber Company’ye ait ayakkabı markası” ticari markasından türetildiğini belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.24. **konç**

TT. “ayağa giyilen şeylerde ayak bileğinden baldıra doğru olan bölüm” (TS: 1470).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *konç* “çizme boynu” (Ata, 1997: 370), **Kıp.** *konç* “konç, bacak, baldır” (Toparlı vd., 2014: 153), **Çağ.** *konç* “çizme boynu” (Karasoy, 1989: 318), **Osm.** *konç* “çorap, çizme ve potin gibi şeylerin yukarısı, baldıra gelen kısmı” (Samî, 2017: 863), *konç* “edik, fotin, çorap gibi ayağa giyilen şeylerin topuktan yukarı baldıra doğru çıkan kısmı” (YTS, 2018: 155).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *gonç* “1. ayağa giyilen şeylerde ayak bileğinden baldıra doğru olan bölüm. 2. pantolonun yan kısmı” (Berdimuhamedow ed., 2015: 452) → **2.2.2.198 gonç, YUyg.**

konca “çizme koncu” (Necip, 2013: 243), **Tat.** *konuç* “konç” (Öner, 2015: 305), **Krg.** *konç* “konç” (Arıkoğlu vd., 2018: 1306), **Kzk.** *konış* “konç” (Koç vd., 2021: 535), **Bşk.** *konıs* “konç” (Özşahin, 2017: 382), **Kum.** *honç* “konç” (Pekacar, 2011: 374), **Nog.** *konış* “konç” (Baskakov, 1963: 442), **Kklp.** *konış* “çizme, ayakkabı gibi şeylerin baldırı örtüp kaplayan ve dize kadar uzanan kısmı” (Uygur, 2019: 351), **Alt.** *konıç* “ayağa giyilen şeylerde ayak bileğinden baldıra doğru uzanan bölüm, konç” (Naskali vd., 2019: 134), **Tuv.** *honçu* “çizme koncu” (Arıkoğlu vd., 2003: 52).

Sözcüğün kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 279; Tietze, 2016: IV, 358; Gülensoy, 2018: 434; Stachowski, 2019: 227; Eren, 2020: 313).

Anadolu ağızlarında sözcük, *gonç* “ayağa giyilen şeylerin aşık kemiğinden yukarı olan kısmı” (DS, 2019: 2100) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.25. kundura

TT. “kaba işlenmiş, bağırsız, konçsuz ayakkabı” (TS: 1526).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kundura* “ökçeli ve ağırca ayakkabı, iskarpinin kabası” (Sami, 2017: 863).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *konlara* “ayağa giyilen ve onu koruyan giyecek, ayakkabı, pabuç” (Altaylı, 2018: 2152), **Gag.** *kundura* “kundura” (Baskakov, 1991: 155).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 279; Tietze, 2016: IV, 360; Eren, 2020: 332; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *kondura* “ayakkabı, kundura” (DS, 2019: 2917) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.26. külotlu çorap

TT. “kalçaları da içine alabilecek biçimde üretilmiş çorap” (TS: 1558).

Külot ve *çorap* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.2.1.116 *külot*, 2.3.1.11 *çorap*

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.27. lapçın

TT. “tabanı meşinden olan mest, edik” (TS: 1576).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *lapçın* “1. evde giyilen hafif ayakkabı. 2. çocuk çizmesi” (Altaylı, 2018: 2243).

Tietze, *lapçın* "takunya, terlik" sözcüğünün < Fa. *labçîn* "terlik" sözcüğünden alıntılandığını belirtir (2016: IV, 515).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *lapçın* "takunya" (DS, 2019: 3066) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.28. lastik

TT. "1. ayakkabı üzerine giyilen kauçuktan pabuç. 2. kauçuktan yapılmış ayakkabı 7. korse. 8. uzun konçlu çorabın düşmesini önlemek için üst kısmına gelecek biçimde bacağa geçirilen esnek şerit" (TS: 1576). →2.2.1.117 lastik

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. 2.2.1.117 lastik.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.29. makosen

TT. "1. Kuzey Amerika Kızılderililerinin giydiği deriden yapılmış, tek parça ayakkabı. 2. kısa ökçeli, bağırsız ayakkabı" (TS: 1612).

Makosen sözcüğünün < Fr. *mocassin* "Kuzey Amerika'da yaşayan Kızılderililer'in giydiği, tek parça deriden yapılmış çarık şeklindeki ayakkabı; bağırsız ve kısa ökçeli ayakkabı" sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.30. nahn

TT. "takunya" (TS: 1748).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *na'l* // *na'leyn* "ayakkabı" (Ünlü, 2012: 554), **Hrz.** *na'leyn* // *na'lin* "ayakkabı, bir çift pabuç" (Ata, 1997: 458; Ata, 1998: 307), **Çağ.** *na'leyn* // *na'lin* "ayakkabı" (Karasoy, 1989: Durgut, 1995: 325; 657).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *nəleyin* "1. eskiden özellikle kadınların giydiği arkası açık ayakkabı, hafif kundura. 2. arkalığı ve ökçesi olmayan hafif terlik, pantufla" (Altaylı, 2018: 2556).

Nahn "hamamda giyilen yüksekçe tahta ayakkabı" sözcüğünün < Ar. *na'layn* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: V, 301; www.nisanyansozluk.com)

Anadolu ağızlarında sözcük, *nalinga* // *nali* // *nalim* // *nallama* (II) // *narin* (II) "takunya" (DS, 2019: 3236) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.31. natır nalını

TT. “kadınlar hamamında en yüksek ökçeli nalın türü” (TS: 1754).

Natır ve *nalın* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. **2.3.1.30 nalın**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.32. ökçe

TT. “1. ayakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü, topuk” (TS: 1842).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *ökçe/ə* “ökçe, topuk” (Ünlü, 2012: 738), **Hz.** *ökçe* “ökçe, topuk” (Ata, 1997: 503),

Kıp. *ökçe // ökşe // öksem* “ökçe, taban” (Toparlı vd., 2014: 209), **Çağ.** *ökçe (III)* “topuk, ayak ökçesi” (Durgut, 1995: 89), **Osm.** *ökçe* “káb” (Tulum, 2011: 1427), *ökçe* “1. topuğun arkası. 2. kunduranın topuğun altına gelen yeri ki yüksekçe olur” (Sami, 2017: 171).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *ökçə* “ayakkabı topuğu” (Altaylı, 2018: 2653), **Trkm.** *ökçe (I)* “1. ayakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü. 2. topuğun arka bölümü” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 161), **Gag.** *ökçe* “ökçe” (Baskakov, 1991: 188), **Özb.** *o ‘kça* “ökçe” (Yusupova, 2018: 435), **YUyg.** *ökçe* “ökçe” (Necip, 2013: 304), **Tat.** *ükçe* “1. topuk. 2. ayakkabı ökçesi” (Öner, 2015: 530), **Kzk.** *ökşe* “1. ayak topuğu, ökçe. 2. ayakkabı topuğu, ökçesi” (Koç vd., 2019: 454), **Krg.** *ökçö* “ökçe, topuk” (Arıkoğlu vd., 2018: 1690), **Kklp.** *ökşe* “1. topuk, ayağın topuk kısmı. 2. ayakkabının topuk kısmı, ökçe” (Uygur, 2019: 438), **Kar.** *ökçe* “ökçe” (Aqtay vd., 2019: 304).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür (bk. Gülensoy, 2018: 533; Tietze, 2018: VI, 207; Stachowski, 2019: 272).

Anadolu ağızlarında sözcüğün *ökçe (I) // ökse (II)* “saban demirinin geçtiği eğri ağaç parçası; sabanın elle tutulan yeri; eski yapılarda kapı ve pencere kanatlarının geçtiği demir parçası; üzüm çubuğunun ökçeye benzeyen yeri; bütün altındaki et parçası” (DS, 2019: 3327) şekil ve anlamları kayıtlıdır.

2.3.1.33. pabuç

TT. “1. ayakkabı” (TS: 1873).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *pabuc* “pā-pūş, başmak, paşmak, ná‘l, kefş” (Tulum, 2011: 1441), *pâpūş* (<Far) “1. ökçesiz başmak, terlik, pantofil. 2. ale‘l-ıtlâk ayakkabı” (Sami, 2017: 266).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *papuş* // *papış* “ayakkabı, kundura” (Altaylı, 2018: 694), **Gag.** *babuç* // *pabuç* // *papuç* “pabuç” (Baskakov, 1991: 27), **YUyg.** *popuç* “terlik” (Necip, 2013: 325), **Kar.** *papuç* “papuç” (Aqtay vd., 2019: 312), **Nog.** *ba'piş* “eski model ayakkabı” (Baskakov, 1963: 75), **Hks.** *papu* // *papucah* “çocuk ayakkabısı, pabuç” (Naskali vd., 2017: 360).

Papuç < *papuş* “ayakkabı, kundura, yemeni” sözcüğünün < Fa. *pāpūş* (*pā* “ayak” + *pūş* “örten”) sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Räsänen, 1969: 380; Tietze, 2018: VI, 260; Eren, 2020: 405; www.nisanyansozluk.com)

2.3.1.34. pantufla

TT. “abadan yapılmış terlik” (TS: 1881).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *pandufla* // *pantufla* // *pantüf* “içi pamuk ile kaplı terlik, keçe terlik” sözcüğünün < Yun. *pandúfla* (argo) “çalma, dolandırma” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (2018: VI, 284). Nişanyan ise < İt. *pantofla* “bir tür sandal veya terlik” sözcüğünden alıntılandığını düşünür (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.35. paten

TT. “1. buz üstünde kaymak için kullanılan, çoğunlukla tabanına, dar uzun bir çelik takılı ayakkabı. 2. bu ayakkabının düz yerlerde kaymakta kullanılan tekerlekli türü” (TS: 1898). *Paten* “bağciksız ayakkabı, terlik; buz üstünde kaymak için ayakkabı” sözcüğünün < Fr. *patin* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI, 324; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.36. patik

TT. “1. altı yumuşak veya ince deriden, genellikle üstten bağlı küçük çocuk ayakkabısı. 2. genellikle ipe örülerek yapılan ayakkabı biçimindeki çorap” (TS: 1899).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür (bk. Gülensoy, 2018: 561; Tietze, 2018: VI, 325; Eren, 2020: 412; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *pantik* (IV) “çorabın üstüne giyilen yünden örülmüş konçsuz çorap, tozluk; örgü eşyaların yırtılıp küçülmüşü (DS, 2019: 3412) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.37. pisipisi

TT. “2. halk oyunu oynarken giyilen, üzeri tüylü özel ayakkabı” (TS: 1927).

Sözcük tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *pisipisi (I)* “mayalı hamurdan yağda kızartarak yapılan bir çeşit börek (DS; 2019: 3463), *pisipisi (II)* “yazın tarlalarda toprağı huni gibi delerek içine giren, küçük, boz renkli bir böcek (DS; 2019: 3463) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.38. postal

TT. “1. genellikle askerlerin giydiği konçlu ve kaba potin” (TS: 1941).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *postal* “çedik, tomağ, tozlık” (Tulum, 2011: 1469), *postal* “konçsuz geniş mest” (Sami, 2017: 284).

Postal “konçlu, kaba potin, asker ayakkabısı” sözcüğünün < Bul. *postal* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI, 422; Eren, 2020: 428; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.39. potin

TT. “koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı” (TS: 1942).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *botinka* “uzun boğazlı, önden veya yandan bağlı erkek ayakkabısı” (Altaylı, 2018: 506), **Gag.** *botinki* “ayakkabı, potin” (Baskakov, 1991: 39), **Özb.** *botinka* “bot, çizme” (Yusupova, 2018: 93), **YUyg.** *betinke // botinka // petinge* “potin, botin” (Necip, 2013: 36, 320), **Kzk.** *bateŋke* “uzun konçlu, kapalı ayakkabı, bot” (Koç vd., 2019: 84), **Krg.** *botinka* “potin, ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 396), **Tat.** *botinka* “potin” (Öner, 2015: 65), **Bşk.** *botinka* “potin, ayakkabı” (Özşahin, 2017: 101), **Kum.** *botinka* “bot, potin” (Pekacar, 2011: 79), **Kklp.** *botinka* “bot, konçu dize kadar gelen bağcıklı ayakkabı” (Uygur, 2019: 97), **Alt.** *batinka* “bot” (Naskali vd., 2019: 38), **Hks.** *botinka* “potin” (Naskali vd., 2017: 69).

Potin “potin” sözcüğünün Fransızca *bottine* “küçük çizme, bot” sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI, 425; Eren, 2020: 428; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.40. sabo

TT. “1. genellikle birçok Avrupa ülkesinde giyilen tahta ayakkabı. 2. üzerinde deri vb. bant bulunan bir sandalet türü” (TS: 1997).

Sabo sözcüğünün < Fr. *sabot* “ahşap terlik” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2019: VII, 116; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.41. sandal (III)

TT. “sandalet” (TS: 2026).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *sandal* // *səndəl* (III) “2. takunya, terlik” (Altaylı, 2018: 2882), **Gag.** *sandali* “sandaletler” (Baskakov, 1991: 208), **Özb.** *sandal* (II) “sandalet” (Üşenmez vd., 2016: 416), **Kzk.** *sandal* “yazlık hafif ayakkabı, sandalet” (Koç vd., 2019: 494), **Krg.** *sandal* (II) “sandalet; yalnız tabanı bulunan, ayağa kordon ve kayışla bağlanan açık ayakkabı, sandal” (Arıkoğlu vd., 2018: 1776), **Kklp.** *sandal* (I) “yazın ayağa giyilen hafif ayakkabı, sandalet” (Uygur, 2019: 489), **Tuv.** *sandaliya* “sandal, sandalet” (Arıkoğlu vd., 2003: 91).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Gülensoy, 2018: 594; Tietze, 2019: VII, 257; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.42. sandalet

TT. “yalnız tabanı bulunan, ayağa kordon ve kayışla bağlanan açık ayakkabı sandal (III)” (TS: 2026).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *səndəli* (II) “yüzü, tabanına tutturulmuş kordonlardan meydana gelen hafif ayakkabı” (Altaylı, 2018: 2945).

Sözcüğün kökü için bk. 2.3.1.41 sandal (III).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.43. saya

TT. “1. ayakkabının yumuşak olan üst bölümü. 4. kadın giysisi. 5. iş önlüğü” (TS: 2046).

→ 2.2.1.152 saya

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. 2.2.1.152 saya.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.44. soket (I)

TT. “kısa çorap” (TS: 2132).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *şoşeti* “çorap” (Baskakov, 1991: 235).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür. Tietze *soket* “kısa çorap” sözcüğünü < Fr. *socquette* (2019: VII, 404) sözcüğüyle ilişkilendirir. Nişanyan ise < İng. *socket* “kısa çorap, bir tür kablo bağlantı elemanı” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com). Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.45. **subye**

TT. “ayağın altından geçen, tozluğa veya pantolon paçalarına bağlanan deriden, kumaş vb. nden şerit” (TS: 2166).

Kubbealtı Lugatı’nda *subye* sözcüğünün < Fr. *sous-pied* “pantolon paçalarını düz tutmak için paçalara veya tozluğa dikilip tabanın altından geçirilen deri veya kumaştan şerit” sözcüğünden dilimize geçtiği gösterilmiştir (2022).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.46. **şıpıdık**

TT. “ökçesiz ve aralıksız terlik veya pabuç, şıpşıp” (TS: 2222).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şapşap* “ökçesiz ve aralıksız terlik, pantufla” (Altaylı, 2018: 3117), **Trkm.** *şıpbık* “deri vb. maddelerden dikilen ayakkabı” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 338), **Özb.** *şıppak* “terlik” (Yusupova, 2018: 573).

Şıpıdık sözcüğünün *şıp* “ayak sürme sesi” ses yansımali sözcüğünden türediği düşünülmektedir. *Şıp* sözcüğünün ise < ET. *şap* veya *çap* “cilde vurma sesi, dudak sesi, kırbaç sesi” sözcüğünden evrildiği düşünülmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *şıpıdık* // *şıbbak* // *şıpıdık* // *şıpbak pabuç* // *şıpıdık (I)* // *şıppık pabuç* // *şıpşıpı* // *şıbbidi* // *şıbidik (I)* // *şıbildek* // *şıbit (II)* “terlik” (DS, 2019: 3772) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.47. **şoşet**

TT. “kısa çorap” (TS: 2230).

Tietze *şoşet* “kısa konçlu çorap” sözcüğünü < Fr. *chausette* (2019: VII, 629) sözcüğüyle ilişkilendirir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.48. **şoson**

TT. “kumaş veya ince deriden, çoğunlukla düz topuklu, ayağı bütünüyle saran ayakkabı” (TS: 2230).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *şoşoni* “kadın botları (şoşon)” (Baskakov, 1991: 234).

Tietze *şoson* “ince deriden ayağı saran kumaş, düz topuklu ayakkabı” sözcüğünü < Fr. *chausson* (2019: VII, 629) sözcüğüyle ilişkilendirir.

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.49. taban (I)

TT. “1. ayakkabının alt bölümü” (TS: 2236).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *taban* “taban” (Wilkens, 2021: 659), **Khr.** *taban* < **tobun* “ayağın altı, taban” (Clauson, 1972: 441), **Hz.** *taban (II)* “taban, ayak altı” (Ata, 1997: 586), **Kıp.** *taban* “1. taban, ayak tabanı; topuk” (Toparlı vd., 2014: 257), **Çağ.** *taban* “taban, ayak altı” (Ölmez, 1993: 545), **Osm.** *taban* “ayağ ayası” (Tulum, 2011: 1674), *taban* “1. ayağın altı. 2. kunduranın altını teşkil eden kösele. 3. dayanma, sebât, metânet, salâbet, mukâvemet. 4. kılıç vesâire namlusu olan iyi demir. 5. tarla veya dağın yassı ve düz sırt suretinde olanı. 6. her şeyin altına ufki vaziyette mevzû kereste vesâire kâide. 7. tarlanın toprağını bastırmak için yuvarlanan ağır üstüvâne (silindir, direk). 8. bir nehrin derin olan orta yeri” (Sami, 2017: 668).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *daban (I)* “2. ayağa giyilen nesnelerin topuk kısmı; ayakkabının topuğu” (Altaylı, 2018: 754), **YUyg.** *tapan* “3. ökçe” (Necip, 2013: 389), **Tat.** *taban (I)* “ayakkabının tabanı” (Öner, 2015: 439), **Krg.** *taman* “2. taban, ayakkabının alt bölümü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1941), **Bşk.** *taban (I)* “2. ayakkabı tabanı” (Özşahin, 2017: 569), **KMlk.** *taban (I)* “2. ökçe” (Tavkul, 2020: 334), **Alt.** *taman* “1. (ayakkabı için) taban, (ayak için) taban” (Naskali vd., 2019: 198), **Hks.** *taban (I)* “1. taban, ökçe” (Naskali vd., 2017: 481).

Taban < *tāpan* “ayağın alt yüzü; tavan karşıtı” sözcüğünün < ET. *taban* sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Räsänen, 1969: 451; Gülensoy, 2018: 700; Tietze, 2019: VIII, 277).

2.3.1.50. takunya

TT. “genellikle hamam vb. ıslak tabanlı yerlerde kullanılan, yüksek ökçeli, ağaçtan yapılmış bir tür ayak giysisi, nalın” (TS: 2253).

Kökene tartışmalıdır. Tietze ve Nişanyan, *takunya* // *takunye* “nalın” sözcüğünün < Yun. *takoúvia* “tahta nalın” sözcüğünden alıntılandığını düşünmektedir (2019: VIII, 104; www.nisanyansozluk.com). Eren ise sözcüğün Rumcadan dilimize girdiğini belirtir (2020: 493).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.51. terlik

TT. “1. genellikle ev içinde giyilen, deri, naylon vb. şeylerden yapılan, arkası açık, hafif ve türlü biçimlerde ayak giysisi. 2. beyaz patiskadan dikilen veya yünden örülen takke, başlık” (TS: 2331). → 2.1.1.62 terlik

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *tərlik* “bir giysinin adı, bir kıyafet parçasının adı” (Wilkens, 2021: 703), **Krh.** *terlik* “teri masseden giysi vs.” (Clauson, 1972: 546), *terlik* “teri çekmek için eğerin veya palanın altına konulan keçe” (Ercilasun, vd., 872), **Hz.** *terlik* “gömlek” (Yüce, 1993: 186), **Çağ.** *terlik* “fanila, ter bezi” (Nalbant, 2005: 791), **Osm.** *terlik* “kalçun, papuççık, mest, çorab” (Tulum, 2011: 1758), *terlik* “esâsen kunduranın içinden ve çorapsız giyilen hafif ayakkabı. 2. ale'l-ıtlâk tahta pabucu, pantofil” (Sami, 2017: 315), *derlik* // *terlik* “üste giyilen ince elbise” (YTS, 2018: 77).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *terlik* “terlik” (Baskakov, 1991: 242), **Kar.** *terlik* “terlik” (Aqtay vd., 2019: 447).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. 2.1.1.62 terlik.

2.3.1.52. tokyo

TT. “genellikle plastikten yapılmış bir terlik türü” (TS: 2363).

Tokyo “terlik” sözcüğünün < Jap. *tokyo* sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Tietze, 2019: VIII, 233; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.3.1.53. tomak

TT. “3. bir tür kalın ve ağır çizme” (TS: 2363).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *tomak* “çedik, postal, tozluk” (Tulum, 2011: 1779), *tomak* “1. ağaçtan top. 2. bir nevi kalın ve ağır çizme. 3. at üzerinde taşıdıkları kalın bir çomak, ağaç gürz” (Sami, 2017: 706), *tomak* “kısa konçlu ökçesiz ayakkabı” (YTS, 2018: 222).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *tomak* “kalın yün çorap” (Baskakov, 1991: 244).

Anadolu ağızlarında sözcük, *tomak* (I) “kısa konçlu ayakkabı, potin” (DS, 2019: 3955) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.3.1.54. topuk

TT. “2. ökçe” (TS: 2373).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *topıg* (I) // *topık* (I) “top, yumak; ayak bileği” (Wilkens, 2021: 733), *tobık* “topuk” (Clauson, 1972: 437), **Krh.** *topuk* “topuk” (Ünlü, 2012: 819), **Hz.** *topuk* “topuk” (Ata, 1997: 643), **Kıp.** *topuk* // *dobuk* // *dopuk* // *tapuk* // *to bu k* “topuk, ayak topuğu” (Toparlı vd., 2014: 281), **Çağ.** *topuk* “topuk, ayak topuğu, kemik” (Durgut, 1995: 233), **Osm.** *topuk* “1. ayağın baldıra rabt olunduğu yerdeki mafsallın teşkil ettiği yumru. 2. çay ağzının biraz açığında kumdan biriken set. 3. direk ve serenlerin en aşağısı” (Sami, 2017: 693).

Topuk sözcüğünün Eski Türkçe *tobık* “topuk” sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Räsänen, 1969: 489; Stachowski, 2019: 330; Tietze, 2019: VIII, 468; Eren, 2020: 518; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *topu h* / *topuk meşüğü* “ayak bileği” (DS, 2019: 3967) şeklinde görülür.

2.3.1.55. yemeni

TT. “1. kalıpla basılıp elle boyanan, kadınların başlarına bağladıkları tülbent. 2. bir tür hafif ve kaba ayakkabı” (TS: 2570). → 2.1.1.69 yemeni

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *yemeni* “Yemenli olan Yemen’e ait olan” (Ünlü, 2012: 677), **Kıp.** *yemeni* “bir kılıç çeşidi” (Toparlı vd., 2014: 318), **Osm.** *yemeni* “1. esâsen Yemen’de yapılan veya Hind’de yapılan Yemen tarikiyle gelen kalemkârî şey, kalıpla basılıp el ile boyanmış tülbent ki mendil gibi kullanılır veya kadınlar tarafından başa bağlanırdı, yazma sarı, yeşil yemeni. 2. kısa kenarlı kırmızı veya diğer renkte kaba pabuç ki hâlâ avâm giyiyor” (Sami, 2017: 1203).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *emeni* “1. yemeni, ayakkabı. 2. terlik” (Baskakov, 1991: 90).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk.2.1.1.69 yemeni.

2.3.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Ayak Giyim Sözlere

2.3.2.1. aba

Gag. *aba* “1. evde dokunmuş basit bir kumaş. 2. abadan yapılmış palto. 3. keçe; keçeden yapılmış çizme veya ayakkabı” (Baskakov, 1991: I, 3). → **2.2.1.1 aba (II)**, **2.5.1.1 aba (II)**

2.3.2.2. aker

Krg. *aker* “süslü yapılmış takunya” (Arıkoğlu vd., 2018: 57).

2.3.2.3. alķım

Bşk. *alķım* “ayakkabının ön ve üst kısmı” (Özşahin, 2017: 30).

2.3.2.4. amirken

Krg. *amirken* “telatinden dışı parlatılarak yapılan ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 100).

2.3.2.5. akpuşta

Kklp. *akpuşta* “Sovyetlerden önce dikilip giyilen iyi cins bir ayakkabı, edik” (Uygur, 2019: 19).

2.3.2.6. apgırt

Trkm. *apgırt* “ayakkabının arkasındaki sert kısım” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 68).

YUyg. *apķut* “ökçe” (Necip, 2013: 14).

Krg. *apķıt* “ökçe, topuk” (Arıkoğlu vd., 2018: 121).

2.3.2.7. ayak kiyémé

Tat. *ayak kiyémé* “ayakkabı” (Öner, 2015: 39).

Kzk. *ayaķkiyim* “ayakkabı” (Koç vd., 2019: 58).

Kum. *ayaķgiyim* “ayakkabı, kundura” (Pekacar, 2011: 51).

KMlk. *ayaķ kiyim* “ayakkabı” (Tavkul, 2020: 88).

2.3.2.8. baćki

Özb. *baćki* “2. bir tür çocuk ayakkabısı” (Üşenmez vd., 2016: 71).

2.3.2.9. baķır

KMlk. *baķır* “Kafkas çizmesinin üzerine giyilen çarığın arkasındaki düğüm” (Tavkul, 2020: 96).

2.3.2.10. başaltay

Bşk. *başaltay* “kısa boğazlı yün çorap” (Özşahin, 2017: 65).

2.3.2.11. başlık (II)

Trkm. *başlık (II)* “1.ayakkabının konç ile burun aralığına dikilen parça. 2. elde örülen çorapların parmakları örten kısmı” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 127).

Kklp. başlık (II) “ayakkabının, çizmenin ayak kısmının üstü, ayak yüzeyi” (Uygur, 2019: 66).

2.3.2.12. başlı çuruk

KMlk. başlı çuruk “çizme” (Tavkul, 2020: 100).

2.3.2.13. başmağbağı

Az. başmağbağı “bağlama işinde kullanılan şerit biçiminde bağ, ayakkabı bağı” (Altaylı, 2018: 375).

2.3.2.14. batek

Krg. batek “tabanlık, ayağın rahat etmesi için ayakkabı içine yerleştirilen, keçe, deri veya kumaş parçası” (Arıkoğlu vd., 2018: 294).

KMlk. bedek (I) “ayakkabının tabanı ile üst derisinin birleştirilip dikildiği yeri sağlamlaştırmak için konulan deriden şerit” (Tavkul, 2020: 103).

2.3.2.15. bätenke

Kzk. bätenke “bot” (Koç vd., 2021: 146).

2.3.2.16. bayçeke

Krg. bayçeke “bağlanarak giyilen, altı deriden yapılmış ayakkabı türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 298).

2.3.2.17. baykem

Kklp. baykem “ucu saçaklı (püsküllü), bakır veya tunç ökçeli, kızıl tüylü deriden dikilen ayakkabı” (Uygur, 2019: 71).

2.3.2.18. baytaba

Krg. baytaba “çizmenin içinden baldıra veya bütün ayağa sarılan bez” (Arıkoğlu vd., 2018: 307).

2.3.2.19. belçir

Krg. belçir “2. at sağrısı derisinden dikilen bir çeşit çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 315).

2.3.2.20. bësëm

Bşk. bësëm “kısa kendir boğazlı deri bir ayakkabı” (Özşahin, 2017: 77).

2.3.2.21. beşeley (II)

Bşk. beşeley (II) “kısa boğazlı yün çorap” (Özşahin, 2017: 78).

2.3.2.22. bıçkak

Alt. bıçkak “2. hayvanın ayak derisinden yapılan bir tür ayakkabı” (Naskali vd., 2019: 42).

2.3.2.23. bıçkak ödük

Alt. *bıçkak ödük* “hayvan pençelerinden yapılmış çizme” (Naskali vd., 2019: 167).

2.3.2.24. bıstır çarık

KMlk. *bıstır çarık* “terlik” (Tavkul, 2020: 144).

2.3.2.25. bışım

Bşk. *bışım* “kısa kendir boğazlı deri bir ayakkabı” (Özşahin, 2017: 87).

2.3.2.26. bıyma

Bşk. *bıyma* “yünden yapılan konçlu ayakkabı” (Özşahin, 2017: 89).

2.3.2.27. boğazlık (I)

Az. *boğazlık (I)* “1. küçük şal. 2. elbisenin boğaz kısmı. 4. çizmenin boğaz kısmı” (Altaylı, 2018: 496). → **2.4.2.40 boğazlık (I)**

2.3.2.28. boğuv

Tat. *boğuv* “ayakkabı” (Aqtay vd., 2019: 102).

2.3.2.29. boğ kuç

YUyg. *boğ kuç* “bağlama, çorap bağı” (Necip, 2013: 46).

2.3.2.30. bosonojka

Az. *bosonojka* “genelde evde giyilen üzeri ve yanları açık hafif ayakkabı” (Altaylı, 2018: 504).

2.3.2.31. bulgayrı ödük

Alt. *bulgayrı ödük* “deri ayakkabı” (Naskali vd., 2019: 47).

2.3.2.32. burka

Bşk. *burka* “1. keçe gocuk; kepenek. 2. keçe çizme, keçe ayakkabı” (Özşahin, 2017: 111).

→ **2.2.2.64 burka**

2.3.2.33. burumay

Alt. *burumay* “başka bir renkteki deriden çizmelere yapılmış işleme” (Naskali vd., 2019: 48).

2.3.2.34. butsı

Kzk. *butsı* “futbol ayakkabısı, spor ayakkabısı” (Koç vd., 2019: 96).

2.3.2.35. cöröp

Krg. *cöröp* “keçe çorap” (Yudahin, 2011: 229).

2.3.2.36. corabbağı

Az. corabbağı “çorabın ayakta kalmasına yardımcı olan iplik, lastik vb” (Altaylı, 2018: 632).

2.3.2.37. **culuk**

Krg. culuk “ayakkabı tabanı” (Arıkoğlu vd., 2018: 648).

2.3.2.38. **çabata**

Tat. çabata “kayın kabuklarından veya kayış gibi şeylerden örülerek yapılan bir ayakkabı çeşidi, çarık” (Öner, 2015: 87).

2.3.2.39. **çabır**

KMlk. çabır “Kafkaslıların yumuşak deri çizme üzerine içine yumuşak kuru ot koyarak giydikleri, boğa ya da öküz derisinden dikilen bir tür çarık” (Tavkul, 2020: 139).

2.3.2.40. **çarıkbağı**

Az. çarıkbağı “çarık bağlamaya yarayan bağ” (Altaylı, 2018: 663).

2.3.2.41. **çulgoo**

Krg. çulgoo “2. körüklü çizme gibi ayakkabıları giyerken ayağa sarılan bez” (Arıkoğlu vd., 2018: 757).

2.3.2.42. **çuruğ baş**

KMlk. çuruğ baş “çizme koncu” (Tavkul, 2020: 154).

2.3.2.43. **çakka**

KMlk. çakka “ayakkabı” (Tavkul, 2020: 140).

2.3.2.44. **çarke**

Krg. çarke “tek bir parça deriden dikilmiş olan ayakkabı” (Yudahin, 2011: 254).

2.3.2.45. **çarm**

Özb. çarm “ayakkabı altlığı” (Yusupova, 2018: 349).

Yuyg. çem “kösele, ayakkabının altı” (Necip, 2013: 74).

2.3.2.46. **çappa**

KMlk. çappa “ayakkabı, çarık” (Tavkul, 2020: 143).

2.3.2.47. **çapula**

Özb. çapula “ayakkabı” (Yusupova, 2018: 121).

2.3.2.48. **ceke ötü**

Krg. ceki ötü “pamuklu kumaştan çizme, ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 551).

2.3.2.49. **cekesan (II)**

Krg. ceki (II) “bir çizme türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 552).

2.3.2.50. **çepek**

Trkm. *çepek* “yaz aylarında giyilen, üstü açık bağcıklı, iki kulaklı ayakkabı” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 207).

2.3.2.51. **çepiç**

Gag. *çepiç* “potin, pabuç; yarım ayakkabı” (Baskakov, 1991: 56).

2.3.2.52. **çerkes çarık**

KMlk. *çerkes çarık* “kaba deriden çizme” (Tavkul, 2020: 144).

2.3.2.53. **çerkey**

Hks. *çerkey* “terlik” (Naskali vd., 2017: 88).

2.3.2.54. **çəkələk**

Az. *çəkələk* // *çəkillək* “evde giyilen hafif ayakkabı” (Altaylı, 2018: 680).

2.3.2.55. **çəkmə (I)**

Az. *çəkmə (I)* “konçu en az dize çıkan deri veya lastik ayakkabı” (Altaylı, 2018: 683).

2.3.2.56. **çırbas (II)**

Hks. *çırbas (II)* “(deri) terlik” (Naskali vd., 2017: 90).

2.3.2.57. **çınday (I)**

KMlk. *çınday (I)* “çorap” (Tavkul, 2020: 148).

2.3.2.58. **çırçappa (II)**

KMlk. *çırçappa (II)* “ayakkabı” (Tavkul, 2020: 149).

2.3.2.59. **cıyrmalı çiték**

Tat. *cıyrmalı çiték* “körüklü çizme” (Öner, 2015: 79).

2.3.2.60. **çipilyat**

KMlk. *çipilyat* “yüksek topuklu kadın ayakkabısı” (Tavkul, 2020: 150).

2.3.2.61. **çiték**

Tat. *çiték* “yumuşak deriden yapılmış uzun konçlu ayakkabı, çizme” (Öner, 2015: 99).

2.3.2.62. **çobdor**

Krg. *çobdor* // *çopdor* “kahramanların giydikleri çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 740).

2.3.2.63. **cöhar çabır**

KMlk. *cöhar çabır* “yumuşak deriden çarık” (Tavkul, 2020: 139).

2.3.2.64. **çokay**

Trkm. *çokay* “patık” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 217).

Kzk. *şokay (I)* “deriden yapılmış bir tür ayakkabı” (Koç vd., 2019: 675).

Krg. *çokoy* “1. büyükbaş hayvanın baş derisinden yapılan çizme. 2. keçe çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 743).

2.3.2.65. çömçö

Krg. *çömçö* “ucu kıvrık çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 752).

2.3.2.66. curtu

Az. *curtu* “kauçuktan yapılmış ayakkabı” (Altaylı, 2018: 636).

cuttu

Az. *cuttu* “kuçuktan yapılmış ayakkabı” (Altaylı, 2018: 637).

2.3.2.67. çuluk

Alt. *çuluk* “çorap” (Naskali vd., 2019: 83).

Hks. *çuluh (III)* “çorap” (Naskali vd., 2017: 108).

KMlk. *çuruk* “çizme, ayakkabı” (Tavkul, 2020: 154).

2.3.2.68. çust

Az. *çust* “topuksuz hafif ayakkabı” (Altaylı, 2018: 750).

2.3.2.69. çümök (IV)

Krg. *çümök (IV)* “patik, küçük çocuk ayakkabısı” (Arıkoğlu vd., 2018: 763).

2.3.2.70. çüytaban

KMlk. *çüytaban* “sivri topuklu kadın ayakkabısı” (Tavkul, 2020: 155).

2.3.2.71. dabanaltı

Az. *dabanaltı // dabanaltılık* “1. basma; (ökçeye vurulan) pençe; demir. 2. (kayıkta) ayak dayanağı; ayakkabının tabanına iç taraftan konan içlik” (Altaylı, 2018: 754).

2.3.2.72. dabancık

Az. *dabancık* “küçük topuk, ince topuk” (Altaylı, 2018: 754).

2.3.2.73. dist

YUyg. *dist* “ökçe” (Necip, 2013: 103).

2.3.2.74. divel

Az. *divel* “çarık” (Altaylı, 2018: 922).

2.3.2.75. dordu

KMlk. *dordu, dotdu (II)* “bir ayakkabı türü” (Tavkul, 2020: 160, 161).

2.3.2.76. dulay (I)

Krg. *dulay (I)* “keçeden veya koyun postundan yapılan, at binerken giyilen kışlık ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 838).

2.3.2.77. durk

Trkm. *durk* “çorabın konçundan aşağı bölümü” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 309).

2.3.2.78. düger çarık

KMlk. *düger çarık* “kaba deriden yapılan çizme” (Tavkul, 2020: 162).

2.3.2.79. ebze çarık

KMlk. *ebze çarık* “koyun / keçi derisinden yapılmış çizme” (Tavkul, 2020: 144).

2.3.2.80. əcəmi (I)

Az. *əcəmi (I)* “çarık” (Altaylı, 2018: 1073).

2.3.2.81. əhəri

Az. *əcəmi (I)* “topuksuz ayakkabı” (Altaylı, 2018: 1083).

2.3.2.82. etek

Trkm. *etek* “ayakkabının içine döşemek için kesilen keçe parçası” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 200).

2.3.2.83. gabaş

KMlk. *gabaş* “1. ayakkabı, çarık, terlik. 2. ayakkabının yüzü” (Tavkul, 2020: 171).

2.3.2.84. galdı

KMlk. *galdı* “çizme” (Tavkul, 2020: 172).

2.3.2.85. gamoj

KMlk. *gamoj* “1. söğüt ya da ıhlamur ağacının kabuğundan örülerek yapılan çarık. 2. bir tür çarık, keçeden yapılan ayakkabı” (Tavkul, 2020: 172).

2.3.2.86. gatiy

KMlk. *gatiy* “potin, ayakkabı” (Tavkul, 2020: 172).

2.3.2.87. gəlinqaytaran

Az. *gəlinqaytaran* “uzun burunlu çarık” (Altaylı, 2018: 1268).

2.3.2.88. gırmakövüş

Trkm. *gırmakövüş* “kalın deriden dikilen altı kalın, tabanı geniş, burnu yassı ayakkabı” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 527).

2.3.2.89. gönçarık

Kum. *gönçarık* “çarık” (Pekacar, 2011: 140).

KMlk. *gön çarık* “kaba deriden çizme” (Tavkul, 2020: 144).

2.3.2.90. gurjaba

KMlk. *gurjaba* “dantel, dantela” (Tavkul, 2020: 180).

2.3.2.91. **habıv**

Bşk. *habıv* “ayakkabıya eklenen yeni pençe, yenilenmiş uç” (Özşahin, 2017: 179).

2.3.2.92. **hacı**

Hks. *hacı* “1. (giyside) şerit, kumaştan kenar. 2. ayakkabının burnuna ve üst çıkıntısına dikilen parça. 3. (pantolonda) kayış, kemer (Naskali vd., 2017: 136). → 2.4.2.98 **hacı**

2.3.2.93. **huyun**

KMlk. *huyun* “1. ham deriden örülmüş çarık tabanı” (Tavkul, 2020: 192).

2.3.2.94. **ıştır**

Tat. *ıştır* “*çabata* denen ayakkabıyla birlikte giyilen sarma veya dolama biçiminde” çorap” (Öner, 2015: 161).

2.3.2.95. **ızgıt**

Krg. *ızgıt* “1. çizme kayışı” (Arıkoğlu vd., 2018: 981).

2.3.2.96. **içirik**

Kum. *içirik* “1. astar, astarlık. 2. tabanlık (ayakkabı için)” (Pekacar, 2011: 161). → 2.2.1.83 **içilik**

2.3.2.97. **inçik**

Tuv. *inçik* “1. çizme bağı. 2. bel bağı” (Arıkoğlu vd., 2003: 59). → 2.4.2.112 **inçik**

2.3.2.98. **itağa**

Bşk. *itağa* “büyük, kalın lastik ayakkabı” (Özşahin, 2017: 265).

Bşk. *itêksiték* “uzun boğazlı deri ayakkabılar” (Özşahin, 2017: 264).

2.3.2.99. **itêk başı**

Tat. *itêk başı* “çizme sayası” (Öner, 2015: 182).

2.3.2.100. **itêk tamağı**

Tat. *itêk tamağı* “çizmenin üst tarafı sayası” (Öner, 2015: 182).

2.3.2.101. **jezökşe**

Kklp. *jezökşe* “2. ökçesine jez metali çakılmış olan ayakkabı, nallı ayakkabı” (Uygur, 2019: 241).

2.3.2.102. **jupğa**

Kklp. *jupğa* “başörtüsü, gömlek gibi şeyler için dokunan nakışlı ince pamuk kumaş türü” (Uygur, 2019: 252).

2.3.2.103. **qalaman**

KMlk. *qalaman* “eskiden avda giyilen bir tür deri ayakkabı” (Tavkul, 2020: 229).

2.3.2.104. kalış (II)

Az. *kalış (II)* “ayakkabı” (Altaylı, 2018: 1703).

2.3.2.105. kalligi

YUyg. *kalligi* “ökçe” (Necip, 2013: 191).

2.3.2.106. karpetki

Gag. *karpetki* “çorap” (Baskakov, 1991: 136).

2.3.2.107. kıata

YUyg. *kıata* “ökçe” (Necip, 2013: 225).

Tat. *kıata (I)* “kısa ve hafif ayakkabı” (Öner, 2015: 276).

Bşk. *kıata (I)* “deriden yapılan eski bir ayakkabı” (Özşahin, 2017: 336).

Hks. *katanka* “keçe çizme” (Naskali vd., 2017: 241).

2.3.2.108. kıatırmağ

Bşk. *kıatırmağ* “ayakkabının ökçesi altına yerleştirilen akağaç kabuğu” (Özşahin, 2017: 337).

2.3.2.109. kater

Hks. *kater* “bot” (Naskali vd., 2017: 242).

2.3.2.110. kavuş

Özb. *kavuş* “deri terlik, hafif ayakkabı” (Üşenmez vd., 2016: 228).

2.3.2.111. kebez ötüğ

Krg. *kebez ötüğ* “kaba veya kalın çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 1176).

2.3.2.112. ked

Az. *ked* “yumuşak olmayan, altı lastik bir spor ayakkabısı” (Altaylı, 2018: 1740).

Kzk. *ked* “spor ayakkabısı” (Koç vd., 2019: 236).

2.3.2.113. kep cığaç

Krg. *kep cığaç* “tahta ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1198).

2.3.2.114. kerkés

Bşk. *kerkés* “ayakkabı bağı, çarık bağı” (Özşahin, 2017: 277).

2.3.2.115. kevës

Tat. *kevës* “yumuşak deriden dikilen konçsuz ayakkabı” (Öner, 2015: 195).,

Kzk. *kebis* “lastik ayakkabı” (Koç vd., 2019: 236).

Kzk. *kepiç* “deriden yapılmış bir tür galoşa benzer ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1198).

Bşk. *kevës* // *kibés* “1. çarık, ayakkabı” (Özşahin, 2017: 281).

Kklp. *gewiş* “1. işlenmiş deriden dikilen ayakkabı. 2. lastik ayakkabı” (Uyğur, 2019: 168).

2.3.2.116. **kepte**

Bşk. *kepte* “1. galoş gibi ince ayakkabı. 2. yünden yapılan konçlu ayakkabı” (Özşahin, 2017: 275).

2.3.2.117. **keta (I)**

Krg. *keta (I)* “keten ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1210).

2.3.2.118. **kələř**

Az. *kələř* “bezden yapılan erkek ayakkabısı” (Altaylı, 2018: 1758).

2.3.2.119. **keymit**

Hks. *keymit* “(ayakkabıda) bağcık” (Naskali vd., 2017: 243).

2.3.2.120. **kısmav**

Bşk. *kısmav* “konç bağı, konçlu çizmenin konçunu üstten sıkmaya yarayan bağ” (Özşahin, 2017: 357).

2.3.2.121. **kindére**

Bşk. *kindére* “sicim, ayakkabı bağı” (Özşahin, 2017: 286).

2.3.2.122. **kirzovoy**

Kklp. *kirzovoy* “deriden yapılmış ayakkabı, çizme” (Uyğur, 2019: 274).

2.3.2.123. **kiyiz but kiyim**

Krg. *kiyiz but kiyim* “keçe ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1281).

2.3.2.124. **kiyiz etik**

Nog. *kiyiz etik* “keçe çizme” (Baskakov, 1963: 442).

2.3.2.125. **kiyiz uyık**

Nog. *kiyiz uyık* “keçe çizme” (Baskakov, 1963: 165).

2.3.2.126. **konki**

Az. *konki* “buz üzerinde kaymak gayesiyle ayakkabının altına takılan metal kızaklar” (Altaylı, 2018: 1828).

konkiy

Kzk. *konkiy* “paten” (Koç vd., 2019: 256).

Krg. *konki* “paten, buz üzerinde kaymaya yarayan ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1307).

Kum. *kon’ki* “paten” (Pekacar, 2011: 181).

Kklp. *kon’ki* “paten” (Uyğur, 2019: 278).

Hks. “paten” (Naskali vd., 2017: 260).

Tuv. kon'ki “paten, patinaj” (Arıkoğlu vd., 2003: 70).

2.3.2.127. kök ceke

Krg. kök ceke “değerli erkek ayakkabısı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1348).

2.3.2.128. kökşal

Krg. kökşal “1. Kaşgar'da üretilen mavi, yeşil deri. 2. bu deriden yapılan çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 1350). → 2.5.2.196 kökşal

2.3.2.129. köm ödik

Alt. köm ödik “deri ayakkabı” (Naskali vd., 2019: 139).

2.3.2.130. közel

Kzk. közel “üzerine ayakkabı giyilen, kısa konçlu hafif ve yumuşak bir tür ayakkabı, mest” (Koç vd., 2019: 258).

2.3.2.131. kumuk çarık

KMlk. kumuk çarık “sert tabanlı çizme” (Tavkul, 2020: 144).

2.3.2.132. kurov

KMlk. kurov “çarıkların tabanına kaymasını önlemek için dikilen kalın deri parçası” (Tavkul, 2020: 259).

2.3.2.133. küterme

Bşk. küterme “1. ökçe, topuk” (Özşahin, 2017: 314).

2.3.2.134. kaykayma

Bşk. kaykayma “kısa topuklu, ucu sivri ve yukarı kalkık çizme” (Koç vd., 2021: 460).

2.3.2.135. latihey

YUyg. latihey “kumaştan yapılmış Çin ayakkabısı” (Necip, 2013: 253).

2.3.2.136. ləleyin

Az. ləleyin “genelde mollaların giyindiği topuksuz, arka tarafı açık ayakkabı” (Altaylı, 2018: 2259).

2.3.2.137. maak

Alt. maak “çizme, ayakkabı” (Naskali vd., 2019: 153).

2.3.2.138. maçiy

Kum. maçiy “terlik” (Pekacar, 2011: 191).

2.3.2.139. mahay

Hks. mahay “1. (kadın için) deri ayakkabı. 2. terlik” (Naskali vd., 2017: 292).

2.3.2.140. mayıktaaş

Tuv. *mayıktaaş* “ayakkabı, bot” (Arıkoğlu vd., 2003: 76).

2.3.2.141. maymah

Hks. *maymah* “ayakkabı” (Naskali vd., 2017: 298).

2.3.2.142. mesi

Trkm. *mesi* “yumuşak ve ince deriden ayakkabı görünüşlü, tabansız dikilen ve galoş ile giyilen ayakkabı” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 92).

Özb. *mahsi* “koyun ya da keçi derisinden yapılan, uzun ve topuksuz, tabanı yumuşak ayakkabı; mest” (Üşenmez vd., 2016: 272).

Krg. *maası* “kısa konçlu ayakkabı türü, mest” (Arıkoğlu vd., 2018: 1500).

Kzk. *məsi* “mest” (Koç vd., 2019: 399).

Kum. *masi* “konçlu, hafif, ince sahtiyan ayakkabı, maroken ayakkabı; mest” (Pekacar, 2011: 195).

KMlk. *messi* “ayağa giyilen mes” (Tavkul, 2020: 269).

Kklp. *məsi* “ince deriden dikilen ayakkabı, mest” (Uygur, 2019: 389).

YUyg. *mese // meyse* “çizme” (Necip, 2013: 268).

2.3.2.143. miyiktaban

KMlk. *miyiktaban* “yüksek topuklu ayakkabı” (Tavkul, 2020: 273).

2.3.2.144. moytuk

Tuv. *moytuk* “patik” (Arıkoğlu vd., 2003: 78).

2.3.2.145. mökü

Krg. *mökü* “hafif deri ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1571).

2.3.2.146. müze

YUyg. *müze* “çizme, ayakkabı” (Necip, 2013: 283).

2.3.2.147. nağal

Özb. *nağal* “botlar için metal topuk uçları” (Üşenmez vd., 2016: 319).

Kzk. *nəl* “ayakkabıların altına çakılan demir, nalça” (Koç vd., 2019: 425).

Krg. *naalı* “çizmenin topuğuna çakılan demir” (Arıkoğlu vd., 2018: 1596).

Kklp. *nəlin* “nal, ayakkabı pençesi” (Uygur, 2019: 413).

2.3.2.148. namarken

Krg. *namarken* “parlak çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 1599).

2.3.2.149. noskiy

Kklp. *noskiy* “çorap” (Uygur, 2019: 420).

Hks. *noski* “çorap” (Naskali vd., 2017: 325).

2.3.2.150. olanday

Hks. *oladay* “deriden yapılmış kışlık ayakkabı” (Naskali vd., 2017: 332).

2.3.2.151. oldurık

Trkm. *oldurık* “ayakkabının içine konulan tabanlık” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 138).

Tat. *oltırağ* “ayakkabı için taban astarı” (Öner, 2015: 366).

Krg. *oltorağ* “ayak tabanlığı, ayakkabının içine konulan keçe tabanlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 449).

Bşk. *oltorağ* “ayak tabanlığı, ayakkabının içine konulan keçe tabanlık” (Özşahin, 2017: 449).

Kum. *ulturuğ* “ayak tabanlığı” (Pekacar, 2011: 352).

Nog. *ultaruv* “ayakkabı altı, taban” (Baskakov, 1963: 382).

Kklp. *ultarağ* “ayakkabının içine, sıcak ve yumuşak olması için konulan keçe vb. şeyler” (Uygur, 2019: 621).

Alt. *iltarmış* “(ayakkabı için) ayak tabanlığı” (Naskali vd., 2019: 101).

2.3.2.152. oltan

Trkm. *oltan* “ayakkabının alt kısmına dikilen deri yama” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 139).

YUyg. *ultan* “kösele” (Necip, 2013: 436).

Tat. *oltan* “ayakkabının tabanı” (Öner, 2015: 366).

Kzk. *ultan* “1. kundura tabanı, kösele” (Koç vd., 2019: 619).

Krg. *oltan* // *iç oltan* “ayakkabının tabanı, altı” (Arıkoğlu vd., 2018: 449).

Bşk. *oltan* “ayakkabının tabanı, altı” (Özşahin, 2017: 449).

Kum. *ultan* “deri taban; ayakkabının altı” (Pekacar, 2011: 352).

KMlk. *oltan* “ayakkabı tabanına konulan kösele” (Tavkul, 2020: 282).

Kklp. *ultan* “1. ayakkabının tabanı” (Uygur, 2019: 621).

Kar. *ultan* “taban” (Aqtay vd., 2019: 478).

Hks. *ultun* “taban, ayakkabı altı, ayağın altı” (Naskali vd., 2017: 546).

2.3.2.153. oyok kişan(i)

Özb. *oyok kişan(i)* “pranga” (Yusupova, 2018: 461).

2.3.2.154. ökselik

Kzk. *ökselik* “ayakkabının topuk çakılan yeri” (Koç vd., 2021: 708).

2.3.2.155. pahpayah

Hks. *pahpayah* “terlik” (Naskali vd., 2017: 357).

2.3.2.156. paypok

Özb. *paypok* “çorap” (Yusupova, 2018: 137).

Yuyg. *paypak* “çorap” (Necip, 2013: 317).

Krg. *baypak (I)* “çorap” (Arıkoğlu vd., 2018: 306).

Bşk. *haypak* “yün çorap” // *baypak* (Özşahin, 2017: 190).

KMl. *baymak (II)* “topuklarına ters basılmak suretiyle arkası içeri ya da dışarı doğru eğilmiş ayakkabı” (Tavkul, 2020: 101).

Kklp. *baypak* “koyun yününden örülen ayak giyimi, çorap” (Uygur, 2019: 72).

2.3.2.157. payçeki

Krg. *payçeki* “at derisinden yapılan, arka tarafından kayış bağları bulunan ve mest üzerine giyilen bir çeşit ayakkabı” // *maası* (Yudahin, 2011: 622).

2.3.2.158. paytima

YUyg. *paytima* “ayağa sarmak için kullanılan bez” (Necip, 2013: 317).

2.3.2.159. peret maymah

Hks. *peret maymah* “(topuksuz, yumuşak tabanlı) ayakkabı” (Naskali vd., 2017: 369).

2.3.2.160. pätimek

Kklp. *pätimek* “çizme veya ayakkabının tabanının sağlam olması için altına (tabanına) konulan işlenmiş deri” (Uygur, 2019: 461).

2.3.2.161. pima

Özb. *pima* “geyik derisi çizme; keçe çizme (kırsal bölgelerde dize kadar gelen geleneksel kış ayakkabısı)” (Üşenmez vd., 2016: 366).

YUyg. *pima* “keçe çizme” (Necip, 2013: 323).

Tat. *pima* “yünden yapılmış ayakkabı, keçe papuç” (Öner, 2015: 380).

Kzk. *pima* “keçe çizme” (Koç vd., 2019: 472).

2.3.2.162. poğor

Hks. *poğor* “1. ayakkabıda ayağın çıkıntısı” (Naskali vd., 2017: 383).

2.3.2.163. pohsiğ

Hks. *pohsiğ* “çizme başının konçla birleştiği yer” (Naskali vd., 2017: 383).

2.3.2.164. popo

Alt. *popo* “çocuk ayakkabısı” (Naskali vd., 2019: 171).

2.3.2.165. poşna

Özb. *poşna* “ökçe” (Yusupova, 2018: 435).

YUyg. *paşna* “ökçe” (Necip, 2013: 316).

2.3.2.166. poyabzal

Özb. *poyabzal* // *poyafzal* “ayakkabı” (Yusupova, 2018: 55).

2.3.2.167. poytah

Hks. *poytah* “içi yünlü, köpek veya koyun derisinden yapılmış çorap veya çocuk ayakkabısı” (Naskali vd., 2017: 389).

2.3.2.168. ƙalabaşmağı

Az. *ƙalabaşmağı* “hanımların evde giydikleri bir tür ayakkabı” (Altaylı, 2018: 1927).

2.3.2.169. ƙalçın

Kar. *ƙalçın* “konç” (Aqtay vd., 2019: 324).

2.3.2.170. ƙarevle

Kry. *ƙarevle* “ayakkabı” (Aqtay vd., 2019: 332).

2.3.2.171. ƙızılbüzmə

Az. *ƙızılbüzmə* “çarık” (Altaylı, 2018: 2126).

2.3.2.172. ƙızƙaytaran

Az. *ƙızƙaytaran* “biçimine ve dikiliş tarzına göre adlandırılan bir çarık türü” (Altaylı, 2018: 2130).

2.3.2.173. ƙurdağzı (IV)

Az. *ƙurdağzı (IV)* “1. yarım boğazlı kürklü çizme. 2. çarık” (Altaylı, 2018: 2203).

2.3.2.174. ƙuşburnu

Az. *ƙuşburnu* “çarık” (Altaylı, 2018: 2216).

2.3.2.175. ƙuşgözü (II)

Az. *ƙuşgözü (II)* “çarık” (Altaylı, 2018: 2216).

2.3.2.176. rezin etik

Kum. *rezin etik* “lastik çizme” (Pekacar, 2011: 281).

Nog. *rezina etik* “lastik çizme” (Baskakov, 1963: 442).

Özb. *rezina etik* “potin” (Yusupova, 2018: 461).

2.3.2.177. rezinovay bota

Hks. *rezinovay bota* “lastik bot” (Naskali vd., 2017: 68).

2.3.2.178. **sabata**

Bşk. *sabata* “ağaç kabuklarından ya da kayış gibi şeylerden örülerek yapılan bir ayakkabı cinsi, çarık” (Özşahin, 2017: 489).

2.3.2.179. **sağrı (II)**

Az. *sağrı (II)* “üst kısmı süslü, topuksuz kadın terliği” (Altaylı, 2018: 2864).

2.3.2.180. **sapal**

KMlk. *sapal* “ayağın altından geçen, tozluğa veya pantolon paçalarına bağlanan deriden veya kumaştan şerit” (Tavkul, 2020: 301).

2.3.2.181. **saptama**

Kzk. *saptama* “bir tür çizme” (Koç vd., 2019: 495).

2.3.2.182. **sarıh (II)**

Hks. *sarıh (II)* “terlik” (Naskali vd., 2017: 425).

2.3.2.183. **sılğav**

Bşk. *sılğav* // *silğav* “ayakkabı içindeki astar” (Özşahin, 2017: 520, 529).

2.3.2.184. **sıyırmdı (I)**

KMlk. *sıyırmdı (I)* “sığır derisinden yapılmış çarık bağı” (Tavkul, 2020: 313).

2.3.2.185. **siri**

Kklp. *siri* “ayakkabının ökçe tarafı, topuk kısmı” (Uygur, 2019: 509).

2.3.2.186. **siték**

Bşk. *siték* “ince deriden yapılan, uzun, konçsuz ve topuksuz çizme” (Özşahin, 2017: 532).

2.3.2.187. **soňah**

Hks. *soňah* “çarpık ökçeli (ökçesi geriye kaymış) çizme” (Naskali vd., 2017: 456).

2.3.2.188. **sogonçok**

Krg. *sogonçok* “1. topuk, ayağın yuvarlakça olan alt bölümü. 2. ayakkabı topuğunun üst kısmı, ökçe” (Arıkoğlu vd., 2018: 1825).

2.3.2.189. **sorğıs (III)**

Hks. *sorğıs (III)* “çizme dilciği” (Naskali vd., 2017: 458).

2.3.2.190. **sörgencik**

Hks. *sörgencik* “(sarma veya dolama şeklinde) çorap” (Naskali vd., 2017: 463).

2.3.2.191. **sürtdəmə**

Az. sürtdamə “eskiyen ve özen gösterilmeden bahçede oraya buraya koştururken giyilen ayakkabı” (Altaylı, 2018: 3091).

2.3.2.192. süsinke

Bşk. süsinke “lastik ayakkabı ile birlikte giyilen ince konçlu ayakkabı” (Özşahin, 2017: 545).

2.3.2.193. şabata

Kzk. şabata “ağaç liflerinden, ipten örülmüş pabuç” (Koç vd., 2019: 653).

2.3.2.194. şalpetme

Krg. şalpetme “terlik” (Arıkoğlu vd., 2018: 1887).

2.3.2.195. şaŋkay

Bşk. şaŋkay “kesik konçlu çizme” (Özşahin, 2017: 550).

2.3.2.196. şatırı

Az. şatırı “çarık” (Altaylı, 2018: 3120).

2.3.2.197. şepi

Az. şepi “genellikle ev içinde giyilen, deri, naylon vb. şeylerden yapılan, arkası açık, hafif ve türlü biçimlerde ayak giysisi” (Altaylı, 2018: 3122).

2.3.2.198. şəpik (I)

Az. şəpik (I) “evde giyilen aralıksız hafif ayakkabı” (Altaylı, 2018: 3139).

2.3.2.199. şəpit (II)

Az. şəpit (II) “terlik” (Altaylı, 2018: 3139).

2.3.2.200. şiblet

Az. şiblet // şitilet “bağcıklı erkek botu” (Altaylı, 2018: 3150).

YUyg. şiblit “ayakkabı” (Necip, 2013: 378).

Tat. şiblit “erkekler için bot, ayakkabı” (Öner, 2015: 433).

2.3.2.201. şipatay

Bşk. şipatay “ev terliği, ev içinde giyilen terlik” (Özşahin, 2017: 565).

2.3.2.202. şidig

Tuv. şidig “ayakkabı bağı” (Arıkoğlu vd., 2003: 100).

2.3.2.203. şipım

Bşk. şipım “çarık” (Özşahin, 2017: 565).

2.3.2.204. şirazi

Az. şirazi “çarık” (Altaylı, 2018: 3160).

2.3.2.205. şirmayı (II)

Az. *şirmayı (II)* “çarık” (Altaylı, 2018: 3160).

2.3.2.206. şirvanı

Az. *şirvanı* “çarık” (Altaylı, 2018: 3160).

2.3.2.207. şokay

Kklp. *şokay* “atın, sığırın kafa derisinden dikilen ayakkabı” (Uygur, 2019: 548).

2.3.2.208. şpor

Kklp. *şpor* “ayakkabıdaki uçlu demir parçası, mahmuz” (Uygur, 2019: 551).

2.3.2.209. şulğav

Kzk. *şulğav* “dolak, sarma veya dolama şeklindeki, çorap yerine kullanılan bez” (Koç vd., 2021: 1072).

Kklp. *şulğaw* “ayakkabının içinden ayağa sarılan her türlü kumaş vb. şeyler” (Uygur, 2019: 552).

2.3.2.210. şulık

Kzk. *şulık* “çorap” (Koç vd., 2021: 1072).

2.3.2.211. sübek (II)

Bşk. *sübek (II)* “topuksuz bir ayakkabı” (Özşahin, 2017: 543).

Alt. *sopok* “çizme” (Naskali vd., 2019: 185).

Hks. *sapog* “çizme” (Naskali vd., 2017: 424).

Tuv. *sapık* “(giyim için) çizme” (Arıkoğlu vd., 2003: 91).

2.3.2.212. tabandırık

KMlk. *tabandırık* “1. çarıkları sıkıca bağlamaya yarayan ince kayış “(Tavkul, 2020: 334).

2.3.2.213. tağay

KMlk. *tağay* “mahmuz, dağcıların buzullara tırmanırken ayakkabılarına taktıkları sivri demir uçları bulunan krampon” (Tavkul, 2020: 335).

2.3.2.214. tağa

Kzk. *tağa* “ayakkabı topuğu, ökçe” (Koç vd., 2019: 541).

Krg. *taka (I)* “2. ayakkabı topuğu, ökçe” (Arıkoğlu vd., 2018: 1927).

Bşk. *dağa* “2. ayakkabının ökçesi” (Özşahin, 2017: 121).

Hks. *taha* “ökçe, topuk” (Naskali vd., 2017: 484).

2.3.2.215. tanketka (II)

Az. tanketka (II) “takoz şeklinde olan ökçe; ökçesi takoz şeklinde olan ayakkabı” (Altaylı, 2018: 3205).

Krg. tanketka (II) “yazlık kadın ayakkabısı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1949).

2.3.2.216. tapuşka

Az. tapuşka “1. ökçesiz ve aralıksız terlik veya papuç, şıpsıp. 2. çifteler (bisiklet) topu oyuncularının ve polocuların kullandıkları, üstü bezden, altı kauçuk ya da hasırdan yapılmış ayakkabı” (Altaylı, 2018: 3208).

Gag. tapuçki “terlik” (Baskakov, 1991: 238).

Özb. do ‘ppiça “terlik” (Yusupova, 2018: 573).

Tat. tapoçka “hafif ve yumuşak bir ayakkabı” (Öner, 2015: 447).

Krg. tapoçka “topuksuz, yazlık ayakkabı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1955).

Kum. tapoçkalar “terlik” (Pekacar, 2011: 321).

Hks. tapoçka “terlik” (Naskali vd., 2017: 490).

Tuv. tapoçka “terlik” (Arıkoğlu vd., 2003: 105).

2.3.2.217. taştaban

Bşk. taştaban “çarığa çakılan ağaç topuk” (Özşahin, 2017: 587).

2.3.2.218. tayğah

Hks. tayğah “paten” (Naskali vd., 2017: 496).

2.3.2.219. taytaka

Krg. taytaka “tay toynağından yapıp çizmenin altına bağlanan tabanlık” (Arıkoğlu vd., 2018: 1982).

2.3.2.220. temirtaban

KMlk. temirtaban “topuğuna demir çakılan bir tür ayakkabı” (Tavkul, 2020: 349).

2.3.2.221. təkburun

Az. təkburun “çarık” (Altaylı, 2018: 3255).

2.3.2.222. tiştaban

Kum. tiştaban “kadın ayakkabısı (yüksek ökçeli)” (Pekacar, 2011: 336).

Kklp. tiştaban “ayakkabının en basit şekli, en basit ve ilkel ayakkabı, çarık” (Uygur, 2019: 587).

2.3.2.223. tizekap

Kzk. tizekap “aşırı soğuk havalarda giyilen, dize kadar uzanan konçlu çorap, dizlik” (Koç vd., 2019: 605).

Trkm. *tolarsak* “çarık” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 374).

2.3.2.224. **tovar**

Gag. *tovar* “çizme” (Baskakov, 1991: 245).

2.3.2.225. **tufli**

Az. *tufli* “genelde sokakta giyilen ve altı, kösele, lastik vb. dayanıklı maddelerden yapılan giyecek, başmak, pabuç, kundura, iskarpın” (Altaylı, 2018: 3368).

Gag. *tufli* “terlik, pabuç, iskarpın” (Baskakov, 1991: 246).

Özb. *tufli* “pabuç” (Yusupova, 2018: 445).

Tat. *tufli* “pantuflla, terlik” (Öner, 2015: 494).

Krg. *tufli* “iskarpın, konçsuz ayakkabı, kundura” (Arıkoğlu vd., 2018: 2104).

Kum. *tufli* “iskarpın” (Pekacar, 2011: 342).

2.3.2.226. **tulay (I)**

Krg. *tulay (I)* “keçe veya koyun derisinden yapılıp kışın giyilen çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 2105).

2.3.2.227. **türey**

Hks. *türey* “1. konç, çizme koncu. 2. paça” (Naskali vd., 2017: 539). → **2.2.2.494** **türey**

2.3.2.228. **untı**

Tat. *untı* “kürasyak çizme (Sibirya ve Kuzey Asya’da yaygındır)” (Öner, 2015: 514).

2.3.2.229. **urusi**

Az. *urusi* “altı kösele, üstü rugan (erkek için) veya kadife (kadın için) terlik” (Altaylı, 2018: 3412).

2.3.2.230. **uyık (I)**

Kzk. *uyık (I)* “yün çorap” (Koç vd., 2019: 617).

Tat. *oyık // oyıkbaş* “çorap” (Öner, 2015: 368).

Bşk. *oyok* “ip ya da yünden yapılmış boğazlı ayak giyimi, çorap” (Özşahin, 2017: 457).

Kum. *uyuk* “keçe çizme” (Pekacar, 2011: 357).

KMlk. *uyuk* “keçeden çorap şeklinde çizme” (Tavkul, 2020: 374).

Nog. *uyık* “çorap” (Baskakov, 1963: 381).

Alt. *uk (II)* “çorap (keçe)” (Naskali vd., 2019: 224).

Tuv. *uk (III)* “çorap” (Arıkoğlu vd., 2003: 111).

2.3.2.231. **uzun baş çuruk**

KMlk. *uzun baş çuruk* “bot” (Tavkul, 2020: 154).

2.3.2.232. üçburun

Az. *üçburun* “çarık” (Altaylı, 2018: 3160).

2.3.2.233. ükçeséz

Tat. *ükçeséz* “alçak ayakkabı, ökçesiz” (Öner, 2015: 530).

2.3.2.234. üvmen

Trkm. *üvmen* “ayakkabının içinden giymek için keçeden dikilen çizme şeklinde ayakkabı” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 296).

2.3.2.235. valenka

Özb. *valenka* “çizme türü” (Üşenmez vd., 2016: 474).

Krg. *valenka* “keçe çizme” (Arıkoğlu vd., 2018: 2196).

2.3.2.236. hey

YUyg. *hey* “kumaştan yapılmış Çin ayakkabı” (Necip, 2013: 164).

2.3.2.237. həlbirkırağı

Az. *həlbirkırağı* “çarık” (Altaylı, 2018: 1501).

2.3.2.238. yarımcorab

Az. *yarımcorab* “çok uzun olmayan çorap; soket (Altaylı, 2018: 3572).

2.3.2.239. yekpay

YUyg. *yekpay* “ayakkabının teki” (Necip, 2013: 462).

2.3.2.240. yolloq

Bşk. *yolloq* “ayakkabının yırtılan ucuna eklenen yama” (Özşahin, 2017: 736).

2.3.2.241. yoraq

Az. *yoraq* “ayakkabı bağlarının ayağı rahatsız etmemesini sağlayan ve bağ altına rastlayan saya parçası” (Altaylı, 2018: 3661).

2.3.2.242. yözlək (III)

Tat. *yözlək (III)* “2. ayakkabı sayısı” (Öner, 2015: 558).

2.3.2.243. yun şorap

Nog. *yun şorap* “yün çorap” (Baskakov, 1963: 415).

2.3.2.244. yün uyık

Nog. *yün uyık* “yün çorap” (Baskakov, 1963: 381).

2.3.2.245. zəngəl

Az. *zəngəl* “ayakkabı koncu” (Altaylı, 2018: 3712).

Kklp. *zəngilik* “1. (ayakkabı) tabanın çukur yeri” (Uygur, 2019: 51).

2.3.2.246. zılanikürdü

Az. zılanikürdü “çarık” (Altaylı, 2018: 3727).

İncelemenin bu bölümünde ayak giyim ile ilgili madde başı olarak toplam 301 sözcük tespit edilmiştir. Bunların 55 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 246 tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerdir.

Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk Lehçelerine ortak olan ayak giyim ile ilgili sözlerin kaynak dillerinin görünümü aşağıdaki gibidir:

5 birleşik sözcük (*ayakkabı* < T. + Tartışmalı, *bombe bezi* < Fr. + T., *buz pateni* < T. + Fr., *külotlu çorap* < Fr. + Ar., *natur nalını* < Ar. + Ar.); 2 Arapça (*nalın*, *yemeni*); 1'i Bulgarca (*postal*); 2'si Farsça (*lapçın*, *pabuç*); 12'si Fransızca (*bot (II)*, *espadril*, *galoş*, *getr*, *lastik*, *makosen*, *paten*, *potin*, *sabo*, *subye*, *şoset*, *şoson*); 1'i İngilizce (*kes (II)*); 3'ü İtalyanca (*iskarpın*, *kalavra*, *kalçın*); 1'i Japonca (*tokyo*); 7'si Türkçe (*başmak*, *çekmelik*, *dizlik*, *şıpidik*, *taban*, *terlik*, *topuk*); 1'i Yunanca (*pantufla*); 3'ü belirsiz (*balıkgözü*, *pisipisi*, *tomak*); 16'sı tartışmalı (*çarık*, *çedik*, *çizme (II)*, *çorap*, *edik*, *fılar*, *kelik*, *konç*, *kundura*, *ökçe*, *patik*, *sandal (III)*, *sandalet*, *saya*, *soket*, *takunya*) sözcük.

Ayak Giyim bölümünde diğer bazı Türk lehçelerinde tespit edilen ortak sözcükler:

Oğuz grubu Türk lehçelerinden;

Azerbaycan Türkçesinde “ayakkabı, başmak (I), bot, botinka, çarık (I), çedik, corab, daban (I), dizlik, əduk, kalış (II), køndara, lapçın, nəleyin, ökcə, papuş, sandal, səndəli (II), şapşap” (19).

Türkmen Türkçesinde “corap, edik, galoş, gonç” (4).

Gagauz Türkçesinde “babuç, başmak, botinki, çarık, emeni, galoş, kundura, ökçe, pabuç, papuç, sandali, skarpi, şoseti, şoşoni, terlik, tomak” (16).

Karluk grubu Türk lehçelerinde;

Özbek Türkçesinde “boşmoq botinka, çiziş, çorık, etik, kalış, sandal (II), şippak, o'kça” (9).

Yeni Uygur Türkçesinde “başmak, betinke, çoruk, kalaş, konca, ökçe, ötük (I), popuç, tapan” (9).

Kıpçak grubu Türk lehçelerinde;

Tatar Türkçesinde “başmak, çarık (II), çiték, kuniç, taban (I), ökçe” (6).

Kazak Türkçesinde “başmak, batenke, çarık (II), etik, galoş, konış, ökşe, sandal” (8).

Kırgız Türkçesinde “botinka, çarık (II), kaloş, konç, ökçö, ötü, sandal (II), taman” (8).

Başkurt Türkçesinde “başmak (II), botinka, iték, kaluş, kúnıs, sarık, taban (I)” (7).

Kumuk Türkçesinde “başmak, botinka, etik, honç, kaloş” (5).

Karaçay- Malkar Türkçesinde “başmak, çarık, galoş, taban (I), tüyme” (5).

Nogay Türkçesinde “başmak, ba'pış, etik, kaloş, konış, şorap” (6).

Karakalpak Türkçesinde “botinka, etik, galoş, konış, ökşe, sandal (I), şarık (I)” (7).

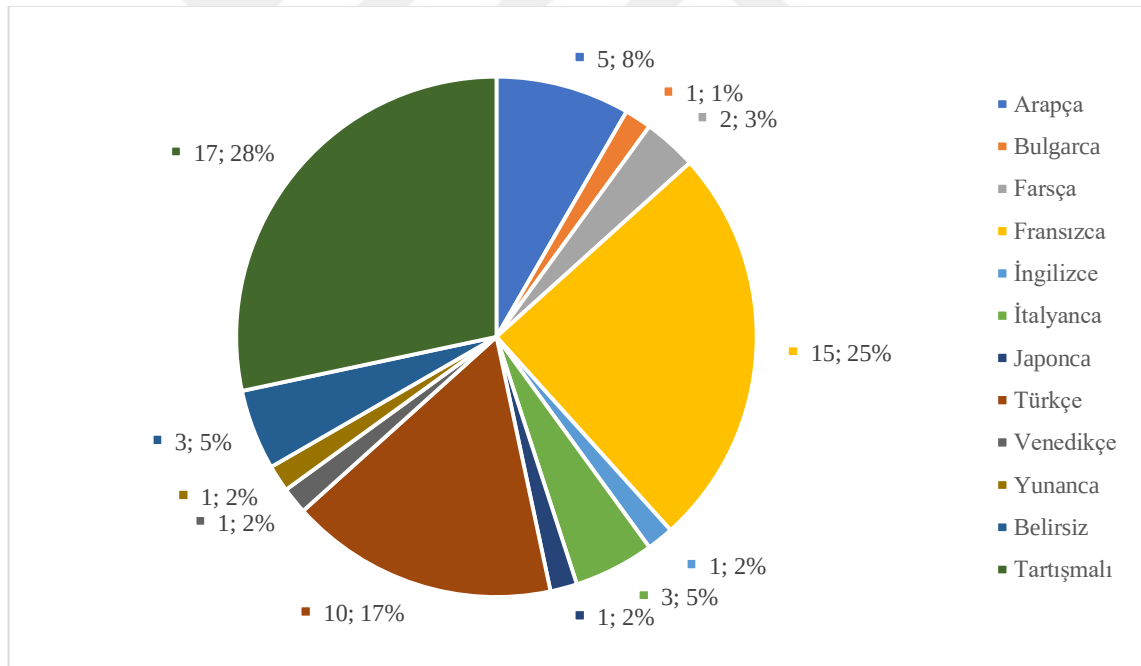
Karay Türkçesinde “ayaqqab, ayaqka|p, çarı|k, çizma, dizli|k, eti|k (I), papuç, terli|k, ökçe “ (9).

Kuzeydoğu (Sibirya) grubu Türk lehçelerinde;

Altay Türkçesinde “batinka, konıç, ödü, taman” (4).

Hakas Türkçesinde “başmak, bota, botinka, çarığ, galoş, ödik, papu, papucah, taban (I)” (9).

Tuva Türkçesinde “honçu, idik, sandaliya” (3).

Grafik 3. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen ayak giyimle ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı

2.4. GİYİMİ TAMAMLAYAN PARÇALAR

2.4.1. Türkiye Türkçesinde ve Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Ortak Olan Giyimi Tamamlayan Parçalar ile İlgili Sözler

2.4.1.1. arga

TT. “atkı” (TS: 148).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *arkag* (I) “(dokuma tezgâhlarında) enine atılan iplik, argaç, iplik” (Wilkens, 2021: 63), **Krh.** *argaç* “eriş” (Clauson, 1972: 216), *arkag* “bez halı, kilim gibi şeyler dokunurken enlemesine atılan ip veya iplik” (Ercilasun vd., 2018: 556), **Hrz.** *arķag* “argaç, en ipliği” (Ünlü, 2012: 51), **Kıp.** *arģaç* “dokunan bezin enliliğine gerilen ipliği” (Toparlı vd., 2014: 10), **Çağ.** *arģac* “argaç, dokumada enlemesine atılan atkı, bezek üstüne atılan atkı ki kemik ipliği ve *arkak* da denilir” (Durgut, 1995: 35), **Osm.** *arġac* “pūd, pūd, sedā” (Tulum, 2011: 286), *argaç* “mensūcâtda enine atılan iplik, atkı, arış mukâbili, pod” (Sami, 2017: 33), *argaç* // *arķaç* “dokumacılıkta bezin enine atılan iplik, atkı” (YTS, 2018: 23).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *arģac* (I) “dokumacılıkta enine atılan iplik, atkı (arışın karşılığı)” (Altaylı, 2018: 205), **Gag.** *argaç* “atkı” (Baskakov, 1991: 16), **Özb.** *arķok* “dokuma ipleri, atkı, argaç” (Üşenmez vd., 2016: 41), **Krg.** *arkak* “atkı, argaç, mekikle enine atılan iplik” (Arıkoğlu vd., 2018: 138), **Kar.** *arķuv* “atkı” (Aqtay vd., 2019: 54), **Tat.** *arķav cēbē* “argaç, atkı” (Öner, 2015: 78), **Bşk.** *arķav* “1. atkı, kaşkol” (Özşahin, 2017: 38).

Sözcüğün kökü tartışmalıdır (bk. Clauson, 1972: 216; Tietze, 2016: I, 426; Stachowski, 2019: 63; Eren, 2020: 21; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *argaç* (I) // *argeç* (I) // *argıç* // *arķaç* (I) “dokumalarda çözgü üzerine enliliğine atılan ip; bir iplik topunun bir çalıya sarılarak aldığı kavun biçimi; kilim dokuma tezgahı” (DS, 2019: 308) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.2. askı

TT. “3. pantolon veya giysilerin düşmesini önlemek için omuzdan aşırılan bağ” (TS: 167).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *askı* “1. başlıca gelin odasında süs için asılan şeyler, perde, zâr, çiçek vesâire, donanma. 2. hediye ve pîşkeş makamında yeni binaya veya araba atlarına yahut adamlara

asılan kumaş vesâire. 3. asılmaya mahsus şey, ta'lik olunan madde, âvize. 4. korumak veya muhâfaza olunmak için meyve vesâire hevvengi. 5. pantolonu omuzdan asılı tutmaya mahsus bağ. 6. başa sallandırılır zincirli mücevherât" (Sami, 2017: 38), aşkı "ipek kozası" (YTS, 2018: 26).

Tietze *askı* "asma işi, asılan şey veya bir şeyi asmaya yarayan vasıta" sözcüğünün < ET. *as-* fiiline fiilden isim yapan *-kı* ekinin eklenmesiyle oluştuğunu belirtir (2016: I, 457).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde ise tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *askı* "gümüş bir parça üzerine sıralanıp başa takılan ziynet eşyası; oğlaklara asılan yapraklı dal; üzüm, ayva, nar, mısır gibi yiyeceklerin iplere dizilerek tavana asılmış durumu; ipek böceğinin koza sarması için konan çalı çırpı; çeyizi gelin odasına, gösterme amacıyla asma; düğünlerde, geline, akraba ve yakınları tarafından takılan hediyeler; avize; yeni yapılan evlerin üzerine ustalara armağan olarak asılan şey; halk şairlerinin çözmesi için kahve duvarlarına asılan bilmece; küpeleri düşmemesi için birbirine bağlayan iplik" (DS, 2019: 344) anlamlarının kayıt atına alındığı görülmektedir.

2.4.1.3. **astar**

TT. "1. giyecek, perde, çanta, ayakkabı vb. şeylerde, kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat" (TS: 170).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *astar* "rifâdet, mürfed" (Tulum, 2011: 294), *astar* "1. esvâpda yüzü teşkil eden kumaşın altına yani içine kaplanan bez vesâire. 2. sıva ve boya vesâire altına geçirilen kaba kat" (Sami, 2017: 36).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *astar* "1. elbisenin veya başka bir şeyin yüzünü meydana getiren kumaşın altına yani içine kaplanan bez vb" (Altaylı, 2018: 234), **YUyg.** *ester* "astar" (Necip, 2013: 117), **Özb.** *astar* "astar, kaplama" (Üşenmez vd., 2016: 45), **Kzk.** *astar* "1. astar" (Koç vd., 2019: 50), **Krg.** *astar* "1. astar, ipek astar" (Arıkoğlu vd., 2018: 152), **Bşk.** *astar* "astar, içlik" (Özşahin, 2017: 42), **Nog.** *astar* "astar" (Baskakov, 1963: 50), **Kklp.** *astar* "1. elbise astarı" (Uygur, 2019: 32).

Astar (I) "iç kumaş" sözcüğünün Farsça *astar* "yaygı, kaba kumaş, astar" sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 461; Stachowski, 2019: 66; www.nisanyansozluk.com).

2.4.1.4. **atkı**

TT. “1. soğuğa karşı omuzlara, başa, sırta veya boyna alınan örtü, bürgü” (TS: 185).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *atkı* “1. nescde arişin üstüne gelen ve mekikle atılan argaç teli. 2. Ekin demetlerini yükseğe atmaya mahsus büyük yaba. 3. omuza veya arkaya atılan şâl vesâire” (Sami, 2017: 25).

Atkı sözcüğünün Eski Türkçedeki *at-* fiiline fiilden alet ismi yapan *-kı* ekinin eklenmesiyle oluştuğu düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 481; Gülensoy, 2018: 42; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *atgı (III) // atgu // atkı (II) // atma (I)* “dokumacılıkta, halıcılıkta çözümler arasına geçirilen ip” (DS, 2019: 368) şekil ve anlamında görülmektedir.

2.4.1.5. balina

TT. “2. giysilerin dik ve düzgün durması için bazı yerlerine özellikle yakalarına konulan sert, esnek, yassı, dar, uzun çubuk” (TS: 245).

Tarihî Türk Yazı dillerinde:

Osm. *balina* “(< Fr. *baleine*) 1. kadirga balığı ki balık denmekle beraber memeli hayvanattandır, kaytas. 2. bu hayvanın saz gibi uzun kemikleri ki fildişi gibi mevâdd-ı muhtelifi i‘mâline yarar. 3. bunun ince ve yassı pervazları ki kadın esvâbının göğsünü düz tutturmak için içine dikilir ve korseye konur” (Sami, 2017: 216).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: I, 569; Stachowski, 2019: 77; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüne dayandırır.

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.6. baskı

TT. “4. giysinin içine kıvrılıp dikilen kenarı” (TS: 260).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *baskı* “1. basıp sıkacak, tazyik edecek şey, mengene, cendere, ma‘sere. 2. sıkı, tazyik. 3. basan, ağırlık veren şey. 4. kalıp, damga” (Sami, 2017: 210).

Baskı/basku “basma, basış, ağırlık” sözcüğü < ET. *bas-* (I) “adım atarken ayağını yere koymak” fiiline fiilden isim yapan *-kı* ekinin getirilmesiye oluştuğu düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 600; Gülensoy, 2018: 65; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.7. bel kemeri

TT. “elbise üzerinden bele dolayarak bir toka ile tutturulan, deri, kumaş veya metalden yapılan özel bağ, bel bağı” (TS: 305).

Bel ve *kemer* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmaktadır. Bk. **2.4.1.30 kemer**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.8. brit

TT. “1. düğmeyi iliklemek için kumaş veya iplikten yapılmış özel bir ilik türü 3. giysiyi çengele asmak için kullanılan, giysinin enseye yakın bölümünde yer alan ince şerit” (TS: 401).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.9. boa

TT. “2. kadınların boyunlarına aldıkları yılan biçiminde dar ve uzun kürk, boyun kürkü” (TS: 368).

Tietze *boa* sözcüğünün < Fr. *boa* “suda yaşayan yılan” (2016: I, 746) sözcüğünden alıntılandığını düşünmektedir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.10. bürgü

TT. “1. başörtüsü. 3. atkı” (TS: 424). → **2.1.1.12 bürgü**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *bürgü* “başörtüsü” (YTS, 2018: 55).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.1.1.12 bürgü**.

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *bürgü* (I) // *birük* // *börge* // *börük* (I) // *burgu* (I) // *bürğü* // *bürk* // *bürkü* (I) // *bürnük* // *bürü* (I) // *bürüğü* // *bürük* (I) “başörtüsü; çarşaf, çar” (DS, 2019: 825) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.11. cep

TT. “1. genellikle bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış parça” (TS: 453).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *ceyb* “cep” (Toparlı vd., 2014: 42), **Çağ.** *ceyb* “cep, gömleğin açıklığı, yarısı” (Karasoy, 1989: 420), **Osm.** *ceb* “cīb, ceyb, kīse, kese, dağarcık, embān, tübre, türve, torva, torba, hekbe, hākībet, himyān, hemyān, kinf, ḥor-çīn, telbe” (Tulum, 2011: 482), *ceyb* “yaka, yaka açıklığı. 2. esvabının öte berisinde akçe, mendil, evrāk vesāire vaz’ına

mahsus olarak yapılan kese. 3. bir kavsın bir ucundan bed' ile diğer ucundan merkeze mümted nısf-ı kutra indirilen hatt-ı amūdī” (Sami, 2017: 386).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *cib* (I) “1. elbisenin öteberisinde para, mendil vb. şeyleri koymak için yapılan yer” (Altaylı, 2018: 617), **Trkm.** *cep* “1. cep” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 47), **Özb.** *cayb* “cep” (Üşenmez vd., 2016: 206), **Kar.** *ceb* // *ce/p* “cep” (Aqtay vd., 2019: 118, 119), **Hks.** *izeep* “cep” (Naskali vd., 2017: 214).

Ceb/cep “göğüs (ten ile gömlek arası)” sözcüğünün < Ar. *cayb* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 52; Stachowski, 2019: 100; www.nisanyansozluk.com).

2.4.1.12. dekolte

TT. “1. açık giyim” (TS: 614).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *dekoltə* “boyun, omuz, kol, göğüs ve sırtın bir kısmını açıkta bırakan kadın elbisesi” (Altaylı, 2018: 813).

Dekolte “gerdan, göğüs ve sırtın bir bölümünü açık bırakan kadın giysisi veya kadın” sözcüğünün < Fr. *décolleté* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 347; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.13. dolak

TT. “1. tozluk yerine bacaklara ayak bileğinden dize kadar dolanan ensiz ve uzun kumaş parçası. 2. başörtüsü, yazma. 3. boyun atkısı” (TS: 697). → **2.1.1.23 dolak**, **2.2.1.44 dolak**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *tolak* “dolak, sargı” (Toparlı vd., 2014: 279), **Çağ.** *tolak* “tolak, torluk” (Durgut, 1995: 254), **Osm.** *dolak* “bertüle, pertüle, pā-tābe” (Tulum, 2011: 607), *dolak* “ayağa tozluk yerine doladıkları çuka kenarı veya ensiz şayak ve aba” (Sami, 2017: 704).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *dolak* “1. tozluk yerine bacaklara ayak bileğinden dize kadar dolanan ensiz ve uzun kumaş parçası. 3. kadınların bele sardıkları veya omuzlarına attıkları bir tür pahalı ipek kumaş” (Altaylı, 2018: 934). → **2.2.1.44 dolak**

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.2.1.44 dolak**.

2.4.1.14. duple

TT. “2. giysilerin iç bölümüne geçirilip kumaşla birlikte dikilen astar veya giysilerin içine ayrı olarak giyilen giyecek” (TS: 721).

Duple sözcüğünün < Lat. *duplicare* “iki katına çıkarmak” [*duo* “iki” ve *plicare* “katlamak”]” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 488; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.15. düğme

TT. “1. giyecek, yorgan vb.nin bazı yerlerine ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturma aracı” (TS: 732).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *tügmə* “düğüm” (Wilkens, 2021: 769), **Krh.** *tügmə* “düğme” (Clauson, 1972: 482), **Hrz.** *tügmə* “düğüm” (Ata, 1997: 657), **Kıp.** *tügmə (II)* // *düğme* // *tüvme* “düğme” (Toparlı vd., 2014: 286), **Çağ.** *tügmə* “düğme” (Durgut, 1995: 253), **Osm.** *döğme (II)* “topçıgâz, yuvalak, kürühe” (Tulum, 2011: 611), *düğme* “1. esvâbı kavuşturmak için karşısındaki iliğe geçmeye mahsus madenden, kemikten, sedeften vesâir zî-kıymet şeylerden veya hurç ve kumaştan yuvarlak yahut yassı veya müstatil tane. 2. baş, top, ufak yuvarlak şey. 3. ufak ur, yumru, çiban” (Sami, 2017: 495), *tügmə* “düğme” (YTS, 2019: 227).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *düymə (I)* “1. elbiseleri kavuşturmak için karşısındaki iliğe geçen, metal, kemik, sedef vb. yapılmış genelde yuvarlak olan şey” (Altaylı, 2018: 996), **Özb.** *tugma* “düğme” (Yusupova, 2018: 343), **YUyg.** *tügmə* “düğme” (Necip, 2013: 430), **Tat.** *töyme* “1. düğme” (Öner, 2015: 492), **Kzk.** *tüyme* “düğme” (Koç vd., 2019: 593), **Krg.** *tüymö* “1. kumaştan yapılmış düğme” (Arıkoğlu vd., 2018: 2144), **Bşk.** *töyme* “1. elbise düğmesi” (Özşahin, 2017: 636), **KMlk.** *tüyme* “1. düğme” (Tavkul, 2020: 367), **Kklp.** *tüyme* “3. düğme” (Uygur, 2019: 615), **Kar.** *döğme* “düğme” (Aqtay vd., 2019: 163).

Sözcüğün, Eski Türkçe *tüg-* “bağlamak, düğümlemek” (Clauson, 1972: 477) fiilinden Eski Türkçe *-mA* ekiyle türediği ve Eski Türçede de kullanılan *tügmə* “düğme, düğüm” sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Clauson, 1972: 482; Stachowski, 2019: 135; www.nisanyansozluk.com). Sözcük, bazı ses değişimleriyle günümüze kadar ulaşmıştır ve kullanımı yaygın olarak devam etmektedir.

Anadolu ağızlarında sözcüğün *düğme (I)* “konca; çamların çıkardığı yuvarlak reçine” (DS, 2019: 1621) anlamı görülmektedir.

2.4.1.16. ekstrafor

TT. “giysilerin etek, kol, yaka parçalarına, perdelerin ucuna geçirilen seyrek dokunmuş keten şerit” (TS: 772).

Kubbealtı Lugatı’nda *ekstrafor* sözcüğünün kökü: < Fr. *extra-fort* “esnememesi için elbiselerin etek, kol, yaka gibi kenar kısımlarına ve perdelere geçirilen ince ketenimsi şerit” (2022) şeklinde gösterilmiştir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.17. elçek

TT. “gelinin elinin içine kına yakılmasından sonra giydiği, kumaştan yapılmış bir eldiven türü” (TS: 780).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *elcek* “eldiven” (Sami, 2017: 127), *elcek* “eldiven” (YTS, 2018: 94).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *alcak (I)* “elcik, eldiven” (Altaylı, 2018: 1104).

Tietze, *elçek* sözcüğünün < ET. *el (I) sözcüğüne -cik // -cek* küçültme eki eklenmesiyle oluştuğunu belirtmiştir (2016: II, 581).

Anadolu ağızlarında sözcüğün *elcek (I)* “eli korumak için ele takılan ya da alınan kanca gibi bir araç (DS, 2019: 1704), *elcek (II) / elecek (I)* “tırpanın el ile tutulan yeri; bulgur taşında elle tutulan yer; kapının tutacak yeri; harman aygıtını çevirmek için kullanılan kol; sapanın elle tutulan yeri” (DS, 2019: 1704) şekil ve anlamları görülmektedir.

2.4.1.18. eldiven

TT. “dış etkilere korumak için ele giyilen kumaş, deri veya kauçuktan yapılan el giysisi” (TS: 781).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *eldüven* “ellik, destüvâne” (Tulum, 2011: 659), *eldiven // eldüvân // eldüven* “eldiven” (Sami, 2017: 127), *eldüvan* “eldiven” (YTS, 2018: 94).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *eldiven* “eldiven” (Baskakov, 1991: 89).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 39; Tietze 2016: II, 581; Gülensoy, 2018: 248; Stachowski, 1969: 141; Eren, 2020; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *eldivan* // *eldivan* // *elduvan* // *eldüğan* “eldiven; ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç; yemeniciler yemeni dikerken ip ellerini kesmesin diye parmaklarına geçirdikleri meşin parmaklık; parmak ucu” (DS, 2019: 1723) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.19. **ellik**

TT. “1. eldiven” (TS: 790).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *elig* (II) “el; (hayvanlarda) ön bacak; karış (ölçü birimi); (mecazi) faaliyet” (Wilkins, 2021: 255), **Krh.** *eliglik* “eldiven” (Ercilasun vd., 2018: 637), **Kıp.** *ellik* (I) “eldiven” (Toparlı vd., 2014: 72), **Çağ.** *elig* “eldiven” (Durgut, 1995: 58), **Osm.** *ellik* “kolçak, destüvâne, bâzû-bend” (Tulum, 2011: 664), *ellik* (I) “eldiven” (YTS, 2018: 94).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *ellik* “1. dış etkilerden korunmak için ele giyilen kumaş, deri veya kauçuktan yapılan el giysisi; bir iş esnasında ele giyilen şey” (Altaylı, 2018: 1113), **Trkm.** *ellik* “eldiven” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 349), **Hks.** *iltek* “eldiven” (Naskali vd., 2017: 211).

Türklerin bin yıl önce eldiven kullandığının bir göstergesi olan *ellik* sözcüğü < ET. *elig* “el” sözcüğüne isimden isim yapan *-lik* ekinin eklenmesiyle oluşmuştur (Clauson, 1972: 144). *Eliglik* sözcüğü tamamen Türkçe unsurlar içermektedir. Sözcük zaman içinde diğer dillerin etkisinde kalarak kullanım alanını *eldiven* sözcüğüne bırakmıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *ellik* (I) // *elliğ* // *ellik çorabı* // *enlik* (II) // *ennik* “eldiven; ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç; yemeniciler yemeni dikerken ip ellerini kesmesin diye parmaklarına geçirdikleri meşin parmaklık; parmak ucu” (DS, 2019: 1723) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.20. **enkaz eldiveni**

TT. “kalın kumaş ve deri karışımından yapılan ve enkaz kaldırmada kullanılan eldiven” (TS: 802).

Enkaz ve *eldiven* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.4.1.18 eldiven**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.21. **etek bağı**

TT. “kadınların iç giysilerinin çarşaf altından görünmemesi için bellerine bağladıkları ince kuşak” (TS: 828).

Etek ve *bağ* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.2.1.55 etek**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.22. etol

TT. “genellikle kürkten, gösterişli kumaşlardan veya yün örgüden yapılmış omuz atkısı” (TS: 832).

Sözcüğün, Fransızca *étol* “bir çeşit cübbe” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 660; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.23. fiyonk

TT. “kurdele, şerit, kumaş vb.nin kelebek şeklinde bağlanmış biçimi” (TS: 882).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *fiyanço* “1. fular. 2. kravat. 3. kurdele” (Altaylı, 2018: 1220).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *fiyonk* sözcüğünü Yunanca *fióngos* “bir tutam yün” (2016: III, 101) sözcüğüne dayandırır. Nişanyan ise İtalyanca *fiocco* “yün veya keten kırpıntısı, püskül” sözcüğünden alıntılandığını düşünür (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.24. fular

TT. “genellikle boyna bağlanan, bir tür ince ipek kumaş” (TS: 893).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *fulyar* “bir çeşit erkek boyun atkısı” (Altaylı, 2018: 1241).

Fular sözcüğünün < Fr. *foulard* “ipek eşarp” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III. 120; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.25. iç cep

TT. “palto, pardösü, ceket gibi giysilerin iki ön parçasına açılan cep” (TS: 1143).

İç ve *cep* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. Bk. 2.4.1.11 **cep**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.26. ilik (I)

TT. “giysi, yorgan çarşafı, yastık kılıfı vb.nin gereken belirli yerlerine düğmenin geçirilebilmesi için iplikle örülerek, parça geçirilerek veya biye ile yapılan küçük yarık” (TS: 1175).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *ilik* // *yilik* “ilik” (Ercilasun vd., 664-975), **Hz.** *ilük* (I) “ilik, düğme deliği” (Yüce, 1993: 130), **Kıp.** *ilik* (I) // *ilgik* // *ilkek* // *ilkik* “düğme için kumaşa açılan delik, ilik” (Toparlı vd., 2014: 109), **Çağ.** *ilig* // *ellig* “ilik, düğme iliği” (Durgut, 1995: 135), **Osm.** *ilik* (II) “kõpça, kõpça erkeği, kõpça dişisi, toka, doka” (Tulum, 2011: 963), *ilik* “libâsın düğme geçmeye mahsus deliği, urve” (Sami, 2017: 197).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *ilgak* “1. giysi, yorgan çarşafı, yastık kılıfı vb.nin gereken belirli yerlerine düğmenin geçirilebilmesi için iplikle örülerek, parça geçirilerek veya biye ile yapılan küçük yarık 3.örme, dokuma gibi şeylerin (kazak, halı, vb.) halka şeklindeki düğümleri” (Altaylı, 2018: 1598), **Kzk.** *ilgek* “1. ilik” (Koç vd., 2019: 704), **Krg.** *ilik* (I) “ilik, asma, ilikleme işlemine uygun yarık” (Arıkoğlu vd., 2018: 993), **KMlk.** *cilik* // *ilgik* “ilik” (Tavkul, 2020: 132), **Kar.** *ilik* (I) “ilik” (Aqtay vd., 2019: 225).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: III, 598; Gülensoy, 2018: 341; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *ilik* (I) // *ilgeç* // *ilgi* (I) “düğme; yaka” şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.27. kaşkol

TT. “boyun atkısı, atkı” (TS: 1347).

Kaşkol sözcüğünün Fransızca *cache-col* (*cache* “gizle”ve *col* “boyun” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 165; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.28. kayış

TT. “1. bağlamak, tutmak veya sıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi. 2. kol saatinin bileğe bağlanmasını sağlayan, deriden yapılmış gereç” (TS: 1364).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *kağış* “kayış” (Clauson, 1972: 607), **Hz.** *kaşış* “kayış” (Ata, 1997: 308), **Kıp.** *kaşış* // *haşış* “kayış, deri kayış, kemer, kuşak” (Toparlı vd., 2014: 133), **Osm.** *kaşış* “1. asıl berberlerin ustura biledikleri mücellâ kâvsâle (kösele) dilimi. 2. ale’l-ıtlak meşin, kösele vesâir debbağlanmış deriden dar ve uzun parça ki bağlamak ve sıkmak gibi işlerde kullanılır” (Sami, 2017: 810).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kayış* “1. kuşak ve ip yerine kullanılan uzun ve dar kösele parçası” (Altaylı, 2018: 2027), **Trkm.** *gayış (I)* “kuşak, kemer” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 425), **Gag.** *kayış* “kayış, kemer” (Baskakov, 1991: 140), **Özb.** *kayış* “kemer” (Yusupova, 2018: 324), **Tat.** *kayış* “1. kayış 2. kemer” (Öner, 2015: 282), **Krg.** *kayış (I)* “1. kayış, dar ve uzun kösele dilimi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1156), **Bşk.** *kayış* “1. kemer, kayış” (Özşahin, 2017: 341), **Kum.** *kayış* “kayış, kemer” (Pekacar, 2011: 256), **Kklp.** *kayış* “kayış, kemer (daha çok hayvanların derisinden yapılır)” (Uygur, 2019: 332), **Kar.** *kayış* “kayış” (Aqtay vd., 2019: 340), **Alt.** *kayış* “kayış, kemer; deriden yapılan kemer” (Naskali vd., 2019: 119), **Hks.** *haas (II)* “kayış, kemer” (Naskali vd., 2017: 134).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 219; Tietze, 2016: IV, 186; Gülensoy, 2018: 387; Eren, 2020: 276; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında *kayış* sözcüğünün “esmer kadın; kötü kadın” (DS, 2019: 2702) anlamı kayıtlıdır.

2.4.1.29. kefne

TT. “çuvaldız veya kalın iğne ile iş işleyen kimsenin eline geçirdiği demirli kayış” (TS: 1379).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kefne* “bizle ve büyük iğne ile işleyenlerin, avucu bu âletlerden incinmemek için ele geçirdikleri demirli kayış” (Sami, 2017: 905).

Kubbealtı Lugatı’nda *kefne* sözcüğünün < Ar. *keff* “el, avuç” > *keffe*’den benzeşmezlikle *kefne* “çuvaldız veya büyük iğne ile iş görenlerin avuçlarını korumak için ellerine geçirdikleri üzeri demirli kayış” sözcüğünden dilimize geldiği söylenmektedir (2022).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *kefne* “iğne ve bizin batmaması için ele geçirilen demirli kayış araç” (DS, 2019: 2721) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.30. kemer

TT. “1. bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı. 2. etek, pantolon vb. giysilerin bele gelen bölümü” (TS: 1384).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *kemer* “kemer, kuşak” (Ata, 1998: 219), **Kıp.** *kamar // kemer* “kemer, kayış” (Toparlı vd., 2014: 37), **Çağ.** *kemer* “kemer, kuşak” (Karaağaç, 1997: 512), **Osm.** *kemer* “kemerleme, tâ” (Tulum, 2011: 1030), *kemer* “1. kuşak, mintaka. 2. kapı ve pencere gibi

bir açıklığın üstünde nısf dâire şekl-i mimârîsi, tâk” (Sami, 2017: 913), [*kemer* (< Fa.)] *bağlanmak* “kemer kuşanmak, işe hazırlanmak” (YTS, 2018: 145).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kəmar* (I) “1. bele bir defa sarılan, toka ile tutturulan sertçe, fazla enli olmayan kumaş; eskiden elbisenin üstünden bele bağlanan altın, gümüş, vb. ile süslü kumaş; tüfek kayışı; mermilik. 2. genelde bir şeyin beline bağlanan, sarılan, ip kuşak, çember vb” (Altaylı, 2018: 1763), **Trkm.** *kemer* “deriden yapılan kemer” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 21), **Gag.** *kemer* “kemer” (Baskakov, 1991: 143), **YUyg.** *kamar* “kemer” (Necip, 2013: 194). **Özb.** *kamar* “kemer” (Yusupova, 2018: 324), **Tat.** *kemer* “kemer, bel kayışı” (Öner, 2015: 193), **Kzk.** *kemer* (II) “kemer, kayış, kuşak” (Koç vd., 2019: 242), **Krg.** *kamar* // *kemer* “kemer, bel bağı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1076), **Bşk.** *ķamar* // *ķemer* (II) “kaşlı, altın, gümüş gibi bezeklerle süslenmiş kemer” (Özşahin, 2017: 323, 346), **KMlk.** *kâmar* “altın ya da gümüş işlemeli kadın kemeri” (Tavkul, 2020: 205), **Kklp.** *kemar* “2. kemer, bel kayışı / bağı” (Uygur, 2019: 264), **Kar.** *kemer* “kemer” (Aqtay vd., 2019: 237).

Kökeni tartışmalıdır. Bazı görüşlere göre *kemer* sözcüğünün Farsça *kamar* “kuşak” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 221; Stachowski, 2019: 216; Eren, 2020: 284; www.nisanyansozluk.com). Räsänen ise sözcüğün Rumcadan geldiği görüşünü belirtmektedir (1969: 351). Ancak Eren bu görüşün yanlış olduğunu söyler (2020: 284).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kemer* (I) // *kemen* “ev yapılırken direklerin üzerine uzatılan uzun ağaç; ocağın üzerine konulan eğri ağaç; kağı arabalarında arka yastık; köy evlerinde duvar içine yapılan, fazla eşya koymaya yarayan yer, dolap; alacalı keçi; ayak tabanının çukur yeri; kadın fesinin önüne takılan altın dizisi” (DS, 2019: 2739) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.31. kol ağzı

TT. “giysi kolunun uç bölümü” (TS: 1460).

Kol ve *ağz* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.32. kolçak

TT. “1. yalnız başparmağı ayrı, diğer dört parmağı ayrı dikilmiş yün eldiven 3. ceket veya gömlek kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk 5. kola geçirilen işaretli bağ, pazubent. 6. zırhın kola geçirilen parçası” (TS: 1462).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kolçak* “bileğe takılan yünden örme eldiven” (Sami, 2017: 859).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kolçak* “1. çalışma esnasında, tandırda ekmek pişirirken, iş yaparken, kollara giyilen yen. 2. eskiden savaşlarda kollara takılan demir veya çelikten yapılmış özel kılıf, yen” (Altaylı, 2018: 2148), **Gag.** *kolçak* “1. kolluk, dirseğe kadar kola geçirilen kılıf. 2. dizlik” (Baskakov, 1991: 161).

Kolçak “zırhın kolu örten kısmı” sözcüğü < Çağ. *kolçak* < Eski Türkçe *kol* sözcüğüne isimden isim yapan -*çak* ekinin eklenmesiyle oluştuğu düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 347; Gülensoy, 2018: 431; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kolçak* (I) // *kolcak* (II) // *kolçağ* // *kolçah* // *kolkaç* // *kolşak* // *konşak* “ceket, gömlek ya da elbise kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğretili kolluk; gömleklerin kol ağzına dikilen parça; subaylarda rütbeyi göstermek üzere ya da süs olarak elbisenin omuzlarına takılan işaretli parça, apolet; eldiven; kadınların iş yaparken giydikleri giysi, önlük; dizlere kadar giyilen tabansız çorap; cepken, yelek, içlik gibi kolsuz giysi” (DS, 2019: 2909) şekil ve anlamlarında yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.33. kopça

TT. “bir giysinin iki yanını bitiştirmeye yarayan ve metal bir halka ile bir çengelden oluşan araç, agra” (TS: 1480).

Tarihî Türk Yazı dillerinde:

Osm. *kopça* “toğa, kopça erkeği, kopça dişisi, doğa, ilik, reze, zerr” (Tulum, 2011: 1138), *kopça* “düğme ve iplik yerinde telden, erkekli dişili çengel” (Sami, 2017: 843).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *kopça* // *kopçak* “kopça” (Aqtay vd., 2019: 354).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Stachowski, 2019: 228; Gülensoy, 2018: 436; Eren, 2020: 314; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *kopça* (I) // *kapça* // *kopça* “düğme” (DS, 2019: 2921) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.34. kravat

TT. “bir ucu ince, diğer ucu daha geniş, gömlek yakasının altından geçirilerek önde üçgen biçiminde bağlanan, özel kumaştan yapılan giysi aksesuarı, boyunbağı” (TS: 1510).

Kravat sözcüğünün < Fr. *cravette* “hırvat, boyun bağları” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 408; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.35. kuşak

TT. “1. bele sarılan uzun ve enli kumaş” (TS: 1542).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kökt. *kuruğsak* “kursak, mide” (Tekin, 2000: 249), *kurşag* “kuşak, kemer” (Clauson, 1972: 664), **Hz.** *kur* “kemer, kuşak” (Yüce, 1993: 152; Ata, 1997: 399; Ata, 1998: 268), **Kıp.** *kuşak* (I) // *kuçak* “kuşak, bele sarılan sargı” (Toparlı vd., 2014: 165), **Çağ.** *kurşak* // *kur* “kuşak, kemer” (Durgut, 1995: 475-477), **Osm.** *kuşak* “kemer, mintâk, mintâkât, nitâk, çember (<çenber), zünnâr” (Tulum, 2011: 1151), *kuşak* “1. beli sıkı tutmak için sarılan uzun ve dar kumaş, şal vesâire, kemer, nitâk, mintaka. 2. kârgir veya kuru duvarın her bir iki arşın irtifâında duvarı bağlayıp sağlamlaştırmak için çekilen tuğla veya kereste sırası ve buna mümâsil mintaka. 3. yelkene kuvvet vermek için dördüncü kat cemâdâtın altına, bir yakadan diğer yakaya kadar dikilen bez parçası” (Sami, 2017: 852) / *kuşah* “kuşak” (YTS, 2018: 161).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kurşak* (I) “1. beli sıkı tutmak için sarılarak bağlanan uzun ve ensiz kumaş, örgü, kemer; bel bağı, kuş; sargı, ip vb” (Altaylı, 2018: 2208), **Trkm.** *guşak* “deriden, ipten ya da kumaştan yapılan kemer” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 498), **Gag.** *kuşak* “1. kuşak” (Baskakov, 1991: 157), **Tat.** *kuşak* “kuşak, bel kuşağı” (Öner, 2015: 307), **Bşk.** *kuşak* (I) “kuşak, kemer, kayış” (Özşahin, 2017: 386), **Nog.** *kusak* “kemer” (Baskakov, 1963: 180), **Kar.** *kuşak* “kuşak” (Aqtay vd., 2019: 364), **Alt.** *kurdak* “şamanın tören giysisinin kemeri” (Naskali vd., 2019: 144).

Sözcüğün kökünün < ET.’deki *kurşag* (*kur* “kuşak” + *şa-* “kuşatmak” + *-k* eki) sözcüğünde dayandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 453; Stachowski, 2019: 240; Gülensoy, 2018: 469; Eren, 2020: 337; www.nisanyansozluk.com). Eren, sözcüğün Türkçeden Farsçaya geçtiğini bildirir (Eren, 2020: 337).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kuşak* (I) “tahta kapıların arkalarına yatay çakılan tahta parçası; evin sağlam olmasını sağlamak için, pencere başlarından geçen, evi çevreleyen

ağaçlar; kayığın kenarını çevreleyen parça; çevre, yer” (DS, 2019: 3015) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.36. mahrama

TT. “bazı bölgelerde kadınların sokağa çıkarken manto üstüne örtündükleri işlemeli geniş örtü, makrama” (TS: 1607).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *mahrama* “mákrámá, el maḳraması, sileme, silecek, el silecek, el silecegi, yüz silecek, yağlık, destmāl, destimāl, destümāl, pīškīr, peşkir, mendīl, destār” (Tulum, 2011: 1182), *maḥrama* (< Ar. *mıkrame*) “mendil, başörtüsü, mendil” (YTS, 2018: 165).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *maḥrama* “başörtüsü” (Aqtay vd., 2019: 267), **Kar.** *maḥrama* “başörtüsü” (Aqtay vd., 2019: 267).

Mahrama sözcüğünün < Ar. *makrama* // *maḥrama* “mendil, havlu; başörtüsü” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: V. 117; Stachowski, 2019: 250).

Anadolu ağızlarında sözcük, *makraba* “büyük mendil” (DS, 2019: 3107) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.37. manşon

TT. “1. elleri soğuktan korumak için kullanılan astarlanmış kürk, el kürkü” (TS: 1622).

Manşon sözcüğünün < Fr. *manchon* “kadınların soğuktan korunmak için ellerini, açık olan iki başından karşılıklı olarak içine soktukları silindir şeklinde dikilmiş ve astarlanmış kürk; iki boru veya mâdenī çubuğu birbirine tutturmaya yarayan parça, bilezik; çatlamları önlemek için bâzı parçaların üzerine geçirilen mâdenī bilezik; havâî hatlar çekilirken iletkenlerin birleştirilmesinde kullanılan mâdenī parça” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.38. muflon

TT. “1. pardösülerin içine iliklenerek veya fermuarla geçirilen bir tür çok kalın, eğreti astar. 2. içinde keçe bulunan çok kalın, yumuşak, parlak tüylü kumaş” (TS: 1702). →

2.5.1.75 muflon

Muflon “bir çeşit kalın, yumuşak astar” sözcüğünün < Fr. *mouflon* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: V, 250; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.39. nakış

TT. “1. genellikle kumaş üzerine renkli iplikler veya sırma ve sim kullanarak elle, makineyle yapılan işleme, el işi, ince iş” (TS: 1746).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *naķş* “nakış” (Ata, 1997: 458), **Kıp.** *naķş* “nakış, resim” (Toparlı vd., 2014: 197), **Çağ.** *naķş (I)* “nakış, süs, resim” (Durgut, 1995: 580), **Osm.** *nāķış* “dikiş, sırma işi, tılâ-düzî” (Tulum, 2011: 1352).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *naķış* “nakış” (Altaylı, 2018: 638), **Trkm.** *naķış* “nakış” (Ercilasun vd., 1992: 639), **Özb.** *naķş* “nakış” (Ercilasun vd., 1992: 639), **YUyg.** *nāķış* “nakış” (Necip, 2013: 639), **Tat.** *nāķış* “nakış” (Öner, 2015: 639), **Kzk.** *naķış* “nakış” (Koç vd., 2019: 638), **Bşk.** *nāķış* “nakış” (Özşahin, 2017: 639), **Nog.** *nagız* “1. nakış 2. kumaşa ipe yapılan nakışlar” (Baskakov, 1963: 232).

Nakş // nakış // nagış // naaş “tekrarlanan duvar süsü, tekrarlanan kumaş süsü, süsleme, şekil, motif” sözcüğünün Arapça *naķş* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: V, 300; www.nisanyansozluk.com).

2.4.1.40. örü (I)

TT. “2. yama olarak yapılan örgü” (TS: 1860).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *örü* “uru, büklüm, kat, çîn, tû, tûb” (Tulum, 2011: 1432), *örü // öri* “1. yapı, bina. 2. örme, örgü. 3. duvar, sed, bölme, ihâta eden ve hudûdu ayıran şey. 4. etrafı duvar ve çit yahut ipe çevrilerek ayrılmış yer” (Sami, 2017: 160), *örü (III) // öri (III)* “yama olarak yapılan örgü” (YTS, 2018: 181).

Kubbealtı Lugatı’nda *örü* sözcüğünün kökü: < ET.’deki *ör-* “yama olarak yapılan örgü; tarlalarda sele karşı yapılan taştan set; binâ, yapı” (2022) fiiline dayandırılır.

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük *örü / örük (V) // örek (V) // örü (X)* “saç örgüsü; saç örgülerini bağlamaya arayan ip, iplik, kumaş parçası (DS, 2019: 3354) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.41. papyon

TT. “kelebek biçiminde, bir çengelle veya lastik bağla yakaya tutturulan kravat, papyon kravat” (TS: 1883).

Papyon sözcüğünün < Fr. *papillon* “asıl manası kelebek” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI, 292; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.42. **papyon kravat**

TT. “papyon” (TS: 1883).

Papyon ve *kravat* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.4.1.41 **papyon**,

2.4.1.34 **kravat**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.43. **peş (II)**

TT. “bazı giysilerin bol olması için yanlarına eklenen kumaş parçası” (TS: 1917).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *feş* “pelerin” (Nalbant, 2005: 1201), **Osm.** *pîş* “öñ, táráf, öñ, yüz” (Tulum, 2011: 1466), *peş* (< Fa. *pîş*) “bazı elbisenin yanlarına ilave olunan müsellesü’ş-şekl parçalara derler” (Sami, 2017: 280).

Peş sözcüğünün Farsça *peş* // *paş* “at yeleşi; kemerin veya türbanın ucu, püskül” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI, 366; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.44. **pili**

TT. “kumaş, kâğıt vb.nde bir bölümün öbürünün üzerine getirilmesiyle oluşturulan kıvrım, kırma” (TS: 1924).

Pili // *pile* // *pli* “giyim eşyasına süs olarak yapılmış kumaş kıvrımı” sözcüğünün < Fr. *pli* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI. 389).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.45. **püskül**

TT. “bir ucundan bazı şeylere süs olarak takılan, diğer ucu serbest saçak biçimindeki iplik demeti” (TS: 1955).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *püskül* “iplik veya ipek yahut sırma ve telden yukarısı top ve aşağısı dağınık askı, şengüle” (Sami, 2017: 285).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.46. roba

TT. “bir giyeceğin göğüsle omuz arasında kalan bölümüne eklenen parça” (TS: 1981).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *roba* (<İt. *roba*) “1. giyilecek şey, esvâb, elbise. 2. esvâb, çamaşır ve yatak vesaireye müteallik eşya. 3. kadınların evde giydikleri bütün esvâb, entâri, gecelik” (Sami, 2017: 527).

Roba sözcüğünün < İt. *roba* “eşya, bagaj; uzun etekli giysi” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.47. saçak

TT. “1. bazı giyim eşyalarında veya döşemeliklerde kumaş kenarlarına dikilen süslü iplikten püskül” (TS: 1998).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *saçu* “elbise ve mendil saçağı” (Ercilasun vd., 2018: 798), **Hrz.** *saçak* “saçak” (Poppe, 2017: 141), **Kıp.** *saçak* “saçak” (Toparlı vd., 2014: 221), **Çağ.** *saçak* “kumaş veya diğer nesnenin kenarına ilave olunan perişan haşiye, kenarı püsküllü ve dağınık olan şeyler” (Durgut, 1995: 356), **Osm.** *saçak* “uluğ” (Tulum, 2011: 1522), *saçak* “saçak vesâire” (Sami, 2017: 626).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Nog. *şaşak* “saçak, püskül” (Baskakov, 1963: 407).

Saçak “püskül, saçak” sözcüğünün < ET. *saç*- fiiline dayandığı görülmektedir (Gülensoy, 2018: 578; Tietze, 2019: VII, 121; www.nisanyansozluk.com).

2.4.1.48. sıçandişi

TT. “giysi veya başka bir şey kenarını kıvrıp yapılan dikiş, antika” (TS: 2087).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *sıçandişi* (II) “mendil, örtü vb. eşyaların kıyılarına yapılan bir çeşit dikiş” (DS, 2019: 3602) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.49. sof

TT. “1. bir çeşit sertçe, ince yünlü kumaş. 2. ham ipekten yapılmış astarlık kumaş” (TS: 2128). → 2.5.1.95 sof

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *sūf* “yün ipliklerden elle örülen kuşak” (Ercilasun vd., 2018: 834), **Hrz.** *sūf* “yün dokuma” (Ata, 1998: 382), **Çağ.** *sūf* “yün dokuma, yünlü kumaş” (Ünlü, 2013: 1006), **Kıp.** *sūf* “yün” (Toparlı vd., 2014: 242), **Osm.** *sof* “yoñ, yapağ, peşm, büz-müy” (Tulum, 2011: 1604), *sūf* “1. yün, yapağı, peşm. 2. yünden ma‘mul mensûcât cismi” (Sami, 2017: 655).

Sof sözcüğünün Arapça *sūf* sözcüğünden alıntılandığı kabul edilmektedir (Räsänen, 1969: 494; Stachowski, 2019: 305; Tietze, 2019: VII, 395; Eren, 2020: 468; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.50. şal

TT. “1. genellikle Hindistan’da dokunan, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş. 2. kadınların omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı” (TS: 2200). → **2.5.1.100 şal**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *şāl* “şal” (Ünlü, 2013: 1025), **Osm.** *şal* “1. omuza atılmaya veya boyuna sarılmaya mahsus yünden kumaş. 2. keşmir keçisi kılından veya ipekten geniş kumaş. 3. keşmir keçisi kılından ma‘mul kıymetdâr kumaş” (Sami, 2017: 599).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şal* (I) “1. yünden dokunan, bele bağlanan, boyna dolanan, başa sarılan veya omuza atılan ince ve kıymetli kumaş. 2. ince, yumuşak yün kumaş” (Altaylı, 2018: 3111) → **2.5.1.100 şal**, **Gag.** *şal* “1. yünden yapılmış baş ve omuz örtüsü” (Baskakov, 1991: 231), **Özb.** *şol* “şal, eşarp, atkı” (Üşenmez vd., 2016: 540). **Bşk.** *şal* (II) “1. şal. 2. büyük başörtüsü” (Özşahin, 2017: 549) → **2.1.2.187 şal (II)**, **Kar.** *şal* “şal” (Aqtay vd., 2019: 417).

Şal “çarşaf, dokuma, önlük; kumaş; kadınların başlarına örttükleri örtü; at örtüsü” sözcüğünün < Fa. *şāl* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Stachowski, 2019: 313; Tietze, 2019: VII, 550; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *şal* “çarşaf, dokuma önlük; kumaş; kadınların başlarına örttükleri örtü; at örtüsü” (DS, 2019: 3740) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.51. şal kuşak

TT. “şaldan yapılmış bele sarılan kuşak” (TS: 2200).

Şal ve *kuşak* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.5.1.100 şal**, **2.4.1.35 kuşak** Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.52. tiriz

TT. “1. giysilerin yırtmacına ve eteğine eklenen ensiz kumaş parçası” (TS: 2358).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *tiriz* “1. esvâbın peşine ve eteğine eklenen ensiz parça. 2. ensiz tahta” (Sami, 2017: 316), *tiriz* “entari peşi” (YTS, 2018: 220).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *tiraz* “2. elbiselere nakışla yapılan süs” (Altaylı, 2018: 3321).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Stachowski, 2019: 329; Tietze, 2019: VIII, 221; Eren, 2020: 515).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağzlarında sözcük, *tiriz* “1. yapılarda duvarlara çakılan dar tahta. 2. çıta” (DS, 2019: 3940) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.53. uçkur

TT. “1. şalvarı bele bağlamak veya torba, kese vb. şeylerin ağzını büzmek için bunlara geçirilen bağ” (TS: 2407).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Khr. *ıçkur* // *uçkur* “içte olan kemer” (Clauson, 1972: 23), *ıç kur* “iç kuşak, iç kur” (Ercilasun vd., 2018: 660), **Hrz.** *ıçkur* “kuşak, kemer, uçkur” (Yüce, 1993: 128), **Kıp.** *ıçkur* // *ıçkur* “uçkur, kemer, pantolon askısı” (Toparlı vd., 2014: 106), **Çağ.** *uçğur* “iç don bağı” (Durgut, 1995: 70), **Osm.** *uçkur* “don bağı, miyân-bend, tiktik, tike, tikke, tikket, süze, süje” (Tulum, 2011: 1793), *uçkur* [*kur* Türkçe kuşak olmakla aslı: *ıç kur* “dâhili kuşak”, yahut *uç-kur* “ucu işlemeli kuşak olsa gerektir”] “eski tarzda şalvar ve iç donuna geçirilip belde bağlanan ince kuşak, şalvar-bend” (Sami, 2017: 154), [*uçkur*] *evi* “donun uçkur geçirecek yeri, uçkurluk” (YTS, 2018: 228).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *uçğur* “uçkur” (Ercilasun vd., 1992: 913), **Kzk.** *ışkır* “şalvar veya iç donunu bele bağlamak için bunlara geçirilen bağ, uçkur” (Koç vd., 2021: 1110), **Krg.** *ıçkır* // *kur* (I) “1. kuşak, bağ, uçkur. 2. bir tür kuşak, kemer” (Arıkoğlu vd., 2018: 949), **Bşk.** *ışkır* “pantolon kemeri” (Özşahin, 2017: 242), **Kar.** *ınçkir* “uçkur” (Aqtay vd., 2019: 227), **Kklp.** *ışkır* “şalvar, don vb. giyeceklerin bağı, uçkur” (Uygur, 2019: 207), **Alt.** *ıçkır* // *kur* “uçkur, kuşak, kemer” (Naskali vd., 2019: 101), **Hks.** *hur* (I) “kemer, kayış, kuşak” (Naskali vd., 2017: 194), **Tuv.** *kur* “kemer, uçkur, kuşak” (Arıkoğlu vd., 2003: 72).

Uçkur sözcüğünün kökü < ET. *içkur* < *iç* + *kur* “iç kuşak” sözcüğünden gelmektedir (Räsänen, 1969: 168; Gülensoy, 2018: 786; Stachowski, 2019: 335; Tietze, 2019: VIII, 311; Eren, 2020: 531; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *uşkur* // *uçgur* // *uğcur* // *ukçur* // *uşgur* “uçkur” (DS, 2019: 4047) şekillerinde görülmektedir.

2.4.1.54. V yaka

TT. “v” harfi biçiminde olan yaka” (TS: 2493).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Bk. 2.4.1.57 yaka

2.4.1.55. vatka

TT. “giysilerde, omuzların dik durmasını sağlamak amacıyla içine konulan parça” (TS: 2474).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *vatın* “1. elbisede astarla kumaş arasına konan ve insanı sıcak tutmaya yarayan müflon vb. 2. bir veya iki yüzü tüylü pamuklu veya yünlü kumaş” (Altaylı, 2018: 3486),

Hks. *vatın* “vatka astar” (Naskali vd., 2017: 563).

Kubbealtı Lugatı’nda *vatka* “giyeceklerde omuzların dik, yaka ve ön beden gereği gibi durması için konan, pamuk vb. liflerden yapılmış besleme parçası; kirlerinden temizlenip ince yorgan içi hâline getirilmiş kalınca elyaf tabakası” sözcüğünün < Slav dillerinden geldiği fikri benimsenmiştir (2022).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.56. volan

TT. “2. kadın giysilerinin etek ucu, kol vb. yerlerine verev kesilmiş kumaştan yapılan süs” (TS: 2489).

Volan/volant “bir hareketi bir mekanizmaya aktaran veya makinelerde hareketin hızını düzgün tutmaya yarayan tekerlek” sözcüğünün < Fr. *volant* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2019: VIII, 437; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.57. yaka

TT. “1. giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü. 2. giysilerin boyna gelen bölümüne eklenen ve türlü biçimlerde olan parçası” (TS: 2504).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kökt. *yaka* “yaka, uç, sınır” (Tekin, 2016: 314), **Uyg.** *yaka (I)* “yaka; kenar, sınır; otorite” (Wilkens, 2021: 855), **Krh.** *yaka* “yaka; kıyı, kenar” (Clauson, 1972: 898), *yaka // yağa* “yaka, elbise yakası” (Ercilasun vd., 943; Arat, 1979: 515), **Hrz.** *yağa* “yaka” (Ata, 1997: 696), **Kıp.** *yağa (I) // yağa (III)* “yaka, elbise yakası” (Toparlı vd., 2014: 307), **Çağ.** *yaka* “yaka, elbise yakası” (Önal, 1998: 1316), **Osm.** *yağa* “kaftan yağasi, ‘usmet, girībân, girīvân” (Tulum, 2011: 1856) / *yaka* “1. libâs boynu, libâsın boyun geçecek ve boynu örtecek yeri, ceyb, girībân. 2. kenar, sahil. 3. sath-ı mâil” (Sami, 2017: 1186), *yağa* “yaka” (YTS, 2018: 242).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yağa* “1. giyeceklerde boyun kısmı, boynu çevreleyen kısım, yaka” (Altaylı, 2018: 3533), **Trkm.** *yaka* “yaka” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 450), **Gag.** *yaka* “yaka” (Baskakov, 1991: 254), **Özb.** *yoğa* “yaka” (Yusupova, 2018: 629), **Tat.** *yağa* “yaka, elbise yakası” (Öner, 2015: 546), **Kzk.** *jağa* “1. yaka” (Koç vd., 2019: 155), **Krg.** *caka* “1. yaka, giysilerin boyuna gelen bölümü” (Arıkoğlu vd., 2018: 476), **Bşk.** *yağa* “1. yaka, elbise yakası” (Özşahin, 2017: 684), **Kum.** *yağa* “1. yaka” (Pekacar, 2011: 378), **KMlk.** *cağa* “yaka” (Tavkul, 2020: 117), **Kklp.** *jağa* “1. elbise yakası” (Uygur, 2019: 220), **Kar.** *cağa* “yaka” (Aqtay vd., 2019: 118), **Alt.** *caka* “1. yaka. 2. kürk, gocuk” (Naskali vd., 2019: 52).

Eski Türkçeden başlayarak kullanılan *yaka* “yaka; kıyı, kenar” sözcüğü Clauson’un açıkladığı gibi *yak-* kökünden gelmektedir ve Türkçeden Moğolcaya geçmiştir (bk. Räsänen, 1969: 180; Clauson, 1972: 898; Gülensoy, 2018: 850; Stachowski, 2019: 348; Eren, 2020: 557; www.nisanyansozluk.com;).

Anadolu ağızlarında sözcük, *yaha/yağa (II)* “yaka” (DS, 2019: 4128) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.58. yakalık

TT. “2. ilköğretim öğrencilerinin önlüklerinin üzerine taktıkları yaka. 3. erkek gömleklerinin üzerine takılan eğreti yaka” (TS: 2505).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *yakalığ // yakal(ı)g* “yakalı; otoriteli” (Wilkens, 2021: 855), **Hrz.** *yakalık* “yakalık” (Yüce, 1993: 201), **Çağ.** *yakalık* “yakalı, yakası olan” (Karasoy, 1989: 344), **Osm.** *yakalık* “1. kolalı gömleğin eğreti yakası. 2. ferâce yakası ve zagara gibi devrik uzun yaka” (Sami, 2017: 1186).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yağalık*, “1. elbisenin yaka kısmı” (Altaylı, 2018: 3535), **Gag.** *yakalık* “yakalık” (Baskakov, 1991: 255).

Yakalık sözcüğü, < ET. *yaka* “yaka; kıyı, kenar” (Clauson, 1972: 898) sözcüğüne isimden isim yapan *-lık* ekinin eklenmesiyle türemiştir.

Anadolu ağızlarında sözcüğün, *yakalık (I)* “öğrencinin beyaz yakası; peçete” (DS, 2019: 4129) anlamı da görülmektedir.

2.4.1.59. yalancı cep

TT. “ceket, yelek vb.nde cebin olması gereken yerde bulunan dikili kapak” (TS: 2511).

Yalan ve *cep* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.4.1.11 *cep*

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.4.1.60. yama

TT. “1. delik ve yırtığı uygun bir parça ile onarma, kapatma” (TS: 2516).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *yamağ* “yama, paçavra” (Wilkins, 2021:859), **Krh.** *yamağ* < *yama* “yama” (Clauson, 1972: 935), *yamağ* “yama” (Ercilasun vd., 2018: 947), **Hrz.** *yamağ* “yama” (Ata, 1998: 467), **Kıp.** *yama* // *yamav* // *yamov* “yama” (Toparlı vd., 2014: 309), **Çağ.** *yamağ* “yama, parça, yamama, parça koyma, parça dikme” (Durgut, 1995: 615), **Osm.** *yama* / *yama* “bâhye” (Tulum, 2011: 1861) “1. bir deliği veya yırtık bir yeri kapayıp tamir etmeye mahsus parça, ruk’a. 2. bazı adamların yüzünde vâki leke” (Sami, 2017: 1189), *yama* “yamalık” (YTS, 2018: 244).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yama* // *yağa* “delik ve yırtığı uygun bir parça ile onarma, kapatma” (Altaylı, 2018: 3547), **Trkm.** *yama* “yama” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 456), **Gag.** *yama* “1. yama” (Baskakov, 1991: 256), **Özb.** *yamaş* // *yamoğ* “yama” (Yusupova, 2018: 632), **YUyg.** *yamağça* “yama” (Necip, 2013: 457), **Tat.** *yamav* “yama” (Öner, 2015: 553), **Kzk.** *jamav* “yama” (Koç vd., 2019: 166), **Krg.** *camak* “1. yama” (Arıkoğlu vd., 2018: 493), **Bşk.** *yamağ* “1. yama, yamalık parça” (Özşahin, 2017: 691), **Kum.** *yamaw* “yama” (Pekacar, 2011: 380), **KMlk.** *camaw* “yama” (Tavkul, 2020: 119). **YUyg.** *jamaw* “yama, yamalık” (Uygur, 2019: 225), **Kar.** *yamuv* “yama” (Aqtay vd., 2019: 500), **Alt.** *camaçi* // *camaçılâş* “yama” (Naskali vd., 2019: 54), **Hks.** *namaçi* “yama” (Naskali vd., 2017: 315), **Tuv.** *camaşkı* “yama” (Arıkoğlu vd., 2003: 20).

Kökü tartışmalıdır (bk. Clauson, 1972: 935; Gülensoy, 2018: 862; Stachowski, 2019: 350; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *yamalıh // yamalık* “yama, yamaya yarayan bez parçası; abla öldüğü zaman eniştesiyle evlendirilen kız (DS, 2019: 4154) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.61. yen (I)

TT. “1. giysi kolu” (TS: 2571).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *yen // yin (I)* “cilt, deri, organ, uzuv, vücudun bölümü, vücut; cilt rengi, deri rengi” (Wilkins, 2021: 902), **Krh.** *yéŋ* “elbise kolu” (Clauson, 1972: 940b), **Hz.** *yeŋ* “yen, elbise kolu” (Ata, 1998: 479), **Kıp.** *yeŋ (I) // yin (I) // yiŋ* “yen, elbise kolu” (Toparlı vd., 2014: 318), **Çağ.** *yeñ (I)* “yen, elbise kolu” (Karasoy, 1989: 345), **Osm.** *yeŋ* “kümm, küm, âsitîn” (Tulum, 2011: 1889), *yen* “esvâb ve çamaşır kolu, âstîn, kümm” (Sami, 2017: 1199), *yiŋ/yeŋ* “elbise kolunun el üzerine gelen kısmı” (YTS, 2018: 258).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yeng* “elbisede kolun aşağı kısmı, ağız kısmı” (Altaylı, 2018: 3621), **Trkm.** *yeŋ* “elbiselerin kol kısmına verilen ad” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 485), **Gag.** *en* “yen, manşet, kılıf” (Baskakov, 1991: 90), **YUyg.** *yeŋ* “yen, giysi kolu” (Necip, 2013: 463), **Tat.** *ciŋ* “elbisenin omuzdan bileğe veya dirseğe kadar olan kol kısmı, kolun yeni” (Öner, 2015: 83), **Kzk.** *jeŋ (I)* “yen (elbisede)” (Koç vd., 2019: 184), **Krg.** *ceŋ* “yen, giysi kolu” (Arıkoğlu vd., 2018: 560), **Bşk.** *yeŋ (I)* “kıyafetin kol kısmı, yen” (Özşahin, 2017: 714), **Kum.** *yeŋ* “elbise kolu, yen, kol” (Pekacar, 2011: 392), **KMlk.** *ceng* “yen, elbise kolu” (Tavkul, 2020: 127), **Kklp.** *jeŋ* “elbisenin omuzdan dirseğe kadar olan kısmı, yen, elbise kolu” (Uygur, 2019: 239), **Kar.** *yiŋ* “yen” (Aqtay vd., 2019: 526), **Alt.** *ceŋ* “yen” (Naskali vd., 2019: 63), **Hks.** *niŋ (I)* “(giyside) yen, kol” (Naskali vd., 2017: 322).

Kökeni tartışmalıdır. (bk. Räsänen, 1969: 197; Gülensoy, 2018: 918; Stachowski, 2019: 358; Tietze, 2019: IX, 318; Eren, 2020: 571; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *yen // yeŋ // yin // yiŋ* “giysi kolu, kol ağzı” (DS, 2019: 4246) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.1.62. yırtmaç

TT. “çoğunlukla etek, paça veya kol yeninde, dikilmemiş uzunca açıklık” (TS: 2595).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *yırtmaç* “yırtmaç, etekte yırtık gibi dikilmiş yer” (Toparlı vd., 2014: 322), **Çağ.** *yırtmac* “elbise yırtığı, yarık” (Durgut, 1995: 641), **Osm.** *yırtmaç* “esvâb ve çamaşırın yırtılmış gibi açık yeri” (Sami, 2017: 1197).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *cırmaç* “çoğunlukla etek, paça veya kol yenido, dikilmemiş uzunca açıklık” (Azs: 613), **Trkm.** *yartmaç* “yırtmaç” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 467), **Bşk.** *yırtmas* “kıyafetlerdeki yırtmaç” (Özşahin, 2017: 731).

Yırtmaç sözcüğünün < ET. yırt- (Clauosn, 1972: 295) fiiline fiilden isim yapan -maç ekinin gelmesiyle türediğı düşünölmektedir (Gülensoy, 2018: 939; www.nisanyansozluk.com).

2.4.1.63. zıh

TT. “1. giysilerin kol, yaka, etek vb. kenarlarına dikilen şerit veya kaytan” (TS: 2654).

Kökeni tartışmalıdır. (bk. Eren, 2020: 590; Kubbealtı Lugatı, 2022).

Sözcük, tarihî ve diğ er çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *zıh* “giysi kıyısına dikilen şerit” (DS, 2019: 4368) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.4.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğ er Bazı Türk Lehçelerinde Olan Giyimi Tamamlayan Parçalar ile İlgili Sözl er

2.4.2.1. aazlık

Gag. *aazlık* “ilık (düğ me için açılan yer)” (Baskakov, 1991: 2).

2.4.2.2. ak mancak

Alt. *ak mancak* “şamanın tören giysisinde süsleme görevi gören çeşitli renkteki basmadan dikilmiş kenevir ipinden şeritler” (Naskali vd., 2019: 154).

2.4.2.3. alka

Gag. *alka* “5. kemer” (Baskakov, 1991: 10).

2.4.2.4. almizév

Bşk. *almizév* “bayan gömleğinin altın ya da para ile süslenmiş geniş kısmı” (Özşahin, 2017: 31).

2.4.2.5. andi

KMlk. *andi* “yünlü giysilerin dışına çıkan tüyü” (Tavkul, 2020: 75).

2.4.2.6. arışlık

Az. *arışlık* “kadınların bileğe bağlanarak elin üzerini örten, kadife veya deriden yapılan el üstlüğü” (Altaylı, 2018: 212).

2.4.2.7. arkan (I)

Bşk. *arkan* (I) “ince uzun bağ, kemer; halat, urgan” (Özşahin, 2017: 37).

2.4.2.8. arkavlık

Bşk. *arkavlık* “kıyafetin fazlalık ipi” (Özşahin, 2017: 38).

2.4.2.9. baqatüyme

Kklp. *baqatüyme* “kurbağaya benzeyen düğme (genellikle kadın gömleğinin göğüs kısmına takılır)” (Uygur, 2019: 56).

2.4.2.10. bağırdak

Az. *bağırdak* “bebekleri sarıp kundak yaparken kullanılan bağ, sargı; kolçak” (Altaylı, 2018: 317).

Tuv. *baartık* “önlük” (Arıkoğlu vd., 2003: 10).

2.4.2.11. bala itek

Tat. *bala itek* “kızların elbisesine süs olarak konan ekleme etek, firfir, farbala” (Öner, 2015: 45).

2.4.2.12. balak-jeŋ

Kaz. *balak-jeŋ* “giysinin paçası ve kolu” (Koç vd., 2021: 126).

2.4.2.13. balapuş

Az. *balapuş* “1. şal; pelerin” (Altaylı, 2018: 332).

2.4.2.14. balbağı (I)

Az. *balbağı* (I) “bele sarılarak bağlanan kumaş, örgü veya kemer” (Altaylı, 2018: 390).

Trkm. *bilbag* “bele bağlanan bağ, uşak, kemer” (Berdimuhamedow ed., 2015: 150).

Özb. *belboğ* “kuşak, kemer” (Yusupova, 2018: 356).

YUyg. *belvağ* “kemer, kuşak” (Necip, 2013: 35).

Tat. *bilbav* “bel kemeri, kayış” (Öner, 2015: 60).

Kzk. *belbav* // *belbev* “kemer, kuşak” (Koç vd., 2019: 86).

Krg. *belboo* “kuşak, kemer” (Yudahin, 2011: 105).

Bşk. *bilbav* “kuşak, kemer” (Özşahin, 2017: 90).

Kum. *belbaw* “1. kumaştan yapılmış kuşak. 2. deri kemer” (Pekacar, 2011: 69).

KMlk. *belbav* // *belibav* “kemer” (Tavkul, 2020: 104).

Nog. *belbav* “kuşak” (Baskakov, 1963: 76).

Kklp. *belbew* “1. bel bağı, kemer” (Uygur, 2019: 77).

Kar. *belbav // belbağı* “bel bağı, bel kemeri” (Aqtay vd., 2019: 89).

2.4.2.15. **barbənd**

Az. *barbənd* “2. annelerin çocuklarını taşımak için göğüslerine bağladıkları kuşak” (Altaylı, 2018: 346).

2.4.2.16. **barındaq**

Az. *barındaq* “bağlamak, tutmak veya sıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi, kemer” (Altaylı, 2018: 347).

2.4.2.17. **barmaqça**

Tat. *barmaqça* “1. eldiven parmaklık” (Öner, 2015: 48).

2.4.2.18. **basdırğıç**

KMlk. *basdırğıç* “yama” (Tavkul, 2020: 98).

2.4.2.19. **bastırma**

Kzk. *bastırma* “çitçit, elbiselerde düğme yerine kullanılan nesne” (Koç vd., 2021: 138).

2.4.2.20. **batiska**

Gag. *batiska* “1. siyah ipek boyun atkısı. 2. beyaz ince ipek başörtüsü” (Baskakov, 1991: 31). → 2.1.2.17 **batiska**

2.4.2.21. **batşay**

Bşk. *batşay* “1. iri bezeklere sahip dokuma, kumaş. 2. deri ya da bez yama” (Özşahin, 2017: 67). → 2.5.2.37 **batsayı**

2.4.2.22. **bav**

Bşk. *bav* “bağ, kemer” (Özşahin, 2017: 67).

Kum. *baw (II)* “1. kayış, kemer” (Pekacar, 2011: 66).

Tuv. *bag* “2. kemer” (Arıkoğlu vd., 2003: 10).

2.4.2.23. **baytöbö**

Krg. *baytöbö* “giyimin bir parçasının adıdır” (Yudahin, 2011: 103).

2.4.2.24. **bebérke**

Bşk. *bebérke* “giysi ya da perdelerin kenarına dikilen süs, firfir, farbala” (Özşahin, 2017: 70).

2.4.2.25. **bedek (II)**

KMlk. *bedek (II)* “küçük yama” (Tavkul, 2020: 103).

2.4.2.26. **begeyık**

Trkm. *begeyik* “millî Türkmen kadınlarının giydiği nakışlı hırkanın koltuk altına dikilen renkli kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 134).

2.4.2.27. **belbuwar**

Kklp. *belbuwar* “belin kemer takılan yeri, kemerin sıktığı yer; vücudun orta kısmı” (Uygur, 2019: 77).

2.4.2.28. **beldeme**

Kzk. *beldeme* “1. kuşak” (Koç vd., 2021: 151).

Kklp. *beldeme* “kemer veya kuşak bağlanılan yer, bel” (Uygur, 2019: 77).

2.4.2.29. **bellik**

Özb. *bellik* “1. kuşak, kemer” (Üşenmez vd., 2016: 76).

Kzk. *beldik* “deri kemer, kayış” (Koç vd., 2019: 86).

Krg. *beldik* “1. kuşak, çakmak taşı ve bıçak ile birlikte kuşanılan kuşak. 2. deri veya kalın kumaştan yapılp, genelde yaşlıların beline taktıkları kuşak, kemer” (Arıkoğlu vd., 2018: 315).

KMlk. *bellik* “kuşak” (Tavkul, 2020: 104).

Nog. *beldevlik* “belin alt kısmını çevreleyip sarılan ip (kemer)” (Baskakov, 1963: 76).

2.4.2.30. **bétév (II)**

Bşk. *bétév (II)* “elbise yaması, bez parçası” (Özşahin, 2017: 79).

2.4.2.31. **bezérebénéj**

Bşk. *bezérebénéj* “yuvarlak düğme” (Özşahin, 2017: 82).

2.4.2.32. **biçim (I)**

KMlk. *biçim (I)* “elbisenin belinde bulunan kumaş kıvrımı, pili” (Tavkul, 2020: 107).

2.4.2.33. **bilkuşak**

Trkm. *bilkuşak* “bele bağlanan kuşak” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 152).

2.4.2.34. **biyalay**

Kzk. *biyalay* “eldiven” (Koç vd., 2019: 90).

Bşk. *béyeley* “sadece baş parmağı olan eldiven, bebek eldiveni, parmaksız eldiven” (Özşahin, 2017: 80).

Tat. *biyeley* “eldiven” (Öner, 2015: 62).

2.4.2.35. **biytina**

Krg. *biytina* “bayanlarda kaftanın iç astarı” (Arıkoğlu vd., 2018: 372).

2.4.2.36. **bölci**

Alt. *bölci* “2. kenar, kürkten yapılmış kenar. 3. şamanın özel bir giysisi olan mandak'ın yenlerine dikilmiş vaşak kürkünden şeritler” (Naskali vd., 2019: 46).

2.4.2.37. **bota (I)**

KMlk. *bota (I)* “önlük” (Tavkul, 2020: 120).

2.4.2.38. **bo‘yinboğ**

Özb. *bo‘yinboğ* “boyun bağı, kravat” (Yusupova, 2018: 94).

2.4.2.39. **boğazaltı**

Az. *boğazaltı* “1. boyun atkısı, küçük şal” (Altaylı, 2018: 495).

2.4.2.40. **boğazlık (I)**

Az. *boğazlık (I)* “1. küçük şal. 2. elbisenin boğaz kısmı. 4. çizmenin boğaz kısmı (Altaylı, 2018: 496). → 2.3.2.27 **boğazlık (I)**

2.4.2.41. **boyunluk (I)**

KMlk. *boyunluk (I)* “kaşkol, atkı” (Tavkul, 2020: 111).

2.4.2.42. **bökebay**

Kzk. *bökebay* “1. yünlü boyun atkısı. 2. yünlü başörtü” (Koç vd., 2019: 94). → 2.1.2.28 **bökebay**

2.4.2.43. **börme**

Tat. *börme* “elbise veya çanta üzerinde kıvrılıp dikilmiş yer, kıvrım” (Öner, 2015: 66).

Krg. *bürmö* “kıрма (giyimde) (Yudahin, 2011: 156).

Bşk. *böröm* “kıyafetin bürülüp, kıvrılıp dikilmiş yeri; pile” (Özşahin, 2017: 106).

Alt. *bürme* “kıvrım (elbisede) pili” (Naskali vd., 2019: 50).

2.4.2.44. **bungi**

Gag. *bungi* “1. düğme. 2. gömlek ilikleri” (Baskakov, 1991: 42).

2.4.2.45. **büçü**

Krg. *büçü // büçülük* “ilic (yeleğin ilici)” (Arıkoğlu vd., 2018: 453).

2.4.2.46. **cəhek**

Trkm. *cəhek* “güzel görünmesi için pantolonun, hırkanın etek kısmına, elbisenin yaka kısmına dikilen bir parmak kalınlığında ip” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 636).

Krg. *ceek* “2. pervaz, giysilerin yaka, kol, etek vb. yerlerine veya kumaştan yapılmış diğer eşyaların kenarlarına geçirilmiş, dar, uzun parça” (Arıkoğlu vd., 2018: 549).

Hks. *ceek (I)* “kumaşı süslemeye yarayan renkli ipler” (Naskali vd., 2017: 88).

2.4.2.47. **candama**

Krg. *candama* “1. bıçak kınının deri kayışı” (Arıkoğlu vd., 2018: 502).

2.4.2.48. carıntık

Alt. *carıntık* “kemer” (Naskali vd., 2019: 58).

2.4.2.49. cekene

Krg. *cekene* “destanlarda bele takılan kemer” (Arıkoğlu vd., 2018: 552).

2.4.2.50. cekeri

Krg. *cekeri* “kendisine silah takılan kuşak, kemer” (Yudahin, 2011, 198).

2.4.2.51. cepceez

Az. *cepceez* “küçük cep” (Altaylı, 2018: 47).

2.4.2.52. ço‘ntak

Özb. *ço‘ntak* “cep” (Yusupova, 2018: 107).

Krg. *çöntök* “cep, bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış parça” (Arıkoğlu vd., 2018: 753).

2.4.2.53. cırım

Krg. *cırım* “yassı bir şekilde örülmüş ince kayış, kemer” (Arıkoğlu vd., 2018: 597).

2.4.2.54. cırma

Alt. *cırma* “giysideki kıvrım, pili” (Naskali vd., 2019: 66).

2.4.2.55. cib

KMlk. *cib* “1. deriden yapılmış ip, kayış kemer” (Tavkul, 2020: 131).

2.4.2.56. cibcik

Alt. *cibcik* “küçük cep” (Altaylı, 2018: 617).

2.4.2.57. cibişdan

Az. *cibişdan* “elbisenin uygun yerlerine öteberi koymak için dikilen dört köşe kumaş kese” (Altaylı, 2018: 618).

2.4.2.58. cooluk

Krg. *cooluk* “1. yazma, eşarp, başörtüsü. 2. bele sarılan kuşak, sarık” (Arıkoğlu vd., 2018: 628). → **2.1.2.242 yaylık (II)**

2.4.2.59. çabınçah

Hks. *çabınçah* “2. (omuza atılan) başörtüsü, şal” (Naskali vd., 2017: 72).

2.4.2.60. çabu

Alt. *çabu* “3. peş (giyside)” (Naskali vd., 2019: 73).

Hks. *çaba* (II) “1. deri, post; 2. eskiden deriden yapılmış, günümüzde yapıştırıcı ile birbirine yapıştırılan kumaş tabakalardan oluşan sert astar” (Naskali vd., 2017: 71). →

2.5.2.75 **çaba** (II)

2.4.2.61. **çək**

Trkm. *çək* “ilik” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 210).

2.4.2.62. **çalgay** (I)

Krg. *çalgay* (I) “1. giysilere şerit şeklinde dikilen parça” (Arıkoğlu vd., 2018: 688).

2.4.2.63. **çalmık**

Gag. *çalmık* “düğme, ilik” (Baskakov, 1991: 51).

2.4.2.64. **çaluv**

KMlk. *çaluv* “çerçeve; elbise kenarına konulan kordon, zıh” (Tavkul, 2020: 142).

2.4.2.65. **çargı**

Krg. *çargı* “bele kuşanılan tülbent” (Arıkoğlu vd., 2018: 700).

2.4.2.66. **çebetel**

Alt. *çebetel* “kürkün göğsündeki oyma, süs” (Naskali vd., 2019: 76).

2.4.2.67. **çuncah**

Hks. *çuncah* “bazı giysilerin bol olması için yanlarına eklenen kumaş parçası, peş” (Naskali vd., 2017: 90).

2.4.2.68. **çırk**

KMlk. *çırk* “elbisenin dikiş yeri, elbisenin yeni veya eteği gibi herhangi bir yerindeki kumaş parçası” (Tavkul, 2020: 149).

2.4.2.69. **çibek hur**

Hks. *çibek hur* “ipek kemer” (Naskali vd., 2017: 94).

2.4.2.70. **çontoy**

Krg. *çontoy* “2. kurşun konulan deri kese. 3. cep” (Arıkoğlu vd., 2018: 745).

2.4.2.71. **çökö** (I)

Krg. *çökö* (I) “Çin memurlarının kalpağındaki yuvarlak düğme” (Yudahin, 2011: 282).

2.4.2.72. **çübék**

Tat. *çübék* “2. eskiden sıcak tutmak amacıyla elbise içine konulan kumaş parçası” (Öner, 2015: 101).

2.4.2.73. **dağment**

Kklp. *dağment* “eskiden deriden gümüş bulaştırılarak yapılan uzun kayış” (Uygur, 2019: 113).

2.4.2.74. **darbuluş kūrşak**

Az. *darbuluş kūrşak* “yaşlı kadınlara mahsus şal” (Altaylı, 2018: 788).

2.4.2.75. **deek**

Tuv. *deek* “3. düğme” (Arıkoğlu vd., 2003: 29).

2.4.2.76. **donbağı**

Az. *donbağı* “sargı; kuşak, kemer, elbise kemeri” (Altaylı, 2018: 942).

2.4.2.77. **doşka**

Tuv. *doşka* “1. düğme” (Arıkoğlu vd., 2003: 35).

2.4.2.78. **edip (II)**

YUyg. *edip (II)* “elbisenin dikiş hattı” (Necip, 2013: 110).

Tat. *edēp* “kenar, zıh, kürkten çekilmiş kenar” (Öner, 2015: 112).

Kzk. *ədip* “giysilerin yaka, kol, etek gibi yerlerine veya kumaştan yapılmış diğer eşyaların kenarlarına geçirilmiş dar, uzun parça, biye, pervaz” (Koç vd., 2021: 97).

Bşk. *ežēp* “kenar, zıh” (Özşahin, 2017: 150).

Nog. *əbdip* “saçak, püskül, nakış” (Baskakov, 1963: 59).

Kklp. *ədip* “giysinin iç kısmına konulan kumaş, astar” (Uygur, 2019: 47).

2.4.2.79. **ek (I)**

Trkm. *ək (I)* “dar olmaması için elbiseye eklenen kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: 370).

2.4.2.80. **əlcəkçik**

Az. *əlcəkçik* “küçük eldiven” (Altaylı, 2018: 1105).

2.4.2.81. **élges**

Bşk. *élges* // *élmes* “kıyafette kopça, düğme” (Özşahin, 2017: 154).

2.4.2.82. **eltiri**

Kklp. *eltiri* “2. küçük kuzu veya keçinin derisinden ince kesilerek elbisenin çevresine dikilen şerit, çevre, su” (Uygur, 2019: 135).

2.4.2.83. **əsməşal**

Az. *əsməşal* “saf yünden dokunan, başa sarılan veya omza alınan ince kıymetli bir kumaş (Altaylı, 2018: 1147). → 2.1.2.69 *əsməşal*

2.4.2.84. **ésmev**

Bşk. *ésmev* “kuşak, kemer” (Özşahin, 2017: 158).

2.4.2.85. etek-jen

Kzk. *etek-jen* “1. giysinin eteği ile kolu. 2. üst baş” (Koç vd., 2021: 257).

Bşk. *itek-yén* “kıyafetin etek ve kolları” (Özşahin, 2017: 264).

2.4.2.86. evërke

Bşk. *evërke* “fırfır, farbala; giysi, perde gibi şeylerin kenarlarına dikilen kırmalı ya da büzgülü süs; katlam” (Özşahin, 2017: 148).

2.4.2.87. ézer

Tat. *ézer* “süslü, örgülü kuşak” (Öner, 2015: 130).

2.4.2.88. eziv tüymele

KMlk. *eziv tüymele* “kadın elbisesinin göğsünü süsleyen düğmeler” (Tavkul, 2020: 367).

2.4.2.89. gah (II)

Az. *gah (II)* “elbiseyi belli noktada daraltan ve genelde süs için yapılan kırışıklık” (Altaylı, 2018: 1245)

2.4.2.90. gacim

Özb. *gacim* “fırfır” (Yusupova, 2018: 207).

2.4.2.91. galosnik

Gag. *galosnik* “kravat” (Baskakov, 1991: 99).

2.4.2.92. garus

Gag. *garus* “2. yün boyun atkısı” (Baskakov, 1991: 100).

2.4.2.93. gəlubənd

Az. *gəlubənd // gülbənd* “gömlek yakasının altından geçirilip süs olarak bağlanan uzun, enlice kumaş parçası, kravat, gerdanlık, hamail” (Altaylı, 2018: 1270).

2.4.2.94. ginadur

KMlk. *ginadur* “ipek şal” (Tavkul, 2020: 176).

2.4.2.95. gölgü tar

KMlk. *gölgü tar* “Kafkas giyiminde erkek kıyafetinin beli” (Tavkul, 2020: 178).

2.4.2.96. gülşəftəli

Az. *gülşəftəli* “gelin evden çıkarılmadan önce yapılan bel bağlama töreninde, güveyinin küçük kardeşinin gelinin beline bağladığı kuşağa verilen ad” (Altaylı, 2018: 1345).

2.4.2.97. gülmendi

KMlk. *gülmendi* “ipek şal” (Tavkul, 2020: 180).

2.4.2.98. **hacı**

Hks. *hacı* “1. (giyside) şerit, kumaştan kenar. 2. ayakkabının burnuna ve üst çıkıntısına dikilen parça. 3. (pantolonda) kayış, kemer” (Naskali vd., 2017: 136). → **2.3.2.92** **hacı**

2.4.2.99. **halta (II)**

KMlk. *halta (II)* “para kesesi, cep” (Tavkul, 2020: 184).

2.4.2.100. **harlıh (I)**

Hks. *harlıh (I)* “süslü kemer, süslenmiş kayış” (Naskali vd., 2017: 154).

2.4.2.101. **hatpas**

Hks. *hatpas* “1. giysiyi çevreleyen kurdele” (Naskali vd., 2017: 158).

2.4.2.102. **heptërke**

Bşk. *heptërke* “etek ucuna işlenen geniş kat” (Özşahin, 2017: 193).

2.4.2.103. **hezep**

Bşk. *hezep* // *hizep* “kıyafetlerdeki küçük düğme; broş” (Özşahin, 2017: 196).

2.4.2.104. **hib**

Hks. *hib* “2. astar. 3. kürk kaplaması” (Naskali vd., 2017: 165).

Hks. *hip (I)* “1. astar” (Naskali vd., 2017: 170).

Tuv. *hig (II)* “astar” (Arıkoğlu vd., 2003: 51).

2.4.2.105. **hıyğıs (I)**

Hks. *hıyğıs (I)* “bazı giysilerin bol olması için yanlarına eklenen kumaş parçası, peş” (Naskali vd., 2017: 175).

2.4.2.106. **hoşiya**

Özb. *hoşiya* “1. giysi ya da kumaşların kenarına çekilen bant, kenarlık” (Üşenmez vd., 2016: 174).

2.4.2.107. **huma**

Hks. *huma* “(giyside) deri çeşit, deri kenar, deri zırh” (Naskali vd., 2017: 194).

2.4.2.108. **hurcun**

KMlk. *hurcun* “1. cep” (Tavkul, 2020: 191).

2.4.2.109. **iç üz (I)**

Az. *iç üz (I)* “çeşitli giyim ve bazı eşyaların içine kaplanan bez, vb.” (Altaylı, 2018: 1566).

2.4.2.110. **ilik (I)**

Trkm. *ilik (I)* “düğme” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 609).

Kar. *ilik (II)* “kopça” (Aqtay vd., 2019: 225).

2.4.2.111. ilgiç

Krg. *ilgiç* “2. tokalı kemer; 4. giysiyi asabilmek için yakasına dikilen ilik” (Arıkoğlu vd., 2018: 993).

2.4.2.112. inçik

Tuv. *inçik* “1. çizme bağı. 2. bel bağı” (Arıkoğlu vd., 2003: 59). → 2.3.2.97 inçik

2.4.2.113. inéç

Tat. *inéç* “elbise astarı” (Öner, 2015: 171).

2.4.2.114. ismät (II)

Az. *ismät (II)* “1. boyun bağı” (Altaylı, 2018: 1649).

2.4.2.115. janğalta

Kzk. *janğalta* “iç cep, koyun cep” (Koç vd., 2021: 278).

2.4.2.116. ciyak

Özb. *ciyak* “takke, ceket gibi giysilerin kenarına takılan ensiz bant” (Yusupova, 2018: 211).

Kklp. *jiyek* “3. elbiselerin yen veya eteklerinin çevresi, kenarı” (Uygur, 2019: 246).

2.4.2.117. kabacık

Krg. *kabacık* “bel bağı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1030).

2.4.2.118. kabdırma

KMlk. *kabdırma* “elbisede bulunan çengel, kopça” (Tavkul, 2020: 225).

Tat. *ķaptırğıç* “kopça, düğme” (Öner, 2015: 266).

Bşk. *ķaptırğa* “2. nakış işlenmiş kemer, kayış” (Özşahin, 2017: 327).

Alt. *ķaptırğa* “1. düğme, iğne kutusu” (Naskali vd., 2019: 115).

2.4.2.119. kadalmış

KMlk. *ķadalmış* “elbisede bulunan çengel, kopça” (Tavkul, 2020: 227).

2.4.2.120. ķalakay (II)

YUyg. *ķalakay (II)* “ince ipek şal” (Necip, 2013: 217).

2.4.2.121. kamal

Kum. *kamal* “geniş, enli kadın kuşağı, kemeri (mutaden ziynet, süs olarak)” (Pekacar, 2011: 174).

2.4.2.122. kapalak

Özb. *ķapalak* “papyon” (Yusupova, 2018: 447).

2.4.2.123. kapkaldırık

Krg. *kapkaldırık* “palto, ceket gibi üst giysilerin cep kapağı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1099).

2.4.2.124. **kaptırul**

Nog. *kaptırul* “kanca, dış giyimde tutturucu” (Baskakov, 1963: 146).

2.4.2.125. **karman**

Alt. *karman* “cep” (Naskali vd., 2019: 117).

Hks. *harban (I)* “(kadın giysisinde) cep” // *karman* (Naskali vd., 2017: 151).

2.4.2.126. **ķarta (I)**

KMLk. *ķarta (I)* “fırfır, pili, farba” (Tavkul, 2020: 237).

2.4.2.127. **kaş**

Alt. *kaş* “2. (elbise için) kenar. 3. (bel için) kemer” (Naskali vd., 2019: 118)

2.4.2.128. **kaşat**

Krg. *kaşat* “1. pantolon, etek, şalvarların bel kısmı, kemer bağlanacak yeri” (Arıkoğlu vd., 2018: 1138).

2.4.2.129. **kaşne**

Az. *kaşne* “palto altından boyuna bağlanan kumaş, kaşkol” (Altaylı, 2018: 1727).

Özb. *kaşne* “fular, boyun atkısı, kaşkol, atkı, şal, boyun bağı” (Üşenmez vd., 2016: 229).

Tat. *kaşné* “boyun atkısı” (Öner, 2015: 190).

Krg. *kaşne* “atkı, boyuna bağlanan örtü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1141).

Kum. *kaşne* “boyun atkısı” (Pekacar, 2011: 175).

Nog. *kaşne* “şal, ipek şal” (Baskakov, 1963: 156).

Hks. *kaşne* “atkı, boyun atkısı” (Naskali vd., 2017: 241).

2.4.2.130. **ķatmar**

Bşk. *ķatmar* “kadın gömleğinin kenarına işlenmiş düğüm; düğme iliği” (Özşahin, 2017: 338).

2.4.2.131. **kayma**

Krg. *kayma* “kürkün eteğine, teğelti ve yorgan kenarına dikilen parça” (Arıkoğlu vd., 2018: 1159).

2.4.2.132. **kəmərbənd**

Az. *kəmərbənd* “kuşak, kemer bağı” (Altaylı, 2018: 1763).

Özb. *kamarband* “bel kemeri, bel bağı” (Üşenmez vd., 2016: 219).

2.4.2.133. **kəmərcik**

Az. *kəmərcik* “1. ufak kayış, küçük kuşak” (Altaylı, 2018: 1764).

2.4.2.134. **kerene**

Krg. *kerene* “kumaş, yemeni veya kıyafetin kenarına dikilen parça” (Arıkoğlu vd., 2018: 1203).

2.4.2.135. **keşene**

Krg. *keşene* “kumaştan yapılan bel bağı” (Arıkoğlu vd., 2018: 1209).

2.4.2.136. **kəşmiri şal**

Az. *kəşmiri şal* “bir zamanlar Hindistan'ın Keşmir vilayetinden getirilen zarif, yumuşak, orijinal nakışlı yün kumaş, şal” (Altaylı, 2018: 1784).

2.4.2.137. **keşte**

Nog. *keşte* “el ile dokunan nakış” (Baskakov, 1963: 165).

2.4.2.138. **kırpıv**

Tat. *kırpıv* “1. bir giysinin özellikle de şapkanın kenarına dikilen kürk” (Öner, 2015: 289).

Bşk. *kırpıv* “deri ya da bez yama” (Özşahin, 2017: 355).

Nog. *kırpıv* “saçak” (Baskakov, 1963: 202).

2.4.2.139. **kısdırık (I)**

KMlk. *kısdırık (I)* “astar” (Tavkul, 2020: 247).

2.4.2.140. **kıyık (II)**

Bşk. *kıyık (II)* “kesilen kumaş parçası, yama” (Özşahin, 2017: 362).

Kum. *kıyuw (II)* “kenar, zıh” (Pekacar, 2011: 264).

Nog. *kıyuv (II)* “kayma, el işi nakış, örgü” (Baskakov, 1963: 205).

Alt. *kıy* “işleme (kadife veya ipekten) şerit” (Naskali vd., 2019: 128).

2.4.2.141. **kipse**

KMlk. *kipse* “Karaçay-Malkar ve Kafkas kadın elbisesinin dirseğinden sarkan yaprak biçiminde süs yenleri” (Tavkul, 2020: 212).

2.4.2.142. **kişmir**

Kklp. *kişmir* “yünden yapılan bir tür bel bağı, kuşak, kemer” (Uygur, 2019: 275).

2.4.2.143. **kirlik**

Az. *kirlik* “1. bir şeyin kirlenmesine engel olmak için üzerine örtülen kumaş, futa, göğüslük, peştamal” (Altaylı, 2018: 1803).

2.4.2.144. **kissa**

Özb. *kissa* “cep” (Yusupova, 2018: 107).

YUyg. *kise* “cep” (Necip, 2013: 200).

Tat. *kése* “1. cep” (Öner, 2015: 200).

Bşk. *kěše* “1. kese, cep” (Özşahin, 2017: 278).

Kum. *kise* “1. cep” (Pekacar, 2011: 178).

Kklp. *kise* “cep; kese” (Uygur, 2019: 274).

2.4.2.145. kişmir

Az. *kişmir* “1. ince yün veya yün karıştırılmış pamuktan imal edilmiş ince kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış örtü, şal” (Altaylı, 2018: 1808). → **2.5.1.49 kaşmir**

2.4.2.146. kişimir yablík

Nog. *kişimir yablík* “kaşmir atkı” (Baskakov, 1963: 168).

2.4.2.147. knopka

Özb. *knopka* “1. düğme” (Üşenmez vd., 2016: 237).

Kum. *knopka* “düğme” (Pekacar, 2011: 179).

Nog. *knopka* “düğme” (Baskakov, 1963: 168).

2.4.2.148. kocoos

Alt. *kocoos* “cep” (Naskali vd., 2019: 132).

2.4.2.149. koketka

Az. *koketka* “2. ampiyesman, kadın elbisesinin göğüs kısmı” (Altaylı, 2018: 1816).

2.4.2.150. kolluq

KMlk. *kolluq* “eldiven” (Tavkul, 2020: 251).

2.4.2.151. koŋko

Alt. *koŋko* “şamanın tören elbisesinin kemerine işlenmiş çingiraklar” (Naskali vd., 2019: 135).

2.4.2.152. köbə (I)

Az. *köbə (I)* “1. elbiselerim yakasına, koluna, eteğine vb. ayrı bir kumaştan konan ensiz süs, dantela, sıh vb” (Altaylı, 2018: 1847).

Krg. *köbö* “1. gocuğun eteğine veya deri pantolonun paçasına dikilen kumaştan veya deriden şerit” (Arıkoğlu vd., 2018: 1342).

2.4.2.153. ködirtpek (II)

Hks. *ködirtpek (II)* “Hakas kürkünün kenarlarını dikmek için kullanılan kuzu kürkü” (Naskali vd., 2017: 266).

2.4.2.154. kök (VIII)

Az. kök (VIII) “yama” (Altaylı, 2018: 1852).

2.4.2.155. köñçök (II)

Krg. köñçök (II) “kadın giysilerinde kullanılan metal düğme” (Arıkoğlu vd., 2018: 1360).

2.4.2.156. köpür (II)

KMlk. köpür (II) “kemerin ucunun sarkmaması için içinden geçirildiği deriden halka” (Tavkul, 2020: 218).

2.4.2.157. köztana

Kzk. köztana “değerli taşlarla süslenmiş düğme” (Koç vd., 2019: 259).

2.4.2.158. közürtüyme

KMlk. közürtüyme “eskiden kadınların iç gömleklerinin yakasına konulan gümüş ya da fil dışından yapılma düğme” (Tavkul, 2020: 220).

2.4.2.159. kulu topçı

Alt. kulu topçı “bakır düğme” (Naskali vd., 2019: 213).

2.4.2.160. kurdañ

Alt. kurdañ “kemer” (Naskali vd., 2019: 144).

2.4.2.161. kurlaa

Alt. kurlaa “kemer” (Naskali vd., 2019: 144).

2.4.2.162. kurmuşu

Krg. kurmuşu “eski keçeden yapılmış bel bağı, kuşak” (Arıkoğlu vd., 2018: 1428).

2.4.2.163. kürlen

Alt. kürlen “elbisedeki işleme” (Naskali vd., 2019: 148).

2.4.2.164. ƣalstuk

Az. ƣalstuk “boyun bağı” (Altaylı, 2018: 1937).

Özb. galstuk “kravat” (Yusupova, 2018: 350).

YUyg. galstuk “kravat, boyunbağı” (Necip, 2013: 131).

Tat. galstuk “kravat” (Öner, 2015: 137).

Kzk. galstuk “kravat” (Koç vd., 2019: 113).

Krg. galstuk “kravat” (Arıkoğlu vd., 2018: 924).

Kum. galstuk “kravat, boyunbağı” (Pekacar, 2011: 131).

Nog. galstuk “kravat, fular” (Baskakov, 1963: 96).

Kklp. galstuk “1. kravat. 2. izcilerin taktığı üç köşeli kırmızı kumaş, kravat” (Uygur, 2019: 165).

Tuv. *galstuk* “kravat, boyun bağı” (Arıkoğlu vd., 2003: 46).

2.4.2.165. **ko‘lqop**

Özb. *ko‘lqop* “eldiven” (Yusupova, 2018: 181).

YUyg. *kolqap* “eldiven” (Necip, 2013: 242).

Kzk. *kolğap* “eldiven” (Koç vd., 2019: 341).

Krg. *kol kap* “beş parmaklı eldiven” (Arıkoğlu vd., 2018: 1290).

Kum. *kolğap* “eldiven” (Pekacar, 2011: 266).

KMLk. *kolqab* “eldiven” (Tavkul, 2020: 251).

Kklp. *kolğap* “eldiven” (Uygur, 2019: 349).

Tuv. *holhap* “eldiven” (Arıkoğlu vd., 2003: 52).

2.4.2.166. **qoyınqalta**

Kzk. *qoyınqalta* “(gömlek, ceket vb.) göğüs kısmındaki cep” (Koç vd., 2021: 528).

2.4.2.167. **qoyın-qoltıq**

Kzk. *qoyun-qoltıq* “1. giysinin göğüs kısmı” (Koç vd., 2021: 528).

2.4.2.168. **lampas**

Krg. *lampas* “pantolonun kenarına boylamasına dikilen şerit” (Arıkoğlu vd., 2018: 1487).

2.4.2.169. **lastik**

Krg. *lastik* “dış yüzeyi parlak, çoğunlukla giysinin içine kaplanan kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1488).

2.4.2.170. **léçek**

YUyg. *léçek* “kuşak (ğı), kemer” (Necip, 2013: 255).

2.4.2.171. **lipez**

YUyg. *lipez* “erkek kemeri” (Necip, 2013: 257).

2.4.2.172. **lungi**

Özb. *lungi* “hamam önlüğü, göğüslük; berber önlüğü” (Üşenmez vd., 2016: 268).

2.4.2.173. **maak**

Tuv. *maak* “şapkada renkli kurdele” (Arıkoğlu vd., 2003: 75).

2.4.2.174. **malgar tüyme**

KMLk. *malgar tüyme* “iplikten örülerek yapılan yuvarlak düğme” (Tavkul, 2020: 367).

2.4.2.175. **manşon**

Az. *manşon* “elleri ve boynu soğuktan korumak için kullanılan kürk parçası” (Altaylı, 2018: 2314).

2.4.2.176. marha

Hks. *marha* “dügme” (Naskali vd., 2017: 295).

2.4.2.177. meskev (II)

Bşk. *meskev (II)* “kadınların gömleklerinin alt kenarlarına dikilen düğüm; kat, ilik” (Özşahin, 2017: 411).

2.4.2.178. milk (II)

Özb. *milk (II)* “kenar, kumaş kenarı” (Üşenmez vd., 2016: 292).

2.4.2.179. miyan

Az. *miyan* “1. kuşak, kayış, miyan” (Altaylı, 2018: 2432).

2.4.2.180. moyıntaķ

Kzk. *moyıntaķ* “1. boyun atkısı, şal. 2. Sovyetler Birliği döneminde 9-14 yaşlarındaki öğrencilerin taktığı kırmızı renkli kravata benzer boyun bağı” (Koç vd., 2021: 638).

2.4.2.181. mufta

Az. *mufta* “2. elleri soğuktan korumak için kürkten vb. yapılan iki tarafı açık sıcak kesecik” (Altaylı, 2018: 2450).

Kzk. *mufta (II)* “deriden dikilen eldiven yerine kullanılan kıyafet” (Koç vd., 2021: 643).

2.4.2.182. müüs topçı

Alt. *müüs topçı* “boynuz düğme” (Naskali vd., 2019: 213).

2.4.2.183. oŋĝo

Bşk. *oŋĝo* “2. kadınların kullandığı süslü bir tür başlığın kuyruk gibi uzun kısmı” (Özşahin, 2017: 449).

2.4.2.184. oymak

Trkm. *oymak* “dikiş dikerken iğne batmaması için işaret parmağına giydirilen kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 156).

2.4.2.185. öŋir

Kzk. *öŋir* “1. elbisenin ön tarafı. 2. elbisenin yaka ve göğüs kısmındaki nakış, işleme, motif” (Koç vd., 2019: 458).

Krg. *öŋür* “1. giyimin yan tarafları. 2. giyimin göğüs kısmındaki işleme” (Arıkoğlu vd., 2018: 1701).

Kzk. *öŋirşe* “giysinin iliklendiği ön kısım, bölge” (Koç vd., 2021: 716).

2.4.2.186. parawız

Kklp. *parawız* “ceket, elbise vb. giyeceklerin çevresine dikilen özel kumaş” (Uygur, 2019: 452).

2.4.2.187. **pent**

Kum. *pent* “düğme” (Pekacar, 2011: 231).

2.4.2.188. **peştak**

YUyg. *peştak* “1. kemer” (Necip, 2013: 320).

2.4.2.189. **petlitsa**

Özb. *petlitsa* “resmî giysilerin yakasında ya da omuz kısmında bulunan hizmet türü ya da unvanı gösteren renkli, dört köşeli kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 364).

2.4.2.190. **pineza**

Gag. *pineza* “düğme” (Baskakov, 1991: 196).

2.4.2.191. **popuk**

Özb. *popuk* “fıfır” (Yusupova, 2018: 207).

2.4.2.192. **portupey**

Az. *portupey* “omuzdan asılan ve üzerine kılıç takmaya yarayan kemer; silah kayışı” (Altaylı, 2018: 2771).

Kum. *portupeya* “kılıç kemeri, silah kayışı” (Pekacar, 2011: 235).

2.4.2.193. **pota**

YUyg. *pota* “kuşak” (Necip, 2013: 326).

Krg. *boto kur* “süslenmiş kumaştan yapılan kemer” (Arıkoğlu vd., 2018: 397).

Tat. *puta* “uzun kuşak şeklinde sarılmış bel kuşağı” (Öner, 2015: 384).

Bşk. *buta (II)* “kuşak, kemer, bel bağı” (Özşahin, 2017: 112).

Kklp. *pota* “kumaştan yapılan kemer, bel bağı” (Uygur, 2019: 470).

2.4.2.194. **qardaşbağı**

Az. *qardaşbağı* “Azerbaycan'ın bazı bölgelerinde gelinin beline bağlanan kırmızı bant, başörtüsü, kuşak vb.ne verilen ad” (Altaylı, 2018: 1988).

2.4.2.195. **qarınbağı**

Az. *qarınbağı* “kadınlar ve erkekler tarafından bele sarılan uzun ve enli kumaş” (Altaylı, 2018: 1994).

2.4.2.196. **qashbağ**

Kar. *qashbağ* “kuşak” (Aqtay vd., 2019: 335).

2.4.2.197. **qatar (II)**

Kklp. katar (II) “tüfeğin fişeklerinin dizildiği, deriden dikilmiş kayışa benzer nesne, fişeklik” (Uygur, 2019: 328).

2.4.2.198. kayışsa

Kklp. kayışsa “küçük kayış, kemerin küçük türü” (Uygur, 2019: 332).

2.4.2.199. kadbənd

Az. kadbənd “bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı” (Altaylı, 2018: 2052).

2.4.2.200. kabaklık (II)

Az. kabaklık “1. futa, peştamal göğüslük; bebe göğüslüğü; plastron, prostela” (Altaylı, 2018: 1910).

2.4.2.201. kadalmaş

KMlk. kadalmaş “elbisede bulunan çengel, kopça” (Tavkul, 2020: 227).

2.4.2.202. kalta (I)

Kzk. kalta (I) “1. cep” (Koç vd., 2019: 303).

KMlk. kalta “1. cep” (Tavkul, 2020: 230).

KKlp. kalta “1. elbisenin uygun yerine dikilen içi boş kısım, cep” (Uygur, 2019: 312).

2.4.2.203. kaltaşa

Kklp. kaltaşa “küçük cep veya torba” (Uygur, 2019: 313).

2.4.2.204. katmacık

Az. katmacık “elbiselerin koluna veya topuğuna bağlanan ince ip” (Altaylı, 2018: 2020).

2.4.2.205. kazanķu

Az. kazanķu “elbiselerin bazı kısımlarını kavuşturup tutturmakta kullanılan birisi çengelli erkek diğeri ise halkalı dişi iki parçadan oluşan alet” (Altaylı, 2018: 2035).

2.4.2.206. kırçın (I)

Az. kırçın (I) “elbisede vb. kırışik şeklinde nakış, süs, pili, pasta, kırma, potur, dalgalı büzgü” (Altaylı, 2018: 2098).

2.4.2.207. kıstırma

Kklp. kıstırma “elbise vb. şeylerin çevresine konulan deri veya iyi cins kumaş” (Uygur, 2019: 344).

2.4.2.208. kıymaça

Az. kıymaça “üçgen şeklinde kadın başörtüsü; şal; boyun atkısı, fişü; mendil” (Altaylı, 2018: 2119). → 2.1.2.173 kıymaça

2.4.2.209. **ķoltık**

Kaz. *ķoltık* “2. elbise koltuğu” (Koç vd., 2019: 342).

Kklp. *ķoltık* “2. elbise kolunun omuzla birleştiği yer, elbise koltuğu” (Uyęur, 2019: 350).

2.4.2.210. **ķolturmac**

Az. *ķolturmac* “kumaş, elbise vb.bir bۆlۆmۆn ۆbۆrۆnۆn ۆzerine getirilmesiyle oluşturulan kıvrım, kırma” (Altaylı, 2018: 2149).

2.4.2.211. **ķoyın**

Kklp. *ķoyın* “1. koltuk, elbise kolunun altı, i kısmı” (Uyęur, 2019: 355).

2.4.2.212. **omuz**

Kum. *omuz* “kenar, şerit, zırh” (Pekacar, 2011: 213).

2.4.2.213. **oyındı**

Kzk. *oyındı* “elbisenin yaka, kol deliği” (Koç vd., 2019: 437).

2.4.2.214. **palton cavluķ**

KMlk. *palton cavluķ* “yۆn şal” (Tavkul, 2020: 125).

2.4.2.215. **peley**

YUyg. *peley* “eldiven, ellik” (Necip, 2013: 318).

Krg. *meeley* “eldiven” (Yudahin, 2011: 560).

Alt. *meeley* // *mevley* “eldiven” (Alt: 155).

Hks. *meley* “(sadece baş parmağı olan) eldiven” (Naskali vd., 2017: 300).

2.4.2.216. **pėretka**

Tat. *pėretka* “eldiven” (ner, 2015: 379).

Bşk. *birsetke* “eldiven” (zşahin, 2017: 93).

Hks. *peratka* “eldiven” (Naskali vd., 2017: 368).

2.4.2.217. **petle**

YUyg. *petle* “ilik” (Necip, 2013: 320).

2.4.2.218. **plat**

Hks. *plat* “bařۆrtۆsۆ, şal, boyun atkısı” (Naskali vd., 2017: 380). → 2.1.2.166 **plat**

2.4.2.219. **reda**

Trkm. *reda* “dervişlerin giydiği elbise. 2. dervişlerin omuzlarına attıkları ve ۆzerinde namaz kıldıkları yۆn kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 218). → 2.2.2.413 **rida**

2.4.2.220. **saliplat**

Hks. *saliplat* “şal, boyun atkısı” (Naskali vd., 2017: 421).

2.4.2.221. sarıncah

Hks. *sarıncah* “1. atkı, dolak. 2. şal” (Naskali vd., 2017: 426).

2.4.2.222. şol ro‘mol

Özb. *şol ro‘mol* “şal” (Yusupova, 2018: 538).

2.4.2.223. sabah (II)

Hks. *sabah (II)* “deri düğme” (Naskali vd., 2017: 414).

2.4.2.224. samzılğa

Hks. *samzılğa* “3. giysi kenarındaki saçak” (Naskali vd., 2017: 422).

2.4.2.225. sancak (I)

Trkm. *sancak (I)* “kadın giyiminde kullanılan üçgen şeklinde yama” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 240).

KMlk. *sancoh (I)* “şerit, zıh, kenar” (Tavkul, 2020: 300).

2.4.2.226. sapağ (II)

Kar. *sapağ (II)* “düğme iliği” (Aqtay vd., 2019: 380).

2.4.2.227. sedep

Tat. *sedep* “1. düğme” (Öner, 2015: 402).

Kklp. *sədep* “elbisenin yakasını, önünü tutturmak için kullanılan iğne, düğme; sedef” (Uygur, 2019: 496).

2.4.2.228. şokila

Özb. *şokila* “fırfır” (Yusupova, 2018: 207).

2.4.2.229. şol belboğ

Özb. *şol belboğ* “şal kuşak” (Yusupova, 2018: 538).

2.4.2.230. sıymah (II)

Hks. *sıymah (II)* “giysinin çapraz plisi” (Naskali vd., 2017: 438).

2.4.2.231. sırma

Az. *sırma* “3. genelde süs için elbiselerin üzerine dikilen şey” (Altaylı, 2018: 2974).

2.4.2.232. sul

Tat. *sul* “2. kumaş veya elbise gibi şeylerin iç veya ters tarafı” (Öner, 2015: 421).

2.4.2.233. süyüp

Kum. *süyüp* “örme yün kemer (genellikle güğüm, testi vb. sırtta taşımak için” (Pekacar, 2011: 306).

2.4.2.234. şa (I)

Tuv. şa (I) “1. kemer, kuşak” (Arıkoğlu vd., 2003: 97).

2.4.2.235. şəddə (II)

Az. şəddə (II) “bele dolayarak çeşitli kıymetli taşlarla süslenmiş tokası ile tutturulan kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı” (Altaylı, 2018: 3129).

2.4.2.236. şelbe

Alt. şelbe “giysideki dikiş düğümleri” (Naskali vd., 2019: 192).

2.4.2.237. şarf

Az. şarf “başa, boyuna sarmak veya omuza atmak için uzun kumaştan yapılmış veya yünden vb. dokunmuş atkı, boyun atkısı, eşarp” // *şərf* (Altaylı, 2018: 3118). → 2.1.1.27 eşarp

Trkm. şarf “boyuna takmak için dokunan atkı” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 321).

Gag. şarf “atkı” (Baskakov, 1991: 231).

Özb. şarf “atkı” (Yusupova, 2018: 53).

Bşk. şarf “atkı, boyun atkısı, eşarp” (Özşahin, 2017: 551). → 2.1.1.27 eşarp

Kklp. şarf “boyun atkısı” (Uygur, 2019: 531).

2.4.2.238. şeltev

Bşk. şeltev “kemere balta vs. bir şeyler asmak için eklenmiş bağ” (Özşahin, 2017: 555).

2.4.2.239. şifon yavlık

Nog. şifon yavlık “şifon, desenli atkı” (Baskakov, 1963: 414).

2.4.2.240. talbırğa

Hks. talbırğa “1. (giyside, perdede) fırır” (Naskali vd., 2017: 486).

2.4.2.241. so‘lakça

Özb. so‘lakça “mama önlüğü” (Üşenmez vd., 2016: 442).

2.4.2.242. şilbi

Alt. şilbi “bağ, sicim, kaytan; düğme” (Naskali vd., 2019: 193).

2.4.2.243. şilter (II)

Kzk. şilter (II) “yelek düğmesi, tokası” (Koç vd., 2021: 1092).

2.4.2.244. tana

Kzk. tana “bayanların elbiselerine taktıkları, akik veya gümüşten düğme” (Koç vd., 2019: 547).

Hks. tana “2. sedef düğme” (Naskali vd., 2017: 488).

2.4.2.245. tanda

Özb. tanda “atkı” (Yusupova, 2018: 53).

2.4.2.246. tarılga

Alt. tarılga “1. büyük düğme” (Naskali vd., 2019: 20).

2.4.2.247. tartma (I)

KMlk. tartma (I) “uçkur; lastik; kayış” (Tavkul, 2020: 342).

2.4.2.248. tarüpud

Az. tarüpud “1. arışla argaç, çözgü, atkı” (Altaylı, 2018: 3214).

2.4.2.249. taspa

Kzk. taspa “işlenmiş, tüysüz deriden dilimlenmiş ince kayış” (Koç vd., 2019: 554).

2.4.2.250. tecé

Tat. tecé “bağ, kayış” (Öner, 2015: 456).

2.4.2.251. tekmat

Krg. tekmat “kemer, nakışlı kösele kemer” (Arıkoğlu vd., 2018: 1993).

2.4.2.252. təkband (I)

Az. təkband (I) “1. tek tokası olan kemer. 2. eskiden genelde özel erkeklerin taktığı, üzeri metal süslerle bezenmiş ensiz deri kemere verilen ad. 3. güveyinin “bâydurma” töreninde taktığı kemer” (Altaylı, 2018: 3255).

2.4.2.253. teqe

Hks. teqe “düğme deliği” (Naskali vd., 2017: 500).

2.4.2.254. tootha

Hks. tootha “ilik” (Naskali vd., 2017: 521).

2.4.2.255. topçuluk

Krg. topçuluk “ilik, düğmelerin geçirilmesi için yapılan küçük yarık” (Arıkoğlu vd., 2018: 2076).

2.4.2.256. topçu (I)

Krg. topçu (I) “düğme, giyecek vb. ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturma aracı” (Arıkoğlu vd., 2018: 2076).

Alt. topçı “düğme” (Naskali vd., 2019: 213).

Hks. topçı “1. düğme” (Naskali vd., 2017: 522).

2.4.2.257. töşyançuk

YUyg. töşyançuk “göğüs cebi” (Necip, 2013: 424).

2.4.2.258. tugmaça

Özb. *tugmaça* “küçük düğme” (Üşenmez vd., 2016: 462).

Kzk. *tüymeşik* “küçük düğme” (Koç vd., 2021: 933).

Krg. *tüymöçö* “2. küçük düğme” (Arıkoğlu vd., 2018: 2144).

2.4.2.259. **tüñerçek**

Alt. *tüñerçek* “cep” (Naskali vd., 2019: 220).

2.4.2.260. **türme (I)**

Kklp. *türme (I)* “kız ve gelinlerin başlarına sardıkları veya erkeklerin bellerine doladıkları ipek kumaş” (Uygur, 2019: 611). → 2.1.2.229 **türme (I)**

2.4.2.261. **ünnar**

Trkm. *ünnar* “kuşak” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 537).

Tat. *zinar* “ince kemer” (Öner, 2015: 602).

Bşk. *zinar* “kayış, kemer, bağ” (Özşahin, 2017: 756).

2.4.2.262. **urna**

Trkm. *urna* “yama” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 405).

2.4.2.263. **üşkil**

Kklp. *üşkil* “1. elbiseye dikilen veya elbise dikilirken kullanılan üçgen şeklindeki parça yahut örnek” (Uygur, 2019: 635).

2.4.2.264. **üpçü**

Krg. *üpçü* “1. düğme yerine takılan bağı bağ” (Arıkoğlu vd., 2018: 2186).

2.4.2.265. **vəznə**

Az. *vəznə* “Kafkaslara has giyim olan çerkeskanın göğsüne dikilen ve süs için mermi koymaya yarayan cepçiklerden her biri” (Altaylı, 2018: 3506).

2.4.2.266. **yan**

Trkm. *yan* “elbiselerin koltuk altından başlayıp dikilen yama” (Berdimuhamedow ed., 2015: C2: 457).

2.4.2.267. **yalpıldağ**

Bşk. *yalpıldağ* “1. kadın gömleğinin kenarına işlenmiş düğüm; düğme iliği” (Özşahin, 2017: 690).

2.4.2.268. **yengil şippak**

Özb. *yengil şippak* “fular” (Yusupova, 2018: 209).

2.4.2.269. **yeprey (II)**

Bşk. *yeprey (II)* “küçük etek, etek astarı; etekteki düğme iliği” (Özşahin, 2017: 717). →

2.2.2.523 *yeprey (II)*

2.4.2.270. *yelbérsek*

“etekteki, elbisedeki küçük pat, pile” (Özşahin, 2017: 709).

2.4.2.271. *yancuķ*

Az. *yancuķ* “abanın yan taraflarında bulunan cep” (Altaylı, 2018: 3553).

Özb. *yonçıķ* “cep” (Üşenmez vd., 2016: 502).

YUyg. “*yançıķ* cep” (Necip, 2013: 458).

Hks. *nandıh (II)* “dikili (yan) cep” (Naskali vd., 2017: 316).

2.4.2.272. *yopinçıķ*

Özb. *yopinçıķ* “atkı” (Üşenmez vd., 2016: 502).

2.4.2.273. *yöy*

Bşk. *yöy* “yama, dikiş; birleştirilmiş deri parçalarının yeri” (Özşahin, 2017: 742).

2.4.2.274. *zapanki*

Gag. *zapanki* “düğme” (Baskakov, 1991: 263).

Özb. *zaponka* “kol düğmesi” (Üşenmez vd., 2016: 515).

Kum. *zaponka* “yaka düğmesi; kol düğmesi” (Pekacar, 2011: 406).

Hks. *zaponka* “yaka düğmesi; kol düğmesi” (Naskali vd., 2017: 572).

2.4.2.275. *zırzır (I)*

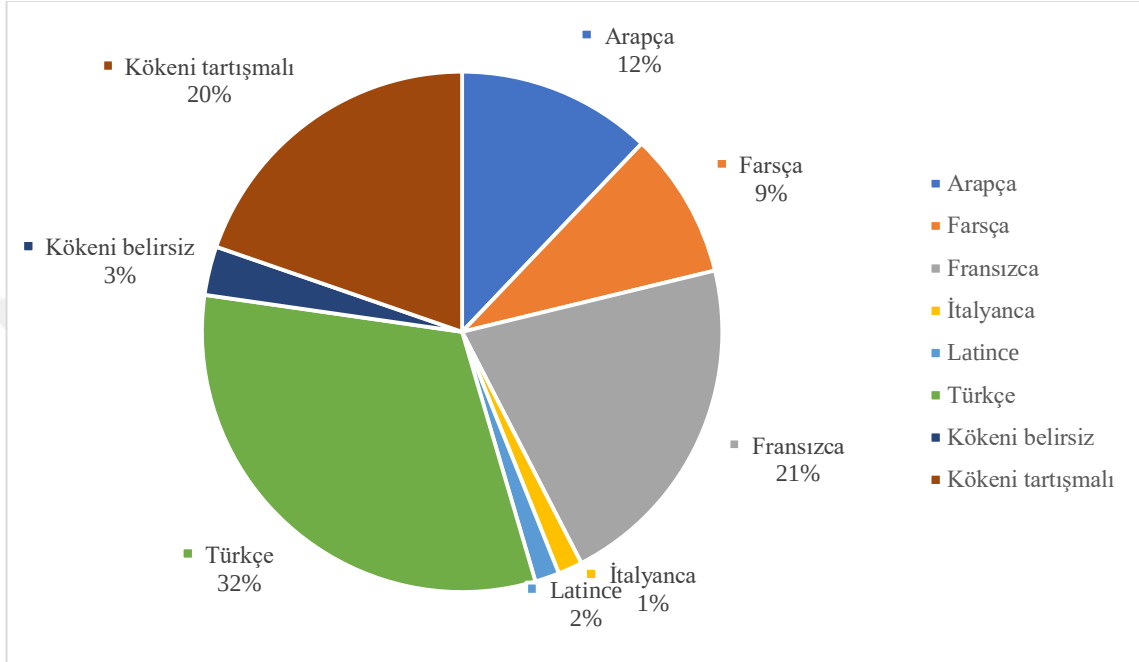
KMIk. *zırzır (I)* “fermuar” (Tavkul, 2020: 380).

İnceleme kısmının dördüncü bölümü olan Giyimi Tamamlayan Parçalar başlığı altında 338 madde başı sözcük ele alınmıştır. Bunlardan 63 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 275 tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerden oluşmaktadır.

Bu bölümde tespit edilen Türkiye Türkçesinde ve diğer Türk Lehçelerinde görülen Giyimi Tamamlayan Parçalar ile ilgili sözlerin kaynak dillerinin görünümü aşağıdaki gibidir:

8’i birleşik sözcük; (*bel kemeri* < T. + Fa., *enkaz eldiveni* < Ar. + Fa., *etek bağı* < T. + T., *iç cep* < T. + Ar., *kol ağzı* < T. + T., *papyon kravat* < Fr. + Fr., *şal kuşak* < Fa. + T., *yalancı cep* < T. + Ar.); 5’i Arapça (*cep*, *kefne*, *mahrama*, *nakış*, *sof*); 3’ü Farsça (*astar*, *peş (II)*, *şal*); 12’si Fransızca (*boa*, *dekolte*, *ekstrafor*, *etol*, *fular*, *kaşkol*, *kravat*, *manşon*,

muflon, papyon, pili, volan); 1'i İtalyanca (*roba*); 1'i Latince (*duble*); 13'ü Türkçe (*askı, atkı, baskı, dolak, düğme, elçek, ellik, kolçak, kuşak, örü (I), saçak, uçkur, yırtmaç*); 2'si kökeni belirsiz (*brit, sıçandişi*); 13'ünün kökeni tartışmalıdır (*arga, balina, bürgü, eldiven, fiyonk, ilik, kayış, kemer, kopça, püskül, tiriz, yama, zıh*).

Grafik 4. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen giyimi tamamlayan parçalar ile ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı

Giyimi Tamamlayan Parçalar bölümünde diğer bazı Türk lehçelerinde tespit edilen ortak sözcükler:

Oğuz grubu Türk lehçelerinden;

Azerbaycan Türkçesinde “arğac (I), astar, cib (I), dekoltə, dolak, düymə (I), əlcək (I), əllik, fiyanço, fulyar, ilgək, kayış, kəmə (I), kolçak, kurşak (I), nağış, şal (I), tiraz, yama” (19).

Türkmen Türkçesinde “cep, ellik, gayış (I), guşak” (4).

Gagauz Türkçesinde “argaç, eldiven, kayış, kemer, kuşak, şal, yama” (7).

Özbek Türkçesinde “arqok, astar, cayb, kamar, kayış, nakş, şol, tugma, yamaş” (9).

Karluk grubu Türk lehçelerinden;

Yeni Uygur Türkçesinde “ester, kamar, nākış, tūgme, yamaqça” (5).

Kıpçak grubu Türk lehçelerinden;

Tatar Türkçesinde “arķav, cēbē, ķayıŗ, kemer, ķuŗak, manjēt, nākıŗ, tōyme, yamav” (9).

Kazak Türkçesinde “astar, ıŗkır, ilgek, jamav, jeŋ (I), kemer (II), nakıŗ, tūyme” (8).

Kırgız Türkçesinde “arkak, astar, camak, ceŋ, ıŗkır, ilik (I), kayıŗ (I), kamar, tūymō” (9).

Başkurt Türkçesinde “arķav, aŗtar, ıŗkır, ķayıŗ, ķamar, ķemer (II), ķuŗak (I), nākıŗ, şal (II), tōyme, yamaķ, yeŋ (I), yırmas” (13).

Kumuk Türkçesinde “ķayıŗ, yamaw, yeŋ” (3).

Karaçay-Malkar Türkçesinde “camaw, ceng, cilik, ilgik, kâmar” (5).

Nogay Türkçesinde “astar, camaw, kusak, nagız, řaŗak” (5).

Karakalpak Türkçesinde “astar, caĝa, ıŗkır, jamaw, ķayıŗ, kemar, tūyme” (7).

Karay Türkçesinde “arķuv, ceb, ce | p, dōĝme, ili | k, inķkir, ķayıŗ, kemer, ķopça, ķopķak, ķuŗak, maŗrama, şal, yamuv” (13).

Kuzeydoĝu (Sibirya) grubu Türk lehçelerinden;

Altay Türkçesinde “ķayıŗ, kurdak, ıŗkır” (3).

Hakas Türkçesinde “haas (II), hur (I), ılteķ, ızeep, namaçı” (5).

Tuva Türkçesinde “kur” (1).

2.5. GİYİM KUŞAM HAM MADDELERİ

2.5.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesi ve Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Giyim Kuşam Ham Maddeleri ile İlgili Sözlükler

2.5.1.1. aba (II)

TT. “1. yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük 4. bu kumaştan yapılan ve dervişlerce giyilen hırka. 5. kepenek” (I) (TS: 1). → 2.2.1.1 aba (II)

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. ‘*abā* “kaba kumaş, yünden yapılmış giysi” (Toparlı vd., 2014: 1), **Çağ.** ‘*abā* “yünden yapılmış, kalın kumaş” (Berbercan, 2011: 274),

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *aba* “1. evde dokunmuş basit bir kumaş. 2. abadan yapılmış palto. 3. keçe; keçeden yapılmış çizme veya ayakkabı” (Baskakov, 1991: 3) → 2.3.2.1 aba, **Kar.** *ava* “1. kaba yün kumaş, aba. 2. kaba yün kumaştan yapılmış manto veya palto” (Aqtay vd., 2019: 63). → 2.2 aba (II)

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. 2.2 aba (II)

2.5.1.2. alaca

TT. “3. birkaç renkli iplikten yapılmış dokuma” (TS: 80).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *alaça (II)* “ala renkli, alaca” (Toparlı vd., 2014: 6), **Çağ.** *alaça* “pek karışık nakışlı bir tür iplik kumaş” (Durgut, 1995: 52), **Osm.** *alaca* “türlü türlü renklü, rengârenk, günâgün, bükâlemün” (Tulum, 2011: 268), *alaca* “1. karışık elvân. 2. birkaç renkte iplikten ma‘mul bir dokuma ki Anadolu’nun ekser taraflarında yapılır” (Sami, 2017: 46), *alaca* “karışık renkli; çubuklu kumaş; iki yüzlü, münafık; karışık renk, nakış” (YTS, 2018: 18).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *alaça* “1. makinede dokunan keten bez kumaş. 2. bu kumaştan dikilen kadın gömleği” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 52) → 2.2.2.10 alaça, **Özb.** *alaça* “bir çizgili el dokuma kumaşı” (Üşenmez vd., 2016: 27), **Krg.** *alaça* “ipek karıştırılarak dokunmuş kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 70), **Bşk.** *alasa* “2. değişik iplerden dokunmuş bir kumaş” (Özşahin, 2017: 27).

Alaca sözcüğünün, < ET. *ala* sözcüğüne -ca eki eklenmesiyle oluştuğu düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 323; Gülensoy, 2018: 20; Stachowski, 2019: 58; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *ala* (III) // *alaca* (II) “sergi eşyası olarak kullanılan bir çeşit pamuklu dokuma; yerlilerin el tezgahlarında dokudukları renkli pamuklu bez; kareli bezden yapılmış ekmek bohçası; önlük, kırmızı peştamal; siyah, beyaz iplikten dokunan ve çobanlar tarafından kullanılan üstlük; keklik avında kullanılan, çeşitli renklerle boyanmış bez tuzak” (DS, 2019: 169) şekillerinde görülmektedir.

2.5.1.3. alpaka (I)

TT. “2. bu hayvanın yumuşak, hafif, dayanıklı ve parlak yünü. 3. bu yünden dokunan kumaş” (TS: 104).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *alpaka* “1. Amerika-yı cenûbîde yaşar keçi ile deve arasında bir çâr-pâ. 2. bu hayvanın kılından ma‘mul bir cins ince yünlü kumaş” (Sami, 2017: 47).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze *alpaka/alpak* “Güney Amerika’da üretilen ve lamaya benzeyen bir hayvan; onun yünü ve yününden yapılan kumaş” sözcüğünün < Fr. *alpaca* < İsp. *alpaca* < Güney Amerika yerlilerinden olan Aymara’ların dilinden alıntılandığını belirtir (2016: I, 359). Nişanyan ise İspanyolca *alpaca* sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *alpak* (I) “bir çeşit yerli dokuma” (DS, 2019: 229) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.4. atlas (I)

TT. “yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş türü, saten” (TS: 186).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *aflas* “atlas, üstü ipek, altı pamuk kumaş” (Ata, 1997: 46), **Kıp.** *aflas* “yüzü ipek, tersi pamuklu bir kumaş cinsi, atlas” (Toparlı vd., 2014: 15), **Çağ.** *aflas* “yüzü ipekten, içi pamuktan yapılan kumaş ya da bu kumaştan yapılan elbise” (Berbercan, 2011: 290), **Osm.** *atlas* “yüzü ipek ve tersi pamuk maruf bir cins kumaş, atlas, dîbâ” (Sami, 2017: 105), *atlaz* “atlas” (YTS, 2018: 28).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *atlaz* “yüzü ipek, tersi pamuklu, iyi cins bir kumaş” (Altaylı, 2018: 256), **Özb.** *atlas* “atlas (kumaş)” (Üşenmez vd., 2016: 47), **YUyg.** *atlas* (I) “yüzü parlak ipekli kumaş”

(Necip, 2013: 21), **Tat. atlas** “atlas, ipekli” (Öner, 2015: 37), **Kzk. atlas (I)** “ipekli kumaş, atlas” (Koç vd., 2019: 53), **Krg. atiles // atiles (I)** “bir tür ipekli kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 164), **Bşk. atlas (I)** “ipek dokuma, atlas” (Özşahin, 2017: 46), **Kum. atlas (II)** “atlas (ipekli kumaş çeşidi)” (Pekacar, 2011: 46), **KMlk. atles** “saten kumaş” (Tavkul, 2020: 84), **Kklp. atlas (I)** “1. atlas kumaş” (Uygur, 2019: 35), **Hks. atlas (I)** “atlas (kumaş)” (Naskali vd., 2017: 55).

Atlas (I) “bir kumaş cinsi” sözcüğünün Arapça *aṭlas* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 482; Stachowski, 2019: 67; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.5. badem kürk

TT. “tilki postunun yalnız bacak kesiminden yapılan kürk” (TS: 223).

Badem ve *kürk* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.5.1.66 kürk

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.6. basma

TT. “4. üzerinde bası ile yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş” (TS: 261).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. basma “1. basmak fiili. 2. beyaz dokunup badehu renk ve çiçekler basılmış pamuk, ince mensûcât” (Samî, 2017: 211).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Tat. basma (II) “3. basma kumaş ve üzerindeki süs” (Öner, 2015: 48), **KMlk. basma (I)** “pamuklu kumaş, basma” (Tavkul, 2020: 98), **Kar. basma** “basma (kumaş), patiska” (Aqtay vd., 2019: 81).

Sözcüğün, Eski Türkçe *bas-* “basmak, ezmek; saldırmak, hücum etmek” (Clauson, 1972: 370) fiilinden türediği düşünülmektedir (Stachowski, 2019: 80; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.7. batik

TT. “1. kumaş, deri veya kâğıt süslemede kullanılan bir yöntem. 2. bu yöntemle hazırlanmış kumaş” (TS: 283).

Kökeni tartışmalıdır. Tietze sözcüğü *batik* “(tekstil terimlerinden) bezi yer yer çeşitli renklere boyama usulü” < Felemenkçe < Cava dili *batik* “benekli” (2016: I, 613)

sözcüğüne dayandırır. Nişanyan ise sözcüğün, İngilizce *batik* “lekeler bırakarak boyanmış kumaş” sözcüğünden alıntılandığını belirtir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.8. beşme

TT. “her çubuğu ayrı ayrı beş renkte olan, yollu bir kumaş türü. 2. tabaklanmamış ham deri” (TS: 318).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Eren, 2020: 61; Kubbealtı Lugatı, 2022).

2.5.1.9. bez (I)

TT. “1. pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput. 2. pamuktan, düz dokuma. 3. herhangi bir cins kumaş. 4. herhangi bir iş için kullanılan dokuma” (TS: 324).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *böz (I)* “bez, keten bezi, kumaş; pamuklu” (Wilkens, 2021: 193), **Krh.** *böz* “bez, pamuk, kumaş” (Clauson, 1972: 388), *böz* “bez” (Ercilasun vd., 2018: 598), **Hrz.** *böz* “bez” (Ata, 1998: 84), **Kıp.** *bez (I) // biz (II) // böz // büz* “bez, kumaş parçası” (Toparlı vd., 2014: 29), **Çağ.** *bez* “ketenden yapılmış başlık; bir tür giyecek, kumaş” (Berbercan, 2011: 308), **Osm.** *bez* “pamuk veya ketenden ma‘mul beyaz dokuma ki envâi olup başlıca çamaşır ve çarşaf ve kîse ve sâire i‘mâline yarar, kir pâs” (Sami, 2017: 229).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *bez* “pamuk veya ketenden yapılan ve kalın olmayan dokuma; ince pamuklu dokuma” (Altaylı, 2018: 401), **Trkm.** *biz (I)* “patiska” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 160), **Özb.** *bez (II) // bo‘z (I)* “1. bez, kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 81), **YUyg.** *bez (I)* “bez, Amerikan bezi” (Necip, 2013: 37), **Tat.** *bez // büz* “bez, Amerikan bezi” (Öner, 2015: 57), **Kzk.** *böz* “ince beyaz kumaş” (Koç vd., 2019: 94), **Krg.** *böz* “1. bez, pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput. 2. bez, pamuktan düz dokuma” (Arikoğlu vd., 2018: 417), **Bşk.** *bes (I) // bez // buz // büz* “bez, ince pamuk bez” (Özşahin, 2017: 77), **Kum.** *bez (I)* “adi kaba kumaş, bez” (Pekacar, 2011: 72), **KMlk.** *böz // möz* “Amerikan bezi, bez” (Tavkul, 2020: 112), **Nog.** *boz* “patiska” (Baskakov, 1963: 86), **Kar.** *bez* “dokuma kumaş, bez” (Aqtay vd., 2019: 94), **Alt.** *böz* “bez, basma” (Naskali vd., 2019: 47), **Hks.** *pös // byaz’* “bez, kumaş” (Naskali vd., 2017: 391), **Tuv.** *pös* “bez” (Arikoğlu vd., 2003: 88).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 72; Tietze, 2016: I, 681; Gülensoy, 2018: 82; Eren, 2020: 62; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüne dayanır.

2.5.1.10. brokar

TT. “sırma veya gümüş işlemeli bir ipekli kumaş türü” (TS: 401).

Brokar “sırma ya da gümüş işlemeli kıymetli ipekli kumaş” sözcüğünün < Fr. *brocart* < İt. *broccato* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 790; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüyle ilişkilendirir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.11. **bürümcük**

TT. “1. ham ipekten dokunmuş ince kumaş 3. ham ipekten yapılmış başörtüsü” (TS: 424).

→ 2.1.1.13 **bürümcük**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *bürünçük* “kadın örtüsü, baş örtüsü” (Clauson, 1972: 367), *bürünçük* “burnu ve burundan aşağısını örten yarım peçe, yaşmak” (Ercilasun vd., 2018: 607), **Hz.** *bürüncük* // *bürüncek* “örtü” (Yüce, 1993: 109), **Kıp.** *bürünçük* // *bürüncek* “kadınların başörtüsü, peçe” (Toparlı vd., 2014: 40), **Çağ.** *bürüncek* “baş örtüsü” (Karasoy, 1989: 411), **Osm.** *bürüncek* “1. ipek böceği kozasının teli, ham ipek. 2. böyle ipekten ma‘mul ince bez” (Sami, 2017: 244), *bürüncek* “başörtüsü, çarşaf, bürümcek” (YTS, 2018: 55).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *bürüncük* “buruncuk; ipek” (Baskakov, 1991: 44), **Trkm.** *bürünçük* // *büreneck* // *bürönjök* “kadınların saçlarını örtmek için taktığı başörtüsü” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 182), **Krg.** *bürkönçük* “peçe, nikap” (Arıkoğlu vd., 2018: 461), **Bşk.** *börkensək* “1. kadınların yüzünü de kapatan başörtüsü, peçe, nikap” (Özşahin, 2017: 105), **Kar.** *bürüncük* “(ipek) bürümcük” (Aqtay vd., 2019: 116).

Bürümcük sözcüğünün < ET. *bürün-* fiilinden yapılmış bir isim olduğu düşünülmektedir (Tietze, 2016: I, 832; Gülensoy, 2018: 133; Eren, 2020: 82; www.nisanyansozluk.com). Anadolu ağızlarında sözcük, *bürüncük* // *bürümcek* (I) “ham ipekten dokunmuş bez (DS, 2019: 829), *bürümcek* (I) // *bürüncek* “yağmurdan ıslanmamak için örtülen bez” (DS, 2019: 829) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.12. **canfes**

TT. “1. üzerinde desen bulunmayan, ince dokunmuş, parlak, tok, ipekli kumaş” (TS: 441).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *cân-fes* “ince parlak ve ekseriya iki renk ibrâz eden ipek kumaş” (Sami, 2017: 368).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: II, 42; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde ise tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *canfes* “çuval, ot yastık dikilen sicim” (DS, 2019: 855) anlamı kayıtlıdır.

2.5.1.13. çaput

TT. “2. bez” (TS: 496).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *çapgut* // *çapkıt* “çaput” (Clauson, 1972: 396), *çapgut* “kıtık” (Ercilasun vd., 2018: 615), **Kıp.** *çaput* // *çapar* // *çapur* “çaput, paçavra” (Toparlı vd., 2014: 46), **Osm.** *çāpūt* “eski pambuk” (Tulum, 2011: 513), *çaput* “1. libâas parçası, donun ağına ve gömlek ve entarinin peşine eklenen müsellesü’ş-şekl parça. 2. paçavra, yama, palaspâre” (Sami, 2017: 389), *çapıt* “paçavra, çaput” (YTS, 2018: 62).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 99; Tietze, 2016: II, 153; Gülensoy, 2018: 154; Stachowski, 2019: 108; Eren, 2020: 99; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *çapıt* (I) // *capıt*, // *çapurt* // *çaput* “eski bez parçası; çiftçilerin işe giderken ayaklarına sardıkları aba parçası (DS, 2019: 1076) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.14. çit (II)

TT. “1. pamuktan dokunmuş basma. 2. başörtüsü, yazma, yemeni” (TS: 551). → 2.1.1.20 çit (II)

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *çit* // *çet* < *Skt.* “bir prensin adı” (Wilkens, 2021: 234), **Çağ.** *çit* “kenar, taraf” (Durgut, 1995: 322), **Osm.** *çit* “1. bir cins bez. 2. çalı, değnek ve kamış gibi şeylerden örülmüş muvakkat bölme” (Sami, 2011: 413).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *çit* “çiçekli ya da çiçeksiz ince kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 216), **Özb.** *çit* “pamuk kumaşı, pamuklu bez” (Üşenmez vd., 2016: 548), **YUyg.** *çit* (I) “basma” (Necip, 2013: 84), **Krg.** *çit* “basma, üzerinde bası ile yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 734), **Kum.** *çit* “basma” (Pekacar, 2011: 105).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. 2.1.1.20 çit (II)

2.5.1.15. çuha

TT. “tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş” (TS: 570).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *çoğa* “elbise üstüne giyilen geniş ve kolsuz üstlük, aba” (Arat, 1979: 132), **Çağ.** *çoğa* “yün kumaş, çuha” (Durgut, 1995: 316), **Osm.** *çuha* // *çuka* “has yünden mensûc maruf kumaş” (Sami, 2017: 408), *çuka* “çuha” (YTS, 2018: 71).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çuha* “1. saf yünlü kumaştan yapılan, beli büzgülü ve üstten giyilen Kafkasya yöresine ait bir elbise. 2.tüysüz ince, sık dokunmuş bir kumaş” (Altaylı, 2018: 748) → **2.2.2.134 çuha, Kzk.** *şuğa* “ince ve sık, dokunmuş yün kumaş, çuha” (Koç vd., 2019: 682), **Bşk.** *soğa* “yüksek kaliteli ince çuha kumaş” (Özşahin, 2017: 533), **Nog.** *şuga* “kumaş” (Baskakov, 1963: 417), **Kar.** *çoha* // *çuha* // *çuka* “çuha” (Aqtay vd., 2019: 144). *Çuha* sözcüğünün < Fa. *çōhā* // *çūka* “bir tür yün kumaş” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 267; Stachowski, 2019: 116; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüyle ilişkilendirir.

Anadolu ağızlarında sözcük, *çuha* (I) “elde işleme yünden ve yerli dokuma kumaştan yapılan, önü açık kısa bir ceket çeşidi” (DS, 2019: 1301) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.16. denim

TT. “kot vb. yapımında kullanılan bir tür pamuklu kumaş” (TS: 627).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.17. deri (I)

TT. “3. işlenerek kullanılır duruma getirilmiş hayvan postu” (TS: 635).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kökt. *tāri* “deri” (Tekin, 2000: 254), *teri* “deri, post” (Clauson, 1972: 531), **Krh.** *teri* “deri” (Ercilasun vd., 2018: 871), **Hz.** *teri* “deri, post, vücut” (Ata, 1997: 627), **Kıp.** *teri* // *deri* (I) // *tiri* (II) “deri” (Toparlı vd., 2014: 271), **Çağ.** *teri* “deri” (Berbersoy, 2011: 544), **Osm.** *deri* “cild, püst, post, kışır” (Tulum, 2011: 573), *deri* “1. insan ve hayvanın etini setr ve bütün bedenini ihâta eden kabuk. 2. hayvanın yüzülmüş ve kurutulmuş ve henüz sepilenmemiş cildi, gön. 3. meyvenin kabuğu, kışır” (Sami, 2017: 477).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *dəri* “deri” (Altaylı, 2018: 855), **Trkm.** *deri* “deri” (Ercilasun vd., 1992: 165), **Gag.** *deri* “deri” (Baskakov, 1991: 72), **Özb.** *teri* “deri” (Yusupova, 2018: 152), **YUyg.** *tére* “deri” (Necip, 2013: 409), **Tat.** *tiré* “2. kürk, post” (Öner, 2015: 479), **Bşk.** *tiri* “deri” (Ercilasun vd., 1992: 164), **Kzk.** *teri* “deri” (Ercilasun vd., 1992: 164), **Krg.** *teri* “2. deri,

bu tabakadan yapılmış. 3. işlenecek duruma gelen hayvan postu” (Arıkoğlu vd., 2018: 2012), **Kum. teri** “2. post; 3. kürk, kürklü” (Pekacar, 2011: 331), **Kklp. teri** “insan veya hayvan derisi” (Uygur, 2019: 581), **Kar. teri** “deri” (Aqtay vd., 2019: 446), **Alt. tere** “1. deri” (Naskali vd., 2019: 206), **Hks. teer** “1. post, deri” (Naskali vd., 2017: 498).

Sözcüğün kökünün Eski Türkçedeki *teri* “deri, post” sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Räsänen, 1969: 133; Gülensoy, 2018: 205; Stachowski, 2019: 124; Eren, 2020: 136; www.nisanyansozluk.com;).

2.5.1.18. deve tüyü

TT. “deveden elde edilen yün, kıl” (TS: 646).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. deve tüyi “üştürvār, müy, veber” (Tulum, 2011: 581).

Deve ve *tüy* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur.

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.19. diba

TT. “altın ve gümüş işlemeli bir tür ipek kumaş” (TS: 655).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. dībā “bir çeşit ipekli kumaş” (Berbercan, 2011: 340), **Kıp. dībā** “bir tür ipekli kumaş” (Toparlı vd., 2014: 61), **Osm. dībā** “dībāc, serāser, zer-beft” (Tulum, 2011: 585).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. diba “gümüş işlemeli çiçekleri olan ipek kumaş” (Altaylı, 2018: 882).

Diba/diybā/zība “altın ve gümüş işlemeli ipekli kumaş” sözcüğünün < Fa. *dībā* “bir tür ipek kumaş” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Stachowski, 2019: 126; Tietze, 2016: II, 404; Eren, 2020: 138; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.20. dimi

TT. “sıkı dokunmuş bir tür pamuklu kumaş” (TS: 668).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. dimi “verevliğine dokunmuş pamuk veya yün kumaş veya bez ve şayak vesâire” (Sami, 2017: 505), *dimi* “bir cins kumaş, bez” (YTS, 2018: 80).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. dimi “1. ev dokuması (bez). 2. ev dokumasından pantolon” (Baskakov, 1991: 75).

→ 2.2.2.153 dimi

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: II, 420; Stachowski, 2019: 127; Eren, 2020: 141; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcüğün *dimi* (III) “dört kat iplik bükülerek yapılmış yerli dokuma bez; çeşitli renklerde düz ve desenli olabilen yerli dokuma bez, pamuklu; yünden dokunmuş kumaş; köylülerin pantolon diktikleri ince siyah kumaş; el tezgahlarında dokunan yorgan ve yatak yüzü; renkli ve yollu elbiselik kumaş; sık dokunmuş çuval; bez şalvar; iç donu (DS, 2019: 1499) anlamları kayıtlıdır.

2.5.1.21. **divitin**

TT. “bir yüzü havlu, pamuklu veya yünlü kumaş” (TS: 682).

Divitin “bir yüzü havlu, pamuklu ya da yünlü kumaş” sözcüğünün < İng. *tweeding* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 440).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.22. **diyagonal**

TT. “1. eğri bir biçimde dokunmuş kumaş” (TS: 682).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Krg. *diagonal* “2. diyagonal, eğri biçimde sık dokunmuş kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 817).

Sözcüğün, < Fr. *diagonale* “köşegen, çapraz” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 440; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.23. **dokurcuk**

TT. “desenli veya yollu dokunmuş yün kumaş” (TS: 696).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.24. **dokurcun**

TT. “3. çizgili şayak kumaş, tokurcun” (TS: 696).

Kökü tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: II, 454; Gülensoy, 2018: 219; Stachowski, 2019: 130; Eren, 2020: 145)

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *dokurcun* (III) “patiska; desenli ya da yollu dokunmuş yün kumaş” (DS, 2019: 1541) anlamı kayıtlıdır.

2.5.1.25. **domuz derisi**

TT. “çanta ve ayakkabı yapımında kullanılan bir tür sağlam deri” (TS: 703).

Domuz ve deri sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.5.1.17 deri (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.26. fasone

TT. “1. çözüğü veya atkının kumaş yüzeyi üzerinde, kendiliğinden bir desen oluşturduğu her tür kumaş” (TS: 853).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *fasone* (<Fr. *façonne*) “çizikli, yünlü kumaş” (Sami, 2017: 760).

Fasone “dokunurken yüzünde örnekler husule gelen kumaş” sözcüğünün < Fr. *façonné* // *façon* “yapım, imalat; yapış şekli, usul, racon” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 44; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde ise tanıklanamamıştır.

2.5.1.27. fisto

TT. “2. dantele benzer süsleri olan bir kumaş türü” (TS: 880).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: III, 97; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.28. fodra

TT. “düz ve dik durması için elbisenin bazı yerlerine kumaşla astar arasına konulan sert ve kolalı bez” (TS: 885).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *fodra* “esvâbın bazı yerlerine düz ve dik durmak için yüz ile astar arasında vaz’ olunan sert ve kolalı bez veya kanaviçe” (Sami, 2017: 782).

Fodere/fodra “astar; geminin iç kaplaması” sözcüğünü < İt. *fodera* (Venedik diyal.) *fodra* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 105).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.29. fötr

TT. “1. şapka, çanta, çiçek ve başka süs eşyası yapmak için kullanılan ince ve yumuşak keçe. 2. bu keçeden yapılmış (şapka)” (TS: 890). → **2.1.1.30 fötr**

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *fetr* “1. şapka, çanta, çiçek ve başka süs eşyası yapmak için kullanılan ince yumuşak keçe çeşidi. 2. bu keçeden yapılmış şey” (Altaylı, 2018: 1190), **Kum.** *fetr* “fötr” (Pekacar, 2011: 128) → **2.1.1.30 fötr**, **Tat.** *fêtr* “1. fötr kumaşı. 2. fötr şapka” (Öner, 2015: 135) →

2.1.1.30 fōtr, Kzk. *fetr* “fōtr; şapka, çanta, çiçek ve başka süs eşyası yapmak için kullanılan ince ve yumuşak keçe” (Koç vd., 2021: 1002).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.1.1.30 fotr**

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.30. gabardin

TT. “1. sık dokunmuş bir tür ince yünlü veya pamuklu kumaş” (TS: 897).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *gabardina* “bir kumaş türü, gabardin” (Baskakov, 1991: 99), **Krg.** *gabardin* “1. gabardin kumaş. 2. gabardin kumaştan yapılmış” (Arıkoğlu vd., 2018: 924), **Kum.** *gabardin* “gabardin; gabardinden” (Pekacar, 2011: 131), **Nog.** *gabardin* “yünlü, pamuklu kumaş” (Baskakov, 1963: 95).

Gabardin sözcüğünün < Fr. *gabardine* “bir tür yünlü kumaş” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 129; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.31. gezi (II)

TT. “1. pamuk ve ipekle karışık dokunmuş hareli kumaş” (TS: 940).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. gezi “ipek ve iplikle karışık hâreli maruf bir nevi kumaş ki, eninin bir arşın olması vech-ı tesmiyedir” (Sami, 2017: 899).

Çağdaş Türk Yazı Dilleirnde:

Az. *kəzz* “işlenmemiş ipek” (Altaylı, 2018: 2080), **KMlk.** *gaz* “ipekli tülbent kumaş” (Tavkul, 2020: 173), **Kklp.** *gaz (II)* “ince ipek kumaş” (Uygur, 2019: 166).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür (bk. Tietze, 2016: III, 215; Eren, 2020: 191; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *qezi* (IV) “hareli ipek kumaş” (DS, 2019: 2023) şeklinde kayıtlıdır.

2.5.1.32. gön

TT. “1. işlenmiş deri. 2. kösele” (TS: 962).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. kön (I) “deri, cilt” (Wilkins, 2021: 402), **Krh. kön** “gön, deri” (Clauson, 1972: 725), **kön** “gön, deri; özellikle atın derisi” (Ercilasun vd., 2018: 737), **Hrz. kön** “deri, gön” (Ata, 1997: 380), **Kıp. kön (II)** “deri, gön, kösele” (Toparlı vd., 2014: 157), **Cağ. kön** “deri,

gön" (Berbercan, 2011: 430), **Osm.** gön "dibâgat olmuş deri, her nevi meşin ve sahtiyan vesâire" (Sami, 2017: 938), gön "ham kösele, deri" (YTS, 2018: 108).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. gön "1. tabaklanmış hayvan derisi, işlenmiş deri, meşin, sahtiyan" (Altaylı, 2018: 1304), **Trkm.** gön "ayakkabı vb. dikmek için kullanılan deri" (Berdimuhamedow ed., 2015: 469), **Özb.** ko 'n "gön, deri" (Yusupova, 2018: 228), **YUyg.** kön "deri (işlenmiş deri)" (Necip, 2013: 205), **Tat.** kün (I) "deri, gön" (Öner, 2015: 239), **Krg.** kön "gön, kösele" (Arikoğlu vd., 2018: 1360), **Bşk.** kün (I) "işlenmiş deri, gön" (Özşahin, 2017: 308), **Kum.** gön "deri, telatin; deri, telatin, telatinden" (Pekacar, 2011: 140), **KMlk.** gön (II) "işlenmemiş kaba deri" (Tavkul, 2020: 178), **Kklp.** kön "1. iri hayvanların derisinden yapılan sert deri, gön" (Uygur, 2019: 283), **Alt.** kön (I) "(çizme için) İşlenmiş deri" (Naskali vd., 2019: 139).

Sözcüğün Eski Türkçedeki kön "gön, deri" sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (bk. Räsänen, 1969:290; Gülensoy, 2018: 295; Stachowski, 2019: 161; Eren, 2020: 198; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, gön (I) "hayvan derisi; kösele; cilt, ten; tabaklanmış deri (DS, 2019: 2151) anlamları kayıtlıdır.

2.5.1.33. güpür

TT. "2. kumaş" (TS: 1010).

Güpür sözcüğünün < Fr. *guipure* "kabartma olarak dokunan iri delikli, makbul bir dantel çeşidi" sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *güpür* (I) "süprüntü; boyanmamış yün ve kıldan dokunmuş kilim" (DS, 2019: 2233) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.34. harir

TT. "ipek" (TS: 1050).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. harir "ipek" (Arat, 1979: 175), **Kıp.** harîr "ipek" (Toparlı vd., 2014: 92), **Çağ.** harîr "ipek, ipekten yapılmış elbise" (Berbercan, 2011: 377),

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. harir "ipek" (Altaylı, 2018: 1420), **Özb.** harir "ipek" (Yusupova, 2018: 250).

Harir // *herir* // *heril* “ipek; ipekli; gömleklik bez” sözcüğünün < Ar. *ḥarīr* “yanan, yanar; ipek” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 400; Stachowski, 2019: 171; Eren, 2020: 2016; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.35. **hasse**

TT. “patiska” (TS: 1055).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *hasa* “patiska bezi” (Baskakov, 1991: 114).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: III, 411; Stachowski, 2019: 169;).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *hassa* (II) // *hase* “patiska” (DS, 2019: 2300) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.36. **Hint ipeği**

TT. “Hindistan'da üretilen çok kıymetli bir ipek türü” (TS: 1103).

Hint ve *ipek* sözcüklerinin birleşiminden oluşmaktadır. Bk. 2.5.1.38 **ipek**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.37. **Hint kumaşı**

TT. “Hindistan'da dokunan ve Batı ülkelerinde ender bulunan ipekli bir kumaş türü” (TS: 1103).

Hint ve *kumaş* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. Bk. 2.5.1.63 **kumaş**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.38. **ipek**

TT. “1. ipek böceği kozaları çözülerek çıkarılan ve dokumacılıkta kullanılan çok ince, esnek ve parlak tel” (TS: 1201).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *yipek* “ipek” (Ata, 1997: 740), **Kıp.** *ipek* // *yibek* // *yipek* “ipek” (Toparlı vd., 2014: 113), **Osm.** *ipek* “ḥārīr-ī máhlūl” (Tulum, 2011: 981), *ipek* “dut yaprağıyla beslenen maruf bir böceğin yaptığı pek ince ve yumuşak teller ki zī-kıymet akmişe ve ibrişim i‘maline yarar, harir, kazz” (Sami, 2017: 186).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *ipək* “1. ipek böceği denilen ve dut yaprağı ile beslenen kurdun ördüğü koza çözülerek elde edilen, kumaş dokumakta kullanılan parlak ve ince tel, lif, elyaf” (Altaylı, 2018: 1635), **Gag.** *ipek* “ipek” (Baskakov, 1991: 122), **Özb.** *ipak* // *ipaklik* “ipek” (Yusupova, 2018: 287), **YUyg.** *ipek* // *jipek* “ipek” (Necip, 2013: 177), **Tat.** *yéfek* “1. ipek. 2. ipekli”

(Öner, 2015: 570), **Bşk.** *yëbek* // *yëfek* “ipek” (Özşahin, 2017: 705), **Kzk.** *jibek* “1. ipek” (Koç vd., 2019: 207), **Krg.** *cibek* “2. ipek, ipekten yapılmış kumaş” (Arikoğlu vd., 2018: 604), **KMlk.** *cibek* “ipek” (Tavkul, 2020: 131), **Kklp.** *jipek* “1. ipek böceğinden işlenerek yapılan ip, ipek 2. ipten dokunmuş kumaş vb. şeyler” (Uygur, 2019: 246), **Kar.** *ipek* // *yipek* “ipek” (Aqtay vd., 2019: 229), **Hks.** *çibek* “ipek” (Naskali vd., 2017: 94).

İpek sözcüğünün Eski Türkçedeki *yıp* “urgan” sözcüğüne küçültme eki olan *-ek* eki getirilerek oluştuğu düşünülmektedir (bk. Räsänen, 1969: 204; Stachowski, 2019: 186; 2016: III, 625; Gülensoy, 2018: 347; Eren, 2020: 236; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *ipeh* “ipek” (DS, 2019: 2546) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.39. jakar

TT. “2. her çözgü ipliğinin başlı başına hareket ettiği mekanik dokuma tezgâhında dokunmuş karmaşık desenli kumaş” (TS: 1243).

Jakar/cakar “nakışlı şeyleri işlemekte kullanılan, şal dokumaya yarayan tezgah” sözcüğünün < Fr. *jacquard* “bir dokuma türü” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 677; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.40. Japon bezi

TT. “Japonya’da üretilen bir bez” (TS: 1243).

Japon ve *bez* sözcüklerinden birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.5.1.9 bez (I)

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.41. jarse

TT. “1. esnek dokunmuş ipekli veya yünlü bir kumaş” (TS: 1244).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *cersi* “jarse” (Yusupova, 2018: 297).

Jarse/jerse “bir kumaş cinsi” sözcüğünün < Fr. *jersey* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 679; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.42. jorjet

TT. “1. bürümcük görünümlü, çok bükümlü, genellikle pamuk iplikleri ile dokunmuş bir kumaş” (TS: 1246).

Jorjet sözcüğünün < Fr. *georgette* “kadın adından” geldiği düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 680).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.43. **kadife**

TT. “1. yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış ham madde lifleriyle kaplı, parlak, yumuşak kumaş, velur” (TS: 1260).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kadife* “ipek veya pamuk ve yünden ülgerli (tüylü) ince kumaş” (Sami, 2017: 8349).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *kadife* “kadife” (Baskakov, 1991: 126), **Bşk.** *ketife* “kadife” (Özşahin, 2017: 346),

Tat. *hetfe* “kadife” (Öner, 2015: 155), **Kar.** *kadife* “kadife” (Aqtay vd., 2019: 322).

Katife // *kadife* “bir kumaş cinsi” sözcüğünün < Ar. *kaṭīfa* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 170; Stachowski, 2019: 196; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kadife* “uskumru büyüklüğünde pulsuz tatlı su balığı” (DS, 2019: 2592) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.44. **kapitone**

TT. “1. içi pamuk veya yün vatka ile doldurularak dikilmiş, döşemelik veya giyim eşyası yapımında kullanılan kumaş” (TS: 1308).

Kapitone sözcüğünün < Fr. *capitonné* “kabarık topak şeklinde bir dikiş tarzı” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 113; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.45. **kaput bezi**

TT. “Amerikan bezi” (TS: 1312).

Kaput ve *bez* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. 2.5.1.9 **bez (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.46. **karamandola**

TT. “1. genellikle ayakkabı yüzü yapılan bir tür sağlam ve parlak kumaş” (TS: 1319).

Kubbealtı Lugatı’nda *karamandola* sözcüğünün < Yun. *karamandulon* “terlik, hafif ayakkabı yapımında kullanılan satene benzer, sağlam ve parlak kumaş; bu kumaştan yapılan” (2022) sözcüğünden alıntılandığı belirtilmiştir.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcüğün *karamandun* “bir çeşit dokuma bez” (DS, 2019: 2651) şeklinde görüldüğü bilinmektedir.

2.5.1.47. **karyağdı**

TT. “üstünde beyaz benekler bulunan kumaş” (TS: 1340).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *karyağdı* “kar yağmış gibi beyaz benekli kumaş deseni” (YTS, 2018: 141).

Karyağdı sözcüğünün < ET. *kar* ve *yağ-* sözcüklerinin birleşmesinden oluştuğu belirtilmiştir (Tietze, 2016: IV, 154).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *karyağdı* “atlardaki beyaz benekler” (DS, 2019: 2673) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.48. **kaşe (III)**

TT. “kalın, kışlık bir tür yün kumaş” (TS: 1346).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kaşa* “pantolon ve iş elbisesi yapımında kullanılan bir tür pamuklu veya ipekli kumaş” (Altaylı, 2018: 1727).

Kaşe sözcüğünün < Fr. *cachet* “yazlık ince kumaştan yapılmış” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 163; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.49. **kaşmir**

TT. “1. ince, sık bir tür yün” (TS: 1347).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *Keşmir* “Türk ilinde bir şehrin adı” (Ercilasun vd., 2018: 707), **Hrz.** *keşmîr* “keşmir” (Ünlü, 2012: 312), **Çağ.** *keşmiir* “Keşmir, Pakistan’da bir bölgenin adı” (Ölmez, 1996: 397), **Osm.** *kaşmir* “Keşmir şalı taklidi olan bir cins yün mensûc (dokuma)” (Sami, 2017: 797).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kəşmir* // *kışmir* “ince, yün veya yünlü kumaş türü” (Altaylı, 2018: 1784), **Gag.** *kaşmer* “keşmir kumaşı” (Baskakov, 1991: 138), **YUyg.** *kaşmir (I)* “Kaşmir bölgesi” (Necip, 2013: 342), **Tat.** *kaşémir* // *keşémir* “kaşmir, kaşmir kumaşı” (Öner, 2015: 190), **Kzk.** *kaşemir* “kaşmir” (Koç vd., 2019: 233), **Krg.** *kaşemir* // *keşmir* “1. kaşmir”

(Arikoğlu vd., 2018: 1209) → **2.1.2.111 keşmir**, **Bşk.** *kéşmir* “keşmir kumaşı” (Özşahin, 2017: 280), **Kum.** *kaşemir* “kaşmir kumaşı” (Pekacar, 2011: 175), **KMlk.** *keşmir // kışmur* “bir cins iyi kumaş, kaşmir” (Tavkul, 2020: 211, 247), **Nog.** *kişimir* “kaşmir kumaş” // *kaşemir* (Baskakov, 1963: 168), **Hks.** *kaşemir* “kaşmir (kumaş)” (Naskali vd., 2017: 241). Sözcüğün kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: IV, 165; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.50. kauçuk

TT. “1. Amerika, Asya ve Afrika’nın çeşitli ağaçlarından, özellikle lastik ağacından veya bazı petrol artıklarının birleşiminden elde edilen, dayanıklı ve esnek madde. 2. bu maddeden yapılmış” (TS: 1355).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kauçuk* “1. Amerika, Asya ve Afrika’nın çeşitli ağaçlarından, özellikle lastik ağacından elde edilen, kükürt karıştırılarak işlenen ve dayanıklı hâle getirilen, sentetik olarak da imal edilen elastiki madde. 2. kauçuktan yapılmış” (Altaylı, 2018: 1730), **Özb.** *kauçuk* “lastikten yapılmış, kauçuk” (Üşenmez vd., 2016: 228).

Kauçuk “bir ağacın reçinesinden elde edilen elâstiki madde” sözcüğünün < Fr. *caoutchuc* “kauçuk bitkisi, hevea brasiliensis, bu bitkinin zamkından elde edilen elastik madde” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 173; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.51. keçe

TT. “1. yapığı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş” (TS: 1375).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde

Krh. *keçe* “kavun, hıyar vb. şeyleri taşımada kullanılan küfe” (Ercilasun vd., 2018: 697), **Kıp.** *keçe (II)* “keçe, aba” (Toparlı vd., 2014: 136), **Çağ.** *keçe (III)* “keçe, eski palas, kilim” (Durgut, 1995: 515), **Osm.** *keçe* “nemed” (Tulum, 2011: 1023), *keçe* “nesc edilmeyerek, yalnız dögmekle yapılmış kaba yün aba, tepilmiş yün, libd, nemed. 2. ale'l-ıtlâk oda döşemesi üzerine yayılacak yün mensûc. 3. taranmamış, birbirine geçmiş” (Sami, 2017: 899).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *keçä* “1. ıslatılarak dövülmek suretiyle yün veya kıldan elde edilen kalın ve kaba materyal” (Altaylı, 2018: 1733), **Trkm.** *keçe* “keçe” (Ercilasun vd., 1992: 463), **Gag.** *keca* “keçe” (Baskakov, 1991: 142).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Räsänen, 1969: 135; Tietze, 2016: IV, 199; Gülensoy, 2018: 392; Stachowski, 2019: 214; Eren, 2020: 279;).

2.5.1.52. kefen

TT. “ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan” (TS: 1378).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *kefen* “zahire armağanı” (Ünlü, 2012: 477), **Hrz.** *kefen* “kefen” (Ata, 1998:213), **Kıp.** *kefen* “kefen, ölü sarılan bez” (Toparlı vd., 2014: 136), **Çağ.** *kefen* “kefen” (Karasoy, 1989: 567), **Osm.** *kefen* “ölüyü sardıkları bez” (Sami, 2017: 905).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kəfən* “1. ölünün sarılarak gömüldüğü beyaz bez. 2. eskiden dindar kimselerin dini merasimlerde giydiği kefene benzer beyaz ve uzun elbise” (Altaylı, 2018: 1750), **Trkm.** *köpün* “kefen” (Berdimuhamadow ed., 2015: II, 48), **Özb.** *käfän* “kefen” (Üşenmez vd., 2016: 217), **YUyg.** *képin* “kefen” (Ercilasun vd., 1992: 463), **Tat.** *käfin* “kefen” (Ercilasun vd., 1992: 463), **Kzk.** *kebin* “kefen” (Ercilasun vd., 1992: 462), **Krg.** *kepin* “kefen” (Arikoğlu vd., 2018: 1198), **KMlk.** *kebin* “kefen” (Tavkul, 2020: 206), **Bşk.** *käfin* // *kefən* “kefen” (Özşahin, 2017: 462), **Kklp.** *kepin* “1. kefen. 2. giyilen elbise” (Uygur, 2019: 266), **Kar.** *kefin* “kefen” (Aqtay vd., 2019: 236), **Hks.** *kiben* “1. kefen. 2. dul kalan eşin, ölmüş eşini anma töreninde giydiği özel giysi” (Naskali vd., 2017: 247).

Kefen sözcüğünün < Ar. *kafan* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 204; Stachowski, 2019: 214; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüne dayandırır.

2.5.1.53. kemha

TT. “bir tür ipek kumaş” (TS: 1384).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kemhā* “kemhā” (Tulum, 2011: 1030), *kemhā* “bir çeşit ipek kumaş” (Sami, 2017: 913).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kzk. *kamka* “bir tür işlenmiş ipek kumaş” (Koç vd., 2019: 305), **Krg.** *kamka* “1. kemha, altın ve gümüş iplikler katılarak dokunan bir tür ipek kumaş. 2. Bu kumaştan yapılan

elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 1080). → **2.2.2.259 kamka**, **Bşk.** *kaṃka* “süslü Çin ipeği” (Özşahin, 2017: 324), **KMlk.** *gemha* “ipekli kumaş” (Tavkul, 2020: 173), **Kar.** *keḥma* // *kemḥa* “ipekli kadife” (Aqtay vd., 2019: 236, 237), **Nog.** *kamka* “ipek kumaş” (Baskakov, 1963: 143), **Kklp.** *kaṃka* “altın veya gümüşe batırılmış ip ile sıkıca dokunmuş kumaş, kemha” (Uygur, 2019: 314).

Kemha “bir nevi ipekli kadife; çizgili yerli dokuması” sözcüğünün < Fa. *kaṃhā* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 221; Stachowski, 2019: 216; Eren, 2020: 284).

Anadolu ağızlarında sözcük, *kemha* (I) “çizgili yerli dokuma” (DS, 2019: 2739) şeklinde görülmektedir.

2.5.1.54. keten

TT. “2. ketengillerden, çiçekleri mavi renkte ve beş taç yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitkinin (*Linum usitatissimum*) liflerinden yapılmış (dokuma vb.)” (TS: 1403).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kātān* (I) “keten (bezi)” (Wilkins, 2021: 359), **Hz.** *kettān* “keten” (Ata, 1998: 223), **Kıp.** *kettān* // *ketān* “keten” (Toparlı vd., 2014: 141), **Çağ.** *keten* // *kettān* “keten” LD (Ünlü, 2013: 615), **Osm.** *ketān* “keten, bez” (Tulum, 2011: 1044).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kātan* “keten” (Ercilasun, ve diğerleri: 1992. 472), **Trkm.** *keten* (I) “1. keten kumaş. 2. kadın elbisesi dikmek için kullanılan renkli keten kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 30), **Kum.** *keten* “keten (bezi)” (Pekacar, 2011: 177), **KMlk.** *geten* “1. keten, beyaz kumaş” (Tavkul, 2020: 174), **Nog.** *keten* “keten kumaş” (Baskakov, 1963: 163), **Kklp.** *keten* “keten kumaş” (Uygur, 2019: 270), **Kar.** *keten* “keten” (Aqtay vd., 2019: 242), **Tuv.** *keden* “keten” (Arıkoğlu vd., 2003: 66).

Kettan // *ketān* // *keten* “iplik ve kumaş imal edilen bir bitki” sözcüğünün < Ar. *kattān* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 253; Stachowski, 2019: 219; Eren, 2020: 293; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *keten* (I) “gelinliğin kesim günü; başörtüsü; kadınların evlenmiş olduklarını belirten çene bağı; küsülü, küs olan” (DS, 2019: 2774) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.55. kot (I)

TT. “1. Giysi yapılan bir tür mavi, kaba pamuklu kumaş” (TS: 1489).

Sözcüğün, < Fr. *côte* “kaburga; haritacılıkta eş yükselti eğrisi” sözcüğünden alıntılandığı bilinmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük tarihî ve diğer Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.56. **koton**

TT. “pamuktan yapılan (kumaş, vb.)” (TS: 1489).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kotoni* “pamuklu kumaş” (Altaylı, 2018: 1846).

Koton sözcüğünün < Fr. *coton* “pamuk ipliğinden yapılmış (kumaş, giyecek), pamuklu” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.57. **kösele**

TT. “1. ayakkabı tabanı, bavul, çanta yapımında kullanılan, büyükbaş hayvanların işlenmiş derisi” (TS: 1504).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kösele* “sâhtiyân, embân” (Tulum, 2011:1055), *kösele* “sığır ve beygir gibi büyük hayvan derisinden mamûl kalın sahtiyân ki ayakkabılarının altını vesâir şeyleri ondan yaparlar” (Sami, 2011: 929).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kosala* “Ayakkabıların tabanlarını, bavul, çanta gibi kalın ve dayanıklı şeyleri yapmada kullanılan, büyükbaş hayvanların işlenmiş derisi” (Altaylı, 2018: 1844).

Kösele sözcüğünün Farsça *gosāla* // *gawsāle* “kalp; dana” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 401; Stachowski, 2019: 233; Eren, 2020: 354; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.58. **krep (I)**

TT. “çok bükümlü iplikle dokunmuş bir tür ince kumaş” (TS: 1512).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *krep* “1.yüzeyi çok bükümlü, yün veya ipekle dokunan kendine özgü kıvrımlı bir görünüşü olan kumaş” (Altaylı, 2018: 1871), **Gag.** *krep* “bir dokuma, kumaş” (Baskakov, 1991: 153), **Kklp.** *krep* “1. ipek veya yünden yapılan dokumaların (kumaşların) bir türü” (Uygur, 2019: 292).

Krep sözcüğünün Fransızca *crêpe* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 409; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.59. **kreplin**

TT. “çok ince bir tür ipekli kumaş” (TS: 1512).

Kreplin sözcüğünün < Fr. *crêpline* “krep görünüşünde, krep özelliğine sahip çok ince kumaş” sözcüğünden dilimize geçtiği belirtilmiştir (Kubbealtı Lugatı, 2022).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.60. **krepon**

TT. “1. kıvrımları olan yün, pamuk veya ipek kumaş” (TS: 1512).

Krepon “süslemede kullanılan, çabuk yırtılmayan esnek bir kağıt çeşidi” sözcüğünün < Fransızca *crêpon* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 409; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.61. **krepsaten**

TT. “ipekli, parlak ve kaygan bir tür ince kumaş” (TS: 1512).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *krepsatin* “düz çamaşırlık saten, kalın likra saten, daha çok abiye giyim üretiminde en fazla tercih edilen kumaşların başında gelen bir tür” (Altaylı, 2018: 1871).

Krepsaten sözcüğünün < Fr. *crêpe satin* “bilhassa çamaşır ve sabahlık yapılan parlak makbul bir ipekli kumaş çeşidi” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.62. **kreton**

TT. “bir tür keten, patiska veya basma” (TS: 1512).

Kreton sözcüğünün < Fr. *cretonne* “bir veya iki yüzü renkli desen basılmış, perdelik ve döşemelik olarak kullanılan, perdahlanmamış pamuk veya keten kumaş” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.63. **kumaş**

TT. “1. pamuk, yün, ipek vb. nden makinede dokunmuş her türlü dokuma” (TS: 1524).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *ḡumāṣ* “kumaş” (Ata, 1997: 399), **Kıp.** *ḡumāṣ* (I) “kumaş” (Toparlı vd., 2014: 162), **Çağ.** *ḡumāṣ* “kumaş” (Karasoy, 1989: 603), **Osm.** *ḡumāṣ* “metā‘, metā‘lık, espāb, çerçi espābi” (Tulum, 2011: 1147), *kumaş* “1. ipekten veya yünden, keten vesairenden ağır mensūcāt. 2. esvāb vesairenin ma‘mul bulundukları mensūc cins ve nev‘. 3. her şeyin aslı, mayası, tīneti” (Sami, 2017: 839).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *gumaş* “kumaş” (Ercilasun vd., 1992: 514), **Özb.** *ḡumoş* “kumaş” (Yusupova, 2018: 353), **Tat.** *komaç* “kumaş” (Ercilasun vd., 1992: 515), **Bşk.** *komas* “kumaş” (Ercilasun vd., 1992: 514), **Kum.** *ḡumaç* “kumaş” (Pekacar, 2011: 271), **KMlk.** *ḡumaç* “kumaş” (Tavkul, 2020: 257), **Nog.** *kumaş* “kumaş” (Baskakov, 1963: 187), **Kar.** *ḡumaş* “kumaş” (Aqtay vd., 2019: 361).

Kumaş “mensucat; esvap, giysi” sözcüğünün < Ar. *ḡumāṣ* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 431; Stachowski, 2019: 237; Eren, 2020: 330; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüne dayanır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *kumaş* “tazi” (DS, 2019: 3000) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.64. kundak (I)

TT. “1. yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez” (TS: 1526).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *ḡundağ* “sarılmış çocuk elbisesi” (Durgut, 1995: 491), **Osm.** *kundak* “1. sıkı bağlanmış top şey. 2. eski tarzda sınıksıkı bağlanmış çocuk. 3. çocuğu bu sûretle sarıp ve ale’l-husūs bohça gibi bağlananı. 4. tüfeğin gerisindeki kısmı ki ağaçtan ve kuntça olur. 5. tekerleksiz topun ağaçtan olan istinâdgâhı. 6. Ateş komak ve yangın etmek için, yağlı paçavralarla sâir tutuşacak şeylerden hazırlanıp sarılmış şey. 7. kadınların yemeniye sararak sâde baş bağlamaları” (Sami, 2017: 863), [*ḡundaḡ*] -a *ḡonmak* “kundağa sarılmak” (YTS, 2018: 160) şeklinde.

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *gundag* “kundak” (Ercilasun vd., 1992: 514), **Trkm.** *gundağ* “kundak” (Ercilasun vd., 1992: 515), **Gag.** *kundek* “kundak; kundaklık ince battaniye” (Baskakov, 1991: 155), **Kzk.** *kundak* “kundak” (Ercilasun vd., 1992: 514), **Kum.** *ḡunnaḡ* (II) “kundak” (Pekacar, 2011: 271), **Kar.** *ḡındaḡ* “kundak” (Aqtay vd., 2019: 344).

Sözcüğün kökeni ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır (bk. Räsänen, 2019: 279; Tietze, 2016: IV, 359; Gülensoy, 2018: 459; Stachowski, 2019: 238; Eren, 2020: 332; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.65. kutnu

TT. “pamuk veya ipekle karışık pamuktan dokunmuş kalın, ensiz kumaş türü” (TS: 1546).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *kuṭn* “pamuk” GT (Toparlı vd., 2014: 165), **Osm.** *kuṭn* “pambuk, pamuk, pembe, kutun” (Tulum, 2011: 1152), *kuṭn* “panbuk (pamuk)” (Sami, 2017: 834).

Tietze, *kuṭnu* // *kuṭni* // *kuṭmu* // *gutmu* “pamuk ile ipekten mamûl bir cins kumaş” sözcüğünün < Ar. *kuṭnī* “pamuk” sözcüğünden alıntılandığı belirtmektedir (Tietze, 2016: IV, 458).

Sözcük, çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *kuṭmu* “üçetek; gelinlerin giydiği bir cins kırmızı beyaz çizgili kuma” (DS, 2019: 3018) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.66. kürk

TT. “1. bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu 3. hayvan postundan yapılan giysi” (TS: 1563). → 2.2.1.115. kürk

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kürk* “kürk” (Wilkins, 2021: 444), **Krh.** *kürk* “kürk” (Clauson, 1972: 741), *kürk* “kürk” (Ercilasun vd., 2018: 757), **Kıp.** *kürk* “kürk; koyun derisi” (Toparlı vd., 2014: 169), **Çağ.** *kürk* “kürk” (Karasoy, 1989: 609).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kürk* “kürk” (Ercilasun vd., 1992: 530), **Tat.** *kürék (II)* “kürk” (Öner, 2015: 243), **Kar.** *kürk* “kürk” (Aqtay vd., 2019: 260).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. 2.2.1.115. kürk

2.5.1.67. lame

TT. “1. dokusunda çoğunlukla gümüş ve altın renginde tel bulunan kumaş veya metal parlaklığı verilmiş deri” (TS: 1574).

Lame “altın veya gümüş pullarla süslenmiş kumaş veya elbise” sözcüğünün < Fr. *lamé* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: IV, 511; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüne dayanır.

Sözcük, tarihî ve bu anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.68. lanel

TT. “keten ve yünden dokunan kumaş” (TS: 883).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.69. lastikotin

TT. “1. ince iplik ile çok sık dokunmuş yünlü kumaş” (TS: 1576).

Lastikotin sözcüğünün < İng. *leasting coating* “çok sık dokunmuş makbul bir yünlü kumaş; bu kumaştan yapılmış” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.70. lepiska

TT. “1. Leipzig şehrinde üretilen ipek” (TS: 1582).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür (bk Tietze, 2016: IV, 515; Stachowski, 2019: 247; www.nisanyansozluk.com) sözcüğüne dayanır.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.71. lezar

TT. “kertenkele derisinin sepilenmesiyle elde edilen bir deri türü” (TS: 1584).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.72. mantin

TT. “canfese benzeyen bir tür ipekli kumaş” (TS: 1624).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *mantin* “canfesten kalın bir cins ipek kumaş” (Sami, 2017: 974).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *mantin* “canfesten yapılmış bir çeşit ipekli, ağır kumaş” (Altaylı, 2018: 2314).

Mantin “canfese benzeyen kalın bir cins ipekli kumaş” sözcüğünün Rumca *mantín* “kadın üst giysisi” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: V, 143).

Anadolu ağızlarında sözcük, *mantin* “ipekli elbise; çiçekli atlastan yapılmış gelin elbisesi” (DS, 2019: 3127) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.73. markizet

TT. “bir tür ince ve çoğu kez çiçekli, pamuklu kumaş” (TS: 1628).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *markizet* “markizet, bir çeşit pamuklu ve ince, çoğu kez çiçekli kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 279), **Kum.** *markizet* “markizet (bir çeşit ince ve çoğu kez çiçekli, pamuklu kumaş) (Pekacar, 2011: 194).

Markizet sözcüğünün Fransızca *marquise* “genellikle üzerinde çiçek desenleri bulunan çok ince pamuklu kumaş” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.74. **muare**

TT. “1. dalgalı parıltılar verilmiş olan bir kumaş türü, kareli kumaş” (TS: 1700).

Muare “dalgalı parıltılar verilmiş bir cins kumaş, hareli kumaş” sözcüğünün < Fr. *moiré* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: V, 247; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.75. **muflon**

TT. “1. pardösülerin içine iliklenerek veya fermuarla geçirilen bir tür çok kalın, eğreti astar. 2. içinde keçe bulunan çok kalın, yumuşak, parlak tüylü kumaş” (TS: 1702) →

2.4.1.38 **muflon**

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. 2.4.1.38 **muflon**.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.76. **muslin**

TT. “1. sık dokunmuş, parlak, ince, yumuşak bir kumaş türü” (TS: 1713).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *muslin* “ince ve seyrek dokunmuş pamuklu kumaş” (Altaylı, 2018: 2456), **Tat.** *muslin* “muslin, ince ve sık dokunmuş pamuklu kumaş” (Öner, 2015: 352).

Muslin sözcüğünün < Fr. *mousseline* “bez ayağı desenli, genellikle boyalı veya baskılı, kalınca olanları çarşaf ve yastık kılıfı olarak kullanılan hafif pamuklu kumaş; muslinden yapılmış olan” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com) şeklinde gösterilmiştir.

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.77. **nansuk**

TT. “bir cins ince, sık dokunmuş patiska” (TS: 1751).

Nansuk “ince ve sık dokunmuş bir patiska türü” sözcüğünün < İng. *nainsook* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: V, 306).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.78. **opal**

TT. “2. ince, düzgün dokunmuş pamuklu kumaş” (TS: 1807).

Opal sözcüğünün Fransızca *opale* “bir tür değerli taş” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI, 155; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.79. **organze**

TT. “1. ipek veya keten iplikle dokunmuş, tülbent inceliğinde bir tür kolalı kumaş” (TS: 1811).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *organza* “kadın elbiselerinde kullanılan ince kolalı kumaş, bir tür ipekli kumaş” (Altaylı, 2018: 2627).

Organze sözcüğünün kökü: < İt. *organza* “ipek, keten veya buna benzer sentetik iplikle dokunmuş, tülbent inceliğinde, hafifçe kolalanmış kumaş; bu kumaştan yapılmış (giyecek)” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.80. **orlon**

TT. “1. yapay dokuma ipliği” (TS: 1812).

Kubbealtı Lugatı’nda *orlon* sözcüğünün < Fr. *orlon* “akrilikten elde edilen lif veya iplik; bunlardan yapılmış olan” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmiştir (2022).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.81. **pamuk**

TT. “3. ebegümecigillerden, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisinin (*Gossypium*) tellerinin işlenmiş biçimi. 4. Bu bitkinin işlenmiş biçiminden yapılmış” (TS: 1878).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *bamuk* “pamuk” (Clauson, 1972: 346), *bamuk* // *bāmuk* “Oğuzcada pamuk” (Ercilasun vd., 2018: 572), **Hrz.** *mamuḵ* “pamuk” (Ata, 1997: 418), **Çağ.** *mamuḡ* “pamuk” (Durgut, 1995: 563), **Kıp.** *pamuḵ* // *bambuḵ* // *bamuḵ* // *mamıḵ* // *mamuḡ* // *mamuḵ* // *manbuḵ* // *pambuḵ* // *panbuḵ* “pamuk” (Toparlı vd., 2014: 215), **Osm.** *pambuḵ*

“pamuk, pembe, k tn, k tun” (Tulum, 2011: 1440), *pambuk* “pamuk” (Sami, 2017: 273), *pambuk // banbuk // panb k // panbuğ // panbuk // panmuk* “pamuk” (YTS, 2018: 184).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *pamb k* “3. pamuk ipliğinden yapılmış, dokunmuş, pamuklu” (Altaylı, 2018: 2688), **Trkm.** *pamik* “1. işlenmiş pamuk” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 187), **Gag.** *pamuk* “pamuk” (Baskakov, 1991: 191), ** zb.** *mom k* “pamuk” (Yusupova, 2018: 446), **YUyg.** *mamuk* “1. pamuk” (Necip, 2013: 261), **Tat.** *mam k* “1. pamuk” ( ner, 2015: 322), **Bşk.** *mam k* “pamuk” ( zşahin, 2017: 398), **Kum.** *mamuk* “1. pamuk” (Pekacar, 2011: 192), **KMlk.** *mamuk* “pamuk” (Tavkul, 2020: 267), **Nog.** *mam k* “1. pamuk; pamuksu” (Baskakov, 1963: 214), **Kklp.** *mam k* “2. değerli nesne, kumaş” (Uyęur, 2019: 379), **Kar.** *pamuk* “pamuk” (Aqtay vd., 2019: 311).

Sözcüğün kökeni ile ilgili farklı görüşler mevcuttur (bk. Gülensoy, 2018: 557; Stachowski, 2019: 276; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *pamb k // pambuk // pambuk // pam k // panb ğ // panb k* “pamuk” (DS, 2019: 3389) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.82. pamuk bezi

TT. “pamuktan dokunan bez” (TS: 1879).

Pamuk ve *bez* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.5.1.9 bez (I)**

Sözcük, tarih  ve diğer  ağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.83. panama

TT. “1. Orta Amerika'da yetişen bir bitkinin yapraklarından örülmüş yumuşak hasır şapka. 2. Özel olarak dokunmuş bir kumaş türü” (TS: 1879). → **2.1.1.51 panama**

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

 zb. *panama* “hasır şapka” ( şenmez vd., 2016: 354), **Krg.** *panama* “yazlık şapka” (Arıkoğlu vd., 2018: 1718).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.1.1.51 panama.**

Sözcük, tarih  Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.84. papazi

TT. “1. ince dokunmuş, mavi, pembe, fıst ki renklerde ipek kumaş” (TS: 1882).

Kubbealtı Lugatı'nda *papazi* sözcüğünün < Yun. *pampazi* “ ok ince bir tür bürümcük kumaş” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmiştir (2022).

Sözcük, tarih  ve diğer  ağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.85. patiska

TT. “1. çoğu pamuktan dokunmuş sık ve düzgün bez, hasse, hasa” (TS: 1899).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *patiska* “Avrupakârî ince ve düzgün beyaz bez” (Sami, 2017: 267).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *batist* “1. çoğu pamuktan dokunmuş sık ve düzgün bez, hasse, hasa” (Altaylı, 2018: 378), **YUyg.** *betis* “patiska” (Necip, 2013: 36), **Özb.** *batist* “patiska, ince beyaz keten” (Üşenmez vd., 2016: 68), **Tat.** *batist* “patiska” (Öner, 2015: 51), **Krg.** *batis* “1. patiska (kumaş). 2. patiskadan yapılan” (Arıkoğlu vd., 2018: 295), **Bşk.** *batist* “patiska, ince kumaş dokuma” (Özşahin, 2017: 66), **KMlk.** *patis* “patiska kumaş” (Tavkul, 2020: 291), **Hks.** *batist* “patiska” (Naskali vd., 2017: 67).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2018: VI, 326; Eren, 2020: 412; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.86. pazen

TT. “dokuması kalın, sık ve yumuşak, bir tür pamuklu bez” (TS: 1905).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *pamazı* “1. dokuması kalın, sık ve yumuşak, bir tür pamuklu bez” (Altaylı, 2018: 2688).

Pazen sözcüğünün “sık ve kalın dokunmuş bir çeşit pamuklu bez” < Fr. *basin* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI, 336; Eren, 2020: 414; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.87. pelüş

TT. “bir yüzü uzun tüylü, yumuşak ve parlak, kadifeye benzer bir kumaş türü” (TS: 1909).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *plüş* “kadifeye benzeyen, ancak tüyleri kadifeninkinden daha uzun olan pamuk, yün, ipek, iplik ve tüyden yapılan bir çeşit kumaş” (Altaylı, 2018: 2760), **Kzk.** *püliš* “bir yüzü uzun tüylü, yumuşak ve parlak, kadifeye benzer bir kumaş türü, pelüş” (Koç vd., 2021: 743), **Kum.** *plyuş* // *plüş* “pelüş, pelür” (Pekacar, 2011: 234), **Hks.** *plyuşeyav* “pelüş, pelüşten” (Naskali vd., 2017: 381).

Pelüş sözcüğünün Fransızca *peluche* “bir yüzü çok uzun tüylü, kadifeyi andırır kumaş” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.88. **penye**

TT. “1. dokumacılıkta özel araçla apresi yapılmış bir tür ince kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış üst giysisi” (TS: 1911) → **2.2.1.137 penye**

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.2.1.137 penye**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.89. **podösüet**

TT. “1. süet” (TS: 1934).

Podösüet sözcüğünün Fransızca *peau de Suède* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2018: VI. 424; Stachowski, 2019: 282; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.90. **ponje**

TT. “düz, ince ve sık dokunmuş bir ipekli türü” (TS: 1938).

Tietze *ponje* sözcüğünün < Fr. *pongée* veya İng. *pongee* “kendi tezgâhımda [dokunmuş] (2018: VI, 413) sözcükleriyle ilişkili olabileceğini belirtmiştir.

Sözcük, tarihî ve diğer Çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.91. **poplin**

TT. “1. pamuk, keten veya ipekten sık dokunmuş ince bir kumaş türü” (TS: 1938).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Özb. *poplin* “1. pamuk, keten veya ipekten sık dokunmuş ince bir tür kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış olan” (Üşenmez vd., 2016: 372), **Kum.** *papilin* “poplin, poplinden” (Pekacar, 2011: 228).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür (bk. Tietze, 2018: VI, 414; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.92. **rugan**

TT. “1. ayakkabı, çanta vb. yapımında kullanılan parlak deri” (TS: 1985).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *rugan* (< Fa. *revganī*) “ayakkabı i‘mâlinde kullanılan maruf parlak sahtiyân” (Sami, 2017: 529).

Rugan sözcüğünün < Fa. *revgan* // *rovğan* // *rawğanī* “sıvı yağ; yağlı” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmektedir (Tietze, 2018: VI, 505; Stachowski, 2019: 287; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.93. **sadakor**

TT. “1. düz dokunmuş, açık saman renginde bir tür ipek kumaş” (TS: 2000).

Sadakor sözcüğünün < İt. *seta cruda* “ham ipek” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmektedir (Tietze, 2019: VII, 124).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.94. **saten**

TT. “2. parlak, pamuklu kumaş” (TS: 2041).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *satın* // *satinen* // *satinet* “parlak ve yumuşak ipekli kumaş, atlas” (Altaylı, 2018: 2898), **Trkm.** *setin* “sık dokunan yüzü parıldayan kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 264), **Özb.** *satın* “saten” (Yusupova, 2018: 494), **Tat.** *satın* “1. saten dokuma kumaş” (Öner, 2015: 399), **Kzk.** *säten* “saten” (Koç vd., 2019: 503), **Krg.** *satın* “1. saten, parlak pamuklu kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1786), **Kklp.** *satın* “saten kumaş” (Uygur, 2019: 493), **Tuv.** *satın* “saten” (Arıkoğlu vd., 2003: 91).

Saten sözcüğünün Fransızca *satın* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2019: VII, 207; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.95. **sof**

TT. “1. bir çeşit sertçe, ince yünlü kumaş. 2. ham ipekten yapılmış astarlık kumaş” (TS: 2128). → 2.4.1.49 **sof**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *sūf* “yün ipliklerden elle örülen kuşak” (Ercilasun vd., 2018: 834), **Hrz.** *sūf* “yün dokuma” (Ata, 1998: 382), **Kıp.** *sūf* “yün” (Toparlı vd., 2014: 242), **Çağ.** *sūf* “yün dokuma, yünlü kumaş” (Ünlü, 2013: 1006), **Osm.** *sof* “yoñ, yapağ, peşm, büz-müy” (Tulum, 2011: 1604), *sūf* “1. yün, yapağı, peşm. 2. yünden ma‘mul mensūcât cismi” (Sami, 2017: 655).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Krg. sup (I) “1. pamuk kumaş. 2. destanlarda beyaz ipek veya beyaz deve yününden yapılan kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1861).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.4.1.49 sof**

2.5.1.96. suni ipek

TT. “yapay ipek” (TS: 2172).

Suni ve *ipek* sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Bk. **2.5.1.38 ipek**

Türkiye Türkçesinde “yapay ipek” anlamında kullanılan sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.97. sura

TT. “1. yumuşak ince bir tür ipekli kumaş” (TS: 2173).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kklp. sur (II) “kuzu derisinin iyi cinsi, rengi atmayan kuzu derisi” (Uygur, 2019: 516).

Kökeni tartışmalı bir sözcüktür (bk. Tietze, 2019: VII, 490; Eren, 2020: 476).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.98. süet

TT. “yumuşak, yüzü ince havlı bir deri türü, podösüet” (TS: 1934).

Süet sözcüğünün Fransızca *suède* sözcüğünden dilimize geçtiği düşünülmektedir (Tietze, 2019: VI, 503; Eren, 2020: 476; www.nisanyansozluk.com)

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.99. sündüs

TT. “ipin yanı sıra altın ve gümüş tellerle dokunan, kaftan ve giysi dikiminde kullanılan bir tür ipekli kumaş” (TS: 2180).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. sündüs “eski bir nevi ipekli kumaş” (2017: 578)

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Bşk. söndös “atlas, ince ipek dokuma” (Özşahin, 2017: 536).

Sündüs sözcüğünün Arapça *sundus* “dokumasında altın ve gümüş teller bulunan, parlak renkli ve değerli bir ipek kumaş çeşidi” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

2.5.1.100. şal

TT. “1. genellikle Hindistan'da dokunan, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş. 2. kadınların omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı” (TS: 2200). → **2.4.1.50 şal**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Çağ. *şāl* “şal” (Ünlü, 2013: 1025), **Osm.** *şal* “1. omuza atılmaya veya boyuna sarılmaya mahsus yünden kumaş. 2. keşmir keçisi kılından veya ipekten geniş kumaş. 3. keşmir keçisi kılından ma'mul kıymetdâr kumaş” (Sami, 2017: 599).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şal* (I) “1. yünden dokunan, bele bağlanan, boyna dolanan, başa sarılan veya omuza atılan ince ve kıymetli kumaş. 2. ince, yumuşak yün kumaş. 3. şaldan (ince kumaş) yapılmış” (Altaylı, 2018: 3111) → **2.4.1.50 şal**, **Trkm.** *şal* “şal” (Ercilasun vd., 1992: 811), **Özb.** *şāl romāl* “şal” (Ercilasun vd., 1992: 811), **YUyg.** *şal* “şal” (Ercilasun vd., 1992: 811), **Tat.** *şāl* “şal” (Ercilasun vd., 1992: 811), **Kzk.** *şāli // şalı cooluk* “şal” (Ercilasun vd., 1992: 810), **Krg.** *şalı* “büyük örtü, şal” (Arıkoğlu vd., 2018: 1886), **Bşk.** *şāl* “şal” (Ercilasun vd., 1992: 810), **Kar.** *şal* “şal” (Aqtay vd., 2019: 417), **Kum.** *şal* “yün kumaş, yünlü” (Pekacar, 2011: 307).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. **2.4.1.50 şal**

2.5.1.101. şalaki

TT. “şal taklidi kumaş” (TS: 2200).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *şalaki* (<Rum.) “yünden ince bir cins kumaş ki kadın esvâbı ve hırka ve yorgan yüzü vesâire olur” (Sami, 2017: 599).

Sözcük, çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.102. şali

TT. “tiftikten yapılan bir cins ince kumaş” (TS: 2200).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *şālī* (< Fa. *şāl* +i) “keşmir keçisi kılından yahut tiftikten ma'mül ince kumaş (Sami, 2017: 598).

Kubbealtı Lugatı'nda *şali* sözcüğünün < Fa. *şāl* ve nispet eki *-ī* ile *şālī* “tiftikten yapılmış ince kumaş” şeklinde dilimize geçtiği belirtilmiştir (2022).

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *şali* (II) “yeni gelinlere giysi yapılan bir çeşit kumaş; yünlü kumaş” (DS, 2019: 3741) şeklinde görülmektedir.

2.5.1.103. şeytan bezi

TT. “erkek elbisesi yapımında kullanılan kadife dokunuşlu bir tür pamuk kumaş” (TS: 2220).

Şeytan ve *bez* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.5.1.9 **bez (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.104. şifon

TT. “1. ipek iplikle dokunmuş ince, şeffaf kumaş” (TS: 2223).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şifon* “ince pamuk veya ipek kumaş” (Altaylı, 2018: 3150), **Kzk.** *şifon* “ipek iplikle dokunmuş ince, şeffaf kumaş” (Koç vd., 2019: 675), **Krg.** *şifon* “şifon, ince, şeffaf kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1907), **Kum.** *şifon* “şifon, şifondan” (Pekacar, 2011: 311), **Nog.** *şifon* “şifon kumaş” (Baskakov, 1963: 414).

Şifon sözcüğünün Fransızca *chiffon* “kumaş parçası” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2019: VII, 609; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında sözcük, *şifon* // *şifan* (II) “başörtüsü” (DS, 2019: 3778) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.105. şile bezi

TT. “1. gecelik, gömlek, peçete yapımında kullanılan, bir tür ince, yıkanabilir pamuklu kumaş” (TS: 2225).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *şilə* “pamuklu kırmızı bez, kırmızı renkli sade pamuklu kumaş” (Altaylı, 2018: 3152).

Şile ve *bez* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. 2.5.1.9 **bez (I)**

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.106. tafta

TT. “1. bir tür sert, ipekli kumaş” (TS: 2241).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *tafta* // *taftə* // *taftə* “ipekle dokunmuş, sert hışırtılı bir kumaş türü” (Altaylı, 2018: 3191), **Gag.** *tafta* “tafta, bir tekstil mamulü” (Baskakov, 1991: 237).

Tafta sözcüğünün < Fr. *tāfte* “dokunmuş” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Eren, 2020: 492; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.107. taşlanmış kot

TT. “sert bir yüzeye sürtülerek yer yer rengi açılmış ve kullanılmış görünümü verilmiş kumaş” (TS: 2281).

Taşlanmış ve **2.5.1.55 kot (I)** sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur.

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.108. tiftik

TT. “1. tiftik keçisinin ince, yumuşak, parlak yünü, moher” (TS: 2355).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *teftik* “ince yapak, tiftik” (Tulum, 2011: 1729), *tiftik* “1. ince ve yumuşak keçi kılı. 2. koyunun baharda kırkılan ince ve yumuşak yünü. 3. yara için eski keten bezinden yapılan nüsâle. 4. tiftik kıllarını veren keçi cinsi” (Sami, 2017: 331).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Krg. *tıbt* “1. tiftik, tiftik keçisinin ince, yumuşak, parlak yünü, moher. 2. tiftik, bu yünden yapılan” (Arıkoğlu vd., 2018: 2019).

Kökeni tartışmalıdır. (bk. Räsänen, 1969: 479; Stachowski, 2019: 329T; Tietze, 2019: VIII, 212; Eren, 2020: 512; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *tiftik* “karakeçinin kılları arasında bulunan yumuşak yün” (DS, 2019: 3930) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.109. triko

TT. “1. örülerek dokunan bir cins yün kumaş” (TS: 2382).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *triko* “1. örme kumaş, triko. 2. örme kumaştan yapılmış” (Altaylı, 2018: 3364), **Özb.** *tirinka // trikotaj* “triko” (Üşenmez vd., 2016: 457), **Tat.** *triko* “triko, yünlü dokuma, triko kazak” (Öner, 2015: 494), **Kzk.** *triko* “1. triko. 2. triko kumaşından dikilmiş spor elbisesi” (Koç vd., 2019: 582) → **2.2.2.487 triko**, **Krg.** *triko* “1. triko, örülerek dokunan yün kumaş. 2. triko, bu kumaştan giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 2101) → **2.2.2.487 triko**, **Nog.** *trikotac* “jarse kumaş” (Baskakov, 1963: 363), **Kum.** *triko* “triko (kumaş)” (Pekacar, 2011: 341), **Kklp.** *triko* “1. yün veya pamuktan yapılmış elbise kumaşı, triko. 2. trikotaj kumaştan dikilen ve vücuda yapışıp duran spor elbisesi” (Uygur, 2019: 603) → **2.2.2.487 triko**, **Tuv.** *triko* “1. triko. 2. külot” (Arıkoğlu vd., 2003: 109). → **2.2.2.487 triko**.

Triko sözcüğünün Fransızca *tricot* “örülerek yapılmış kumaş; bu kumaştan yapılmış” sözcüğünden alıntı olduğu düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.110. tülbent

TT. “1. ince ve seyrek dokunmuş, hafif ve yumuşak pamuklu bez. 2. bu bezden yapılmış başörtüsü” (TS: 2398). → 2.1.1.64 tülbent

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *tülbent* (< Fa. *dülbend*) “sarık, başörtüsü, tülbent” (Toparlı vd., 2014: 287), **Osm.** *tülbent* // *dülbent* “pek ince ve seyrek bez, tülbent” (Sami, 2017: 357).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. 2.1.1.64 tülbent

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.111. tüvit

TT. “1. taranmış yünden yapılan, çoğu iki renkte, spor giyecekler yapımında kullanılan kumaş türü” (TS: 2403).

Tüvit sözcüğünün < İng. *tweed* “spor giyecekler yapımında kullanılan, taraklanmış yünden dokunmuş, genellikle iki renkli kumaş; böyle bir kumaştan yapılmış” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.112. velur

TT. “kadife” (TS: 2478).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *velür* “1. kadifenin en iyi, kaliteli çeşitlerinden birisi, velur. 2. süet deri” (Altaylı, 2018: 3491).

Velür sözcüğünün Fransızca *velours* “kadife” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.113. vidala

TT. “çanta ve ayakkabı yapılan tabaklanmış dana derisi” (TS: 2485).

Vidala sözcüğünün < İt. (Ven.) *videla*, İt. *viteollo* “kalb, kalbfell” sözcüklerinden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2019: VIII, 432).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.114. yazma (II)

TT. “1. bohça, yemeni, başörtü, yorgan vb. şeyler yapmakta kullanılan, üstüne boya ve fırça ile veya tahta kalıplarla desen yapılmış bez” (TS: 2562).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

Anadolu ağızlarında sözcük, *yazma* “yemeni, başörtüsü; büyükçe mendil” (DS, 2019: 4220) şeklinde görülür.

2.5.1.115. yılan derisi

TT. “deri sanayisinde çok tutulan ve ayakkabı, çanta ve kemer yapımında kullanılan deri” (TS: 2591).

Yılan ve *deri* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bk. **2.5.1.17 deri (I)**

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.5.1.116. yün

TT. “1. koyun tüyü. 2. bu tüyden yapılmış” (TS: 2625).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *yuñ* “yün; pamuk” (Clauson, 1972: 941), *yüñ* “yün” (Arat, 1979: 562), **Hrz.** *yün* “pamuk, yün, hayvan tüyü, tüy” (Ata, 2017: 750), **Çağ.** *yüñ* “yün” (Durgut, 1995: 637), **Osm.** *yün* “koyun tüyü, soff, peşm” (Sami, 2017: 1210), *yün* “tüy, kuş tüyü” (YTS, 2018: 266) şeklinde tanıklanabilmiştir..

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *yun* “yun” (Ercilasun vd., 1992: 1000), **Trkm.** *yun* “yün” (Ercilasun vd., 1992: 1001), **Özb.** *cun // yung* “yün” (Yusupova, 2018: 659), **YUyg.** *jun* “yün” (Necip, 2013: 187), **Tat.** *yon* “4. yünlü dokuma” (Öner, 2015: 581), **Kzk.** *jün* “yün” (Ercilasun vd., 1992: 1000), **Krg.** *cün* “yün” (Ercilasun vd., 1992: 1000), **Bşk.** *yön* “yün” (Ercilasun vd., 1992: 1000), **Kum.** *yün* “yün” (Pekacar, 2011: 402).

Sözcüğün kökünün ET.’deki *yuñ* “yün; pamuk” sözcüğüne dayandığı bilinmektedir (Gülensoy, 2018: 979; Stachowski, 2019: 367; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında sözcük, *yun // yun // yuv // yüñ* “yün” (DS, 2019: 4321) şekillerinde yaşamaya devam etmektedir.

2.5.1.117. yünlü

TT. “3. yün kumaş” (TS: 2625).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *yünlü* “1. yünden mamül. 2. yünle dolmuş. 3. yün ve yapağı veren” (Sami, 2017: 1211).

Yünlü sözcüğü, < ET. *yuñ* “yün; pamuk” (Clauson, 1972: 941) sözcüğüne *-IU* eki getirilmesiyle türemiştir.

Sözcük diğer çağdaş Türk yazı dillerinde ise tanıklanamamıştır.

2.5.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Giyim Kuşam Ham Maddeleri Sözlery

2.5.2.1. abrişim

Özb. *abrişim* “ipekli kumaş, ipek” (Yusupova, 2018: 16).

2.5.2.2. adras

Özb. *adras* “yöresel ipekli kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 19).

2.5.2.3. afərin (II)

Az. *afərin (II)* “bağdat veya Şiraz kuzularına ait bir deri türü” (Altaylı, 2018: 54).

2.5.2.4. ajgin

KMlk. *ajgin* // *ajigen* “sonbaharda geç kırkılmış kuzu yünü. yamçı yapımında kullanılır” (Tavkul, 2020: 66).

2.5.2.5. ak abayı

Krg. *ak abayı* “1. pahalı, değerli kumaş türü. 2. bu kumaştan yapılmış olan” (Arıkoğlu vd., 2018: 51).

2.5.2.6. aqırettik

Kzk. *aqırettik* “1. kefenlik kumaş” (Koç vd., 2021: 54).

2.5.2.7. ak kadek

Krg. *ak kadek* “ince beyaz ipek” (Arıkoğlu vd., 2018: 53).

2.5.2.8. ak süp

Kklp. *ak süp* “bir tür ak kumaş” (Uygur, 2019: 17).

2.5.2.9. ak uçuk

Krg. *ak uçuk* “destanlarda anlatılan kıymet kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 55).

2.5.2.10. aqsürü

YUyg. *aqsürü* “keten bezi” (Necip, 2013: 7).

2.5.2.11. alabayrak

Krg. *alabayrak* “1. beyaz çizgili kumaş. 2. dul kalan kadına giydirilen kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 70). → 2.2.2.9 alabayrak

2.5.2.12. alafa

Az. alafa “1. ince ipek kumaş. 2. başörtüsü. 3. Şeki, Guba, Zakatala ve Ağdam bölgelerinde gelinin yüzüne örtülen duvak” (Altaylı, 2018: 126). → **2.1.2.3 alafa**

2.5.2.13. alaķıtay

KMlk. alaķıtay “basma kumaş” (Tavkul, 2020: 69).

2.5.2.14. alek

Krg. alek “ipek karışımı kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 83).

2.5.2.15. allı yandım

Az. allı yandım “kadınların elbise yaptıkları kırmızı renkli bir tür kumaş” (Altaylı, 2018: 147).

2.5.2.16. alu

Alt. alu “1. kürk, post” (Naskali vd., 2019: 25).

2.5.2.17. anay (II)

KMlk. anay (II) “tiftik keçisinin yünü” (Tavkul, 2020: 74).

2.5.2.18. angort

KMlk. angort “beyaz renkli kumaş, dokuma” (Tavkul, 2020: 75).

2.5.2.19. aņtara ton

Alt. aņtara ton “1. kürk” (Naskali vd., 2019: 27).

2.5.2.20. aķatpa

Kklp. aķatpa “beyaz ve kırmızı iplerin çaprazlamasına örüldüğü kare şeklindeki kumaş” (Uyğur, 2019: 17).

2.5.2.21. arğan torğı

Hks. arğan torğı “atlas (kumaş)” (Naskali vd., 2017: 49).

2.5.2.22. arin

Krg. arin “2. ipek kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 137).

2.5.2.23. arķasalağān

Kum. arķasalağān “keçe” (Pekacar, 2011: 40).

2.5.2.24. astarlık

Bşk. astarlık “astarlık kumaş” (Özşahin, 2017: 42).

Nog. astarlık “astarlık kumaş” (Baskakov, 1963: 50).

2.5.2.25. aydeşin

Az. aydeşin “1. iyi kaliteli ipek kumaş. 2. bu kumaştan yapılan elbise” (Altaylı, 2018: 1184). → **2.6.2.8 aydeşin**

2.5.2.26. baaşayı

Krg. *baaşayı* “el yapımı ipek kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 217).

2.5.2.27. badambuta (I)

Az. *badambuta (I)* “üzerinde bademsi nakışları olan kumaş” (Altaylı, 2018: 309).

2.5.2.28. bağana (I)

Az. *bağana (I)* “kuzu kürkü” (Altaylı, 2018: 314).

2.5.2.29. bağdadi (II)

Az. *bağdadi (II)* “bir tür ipek şal” (Altaylı, 2018: 346).

2.5.2.30. bahmal

Özb. *bahmal* “kadife” (Yusupova, 2018: 302).

Krg. *bahmal* “kadife, velur, pelüş kumaşı” (Arıkoğlu vd., 2018: 231).

2.5.2.31. balkı

Krg. *balkı* “kıymetli kumaş adı” (Arıkoğlu vd., 2018: 244).

2.5.2.32. banot

Özb. *banot* “kadife” (Üşenmez vd., 2016: 64).

2.5.2.33. bara (II)

Krg. *bara (II)* “kuzu postu” (Arıkoğlu vd., 2018: 254).

2.5.2.34. barçın

Az. *barçın* “paralel çizgileri olan ipek kumaş” (Altaylı, 2018: 346).

Kzk. *barşın* “düz çizgili ipekli kumaş” (Koç vd., 2021: 133).

Bşk. *barsın* “ipek dokuma” (Özşahin, 2017: 63).

2.5.2.35. barhat

Az. *barhat* “yüzeyi ince ve sık tüylü, parlak ve yumuşak kumaş türü” (Altaylı, 2018: 347).

Gag. *barhot* “kadife” (Baskakov, 1991: 29).

Özb. *barhit // barhut* “kadife” (Üşenmez vd., 2016: 67).

YUyg. *barhut // berhut // perhut* “kadife” (Necip, 2013: 30).

Tat. *berhet* “1. kadife” (Öner, 2015: 55).

Kzk. *barhut* “kadife” (Koç vd., 2019: 78).

Krg. *barkut* “kadife” (Arıkoğlu vd., 2018: 262).

Bşk. *berhet* “kadife, kadife kumaş” (Özşahin, 2017: 76).

Kklp. *barhit* “yumuşak ve tüylü ipek kumaş, kadife” (Uygur, 2019: 61).

Hks. *barhat* “kadife” (Naskali vd., 2017: 66).

2.5.2.36. **basa**

Bşk. *basa* “kürk” (Özşahin, 2017: 63).

2.5.2.37. **batsayı**

Kzk. *batsayı* “kalın ipek kumaş” (Koç vd., 2021: 138).

Krg. *başayı* “ipek kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 279).

Bşk. *batşay* “1. iri bezeklere sahip dokuma, kumaş. 2. deri ya da bez yama” (Özşahin, 2017: 67). **2.4.2.21 batşay**

2.5.2.38. **bayat (I)**

Krg. *bayat (I)* “1. üzerinde büyük çiçek resimleri olan ipek kumaş. 2. bu kumaştan yapılan kolsuz kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 297). → **2.2.2.39 bayat (I)**

2.5.2.39. **bayka**

Az. *bayka* “1. pamuklu ve yumuşak tüylü pamuklu bir kumaş türü” (Altaylı, 2018: 382).

Özb. *bayka* “flanel kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 69).

Tat. *bayka* “pazen” (Öner, 2015: 52).

Hks. *bayka* “pazen” (Naskali vd., 2017: 67).

Tuv. *bayka* “pazen” (Arıkoğlu vd., 2003: 12).

2.5.2.40. **baymöz**

KMlk. *baymöz* “Amerikan bezi” (Tavkul, 2020: 101).

2.5.2.41. **begres**

Trkm. *begres* “1. üstü hafif tüylü yün ya da yarım yün kumaş. 2. bu kumaştan dikilen kadın hırkası” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 134). → **2.2.2.41 begres**

2.5.2.42. **benares**

Krg. *benares* “yapımı ve kalitesi bakımından beykasam kumaşına benzer kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 318).

2.5.2.43. **beren (I)**

Kzk. *beren (I)* “kadife kumaş” (Koç vd., 2019: 87).

Krg. *baran (II)* “pamuk kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 255)

2.5.2.44. **berenci**

Krg. *berenci* “2. ipek kumaş türü. 3. bu kumaştan yapılan elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 320). → **2.2.2.47 beren (II)**

2.5.2.45. **berre**

YUyg. *berre* “kuzu kürkü” (Necip, 2013: 36).

2.5.2.46. bese

Bşk. *bese* “kürk” (Özşahin, 2017: 77).

2.5.2.47. beykasam

Krg. *beykasam* “1. ufak çizgileri olan, yarı ipekli yarı pamuklu parlak bir kumaş. 2. bu kumaştan yapılan kaftan” (Arıkoğlu vd., 2018: 334). → **2.2.2.44 beķesem**

Bşk. *biķasap* “ince enli kalın ipek kumaş” (Özşahin, 2017: 90).

Özb. *beķasam* “kumaş türü” (Üşenmez vd., 2016: 78).

2.5.2.48. bıyazı

Krg. *bıyazı* “1. deve yününden yapılan kumaş. 2. bu kumaştan dikilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 354). → **2.6.2.12 bıyazı**

2.5.2.49. biydayık (I)

Kklp. *biydayık (I)* “eski veya yeni kumaşın içine pamuk veya yün konularak yapılan, sarınan ince nesne (üst giyim veya minder gibi şeyler yapılır)” (Uygur, 2019: 90).

2.5.2.50. bobrik

Az. *bobrik* “kalın yünlü kumaş” (Altaylı, 2018: 494).

Krg. *bobrik* “üste giyilen giysiler için kalın kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 373).

Hks. *bobrik* “kastorin (çuha türü)” (Naskali vd., 2017: 69).

2.5.2.51. borlat

Kklp. *borlat* “kırmızı renkli bir kumaş” (Uygur, 2019: 96).

2.5.2.52. boston (I)

Krg. *boston (I)* “yünden dokunan birinci kalite kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 394).

Bşk. *boston* “boston kumaşı” (Özşahin, 2017: 100).

Tuv. *boston* “boston kumaşı” (Arıkoğlu vd., 2003: 15).

2.5.2.53. buhar

KMlk. *buhar* “astragan” (Tavkul, 2020: 112).

2.5.2.54. bukle

Az. *bukle* “kalın yünlü kumaş” (Altaylı, 2018: 534).

2.5.2.55. bul (I)

Kzk. *bul (I)* “1. kumaş” (Koç vd., 2019: 98).

Krg. *bula* “3. değerli bir kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 425).

2.5.2.56. bulgan (I)

Krg. *bulgan (I)* “ipek” (Yudahin, 2011: 144).

2.5.2.57. bulğari

YUyg. *bulğari* “kösele, gön, meşin” (Necip, 2013: 52).

Krg. *bulgaari* “sepilenmiş, işlenmiş deri” (Arıkoğlu vd., 2018: 429).

Kklp. *bulğari* “işlenmiş deri” (Uygur, 2019: 84).

Alt. *bulgayrı* “özel yöntemle işlenmiş deri” (Naskali vd., 2019: 47).

2.5.2.58. bumaze

Az. *bumaze* “1. pamuklu ve tüylü bir cins kumaş” (Altaylı, 2018: 538).

Krg. *bumazeya* “kumaş türü (bombasine)” (Arıkoğlu vd., 2018: 432).

Hks. *bumazeya* “pazen” (Naskali vd., 2017: 70).

2.5.2.59. bursa (I)

Az. *bursa (I)* “elde dokunmuş ipek kumaş” (Altaylı, 2018: 544).

2.5.2.60. bushul

KMlk. *bushul* “bez parçası, kumaş parçası” (Tavkul, 2020: 114).

2.5.2.61. buştav

Bşk. *buştav* “çuha kumaş” (Özşahin, 2017: 112).

2.5.2.62. buşama|k

Kar. *buşama /k* “6. kumaş” (Aqtay vd., 2019: 113).

2.5.2.63. buta (II)

Krg. *buta (II)* “1. eskiden değerli kumaş türü. 2. bu kumaştan dikilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 442). → 2.6.2.15 buta (II)

2.5.2.64. buulum

Krg. *buulum* “değerli kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 447).

2.5.2.65. buğari

Kum. *buğari* “(kürk) Astragan, yeni doğmuş kuzunun postu; astragandan yapılmış” (Pekacar, 2011: 85).

2.5.2.66. bülde

Kzk. *bülde* “değerli, pahalı ipek” (Koç vd., 2021: 184).

Krg. *büldö* “pahalı kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 457).

2.5.2.67. carı (I)

KMlk. *carı (I)* “1. hayvan derisi, kürk; kösele, gön” (Tavkul, 2020: 122).

2.5.2.68. ceke (III)

Krg. *ceke (III)* “dokunmuş kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 550).

2.5.2.69. cibek atles

KMlk. *cibek atles* “atlas kumaş” (Tavkul, 2020: 131).

2.5.2.70. cibek dariy

KMlk. *cibek dariy* “ipekli kumaş” (Tavkul, 2020: 131).

2.5.2.71. cibek kıatapa

KMlk. *cibek kıatapa* “pelüş, pelür” (Tavkul, 2020: 131).

2.5.2.72. cibek lavdan

KMlk. *cibek lavdan* “ipek tafta” (Tavkul, 2020: 131).

2.5.2.73. cup (IV)

Krg. *cup (IV)* “bir kumaşın adıdır” (Yudahin, 2011: 233).

2.5.2.74. curun

KMlk. *curun* “parça, kumaş parçası” (Tavkul, 2020: 135).

2.5.2.75. çaba (II)

Hks. *çaba (II)* “1. deri, post; 2. eskiden deriden yapılmış, günümüzde yapıştırıcı ile birbirine yapıştırılan kumaş tabakalardan oluşan sert astar” (Naskali vd., 2017: 71). →

2.4.2.60 çabu

2.5.2.76. çamalaça

KMlk. *çamalaça* “çizgili desenli ipek kumaş” (Tavkul, 2020: 142).

2.5.2.77. çapanlık

YUyg. *çapanlık* “palto kumaş” (Necip, 2013: 70).

2.5.2.78. çarçov

Kar. *çarçov* “1. kumaş” (Aqtay vd., 2019: 129).

2.5.2.79. çarığ

Hks. *çarığ* “(ayakkabı, çizme vb. yapılan) büyük baş hayvan derisi; 2. bir tür (deri) ayakkabı” (Naskali vd., 2017: 82). → **2.3.1.7 çarık**

2.5.2.80. çatma

Tat. *çatma* “simli kumaş” (Öner, 2015: 92).

2.5.2.81. çemlirmek

YUyg. *çemlirmek* “taban koymak, kundura tabanı” (Necip, 2013: 74).

2.5.2.82. çepbetov

Trkm. *çepbetov* “kırmızı, sarı, siyah çizgileri yapmak için yedi şekilde makinede dokunan kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 207).

2.5.2.83. çepken (I)

KMlk. *çepken (I)* “yün iplikten evde dokunmuş giyimlik kumaş” (Tavkul, 2020: 146).

2.5.2.84. çerkesim

KMlk. *çerkesim* “boz renkli kumaş” (Tavkul, 2020: 146).

2.5.2.85. çesuça

Krg. *çesuça* “sarı renkte bir tür ipek” (Arıkoğlu vd., 2018: 715).

2.5.2.86. çərm

Az. *çərm* “işlenmiş deri” (Altaylı, 2018: 695).

2.5.2.87. çilgiy (I)

Krg. *çilgiy (I)* “işlenmemiş (deri)” (Arıkoğlu vd., 2018: 725).

2.5.2.88. çıralcı

Krg. *çıralcı* “dokuma kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 731).

2.5.2.89. çiberküt

YUyg. *çiberküt* “kadife” (Necip, 2013: 77).

Krg. *çiy barkıt* “bir tür kadife” (Arıkoğlu vd., 2018: 739).

2.5.2.90. çigirim

Krg. *çigirim* “işlenmiş yumuşak koyun ve keçi derisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 737).

2.5.2.91. çilginin

Krg. *çilginin* “bir kumaş adıdır” (Yudahin, 2011: 275).

2.5.2.92. çille (I)

Kum. *çille (I)* “ipek; ipekli” (Pekacar, 2011: 105).

KMlk. *çille (I)* “bir tür ipek; ipekli kumaş” (Tavkul, 2020: 150).

Nog. *şille* “ipek” (Baskakov, 1963: 413).

2.5.2.93. çilpək

Az. *çilpək* “çocukları belemek için kullanılan eski bez” (Altaylı, 2018: 714).

Az. *çirpək* “1. bebekleri kundağa sararken kullanılan bez” (Altaylı, 2018: 719).

2.5.2.94. çilpiz

YUyg. *çilpiz* “kuzu kürkü” (Necip, 2013: 81).

2.5.2.95. çiy burçu

Krg. *çiy burçu* “güzel ve sağlam kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 739).

2.5.2.96. çota (I)

YUyg. *çota (I)* “el tezgâhı ile dokunmuş pamuklu kumaş” (Necip, 2013: 86).

2.5.2.97. çuçunça

Hks. *çuçunça* “Çin'den gelen ipekli kumaş türü” (Naskali vd., 2017: 106).

2.5.2.98. çukman

Gag. *çukman* “yünlü ev dokuması” (Baskakov, 1991: 64).

Krg. *çekpen // çepken* “astarsız sabahlık. 2. çuha; çuhadan yapılmış” (Naskali vd., 2019: 76).

YUyg. *çekmen // çekmenlik* “Asya modası bir tür kışlık pamuklu palto için kullanılan pamuk kumaş. Kaşgar, el tezgâhı ile dokunan bu kumaşı ve bu paltosu ile ünlüdür” (Necip, 2013: 74). → **2.2.1.25 cepken**

2.5.2.99. çuural

Hks. *çuural* “(çorap yapımında kullanılan) yumuşak yün” (Naskali vd., 2017: 109).

2.5.2.100. çuuraḡhay (II)

Hks. *çuuraḡhay (II)* “(çorap yapımında kullanılan) yumuşak yün” (Naskali vd., 2017: 109).

2.5.2.101. çüpürök

Krg. *çüpürök* “bez, herhangi bir cins kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 764).

2.5.2.102. çüştö (I)

Krg. *çüştö (I)* “1. ince beyaz kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 764).

2.5.2.103. daki (I)

Krg. *daki (I)* “1. pamuktan yapılmış ince kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 773).

2.5.2.104. dalan

Kzk. *dalan* “kalın dokunan beyaz kumaş” (Koç vd., 2019: 120).

Krg. *doloon* “bir tür değerli kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 827).

2.5.2.105. darayı

Az. *darayı* “kalın ipek ipliği ile dokunan sık kumaş” (Altaylı, 2018: 788).

Trkm. *darayı* “önü kırmızı, arkası yeşil, hem yeşil hem kırmızı görünen ipek kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 253).

Krg. *daracı // daray // darayı* “iki tarafı da düz dokunan ince ipek kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 785).

KMIk. *dariy* “ipek” (Tavkul, 2020: 157).

Kklp. *darayı* “el ile dokunan yeşil renkli değerli ipek kumaş türü” (Uygur, 2019: 115).

2.5.2.106. **dermantin**

Krg. *dermantin* “suni deri” (Arıkoğlu vd., 2018: 810).

2.5.2.107. **deyilda**

Krg. *deyilda* “1. altın ve gümüş katılarak dokunan değerli kumaş türü. 2. bu kumaştan dikilen elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 810). → **2.2.2.149 deyilda**

2.5.2.108. **drap**

Özb. *drap* “kalın kumaş, kalın yün kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 127).

Kzk. *drap* “yünden dokunmuş kalın kumaş, drap” (Koç vd., 2019: 133).

Krg. *drap* “çuha” (Arıkoğlu vd., 2018: 836).

Hks. *drap* “çuha” (Naskali vd., 2017: 116).

2.5.2.109. **duhoba**

Özb. *duhoba* “kadife” (Yusupova, 2018: 302).

YUyg. *duhava* “kadife” (Necip, 2013: 106).

Krg. *dukaba* // *tukaba* “kadife” (Yudahin, 2011: 314, 2104).

2.5.2.110. **dürdün**

YUyg. *dürdün* “ipek kumaş” (Necip, 2013: 108).

Krg. *duudun* “has ipekten yapılmış kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 841).

2.5.2.111. **dürüyö**

Krg. *dürüyö* “bir nevi ipekli kumaş” (Yudahin, 2011: 319).

2.5.2.112. **edres**

Tat. *edres* “yarı yarıya ipekli ve desenli kumaş” (Öner, 2015: 112).

Bşk. *ezres* “alaca desenli Özbek ipeği” (Özşahin, 2017: 151).

2.5.2.113. **ekemel**

Alt. *ekemel* “simli kumaş” (Naskali vd., 2019: 88).

2.5.2.114. **eltire**

YUyg. *eltire* “kuzu derisi” (Necip, 2013: 112).

Kzk. *eltiri* “1. kuzu derisi. 2. kuzu derisinden yapılmış” (Koç vd., 2019: 143).

Kum. *eltir* “kuzu kürkü, kuzu postu” (Pekacar, 2011: 120).

KMLk. *eldirey* “kuzu derisi” (Tavkul, 2020: 164).

2.5.2.115. **elvan**

Trkm. *elvan* “1. açık kırmızı renkli kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 350).

2.5.2.116. eponj

Az. *eponj* “özel hazırlanmış ipliklerle saçaklı örülen bir kumaş türü” (Altaylı, 2018: 1044).

2.5.2.117. etiklik

Nog. *etiklik* “çizme yapmaya uygun deri” (Baskakov, 1963: 443).

2.5.2.118. ərus (II)

Az. *ərus (II)* “pamuk, yün, ipek, vb. makinede dokunmuş her türlü dokuma” (Altaylı, 2018: 1139).

2.5.2.119. faydeşin

Az. *faydeşin* “1. iyi kaliteli ipek kumaş. 2. bu kumaştan yapılan elbise” (Altaylı, 2018: 1184).

2.5.2.120. galbiri

Trkm. *galbiri* “kadın elbisesi için dokunan, nakışları sarı renkli kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 385).

2.5.2.121. ganavuz

Trkm. *ganavuz* “önü kırmızı, arkası mavi, elde dokunan ince ipek kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 394).

2.5.2.122. gazlama

Özb. *gazlama* “kumaş” (Yusupova, 2018: 353).

YUyg. *gezlime* “kumaş” (Necip, 2013: 133).

Kzk. *kezdeme* “kumaş” (Koç vd., 2019: 237).

Krg. *kezdeme* “kumaş, dokuma” (Arıkoğlu vd., 2018: 1213).

Kklp. *gezleme* “kumaş” (Uygur, 2019: 169).

2.5.2.123. gendədur

Az. *gendədur* “parlak ve sık dokunmuş bir kumaş; bu kumaştan yapılmış” (Altaylı, 2018: 1251).

2.5.2.124. gerhana

KMlk. *gerhana* “altın, gümüş nakışlarla işlenmiş, sık dokunmuş ipekli kumaş, simli kumaş” (Tavkul, 2020: 173).

2.5.2.125. giş

Az. *giş* “1. ketenden dokunan düşük kaliteli kaba kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış elbise” (Altaylı, 2018: 1295). → **2.2.2.196 giş**

Tat. kēş “2. samur kürkü” (Öner, 2015: 200).

Krg. kiş (I) “2. samur postundan yapılan” (Arıkoğlu vd., 2018: 1277).

Bşk. kēş “2. samur kürkü” (Özşahin, 2017: 279).

Kum. kiş “samur” (Pekacar, 2011: 179).

Tuv. keş “3. kösele, gön, meşin, post” (Arıkoğlu vd., 2003: 67).

2.5.2.126. güdarı

Kklp. güdarı “ince ve yumuşak deri; güderi” (Uygur, 2019: 173).

2.5.2.127. hacıbərıbaḥ

Az. hacıbərıbaḥ “kadın elbisesi yapılan pahalı, çeşitli renkleri olan bir kumaşın halk dilindeki adı” (Altaylı, 2018: 185).

2.5.2.128. harıs (II)

Hks. harıs (II) “keşmir kumaşı. 2. keşmir kumaşından yapılmış” (Naskali vd., 2017: 153).

2.5.2.129. hasa

Trkm. hasa “incecik iplikten dokunan beyaz kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 552).

2.5.2.130. ḥetfe

Tat. ḥetfe “kadife” (Öner, 2015: 155).

Bşk. ḥetfe “1. kadife” (Özşahin, 2017: 230).

2.5.2.131. horagay

Tuv. horagay “simli kumaş” (Arıkoğlu vd., 2003: 52).

2.5.2.132. höveṇ

Tuv. höveṇ “pamuk” (Arıkoğlu vd., 2003: 54).

2.5.2.133. hırna

Hks. hırna “kırkılmış deri, tüyü kesilmiş deri” (Naskali vd., 2017: 173).

2.5.2.134. hrom

Kzk. hrom “ince ve yumuşak bir deri türü” (Koç vd., 2019: 645).

Hks. hrom (II) “bir tür deri” (Naskali vd., 2017: 191).

2.5.2.135. hurusha

Hks. hurusha “kuzu derisi, kuzu postu” (Naskali vd., 2017: 197).

2.5.2.136. ḥanatla

Kklp. ḥanatla “en değerli kumaş, kızıl atlas” (Uygur, 2019: 196).

2.5.2.137. ihtıyar (II)

KMlk. *ıhtıyar (II)* “keçe” (Tavkul, 2020: 193).

2.5.2.138. ılaba

KMlk. *ılaba* “siyah ve beyaz renkli yün ipliklerle alacalı biçimde dokunmuş kumaş” (Tavkul, 2020: 193).

2.5.2.139. ıpça ton

Krg. *ıpça ton* “1. yumuşak ince kumaş. 2. iç çamaşırının bir türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 963). → 2.2.2.219 ıpça ton

2.5.2.140. ırapıs

Krg. *ırapıs* “sıkı dokunmuş kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 966).

2.5.2.141. ısharla

KMlk. *ısharla* “bir tür kumaş, çuha” (Tavkul, 2020: 194).

2.5.2.142. ıstanlık

Nog. *ıstanlık* “şalvar dikmek için kumaş malzemesi” (Baskakov, 1963: 429).

2.5.2.143. ibrə (II)

Az. *ibrə (II)* “yünlü kumaş” (Altaylı, 2018: 1562).

2.5.2.144. ipaklık

Özb. *ipaklık* “ipek giysiler; ipek kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 189). → 2.6.2.61 ipaklık

2.5.2.145. iş

Özb. *iş* “bir kıyafete yetecek kadar kumaş parçası” (Üşenmez vd., 2016: 198).

Hks. *is (II)* “1. kumaş, kumaş parçası. 2. bez” (Naskali vd., 2017: 230).

2.5.2.146. isẖarla

Kum. *isẖarla* “çuha; çuhadan; çuhamsı” (Pekacar, 2011: 167).

2.5.2.147. itlev

Bşk. *itlev* “işlenmiş derinin iç tarafındaki ince, yumuşak tabaka” (Özşahin, 2017: 265).

2.5.2.148. iyegili

KMlk. *iyegili* “uzun şerit desenli kumaş” (Tavkul, 2020: 201)

2.5.2.149. jarğak

Kzk. *jarğak* “tabaklanmış deri. 2. tay veya kuzu derisinden yapılan dış giyim” (Koç vd., 2021: 283). → 2.2.2.243 jarğak

Krg. *cargak* 1. koyun ya da keçinin derisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 520).

Kzk. *jarğak (I)* “2. tay veya kuzu derisinden yapılan dış giyim” (Koç vd., 2019: 172).

Alt. *cargak* “koyun yününden yapılmış; işlenmiş deri” (Naskali vd., 2019: 57).

2.5.2.150. **cucunça**

Özb. *cucunça* “1. üst giyim için kullanılan kalın ipek kumaş. 2. bu kumaştan yapılan” (Üşenmez vd., 2016: 214).

2.5.2.151. **jupga**

Kklp. *jupga* // *yupka* “başörtüsü, gömlek gibi şeyler için dokunan nakışlı ince pamuk kumaş türü” (Uygur, 2019: 252).

2.5.2.152. **kadek**

Krg. *kadek* “bir çeşit ipek kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1045).

2.5.2.153. **kakım**

Alt. *kakım* “2. kakım kürkü, ermin” (Naskali vd., 2019: 21).

2.5.2.154. **kalami**

Krg. *kalami* “pamuk kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1061).

2.5.2.155. **kalamyanka**

Az. *kalamyanka* “kalın bir keten kumaş türü” (Altaylı, 2018: 1702).

2.5.2.156. **qama**

Tat. *qama* “2. samur kürkü” (Öner, 2015: 261).

2.5.2.157. **kamıs**

Trkm. *kamıs* “incecik beyaz keten kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 12).

2.5.2.158. **kamsurp**

Krg. *kamsurp* “kalitesiz, ince pamuk kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1082).

2.5.2.159. **kamvol**

Az. *kamvol* “1. ince taranmış (yün); bu yünden hazırlanmış kumaş” (Altaylı, 2018: 1709).

Krg. *kamvolduk* “iplik dokuma ile ilgili veya dokumaya ait olan” (Arıkoğlu vd., 2018: 1082).

2.5.2.160. **kanap**

YUyg. *kanap* “keten” (Necip, 2013: 191).

2.5.2.161. **kanavat**

KMlk. *kanavat* “parlak ipekli kumaş” (Tavkul, 2020: 232).

2.5.2.162. **kanoviz**

Özb. *kanoviz* “bir tür sert ipekli kumaş, üzerinde desen bulunmayan ince dokunmuş, parlak ipekli kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 223).

kanavis

Bşk. *kanavıs* “dolgun ipek kumaş” (Özşahin, 2017: 269).

2.5.2.163. şanazir (II)

KMlk. *şanazir (II)* “karışık ipekli kumaş” (Tavkul, 2020: 232).

2.5.2.164. kapron

Kzk. *kapron* “naylon” (Koç vd., 2019: 232).

2.5.2.165. şaptallık

Kum. *şaptallık* “kaptal kumaşı, kaptallık kumaş” (Pekacar, 2011: 246).

Nog. *kaptallık* “besmet (ceket) yapmaya uygun kumaş” (Baskakov, 1963: 146).

2.5.2.166. şarakül

Tat. *şarakül* “Astragan kürk” (Öner, 2015: 269).

Krg. *karakül* “2. Karakul koyunun kuzusunun değerli kürkü. 3. bu kürkten yapılmış giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1112). → **2.2.2.263 karakül**

Kklp. *şaraköl* “2. Karaköl koyununun derisi, astragan deri” (Uygur, 2019: 321).

2.5.2.167. karmazin

Bşk. *karmazin* “kıvırmalı renkte bir tür çuha kumaş” (Özşahin, 2017: 270).

2.5.2.168. kars

Kzk. *kars* “parlak, ipek karışıklı kumaş” (Koç vd., 2021: 369).

2.5.2.169. şasab dariy

KMlk. *şasab dariy* “çizgili desenli ipek kumaş” (Tavkul, 2020: 238).

2.5.2.170. kastor

Krg. *kastor* “yünlü kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1137).

2.5.2.171. şavraş

KMlk. *şavraş* “1. yünlü kumaş. 2. dışı parlak pamuklu kumaş, saten” (Tavkul, 2020: 240).

2.5.2.172. kele (I)

Krg. *kele (I)* “2. bir tür değerli kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1185).

2.5.2.173. keleme (II)

Krg. *keleme (II)* “pamuklu kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1186).

2.5.2.174. keleşker

Krg. *keleşker* “2. bir tür kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1186).

2.5.2.175. kencir

Krg. *kencir* “bir tür kunduz kürkü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1193).

2.5.2.176. **kendir**

Nog. *kendir* “keten” (Baskakov, 1963: 160).

2.5.2.177. **kérgézin**

Tat. *kérgézin* “ince pamuklu dokuma” (Öner, 2015: 199).

Kklp. *keregegöz* “keregenin gözü gibi kare kare işlenmiş dört kenarlı kumaş, dokuma vb. şeyler” (Uygur, 2019: 267).

2.5.2.178. **kesatım**

Trkm. *kesatım* “saf ipekten yada keten karışımı ipekten dokunan ve kadın elbisesi için kullanılan kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 26).

2.5.2.179. **kete**

Krg. *kete* “1. değerli bir kumaş türü. 2. değerli kumaştan yapılan kadın üst giysisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1210). → 2.2.2.282 **kete**

2.5.2.180. **keten kıtay**

Kmlk. *keten kıtay* “patiska” (Tavkul, 2020: 247).

2.5.2.181. **kıl torko**

Krg. *kıl torko* “kaliteli yün kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1221).

2.5.2.182. **kigiz**

YUyg. *kigiz* “keçe” (Necip, 2013: 199).

Tat. *kiyé* “keçe” (Öner, 2015: 217).

Kzk. *kiyiz* “keçe” (Koç vd., 2019: 253).

Krg. *kiyiz* “1. keçe. 2. keçeden yapılmış olan” (Arıkoğlu vd., 2018: 1281).

Bşk. *kéyé* “keçe” (Özşahin, 2017: 283).

Kum. *kiyiz* “keçe, keçeden yapılmış” (Pekacar, 2011: 179).

Kmlk. *kiyiz* “keçe” (Tavkul, 2020: 214).

Nog. *kiyiz* “keçe” (Baskakov, 1963: 165).

Kklp. *kiyiz* “keçe” (Uygur, 2019: 276).

Kar. *kiyiz* “keçe” (Aqtay vd., 2019: 248).

Hks. *kiis* “keçe” (Naskali vd., 2017: 248).

Tuv. *kidis* “keçe” (Arıkoğlu vd., 2003: 68).

2.5.2.183. **kiliñ**

Alt. *kiliñ* “kadife, yumuşak kadife; pilili” (Naskali vd., 2019: 130).

Hks. *kılın (I)* “kadife” (Naskali vd., 2017: 244).

Tuv. *hiliŋ* “kadife” (Arıkoğlu vd., 2003: 51).

2.5.2.184. kirbas

Az. *kirbas* “beyaz bez, Amerikan bezi” (Altaylı, 2018: 1801).

2.5.2.185. kisəyi

Az. *kisəyi* “ince ve sık dokunmuş pamuklu kumaş, dülbend” (Altaylı, 2018: 1807).

KMlk. *kisey* “1. tülbent, pamuklu kumaş, basma. 2. peçe, yüz örtüsü” (Tavkul, 2020: 213). →.2.1.2.119 **kisəye**

Kar. *kisey* “keten” (Aqtay vd., 2019: 247).

2.5.2.186. kital

Az. *kital* “haşiyeli, pamuklu kumaş” (Altaylı, 2018: 1810).

2.5.2.187. kitayka

Az. *kitayka* “Çin’de dokunmuş kumaş” (Altaylı, 2018: 1810).

KMlk. *kitay* “kumaş cinsi” (Tavkul, 2020: 247).

2.5.2.188. kiyimlik

YUyg. *kiyimlik* “giyim kuşam için kullanılan kumaş” (Necip, 2013: 201).

Tat. *kiyémlék* “1. elbiselik dokuma. 2. giyilecek, giyimlik, giymeye yakıştır” (Öner, 2015: 216). →.2.6.2.77 **kiyémlék**

2.5.2.189. kıyindi

YUyg. *kıyindi* “parça, bez parçası” (Necip, 2013: 239).

2.5.2.190. kiyiz miyiz

Nog. *kiyiz miyiz* “renkli keçe” (Baskakov, 1963: 165).

2.5.2.191. kolenkor

Özb. *kolenkor* “pamuklu bez, patiska” (Üşenmez vd., 2016: 238).

Hks. *kolenkor* “Kalkülta’da üretilen bir kumaş türü, kalikot” (Naskali vd., 2017: 257).

2.5.2.192. kord

Kzk. *kord* “bir tür yünlü kumaş” (Koç vd., 2019: 256).

2.5.2.193. koverkot

Kklp. *koverkot* “yünden dokunmuş kumaş, materyal” (Uygur, 2019: 280).

2.5.2.194. köböŋ

Alt. *köböŋ* “pamuk” (Naskali vd., 2019: 137).

2.5.2.195. köksawır

Kklp. köksawır “ayakkabıya çeşitli nakışlar / süsler yapmada kullanılan gök renkli deri”
“(Uygur, 2019: 282).

2.5.2.196. kökşal

Krg. kökşal “1. Kaşgar’da üretilen mavi, yeşil deri. 2. bu deriden yapılan çizme”
(Arikoğlu vd., 2018: 1350). → 2.3.2.128 kökşal

2.5.2.197. kölönğgür

Krg. kölönğgür “bir çeşit pamuklu bez” (Yudahin, 2018: 500).

2.5.2.198. könteri

Kzk. könteri “1. gön, deri” (Koç vd., 2019: 264).

2.5.2.199. körpe (II)

YUyg. körpe (II) “kuzu kürkü” (Necip, 2013: 207).

Krg. körpö “1. kuzu derisi” (Yudahin, 2011: 508).

Kum. körpe “kürk” (Pekacar, 2011: 183).

2.5.2.200. körüste

alt. körüste “(buruşuk) keten” (Naskali vd., 2019: 141).

2.5.2.201. krep fay

Az. krep fay “bir kumaş türü” (Altaylı, 2018: 1871).

2.5.2.202. krep jorjet

Gag. krep jorjet “bir kadın kumaşı” (Baskakov, 1991: 153).

2.5.2.203. krepmaroken

Az. krepmaroken “çözügüsünde yoğun atkılı ve atkısında 2 ye 2 oranında Z büküm ve S büküm kullanılarak belirgin şekilde verrev oluklu yivler oluşturulmuş bir kumaş türü”
(Altaylı, 2018: 1871).

2.5.2.204. kreşifon

Az. kreşifon “narin bir şifon türü” (Altaylı, 2018: 1871).

2.5.2.205. kredeşin

Az. kredeşin “1.sık dokunmuş ince ipek kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış” (Altaylı, 2018: 1871).

Tat. krépdéşin “krepdöşin denen ince ipek dokuma” (Öner, 2015: 232).

Kum. kredeşin “krepdöşin” (Pekacar, 2011: 184).

Kklp. kredeşin “ipek veya yünden yapılan / dokunan kumaş” (Uygur, 2019: 292).

2.5.2.206. krujeva

Az. krujeva “elbiseyi veya ev eşyalarını süslemek için kullanılan dantela, tentene” (Altaylı, 2018: 1874).

2.5.2.207. **kulğun**

Krg. kulğun “çuha, yünlü kumaş” (Yudahin, 2011: 519).

2.5.2.208. **kuragannın terezi**

Alt. kuragannın terezi “kuzu kürkü” (Naskali vd., 2019: 143).

2.5.2.209. **ķuraķ**

YUyg. ķuraķ “parça, bez parçası” (Necip, 2013: 248).

2.5.2.210. **küldeklék**

Bşk. küldeklék “bir gömleklik kumaş” (Özşahin, 2017: 307).

2.5.2.211. **küpes**

KMlk. küpes “başörtüsü, şal; ipekli kumaş” (Tavkul, 2020: 223). → 2.1.2.133 **küpes**

2.5.2.212. **küsürəlik**

Az. küsürəlik “ayakkabı tabanı, bavul, çanta yapımında kullanılan, büyükbaş hayvanların işlenmiş derisi” (Altaylı, 2018: 1900).

2.5.2.213. **ķımķap**

Kzk. ķımķap “altın yaldızlı ve simli bir tür kalın ipek kumaş” (Koç vd., 2021: 585).

Krg. ķımķap “kemha, ipek kumaş” (Yudahin 2011: 454),

2.5.2.214. **lampuk**

Krg. lampuk “dış giyim için kullanılan bir kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1487).

2.5.2.215. **las**

Özb. las “adi ipek; ssaten” (Üşenmez vd., 2016: 261).

2.5.2.216. **ləŋke**

Kzk. ləŋke “bir tür kalın kumaş” (Koç vd., 2019: 381).

2.5.2.217. **lavdan**

KMlk. lavdan “bir tür ipek, ipekli kumaş” (Tavkul, 2020: 263).

Kklp. lawdan (I) “ince ipekli kumaş” (Uygur, 2019: 369).

2.5.2.218. **lavsan**

Kzk. lavsan “bir tür sentetik kumaş” (Koç vd., 2019: 379).

Kklp. lavsan “renk atmayan ve ısıya dayanıklı çok sağlam bir kumaş” (Uygur, 2019: 369).

2.5.2.219. **layka**

Az. *layka* “yumuşak deri, glase deri” (Altaylı, 2018: 2248).

Krg. *layka* “1. glase, yumuşak deri” (Arıkoğlu vd., 2018: 1488).

2.5.2.220. **lederin**

Özb. *lederin* “deri kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 263).

2.5.2.221. **lenta**

Trkm. *lenta* “her türlü ensiz kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 69).

2.5.2.222. **liberti**

Az. *liberti* “ipek veya ipek karışımı yumuşak, parlak kumaş türü” (Altaylı, 2018: 2269).

2.5.2.223. **lozimlik (II)**

Özb. *lozimlik (II)* “iç çamaşırı kumaşı, şalvar kumaşı” (Üşenmez vd., 2016: 268).

2.5.2.224. **lüte**

Gag. *lüte* “ince yünlü kumaş” (Baskakov, 1991: 169).

2.5.2.225. **madam (III)**

Az. *madam (III)* “büyük çiçek desenli ve kalınca bir kumaş” (Altaylı, 2018: 2292).

2.5.2.226. **madapolam**

Az. *madapolam* “genelde iç çamaşırı yapmak için kullanılan pamuklu kumaş” (Altaylı, 2018: 2292).

Tat. *madapolam* “iç çamaşırı biçilen patiska” (Öner, 2015: 319).

2.5.2.227. **mahud**

Az. *mahud* “yüz tarafı keçe gibi yün veya yün karışımı kumaş; bu kumaştan yapılmış” (Altaylı, 2018: 2297).

Trkm. *mavut* “sık dokunan hafif tüylü, kalın, yün ya da yarım yünlü kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 84).

Özb. *movut* “çuha, çuha bezi” (Üşenmez vd., 2016: 300).

Krg. *moot* “yünlü veya yarı yünlü kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1566).

2.5.2.228. **məlisken**

Kzk. *məlisken* “bir tür kalın kumaş” (Koç vd., 2019: 398).

2.5.2.229. **manat**

Krg. *manat* “bir tür kırmızı kadife” (Arıkoğlu vd., 2018: 1512).

2.5.2.230. **mandala**

Trkm. *mandala* “pantolon, şalvar dikmek için kullanılan kaygan ve kalın yünlü kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 79).

Kzk. *mändala* “palto, pardösü vb. giysilerin dikiminde kullanılan pahalı kumaş” (Koç vd., 2021: 622).

Krg. *mandili* “başlık yapımında kullanılan bir tür kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1513).

2.5.2.231. **mañnıh (II)**

Hks. *mañnıh (II)* “(iyi cins) ipek” (Naskali vd., 2017: 294).

2.5.2.232. **maқта**

Kzk. *maқта* “pamuk” (Koç vd., 2019: 389).

2.5.2.233. **manufaktura**

Özb. *manufaktura* “kumaş, dokuma” (Üşenmez vd., 2016: 276).

Krg. *manufaktura* “2. kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1514).

Kum. *manufaktura* “2. manifatura, kumaş” (Pekacar, 2011: 193).

2.5.2.234. **maroken**

Az. *maroken* “sunî ipek kumaş” (Altaylı, 2018: 2320).

Gag. *marakina* “maroken deri” (Baskakov, 1991: 172).

Tat. *marokén* “sunî ipekten dokuma, maroken” (Öner, 2015: 324).

2.5.2.235. **masatı**

Kzk. *masatı* “yumuşak, ipek kumaş” (Koç vd., 2019: 394).

Kklp. *masatı* “tüyü / yünü sık, değerli bir kumaş” (Uygur, 2019: 382).

2.5.2.236. **mata**

Trkm. *mata* “kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 83).

Özb. *mato* “kumaş” (Yusupova, 2018: 353).

Kzk. *mata* “pamuklu kumaş” (Koç vd., 2019: 389).

Krg. *mata (I)* “evde dokunan pamuklu kumaş, mata” (Yudahin, 2011: 556).

Bşk. *mata* “pamuklu kumaş” (Özşahin, 2017: 400).

Kklp. *mata* “meta, mal; kumaş” (Uygur, 2019: 383).

2.5.2.237. **materiyal**

Kzk. *materiyal* “4. kumaş” (Koç vd., 2019: 395).

Kum. *materiya* “1. kumaş” (Pekacar, 2011: 196).

2.5.2.238. **matkal**

Krg. *matkal* “bir tür pamuklu kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1544).

2.5.2.239. **mavıtı**

Kzk. *mavıtı* “çuha kumaş” (Koç vd., 2021: 619).

Kklp. *mawtı* “tüylü, yumuşak iyi cins bir kumaş” (Uygur, 2019: 383).

2.5.2.240. **məvlim**

Kzk. *məvlim* “kadifeye benzer bir tür kumaş” (Koç vd., 2019: 399).

2.5.2.241. **maya**

Tat. *maya* “ince pamuklu dokuma” (Öner, 2015: 328).

Krg. *mayya* “bir tür pamuklu kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1531).

2.5.2.242. **méh**

Tat. *méh* “1. kürk. 2. kürk manto” (Öner, 2015: 335). → 2.2.2.354 **méh**

2.5.2.243. **mekeriya**

KMlk. *mekeriya* “bir kumaş (dokuma) adı, alaca desenli kumaş” (Tavkul, 2020: 269).

2.5.2.244. **melle**

Bşk. *melle* “kalın ve sert yün dokuma; keçe” (Özşahin, 2017: 407).

2.5.2.245. **mézdra**

Tat. *mézdra* “deri veya kürkün iç yanı” (Öner, 2015: 339).

2.5.2.246. **məndula**

Az. *məndula* “eskiden aba, pantolon vb. yapılan ince ve sağlam kumaş adı” (Altaylı, 2018: 2379).

2.5.2.247. **məhməl**

Az. *məhməl* // *məhmər* “kadife” (Altaylı, 2018: 2366).

Trkm. *mahmal* “1. kadife. 2. kadifeden dikilen elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 77). → 2.2.2.342 **mahmal**

Krg. *makmal* “kadife” (Arıkoğlu vd., 2018: 1505).

YUyg. *meħmel* “kadife” (Necip, 2013: 265).

Kum. *maħmar* “kadife; kadifeden” (Pekacar, 2011: 196).

2.5.2.248. **meşüt**

YUyg. *meşüt* “ipek” (Necip, 2013: 267).

2.5.2.249. **mişi**

Trkm. *mişi* “keçi derisi, ince deri” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 99).

2.5.2.250. **mitkal**

Az. *mitkal* “çirişli kalınca bez, kalınca patiska” (Altaylı, 2018: 2432).

Trkm. *mitgal* “bir çeşit keten kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 115).

2.5.2.251. **mizere**

KMlk. *mizere* “bir tür kumaş” (Tavkul, 2020: 273).

2.5.2.252. momosuy

Krg. *momosuy* “tüylü pamuklu kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1563).

2.5.2.253. namet

YUyg. *namet* “keçe, keçeden” (Necip, 2013: 285).

2.5.2.254. nanke

Kzk. *nanke* “sarımtırak bir tür kalın kumaş” (Koç vd., 2021: 662).

2.5.2.255. nasar

Kzk. *nasar* “ipek kumaş” (Koç vd., 2019: 424).

2.5.2.256. neylon

Özb. *neylon* “naylon” (Üşenmez vd., 2016: 321).

Kzk. *neylon* “naylon” (Koç vd., 2019: 427).

Krg. *neylon* “1. naylon. 2. içeriğinde naylon bulunan kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1610).

2.5.2.257. nootu

Krg. *nootu* “yün kumaş, yünden dokunmuş kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1616).

2.5.2.258. öjiyek

KMlk. *öjiyek* “bir tür ipek” (Tavkul, 2020: 287).

2.5.2.259. örbek

Hks. *örbek* “1. kalın çuhadan yapılmış üst giysi. 2. kara yünden yapılmış el yapımı çuha” (Naskali vd., 2017: 351). → **2.2.2.374 örbek**

2.5.2.260. paltolık

Nog. *paltolık* “kabanlık kumaş” (Baskakov, 1963: 265).

2.5.2.261. pamezey

KMlk. *pamezey* “pazen kumaş; fanila” (Tavkul, 2020: 291). → **2.2.2.377 pamezay**

2.5.2.262. panbarhat

Kklp. *panbarhat* “ipek karıştırılarak dokunan ince kumaş, ipekli kumaş” (Uygur, 2019: 451).

Özb. *panbarhat* “kadife; tüylü, ince, ipek kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 354).

2.5.2.263. parça (II)

Az. *parça (II)* “dokunmuş şeyler, bez vb” (Altaylı, 2018: 2698).

Trkm. *parça (II)* “güllü ipek kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 189).

Özb. parça (III) “altın ip karıştırılarak dokunan kalın ipek kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 359).

Kzk. parşa (I) “altın ve gümüş sırmalı bir tür ipek kumaş ve bundan yapılmış pahalı elbise” (Koç vd., 2019: 468). → **2.2.2.381 parşa (I)**

Krg. parça “2. altın ya da gümüş renginde ipler eklenerek dokunmuş ipek kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1721).

Bşk. pars “1. altın, gümüş sırmalarla dokunan ipek kumaş” (Özşahin, 2017: 476).

Kum. parça “simli kumaş” (Pekacar, 2011: 229).

Kklp. parşa “altın karıştırılmış ipek kumaş” (Uygur, 2019: 454).

Hks. parça “simli kumaş” (Naskali vd., 2017: 360).

2.5.2.264. parpaşa

Krg. parpaşa “pahalı bir ipek türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1722).

2.5.2.265. patısayı

Trkm. patısayı “sarı, kırmızı, yeşil karışimli ipek kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 193).

Bşk. batşay “1. iri bezeklere sahip dokuma, kumaş. 2. deri ya da bez yama” (Özşahin, 2017: 67). → **2.4.2.21 batşay**

2.5.2.266. pahta

Özb. pahta “pamuk” (Yusupova, 2018: 446).

YUyg. pahta “pamuk” (Necip, 2013: 312).

Kklp. pahta “pamuk” (Uygur, 2019: 449).

2.5.2.267. pirés

Tat. pirés “1. ipek. 2. ipekli” (Öner, 2015: 380).

2.5.2.268. piyazı

Krg. piyazı “deve yününden el dokuması kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1729).

2.5.2.269. polotno

Özb. polotno “1. kalın bez, kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 372).

Tat. polotno “keten, keten bezi” (Öner, 2015: 381).

Hks. polotno “keten (bezi)” (Naskali vd., 2017: 385).

2.5.2.270. puçkağ

YUyg. puçkağ “kürk için kullanılan derinin parçası” (Necip, 2013: 326).

2.5.2.271. kıamar (I)

Kklp. *ķamar (I)* “kıvırcık y nl  koyun cinsinin (karak l koyun) derisinin en kalitelisi, kaliteli koyun derisi” (UyĖur, 2019: 313).

2.5.2.272. ķanawat

Kum. *ķanawat* “ipekli bir kumaŗ cinsi” (Pekacar, 2011: 245).

2.5.2.273. ķarus

Az. *ķarus* “2. y n kumaŗa benzeyen pamuklu kumaŗ. 3. bu kumaŗtan yapılmıŗ,  r lm ŗ” (Altaylı, 2018: 2005).

2.5.2.274. ķasabdar

Kzk. *ķasabdar* “kıymetli, pahalı kalın kumaŗ” (Koŗ vd., 2019: 322).

KMlk. *ķasab (I)* “ŗizgili dokuma” (Tavkul, 2020: 238).

2.5.2.275. ķasaŗ (I)

Kklp. *ķasaŗ (I)* “deri (UyĖur, 2019: 326).

2.5.2.276. ķatiypa

Kzk. *ķatiypa* “ŗizgili, kalın kumaŗ” (Koŗ vd., 2019: 325).

KMlk. *ķatapa* “kadife” (Tavkul, 2020: 239).

2.5.2.277. ķayŗibatmaz

Az. *ķayŗibatmaz* “kalın, sık dokunmuŗ, sert ve parlak ipek kumaŗ” (Altaylı, 2018: 2023).

2.5.2.278. ķijim

Kzk. *ķijim* “pel ŗ, pel ŗ kumaŗ” (Koŗ vd., 2019: 367).

Krg. *keecim// keŗim // kıcım* “1. eskiden zırh altına giymek iŗin iŗine ipek katlanarak dikilen yelek. 2. bir tür ipek” (Arıkoğlu vd., 2018: 1180). → **2.2.2.269 keecim**

Kklp. *ŗijim* “1. yüzeyi tüylü bir kumaŗ türü” (UyĖur, 2019: 182).

2.5.2.279. ķundız

Kzk. *ķundız* “2. kunduz postu” (Koŗ vd., 2019: 361).

Krg. *kunduz* “1. kunduz, kürkü değerli hayvan. 2. bu hayvanın kürkü, postu (Arıkoğlu vd., 2018: 1419).

2.5.2.280. ķurpey

KMlk. *ķurpey* “kuzu kürkü, kuzu postu” (Tavkul, 2020: 259).

2.5.2.281. m ŗ

Tat. *m ŗ* “1. kürk. 2. kürk manto” ( ner, 2015: 335). → **2.2.2.354 m ŗ**

Kzk. *meh* “kürk, bazı hayvanların giyecek yapmak iŗin iŗlenmiŗ postu” (Koŗ vd., 2021: 632).

Bşk. *měh* “kürk” (Özşahin, 2017: 405).

2.5.2.282. **mäsilik**

Kzk. *mäsilik* “mest dikmeye yarayan (deri), mestlik” (Koç vd., 2021: 624).

2.5.2.283. **metkel**

Kzk. *metkel* “kaba dokunmuş kumaş” (Koç vd., 2021: 632).

metkel

Krg. *metkel* “bir tür pamuklu kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1544).

2.5.2.284. **mävlim**

Kzk. *mävlim* “kadifeye benzer bir tür kumaş” (Koç vd., 2021: 624).

2.5.2.285. **münsök**

Krg. *münsök* “bir tür kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1593).

2.5.2.286. **pamezay**

KMlk. *pamezay* “pazen kumaş” (Tavkul, 2020: 291).

2.5.2.287. **pirës**

Tat. *pirës* “1. ipek. 2. ipekli” (Öner, 2015: 380).

2.5.2.288. **ratın**

Az. *ratın* “yüz kısmında burulmuş durumda tüyleri olan elbiselik kumaş” (Altaylı, 2018: 2808).

Kzk. *ratın* “kalın, yünlü bir kumaş” (Koç vd., 2019: 480).

2.5.2.289. **reps**

Az. *reps* “yünlü, pamuklu veya ipekten yapılmış bir tür kumaş” (Altaylı, 2018: 2818).

Özb. *reps* “fitilli kumaş, kalın ip, yün ya da ipek kumaş (üst giyim ya da ayakkabı yapımında kullanılan) (Üşenmez vd., 2016: 406).

Kzk. *reps* “reps (kumaşı)” (Koç vd., 2019: 483).

Kum. *reps* “reps (kumaşı)” (Pekacar, 2011: 280).

2.5.2.290. **reh**

YUyg. *reh* “kumaş” (Necip, 2013: 331).

2.5.2.291. **rezin**

Az. *rezin* “1. kauçuk” (Altaylı, 2018: 2822).

YUyg. *rezinké* “lastik” (Necip, 2013: 334).

Özb. *rezina* “kauçuk, lastik” (Üşenmez vd., 2016: 408).

Kum. *rezin* “lastik” (Pekacar, 2011: 281).

Kklp. rezinka “1. ayakkabı tabanından araba tekerine kadar geniş alanı olan lastik” (Uygur, 2019: 480).

2.5.2.292. sahl

Hks. sahl “2. sincap derisi” (Naskali vd., 2017: 419).

2.5.2.293. saktıyan

Krg. saktıyan “koyun veya keçi postundan renklendirilerek yapılmış deri” (Arıkoğlu vd., 2018: 1762).

Bşk. sehtiyan “sahtiyan, maroken” (Özşahin, 2017: 506).

Kum. sahtiyan “sahtiyan, maroken” (Pekacar, 2011: 288).

KMlk. sahtiyan “işlenmiş yumuşak deri, maroken” (Tavkul, 2020: 297).

Kar. sahtiyan “sahtiyan” (Aqtay vd., 2019: 376).

2.5.2.294. sañ

Kzk. sañ “bir tür kalın ve beyaz kumaş” (Koç vd., 2021: 776).

2.5.2.295. sandi

Krg. sandi “bir tür parlak kadife” (Arıkoğlu vd., 2018: 1776).

2.5.2.296. sarbap

Krg. sarbap “1. ipek kumaş. 2. bir tür parlak, yaldızlı, değerli kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1781).

2.5.2.297. sarca

Krg. sarca “elbise için astarlık ipek kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1781).

2.5.2.298. sardam

Hks. sardam “ince ve seyrek bir tür kumaş” (Naskali vd., 2017: 425).

2.5.2.299. sarja (II)

Kzk. sarja (II) “bir tür astarlık kumaş” (Koç vd., 2021: 780).

2.5.2.300. sarinci

Krg. sarinci “1. yaldızlı kumaş. 2. bu kumaştan yapılan giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1783). → 2.6.2.112 sarinci

2.5.2.301. sarpinka

Az. sarpinka “pamuklu ve keten lifli bir kumaş” (Altaylı, 2018: 2896).

Bşk. sarpinka “pamuk bezi, patiska” (Özşahin, 2017: 500).

Krg. sarpinka “iyi cins renkli bez” (Yudahin, 2011: 639).

2.5.2.302. savpay

KMlk. *savpay* “simli kumaş” (Tavkul, 2020: 304).

2.5.2.303. **seşsel**

Krg. *seşsel* “1. kuzu derisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1800).

2.5.2.304. **sergez**

YUyg. *sergez* “basma kumaş” (Necip, 2013: 347).

2.5.2.305. **serindi**

Trkm. *serindi* “keten karışımı, çizgili” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 261).

2.5.2.306. **sharla**

KMlk. *sharla* “çuha kumaş” (Tavkul, 2020: 308).

2.5.2.307. **sidam (I)**

YUyg. *sidam (I)* “düz, düz kumaş” (Necip, 2013: 352).

2.5.2.308. **siri**

Kzk. *siri* “2. kösele” (Koç vd., 2019: 535).

Az. *sirim* “çarık, ayakkabı veya bazı işlerde sicim yerine kullanılan, ince ve uzun, esnek deri parçası” (Altaylı, 2018: 3000).

2.5.2.309. **sitsı**

Tat. *sitsı* “basma kumaş” (Öner, 2015: 412).

Hks. *sitse* “basma” (Naskali vd., 2017: 451).

2.5.2.310. **siyle**

Kklp. *siyle* “pamuk ipliğinden dokunmuş kumaş” (Uygur, 2019: 509).

2.5.2.311. **siysa**

Kzk. *siysa* “pamuktan yapılmış bir tür kumaş” (Koç vd., 2019: 510).

2.5.2.312. **sozan (II)**

Trkm. *sozan (II)* “çuval, ayakkabı dikilen madde” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 278).

2.5.2.313. **sukno (I)**

Kklp. *sukno (I)* “yünden veya yün karıştırılarak sıkıca dokunmuş kumaş, çuha” (Uygur, 2019: 516).

2.5.2.314. **sur (II)**

Kklp. *sur (II)* “kuzu derisinin iyi cinsi, rengi atmayan kuzu derisi” (Uygur, 2019: 516).

Kzk. *surıp* “üzerinde baskıyla yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş, basma” (Koç vd., 2021: 826).

YUyg. *surup* “keten (bezi)” (Necip, 2013: 366).

Krg. *surp* “bir tür kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1864).

2.5.2.315. **süplem (II)**

Bşk. *süplem (II)* “süslü dokuma” (Özşahin, 2017: 545).

2.5.2.316. **şa’atnez**

Kar. *şa’atnez* “karışık kumaş” (Aqtay vd., 2019: 417).

2.5.2.317. **şadana**

Krg. *şadana* “değerli bir ipek kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1882).

2.5.2.318. **şakpak**

Kzk. *şakpak* “ekose (elbise, kumaş vb.)” (Koç vd., 2019: 657).

2.5.2.319. **şakula**

KMlk. *şakula* “keten bezi” (Tavkul, 2020: 327).

2.5.2.320. **şalma (IV)**

Kzk. *şalma (IV)* “bir tür örgü, dokuma” (Koç vd., 2021: 1028).

2.5.2.321. **şalpar**

Krg. *şalpar* “1. bir çeşit başörtüsü. 2. bir kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1886). →

2.1.2.189 **şalpar**

2.5.2.322. **şameleci**

KMlk. *şameleci* “çizgili ipek kumaş” (Tavkul, 2020: 327).

Kar. *şamalaca* “çok renkli Suriye ipeği” (Aqtay vd., 2019: 418).

2.5.2.323. **şahı**

Trkm. *şahı* “renkli ve çiçekli ipek kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 317).

Kzk. *şağıy* “ince, yumuşak bir ipek türü” (Koç vd., 2021: 1019).

2.5.2.324. **şatıraş**

Kklp. *şatıraş* “kareli kumaş” (Uygur, 2019: 533).

2.5.2.325. **şayah**

Az. *şayah* “taranmamış yünden kaba şekilde dokunmuş kumaş ve bu kumaştan yapılan” (Altaylı, 2018: 3120).

Kzk. *say* “Kazak Türkleri’nin başlarına giydiği başlıkları oluşturan parçalar” (Koç vd., 2021: 763).

Trkm. *saya (II)* “şapka dikiminde kullanılan kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 248).

YUyg. *şayi* “ipek kumaş” (Necip, 2013: 375).

Özb. *şoyi* “ipek, ipekli” (Üşenmez vd., 2016: 541).

Kzk. *şayı* “yumuşak, ince ipek kumaş” (Koç vd., 2019: 656).

Krg. *şayı* “ince bir kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 1895).

2.5.2.326. **şekpen**

Tuv. *şekpen* “1. çuha. 2. çuhadan yağmurluk” (Arıkoğlu vd., 2003: 98). → **2.2.1.25 cepken**

2.5.2.327. **şéşe (I)**

YUyg. *şéşe (I)* “keten bezi” (Necip, 2013: 378).

2.5.2.328. **şevey**

Nog. *şevey* “yünlü kumaş” (Baskakov, 1963: 409).

2.5.2.329. **şevro**

Gag. *şevro* “ayakkabı yapımında kullanılan özel bir keçi derisi” (Baskakov, 1991: 233).

2.5.2.330. **şevyot**

Az. *şevyot* “1. şevyot adlı İngiliz koyunlarının yününden kaba dokunmuş, dayanıklı bir tür yün kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış elbise” (Altaylı, 2018: 3123). → **2.2.2.462 şevyot**

Kum. *şeviot* “şevyot” (Pekacar, 2011: 310).

Nog. *şeviot* “yünlü kumaş” (Baskakov, 1963: 409).

Hks. *şeviot* “yumuşak tüylü ceketlik bir tür kumaş” (Naskali vd., 2017: 477).

2.5.2.331. **şəməd**

Az. *şəməd* “pijamalık kumaş” (Altaylı, 2018: 3138).

2.5.2.332. **şigrin**

Tat. *şigrin* “koyun ve keçi postundan işlenen yumuşak deri, sahtiyan, şagren” (Öner, 2015: 433).

2.5.2.333. **şille uyık**

Nog. *şille uyık* “ipek kumaş” (Baskakov, 1963: 413).

2.5.2.334. **şire (I)**

YUyg. *şire (I)* “deri, kösele” (Necip, 2013: 379).

Tuv. *şiri* “kalın ham deri” (Arıkoğlu vd., 2003: 101).

2.5.2.335. **şokarpös**

Tuv. *şokarpös* “basma bezi” (Arıkoğlu vd., 2003: 102).

2.5.2.336. **şotlanka**

Az. *şotlanka* “damalı pamuklu veya ipek kumaş türü, İskoç kumaşı” (Altaylı, 2018: 3171).

2.5.2.337. ştapel

Nog. *ştapel* “penye kumaş” (Baskakov, 1963: 416).

Krg. *ştapel* “yapay ipekten sık dokunan kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1914).

2.5.2.338. ştuf

Tat. *ştuf* // *ştof* “ipek dokuma” (Öner, 2015: 435).

2.5.2.339. şübere

Kzk. *şübere* “1. bez, kumaş parçası. 2. kılık kıyafet, elbise” (Koç vd., 2019: 682). →

2.6.2.131 şübere

2.5.2.340. taala

Krg. *taala* “3. başlık, kalpak dikmek için kesilip hazırlanmış olan kumaş parçaları” (Arıkoğlu vd., 2018: 1933).

2.5.2.341. taķındırmaķ

Kum. *taķındırmaķ* “giydirmek, zarif giydirmek, şık giydirmek; süslemek, donatmak; süslü püslü giyindirmek” (Pekacar, 2011: 318).

2.5.2.342. taliņma

Hks. *taliņma* “Çin ürünü pamuklu bir tür kumaş” (Naskali vd., 2017: 487).

2.5.2.343. taşlık (II)

YUyg. *taşlık (II)* “palto gibi dış elbiselerin kumaşı” (Necip, 2013: 393).

2.5.2.344. tava (II)

YUyg. *tava (II)* “ipek Çin kumaşı” (Necip, 2013: 394).

2.5.2.345. tay (II)

KMlk. *tay (II)* “bir kumaş cinsi” (Tavkul, 2020: 346).

Krg. *taypa* “3. ince kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1981).

2.5.2.346. tekemet

Kzk. *tekemet* “desenli keçe” (Koç vd., 2019: 560).

2.5.2.347. telegey (II)

Krg. *telegey (II)* “1. pahalı kumaş türü. 2. bu kumaştan dikilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1996). → 2.6.2.136 telegey (II)

2.5.2.348. tempe

Krg. *tempe* “kuzu yününden veya tavuk tüylerinden elde yapılmış kumaş veya ince keçe” (Arıkoğlu vd., 2018: 2001).

2.5.2.349. **tənzif**

Az. *tənzif* “1. ince ve seyrek dokunmuş, yumuşak pamuklu bez. 2. bu bezden yapılan” (Altaylı, 2018: 3278).

2.5.2.350. **tirmə**

Az. *tirmə* “doğu ülkelerinde yün veya ipekten yapılan nakışlı değerli kumaş ve bu kumaştan yapılan” (Altaylı, 2018: 3323).

Kzk. *terme (II)* “motifli, desenli dokuma” (Koç vd., 2019: 565).

Krg. *terme (II)* “el tezgâhında bez dokuma türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 2013).

2.5.2.351. **tik (II)**

Özb. *tik (II)* “kot kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 456).

Krg. *tik (I)* “keten veya pamuk kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 2036).

2.5.2.352. **tirməşal**

Az. *tirməşal* “kaşmir” (Altaylı, 2018: 3323).

2.5.2.353. **tkan**

Krg. *tkan* “1. kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 2058).

Hks. *tkan* “kumaş, dokuma” (Naskali vd., 2017: 514).

2.5.2.354. **tolop**

Bşk. *tolop* “1. hayvan kürkü, kürk. 2. elbise üstüne giyilen büyük yakalı, geniş elbise; gocuk” (Özşahin, 2017: 622). → **2.2.2.484 tolp**

Hks. *tuup* “2. deri” (Naskali vd., 2017: 535).

2.5.2.355. **tor (I)**

Krg. *tor (I)* “4. triko, bu kumaştan yapılan” (Arıkoğlu vd., 2018: 2079).

2.5.2.356. **torgun**

Krg. *torgun* “bir çeşit ipekli kumaş” (Yudahin, 2011: 750).

Kzk. *torğa* “1. en iyi cins, değerli bir ipek türü” (Koç vd., 2019: 575).

Krg. *torko* “ince ipek kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 2080).

Kklp. *torğa* “en kıymetli bir ipek kumaş” (Uygur, 2019: 598).

Alt. *torko* “ipek” (Naskali vd., 2019: 213).

Hks. *torğt* “ipek” (Naskali vd., 2017: 523).

Tuv. *torgu* “ipek” (Arıkoğlu vd., 2003: 108).

2.5.2.357. **trayke**

Krg. *trayke* “üstlük dikilen kalın kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 2100).

2.5.2.358. **trikotin**

Kzk. *trikotin* “yüne kimyasal maddeler karıştırılarak dokunan, değişik renkli, değerli bir kumaş” (Koç vd., 2021: 918).

Krg. *trikotaj* “2. triko, örülerek dokunan yün kumaş. 3. triko, bu kumaştan” (Arıkoğlu vd., 2018: 2101).

Kum. *trikotaj* “trikotaj” (Pekacar, 2011: 341).

2.5.2.359. **tubar (I)**

Krg. *tubar (I)* “ipek kumaş türü” (Arıkoğlu vd., 2018: 2103).

2.5.2.360. **tula**

Tat. *tula* “evde dokunmuş kalın ev dokuması” (Öner, 2015: 497).

Bşk. *tula* “çuha, hasır” (Özşahin, 2017: 641).

2.5.2.361. **ultarak**

Nog. *ultarak* “keçe astarı” (Baskakov, 1963: 382).

2.5.2.362. **ultanlık**

Kum. *ultanlık* “deri tabanlık, ayakkabının tabanı için malzeme” (Pekacar, 2011: 352).

2.5.2.363. **ultaraklık**

Nog. *ultaraklık* “ayakkabı astarı malzemesi” (Baskakov, 1963: 382).

2.5.2.364. **uşığa**

Kklp. *uşığa* “yünden yapılan iyi cins bir kumaş” (Uygur, 2019: 624).

2.5.2.365. **uştap**

Kzk. *uştap* “sık dokunmuş beyaz kumaş” (Koç vd., 2021: 980).

2.5.2.366. **übtük**

Trkm. *übtük* “pamuk, yün, ipek vb. bir kısmı” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 411).

2.5.2.367. **üçöten**

Trkm. *üçöten* “üç kat dokunan kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 412).

2.5.2.368. **ülde**

Kzk. *ülde* “pahalı ince kumaş” (Koç vd., 2019: 633).

2.5.2.369. **üsküli**

Kar. *üsküli* // *üskülü* “keten” (Aqtay vd., 2019: 488).

2.5.2.370. **vale**

Kar. *vale* “ipek kumaş” (Aqtay vd., 2019: 491).

2.5.2.371. **velvet**

Az. *velvet* “yüzü ince ve sık tüylü, parlak ve yumuşak kumaş” (Altaylı, 2018: 3491).

Tat. *vélvet* “kadife” (Öner, 2015: 541).

Kzk. *velvet* “kadife (kumaş)” (Koç vd., 2019: 109).

Krg. *velvet* “kadife” (Arikoğlu vd., 2018: 2199).

2.5.2.372. **velyur**

Kzk. *velyur* “kadife kumaş” (Koç vd., 2019: 109).

Krg. *velyur* “1. kadife kumaş, kadife kumaştan. 2. kadife biçiminde deri” (Arikoğlu vd., 2018: 2199).

2.5.2.373. **hamna**

Az. *hamna* “işlenmemiş ipek” (Altaylı, 2018: 1481).

2.5.2.374. **hara**

Kum. *hara* “simli kumaş; simli kumaştan” (Pekacar, 2011: 370).

Kar. *hara* “İran’a özgü ipekli bir kumaş türü” (Aqtay vd., 2019: 205).

2.5.2.375. **hez**

Az. *hez* “1. kürklü hayvanların vücudunu kaplayan tüylü deri; yün; bu hayvanların işlenmiş derisi. 2. tüylü deriden, kürkten yapılmış” (Altaylı, 2018: 1514).

2.5.2.376. **yaa**

Gag. *yaa* “yapağı, yün” (Baskakov, 1991: 254).

KMlk. *cabağı* “yapağı, koyun yünü” (Tavkul, 2020: 117).

2.5.2.377. **yamışlık**

Nog. *yamışlık* “yün ceket yapmak için kullanılan kumaş” (Baskakov, 1963: 463).

2.5.2.378. **yanut**

Bşk. *yanut* “2. rakun kürkü” (Özşahin, 2017: 695).

2.5.2.379. **yarımməhmər**

Az. *yarımməhmər* “kadifeye benzeyen, kadifemsi kumaş” (Altaylı, 2018: 3576).

2.5.2.380. **yaydırgış kumaş**

Nog. *yaydırgış kumaş* “parlak kumaş (Baskakov, 1963: 457).

2.5.2.381. **yedidürli**

Trkm. *yedidürli* “içinde yedi renkte ip olan, çizgili, elde dokunan kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 478).

2.5.2.382. yəməni (I)

Az. *yəməni (I)* “üzerine kalıpla çeşitli motifler basılmış dokuma” (Altaylı, 2018: 3640).

2.5.2.383. yıpraq

Kar. *yıpraq* “çamaşır, kumaş, bez “(Aqtay vd., 2019: 524).

2.5.2.384. yibek kumaç

Kum. *yibek kumaç* “ipek kumaş” (Pekacar, 2011: 396).

2.5.2.385. yögek

YUyg. *yögek* “kundak bezi, çocuk bezi” (Necip, 2013: 471).

2.5.2.386. yumuşoq teri

Özb. *yumuşoq teri* “glase” (Yusupova, 2018: 226).

2.5.2.387. zaka

YUyg. *zaka* “kundak bezi; çocuk bezi” (Necip, 2013: 474).

2.5.2.388. zamşa

Özb. *zamşa* “süet, güderi” (Üşenmez vd., 2016: 514).

2.5.2.389. zerbap

Trkm. *zerbap* “simli kumaş” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 530).

Kum. *zarbap* “simli kumaş; simli kumaştan” (Pekacar, 2011: 407).

Kklp. *zerbap* “altına benzer parlak renkte ipten dokunan kumaş” (Uygur, 2019: 651).

2.5.2.390. zəfir (II)

Az. *zəfir (II)* “erkek iç giyiminde kullanılan pamuklu kumaş” (Altaylı, 2018: 3703).

Kum. *zefir* “(tekstilcilikte) zefir” (Pekacar, 2011: 407).

2.5.2.391. zərnişan

Az. *zərnişan* “1. altın suyu ile yapılmış nakışı olan, altın nişanlı. 2. altın süslü, işlemeli kumaş ve bu kumaştan yapılmış elbise” (Altaylı, 2018: 3719). → **2.2.2.536 zərnişan**

2.5.2.392. zərzər

Az. *zərzər* “altın işlemeli kumaş” (Altaylı, 2018: 3720).

2.5.2.393. zığır (I)

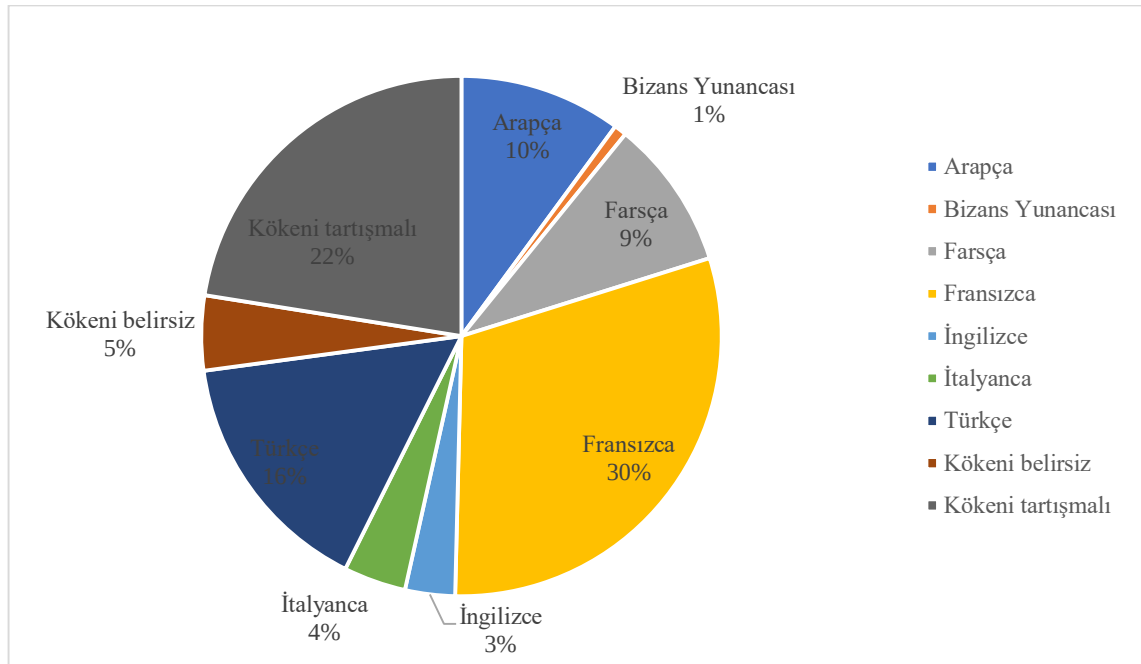
Kzk. *zığır (I)* “keten” (Koç vd., 2019: 216).

İncelemenin beşinci bölümünde Giyim Kuşam Ham Maddeleri ile ilgili madde başı olarak toplam 510 sözcük tespit edilmiştir. Bunlardan 117 tanesi Türkiye Türkçesinde

bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 393 tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyp diğer lehçelerde görülen sözlerdir.

Bu bölümde tespit edilen Türkiye Türkçesinde ve diğer Türk Lehçelerinde görülen giyim kuşam ham maddeleri ile ilgili sözlerin kaynak dillerinin görünümü aşağıdaki gibidir:

14'ü birleşik sözcük; (*badem kürk* < Fa. + Tartışmalı, *deve tüyü* < T. + T., *domuz derisi* < T. + T., *Hint ipeği* < Fa. + T., *Hint kumaşı* < Fa. + Ar., *Japon bezi* < Fr. + Tartışmalı, *kaput bezi* < Fr. + Tartışmalı, *karyağdı* < T. + T., *pamuk bezi* < Tartışmalı + Tartışmalı, *sun ipek* < Ar. + T., *şeytan bezi* < Ar. + Tartışmalı, *şile bezi* < T. + Tartışmalı, *taşlanmış kot* < T. + Fr., *yılan derisi* < T. + T.); 10'u Arapça (*aba* (II), *atlas* (I), *harir*, *kadife*, *kefen*, *keten*, *kumaş*, *kutnu*, *sof*, *sündüs*); 1'i Rumca (*mantin*); 9'u Farsça (*çuha*, *diba*, *kemha*, *kösele*, *rugan*, *şal*, *şali*, *tafta*, *tülbent*); 36'sı Fransızca (*diyagonal*, *fasone*, *fötr*, *gabardin*, *güüpür*, *jakar*, *jarse*, *zorjet*, *kapitone*, *kaşe* (II), *kauçuk*, *koton*, *krep* (I), *kreplin*, *krepon*, *krepsaten*, *kreton*, *lame*, *markizet*, *muare*, *muflon*, *muslin*, *opal*, *orlon*, *panama*, *pazen*, *pelüş*, *penye*, *podösüet*, *ponje*, *saten*, *süet*, *şifon*, *triko*, *velur*); 4'ü İngilizce (*divitin*, *lastikotin*, *nansuk*, *tüvit*); 5'i İtalyanca (*brokar*, *fodra*, *organze*, *sadakor*, *vidala*); 8'i Türkçe (*alaca*, *basma*, *bürümcük*, *deri* (I), *gön*, *ipek*, *yün*, *yünlü*); 6'sı kökeni belirsiz (*denim*, *dokurcuk*, *lanel*, *leazar*, *şalaki*, *yazma* (II); 22'si kökeni tartışmalı (*alpaka* (I), *batik*, *beşme*, *bez* (I), *canfes*, *çaput*, *çit* (II), *dimi*, *dokurcun*, *fisto*, *gezi* (II), *hasse*, *kaşmir*, *keçe*, *kundak* (I), *kürk*, *lepiska*, *pamuk*, *patiska*, *poplin*, *sura*, *tiftik*).

Grafik 5. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen giyim kuşam ham maddeleri ile ilgili söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı

Giyim Kuşam Ham Maddeleri bölümünde diğer bazı Türk lehçelerinde tespit edilen ortak sözcükler:

Oğuz grubu Türk lehçelerinden;

Azerbaycan Türkçesinde “atlas, bez, çuğa, dəri, diba, fətr, gön, hərır, ipək, kaşa, kəşmir, kauçuk, keçə, kəfən, kotoni, kosala, krep, krepsatin, xəzz, mantin, muslin, organza, pambık, batist, pamazı, plüş, satin, satinen, satinet, şal (I), şifon, şilə, tafta, triko, velür” (32),

Türkmen Türkçesinde “alaça, biz (I), gön” (3),

Gagauz Türkçesinde aba, bürüncük, deri, dimi, gabardina, hasa, ipek, kadife, kaşmer, keca, krep, kundek, pamuk, tafta” (14).

Karluk grubu Türk lehçelerinden;

Özbek Türkçesinde “alaça, atlas, batist, bez (II), cersi, cun, çit, harır, ipak, ipaklik, kəfən, kauçuk, ko‘n, kumoş, markizet, momik, panama, poplin, satin, şal romal, teri, tirinka, yung” (23).

Yeni Uygur Türkçesinde “atlas (I), betis, bez (I), çit (I), ipek, jipek, jun, kaşmir (I), képin, kön, mamuk, şal, tere” (13).

Kıpçak grubu Türk lehçelerinden;

Tatar Türkçesinde “atlas, basma (II), batist, bez, fətr, hətfə, ipek, jipek, kəfin, kaşemir, komaç, kün (I), kürək (II), mamık, muslin, satin, şal, tiré, triko, yon” (20);

Kazak Türkçesinde “atlas (I), böz, fətr, jibek, jün, kaşemir, kebin, kundak, pülüş, səten, şalı, şifon, şuğa, teri, triko” (15);

Kırgız Türkçesinde “alaça, atiles (I), atiles, batis, böz, cibek, cooluk, cün, çit, diagonal, gabardin, kaşemir, kepin, kımkap, kön, panama, satin, sup (I), şalı, şifon, teri, tıbt, triko” (23).

Başkurt Türkçesinde “alasa, atlas (I), bes (I), bez, buz, büz, soğa, tiri, kün (I), yəbek, yəfek, kətife, kəşmir, kəfin, kəfən, komas, mamık, batist, söndös, şal, yön” (21);

Kumuk Türkçesinde “atlas (II), bez (I), çit, fətr, gabardin, gön, keten, kumaç, kunnak (II), mamuk, markizet, papilin, plüş, plyuş, şal, şifon, teri, triko, yün” (19);

Karaçay-Malkar Türkçesinde “atlas, basma (I), böz, cibek, gaz, gemha, geten, gön (II), kebin kəşmir, kışmır, kumaç, mamuk, möz, patis” (15);

Nogay Türkçesinde “boz, gabardin, keten, kişimir, kumaş, mamık, şifon, şuga, trikotac” (9);

Karakalpak Türkçesinde “atlas (I), gaz (II), jipek, kepin, keten, kön, krep, mamık, satin, sur (II), teri, triko” (12);

Karay Türkçesinde “ava, basma, bez, bürüncü|k, çoha, ipe|k, kâdife, kefin, kehma, kemha, keten, kında|k, kumaş, kürk, pamu|k, şal, teri, yipe|k” (18).

Kuzeydoğu (Sibirya) grubu Türk lehçelerinden;

Altay Türkçesinde “böz, kön (I); tere” (3);

Hakas Türkçesinde “atlas (I), batist, byaz', çibek, kaşemir, kiben, plyuşeyav, pös, teer” (9).

Tuva Türkçesinde “keden, pös, satin, triko” (4).

2.6. GİYİM KUŞAMLA İLGİLİ DİĞER SÖZLER

2.6.1. Türkiye Türkçesinde Bulunan veya Türkiye Türkçesi ve Diğer Bazı Türk Lehçelerine Ortak Olan Giyim Kuşamla İlgili Diğer Sözler

2.6.1.1. cici bici

TT. “süslü giysi veya süs eşyası” (TS: 463).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *cici* sözcüğü “süs” – *bici* sözcüğü “allı pullu, nazik, narin” (YTS, 2018: 58).

Tietze *cici* sözcüğünün < T. *cici* sözcüğüne dayandığını belirtmiştir (2016: II, 91). Kubbealtı Lugatı’nda *cici bici* sözcüğünün birleştirilmiş sıfat olduğu, *bici* ile tekrarlanmış olduğu vurgulanmıştır (2022).

Sözcük TT.’deki şekil ve anlamıyla diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır. Anadolu ağızlarında *cici bici* sözcüğünün “karmakarışık; incir; yemeği yapılan bir çeşit ot; tertemiz; renkli fasulyelerle oynanan çocuk oyunu” (DS, 2019: 958) anlamları kaydedilmiştir.

2.6.1.2. çul

TT. “3. tekke mensuplarının büründüğü örtü. 4. giyim, giysi” (TS: 570).

Tarihi Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *çul* “çul” (Toparlı vd., 2014: 54), **Çağ.** *cul* “at elbisesi, örtü” (Ölmez, 1993: 419),

Osm. *çul* “cül, cüll, keçe, kebe” (Tulum, 2011: 538), *çul* “1. kıldan mamül kaba mensûcât nev’i çuldan harar. 2. kıldan veya yünden hayvan örtüsü” (Sami, 2017: 411), *[çul]*-lara *komak* “çul giydirmek, perişan hale sokmak” (YTS, 2018: 71).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *çul* “1. kıldan veya yünden dokunan, üzerinde oturmak veya soğuktan korunmak için hayvanların sırtına atılan kalın örtü” (Altaylı, 2018: 749), **Trkm.** *cul* “çul” (Ercilasun vd., 1992: 139), **Özb.** *cul* “çul” (Ercilasun vd., 1991: 139), **YUyg.** *cul* “çul” (Necip, 2013: 65), **Kar.** *çul* “çul” (Aqtay vd., 2019: 147), **Kum.** *çul* “çul” (Pekacar, 2011: 108).

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2016: II, 268; Eren, 2020: 125; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında *çul* sözcüğünün “iç çamaşırı; içine bez doldurulan minder; elbise” (DS, 2019: 1302) anlamlarının olduğu da kayıtlara geçmiştir.

2.6.1.3. çul çaput

TT. “1. dokunmuş eski eşya veya eski giysi. 2. her türlü dokunmuş kumaş” (TS: 570).

Çul ve *çaput* sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. *Çul* sözcüğünün kökü için bk. **2.6.1.2, çul.** *Çaput* sözcüğünün Farsça *çağbut* // *çağbūt* sözcüğünden alıntılandığı bilinmektedir (bk. Räsänen, 1969: 99; Clauson, 1972: 396; Tietze, 2016: II, 153; Stachowski, 2019: 108; Eren, 2020: 99).

Çul çaput sözcüğü, bu şekliyle tarihî ve diğer günümüz Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.4. esvap

TT. “giysi” (TS: 821).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hz. *esbāb* “gerekli, ihtiyaç olan şeyler, malzemeler, giysi, giyecek” (Ata, 1997: 210),

Kıp. *esbāb* “sebepler, bir işin, bir olayın gerçekleşmesi için gereken şeyler” (Toparlı vd.,

2014: 75), **Çağ.** *esbāb (II)* “elbiseler, giysiler” (Ölmez, 1996: 366), **Osm.** *espāp* (< *esvāb*, *sevb*’in çoğulu) “geyisi, geyecek, sevb, esvāb, libs” (Tulum, 2011: 685), *esvab* “< Ar. *esvab* < *sevb* “esvāb, siyāb, giyecek şey, roba, câme” (Sami, 2017: 64, 364).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *esvab* “giyecek, giyecekler, elbiseler” (Altaylı, 2018: 1149), **Trkm.** *esbap* giyim, elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 360).

Esvap sözcüğünün Arapça *atwāb* (*tawb* kelimesinin çoğulu) sözcüğüne dayandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: II, 650; www.nisanyansozluk.com).

Taramalardan görüldüğü üzere sözcük, tarihî Türk yazı dillerinde anlam ve şekil bakımından Türkiye Türkçesinden farklı bir görünümde. Çağdaş Türk yazı dillerinde ise sadece Azerbaycan ve Türkmen Türkçesinde “giyim” anlamında kullanılmaktadır.

2.6.1.5. faça

TT. “3. giysi” (TS: 845).

Faça sözcüğünün < İt. *faccia* “yüz, cephe, alın” sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 29; www.nisanyansozluk.com).

Sözcük, tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.6. giyecek

TT. “giysi” (TS: 949).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *geyecek* “geyisi, libās, melbes, kisvet” (Tulum, 2011: 753) / *giyeceklenmek* “giyinmek, üzerine giyecek almak” (YTS, 2018: 106) şeklinde tanıklanabilmiştir.

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *geyacak* “vücuda giyilen elbiseler, giyilecek şey” // *geyinacak*, *yi* (Altaylı, 2018: 1259).

Az. *geyacak* // *geyinacak* “vücuda giyilen elbiseler, giyilecek şey” (Altaylı, 2018: 1259). *Giyecek* sözcüğünün *gey-* / *giy-* fiiline *-ecek* gelecek zaman sıfat-fiil ekiyle birlikte kalıplaşarak isimleşmiş olduğu (Tietze 2016: III, 211) açıktır. *Gey-* fiilinin kökü için bk.

2.6.1.7 giyim

2.6.1.7. giyim

TT. “1. giyme işi. 2. giyme biçimi. 3. giysi” (TS: 949).

Tarihî Türk yazı dillerinde:

Kökt. *kādim* “giyim, kuşam” (Tekin, 2000: 246), *kedim* “giyim” (Clauson, 1972: 704), **Uyg.** *kādim* “giysi, (törenlik) elbise, giyim” (Wilkens, 2021: 353), **Krh.** *keğim* “giyim, giyecek, elbise” (Arat, 1979: 234), **Hrz.** *kedim* // *keyim* “giyim, giyecek” (āta, 1997: 313), **Osm.** *geyim* “don, at pusatı, bisāt, günl, pusat, ráht” (Tulum, 2011: 753), *giyim* “giyilecek şey, ruba, libās, esvāb. 2. birden giyilecek elbise vesāire takımı” (Sami, 2017: 947), *geyim* / *giyim* “elbise; (giyecek şeyler hakkında) tane; zırh, savaş elbisesi (YTS, 2018: 105).

Çağdaş Türk yazı dillerinde:

Az. *geyim* “vücuda giyilen elbiseler, giyilecek şey” (Altaylı, 2018: 1259), **Trkm.** *geyim* “iç ya da dış giyim, elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: 438), **Gag.** *giim* “giyim” (Baskakov, 1991: 104), **Özb.** *kiyim* “elbise” (Yusupova, 2018: 181), **YUyg.** *kiyim* “giyim, giysi, giyim kuşam” (Necip, 2013: 201), **Tat.** *kiyém* “1. giyecek, elbise, kıyafet, giyim, giysi, üst baş” (Öner, 2015: 216), **Kzk.** *kiyim* “giyim, elbise, giysi, libas” (Koç vd., 2021: 399), **Krg.** *kiyim* “giyim, giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1280), **Bşk.** *kéyém* “giysi, kıyafet, elbise” (Özşahin, 2017: 282), **Kum.** *giyim* “elbise, giysi, giyecek, giyim” (Pekacar, 2011: 138), **KMlk.** *kiyim* “elbise, giyim” (Tavkul, 2020: 214), **Nog.** *kiyim* “elbise, giyim, üst giyim” (Baskakov, 1963: 165), **Kklp.** *kiyim* “elbise” (Uygur, 2019: 276), **Kar.** *kiyim* “giyim” (Aqtay vd., 2019: 248), **Alt.** *kiyim* “giyim, giysi” (Naskali vd., 2019: 131).

Giyim sözcüğünün Eski Türkçedeki *gey-* / *gi-* (< *ked-* “giymek, giyinmek” (Clauson, 1972: 700)) fiiline, fiilden somut isim yapan *-Im* ekinin getirilmesiyle oluştuğu belirtilmektedir (Tietze, 2016: III, 212; Gülensoy, 2018: 287; Stachowski, 2019: 214www.nisanyansozluk.com).

2.6.1.8. giyim kuşam

TT. “üst baş” (TS: 949).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Giyim ve *kuşam* sözcüklerinin birleşmesiyle meydana geldiği açıktır. Buradaki *kuşam* sözcüğünün kökü: < ET. *kurşa-* “kuşatmak” (Clauson, 1972: 665) fiiline dayanır (Tietze, 2016: IV, 453). Ayrıca bk. **2.6.1.7 giyim**

Sözcük, bu şekliyle tarihî ve çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.9. giysi

TT. “her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba” (TS: 949).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *keyesi* “giysi” (Toparlı vd., 2014: 142), **Çağ.** *kiysi* “elbise, esvap, don” (Durgut, 1995: 541), **Osm.** *geyisi* “don, donluk, dolama, kapama, soykâ, kâftan, kâbâ, kâbây, libâs, libâçe, ferrâce” (Tulum, 2011: 753).

Giysi sözcüğünün EOsm. *geyesi* // *geysi* // *giyesi* “giyecek, esvap” sözcüğünden evrildiği düşünülmektedir. Bu sözcük de < *gey-/giy-* (I) fiiline -esi gelecek zaman partisibi getirilmesiyle oluşmuştur (Tietze, 2016: III, 211; www.nisanyansozluk.com). *Giy-* sözcüğünün kökü için bk. **2.6.1.7 giyim**

Anadolu ağızlarında sözcüğün *geysi* // *geğesi* // *geğisi* // *geğsi* // *gesi* // *gevcek* // *geysi* // *geyce* // *geyecek* // *geyesi* // *geygi* (I) // *geygü* // *geyicek* (II) // *geyim* (I) // *geyisi* // *geyme* (I) // *geyse* // *gisi* // *giyek* // *giyesi* (I) // *giygi* // *giyişi* // *giyiz* (I) // *giysi* “elbise, çamaşır vb. giyilecek şey; mendil” (DS, 2019: 2017) şekilleri kayıtlara geçmiştir.

2.6.1.10. giyit

TT. “giysi” (TS: 949).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kādūt* “giysi, elbise” (Wilkens, 2021: 353), **Krh.** *keđūt* “giyilen her çeşit elbise” (Ercilasun vd., 2018: 700), *keđūt* “tören, merasim giysisi” (Clauson, 1972: 702), **Kıp.** *keyit* “giysi, elbise” (Toparlı vd., 2014: 142).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kzk. *kiyit* “dünürlerin birbirine giyim kuşam türü verdikleri hediye” (Koç vd., 2019: 253), **Krg.** *kiyit* “1. hediye olarak verilen giysi. 2. ilk kez misafirlige gelen dünürlere hediye olarak verilen giysi veya kumaş” (Arıkoğlu vd., 2018: 1281).

Tietze *giyit* sözcüğünün Eski Türkçedeki < *ked-* giymek, giyinmek” fiiline fiilden isim yapan -It ekinin getirilmesiyle isimleştiğini (2016: II, 240) belirtir. DLT’de “giyilen her

çeşit elbise” anlamında kullanılan (Ercilasun vd., 700) ve EDPT’de “tören, merasim giysisi” (Clauson, 1972: 702) olarak tanımlanan *keğüt* sözcüğü, günümüze *giyit* şeklinde ulaşmıştır.

2.6.1.11. hazır giyim

TT. “standart ölçülere göre seri olarak hazırlanmış ve satışa sunulmuş giyim eşyası” (TS: 1076).

Hazır ve *giyim* sözcüklerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Buradaki *hazır* sözcüğünün < Ar. *hādir* (Tietze, 2016: III, 440; Stachowski, 2019: 171; www.nisanyansozluk.com) sözcüğünden alıntılandığı bilinmektedir. *Giyim* sözcüğünün kökü için bk. 2.6.1.7 *giyim*

Sözcük, bu şekliyle tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.12. japone

TT. “kolsuz, bol ve geniş (kadın giysisi)” (TS: 1243).

Japone sözcüğünün < Fr. *japonais* sözcüğünden alıntılandığı düşünülmektedir (Tietze, 2016: III, 678).

Sözcük, bu anlam ve şekliyle tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.13. kılık

TT. “1. bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü, üst baş” (TS: 1409).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Uyg. *kılık* “huy, karakter, tabiat, davranış, tutum, yaradılış” (Wilkens, 2021: 370), *kılık* “kılık” (Clauson, 1972: 620), **Krh.** *kilk* “huy, tavır, gidiş” (Ercilasun vd., 2018: 712), **Hrz.** *kılığ* // *kılık* “huy, tabiat, mizaç, karakter” (Ata, 1997: 346), **Kıp.** *kılık* // *kılığ* “tabiat, yaratılış, huy” (Toparlı vd., 2014: 143), **Çağ.** *kılığ* “davranış karakter” (Ölmez, 1996: 400), **Osm.** *kılık* “kılık” (Sami, 2017: 875), *kılık* “hareket tarzı, gidiş” (YTS, 2018: 149).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

YUyg. *kilik* “kılık” (Necip, 2013: 235).

Sözcüğün temel anlamının *kılık* “davranış, karakter” olduğu ve *kıl*- “yapmak, etmek, eylemek” fiilinden geldiği bilinmektedir (Clauson, 1972: 620).

Yukarıda bahsettiğimiz lehçeler dışında da *kılık* sözcüğüne rastlanmıştır ancak bu lehçelerdeki anlamı genel giyimle ilgili olmağı için sınıflandırmaya dahil edilmemiştir.

2.6.1.14. kılık kıyafet

TT. “1. üst baş ve dış görünüş, kisve. 2. giysi” (TS: 1409).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kar. *kılık-kıyafet* “kılık kıyafet” (Aqtay vd., 2019: 344).

Kılık ve *kıyafet* sözcüklerinin birleşiminden meydana gelmiştir. Bk. **2.6.1.13 kılık**, **2.6.1.15 kıyafet**.

Sözcük bu biçimiyle tarihî Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.15. kıyafet

TT. “1. giysi. 2. resmî giysi” (TS: 1431).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *kıyâfet* “kesim, tarz, kispet, kisvet, sîmâ, üslûb” (Tulum, 2011: 1130), *kıyâfet* “1. kılık, şekl-i hâricî, heyet, sûret. 2. bir adamın giydiği esvâbın heyet-i umûmiyyesi, ziyy. 3. insanın simâ ve eşkâl-i hâriciyyesinden ahlâk ve ahvâl-i tabîiyyesini istihrâc etmek mârifeti” (Sami, 2017: 868).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kıyafə* // *kıyafət* “1. üst baş, elbise” (Altaylı, 2018: 2135), **YUyg.** *kıyapet* “kıyafet, görünüm” (Necip, 2013: 239), **Krg.** *kıyapat* (I) “görünüş, kıyafet, çehre” (Yudahin, 2011: 465), **Kzk.** *kıyapat* “1. kılık kıyafet, dış görünüş” (Koç vd., 2021: 521), **Bşk.** *kıyefet* “1. kıyafet, elbise” (Özşahin, 2017: 368), **Kar.** *kıyafet* “kıyafet” (Aqtay vd., 2019: 349).

Kıyafet sözcüğünün Arapça *kıyāfa* “zevahir, kılık, giyim” sözcüğünden geldiği bilinmektedir (Tietze, 2016: IV, 296; www.nisanyansozluk.com).

2.6.1.16. kisve

TT. “1. kılık kıyafet 2. hacıların Kâbe’de giydikleri beyaz üstlük” (TS: 1448).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Hrz. *kisvet* “elbise, kisve” (Ünlü, 2012: 330), **Kıp.** *kisve* // *kisvet* “elbise” (Toparlı vd., 2014: 150), **Çağ.** *kisve* “elbise, örtü” (Berbercan, 2011: 426), **Osm.** *kispet* “kesim, üslûb, tarz, kıyafet, kisvet” (Tulum, 2011: 1052), *kisvet* // *kisve* “1. libâs, esvâb, roba. 2. kıyâfet-i mahsûsa, bir sınıf veya silke mahsûs kıyâfet” (Sami, 2017: 902).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *kisvə* “1. elbise, üst giyecek, esbap” (Altaylı, 2018: 1807), **Özb.** *kisvat* “üstbaş, giyim kuşam” (Yusupova, 2018: 52), **Kar.** *kısfet* // *kıspet* “kispet” (Aqtay vd., 2019: 347).

Kisve sözcüğünün Arapça *kisve-kisvet* “elbise, üst baş, kılık kıyafet; bir sınıfa, bir mesleğe mahsus olan veya belli bir yerde giyilen özel kıyafet” sözcüğüne dayandığı bilinmektedir (Kubbealtı Lugatı, 2022; www.nisanyansozluk.com).

2.6.1.17. **libas**

TT. “giysi” (TS: 1585).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Krh. *libas* “elbise” (Ünlü, 2012: 527), **Hz.** *libās* “elbise” (Ünlü, 2012: 370), **Kıp.** *libās* “elbise” (Toparlı vd., 2014: 172), **Çağ.** *libās* “elbise, kıyafet, kostüm” (Berbercan, 2011: 441), **Osm.** *libās* “geysi, geyüsi, geyecek, melbes, kisvet” (Tulum, 2011: 1169), *libās* “elbise, giyilecek şey, ruba, sevb, esvâb” (Sami, 2017: 954).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Az. *libas* “1. elbise, giyecek” (Altaylı, 2018: 2268), **Trkm.** *libas* “1. elbise, giyim” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 74), **Özb.** *libos* “elbise, giysi” (Yusupova, 2018: 181), **Kzk.** *lapas* “giysi, elbise, libas” (Koç vd., 2019: 380), **Krg.** *labbas* “libas, giysi” (Arikoğlu vd., 2018: 1485), **Kklp.** *lipas* “1. libas; pahalı ve değerli elbise” (Uygur, 2019: 373), **Kar.** *libas* “elbise” (Aqtay vd., 2019: 264).

Sözcüğün, Arapça *libās* sözcüğüne dayandığı bilinmektedir (Tietze, 2016: IV, 538; Stachowski, 2019: 247; www.nisanyansozluk.com).

2.6.1.18. **resmî giysi**

TT. “bazı bayram, toplantı, yemek vb.nde giyilmek zorunda olunan belli niteliklerdeki giysi, kıyafet, resmî elbise” (TS: 1976).

Resmî (< Ar. *resm*) sözcüğüyle *giysi* sözcüğünün birleşmesiyle meydana geldiği açıktır.

Giysi sözcüğünün kökü için bk. **2.6.1.7 giyim**

Sözcük bu anlam ve biçimiyle tarihî ve diğer çağdaş Türk yazı dilleri sözlüklerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.19. **saya**

TT. “1. ayakkabının yumuşak olan üst bölümü. 4. kadın giysisi. 5. iş önlüğü (TS: 2046).

→ **2.3.1.43 saya**

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *şaya* / *saya* (*I*) “üstten giyilen iş gömleği” (YTS, 2018: 194).

Sözcüğün kökeni ile ilgili bilgi için bk. → **2.3.1.43 saya**

Anadolu ağızlarında *saya* (V) sözcüğü “ayakkabının yumuşak olan üst kısmı” (DS, 2019: 3557) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

Sözcük çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.20. soyka (I)

TT. “ölünün üzerinden çıkan giysi” (TS: 2146).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Kıp. *soyka* “kaftan” (Toparlı vd., 2014: 240), **Osm.** *soyka* “geysi, geyecek, don, donluk, dolama, kapama, ferrāce, *günl.* ferece, koton, libas, libās, kâftān, kâbā” (Tulum, 2011: 1608, *soyka* // *soyka* // [*soyha*] “soyuntu, sırttan çıkarılan elbise; elbise” (YTS, 2018: 203).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Kökeni tartışmalıdır (bk. Tietze, 2019: VII, 436; Eren, 2020: 472; www.nisanyansozluk.com).

Anadolu ağızlarında *soha* // *soyka* (I) sözcüğü “1. ölünün üstünden çıkan giysi; miras, kalıt (DS, 2019: 3671) şeklinde yaşamaya devam etmektedir.

2.6.1.21. tesettür

TT. “kadınların kapalı bir biçimde giyinmesi” (TS: 2336).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *tesettür* “örtünme, saklanma, gizlenme, kapanma (başlıca kadınların erkeklerden kaçmaları hakkında kullanılır)” (Sami, 2017: 317).

Sözcüğün Arapça *tasattur* “örtünme” sözcüğünden alıntılandığı belirtilmektedir (www.nisanyansozluk.com).

Sözcük bu anlamıyla çağdaş Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.1.22. urba

TT. “giysi” (TS: 2419).

Tarihî Türk Yazı Dillerinde:

Osm. *rubā* “uruba, esvāb, *günl.* espāb, eşya, āhvāl, emval, zāy‘āt” (Tulum, 2011: 1509).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Gag. *rubā* “elbise, kadın entarisi” (Baskakov, 1991: 203), **Kar.** *upra* /*k* // *rubā* // *uruba* “kıyafet, giysi” (Aqtay vd., 2019: 480), **Hks.** *rubaha* // *rubāška* “gömlek (giysi)” (Naskali vd., 2017: 410).

Urba sözcüğünün < İt. *rubā* // *roba* sözcüğünden alıntılandığı belirtilmektedir (Stachowski, 2019: 337; Tietze, 2019: VIII, 338; Eren, 2019: 534).

2.6.1.23. üst baş

TT. “giyecekler, giysiler, giyim kuşam, kılık” (TS: 2453).

Çağdaş Türk Yazı Dillerinde:

Trkm. *üstbaş* “giyim kuşam, dış giyim, üst giyim” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 417), **Özb.** *ustboş* “1. giyim kuşam 2. libas” (Yusupova, 2018: 226), **YUyg.** *üstbaş // üstivaş* “üst baş” (Necip, 2013: 446), **Tat.** *tös baş // ös-baş* “üst baş, kılık kıyafet” (Öner, 2015: 490), **Kzk.** *üstibası* “1. üst baş. 2. beden, vücut” (Koç vd., 2019: 635), **Krg.** *üstübaşı* “üstü başı, giyim kuşamı” (Arıkoğlu vd., 2018: 2188), **Bşk.** *ösbaş // tüşbaş* “üst baş, üst giyimi” (Özşahin, 2017: 464), **Nog.** *üstibas* “giyim, üst baş” (Baskakov, 1963: 391), **Kklp.** *üstibası* “üstü başı, üstündeki bütün giysiler” (Uygur, 2019: 635).

Öz Türkçe olduğu düşünülen *üst* “üst, yukarı taraf, tepe” ve *baş* “baş” sözcüklerinin birleşmesiyle meydana geldiği bilinmektedir.

Sözcük, tarihi Türk yazı dillerinde tanıklanamamıştır.

2.6.2. Türkiye Türkçesinde Olmayıp Diğer Bazı Türk Lehçelerinde Olan Giyim Kuşamla İlgili Diğer Sözler

2.6.2.1. aftboş

Özb. *aftboş* “üst baş, dış görünüş” (Yusupova, 2018: 20).

2.6.2.2. aga ton

Krg. *aga ton* “evlilik sırasında erkek tarafından, kızın ağabeylerinden birine armağan edilen değerli elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 45).

2.6.2.3. alamholam

Bşk. *alamholam // elemhelem, élenhalın* “eskimiş, yırtık pırtık kıyafet” (Özşahin, 2017: 27).

2.6.2.4. älpet

Kzk. *älpet* “kılık kıyafet, gene görünüş, şekil” (Koç vd., 2021: 104).

2.6.2.5. ardı yırtıklı

Az. *ardı yırtıklı* “arka tarafı yırtık olan elbise” (Altaylı, 2018: 204).

2.6.2.6. arta salğış

Hks. *arta salğış* “(Hakasya'da) Taştır bölgesinde giyilen bir tür giyim” (Naskali vd., 2017: 51).

2.6.2.7. ayağı-başı

KMlk. *ayağı-başı* “üst baş, kılık kıyafet” (Tavkul, 2020: 87).

2.6.2.8. aydeşin

Az. *aydeşin* “1. iyi kaliteli ipek kumaş. 2. bu kumaştan yapılan elbise” (Altaylı, 2018: 1184). → 2.5.2.25 **aydeşin**

2.6.2.9. azah (II)

Hks. *azah (II)* “1. giysi, giyim; 2. kılık, kıyafet” (Naskali vd., 2017: 60).

2.6.2.10. bal külmegé

Tat. *bal külmegé* “balo kıyafeti” (Öner, 2015: 45).

2.6.2.11. başayağ

YUyg. *başayağ* “giysi, elbise, üst” (Necip, 2013: 32).

2.6.2.12. bıyazı

Krg. *bıyazı* “1. deve yününden yapılan kumaş. 2. bu kumaştan dikilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 354). → 2.5.2.48 **bıyazı**

2.6.2.13. bilemés

Bşk. *bilemés // bileves* “bebek kundağı, kundak” (Özşahin, 2017: 91).

2.6.2.14. burgon

Özb. *burgon* “yas-matem elbisesi” (Üşenmez vd., 2016: 100).

2.6.2.15. buta (II)

Krg. *buta (II)* “1. eskiden değerli kumaş türü. 2. bu kumaştan dikilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 442). → 2.5.2.63 **buta (II)**

2.6.2.16. bürüncək (I)

Az. *bürüncek (I) // bürünək // büründük // bürnək* “şal, pelerin, çarşaf, pardösü vb. gibi bürünülen şeylere verilen ad” (Altaylı, 2018: 560).

2.6.2.17. cabımaacı

Alt. *cabımaacı* “kıyafet” (Naskali vd., 2019: 51).

2.6.2.18. camə

Az. *camə* “giyim eşyası, giyim, elbise” (Altaylı, 2018: 571).

Özb. *coma* “1. giysi, elbise, dış giyim” (Yusupova, 2018: 212).

Bşk. *jame* “kıyafet, elbise, giyim” (Özşahin, 2017: 267).

2.6.2.19. cılı kiyém

Tat. *cılı kiyém* “sıcak tutan kıyafetler” (Öner, 2015: 216).

2.6.2.20. cinde

Trkm. *cinde* “eski püskü elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 638).

2.6.2.21. culdatka

YUyg. *culdatka* “yırtık pırtık giysi” (Necip, 2013: 65).

2.6.2.22. cuvumdu

KMlk. *cuvumdu* “1. ölenin fakirlere verilen elbisesi” (Tavkul, 2020: 136).

2.6.2.23. cagaalı

Krg. *cagaalı* “Çinlilerin dik yakalı giysisi” (Arıkoğlu vd., 2018: 474).

2.6.2.24. çağa (III)

Hks. *çağa (III)* “1. ölü giysisi; 2. Şaman töreni sırasında hastayı yellemek için kullanılan (yakalı) giysi” (Naskali vd., 2017: 73).

2.6.2.25. çaldıbar

Krg. *çaldıbar* “2. yırtık pırtık, büsbütün örselenmiş giyim” // *çaldubar* (Yudahin, 2011: 247).

2.6.2.26. çazal

Hks. *çazal* // *çazağ (I)* “1. kıyafet” (Naskali vd., 2017: 86).

2.6.2.27. çecimek

Alt. *çecimek* // *çejmek* “bir çeşit cepli giyim eşyası” (Naskali vd., 2019: 76).

2.6.2.28. çepken (III)

KMlk. *çepken (III)* “kıyafet, elbise, giyim” (Tavkul, 2020: 146).

2.6.2.29. çılpaklık (I)

Az. *çılpaklık (I)* “giyilecek şeyler, urba” (Altaylı, 2018: 703).

2.6.2.30. cınday kiyim

KMlk. *cınday kiyim* “örgü kıyafet” (Tavkul, 2020: 148).

2.6.2.31. cınday kumaç

KMlk. *cınday kumaç* “örgü işi kıyafet” (Tavkul, 2020: 148).

2.6.2.32. çuba

Alt. *çuba* “dul kadının özel giysisi” (Naskali vd., 2019: 83).

2.6.2.33. çubur kaptal

KMlk. *çubur kaptal* “bir tür Kafkas kıyafeti” (Tavkul, 2020: 153).

2.6.2.34. çulçulha

Az. *çulçulha* “genelde modası geçmiş giyim eşyası” (Altaylı, 2018: 749).

2.6.2.35. çügürbe

Hks. *çügiirbe* “hafif giysi” (Naskali vd., 2017: 110).

2.6.2.36. çüm

Alt. *çüm* “1. kıyafet” (Naskali vd., 2019: 84).

2.6.2.37. dalaman

Bşk. *dalaman* “askeri kıyafet” (Özşahin, 2017: 121).

2.6.2.38. dambalşan

Kzk. *dambalşan* “don gömlek” (Koç vd., 2019: 120).

2.6.2.39. ebt

Trkm. *ebt* “birinin dış görünüşü, üst başı” (Berdimuhamedow ed., 2015: I, 339).

2.6.2.40. elpet

Kzk. *elpet* “kılık kıyafet, genel görünüş, şekil” (Koç vd., 2019: 63).

2.6.2.41. énenenyépten

Bşk. *énenenyépten* “hiç giyilmemiş, yeni dikilip çıkmış” (Özşahin, 2017: 155).

2.6.2.42. engil

Özb. *engil* “giysi, kıyafet, üst baş” (Yusupova, 2018: 140).

2.6.2.43. ennik

Az. *ennik* “1. her türlü giyecek, giyim kuşam, elbiseler” (Altaylı, 2018: 1039).

2.6.2.44. éş kiyémé

Tat. *éş kiyémé* “iş elbisesi” (Öner, 2015: 127).

2.6.2.45. əcər

Az. *əcər* “1. yeni kumaş, bu kumaştan yapılan elbise (henüz yıkanmamış elbise). 2. giyilmemiş yeni elbise, yeni dikilmiş elbise” (Altaylı, 2018: 1073).

2.6.2.46. əyin // egin

Az. *əyin // egin* “elbise” (Altaylı, 2018: 1162).

Özb. *egin* “3. üst giyim” (Yusupova, 2018: 133).

2.6.2.47. əyinbaş

Az. *əyinbaş* “elbise, giyecekler” (Altaylı, 2018: 1162).

Trkm. *eginbaş* “giyim kuşam, elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: 341).

Özb. *eginboş* “üst baş, giysi, elbise, kılıkkıyafet” (Yusupova, 2018: 133).

2.6.2.48. fason

Az. *fason* “fason, kılık, kıyafet” (Altaylı, 2018: 11829).

Gag. *fason* “şekil” (Baskakov, 1991: 94).

Krg. *fason* “fason, kesim” (Arıkoğlu vd., 2018: 915).

Kklp. *fason* “1. elbise, ayakkabı vb. şeylerin dış görünüşü, şekli, modeli” (Uygur, 2019: 155).

Kzk. *fason* “1. dikilen elbisenin biçimi, modeli. 2. giyim stili, tarzı” (Koç, 2021: 1001).

Kum. *fason* “1. model, kesim; biçim” (Pekacar, 2011: 127).

2.6.2.49. garderob

Kklp. *garderob* “3. bir insanın elbiseleri” (Uygur, 2019: 165).

Hks. *garderob* “3. giysi takımı, giyim eşyası” (Naskali vd., 2017: 127).

2.6.2.50. geyimkecim

Az. *geyimkecim* “kıyafet, elbise, esbap; tuvalet; düttürü” (Altaylı, 2018: 1259),

Trkm. *geyimgecim* “giyim kuşam” (Berdimuhamedow ed., 2015: 439).

2.6.2.51. geyməli

Az. *geyməli* “giyilecek elbise, giymeye değer elbise, kostüm” (Altaylı, 2018: 1260).

2.6.2.52. həpta

Kum. *həpta, həpta-hupta* “yırtık pırtık giysi, eski püskü giysi” (Pekacar, 2011: 370).

2.6.2.53. hıpat

Bşk. *hıpat* “kıyafet, şekil” (Özşahin, 2017: 199).

2.6.2.54. hüret

Bşk. *hüret* “kıyafet, şekil” (Özşahin, 2017: 199).

2.6.2.55. hompu (I)

KMlk. *hompı (I)* “çuval gibi sarkmış elbise” (Tavkul, 2020: 190).

2.6.2.56. idikhəp

Tuv. *idikhəp* “giyim kuşam” (Arıkoğlu vd., 2003: 59).

2.6.2.57. iñivaş

YUyg. *iñivaş* “elbise, giysi, üst” (Necip, 2013: 177).

2.6.2.58. işké

Bşk. *ışké* “kundak” (Özşahin, 2017: 261).

2.6.2.59. işkəmoşô

Bşk. *ışkəmoşô* “eski püskü kıyafet” (Özşahin, 2017: 261).

2.6.2.60. it köynök

Krg. *it köynök* “yeni doğmuş bebeğe giydirilip kırk gün sonra çıkarılan uzun kollu giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1010).

2.6.2.61. ipaklik

Özb. *ipaklik* “ipek giysiler; ipek kumaş” (Üşenmez vd., 2016: 189). → 2.5.2.144 **ipaklik**

2.6.2.62. ipiriski

Özb. *ipiriski* “eski püskü giysiler” (Üşenmez vd., 2016: 189).

2.6.2.63. julunjulun

YUyg. *julün julün* “yırtık pırtık giysi” (Necip, 2013: 186).

2.6.2.64. juñluk kiyim

YUyg. *juñluk kiyim* “yünlü giyim” (Necip, 2013: 187).

2.6.2.65. kabık

Tat. *kabık* “2. elbise, kıyafet” (Öner, 2015: 252).

Krg. *kabık (II)* “teyelleyerek dikilen yorgan, döşek veya giyim” (Arıkoğlu vd., 2018: 1035).

2.6.2.66. kablarık

KMlk. *kablarık* “giyecek” (Tavkul, 2020: 226).

2.6.2.67. kalet

Nog. *kalet* “giysi, çamaşır” (Baskakov, 1963: 141).

2.6.2.68. katançı

Alt. *katançı* “üst giysi” (Naskali vd., 2019: 118).

Tuv. *katangı* “kat kat giyim” (Arıkoğlu vd., 2003: 65).

2.6.2.69. kep

Kzk. *kep* “1. başlık, sipersiz şapka, kep. 2. şekil, giyim, kılık kıyafet” (Koç vd., 2021: 386). → 2.1.1.40 **kep**

Krg. *kep (II)* “şekil, giyim, libas, maske” (Yudahin, 2011: 439).

Alt. *kep (I)* “giysi; pantolon” (Naskali vd., 2019: 123).

Hks. *kip (I)* “2. giysi, giyim, kıyafet, elbise; çamaşır” (Naskali vd., 2017: 250).

Tuv. *hep* “1. elbise” (Arıkoğlu vd., 2003: 50).

2.6.2.70. kiyimkeçak

Özb. *kiyimkeçak* “elbise, kılık kıyafet” (Yusupova, 2018: 181).

YUyg. *kiyimkiçek* “giyim kuşam” (Necip, 2013: 201).

Kzk. *kiyimkeşek* “giyim kuşam, elbise” (Koç vd., 2019: 253).

Krg. *kiyimkeçek // kiyim-keçe* “giyim kuşam” (Arıkoğlu vd., 2018: 1280).

2.6.2.71. kéyémhalm

Bşk. “kılık kıyafet” (Özşahin, 2017: 282).

2.6.2.72. **kiyélgén**

Tat. *kiyélgén* “giyilmiş, yıpranmış, eski” (Öner, 2015: 216).

Nog. *kiyilgen* “giyilmiş, yıpranmış, eski, ikinci el elbise” (Baskakov, 1963: 165).

2.6.2.73. **ıskat**

Krg. *ıskat* “1. soyka, ölünün üzerinden çıkarılan giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 976).

2.6.2.74. **keygülük**

YUyg. *keygülük* “giyilir, giyilebilir” (Necip, 2013: 196).

2.6.2.75. **kıskı**

Nog. *kıskı* // *kıskı kiyim* “kışlık elbise” (Baskakov, 1963: 203).

2.6.2.76. **kilbet**

Tat. *kilbet* “dış görünüş, kılık, kıyafet, boy bos” (Öner, 2015: 204).

Bşk. *kilbet* “dış görünüş, kılık kıyafet” (Özşahin, 2017: 284).

Kum. *kelpet (II)* “görünüş, dış yüz, zevahir” (Pekacar, 2011: 176).

2.6.2.77. **kiyémlék**

Tat. *kiyémlék* “1. elbiselik dokuma. 2. giyilecek, giyimlik, giymeye yakışır” (Öner, 2015: 216). → 2.5.2.188 **kiyimlik**

2.6.2.78. **kiyerik**

KMlk. *kiyerik* “giyecek, elbise” (Tavkul, 2020: 214).

2.6.2.79. **kiyim boş**

Özb. *kiyim boş* “kıyafet” (Yusupova, 2018: 333).

2.6.2.80. **kiymeşek**

Kklp. *kiymeşek* “kadın giysisi” (Uygur, 2019: 276).

2.6.2.81. **köylekkönşek**

Kzk. *köylekkönşek* “yazlık, hafif giysiler” (Koç vd., 2019: 259).

Krg. *köynökkeçe* “her türlü hafif giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1382).

KMlk. *kölekkönçek* “elbise, giyim kuşam” (Tavkul, 2020: 217).

Nog. *köylekmöylek* “değişik elbise, giysi” (Baskakov, 1963: 177).

2.6.2.82. **kon**

Tat. *kon* “1. kılık kıyafet, dış görüntü” (Öner, 2015: 297).

2.6.2.83. **korcoma**

Özb. *korcoma* “iş elbiseleri” (Üşenmez vd., 2016: 244).

2.6.2.84. **qoyaq**

Bşk. *qoyaq* “çuhadan yapılmış asker kıyafeti” (Özşahin, 2017: 377).

2.6.2.85. **küldekıştan**

Bşk. *küldekıştan* “gömlek, pantolon, ince erkek kıyafetinin genel adı” (Özşahin, 2017: 307).

Tat. *külmekıştan* “don gömlek” (Öner, 2015: 238).

2.6.2.86. **künlik (I)**

Kklp. *künlik (I)* “ev içinde çalışırken giyilen eski giysiler, iş elbisesi” (Uygur, 2019: 298).

2.6.2.87. **latta-putta**

Özb. *latta-putta* “eski püskü giysiler, paçavralar” (Üşenmez vd., 2016: 261).

2.6.2.88. **lpa**

Kzk. *lpa* “1. eskimiş elbise, yıpranmış giysi. 2. mayo” (Koç vd., 2021: 602). → **2.2.2.338**
lpa

2.6.2.89. **mala ton**

Krg. *mala ton* “derviş elbisesi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1508).

2.6.2.90. **mancı**

Hks. *mancı* “3. tören giysisi” (Naskali vd., 2017: 293).

2.6.2.91. **maskhalat**

Tat. *maskhalat* “kamufraj giyimi” (Öner, 2015: 325).

2.6.2.92. **merziye ton**

Krg. *merziye ton* “yas elbisesi, kara giyim” (Arıkoğlu vd., 2018: 1542).

2.6.2.93. **məlbusat**

Az. *məlbusat* “elbiseler, giyim eşyaları” (Altaylı, 2018: 2371).

2.6.2.94. **mirat**

Az. *mirat* “ölen kimsenin geride bıraktığı elbiseler” (Altaylı, 2018: 2428).

2.6.2.95. **mülkipaltar**

Az. *mülkipaltar* “bazı bayram, tören, toplantı, yemek vb.de giyilmek zorunda olunan belli nitelikleri olan giysi, resmî kıyafet” (Altaylı, 2018: 2477).

2.6.2.96. **nişan paltarı**

Az. *nişan paltarı* “nişan töreni yapılırken erkek tarafının nişan yüzüğü ve şal ile birlikte gelin adayına götürülen elbise veya elbiselik kumaş” (Altaylı, 2018: 2574).

2.6.2.97. **opraq**

KMlk. *opraq* “elbise, kıyafet” (Tavkul, 2020: 283).

Kum. *opurak* “elbise, giysi, giyecek” (Pekacar, 2011: 215).

2.6.2.98. ovodo

Krg. *ovodo* “eski giysiler” (Arıkoğlu vd., 2018: 1678).

2.6.2.99. örmök

Alt. *örmök* “bir tür giysi” (Naskali vd., 2019: 169).

2.6.2.100. ös kiyémé

Tat. *ös kiyémé* “giyim, elbise” (Öner, 2015: 373).

2.6.2.101. paltar

Az. *paltar* // *palpaltar* “her türlü giyim eşyası, elbise” (Altaylı, 2018: 2687).

2.6.2.102. piston (I)

Hks. *piston (I)* “(hikâyelerde) bir tür giyim” (Naskali vd., 2017: 379).

2.6.2.103. portu

Gag. *portu* “milli kıyafet” (Baskakov, 1991: 198).

2.6.2.104. kafaqazlı

Az. *kafaqazlı* “Kafkas halklarının giyindiği elbise” (Altaylı, 2018: 1922).

2.6.2.105. kaptal

Kzk. *kaptal* “bol dikilmiş, geniş, rahat olan (elbise)” (Koç vd., 2019: 311).

Kum. *kaptal* “kaptal” (Pekacar, 2011: 246).

2.6.2.106. kınama

Kklp. *kınama* “bel kısmı incecik yapıp dikilen giysi” (Uygur, 2019: 341).

2.6.2.107. kolbañ

Kzk. *kolbañ* “üste oturmayan, yakışıksız (giysi)” (Koç vd., 2019: 340).

2.6.2.108. kablam

KMlk. *kablam* “elbise, giyim” (Tavkul, 2020: 226).

2.6.2.109. komıt

Kzk. *komıt* “eski püskü giysiler” (Koç vd., 2019: 343).

2.6.2.110. salım (II)

Tat. *salım (II)* “giysi, kıyafet” (Öner, 2015: 393).

2.6.2.111. samtarsumtar kiyim

Alt. *samtarsumtar kiyim* “üst, dış giyim” (Naskali vd., 2019: 177).

2.6.2.112. sarinci

Krg. *sarinci* “1. yıldızlı kumaş. 2. bu kumaştan yapılan giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1783). → **2.5.2.300 sarinci**

2.6.2.113. sarpo

Özb. *sarpo* “takım, giyim seti” (Yusupova, 2018: 418).

2.6.2.114. siba

Bşk. *siba* “kendir ya da yünden işlenen kıyafet” (Özşahin, 2017: 518).

Hks. *sıbay* “devamlı giyilen giysi” (Naskali vd., 2017: 432).

2.6.2.115. sımaylıh

Hks. *sımaylıh* “bayramlık giysi” (Naskali vd., 2017: 437).

2.6.2.116. sırmağ

Kklp. *sırmağ* “1. derinin içine pamuk, yün vb. maddelerin konulup dikilmesiyle yapılan üst elbisesi. 2. işlenerek dikilmiş her türlü giyim, nakışlı giyecek” (Uygur, 2019: 506). →

2.2.2.432 sırma

2.6.2.117. sıy kıyım

Krg. *sıy kıyım* “misafirlğe giderken veya bayramlarda giyilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1815).

2.6.2.118. sıyfat (I)

Tat. *sıyfat (I)* “2. kılık kıyafet” (Öner, 2015: 408).

2.6.2.119. sitar

Az. *sitar* “her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba” (Altaylı, 2018: 3004).

2.6.2.120. sporttuk kıyım

Krg. *sporttuk kıyım* “spor giyim” (Arıkoğlu vd., 2018: 1853).

2.6.2.121. sulba

Trkm. *sulba* “yırtık, dağınık giyim” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 285).

2.6.2.122. suret

Tat. *suret* “3. kıyafet” (Öner, 2015: 422).

Bşk. *süret* “4. kıyafet; imaj” (Özşahin, 2017: 545).

2.6.2.123. süm (I)

Hks. *süm (I)* “1. kıyafet, giyim. 2. takım (giysi)” (Naskali vd., 2017: 473).

2.6.2.124. sümür (II)

Hks. *sümür (II)* “şaman giysisi” (Naskali vd., 2017: 473).

2.6.2.125. şahana

Trkm. *şahana* “sultanların giydiği elbise” (Berdimuhamedow ed., 2015: II, 316).

2.6.2.126. şamtışomto

Bşk. *şamtışomto* “kötü, pis, pasaklı (kılık, kıyafet için)” (Özşahin, 2017: 549).

2.6.2.127. şıptırtmak (II)

Bşk. *şıptırtmak (II)* “belsiz, bel girintisi olmayan, düz (kıyafet için)” (Özşahin, 2017: 561).

2.6.2.128. şırımal

Krg. *şırımal* “2. üst üste katlanarak dikilmiş elbise” (Arıkoğlu vd., 2018: 1905).

2.6.2.129. şıyk

Krg. *şıyk* “şekil, kıyafet, görünüş” (Yudahin, 2011: 688).

2.6.2.130. şikél

Bşk. *şikél* “3. kılık” (Özşahin, 2017: 565).

2.6.2.131. şüberek

Kzk. *şüberek* “1. bez, kumaş parçası. 2. kılık kıyafet, elbise” (Koç vd., 2019: 682). →

2.5.2.339 şüberek

Tat. *çüprek* “2. gömlek” (Öner, 2015: 102).

2.6.2.132. tapçı

Hks. *tapçı* “dar, sıkı (giysi)” (Naskali vd., 2017: 490).

2.6.2.133. taşkı ko‘riniş

Özb. *taşkı ko‘riniş* “kılık kıyafet” (Yusupova, 2018: 329).

2.6.2.134. tav kiyim

KMlk. *tav kiyim* “Kafkas kıyafeti, Kafkasyalıları özgü elbise” (Tavkul, 2020: 214).

2.6.2.135. tayyor kiyim

Özb. *tayyor kiyim* “hazır giyim” (Yusupova, 2018: 256).

2.6.2.136. telegey (II)

Krg. *telegey (II)* “1. pahalı kumaş türü. 2. bu kumaştan dikilen giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 1996). → **2.5.2.347 telegey (II)**

2.6.2.137. tırah (II)

Hks. *tırah (II)* “2. arka eteği kısa olan giysi” (Naskali vd., 2017: 503).

2.6.2.138. tış

Tat. *tış* “2. elbisenin dış tarafı. 8. dış görünüş, kılık kıyafet” (Öner, 2015: 473).

Bşk. *tış* “2. elbisenin dışı. 5. dış görünüş, kılık kıyafet” (Özşahin, 2017: 612).

Tat. *töş* “2. görünüş, kıyafet” (Öner, 2015: 490).

2.6.2.139. tış kıyım

Krg. *tış kıyım* “üst giyim” (Arıkoğlu vd., 2018: 2032).

Tat. *tışkı kıyım* “sokak kıyafeti, dışarı giymek için kıyafet” (Öner, 2015: 471).

2.6.2.140. tontobur

Krg. *tontobur* “kışın giyilecek kürk, mont gibi giysilerin genel adı” (Arıkoğlu vd., 2018: 2072).

2.6.2.141. torbat

Bşk. *torbat* “kişinin dış görünüşü; kılık kıyafet” (Özşahin, 2017: 625).

2.6.2.142. torko ton

Krg. *torko ton* “Çin ipeğinden dikilen giysi, ipek giysi” (Arıkoğlu vd., 2018: 2080).

2.6.2.143. tös bit

Tat. *tös bit* “surat, dış görünüş, kılık kıyafet” (Öner, 2015: 490).

2.6.2.144. tös-buy

Tat. *tös-buy* “boy pos, kılık kıyafet” (Öner, 2015: 490).

2.6.2.145. töşhın

Bşk. *töşhın* “1. dış görünüş, görünüm; kılık kıyafet. 2. boy pos, endam” (Özşahin, 2017: 634).

2.6.2.146. tuthıs (II)

Hks. *tuthıs (II)* “çocuğun ilk giysisi” (Naskali vd., 2017: 535).

2.6.2.147. tüpçek (I)

Hks. *tüpçek (I)* “dar, büzgüsüz giysi” (Naskali vd., 2017: 539).

2.6.2.148. türlencik

Hks. *türlencik* “karnaval kıyafeti” (Naskali vd., 2017: 540).

2.6.2.149. tüspöl

Krg. *tüspöl* “1. görünüş, kılık, bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü, üst baş” (Arıkoğlu vd., 2018: 2138).

2.6.2.150. uprak

Kar. *uprak* “kıyafet, giysi” (Aqtay vd., 2019: 480).

2.6.2.151. uu

Hks. *uu* “1. kılık, kıyafet, görünüş” (Naskali vd., 2017: 551).

2.6.2.152. vodolaz kostyumu

Hks. *vodolaz kostyumu* “dalgıç elbisesi” (Naskali vd., 2017: 564).

2.6.2.153. **hapta**

Kum. *harta* “yırtık pırtık giysi, eski püskü giysi” (Pekacar, 2011: 370).

2.6.2.154. **yalmağ (II)**

Az. *yalmağ (II)* “1. yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük. 2. her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba” (Altaylı, 2018: 3546). → **2.2.2.508 yalmağ (II)**

2.6.2.155. **yépinça**

YUyg. *yépinça* “örtü, giysi” (Necip, 2013: 466).

2.6.2.156. **zelen-zelen**

Kum. *zelen-zelen* “yırtık pırtık, delik deşik; yırtık pırtık giysi, eski püskü giysi” (Pekacar, 2011: 407).

2.6.2.157. **zeren (II)**

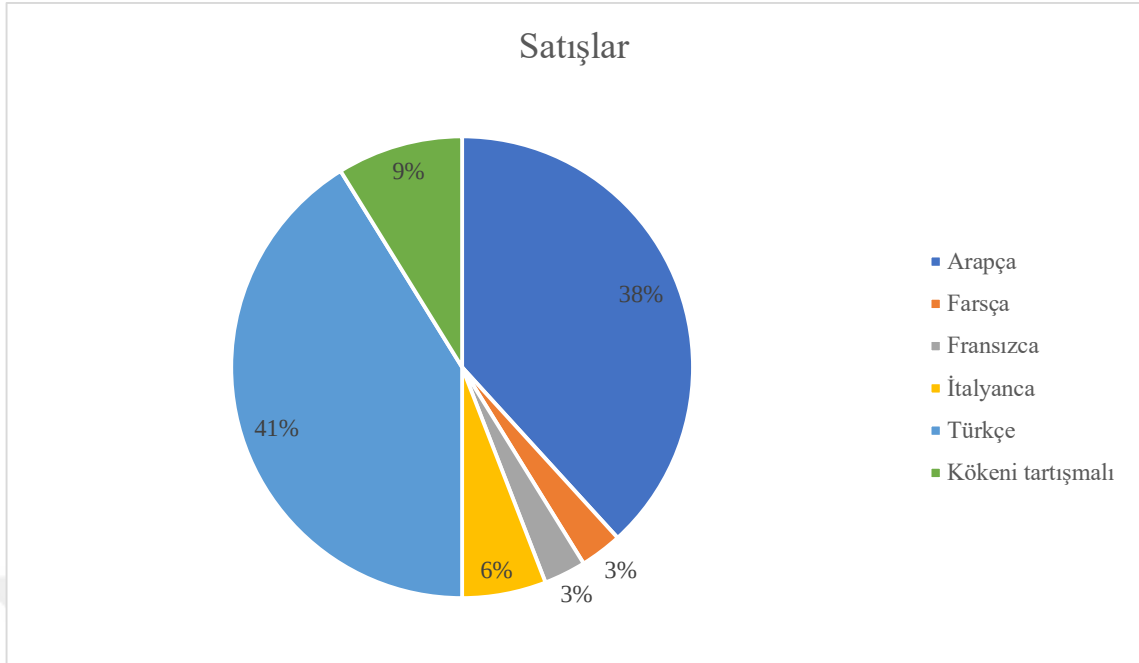
Kzk. *zeren (II)* “altın, gümüşle işlenmiş kumaştan dikilmiş giysi” (Koç vd., 2021: 346).

Bşk. *yêlen (I)* “göğüs kısmı altın ya da gümüş paralarla süslü, kemersiz bir kıyafet” (Özşahin, 2017: 710).

Giyim Kuşamla İlgili Diğer Sözler başlıklı bu bölümde tespit edilen toplam 180 sözcük madde başı olarak ele alınmıştır. Bunların 23 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 157 tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerdir.

Giyim Kuşamla İlgili Diğer Sözler bölümünde tespit edilen Türkiye Türkçesinde ve diğer Türk yazı dillerinde görülen giyim sözlerinin kaynak dilleri aşağıdaki gibi bir görüntüye sahiptir:

7’si birleşik sözcük (*cici bici* < T. + T., *çul çaput* < Ar. + Fa., *giyim kuşam* < T. + T., *hazır giyim* < Ar. + T., *kalıp kıyafet* < Ar. + Ar., *kılık kıyafet* < T. + Ar., *resmî giysi* < Ar. + T., *üst baş* < T. + T.); 7’si Arapça (*elbise*, *esvap*, *kıyafet*, *kisve*, *libas*, *tesettür*); 1’i Fransızca (*japone*); 2’si İtalyanca (*faça*, *urba*); 5’i Türkçe (*giyecek*, *giyim*, *giysi*, *giyit*, *kılık*); 3’ü kökeni tartışmalı (*çul*, *saya*, *soyka (I)*).

Grafik 6. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk lehçelerinde görülen giyimle ilgili diğer söz varlığının kaynak dillere göre dağılımı

Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı çağdaş bazı Türk lehçelerinde tespit edilen ortak Giyimle İlgili Diğer Sözler

Oğuz grubu Türk lehçelerinden;

Azerbaycan Türkçesinde “çul, don (I), esvab, geyəcək, geyim, kıyafə, kışvə, kostyum, libas” (9),

Türkmen Türkçesinde “don, esbap, geyim” (3),

Gagauz Türkçesinde “ruba, giim, kostyum” (3),

Karluk grubu Türk lehçelerinden;

Özbek Türkçesinde “cul, kiyim, isvat, kostyum, libos, ustboş” (6),

Yeni Uygur Türkçesinde “cul, kiyim, kilik, kıyapet, kestüm, üstbaş, kévez” (7),

Kıpçak grubu Türk lehçelerinden;

Tatar Türkçesinde “kiyém, kostyum, tös baş, ös-baş” (4),

Kazak Türkçesinde “kiyim, kiyit, kıyapat, kostyum, lapas, üstibası” (6),

Kırgız Türkçesinde “keyip, keypi, ton (I), kiyim, kiyit, kıyapat (I), kostyum, labbas, üstübaş (9), **Başkurt Türkçesinde** “kéyém, kıyefet, öşbaş (3),

Kumuk Türkçesinde “çul, giyim, kostyum” (3),

Karaçay-Malkar Türkçesinde “kiyim” (1),

Nogay Türkçesinde “kiyim, kostyum, kostyumlık, üstibas” (4),

Karakalpak Türkçesinde “kiyim, kostyum, lipas, üstibas” (4),

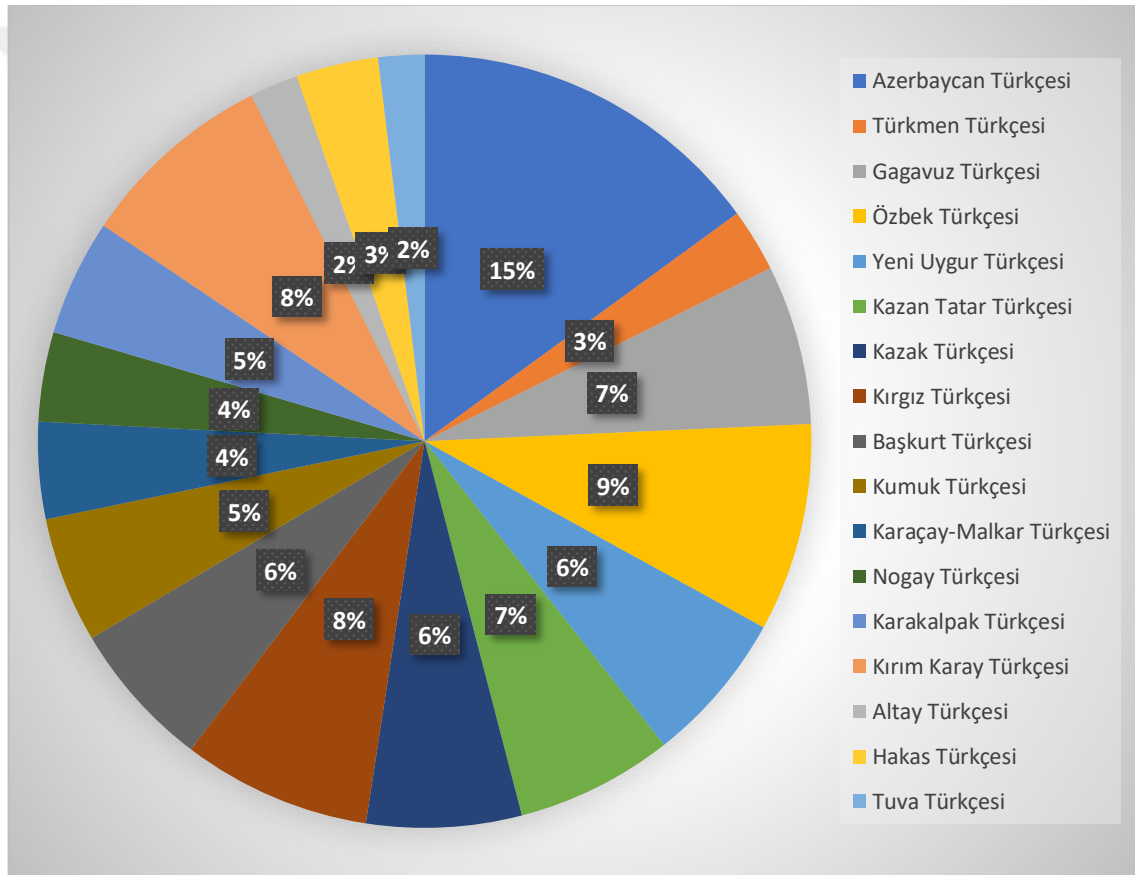
Karay Türkçesinde “çul, kiyim, kılık-kıyafet, kışfet, kıyafet, libas, ruba, uruba, uprak” (9),

Kuzeydoğu (Sibirya) grubu Türk lehçelerinden;

Altay Türkçesinde “kiyim” (1),

Hakas Türkçesinde “rubaha, rubaşka” (3),

Tuva Türkçesinde “kostyum” (1).

Grafik 7. Türkiye Türkçesinde ve diğer bazı Türk Lehçelerinde görülen giyim kuşam ile ilgili ortak söz varlığının lehçelere göre dağılımı

SONUÇ

Bu çalışmada Çağdaş Türk yazı dillerinde tespit edilen giyim kuşamla ilgili söz varlığı incelenmiştir. Tespit edilen sözcüklerin Türk dilinin tarihî ve çağdaş Türk yazı dillerindeki değişimi ve gelişimi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda konuyla ilgili özetle şunlar söylenebilir:

Çalışmada konuyla ilgili toplam 2381 söz madde başı olarak ele alınmıştır. Bunların 516 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 1864 tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerdir.

1. İnceleme kısmının birinci bölümünde ele alınan *Baş Giyim* başlığı altında madde başı olarak toplam 314 sözcük tespit edilmiştir. Bunların 69 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 244 tanesi ise Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerdir.

2. İkinci bölümünde ele alınan *Beden Giyim* başlığı altında madde başı olarak toplam 738 sözcük tespit edilmiştir. Bu kısımda Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler 189, Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözcük sayısı 549 olarak belirlenmiştir.

3. İncelemenin üçüncü bölümünde *Ayak Giyim* ile ilgili madde başı olarak toplam 301 madde başı sözcük tespit edilmiştir. Bunlardan 55 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 246 tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerden oluşmaktadır.

4. İnceleme kısmının dördüncü bölümünde *Giyimi Tamamlayan Parçalar* başlığı altında 338 madde başı sözcük tespit edilmiştir. Bunlardan 63 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 275 tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerden oluşmaktadır.

5. İncelemenin beşinci bölümünde *Giyim Kuşam Ham Maddeleri* ile ilgili madde başı olarak toplam 510 sözcük tespit edilmiştir. Bunlardan 117 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 393

tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerden oluşmaktadır.

6. İncelemenin altıncı bölümünde *Giyim Kuşamla İlgili Diğer Sözler* bölümünde madde başı olarak toplam 180 sözcük tespit edilmiştir. Bunlardan 23 tanesi Türkiye Türkçesinde bulunan veya Türkiye Türkçesiyle diğer bazı Türk lehçelerine ortak olan sözler, 157 tanesi de Türkiye Türkçesinde görülmeyip diğer lehçelerde görülen sözlerden oluşmaktadır.

7. Genel olarak dilimize giren sözcükler ya öğrenme yoluyla gerçekleşen bilgi alıntıları ya da özellikle din yoluyla giren özentî alıntılardır. Çalışmada; *aba, agel, astar, atlas, arakiye, camadan, car, cübbe, çember, destar, esvap, kıyafet, nalın* vb. gibi çoğunlukla Arapça ve Farsça sözcük tespit edilmiştir. Bunun sebebinin Türklerin İslamiyet'i Farslar aracılığıyla kabul etmeleri ve özentî yoluyla dilimize sözcükleri almaları olduğu düşünülmektedir.

8. İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkçede, Arapça ve Farsçada olduğu gibi Batı kaynaklı özentî alıntılar oluşmaya başlamış ve bu durum hayatın her alanında olduğu gibi giyim kuşamda da etkisini göstermiştir. Çalışmada tespit edilen *beretta, cin, divitin, duble, faça, fılar, iskarpin, kalçın, urba* vb. gibi batı kaynaklı alıntı sözlerin yoğunluğundan hareketle İngilizce, İtalyanca, Yunanca gibi dillerden alıntı sözcüklerin dilimize yerleştiği gözlemlenmiştir.

9. Özellikle Tanzimat dönemiyle birlikte dilimize Batı kaynaklı sözcüklerin girmesi yoğunlaşmıştır. Fransa ile olan ticari ilişkiler ve Fransa'nın moda sektöründeki atılımlarının etkisiyle *abiye, atlet, baret, bikini, bluz, boa, bolero, ceket, dekolte, diyagonal, etol, fular, japone* vb. gibi Türkçede olmayan sözcükler özellikle bu dilden ödünçlenmiştir.

10. Giyim kuşamla ilgili çoğu kısımda *börkenek, bürgü, çalma, çatkı, dolak* vb. gibi Türkçenin kendi iç kaynaklarına dayalı sözcükleri çokça barındırdığı gözlemlenmiştir.

11. Özellikle dış giyimle ilgili *çekme, çokal, etek, gömlek, işlik, kepenek, kürk* vb. gibi sözcüklerin Eski Türkçeden beri kullanılageldiği, modayla birlikte dilimize giren sözcüklerin ise sonradan alıntılandığı yapılan tespitler arasındadır..

12. Dış giyimle ilgili Türkçe sözcüklerin sayısal verisi fazladır. Bu durum Türklerin yaşadığı coğrafyanın hayat tarzlarını etkilemesinden, bozkır kuşağında yaşadıkları için

giyim kuşamlarının dış etkilere korunmayı amaçlaması dolayısıyla hayvansal ürünlere dayanmasından kaynaklanmaktadır.

13. Yaşadıkları coğrafyanın kültür hayatlarını etkilemesiyle birlikte tarım ve hayvancılıkla uğraşan Türklerin yün, deri, pamuk ve beze dayalı giyim kuşam adlarını sıklıkla kullandığı görülmektedir.

14. Çağdaş Türk yazı dillerindeki sözcükler için *budyonovka, bron, djember, furajka, pilotka, ro'mol, şlyapa* vb. gibi Rusça'dan alıntılar olduğu gözlemlenmiştir. Burada dil dışı konuların bir sonucu olarak ortaya çıkan üst katman diline ait alıntılama olduğu tespit edilmiştir.

15. Türkiye Türkçesi ile diğer çağdaş Türk yazı dilleri arasındaki ortaklık Eski Türkçeden gelen kelimeler için fazladır. Bunlar arasında *börk, börkenek, esvap, giyim, giysi* gibi sözcükler örnek olarak gösterilebilir. Ancak alfabe değişikliği, siyasî olaylar ve yaşanan coğrafyanın etkisiyle Türkiye Türkçesi ile ortak olan sözcük sayısı daha azdır.

16. Günümüzde değişen dünya düzeninin etkisiyle gündelik hayatın birçok katmanında olduğu gibi, giyim kuşam alanında da pek çok değişim görülmektedir. Artık dünyanın her köşesinde etkin olan teknolojik ağlarla insanlar bütün bilgilere aynı anda ulaşabilmektedir. Bu da giyim kuşama dair firmaların ürettikleri giyinme biçimlerinin herkes için aynı olmasına ve çabuk ulaşılabilmesine etken oluşturmuştur. Türk topluluklarında da bu durum yaşanmıştır. Gelişen ve değişen bir yapı içerisinde olan bu yeni dünya düzeninde geçmişteki giyinme ve süslenme biçimi üzerine bu yüzden çok fazla bilgi bulunamamıştır. Alıntı sözcükler arasında yer alan *baret, eşarp, fes, fötr, kapüşon, kask* vb. gibi sözcüklerin bu duruma örnek olarak daha yeni alıntılar olduğu ve moda sektörünün etkisi altında kalarak çağdaş Türk yazı dillerinde ortak söz varlığı içerisinde yer aldığı gözlemlenmiştir. Farklı dillerden yapılan bu alıntıların her dilde farklı olduğu için ortak sözvarlığı sayısal olarak çok fazla değildir.

17. Maddi kültür ögesi olan giyim kuşam üzerinde inançlar, dini tutumlar ve özellikle yaşanan coğrafyanın etkisinin fazla olduğu tespitlerimiz arasındadır. *Cübbe, eşarp, ferace, tesettür* vb. gibi sözcüklerden hareketle giyim kuşam alışkanlıklarının komşu kültürlerden ya dinsel yolla ya da özentî yoluyla alınarak işlendiği görülmektedir.

18. Türklerin geçmişte hayvancılıkla uğraşmaları deriden yapılan ürünlerin fazla olmasına sebep olmuştur. İslamiyetle birlikte dokuma malzemesinin temelini oluşturan derinin yerini *aba, atlas, ipek* vb. gibi değişik dokumalar almaya başlamıştır.

19. *Ferace, tesettür* vb. kavramlara çoğunlukla rastlanmıştır.. Bu kavramlar genellikle Arapça ve Farsça'dan alıntılanmıştır.

Giyim kuşam insanların tutum ve davranışlarının yansımasındaki en temel etkenlerdendir. Gündelik hayatın etkin bir yanını oluşturan bu kültür ögesi, insanların birbirleriyle olan iletişimini göstermesinin yanında aynı zamanda toplumsal ayrışmanın oluşmasında ve saptanmasında da önemli bir semboldür. Giyim kuşamın maddi bir öge olarak bedenimizi örtmesinden ziyade toplumdaki sosyal rolü daha önemlidir. Giyim kuşam kendine göre kuralları olan bir iletişim aracıdır. Bu iletişim aracında toplumsal konum, siyasi ve sosyal statü, dini ögeler etkin rol oynamaktadır.

Giyim kuşamla ilgili art zamanlı ve eş zamanlı bir söz varlığı tespitinin yapıldığı bu çalışmada giyim kuşamın çağdaş Türk yazı dillerinde nasıl bir yol izlediği, hangi dillerden alıntı yapıldığı ve kendi aralarındaki dilsel süreçler incelenmiş olup, sayısal veriler üzerinden inceleme yapılmıştır. Sonuç olarak Türk dilinin giyim kuşamla ilgili geniş bir söz varlığına sahip olduğu, geçmişten getirdiği dil malzemelerine alıntılar yoluyla yeni sözcükler ekleyerek zengin bir kültür ögesi oluşturduğu, Türk dillerinin kendi aralarında birçok ortak sözvarlığının bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş baş giyime ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü

2.1. BAŞ GİYİM				
ESKİ TÜRKÇE (Kökt., Uyg., Krh.)	OĞUZ GRUBU	KARLUK GRUBU	KIPÇAK GRUBU	SİBİRYA GRUBU
<i>börk</i>	TT. <i>börk</i> Az. <i>börk</i> Trkm. <i>börük</i> (I)	Özb. <i>bork</i> YUyg. <i>börk</i>	Tat. <i>bürék</i> Kzk. <i>börük</i> Krg. <i>börk</i> // <i>börük</i> Bşk. <i>bürék</i> Kum. <i>börk</i> KMLk. <i>börk</i> Nog. <i>börk</i> Kklp. <i>börük</i>	Hks. <i>pörük</i> Tuv. <i>bört</i>
<i>bürünçük</i>	TT. <i>bürümcük</i> Gag. <i>bürüncük</i> Trkm. <i>bürünçük</i> // <i>bürencek</i> // <i>bürönjök</i>	–	Krg. <i>bürkөнчүк</i> Kzk. <i>bürkenşik</i> Bşk. <i>börkensék</i> Kar. <i>bürüncük</i>	Nog. <i>bürkenme</i>
<i>çalma</i>	TT. <i>çalma</i> Az. <i>çalma</i> (II) Trkm. <i>çalma</i> (I)	–	Tat. <i>çalma</i> Kzk. <i>şalma</i> (I) Krg. <i>çalma</i> (III) KMLk. <i>çalma</i> Kar. <i>çalma</i>	–
<i>kavuk</i>	TT. <i>kavuk</i>	–	Kar. <i>ķavuk</i>	–
<i>kepez</i>	TT. <i>kepez</i> Trkm. <i>kepez</i> <i>başlık</i>	YUyg. <i>kévez</i>	Kzk. <i>kepeş</i> Bşk. <i>kepes</i>	Alt. <i>kepeş</i>
<i>niķāb</i>	TT. <i>nikap</i> Az. <i>niķab</i> Trkm. <i>nikap</i>	–	Kzk. <i>niķap</i> Kklp. <i>niķap</i>	–
<i>örtüg</i>	TT. <i>örtü</i> Az. <i>örtü</i> Trkm. <i>örtgi</i>	–	–	–
<i>terlik</i>	TT. <i>terlik</i> Trkm. <i>terlik</i>	–	–	–

Tablo 2. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş beden giyime ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü

2.2. BEDEN GİYİM				
ESKİ TÜRKÇE (Kökt., Uyg., Krh.)	OĞUZ GRUBU	KARLUK GRUBU	KIPÇAK GRUBU	SİBİRYA GRUBU
<i>āg</i>	TT. <i>ağ (II)</i>	–	–	–
<i>tirse</i>	TT. <i>dirsek</i>	–	–	–
<i>etek</i>	TT. <i>etek</i> Az. <i>ətək</i> Trkm. <i>etek</i> Gag. <i>etek</i>	Özb. <i>etak</i> YUyg. <i>étek</i>	Tat. <i>itek</i> Krg. <i>etek</i> Bşk. <i>itek</i> Kum. <i>etek</i> KMLk. <i>etek (I)</i> Kklp. <i>etek (I)</i> Kar. <i>etek</i>	Alt. <i>edek</i> Hks. <i>idek</i>
<i>eteklig</i>	TT. <i>eteklik</i>	–	–	–
<i>köñlek</i>	TT. <i>gömlek</i> Az. <i>köynək // kömlək // könlək</i> Trkm. <i>köynek</i> Gag. <i>gölmek</i>	YUyg. <i>koylak // köñlek // köñnek // köylek // köynek</i>	Kzk. <i>köylek</i> Krg. <i>köynök</i> Tat. <i>külmek</i> Bşk. <i>külmek</i> Kum. <i>gölek</i> KMLk. <i>kölek // küldek</i> Kar. <i>gölmek // kölmek</i> Nog. <i>köylek</i> KKlp. <i>köylek</i>	Alt. <i>küñnek // künek</i> Hak. <i>kögenek</i> Tuv. <i>höyleñ</i>
<i>hıl'at</i>	TT. <i>hilat</i> Trkm. <i>halat</i>	YUyg. <i>halat</i> Özb. <i>halat</i>	Tat. <i>halat</i> Kzk. <i>halat</i> Krg. <i>halat</i> Kklp. <i>halat // hilla</i> Kum. <i>halat</i> KMLk. <i>halat (II)</i> Nog. <i>halat</i>	Hks. <i>halat (I)</i> Tuv. <i>halat</i>

<i>içton</i>	TT. iç donu Az. içtan	YUyg. içtan Özb. içton	Tat. içtan Kzk. içtan Krg. içtan Bşk. içtan Kum. içtan Kklp. içtan	–
<i>ihrām</i>	TT. ihram Az. ehram (II)	–	Kum. ihram	–
<i>kaftan</i>	TT. kaftan Az. kaftan // kaftan // koftan Gag. kaftan	Özb. kapton	Tat. kaftan Kar. kaftan	Hks. kaftan
<i>kāp</i>	TT. kap (II) Az. kap (I)	–	–	–
<i>kürk</i>	TT. kürk Az. kürk Gag. kük	–	–	–
<i>ton</i>	TT. don (I) Az. don (I) Trkm. don Gag. don	Özb. to 'n YUyg. ton	Tat. tun Kzk. ton (I) Krg. ton (I) Bşk. tun KMlk. ton Kar. don Kklp. ton	Hks. ton Alt. ton
<i>tulum</i>	TT. tulum	–	–	–

Tablo 3. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş ayak giyime ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü

2.3. AYAK GİYİM				
ESKİ TÜRKÇE (Kökt., Uyg., Krh.)	OĞUZ GRUBU	KARLUK GRUBU	KIPÇAK GRUBU	SİBİRYA GRUBU
<i>başmak > paşmak</i>	TT. <i>başmak</i> Az. <i>başmaḡ</i> (I). Gag. <i>başmak</i>	Özb. <i>boşmoḡ.</i> YUyg. <i>başmaḡ</i>	Tat. <i>başmaḡ</i> Kzk. <i>başmaḡ</i> Bşk. <i>başmaḡ</i> (II). Kum. <i>başmaḡ</i> KMLk. <i>başmaḡ</i> Nog. <i>başmaḡ</i>	Hks. <i>başmak</i>
<i>çaruk</i>	TT. <i>çarık</i> Az. <i>çarık (I)</i> Gag. <i>çarık</i>	Özb. <i>çoriḡ.</i> YUyg. <i>çoruk</i>	Tat. <i>çarık (II)</i> Kzk. <i>çarık (II)</i> // <i>şarık (III)</i> Krg. <i>çarık (II)</i> Bşk. <i>sarık.</i> KMLk. <i>çarık</i> Kklp. <i>şarık (I)</i> Kar. <i>çarık</i>	Hks. <i>çarıḡ</i>
<i>etük // edük</i>	TT. <i>edik</i> Az. <i>əduk</i> Trkm. <i>edik</i>	Özb. <i>etik</i> YUyg. <i>ötük (I)</i>	Tat. <i>iték</i> Kzk. <i>etik</i> Krg. <i>ötük</i> Bşk. <i>iték</i> Kum. <i>etik</i> Nog. <i>etik</i> Kklp. <i>etik</i> Kar. <i>etik (I)</i>	Alt. <i>ödük</i> Hks. <i>ödik</i> Tuv. <i>idik</i>
<i>na 'l // na 'leyn</i>	TT. <i>nalın</i> Az. <i>nəleyin</i>	-	-	-
<i>ökçe/ə</i>	TT. <i>ökçe</i> Az. <i>ökçə</i> Trkm. <i>ökce (I)</i> Gag. <i>ökçe</i>	Özb. <i>o 'kça</i> YUyg. <i>ökçe</i>	Tat. <i>ükçe</i> Kzk. <i>ökşe</i> Krg. <i>ökçö</i> Kklp. <i>ökşe</i> Kar. <i>ökçe</i>	

<i>taban</i>	TT. <i>taban</i> Az. <i>daban (I)</i>	YUyg. <i>tapan</i>	Tat. <i>taban (I)</i>. Krg. <i>taman</i> Bşk. <i>taban (I)</i> KMlk. <i>taban</i> (I)	Alt. <i>taman</i> Hks. <i>taban (I)</i>
<i>terlik</i>	TT. <i>terlik</i> Gag. <i>terlik</i>	–	Kar. <i>terlik</i>	–
<i>tobık</i>	TT. <i>topuk</i>	–	–	–

Tablo 4. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş giyimi tamamlayan parçalara ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü

2.4. GİYİMİ TAMAMLAYAN PARÇALAR				
ESKİ TÜRKÇE (Kökt., Uyg., Krh.)	OĞUZ GRUBU	KARLUK GRUBU	KIPÇAK GRUBU	SİBİRYA GRUBU
<i>argaç</i>	TT. <i>arga</i> Az. <i>arğac (I)</i> Gag. <i>argaç</i>	Özb. <i>arqoq</i>	Krg. <i>arkak</i> Kar. <i>arqıv</i> Tat. <i>arqav</i> Bşk. <i>arqav</i>	—
<i>eliglik</i>	TT. <i>ellik</i> Az. <i>əllik</i> Trkm. <i>ellik</i>	—	—	Hks. <i>iltek</i>
<i>içkur</i>	TT. <i>uçkur</i> Trkm. <i>uçğur</i>	—	Kzk. <i>ışkır</i> Krg. <i>ıçkır //</i> kur (I) Bşk. <i>ışkır</i> Kar. <i>inçkir</i> Kklp. <i>ışkır</i>	Alt. <i>ıçkır // kur</i> Hks. <i>hur (I)</i> Tuv. <i>kur</i>
<i>kadış</i>	TT. <i>kayış (I)</i> Az. <i>qayış</i> Trkm. <i>gayış (I)</i> Gag. <i>kayış</i>	Özb. <i>qayış</i>	Tat. <i>qayış</i> Krg. <i>qayış (I)</i> Bşk. <i>qayış</i> Kum. <i>qayış</i> Kklp. <i>qayış</i> Kar. <i>qayış</i>	Alt. <i>kayış</i> Hks. <i>haas (II)</i>
<i>kurşaq</i>	TT. <i>kuşak</i> Az. <i>qurşaq (I)</i> Trkm. <i>guşak</i> Gag. <i>kuşak</i>	—	Tat. <i>kuşak</i> Bşk. <i>kuşak (I)</i> Nog. <i>kusak</i> Kar. <i>kuşak</i>	Alt. <i>kurdak</i>
<i>saçu</i>	TT. <i>saçak</i>	—	Nog. <i>şaşak</i>	—
<i>sūf</i>	TT. <i>sof</i>	—	—	—
<i>tügme</i>	TT. <i>düğme</i> Az. <i>düymə (I)</i>	Özb. <i>tugma.</i> YUyg. <i>tügme</i>	Tat. <i>töyme</i> Kzk. <i>tüyme</i> Krg. <i>tüymö</i> Bşk. <i>töyme</i> KMLk. <i>tüyme</i> Kklp. <i>tüyme</i> Kar. <i>dögme</i>	—

<i>yaka</i>	TT. <i>yaka</i> Az. <i>yağa</i> Trkm. <i>yaka</i> Gag. <i>yaka</i>	Özb. <i>yoğa</i>	Tat. <i>yağa</i> Kzk. <i>jağa</i> Krg. <i>caka</i> Bşk. <i>yağa</i> Kum. <i>yağa</i> KMlk. <i>cağa</i> Kklp. <i>jağa</i> Kar. <i>cağa</i>	Alt. <i>caka</i>
<i>yamağ</i>	TT. <i>yama</i> Az. <i>yama</i> // <i>yağa</i> Trkm. <i>yama</i> Gag. <i>yama</i>	Özb. <i>yamaş</i> // <i>yamoğ</i> YUyg. <i>yamağça</i>	Tat. <i>yamav</i> Kzk. <i>jamav</i> Krg. <i>camak</i> Bşk. <i>yamağ</i> Kum. <i>yamaw</i> KMlk. <i>camaw</i> Kar. <i>yamuv</i>	Alt. <i>camaçi</i> // <i>camaçılaş</i> Hks. <i>namaçi</i> Tuv. <i>camaşkı</i>
<i>yéη</i>	TT. <i>yen (I)</i> Az. <i>yeng</i> Trkm. <i>yeη</i> Gag. <i>en</i>	YUyg. <i>yeη</i>	Tat. <i>ciη</i> Kzk. <i>jeη (I)</i> Krg. <i>ceη</i> Bşk. <i>yeη (I)</i> Kum. <i>yeη</i> KMlk. <i>ceng</i> Kklp. <i>jeη</i> Kar. <i>yiη</i>	Alt. <i>ceη</i> Hks. <i>niη (I)</i>

Tablo 5. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş giyim kuşam ham maddelerine ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü

2.5. GİYİM KUŞAM HAM MADDELERİ				
ESKİ TÜRKÇE (Kökt., Uyg., Krh.)	OĞUZ GRUBU	KARLUK GRUBU	KIPÇAK GRUBU	SİBİRYA GRUBU
<i>bamuk</i>	TT. <i>pamuk</i> Az. <i>pambık</i> Trkm. <i>pamık</i> Gag. <i>pamuk</i>	Özb. <i>momık</i> YUyg. <i>mamuk</i>	Tat. <i>mamık</i> Bşk. <i>mamık</i> Kum. <i>mamuk</i> KMLk. <i>mamuk</i> Nog. <i>mamık</i> Kklp. <i>mamık</i> Kar. <i>pamuk</i>	–
<i>böz</i>	TT. <i>bez (I)</i> Az. <i>bez</i> Trkm. <i>biz (I)</i>	Özb. <i>bez (II) //</i> <i>bo 'z (I)</i> YUyg. <i>bez (I)</i>	Tat. <i>bez // büz</i> Kzk. <i>böz</i> Krg. <i>böz</i> Bşk. <i>bes (I) //</i> <i>bez // buz // büz</i> Kum. <i>bez (I)</i> KMLk. <i>böz //</i> <i>möz</i> Nog. <i>boz</i> Kar. <i>bez</i>	Alt. <i>böz</i> Hks. <i>pös //</i> <i>byaz'</i> Tuv. <i>pös</i>
<i>bürünçük</i>	TT. <i>bürümcük</i> Gag. <i>bürüncük</i> Trkm. <i>bürünçük //</i> <i>bürencek //</i> <i>bürönjök</i>	–	Krg. <i>bürkөнçük</i> Bşk. <i>börkensék</i> Kar. <i>bürüncük</i>	–
<i>çapgut //</i> <i>çapkut</i>	TT. <i>çaput</i>	–	–	–
<i>çöge</i>	TT. <i>çuha</i> Az. <i>çuha</i>	–	Kzk. <i>şuğa</i> Bşk. <i>soğa</i> Nog. <i>şuga</i> Kar. <i>çoha //</i> <i>çuha // çuқа</i>	–
<i>harir</i>	TT. <i>harir</i> Az. <i>hərir</i>	Özb. <i>harir</i>	–	–

<i>keçe</i>	TT. <i>keçe</i> Az. <i>keçä</i> Trkm. <i>keçe</i> Gag. <i>keca</i>	–	–	–
<i>kefen</i>	TT. <i>kefen</i> Az. <i>kəfən</i> Trkm. <i>köpün</i>	Özb. <i>käfän</i> YUyg. <i>képin</i>	Tat. <i>käfin</i> Kzk. <i>kebin</i> Krg. <i>kepin</i> KMLk. <i>kebin</i> Bşk. <i>käfin</i> Kklp. <i>kepin</i> Kar. <i>kefin</i>	Hks. <i>kiben</i>
<i>Keşmir</i>	TT. <i>kaşmir</i> Az. <i>kəşmir</i> // <i>kişmir</i> Gag. <i>kaşmer</i>	YUyg. <i>kaşmir</i> (I)	Tat. <i>kaşémir</i> // <i>keşémir</i> Kzk. <i>kaşemir</i> Krg. <i>kaşemir</i> // <i>keşmir</i> Bşk. <i>kéşmir</i> Kum. <i>kaşemir</i> KMLk. <i>keşmir</i> // <i>kışmır</i> Nog. <i>kişimir</i>	Hks. <i>kaşemir</i>
<i>kön</i>	TT. <i>gön</i> Az. <i>gön</i> Trkm. <i>gön</i>	Özb. <i>ko 'n</i> YUyg. <i>kön</i>	Tat. <i>kün</i> (I) Krg. <i>kön</i> Bşk. <i>kün</i> (I) Kum. <i>gön</i> KMLk. <i>gön</i> (II) Kklp. <i>kön</i>	Alt. <i>kön</i> (I)
<i>kürk</i>	TT. <i>kürk</i> Az. <i>kürk</i>	–	Tat. <i>kürék</i> (II) Kar. <i>kürk</i>	–
<i>teri</i>	TT. <i>deri</i> Az. <i>dəri</i> Gag. <i>deri</i>	Özb. <i>teri</i> YUyg. <i>tére</i>	Tat. <i>tiré</i> Bşk. <i>tiri</i> Kzk. <i>teri</i> Krg. <i>teri</i> Kum. <i>teri</i> Kklp. <i>teri</i> Kar. <i>teri</i>	Alt. <i>tere</i> Hks. <i>tee</i>
<i>yuñ</i>	TT. <i>yün</i> Az. <i>yun</i> Trkm. <i>yuñ</i>	Özb. <i>cun</i> // <i>yung</i> YUyg. <i>juñ</i>	Tat. <i>yon</i> Kzk. <i>jün</i> Krg. <i>cün</i> Bşk. <i>yön</i> Kum. <i>yün</i>	–

Tablo 6. Eski Türkçeden bu yana kullanılagelmiş giyim kuşamla ilgili diğer sözlere ait sözcüklerin Türk yazı dillerinin gruplandırılmasına göre fonetik görünümü

2.6. GİYİM KUŞAMLA İLGİLİ DİĞER SÖZLER				
ESKİ TÜRKÇE (Kökt., Uyg., Krh.)	OĞUZ GRUBU	KARLUK GRUBU	KIPÇAK GRUBU	SİBİRYA GRUBU
<i>kedim</i>	TT. <i>giyim</i> Az. <i>geyim</i> Trkm. <i>geyim</i> Gag. <i>giim</i>	Özb. <i>kiyim</i> YUyg. <i>kiyim</i>	Tat. <i>kiyém</i> Kzk. <i>kiyim</i> Krg. <i>kiyim</i> Bşk. <i>kéyém</i> Kum. <i>giyim</i> Kmlk. <i>kiyim</i> Nog. <i>kiyim</i> Kklp. <i>kiyim</i> Kar. <i>kiyim</i>	Alt. <i>kiyim</i>
<i>keğüt</i>	TT. <i>giyit</i>	–	Kzk. <i>kiyit</i> Krg. <i>kiyit</i>	–
<i>kılık</i>	TT. <i>kılık</i>	YUyg. <i>ķilik</i>	–	–
<i>libas</i>	TT. <i>libas</i> Az. <i>libas</i> Trkm. <i>libas</i>	Özb. <i>libos</i>	Kzk. <i>lapas</i> Krg. <i>labbas</i> Kklp. <i>lipas</i> Kar. <i>libas</i>	–

Ek 1. Çağdaş Türk Yazı Dillerindeki Giyim Kuşamla İlgili Söz Varlığının Listesi

Türkiye Türkçesi

aba (II)	barata
abiye	baret
agel	baskı
ağ (II)	basma
alaca	başlık
alpaka (I)	başmak
arakiye	başörtüsü // başörtü
arga	batik
arkalık	bel kemeri
askerî kaput	belek
askı	bere (II)
astar	beşme
atkı	beyaztilki
atlas (I)	bez (I)
atlet	bikini
atlet fanilas1	bindallı
ayakkabı	bluz
aziziye	boa
bacaklık	bolero
badem kürk	bombe bezi
bağır yeleği	bornoz
bağır yeleği	boru paça
baldırak	bot (II)
balıkçı kazağı	börk
balıkgözü	börkenek
balina	brit
bandana	brokar

buz pateni	çintiyan
bürgü	çit (II)
bürgü	çit (II)
bürümcük	çizme (II)
bürümcük	çokal
büstiyer	çorap
camadan	çuha
canfes	çul
car (II)	çul çaput
ceket	dalfes
cep	damatlık
cepken	degaje yaka
cici bici	dekolte
cin (III)	deli gömleği
cübbe	denim
çakşır	deri (I)
çalma	destar
çamaşır	destegül
çaput	deve tüyü
çarık	diba
çarşaf	dimi
çatal don	dirsek
çatkı	divitin
çedik	diyagonal
çeki	diz bağı
çekirge şalvar	dizlik
çekme	dizlik
çekmelik	dokurcuk
çekmelik	dokurcun
çelgi	dolak
çelik başlık	dolak
çember	dolak

dolama	fermene
dolambaç	fes
domino	filar
domuz derisi	fistan
don (I)	fisto
döpiyes	fiyonk
duvak	fodra
düğme	fora (II)
düz paça	forma
edik	forma başlık
eksrtator	fötr
elbise	fötr
elçek	frak
eldiven	Frenk gömleği
ellik	fular
empermeabl	gabardin
enkaz eldiveni	galoş
entari	gamsele
erkân kürkü	gazeki
espadril	gece kıyafeti
esvap	gecelik
eşarp	gecelik entari
eşofman	gelinlik
etek	geniş paça
etek bağı	getr
etek bezi	getr
eteklik	gezi (II)
etol	giyecek
faça	giyim
fanila	giyim kuşam
fasone	giyit
ferace	giysi

gocuk	japone
golf pantolon	jarse
göğüslük	jartiyer
gömlek	jile
gön	jorjet
güpür	jüpon
harir	kaban (II)
harmani	kadife
hasse	kaftan
hazır giyim	kalavra
hırka	kalçın
hilat	kallavi
Hint ipeği	kalpak
Hint kumaşı	kanotiye
hotoz	kap (II)
iç cep	kapaniçe
iç çamaşırı	kapitone
iç donu	kaput (I)
içlik	kaput bezi
ihram	kapüşon
ikaz yeleş	karamandola
ilik (I)	karpuz kol
İpek	karyağdı
iskarpın	kask
ispanyol paça	kasket
istanbulin	kaşe (III)
iş donu	kaşkol
iş önlüğü	kaşkorse
işlik	kaşmir
jakar	kaşpusiye
jaketatay	kauçuk
Japon bezi	kavuk

kayık yaka	koton
kayış (I)	kösele
kazak (I)	krep (I)
keçe	kreplin
kefen	krepon
kefne	krepsaten
kelik	kreton
kemer	kumaş
kemha	kundak (I)
kep	kundura
kepenek (I)	kuşak
kepez	kutnu
kerrake	külah
kes (II)	külot
keten	külotlu çorap
kılık	kürk
kılık kıyafet	kürk
kıyafet	lame
kimono	lanel
kisve	lapçın
kloş	lastik
kol ağız	lastik
kol kapağı	lastikotin
kolçak	lata (II)
kolçak	leçek
kolluk (I)	lepiska
kolonyal şapka	lezar
konç	libas
kopça	lizöz
korsaj	mahrama
korse	makferlan
kostüm	makosen

maksi	örü (I)
maksi etek	pabuç
manşet	paça
manşon	palto
mantin	pamuk
manto	pamuk bezi
markizet	panama
mayo	panama
midi etek	pantolon
miğfer	pantuflla
mini etek	papak
mintan	papazi
mont	papyon
muare	papyon kravat
muflon	pardösü
muflon	parka
muslin	paten
nakış	patik
nalın	patiska
namaz bezi	pazen
namaz örtüsü	pelerin
nansuk	pelüş
natır nalını	penuvar
nezgep	penye
nikap	penye
opal	peş (I)
organze	peş (II)
orlon	peştamal
ökçe	peştamal
önlük	pijama
örtme	pili
örtü	pisipisi

podösüet	silindir şapka
ponje	siperlik
poplin	slip (II)
postal	smokin
poşu	sof
potin	sof
potur	soket (I)
püskül	sosis yaka
reglan	soyka (I)
resmî giysi	subye
roba	sunî ipek
rop	sura
ropdöşambr	sutyen
rugan	süet
rüzgarlık	sündüs
sabahlık	süveter
sabo	şal
saçak	şal
sadakor	şal kuşak
sako	şalaki
samur kürk	şali
sandal (III)	şalvar
sandalet	şapka
sargaç	şapşal yaka
sarık	şeytan bezi
sari	şıpıdık
saten	şifon
saya	şile bezi
saya	şort
saya	şoset
sıçandişi	şoson
sikke (III)	şömiz

taban (I)	tlbent
tafta	tlbent
takım	trban
takım elbise	tvit
takke	ukur
takunya	urba
tarlatan	uzun etek
taşlanmış kot	 etek
tayt	şkf
tayyr	şt baş
tefarık	v yaka
ten fanilası	vatka
tennure	velur
terek	veston
terlik	vidala
terlik	vizon krk
tesettr	volan
tiftik	vualet
tiriz	yağmurluk
tişrt	yaka
tokyo	yakalık
tolga	yalancı cep
tomak	yama
topuk	yamı
topukdven	yaşmak
tozluk	yazma (II)
trenkot	yelek
triko	yemeni
tulum	yemeni
tuman	yen (I)
tunik	yılan derisi
tuvalet	yırtmaç

yün
yünlü
zağara
zıbm

zıh
zıpka
zırh

Azerbaycan Türkçesi

aba (I)
afərin (II)
ağbanı (I)
alafa
allı yandım
alt (I)
alttuman
arəqçın
ardı yırtıklı
arğac (I)
arışlıq
arhalıq
atlaz
ayaqqabı
aydeşin
aypooç
badambuta (I)
badış (I)
bağana (I)
bağdadi (II)
bağdatı (II)
bağırdak
baharı (I)
balapuş
balak (III)
balakdar

balañon
balbağı (I)
barbənd
barçın
barındak
barhat
başayañ
başlıq (I)
başmaq (I)
başmaqbağı
başpaltar
başkulak
batist
bayka
belibüzmə
beret
beyzə
bez
bədənçə
bənərə
bənd (IV)
bəy papağı
bluza
bobrik
boğazaltı
boğazlıq (I)

boğazlıq(I)	corab
bolero (I)	corabbağı
bosonojka	cuna
bot	cunayı
botinka	curtu
boyun	cuttu
boyunluq	cübbə
börk	cütarğa
bukle	çadra
bumaze	çalma (II)
bursa (I)	çalos çadrası
buşlat	çapaçul
bürdə	çarğab
bürgə	çarık (I)
bürüncək, yi (I)	çarıkbağı
bürünmə	çarqat
camaşır	çarşab
camə	çağçur
can köynəyi	çədik
candonu	çəkələk
canevi (II)	çəki (IV)
canlıq	çəkillək
cemper	çəkmə (I)
cepceez	çəpkən
cılıkqa	çərm
cırmaç	çılpaqlıq (I)
cib (I)	çikilə
cibcik	çilpək
cibişdan	çirpək
cilitqa	çiyindirik
cins (II)	çiyinlik
comca	çokqa

çul	don (I)
çulçulğa	donbağı
çust	dödrəng
çutqabağı	döşlük
çutku (I)	duağ
çuğa	dumca
daban (I)	dülbənd
dabanaltı	dürüyə
dabanaltılıq	düymə (I)
dabancık	düyürd
däbilgä	dəri
dar tuman	ehram (II)
darayı	enlibalak
darbalak	ennik
darbuluş kurşak	eponj
dekoltə	esvab
dekan	əcəmi (I)
dəbilqə	əcər
dəmən	əduk
dəmənə	əhəri
dəsmal	əlbisə
dəst (I)	əlcək (I)
dəyişək	əlcəkçik
diba	əllik
dibapuş	əmmamə
didək	ənlik (II)
divel	əqrəma
dizcik	ərəkiyə
dizdik	ərgənlik (II)
dizlik	ərus (II)
dolak	əsbabirəzm
dolakardı	əsməşal

əşmək (I)	gön
ətək	gumaş
əyin	gundag
əyinbaş	güçük
əyindirik	gülbənd
falda	güləcə
faydeşin	gülşəftəli
fetr	hacıbəribah
fing	hərir
fitə	hotus
fiyanqo	ibrə (II)
frak	iç üz (I)
frenç	ilgək
fufayka	ipək
fulyar	ismət (II)
futbolka	istanbulin
futə	istilik (II)
gah (II)	iştan
gecəlik	jabo
gecəpapağı	jaket
gendədur	jilet
gentuman	jiletka
geyəcək	jilə
geyim	jipun
gəlinlik arxalıği	kaftan
gəlinlik duvağı	kalağayı
gəlinlik paltarı	kalağayı
gəlinqaytaran	kalamyanka
gəlubənd	kalış (II)
giriban	kamvol
giş	kamzol
gödəkcə	kap (I)

kapot	koftatuman
kapun	koketka
kartuz	konki
kaska	korset
kaşa	kosala
kaşne	kostyum
kätan	kotoni
katbin	köbə (I)
kauçuk	kök (VIII)
keçä	kömlək
ked	könlək
kepka	köynək
kəfən	köynəkşalvar
kəfrəm (II)	köynəktuman
kələş	krep
kəlləpuş	krep fay
kəmər (I)	krepdeşin
kəmərbənd	krepmaroken
kəmərcik	krepsatin
kəmərçin	krepşifon
kəşmir	krujeva
kəşmiri şal	kurtka
kimono	kut (III)
kirbas	kuzək
kirlik	küləh
kisəyi	küləcə
kişmir	kürdü (I)
kital	kürk
kitayka	küsürəlik
kitel	labada
klyoş	lampion
kofta	lapçın

layka	mitkal
lepçik	mitra
ləbbadə	miyan
ləbədar	miyança
ləçək	miyiktaban
ləleyin	motalpapak
libas	mufta
liberti	muslin
lif (III)	mülkipaltar
lifçik	nağış
madam (III)	nəleyin
madapolam	nimtən(ə)
mahud	niqab
manşon	nişan paltarı
mantilya	ökcə
mantin	önlük (I)
mantiya (II)	örpək (I)
manto	örtü
maroken	palpaltar
mayka	paltar
mayo	palto
meyzar	pamazı
məcər	pambık
məlbusat	papak
məndil (I)	papaqcık
məndula	papış
məknə	papuş
məhməl	parça (II)
məhmər	pencək
miğfər	pencəkşalvar
milk (II)	pərəncə
mirat	pijama

pirahən	qırçın (I)
plaş	qırmızı ham
plaşcadır	qıyafə
plüş	qıyafət
portuvey	qıyaymaça
poşı	qıymaça
qabaklıq (I)	qızılüzümə
qabaklıq (II)	qızqaytaran
qafqazlı	qoftab
qaftan	qoftan
qalabaşmağı	qolçaq
qalağı	qolturmac
qalış (II)	qondara
qalifə	qurdağzı (IV)
qaloş	qurşak (I)
qalpəkçik (II)	quşburnu
qalpak	quşgözü (II)
qardaşbağı	ratın
qarınbağı	reps
qarlıq	reqlan
qartı	reytuz
qarucak	rezin
qarus	rida
qatmacık	rubənd
qayçıbatmaz	rübənd
qayış	sağrı (II)
qazanqu	sandal
qelağı	sarıq
qəba	sarpinka
qədbənd	satin
qəsabə	satinen
qəzz	serbend

səndəl (III)	şərf
səndəli (II)	şəttə
sərdarı	şiblet
sərəndaz	şifon
sırıqlı	şilə
sırma	şiltə
sikkə (II)	şinel
sirim	şirazi
sitar	şirmayı (II)
sitrə	şirvanı
skafandr	şlem
sürtdəmə	şlemofon
sviter	şleyf (I)
şahanə (II)	şlyapa
şäl	şort
şal (I)	şotlanka
şal (II)	ştiblet
şalvar	tafta
şapka	tağan
şapşap	tanketka (II)
şarf	tapuşka
şatırı	tarüpud
şayax	taskülah
şayah	təkbənd (I)
şepi	təkənə
şevyot	təkyə (II)
şəbkülah	tənzif
şəddə (II)	təsək
şəltə	tiraz
şəməd	tirmə
şəpik (I)	tirməşal
şəpit (II)	tolstovka

triko	yancuq
trusik	yapança
trusu	yapıncı
tualet	yaptaç
tufli	yaraq (I)
tuman	yaraqlıq
tumanköynək	yarım palto
uniforma	yarımcorab
urusi	yarımməhmər
üçburun	yaşmaq
üçətək	yağa
üstlük	yağa altı
üz yağlığı	yağalıq
üzlük	yaylıq (II)
üzlük (II)	yelək (I)
vatın	yemni
velür	yeng
velvet	yetkə
vəznə	yəmənı (I)
ham (II)	yoraq
hamna	yubka
hez	yun
həlbırkırağı	zatla
hırğa	zeyl
hırqe	zəfir (II)
hiştək	zəngəl
hud (I)	zərnişan
hutuz (I)	zərzər
hutuz (II)	zıvınca
yalmaq (II)	zılanikürdü
yama	zircamə
yamışık	zireh

Türkmen Türkçesi

alaça	çapan
alaça	çarayna
apgırt	çargat
atguç	çeki
atgulak	çekmen
ayakgap	çepbetov
balak	çepek
başatguç	çermek
başdanı	çit
başlık (II)	çokay
begeyık	çufalı keten
begres	darayı
bilbag	deri
bilkuşak	derlik
biz (I)	desmal
börük (I)	dızdan
bürünçük	dolak
cəhek	dolak
calbar	don
cambörük	durk
cep	edik
ciltge	eginbaş
corap	ek (I)
cövşen	ellik
cul	esbap
cüpbe	etek
çabıt	fermene
çadra	galoş
çək	galpak
çalma (I)	garma
çalşırğıç	gayış (I)

geyim	köynek
geyimgecim	leçek
gıñaç	lıbas
gırmakövüş	mata
gıyıkya	nağış
golluk	ökce (I)
gonç	öñlük
govruk	paltun
gön	pamık
gövderi	papak
gulakçın	setin
gundağ	soyka
guşak	şal
halat	şıpbık
hasa	tahya
hotoz	terlik
hülle	tu vulga
hyrram telpek	uçğur
içmek (II)	üçetek
içmekçe	üstbaş
ilik (I)	yaka
keçe	yama
kemer	yan
kepez başlık	yartmaç
keten (I)	yaşmak (II)
korset	yeñ
kostyum	yuñ
köpün	
Gagauz Türkçesi	
aazlık	anteri
aba	argaç
alka	babuç

barhot	giim
başlık	gölmek
başmak	hasa
batiska	ipek
bluza	jiletka
botinki	juket
bungi	juketka
bürüncük	kadife
çalmık	kaftan
çarık	kalos
çepiç	kaloş
çukman	kalpak
çupak	kaluç
dartı	kaluş
deri	karpetki
dimi	kasinka
djember	kaşmer
don	kayış
duak	keca
eldiven	kemer
emeni	keptar
en	kitel
etek	kolçak
farta	kostyum
fata	kozorok
ferece	krep
fita	krep jorjet
flani	kufayka
gabardina	kundek
galosnik	kundura
galoş	kuşak
garus	kük

kūlaf

lūte

manta

marakina

mayka

muskalı

ökçe

pabuç

paça

palton

paltö

pamuk

papuç

paraliye

peş

pineza

portu

poştanik

rasa

ruba

saltamarka

sandali

sarafan

sarık

skarpi

Özbek Türkçesi

abo

abrişim

adras

adras to'n

aft başara

aftboş

şal

şalinka

şalvar

şapka

şarf

şevro

şinel

şlem

şoseti

şoşoni

şuba

tafta

take

tapučki

terlik

tomak

tovar

tufli

yaa

yaka

yakalık

yama

zapanki

zirh

alaça

amoma

arқoқ

arқoқ

askar formasi

askar formasi

astar	ciyak
astar	coma
atlas	cubba
baçki	cujunça
bağmal	cul
banot	cun
bar	çakmon
barhit	çapula
barhut	çarm
batist	çarm kurkta
bayka	çayşâb
beğasam	çit
belboğ	çizish
beldamça	ço'miliş kiyimi
bellik	ço'ntak
beşmat	çolvor
bez (II)	çopon
bluzka	çorik
bo'yinboğ	çulki
bo'z (I)	dalk (a)
bork	dastor
boşmok	do'ppi
botinka	do'ppiça
bron	doka
burgon	drap
caket	dubulğa
caketatay	duğoba
cayb	durra
celatka	egin
cemper	eginboş
cersi	engil
cinsi (mato)	entari

etak	kamzul
étek	kanoviz
ezina	kapalak
fartuk	qapton
fes	kapyuşon
futbolka	kaska
gajim	kaşne
galife	kauçuk
galstuk	kavuş
ğavvos kiyimi	qayış
gazlama	kelin (to'y) ko'ylagi
gazmol	kepka
getra	qışqa kamzul
halat	kissa
harir	qisvat
hijob	kitel
hirqa	kiyim
hoşiya	kiyim boş
iç kiyim	kiyimkeçak
içki kiyim	kloş
ipak	knopka
ipaklik	ko'krakpeç
ipiriski	qo'lqop
iş	ko'n
işton	ko'ylak
qabo	qo'ziqorin
kāfān	ko'ylak
kaliş	kocuq
qalpok	kofta
kalta (qışqa) yubka	kolenkor
kamar	korcoma
kamarband	korset

kostyumşim	nakş
kovuş	neylon
kozirok	nimça
kubanka	o'kça
kuloh	oyok kışan(i)
ķuloķçin	ötük (I)
ķumoş	pahta
kurtka	palto
las	panama
latta-putta	panbarhat
lederin	paranci
libos	parça (III)
lifçik	paypok
lippa	peşband
lozim	peşgir
lozimlik (II)	peşmat
lungi	petlitsa
mahsi	picama
maħsus kiyim	pidcak
makintoş	pilotka
manto	pima
manufaktura	plaş
markizet	po'stin
mato	poça
matroska	polotno
mayka	poplin
mo'yna	popuk
momik	poyabzal
movut	poyafzal
mundır	reps
mursak	rezina etik
nağal	rido

ro‘mol	tik(ka) kıyalık
salla	tirinka
sandal (II)	to‘n
sarpo	trikotaj
satın	trusi
so‘lakça	tufli
sovut	tugma
sport kiyimi	tugmaça
sşapka	ustboş
sviter	uzun paypok
şàl romàl	uzun üst kiyim
şalvar	uzun yubka
şarf	valenka
şilyapa	veshalka
şim	yaktak
şinel	yamaş
şippak	yamok
şlapa	yengil şippak
şokila	yenglik
şol	yoğa
şol belboğ	yoğasız ko‘ylak
şol ro‘mol	yonçık
şoyi	yopinçık
tağya	yopkıç
tanda	yubka şba
taşki ko‘riniş	yumuşok teri
tayyor kiyim	yung
telogreyka	zamşa
telpak	zaponka
teri	zarbof to‘n
tik (II)	zirh

Yeni Uygur Türkçesi

ağ	çemlirmek
ağsürü	çiberkut
aldıapkuç	çilpiz
alyapkuç	çit (I)
apkut	çoruk
atlas (I)	çota (I)
barhut	çuñza
başayak	çümbet
başmak	dağka (II)
belvağ	dist
berkut	doppa
berre	duhava
betinke	duyulğa
betis	dürdün
bluza	edip (II)
bluzka	elle
bofayka	eltire
boğ kuç	éñil
botinka	ester
börük	galstuk
bulğari	gézekçi (II)
coza (II)	gezlime
cul	iç köynek
culdatka	inivaş
cuva	ipek
çaçbağ	iştan
çapan	iştanbağ
çapanlık	jipek
çarçap	julunjulun
çekmen	juñ
çekmenlik	juñluk kiyim
çem	kalağay (II)

kalaş	köynekiştan
kalligi	kula
kalpak	kulakça
kamar	kullap
kanap	kuraç
kaşmir (I)	lanta
kata	lata
keçlik	latihey
kemçet	lazim (II)
kemçet tumaç	leçek
kemzel	léçek
képin	limçe
kestüm	lipez
kévez	malihay
keygülük	mamuk
kıyapet	mari
kigiz	mayka
kilik	meriye
kise	mese
kiyim	meşüt
kiyimkiçek	mehmel
kiyimlik	meyse
kiyindi	moyiyuñ
kolkap	moyne
konca	müze
korset	näkış
koylak	namet
kön	ökçe
könlek	ötük (I)
körpe (II)	paşna
köylek	pâştan
köynek	pahta

paypak	şayi
paytima	şéşe (I)
peley	şiblit
pelto	şim
périce	şire (I)
périce	takiye
perkut	tambal
pertuk	tapan
peşmek (II)	taşlık (II)
peşmet	tava (II)
peştak	telpek
peştan	tére
petinge	ton
petle	töşyançuk
pevez (II)	tumak
pima	tügme
popuç	üstbaş
postum	üstivaş
pota	halat
puçkak	hey
puşkak (II)	yamakça
reh	yamgurluk
rezinké	yançuk
romal	yekpay
sergez	yektek
sidam (I)	yeñ
simes	yépinça
sirmağ	yögek
surup	yung
şal	zaka
şalvur	zereh
şapka	

Tatar Türkçesi

alyapkıç	çalbar
arqav cëbë	çalma
atlas	çapan
ayaq kiyémé	çarık (II)
bal külmegé	çarşav
bala itek	çatma
balak	çıkmen
barmaqça	çitëk
basma (II)	çiték
başlık	çul
başmak	çübék
batist	çüprek
bayka	ëčkë
berhét	éçlëk
bilbav	edëp
bişmet	edres
biyeley	ësketër
börme	éş kiyémé
bronya	éşlepe
buşlat	ézer
bürék	fétr
büz	forma
byustgaltér	furujka
cılı kiyém	galoş
cıyırmalı çiték	galstuk
cilbegey	halat
cilen (I)	hetfe
ciñ	ıştan
çabata	ıştır
çabuv	inéç
çadra	itek

iték	kěsebike
itěk	késebike
itěk başı	keş
itěk tamağı	kevěş
izüv	ķırpuv
ķabık	ķilbet
käfin	ķisěye
ķaftan	ķiyélgen
ķalfak	ķiyém
kaloş	ķiyémlék
ķalpak	ķiyéz
ķama	ķiyim
ķamalı bürék	ķlyoş
ķamçat	ķofta
kamzul	ķojanka
ķaptırğıç	ķokétka
ķarakül	ķolak
kartuz	ķolakçın
kaska	ķomaç
kaskétka	ķon
ķaşémir	ķostyum
ķaşné	ķozırék
ķata (I)	ķöbe
ķayış	ķrépdéşin
kazaki	ķunıç
ķeħma	ķurtka
ķemer	ķuşak
ķepeç	ķükrekçe
ķépka	ķülmek
ķěpka	ķülmekıştan
ķérgézin	ķülmekkünçék
ķése	ķün (I)

kürék (II)	salım (II)
küşege	satin
küzlék	sedep
madapolam	sıyfat (I)
makintoş	sitsı
malaḥay	sul
mamık	suret
manjét	svitér
mantiya	şäl
manto	şarf
marokén	şarovar
maskḥalat	şel
maya	şiblit
mayka	şigrin
méḥ	şinél
mézdra	ştof
mundir	ştof
muslin	taban (I)
näkış	takıya
oltan	tapočka
oltıraḥ	taşlıḫ (II)
oyıḫ	tecé
oyıḫbaş	tış
ös kiyémé	tışkı kiyém
ös-baş	tiré
palto	tolıp
pérçetka	töp
pima	tös baş
pirës	tös bit
pirés	tös-buy
polotno	töş
puta	töyme

triko

tufli

tula

tun

tüslék

untı

ükçe

ükçeséz

vélvét

yaka

Kazak Türkçesi

aba (I)

ədiþ

alþapķış

älpet

aķırettik

aķköbe

aķsolak (I)

astar

atlas (I)

atlet

av (II)

ayakķiyim

aymavıt

badana (I)

balak-jeþ

balak

barķıt

barşın

başķiyim

bastırma

başmak

yamav

yapma

yavlık

yazģıközge

yéfek

yon

yözlék (III)

yubka

zinar

bätenke

bätenke

batsayı

baylama

belbav

belbev

beldeme

beldik

beren (I)

beren (II)

beret

beşpent

beşpet

bişmet

biyalay

bökebay

börik

böz

bron

bul (I)

butsı

bülde	iyma
bürkenşik	inyiş
çarık (II)	jadağay (I)
dalan	jağa
dambal	jalbağay
dambalşaŋ	jamav
delegey	janqalta
djinsı	jarğak
djinsıy	jarğak (I)
drap	javlık
duvlığa	jeket
elpet	jelbegey
eltiri	jelbey
etek-jen	jelen (I)
etik	jeletke
fata	jelpen
fetr	jen (I)
frak	jenuşı
fufayka	jeyde
furujka	jeyde-dambal
futbolka	jığa
galife	jibek
galoş	jün
galstuk	kapron
gimnastyorka	kars
halat	kaşemir
hrom	qayrı tun (tolıp)
ışkır	kəzekey
ıştan	kebenek
ilgek	kebin
iniş	kebis
iş köylek	kedı

kelbet	lavsan
kemer (II)	lpa
kemzal	makintoş
kep	malakay
kepeş	məlisken
kepka	məliş bōrik
kevdeşe	māndala
kezdeme	mantiya
kitel	maṇdaylıq
kiyiz	maqpal
kiymeşek	maqta
kolontitul	masatı
kombinezon	məsi
konkiy	məsilik
kord	mata
kostyum	materiyal
kökirekşe	mavıtı
könteri	māvlim
köylek	məvlim
köylek-dambal	meh
köylek-könşek	metkel
köylekkönşek	moyıntaq
közel	mufta (II)
köztana	mundir
kundak	nakış
küləpara	nəl
kündik	nanke
küpi	nasar
kürte	neylon
kürteşe	nımşa
lənke	nıkap
lapas	olakjeṇ

omıravlık	kılká
omıravşı	kımķap
okķağar	ķiyapat
oramal	ķolbaņ
oyındı	ķolğap
ökşe	ķoltık
ökşelik	ķomit
öñir	ķonım
öñirşe	ķonış
palto	ķosetek
panama	ķoyın-ķoltık
paranjı	ķoyınķalta
parşı (I)	ķulakşın
pıran	ķundız
pijama	ratın
pilotka	reps
pima	sælde
plaçş	sandal
püliš	saņ
ķalpak	saptama
ķalta (I)	sarafan
ķamķa	sarapay
ķamzol	sarja (II)
ķanawat	säten
ķaptal	savıt (I)
ķaptama	sävkele
ķasaba	say
ķasabdar	sım
ķatiypa	siri
ķattama	siysa
ķayķayma	sulık
ķijım	surıp

sviter	tap (IV)
şabata	taça
şabuv	taçiya
şadıra	taspa
şağiy	tebetey
şalbar	tekemet
şalğay	telpek
şäli	teri
şalma (I)	terlik
şalma (IV)	terme (II)
şapan	tizelik
şapan-şapkııt	tizekap
şapke	ton (I)
şapşak	topı
şakpak	töstartkış
şarayna	triko
şarbolat	trikotin
şarğı	tulıp
şarık	tüyme
şayı	tüymeşik
şifon	ultan
şimbet	uştap
şinel	uyık
şlem	ülbir
şokay (I)	ülde
şortı	üstibası
şoşayma	velvet
şuğa	velyur
şulğav	yubka
şulık	zere (IV)
şüberek	zeren (II)
tana	zığır (I)

Kırgız Türkçesi

aga ton	bara (II)
agaalı	baraŋ (II)
ak abayı	barkıt
ak ileki	baş kıyım
ak kadek	başayı
ak olupok	batek
ak uçuk	batis
aker	bayat (I)
ala çapan	bayçeke
alaa	baypak (I)
alabayrak	baytaba
alaça	baytöbö
alcapkıç	belboo
alçimbar	belçir
alek	beldemçi
alka-caka	beldik
amirken	benares
apkıt	berenci
arin	beşmant
arkak	beşmet
astar	beykasam
astik	bıyazı
atiles	biytina
atiles (I)	bluza
aykala	bluzka
aypooç	bobrik
baaşıy	bolero
badana	borkok
bagelek	bortonoy
balkı	botinka
bant	boto kur

börik	cekey
böyrömçö	cekte
böz	celbegey
bron (I)	celetke
bronejilet	celötkö
budyonovka	ceñ
bula	ceñdüü
bulgan (I)	cıga
bulkak	cırım
bumazeya	cöröp
buşlat	culuk
buta (II)	cup (IV)
buulum	cün
büçü	çaçvan
büçülük	çadıra
büldö	çakan (II)
bürkönçük	çalbar
bürmö	çaldıbar
cagdan	çalgay (I)
caka	çalma (III)
camak	çapan
candama	çaptama
cangır kagar	çarayna (I)
cargak şım	çargı
ceek	çarık (II)
cegde	çarke
ceke (III)	çarşaf
ceke ötü	çekmen
cekendi ton	çen (III)
cekene	çepken
cekeri	çermiy
cekesan (II)	çesuça

çılğıy (I)	deyilda
çıptama	diagonal
çıralcı	doloon
çıt	doolday
çigirim	drap
çilgin	dukaba
çiy barkıt	dulay (I)
çiy burçu	duudun
çiydan	dürüyö
çobdor	EEK algıç
çokoy	eleçek
çontoy	eleçek
çopdor	ete k
çopkut	fartuk
çögörmö	frenç
çökö (I)	fufayka
çömçö	furujka
çöntök	gabardin
çulgoo	galife
çümböt	galstuk
çümök (IV)	gamaş
çüpürök	getra
çüştö (I)	gülmanti
daakı	halat
daki (I)	ıçkır
dambal	ıpça ton
daracı	ırapıs
daray	ıskat
darayı	ıştan
dasmal	ızgıt
dastar	içik
dermantin	içilik

ileki	kayma
ilgiç	kaz eleçek
ilik (I)	kebez ötük
it köynök	keecim
jilet	kelbeto
jiletke	kele (I)
jinsı	kelek
kabacık	keleme (II)
kabık (II)	kelenker
kadama	kelepüş
kadek	kelteçek
kalakay	kementay
kalami	kemer
kaloş	kemsel
kalpak	kencir
kamar	kep (II)
kamçat börk	kep cıgaç
kamka	kepiç
kamsurp	kepin
kamvolduk	kepka
kandagay	kerene
kapkaldırık	keşene
kapor	keşmir
kapyuşon	keta (I)
karakül	kete
karıpçın	keteçin
kaska	kezdeme
kastor	kıcım
kaşat	kıl takıya
kaşemir	kıl torko
kaşne	kımkap
kayış (I)	kırğak

kırk cılkı	kunduz
kırk köynök	kur
kıyak (III)	kur (I)
kıyapat (I)	kurmuşu
kızıl caal	kurtka
kiş (I)	küböş
kite	külö
kitel	kürmö
kiyim	kürmöçö
kiyimkeçek	küröökö
kiyit	labbas
kiyiz	lampas
kiyiz but kiyim	lampuk
klyoş	layka
kol kap	maası
konki	magnittüü
korset	makintoş
kostyum	maKMLk.
koş etek	mala ton
kök ceke	malakay
kök kübö	manat
kökşal	mandili
kölöç	manjet
kölönggür	mantiya
kön	manto
könçök (II)	manufaktura
körpö	mata (I)
köynök	matkal
köynök (I)	matroska
köynökkeçe	mayka
kulakçın	mayya
kulğun	meeley

merziye ton

metkel

milte

momosuy

moot

mökü

mundir

münsök

naalı

namarken

neylon

nootu

odono

olpok

oltan

oltorağ

ooluk

orolpok

oromo

oromol

oston (I)

otogo

ovodo

öngür

öñür

öpkö kap

öpkö ton

ötük

palto

panama

parancı

parça

parpaşa

payçeki

pidcak

pijama

pilotka

piyazı

saktıyan

sandal (II)

sandi

sarafan

sarapçı (III)

sarbap

sarca

sarinci

sarpay

sarpinka

satin

sebil

selde

seşsel

sırt kıyım

sıy kıyım

sogonçok

soot

sporttuk kıyım

sup (I)

surp

suuluk (III)

svinger

sviter

syurtuk

şadana

şalı	telegey (II)
şalı cooluk	telogreyka
şalpar	telpek
şalpetme	tempe
şapak (I)	tepme çepken
şapke	teri
şarf	terme (II)
şarpıldak (II)	tıbtı
şayı	tış kıyım
şın	tık (I)
şırılmal	tık caka
şıyk	tkan
şifon	ton (I)
şinel	ton-tobur
şlem	tontobur
şlyapa	topçu (I)
şökölö	topçuluk
şökülö	topu
ştapel	tor (I)
şuşman	torgun
taala	torko
taka (I)	torko ton
takıya	töştük
talaaluu	trayke
taman	triko
tanketka (II)	trikotaj
tapoçka	trusı
tartma	tubar (I)
taypa	tucurka
taytaka	tucurke
tebetey	tufli
tekmat	tukaba

tulay (I)

tulğa

tumak

tuulga

tüspöl

tüymöçö

uniforma

upra | k

üpçü

Başkurt Türkçesi

alamholam

alasa

alkım

almizév

almizév

alyabıv

alyapkıs

arğan (I)

arğav

arğavlık

aştar

aştarlık

atlas (I)

ayaqtun

balak

barsa (II)

barsın

basa

başaltay

başlık

başmak (II)

batist

üstübaşı

üymö

valenka

vatin

vélvet

vual

yubka

zoot

batşay

bav

baypak

bebérke

bérét

berhet

bes (I)

bese

bėsēm

beşeley (II)

bétév (II)

béyeley

beylemés

bez

bışım

bıyma

bilbav

bıkasap

bilemés

bileves

birsetke

bişmet

bluza	habaḳtav
boston	habıv
botinka	haḳal
börkensěk	harayta
börkensék	haypaḳ
böröm	heptěrke
böyörlök	ḥetfe
bryuka	hezep
burka	hıpat
buštav	hıpayta
buta (II)	hırıma
buż	hırma
bürék	ḥıjab
büz	hızep
daḡa	hüret
daḡa	ılḡav
dalaman	ıskır
dambal	ıştan
demisezon	irés
elemhelem	ıské
élénhalın	ıskémoşô
élges	itaḳa
élmes	itek
énenenyépten	itěk
ermek	iteklě
éslék	itéksiték
ésmev	itek-yén
éşlepe	itlev
evěrke	izěv
éyekсэн	izévse
ežěp	jaket
ezres	jame

jöbbe	kéyémhalım
käfin	kéyé
çalpak	kezekéy
kaluş	kezeki
ķamar	ķırpıv
kamfarka	ķısmav
ķamķa	ķıyık (II)
kamzul	kibés
kanavıs	kilbet
ķaptırġa	kindére
karakül	ķiyefet
karmazin	ķolaķsa
ķaşmav	ķolaķsın
ķata (I)	komas
ķatırmaķ	ķorayış
ķatlav (II)	ķoroşķa
ķatmar	ķoyak
ķayış	kölepe
kefën	köpö
kelepüş	körtökey
ķemer (II)	körtöy
kepek	ķunıs
kepes	kurtka
kepka	ķuşak (I)
kepte	ķuštavlık
kerķés	ķuşyavlık
kěše	kübégen
kéş	kükrekse
kéşmir	kükreksën
ķetife	küldek
kevěş	küldekıştan
kéyém	küldeklék

külmek	sımıldırık
kübe (II)	silgav
kün (I)	siték
küterme	soğa
küzérék	sögörme
mamık	söndös
mañ (I)	söreke(y)
mata	sübek (II)
měh	üplem (II)
melle	süreke (I)
meskev (II)	süret
näkış	süsinke
oltan	şäl
oltoraq	şal (II)
oñgo	şamtışomto
oyok	şañkay
ösbaş	şarf
parsa	şeltev
perenje	şevkeley
sabata	şıpırtmaq (II)
sabıv	şikél
sakmatüş	şıpatay
saksak	şıpım
salbar	taban (I)
salma	taqıya
sapan	taştar
sarık	taştaban
sarpinka	térhekse
sehtiyen	tımaq
selle	tış
senşe	tiri
sıba	tolop

torbat

torqa

törkey

törlök

töshin

töyme

tun

tula

tupiy (I)

turqa (II)

tübe

tübetey (I)

tüşbaş

tüşéldérék

tüşlék

umravsa

uramal

utırma

yabınsa

yağa

yalpıldağ

yamağ

Kumuk Türkçesi

aldırık

arqasalağan

arsar

atlas (II)

aw (III)

ayaqgiyim

balak

başlık

başmak

yanut

yapma

yavlık

yavzık

yëbek

yelbérsek

yelbérsek

yëlen (I)

yelen (I)

yeñ (I)

yeñyağa

yeprey (II)

yerpés

yevşen

yéyek

yırmās

yolloğ

yöbbe

yön

yöy

zinar

baw (II)

belbaw

bez (I)

bluzka

botinka

börik

bron

buğari

çabıw (IV)

çadra	kaşne
çıt	kelpet (II)
çul	keten
djember	kise
eltir	kiseya
ete k	kiş
étek	kitel'
eytuz	kiyiz
fetr	knopka
flanel'	kofta
fufayka	kojanka
furajka	kombinezon
gabardin	kon'ki
galife	kosınka
galstuk	kostum
giyim	kostyum
gölek	körpe
gönçarık	körpe yağa
gülmelli	krepdeşin
iç gölekşalbar	lapaça
içgiyim	lepçik
içirik	maçiy
ihram	mamuğ
işarla	manto
işlik (I)	manufaktura
iştan	markizet
jilet	masi
kaloş	materiya
kamal	mağmar
kapot	mayka
kaska	omuz
kaşemir	opurak

pal'to	şal
papiç	şalbar
papilin	şapka
paranja	şeviot
parça	şifon
pent	şlem
pidjak	şlyapa
pidjam	şlyapa
plaş	tapoçkalar
plüş	taķındırmak
plyuş	taķıya
portupeya	tastar
ķabalay	teri
ķalakay	tiştaban
ķalpak	triko
ķanawat	trikotaj
ķaptal	trus
ķaptallık	tufli
ķayış	tujurka
ķıyuw (II)	ultan
ķolģap	ultanlık
ķumaç	ulturuk
ķumaç bōrk	uyuk
ķunnaķ (II)	ħalat
reps	ħapaça ton
rezin	ħapta
rezin etik	ħara
sakıtiyan	ħonç
skafandr	yaģa
spetsovka	yalan gölek
süyüp	yamaw
sviter	yamuçu

yañurluq

yawluq

yelbegey

yeñ

yübka

yün

Karaçay-Malkar Türkçesi

aba (I)

aba cepken

aba ton

ajgin

ajigen

aqlıköklü

alaqıtay

albota

anay (II)

andi

andi camçı

angort

atles

av (I)

av (II)

av cavluq

ayağı-başı

ayaq kiyim

baqır

basdırgıç

basma (I)

başlı çuruq

başlıq

başmaq

baymaq (II)

yün gölek

zaponka

zarbap

zefir

zelen-zelen

baymöz

bedek (I)

bedek (II)

belbav

bellik

bıstır çarık

bıday hağın

biçim (I)

bileklik (III)

bodurğu (II)

bohçıya

bokka

bota (I)

bota (II)

bota (III)

boyunluq (I)

börik

böz

buhar

buhar börk

bushul

cabağı

cabel

cağa

camaw

camçı	çepken ışıım
carı (I)	çerkes çarık
cavluğ (II)	çerkesim
ceng	çınday (I)
ceng allı	çınday kiyim
cengsiz	çınday kölek
cengsiz gabray	çınday kumaç
cezoka (II)	çırçappa (II)
cıyırık (II)	çırk
cib	çırpa börk
cibek	çilkilâ
cibek atles	çilkilâ
cibek dariy	çille (I)
cibek kıatapa	çille cavluğ
cibek lavdan	çipilyat
cilik	çontal
cohar çabır	çuba
curun	çubur (II)
cuvumdu	çubur kıaptal
çabır	çubur ton
çabır çık	çuruk
çabır kulak	çuruk baş
çakka	çüytaban
çaldış kölek	dariy
çalma	dordu
çaluv	dotdu (II)
çamalaça	düger çarık
çappa	dürkev
çarığ	ebze ceng
çepken (I)	ebze çarık
çepken (II)	eldirey
çepken (III)	eltir ton

etek (I)	huyun
eziv tüymele	ihtıyar (II)
gabara (I)	ılaba
gabara (II)	ısharla
gabaş	ışım
gabaş (II)	ışım bav
gabray	iç bıstır
galdı	iç cavluk
galepe köñçek	iç kiyim
galife	iç kölek
galoş	iç köñçek
gamoj	ilgik
gatiy	itlik kölek
gaz	iyegili
gebenk	iygen ceng
gefgin	jeñse
gefhin	ķaba
gemha	ķabdırma
gephin	ķablam
gerhana	ķablarık
geten	ķadalmaş
gırañça	ķadalmış
ginadur	ķala bōrk
gōlgū tar	ķalaman
gōn (II)	ķalkān (I)
gōn çarık	ķalpak
gūlmendi	ķalta
halat (II)	kāmar
halta (II)	ķanat (II)
hompū (I)	ķanavat
hota	ķanazir (II)
hurcun	ķarta (I)

ķasab (I)	küpes cavluķ
ķasab dariy	lavdan
ķatapa	malgar tüyme
ķavraķ	mamuk
kebin	mekeriya
keķegi bōrk	messi
keşmir	met
keten ķıtay	mişı
ķısdırık (I)	mizere
ķısma (I)	mōz
ķıtay	oķa bōrk
kipse	oltan
kisey	opraķ
kiyerik	ōjiyek
kiyiz	ōrecaĝa
ķolķab	ōzūv
ķolluk	palton
kōlek	palton cavluķ
kōlekkōnķek	pamezay
kōnķek	pamezey
kōnķek av	patis
kōpūr (II)	perda
kōrpe ton	pes
kōzūrtüyme	ķamarı
ķumaç	sahtiyan
ķumuk çarık	sahtiyan ışım
ķurov	sancoh (I)
ķurpey	sapal
kūbe (I)	sarh
kūbe bōrk	savpay
kūbe tūb	sharla
kūpes	sırĝan

sıyrımdı (I)

şakula

şalbar

şalbar av

şalbar uç

şameleci

taban (I)

tabandırık

tağay

takıya

tarhoş

tartma (I)

tartmalı

tav kiyim

tay (II)

Nogay Türkçesi

əbdip

astar

astarlık

atuv (II)

ba'pış

balak

başmak

beldeme

beldevlik

bint

boz

börik

bürkenme

caket

caketka

camaw

taypak

temir börk

temirtaban

tıyın (I)

tobuqluq

tobulduruq

ton

ton

toppan

toşlak (II)

tüyme

uyuq

uzun baş çuruk

üçgül cavluq

zızzır (I)

cilet

ciletka

endir

étek

etiklik

gabardin

galstuk

ıstan

ıstanlık

işki

işki ıstan

işlik

kalet

kaloş

kalpak

kamka

kaptal	mayka
kaptrul	nagız
kaşne	oyuvlı
ken balak ıstan	palto
keşte	paltolık
keten	pezinka
keten ıstan	pijama
kırpuv	plaş
kıskı	rezina etik
kıskı kiyim	şalbır
kıspa	şaşak
kıyuv (II)	şevey
kişimir	şeviot
kişimir yablık	şeviot kostyum
kiyilgen	şıba
kiyim	şımiltık
kiyiz	şifon
kiyiz börk	şifon yavlık
kiyiz etik	şille
kiyiz miyiz	şille uyık
kiyiz uyık	şille yavlık
knopka	şorap
kofta	şpilka
konış	ştapel
kostyum	şuga
kostyumlık	şuga palto
köylek	trikotac
köylekmöylek	tsigay
kumaş	ultarak
kusak	ultaraklık
kürte	ultaruv
mamık	uyık

üstibas

halat

har yablık

yamalık

yamışı

yamışlık

Karakalpak Türkçesi

ədip

ak süp

aljapkiş

ak sölle

akātpa

akpušta

akķas

astar

atlas (I)

aw (II)

badan (II)

balak

baķatüyme

barhıt

başlık (II)

bəşpent

baykem

baypak

belbew

belbuwar

beldeme

bılğarı

biydayık (I)

borlat

botinka

yavlık

yaydırgış kumaş

yazlık şıba

yibek şıba

yun şorap

yün uyık

boydas

börik

dağment

dambal

darayı

degeley

djember

eltiri

etek (1)

etik

fartuk

fason

forma

fufayka

furajka

futbolka

galoş

galstuk

garderob

gaz (II)

gezleme

gimnastyerka

güdarı

güla

gümpey

güpi	kişmir
ğıjım	kitel'
halaka	kiyiz
hilla	kiymeşek
ışkır	kiymeşek
ıştan	kofta
işik	kombinezon
jağa	kon'ki
jamaw	kosinka
jawlık	kostyum
jegde	koverkot
jelek	kozırek
jelek	köksawır
jeñ	kön
jeñse	köylek
jeñse	krep
jezökşe	krepdeşin
jığa	kubanka
jipek	kurtka
jiyek	künlik (I)
jupga	küpəyke
jupka	lavsan
kamzol	lawdan (I)
kaska	lipas
kemar	mädeli
kepin	makentoj
kepka	malakay
kerbar	məlle
keregegöz	mälle
keten	mamık
kirzovoy	masatı
kise	məsi

mata	qayı
mawtı	qayıssa
mayka	qınama
nəlin	qıstırma
nıqap	qolğap
noskiy	qoltık
oramal	qonış
oraypek	qoyın
ökşe	qulakşın
pal'to	quraş
panbarhat	rezinka
parawız	ryasa
pərenje	sədep
parşa	səlle
pətimek	sandal (I)
pahta	sarafan
peş	satin
pidjak	səvkele
pijama	sawıt
plaşç	sırmaq
postın	siri
pota	siyle
qalpak	soppas
qalta	sukno (I)
qaltaşa	sur (II)
qamar (I)	şabıw (I)
qamarı	şalbar
qamqa	şalğay (I)
qaraköl	şalğış
qarakılqa	şapan
qasañ (I)	şəpek
qatar (II)	şarf

şarık (I)

şatıraş

şekpen

şinel'

şlem

şokay

şögirme

şpor

şulğaw

takıya

telpek

teri

tıştaban

ton

toppı

torqa

Kırım Karaycası

anteri

arқuv

astar

atuv (II)

ava

ayakқа | p

ayakқab

bala | қ

basma

belbav

belbav

bez

boғuv

buşama | қ

bürüncü | қ

triko

tujurka

tumaқ

türme (I)

tüyme

ultan

ultaraқ

uşığa

üstibası

üşkil

halat

hanatla

yubka

yupқа

zəngilik

caқа

ce | p

ceb

cember

cübbe

cübe

çalma

çamaşır

çarçov

çarı | қ

çekmen

çizma

çizme

çoha

dalfes

dizli | k

don

dögme

duva | k (~ğı)

ele | k (II)

ete | k

eti | k (I)

etik

fermana

fes

fistan

forma

gölme | k

hara

hırқа

ili | k (I)

ilik (II)

inçkir

ipe | k

kalesony

kefin

kehma

kemer

kemha

keten

kisey

kiyiz

köbe

kölme | k

könçe | k

kürk

lıva:

maħrama

ökçe

önli | k

pamu | k

pantalon

papuç

peştımal

poşu

kadıfe

kaftan

kalçın

kalçınbav

kalpa | k

karevle

kaşbağ

kavu | k

kayış

kılık-kıyafet

kında | k

kısfet

kıyafet

kolça | k

kopça

kumaş

kuşak

ruba

sahtıyan

saltamarқа

samur kürk

sapa | k (II)

sarı|k

şa'atnez

şal

şamalaca

şapke

şinel

şışman (I)

şuşman

şuşmen

tahya

talit

teri

terli|k

tuman

Altay Türkçesi

agas caka

ak mancak

al ömür

altın sayma

alu

aqtara ton

arçuul

batinka

bıçkak

bıçkak ödük

bölei

böz

bryuka

bulgayrı

bulgayrı ödük

burumay

bürme

tuvı|k (~ğı)

tuvulğa

ultan

upra|k (~ğı)

uruba

üsküli

üstruba

vale

yamuv

yıpra|k

yiñ

yipe|k

yipkin

cabınaaçı

caka

camaçı

camaçılaş

cargak

cargak ştan

cargak ton

carıntık

ceñ

cırma

cüdür

çabu

çagidak

çamça

çayimak

çebetel

çecimek

çegedek	kiyim
çejmek	kocooş
çekpen	koniç
çepken	koŋko
çuba	kopta
çuça	köböŋ
çuluk	kögüspek
çüm	köm ödik
edek	kön (I)
ekemel	körüste
ıçkır	kulu topçı
ıltarmış	kur
iç ömür	kuragannıŋ terezi
jaket	kurdak
kaacı	kurdaŋ
kakaim	kurlaa
kamzal	künek
kaptal (I)	künjek
kaptallık	kürlen
kaptırğa	kürme
karman	maak
kaş	mancak
katançı	mancı
kayış	meeley
kep (I)	mevley
kepeş	müüs topçı
kıy	ödük
kıygan caka	ömür
kıyım	örmök
kıytım	partık
kıyü	plat
kiliŋ	popo

samtarsumtar kiyim

sopok

şantık

şanık

şelbe

şilbi

ştan

şüpür

taman

Hakas Türkçesi

adım

altın arçol

arçol

arğan torğı

arta salğış

atlas (I)

azah (II)

barhat

başmak

batist

bayka

bluzka

bobrik

bota

botinka

bronya

bryuka

bumazeya

byaz'

çaba (II)

çağa (III)

çahı I

tanızık börük

tarılga

tebetey

tere

ton

topçı

torko

tünjerçek

uk (II)

çaңmar

çapancı (I)

çapıh

çapra

çarcıh (III)

çarığ

çazağ (I)

çazal

çeeek (I)

çerkey

çıncah

çırbas (II)

çılbi

çıpça

çıbek

çıbek hur

çımçe

çırçe (II)

çuçunça

çuluh (III)

çuural

çuuranhay (II)

çügürbe	hur (I)
drap	hurusha
eekepey	huyah
fartuk	idek
flanel'	iltek
galos	iltek
gamaş	is (II)
garderob	istıne kışçeñ kögenek
gimnastyorka	izeep
ğijim	jaket
haas (II)	kaftan
hacı	kal'son
halat (I)	kamzol
halharama	kapyuşon
hamzol	karakul
hapçaahay	kaska
haptal	kaşemir
harban (I)	kaşne
harçı (III)	katanka
harıs (II)	kater
harlıh (I)	keymit
hatıh	kiben
hatpar	kiis
hatpas	kılın (I)
hıb	kip (I)
hıp (I)	kiptes
hırna	kiptezek
hıyğıs (I)	kolenkor
hondırırh	kolpak
hozor	kombinezon
hrom (II)	kon'ki
huma	kosınka

kozıryok	pal'to
köbee	pantsır'
köbiskek	papu
köböö	papucah
ködirtpek (II)	parça
kögenek	payır
kögispek (I)	pazırındı
kubanka	perçatka
küpe ton	peret maymah
küppe	pidjak
mahay	piltirik
mancı	piston (I)
mañnıh (II)	piston (I)
marça töş	plat
marha	plyuşeyav
mayka	poğor
maymah	pohsıǵ
meh	polotno
meley	poluşubok
namaçı	poytah
nandıh (II)	pörık
niñ (I)	pös
noski	rezinovay bota
obmundirovaniye	rubaha
odırımcı	rubaşka
olanday	sabah (II)
oybın	sabıǵ (I)
ödık	sabır (I)
öör (II)	sahıl
örbek	sahpa
paar (II)	saliplat
pahpayah	samzılǵa

sapog	tapçı
sarapçı	tapočka
sardam	tayğah
sarılı (II)	teer
sarıncah	teñe
sıbay	tırah (II)
sımaylıh	tkan
sıymah (II)	ton
sırğancılıh	tootha
sıgedek	topçı
sılepe	torğı
sitse	tujurka
soñah	tulağa (I)
sorğıs (III)	tulup (I)
sökpek (II)	tumah
sörgencik	tuthıs (II)
stan (II)	tuup
suu (I)	tuzalıh
süm (I)	tüpçek (I)
sümür (II)	türey
süşpek	türlencik
şeviot	ultuñ
taar (I)	uu
taban (I)	öldürbe
tağayah	ündik
taha	vatin
tahtay (I)	vodolaz kostyumu
talbırğa	yubka
talıñma	zaponka
tana	
Tuva Türkçesi	
arjıl	baartık

bag	kaska
bayka	katangı
bluza	keden
boston	kepka
bört	keş
burka	kidis
buşlat	kitel'
camaşkı	kofta
çağı (II)	kombinezon
çüvür	kon'ki
deek	kostyum
doşka	kur
dovurzak	lifçik
düktügpös	maak
galife	makintoş
galstuk	mayıktaaş
getra	moytuk
halat	negey
hep	pal'to
hıg (II)	pijama
hiliñ	pös
holhap	sandaliya
honçu	sapık
horagay	satin
hörekteeş	sodak
höveñ	sviter
höyleñ	şa (I)
ırıktaaş	şarf
idik	şarovar
idikhep	şeejivek
inçik	şekpen
jaket	şidig

şiri

şokarpös

şuudak

tapoçka

torgu

triko

tyubeteyka

uk (III)

Ek 2. Orjinallik Raporu Formu

 ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
Tarih: 24.02.2023
Tez Başlığı : Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Giyim Kuşamla İlgili Söz Varlığı
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 492 sayfalık kısmına ilişkin, 24.02.2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 14 'tür.
Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☒ Alıntılar hariç/dâhil 4- ☐ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç
Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.
Gereğini saygılarımla arz ederim.
Tarih ve İmza
Adı Soyadı: Ezgiya MALKOÇ Öğrenci No: 18201900002 Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Programı: Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Statüsü: ☐ Yüksek Lisans ☒ Doktora
<u>DANIŞMAN ONAYI</u> UYGUNDUR. Doç. Dr. Mayrambek OROZOBAYEV

Ek 3. Etik Komisyon Muafiyet Formu

 ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA
Tarih: 20.02.2023
Tez Başlığı: Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Giyim Kuşamla İlgili Söz Varlığı Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam: 1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır, 2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir. 3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir. 4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir. Tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.
Adı Soyadı: Ezgiya MALKOÇ Öğrenci No: 18201900002 Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Programı: Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Statüsü: ☐ Yüksek Lisans ☒ Doktora
<u>DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI</u> _____ Doç. Dr. Mayrambek OROZOBAYEV Detaylı Bilgi: https://www.ardahan.edu.tr/birim.aspx?id=1002003 Telefon: 0-4782117522 Faks: 0-4782117523 E-posta: sbe@ardahan.edu.tr

DİZİN

aazlık

Gag., 344

aba

Gag., 167, 275, 297, 371, 443

aba (I)

Az., 167, 275

KMLk., 167, 276

Kzk., 167

aba (II)

TT., 167, 371

aba cepken

KMLk., 224

aba ton

KMLk., 225

abiye

TT., 168, 187, 391

abo

Özb., 167, 275

abrişim

Özb., 407

adras

Özb., 407

adras to 'n

Özb., 225

afərin (II)

Az., 407

aftboş

Özb., 453

aga ton

Krg., 453

agas caka

Alt., 225

agel

TT., 112

ağ

YUyg., 168

ağ (II)

TT., 167

ajgin

KMLk., 407

ajigen

KMLk., 407

ak abayı

Krg., 407

ak ileki

Krg., 141

ak kadek

Krg., 407

ak mancak

Alt., 344

ak olupok

Krg., 225

aķ sälle

Kklp., 141

ak süp

Kklp., 407

ak uçuk

Krg., 407

aķatpa

Kklp., 408

aker

Krg., 297

aķırettik

Kzk., 407

aķķas

Kklp., 225

aķķöbe

Kzk., 225

aķpuŗta

Kklp., 297

aķŗürü

YUyg., 407

aķŗolak (I)

Kzk., 225

al ömür

Alt., 226

alabayrak

Krg., 225, 407

alaca

TT., 371, 372, 416, 428

alaça

Krg., 371, 443

Özb., 371, 443

Trkm., 225, 371, 443

alafa

Az., 141, 407

alaķıtay

KMlk., 408

alamholam

Bŗk., 453

alasa

Bŗk., 371, 443

albota

KMlk., 225

alķimbar

Krg., 225

aldırık

Kum., 225

aldıyapķuķ

YUyg., 226

alek

Krg., 408

alka

Gag., 344

alka-caka

Krg., 226

alkım

Bŗk., 297

allı yandım

Az., 408

almizŗv

Bŗk., 226

almizŗv

Bŗk., 344

alpaka (I)

TT., 372

ŗlpet

Kzk., 453

alt (I)

Az., 226

- altın sayma*
Alt., 226
- alttuman*
Az., 226
- alu*
Alt., 408
- alyapkiç*
Tat., 226
- alyapkuç*
YUyg., 226
- amirken*
Krg., 297
- amoma*
Özb., 141
- anay (II)*
KMLk., 408
- andi*
KMLk., 344
- andi camçı*
KMLk., 226
- angort*
KMLk., 408
- anteri*
Gag., 182, 275
Kar., 182
- añtara ton*
Alt., 408
- apgırt*
Trkm., 297
- arakiçin*
Az., 141
- arakiye*
TT., 112
- arçol*
Hks., 141
- arçuul*
Alt., 141
- ardı yırtıklı*
Az., 453
- arga*
TT., 320
- argaç*
Gag., 320, 369, 477
- arğac (I)*
Az., 320, 369, 477
- arğan torğı*
Hks., 408
- arhalık*
Az., 168
- arıslık*
Az., 344
- arin*
Krg., 408
- arkak*
Krg., 320, 477
- arkalık*
TT., 168, 169
- arğan (I)*
Bşk., 345
- arķasalağan*
Kum., 408
- arķav*
Bşk., 320, 477
- arķav cēbē*

- Tat.*, 320
- arķavlık*
- Bşk., 345
- arķoķ*
- Özb., 320, 369, 477
- arķuv*
- Kar., 320, 370, 477
- arsar*
- Kum., 226
- arta salķış*
- Hks., 453
- askar formasi*
- Özb., 226
- askerî kaput*
- TT., 169
- askı*
- TT., 320, 321
- astar*
- Kar., 120
- Kklp., 321, 370
- Krg., 321, 370
- Kzk., 321
- Nog., 321, 370
- Özb., 321, 369
- TT., 120, 189, 193, 239, 244, 248, 270, 304, 312, 321, 325, 334, 340, 350, 351, 353, 356, 369, 380, 395, 413
- aştar*
- Bşk., 321
- aştarlık*
- Bşk., 408
- atguç*
- Trkm., 141
- atgulak*
- Trkm., 141
- atgulok] (II)*
- Trkm., 141
- atiles*
- Krg., 373, 443
- atiles (I)*
- Krg., 373, 443
- atki*
- TT., 116, 123, 129, 158, 320, 321, 322, 323, 329, 338, 348, 355, 357, 364, 365, 366, 368, 402
- atlas*
- Özb., 372, 443
- Tat., 373, 443
- atlas (I)*
- Bşk., 373, 443
- Hks., 373, 444
- Kklp., 373, 444
- Kzk., 373, 443
- TT., 372
- YUyg., 372
- atlas (II)*
- Kum., 373, 443
- atlaz*
- Az., 372, 443
- atles*
- KMLk., 373
- atlet*
- Kzk., 169

- TT., 169
- atlet fanilası*
- TT., 169, 256
- atuv (II)*
- Nog., 226
- av (I)*
- KMlk., 168
- av (II)*
- Kar., 168, 276
- KMlk., 141
- Kzk., 168
- av cavluğ*
- KMlk., 141
- ava*
- Kar., 167, 371, 444
- aw (II)*
- Kklp., 168, 276
- aw (III)*
- Kum., 168
- ayağı-başı*
- KMlk., 453
- ayağ kiyémé*
- Tat., 297
- ayakgap*
- Trkm., 278, 524
- ayağka /p*
- Kar., 278, 319
- ayağkab*
- Kar., 278, 319
- ayakkabı*
- TT., 108, 140, 167, 176, 180, 193, 204, 212, 230, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 321, 371, 379, 382, 385, 390, 399, 405, 406, 413, 425, 432, 433, 434, 436, 439, 457
- ayağkabi*
- Az., 278, 318
- ayaktun*
- Bşk., 226
- aydeşin*
- Az., 408, 454
- aykala*
- Krg., 227
- aymavıt*
- Kzk., 227
- aypooç*
- Krg., 141, 227
- Az., 358
- azah (II)*
- Hks., 454
- aziziye*
- TT., 112
- baaşayı*
- Krg., 409
- babuç*
- Gag., 290, 318
- bacaklık*
- TT., 169
- baçki*

- Özb., 297
badambuta (I)
 Az., 409
badana
 Krg., 227
badem kürk
 TT., 373
badış (I)
 Az., 227
bağana (I)
 Az., 409
bağdadi (II)
 Az., 409
bağdatı (II)
 Az., 142
bağır yeleği
 TT., 169, 170
bağırdak
 Az., 345
baharı (I)
 Az., 228
baħmal
 Özb., 409
baķatüyme
 Kklp., 345
baķır
 KMLk., 297
bal külmege
 Tat., 454
bala itek
 Tat., 345
bala /ķ
- Kar., 227
balahon
 Az., 228
balak
 Trkm., 524
balak (III)
 Az., 227
balakdar
 Az., 227
balak-jen
 Kzk., 345
balapuş
 Az., 345
balbağı (I)
 Az., 345
baldırak
 TT., 169, 227
balıķķı kazağı
 TT., 170
balıķgözü
 TT., 278
balina
 TT., 322
balkı
 Krg., 409
banot
 Özb., 409
ba'piş
 Nog., 290, 319
bar
 Özb., 228
bara (II)

Krg., 409

barata

TT., 112

barbənd

Az., 346

barçın

Az., 409

baret

TT., 113

barhat

Az.T., 409

barındaq

Az., 346

barqıt

Kzk., 409

barqut

Özb., 409

barmaqça

Tat., 346

barsa (II)

Bşk., 228

basa

Bşk., 410

basdırgıç

KMlk., 346

baskı

TT., 322

basma

Kar., 373, 444

TT., 119, 120, 151, 302, 373, 374,

376, 391, 408, 423, 434, 436

basma (I)

KMlk., 373, 443

basma (II)

Tat., 373, 443

bastırma

Kzk., 346

baş kiyim

Krg., 142

baş örtüsü

TT., 114

başaltay

Bşk., 297

başatguç

Trkm., 142

başayağ

Az., 228

başayağ

YUyg., 454

başdanı

Trkm., 142

başlı çuruk

KMlk., 298

başlık

Gag., 114, 165

TT., 5, 108, 112, 113, 114, 115, 116,

117, 119, 120, 122, 123, 124, 125,

126, 127, 128, 129, 130, 132, 133,

135, 136, 137, 138, 139, 141, 142,

143, 145, 146, 147, 148, 149, 150,

151, 152, 153, 154, 155, 156, 157,

158, 159, 160, 161, 162, 237, 261,

295, 374, 427, 437, 458, 525

başlık

- Bşk., 114, 166
 KMLk., 114, 166
 Kum, 114
 Kum., 166
 Tat., 114, 165
- başlık (I)*
 Az, 114
- başlık (II)*
 Trkm., 297
- başmak*
 Gag., 278, 318
 Hks., 279, 319
 Nog., 279, 319
 TT., 278, 279, 283, 316
- başmak*
 KMLk., 279, 319
 Kum., 279, 319
 Kzk., 279
 Tat., 278, 318
 YUyg., 278, 318
- başmak (II)*
 Bşk., 279, 319
- başmakbağı*
 Az., 298
- başpaltar*
 Az., 228
- batek*
 Krg., 298
- bäteŋke*
 Kzk., 298
- batik*
 TT., 373
- batinka*
 Alt., 291
- batis*
 Krg., 398
- batiska*
 Gag., 142, 346
- batist*
 Az., 398
 Bşk., 398, 443
 Hks., 398, 444
 Özb., 398, 443
 Tat., 398, 443
- batsayı*
 Kzk., 410
- batşay*
 Bşk., 346
- bav*
 Bşk., 346
- bayat (I)*
 Krg., 228, 410
- bayçeke*
 Krg., 298
- bayka*
 Az., 410
- baykem*
 Kklp., 298
- baylama*
 Kzk., 142
- baymak (II)*
 KMLk., 310
- baymöz*
 KMLk., 410

baypak

Bşk., 310

baytaba

Krg., 298

baytöbö

Krg., 346

bebérke

Bşk., 346

bedek (II)

KMLk., 346

bədənçə

Az., 228

begeyik

Trkm., 346

begres

Trkm., 228, 410

beqasam

Özb., 411

beqəsem

YUyg., 228

bel kəmeri

TT., 322, 345, 346, 355

belbev

Kzk., 345

belbuwar

Kklp., 347

belçir

Krg., 298

beldamça

Özb., 228

beldemçi

Krg., 228

beldeme

Kzk., 347

Nog., 228

belek

TT., 170

belibüzmə

Az., 229

bellik

Özb., 347

bənarə

Az., 142

benares

Krg., 410

bənd (IV)

Az., 142

bere (II)

TT., 114

beren (I)

Kzk., 410

beren (II)

Kzk., 229

berenci

Krg., 410

beret

Az., 113, 165

Krg, 113, 166

Kzk., 113, 166

bérét

Bşk., 113, 166

berkut

YUyg., 409

berre

- YUyg., 410
- bes (I)*
- Bşk., 374, 443, 479
- bese*
- Bşk., 411
- běsěm*
- Bşk., 298
- beşeley (II)*
- Bşk., 298
- beşmat*
- Özb., 229
- beşme*
- TT., 374
- beşmet*
- Krg., 259
- beşpet*
- Kzk., 229
- bəteŋke*
- Kzk., 291, 319
- bétév (II)*
- Bşk., 347
- betinke*
- YUyg., 291, 318
- betis*
- YUyg., 398, 443
- bəy papağı*
- Az., 142
- beyaztilki*
- TT., 170
- beykasam*
- Krg., 411
- beyzə*
- Az., 142
- bez*
- Az., 374, 479
- Bşk., 374, 443, 479
- Kar., 374, 444, 479
- bez (I)*
- Kum., 374, 479
- TT., 374
- YUyg., 374, 443, 480
- bez (II)*
- Özb., 374, 443, 479
- bıçkak*
- Alt., 298
- bıçkak ödük*
- Alt., 299
- bıstır çarık*
- KMLk., 299
- bışım*
- Bşk., 299
- bıtday hağın*
- KMLk., 142
- bıyazı*
- Krg., 411, 454
- bıyma*
- Bşk., 299
- bıçım (I)*
- KMLk., 347
- bıkasap*
- Bşk., 411
- bikini*
- TT., 170
- bileklik (III)*

- KMlk., 229
- bilemés*
- Bşk., 454
- bileves*
- Bşk., 454
- bilkuşak*
- Trkm., 347, 524
- bindallı*
- TT., 170, 253
- bişmet*
- Bşk., 229
- biyalay*
- Kzk., 347
- biydayıq (I)*
- Kklp., 411
- biytina*
- Krg., 347
- biz (I)*
- Trkm., 374, 443, 480, 524
- bluz*
- TT., 171, 189, 195, 215, 249, 250
- bluza*
- Az., 171, 275
- Bşk., 171, 275
- Gag., 171, 275
- Krg., 171, 275
- Tuv., 171, 276
- YUyg., 171, 275
- bluzka*
- Hks., 171, 276
- Krg., 171
- Kum., 171, 276
- Özb., 171, 275
- YUyg., 171
- bo 'yinboğ*
- Özb., 348
- bo 'z (I)*
- Özb., 374, 479
- boa*
- TT., 323
- bobrik*
- Az., 411
- bodurğu (II)*
- KMlk., 143
- bofayka*
- YUyg., 229
- boğazaltı*
- Az., 348
- boğazlık (I)*
- Az., 229, 299
- boğazlık(I)*
- Az., 348
- boğuv*
- Kar., 299
- bohçiya*
- KMlk., 229
- boğ kuç*
- YUyg., 299
- bokka*
- KMlk., 143
- bolero*
- Krg., 171, 275
- TT., 171
- bolero (I)*

- Az., 171, 275
- bombe bezi*
- TT., 279
- bork*
- Özb., 115, 165
- borkok*
- Krg., 229
- borlat*
- Kklp., 411
- bornoz*
- TT., 171, 192
- bortonoy*
- Krg., 229
- boru paça*
- TT., 172
- boshmoq*
- Özb., 278
- bosonojka*
- Az., 299
- boston (I)*
- Krg., 411
- boşmoq*
- Özb., 318
- bot*
- Az., 279, 318
- bot (II)*
- TT., 279
- bota*
- Hks., 279, 319
- bota (I)*
- KMlk., 348
- bota (II)*
- KMlk., 143
- bota (III)*
- KMlk., 229
- botinka*
- Az., 291, 318
- Bşk., 291, 319
- Hks., 291, 319
- Kklp., 291, 319
- Krg., 291, 319
- Kum., 291
- Özb., 291, 318
- YUyg., 291
- botinki*
- Gag., 291, 318
- boydas*
- Kklp., 143
- boyun*
- Az., 229
- boyunluq*
- Az., 230
- boyunluq (I)*
- KMlk., 348
- boz*
- Nog., 374, 444, 479
- bökebay*
- Kzk., 143, 348
- bölci*
- Alt., 347
- börük*
- Kklp., 115, 166
- Kzk., 115
- börk*

- Az., 115, 165
 KMLk., 115, 166
 Krg., 115, 166
 Kum., 115, 166
 Nog., 115, 166
 TT., 107, 108, 113, 114, 115, 127,
 143, 147, 148, 149, 150, 152, 153,
 160, 162
 YUyg., 115, 165
- börkenek*
 TT., 115, 116
- börkensék*
 Bşk., 117, 166
- börkensék*
 Bşk., 375, 479
- börme*
 Tat., 348
- bört*
 Tuv., 115, 166
- börük (I)* “
 Trkm., 115
- böyörlök*
 Bşk., 230
- böyrömçö*
 Krg., 230
- böz*
 Alt., 374, 444, 479
 KMLk., 374, 443, 479
 Krg., 374, 443, 480
 Kzk., 374, 443, 479
- brit*
 TT., 323
- brokar*
 TT., 374
- bron*
 Özb., 230
- bronejilet*
 Krg., 230
- Bşk., 347*
- budyonovka*
 Krg., 143
- buhar*
 KMLk., 411
- buhar bürk*
 KMLk., 143
- buhari*
 Kum., 412
- bukle*
 Az., 411
- bul (I)*
 Kzk., 411
- bulgan (I)*
 Krg., 411
- bulgari*
 YUyg., 412
- bulgayrı*
 Alt., 412
- bulgayrı ödük*
 Alt., 299
- bulkak*
 Krg., 230
- bumaze*
 Az., 412
- bungi*

Gag., 348
burgon
 Özb., 454
burka
 Bşk., 230, 299
bursa (I)
 Az., 412
burumay
 Alt., 299
bushul
 KMLk., 412
buštav
 Bşk., 412
buşama /k
 Kar., 412
buşlat
 Az., 230
buta (II)
 Krg., 412, 454
butsı
 Kzk., 299
buulum
 Krg., 412
buž
 Bşk., 374, 479
buz pateni
 TT., 279
büçü
 Krg., 348
büçülük
 Krg., 348
bülde

Kzk., 412
bürdə
 Az., 230
bürék
 Bşk., 115, 166
 Tat., 115, 165
bürencek
 Trkm, 116, 165, 375, 479
bürgə
 Az., 116, 165
bürgü
 TT., 114, 116, 117, 118, 130, 194,
 322, 323
bürkenme
 Nog., 117, 166
bürkenşik
 Kzk., 117
bürkönçük
 Krg., 117, 375, 479
bürönjök
 Trkm, 116, 165, 375, 479
bürümcük
 TT., 116, 117, 375, 384
bürüncək, yi (I)
 Az., 454
bürüncü /k
 Kar., 117, 375, 444, 479
bürüncük
 Gag., 116, 375, 443, 479
bürünçük
 Trkm, 116, 165, 375, 479
bürünmə

- Az., 231
- büstiye*
- TT., 172
- büz*
- Tat., 374, 479
- büz*
- Bşk., 374, 443, 479
- byaz'*
- Hks., 374, 444, 480
- byustgaltér*
- Tat., 231
- cabel*
- KMlk., 263
- cabinaaçı*
- Alt., 454
- cağa*
- KMlk., 341
- cagaalı*
- Krg., 455
- cagdan*
- Krg., 231
- caka*
- Alt., 231, 276, 341
- Krg., 341
- cağa*
- Kar., 276, 341
- caket*
- Nog., 173, 276
- Özb., 173, 275
- caketka*
- Nog., 173, 276
- calbar*
- Trkm., 215
- camaçı*
- Alt., 276, 342, 478
- camaçılaş*
- Alt., 342, 478
- camadan*
- TT., 172, 231
- camak*
- Krg., 342, 370, 478
- camaşır*
- Az., 175
- camaşkı*
- Tuv., 342, 478
- camaw*
- KMlk., 342, 478
- Nog., 370
- cambörük*
- Trkm., 143
- camçı*
- KMlk., 222
- camə*
- Az., 454
- can köynəyi*
- Az., 231
- candama*
- Krg., 348
- candonu*
- Az., 231
- canevi (II)*
- Az., 231
- canfes*
- TT., 375, 376

cangır kagar

Krg., 143

canlıq

Az., 231

car (II)

TT., 172

cargak

Krg., 419

cargak ştan

Alt., 231

cargak ton

Alt., 231

carı (I)

KMlk., 412

carıntık

Alt., 349

cayb

Özb., 324, 369

ce /p

Kar., 324, 370

ceb

Kar., 324, 370

cəhek

Trkm., 348

ceke (III)

Krg., 412

ceke ötüük

Krg., 300

cekendi ton

Krg., 231

cekene

Krg., 349

cekeri

Krg., 349

cekesan (II)

Krg., 300

ceket

TT., 108, 125, 169, 171, 172, 173,
185, 186, 187, 188, 191, 192, 193,
195, 199, 201, 202, 203, 209, 213,
214, 217, 222, 223, 224, 229, 231,
232, 234, 240, 241, 242, 243, 245,
247, 250, 251, 252, 253, 254, 255,
257, 259, 260, 264, 265, 266, 268,
269, 273, 328, 331, 332, 342, 354,
355, 359, 361, 377, 421, 440

cekey

Krg., 143

cekte

Krg., 231

celatka

Özb., 223

celetke

Krg., 223

celötkö

Krg., 223

cember

Kar., 119, 166

cemper

Az., 231

ceng

KMlk., 343, 370, 478

ceng allı

KMlk., 232

- cengsiz*
KMLk., 232
- cengsiz gabray*
KMLk., 232
- ceŋ*
Alt., 276, 343, 478
Krg., 343, 370, 478
- ceŋdüü*
Krg., 231
- cep*
Trkm., 324, 369, 524
TT., 323, 324, 328, 349, 350, 353,
354, 355, 356, 357, 359, 362, 367,
368
- cepceez*
Az., 349
- cepken*
TT., 171, 173, 178, 187, 196, 201,
214, 238, 248, 253, 259, 262, 332
- cersi*
Özb., 384
- cezoğa (II)*
KMLk., 143
- cılı kiyém*
Tat., 454
- cılıkka*
Az., 232
- cırım*
Krg., 349
- cırma*
Alt., 349
- cırmaç*
Az., 344
- cıyırmalı çiték*
Tat., 301
- cıyırık (II)*
KMLk., 232
- cib*
KMLk., 349
- cib (I)*
Az., 324, 369
- cibcik*
Az., 349
- cibek*
KMLk., 384, 443
Krg., 384
- cibek atlas*
KMLk., 413
- cibek dariy*
KMLk., 413
- cibek kıatapa*
KMLk., 413
- cibek lavdan*
KMLk., 413
- cibişdan*
Az., 349
- cici bici*
TT., 445
- cilen (I)*
Tat., 232
- cilet*
Nog., 223, 276
- ciletka*
Nog., 223

cilik

KMlk., 329, 370

ciltge

Trkm., 232

cin (III)

TT., 174

cinde

Trkm., 454

cins (II)

Az., 174, 275

cinsi

Özb., 174

ciñ

Tat., 343, 478

ciyak

Özb., 354

cohar çabır

KMlk., 301

coma

Özb., 454

comca

Az., 232

cooluk

Krg., 349

corab

Az., 282, 318

corabbağı

Az., 299

corap

Trkm., 282, 318, 524

coza (II)

YUyg., 232

cöröp

Krg., 299

cövşen

Trkm., 232

cubba

Özb., 174, 275

cucunça

Özb., 420

cul

Öz, 445, 466

Trkm., 445, 524

YUyg., 445, 466

culdatka

YUyg., 455

culuk

Krg., 300

cun

Özb., 406

cuna

Az., 143

cunayı

Az., 143

cup (IV)

Krg., 413

curtu

Az., 302

curun

KMlk., 413

cuttu

Az., 302

cuva

YUyg., 232

cuvumdu

KMlk., 455

cübbe

Kar., 175

TT., 167, 173, 174, 175, 180, 191,
192, 224, 228, 233, 234, 235, 241,
243, 254, 255, 256, 259, 261, 262,
267, 328

cübbə

Az., 174, 275

cübe

Kar., 175

cüdür

Alt., 144

cün

Krg., 406, 443

cüpbe

Trkm., 174, 524

cütarğa

Az., 232

çaba (II)

Hks., 413

çabata

Tat., 300

çabınçah

Hks., 349

çabır

KMlk., 300

çabıt

Trkm., 144

çabıw (IV)

Kum., 233

çabu

Alt., 349

çabuv

Tat., 233

çaçvan

Krg., 144

çadra

Az., 233

Trkm., 144

çagı (II)

Tuv., 233

çagidak

Alt., 233

çağa (III)

Hks., 455

çağçur

Az., 175

çakan (II)

Krg., 233

çakka

KMlk., 300

çakmon

Özb., 173

çakşır

TT., 107, 175

çalbar

Krg., 216

Tat., 216

çaldıbar

Krg., 455

çaldış kölek

KMlk., 233

- çalgay (I)*
Krg., 350
- çalma*
Kar., 117
KMLk., 117
Tat., 117
TT., 117
- çalma (I)*
Trkm., 117, 524
- çalma (II)*
Az., 117
- çalma (III)*
Krg., 117
- çalmık*
Gag., 350
- çalos çadrası*
Az., 233
- çalşırğıç*
Trkm., 233
- çaluv*
KMLk., 350
- çamalaça*
KMLk., 413
- çamaşır*
Kar., 175, 276
TT., 175, 181, 190, 193, 231, 244, 253, 441, 458
- çamça*
Alt., 233
- çañmar*
Hks., 216
- çapaçul*
Az., 233
- çapan*
Trkm., 233
- çapanlık*
YUyg., 413
- çapıh*
Hks., 144
- çappa*
KMLk., 300
- çapra*
Hks., 233
- çaptama*
Krg., 234
- çapula*
Özb., 300
- çaput*
TT., 178, 374, 376, 446
- çarayna*
Trkm., 234
- çarcıh (III)*
Hks., 234
- çarçap*
YUyg., 176, 275
- çarçov*
Kar., 413
- çargat*
Trkm., 524
- çargı*
Krg., 350
- çarğab*
Az., 234
- çarı /k*

- Kar., 280, 319
- çarıǵ*
- Hks., 280, 319, 413
- çarık*
- Gag., 280, 318
- TT., 108, 121, 279, 280, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 434
- çarık*
- KMlk., 280, 319
- çarık (II)*
- Krg., 280, 319
- Kzk., 280, 319
- çarık (II)*
- Tat., 280, 318
- çarıkbağı*
- Az., 300
- çarķat*
- Az., 144
- çarke*
- Krg., 300
- çarm*
- Özb., 300
- çarm kurķta*
- Özb., 233
- çarşab*
- Az., 176, 275
- çarşaf*
- Krg., 275
- TT., 114, 116, 133, 144, 155, 172, 173, 175, 176, 233, 259, 265, 323, 327, 338, 375, 454
- çarşav*
- Tat., 176, 275
- çatal don*
- TT., 176
- çatkı*
- TT., 118
- çatma*
- Tat., 413
- çaxçur*
- Az., 275
- çayimak*
- Alt., 234
- çâyşâb*
- Özb., 176, 275
- çazağ (I)*
- Hks., 455, 467
- çazal*
- Hks., 455
- çebetel*
- Alt., 350
- çecimek*
- Alt., 455
- çedik*
- TT., 137, 280, 281, 295
- çədik*
- Az., 281
- çegedek*
- Alt., 234
- çək*
- Trkm., 350
- çəkäläk*
- Az., 301

çeki

Trkm., 118, 165, 524

TT., 118

çəki (IV)

Az., 118, 165

çəkillək

Az., 301

çekirge şalvar

TT., 176

çekme

TT., 176

çəkmə (I)

Az., 301

çekmelik

TT., 177, 281

çekmen

Kar., 173

YUyg., 173

çəkmen

Trkm., 173

çekpen

Alt., 173

çelgi

TT., 119

çelik başlık,

TT., 119

çember

TT., 112, 118, 119, 331

çemlimesek

YUyg., 413

çen (III)

Krg., 234

çepbetov

Trkm., 413, 524

çepek

Trkm., 301

çepiç

Gag., 301

çepken

Alt., 173, 415

Krg., 173, 275

çəpkən

Az., 173, 275

çepken (I)

KMLk., 414

çepken (II)

KMLk., 173

çepken (III)

KMLk., 455

çepken ısıtım

KMLk., 234

çerkes çarık

KMLk., 301

çerkesim

KMLk., 414

çerkey

Hks., 301

çərm

Az., 414

çermiy

Krg., 234

çesuça

Krg., 414

çuncah

Hks., 350
çurbas (II)
 Hks., 235, 301
çıl bıh
 Hks., 235
çıl gıy (I)
 Krg., 414
çıl paklık (I)
 Az., 455
çınday (I)
 KMLk., 301
çınday kiyim
 KMLk., 235, 455
çınday kölek
 KMLk., 235
çınday kumaç
 KMLk., 455
çıpça
 Hks., 235
çıptama
 Krg., 235
çıralcı
 Krg., 414
çırçappa (II)
 KMLk., 301
çırk
 KMLk., 350
çırpa börk
 KMLk., 144
çıt
 Krg., 376, 443
 Kum., 376, 443

çızma
 Kar., 281, 319
çібek
 Hks., 384, 444
çібek hur
 Hks., 350
çіberkut
 YUyg., 414
çigirim
 Krg., 414
çikilə
 Az., 144
çikmen
 Tat., 173
çilgin
 Krg., 414
çille (I)
 Kum., 414
çille cavluğ
 KMLk., 144
çilleli öyme
 Trkm., 144
çilpək
 Az., 414
çilpiz
 YUyg., 414
çimçe
 Hks., 235
çintıyan
 TT., 177
çipilyat
 KMLk., 301

çirçe (II)

Hks., 235

çit

Özb., 376, 443

Trkm., 376, 524

çit (I)

YUyg., 376

çit (II)

TT., 119, 376

çiték

Tat., 281, 318

çitëk

Tat., 301

çiy burçu

Krg., 414

çiydan

Krg., 235

çiyindirik

Az., 235

çiziş

Özb., 281, 318

çizme

Kar., 281

çizme (II)

TT., 281

ço 'miliş kiyimi

Özb., 235

ço 'ntak

Özb., 349

çobdor

Krg., 301

çoha

Kar., 377, 444, 479

çokal

TT., 177, 178

çokay

Trkm., 301

çokka

Az., 236

çolvor

Özb., 215

çontal

KMlk., 144

çontoy

Krg., 350

çopdor

Krg., 301

çopkut

Krg., 235

çopon

Özb., 235

çorap

TT., 108, 137, 179, 201, 227, 279,
281, 282, 283, 286, 287, 290, 292,
293, 296, 297, 298, 299, 301, 302,
304, 305, 309, 310, 311, 312, 314,
315, 316, 317, 332, 415

çorik

Özb., 280, 318

çoruk

YUyg., 280, 318

çota (I)

YUyg., 415

çögörmö

- Krg., 145
- çökö (I)*
- Krg., 350
- çömçö*
- Krg., 302
- çuba*
- Alt., 455
- KMlk., 236
- çubur (II)*
- KMlk., 236
- çubur kaptal*
- KMlk., 455
- çubur ton*
- KMlk., 236
- çuça*
- Alt., 236
- çuçunça*
- Hks., 415
- çuha*
- TT., 174, 235, 258, 376, 377, 411, 412, 415, 416, 419, 421, 425, 426, 427, 429, 434, 436, 439
- çuha*
- Az., 236, 443
- çukman*
- Gag., 415
- çul*
- Az., 445
- Kar., 445, 467
- Kum, 445, 466
- TT., 445
- çul çaput*
- TT., 445
- çulçulha*
- Az., 455
- çulgoo*
- Krg., 300
- çulki*
- Özb., 235
- çuluk*
- Alt., 302
- çuŋza*
- YUyg., 236
- çupak*
- Gag., 236
- çuruk baş*
- KMlk., 300
- çust*
- Az., 302
- çutkabağı*
- Az., 145
- çutku (I)*
- Az., 118, 165
- çuural*
- Hks., 415
- çuuranhay (II)*
- Hks., 415
- çuxa*
- Az., 377, 479
- çübék*
- Tat., 350
- çügürbe*
- Hks., 455
- çüm*

- Alt., 456
çümbet
 YUyg., 145
çümök (IV)
 Krg., 302
çüpürök
 Krg., 415
çüştö (I)
 Krg., 415
çüvür
 Tuv., 236
çüytaban
 KMLk., 302
daaki
 Krg., 236
daban (I)
 Az., 294, 318
dabanaltı
 Az., 302
dabancık
 Az., 302
däbilgä
 Az., 137
dağment
 Kklp., 350
daki (I)
 Krg., 415
dalaman
 Bşk., 456
dalan
 Kzk., 415
dalfes
 Kar., 120, 166
 TT., 120
dalka
 Özb., 236
damatlık
 TT., 178, 265
dambal
 Kklp., 237
 Kzk., 236
dambalşan
 Kzk., 456
dar tuman
 Az., 237
daray
 Krg., 415
darayı
 Az., 415
 Kklp., 415
 Krg., 415
 Trkm., 524
darbalaq
 Az., 237
darbuluş qurşak
 Az., 351
dartı
 Gag., 145
dastar
 Krg., 120
dastor
 Özb., 120
däbilqə
 Az., 145

<i>deek</i>	Krg., 416
Tuv., 351	
<i>degaje yaka</i>	Trkm., 524
TT., 178	
<i>dekan</i>	Az., 145
Az., 145	
<i>dekolte</i>	Az., 237
TT., 324	
<i>dekoltə</i>	TT., 120
Az., 324, 369	
<i>delegey</i>	TT., 178
Kzk., 145, 237	
<i>delgeçir</i>	TT., 378
Trkm., 237	
<i>deli gömleği</i>	Krg., 237, 416
TT., 178	
<i>dəman</i>	Az., 237
Az., 237	
<i>dəmanə</i>	Trkm., 237
Az., 237	
<i>demisezon</i>	Krg., 379, 443
Bşk., 237	
<i>denim</i>	Az., 378, 443
TT., 377	TT., 378
<i>deri</i>	<i>dibapuş</i>
Gag., 377, 443	Az., 237
Trkm., 377, 524	
<i>deri (I)</i>	<i>didək</i>
TT., 377	Az., 145
<i>derlik</i>	<i>dimi</i>
Trkm., 237, 524	Gag., 238, 378, 443
<i>dermantin</i>	TT., 378, 379
	<i>dirsek</i>

- TT., 178, 179
- dist*
- YUyg., 302
- divel*
- Az., 302
- divitin*
- TT., 379
- diyagonal*
- TT., 379
- diz bağı*
- TT., 179
- dizdik*
- Az., 238
- dizli /k*
- Kar., 179, 276, 282, 319
- dizlik*
- Az., 179, 238, 282
- TT., 179, 192, 201, 235, 268, 270, 282, 315, 332
- djember*
- Gag., 238
- Kum., 238
- djinsi*
- Kzk., 174, 275
- doka*
- Özb., 145
- dokurcuk*
- TT., 379
- dokurcun*
- TT., 379
- dolak*
- Trkm., 179, 524
- TT., 121, 122, 179, 258, 314, 324, 364
- dolağ*
- Az., 121
- Az., 179, 324
- dolağardı*
- Az., 238
- dolama*
- TT., 121, 122, 133, 180, 304, 312, 314
- dolambaç*
- TT., 122
- domino*
- TT., 180
- domuz derisi*
- TT., 379
- don*
- Gag., 180, 275, 474
- Kar., 181, 474
- don (I)*
- Az., 180, 474
- TT., 180
- donbağı*
- Az., 351
- doolday*
- Krg., 238
- dordu*
- KMlk., 302
- doşka*
- Tuv., 351
- dotdu (II)*
- KMlk., 302
- dovurzak*
- Tuv., 146

dögme

Kar., 325

döpiyes

TT., 181, 203

dördrəng

Az., 146

drap

Özb., 416

duaḥ

Az., 122, 165

duak

Gag., 122, 165

duble

TT., 325

dubulğa

Özb., 137, 165

duḥoba

Özb., 416

dulay (I)

Krg., 302

dumca

Az., 146

durk

Trkm., 303

durra

Özb., 146

duva /k/ (~ğl)

Kar., 166

duva /q/ Kar., 122

duvak

TT., 122

duvliğa

Kzk., 137, 166

duyulğa

YUyg., 137, 165

düger çarık

KMlk., 303

düğme

TT., 272, 325, 326, 329, 332, 344,

345, 346, 347, 348, 350, 351, 353,

354, 355, 357, 358, 359, 360, 361,

364, 365, 366, 367, 368

düktügpös

Tuv., 238

dülbänd

Az., 138

dürdün

YUyg., 416

dürkev

KMlk., 146

dürüyə

Az., 146

dürüyö

Krg., 416

düyeyboyun

Trkm., 238

düymə (I)

Az., 325, 369

düyüird

Az., 146

düz paça

TT., 181

dəri

Az., 377, 443

- ebt*
Trkm., 456
- ebze ceng*
KMLk., 238
- ebze çarık*
KMLk., 303
- əcəmi (I)*
Az., 303
- əcər*
Az., 456
- ëčkë*
Tat., 238
- edek*
Alt., 183
- edik*
Trkm., 283, 318, 524
TT., 281, 282, 283, 286, 287, 297
- edip (II)*
YUyg., 351
- edres*
Tat., 416
- əduk*
Az., 283, 318
- EEK algıç*
Krg., 146
- EEKpey*
Hks., 238
- egin*
Özb., 456
- eginbaş*
Trkm., 456
- əhəri*
Az., 303
- ehram (II)*
Az., 194, 275
- ek (I)*
Trkm., 351
- ekemel*
Alt., 416
- əkrəma*
Az., 238
- ekstrafor*
TT., 326
- elbise*
TT., 137, 172, 174, 175, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 194, 195, 197, 201, 202, 203, 216, 220, 223, 224, 226, 227, 228, 229, 230, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 295, 321, 323, 325, 332, 337, 338, 341, 343, 344, 347, 348, 350, 351, 354, 355, 361, 362, 363, 364, 367, 377, 388, 389, 394, 400, 404, 408, 410, 416, 417, 428, 430, 433, 435, 436, 437, 438, 441, 445, 446, 447, 448, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 465
- əlbisə*

- Az., 182
əlcək (I)
 Az., 326
əlcəkçik
 Az., 351
elçək
 TT., 326
eldiven
 Gag., 326
 TT., 201, 202, 326, 327, 331, 332, 346, 347, 351, 357, 359, 360, 363
ele /k (II)
 Kar., 276
eleçək
 Krg., 129, 166
élges
 Bşk., 351
ellik
 Trkm., 327, 477, 524
 TT., 327, 363
əllik
 Az., 327, 477
elpet
 Kzk., 456
eltir ton
 KMLk., 239
eltire
 YUyg., 416
eltiri
 Kklp., 351
elvan
 Trkm., 416
emeni
 Gag., 296, 318
əmmamə
 Az., 146
empermeabl
 TT., 182, 221
en
 Gag., 343, 478
endir
 Nog., 422
énenenyépten
 Bşk., 456
engil
 Özb., 456
enkaz eldiveni
 TT., 327
enlibalak
 Az., 239
ennik
 Az., 456
entari
 Özb., 182, 275
 TT., 121, 122, 182, 190, 192, 198, 214, 223, 235, 257, 339
éñil
 YUyg., 239
eponj
 Az., 417
ərəkiyə
 Az., 112
 Az., 165
ərgənlik (II)

- Az., 239
erkân kûrkû
 TT., 182
ermek
 Bşk., 239
 Trkm., 235
arus (II)
 Az., 417
əsbabirəzm
 Az., 239
esbap
 Trkm., 446, 466, 524
əsketər
 Tat., 239
əslək
 Bşk., 193
asməşal
 Az., 146, 351
əsmev
 Bşk., 351
espadril
 TT., 283
ester
 YUyg., 321, 369
esvab
 Az., 446, 466
esvap
 TT., 182, 271, 446, 462, 465
əş kiyémé
 Tat., 456
eşarp
 TT., 114, 118, 123, 140, 141, 142,
 144, 153, 156, 158, 161, 162, 163,
 164, 256, 338, 349, 365
eşik
 Trkm., 239
éşlepe
 Bşk., 160
aşmək (I)
 Az., 239
eşofman
 TT., 182, 265
etak
 Özb., 183, 275
ete /k
 Kar., 183, 276
etek
 Gag., 183, 275
 Krg., 183, 275
 Kum., 183, 276
 Trkm., 183, 303, 524
 TT., 107, 168, 179, 181, 183, 184,
 192, 193, 196, 200, 205, 206, 207,
 210, 220, 226, 228, 233, 236, 237,
 238, 239, 241, 243, 244, 247, 248,
 250, 251, 258, 262, 264, 265, 266,
 271, 272, 273, 282, 326, 330, 340,
 343, 344, 345, 348, 351, 352, 353,
 355, 368
étek
 YUyg., 183, 275
ətək
 Az., 183

- etek (1)*
Kklp., 183
- etek (I)*
KMLk., 183
- etek bağı*
TT., 327
- etek bezi*
TT., 184
- etek-jeŋ*
Kzk., 352
- eteklik*
TT., 122, 183, 184, 185, 214, 218, 219, 236, 266, 269, 273
- eti /k (I)*
Kar., 283, 319
- etik*
Kklp., 283, 319
Kum., 283, 319
Kzk., 283
Nog., 283, 319
Özb., 283, 318
- etiklik*
Nog., 417
- etol*
TT., 328
- evërke*
Bşk., 352
- éyeksén*
Bşk., 146
- əyin*
Az., 456
- əyinbaş*
Az., 456
- əyindirik*
Az., 239
- ézer*
Tat., 352
- eziv tüymele*
KMLk., 352
- faça*
TT., 446
- falda*
Az., 239
- fanila*
TT., 137, 169, 184, 192, 220, 237, 238, 240, 244, 253, 254, 256, 258, 295, 429
- fartuk*
Kklp., 240
Özb., 239
- fason*
Az., 456
- fasone*
TT., 380
- fata*
Gag., 146
- faydeşin*
Az., 417
- ferace*
TT., 137, 139, 184, 185
- ferece*
Gag., 185, 275
- fermana*
Kar., 185, 276

fermene

Trkm., 185, 524

TT., 185

fes

Kar., 123, 166

Özb., 123, 165

TT., 112, 118, 120, 123, 133, 136

fetr

Az., 380, 443

Kum., 124, 166, 380, 443

Kzk., 381, 443

fětr

Tat., 124, 165, 380, 443

filar

TT., 283

fiŋg

Az., 240

fistan

Kar., 185, 276

TT., 185

fisto

TT., 380

fitə

Az., 240

fiyankə

Az., 328

fiyonk

TT., 328

flanel'

Kum., 240

flani

Gag., 184, 275

fodra

TT., 380

fora (II)

TT., 284

forma

Kar., 186

Kklp., 186, 276

Tat., 186, 275

TT., 123, 186, 256, 257

fötr

TT., 123, 124, 153, 159, 160, 380, 381

frak

Az., 186, 275

Kzk., 186

TT., 186, 245, 275

frenç

Az., 240

Frenk gömleği

TT., 186, 190, 193

fufayka

Az., 240

Kum., 240

fular

TT., 150, 328, 355, 358, 367

fulyar

Az., 328

furajka

Az., 146

Kklp., 147

Kum., 147

futbolka

Az., 240

- Kklp., 240
 Kzk., 240
 Özb., 240
futə
 Az., 240
gabara (II)
 KMLk., 240
gabardin
 Krg., 381, 443
 Kum., 381, 443
 Nog., 381, 444
 Özb., 241
 TT., 241, 381
gabardina
 Gag., 381, 443
gabaş
 KMLk., 303
gabaş (II)
 KMLk., 241
gabray
 KMLk., 241
gacim
 Özb., 352
gah (II)
 Az., 352
galbiri
 Trkm., 417
galdı
 KMLk., 303
galife
 Kum., 241
galos
 Hks., 284, 319
galosnik
 Gag., 352
galoş
 Gag., 284, 318
 Kklp., 284, 319
 KMLk., 284, 319
 Kzk., 284, 319
 Tat., 284
 Trkm., 284, 318, 524
 TT., 284, 306, 308
galpak
 Trkm., 125, 165, 524
gamoj
 KMLk., 303
gamsele
 TT., 187
ganavuz
 Trkm., 417
garderob
 Kklp., 457
garma
 Trkm., 241
garus
 Gag., 352
gatiy
 KMLk., 303
ğavvos kiyimi
 Özb., 241
gayış (I)
 Trkm., 330, 477, 524
gaz

KMlk., 381
gaz (II)
Kklp., 381
gazeki
TT., 187
gazlama
Özb., 417
gebenk
KMlk., 199, 276
gece kıyafeti
TT., 168, 187, 220
gecelik
Gag., 187, 275
TT., 156, 187, 403
geçəlik
Az., 187
gecelik entari
TT., 187
geçəpapağı
Az., 147
gefgin
KMlk., 241
gefhin
KMlk., 241
gəlinqaytaran
Az., 303
gəlinlik
TT., 147, 187, 188, 248
gəlinlik arhalığı
Az., 241
gəlinlik duvağı
Az., 147

gəlinlik paltarı
Az., 242
gəlubənd
Az., 352
gemha
KMlk., 389, 443
gendədur
Az., 417
geniş paça
TT., 188
gentuman
Az., 241
gephin
KMlk., 241
gerhana
KMlk., 417
geten
KMlk., 389, 443
getr
TT., 188, 218, 241, 284
getra
Krg., 188
Özb., 188, 275
Tuv., 188
geyəcək
Az., 447, 466
geyim
Az., 447, 466
Trkm., 447, 466, 525
geyimgecim
Trkm., 466
geyimkecim

- Az., 466
- geyinəcəək*
- Az., 447
- geymə*
- Az., 241
- geyməli*
- Az., 457
- gezi (II)*
- TT., 381
- gıñaç*
- Trkm., 147, 525
- gırança*
- KMLk., 147
- gırmakövüş*
- Trkm., 303
- gıyıkya*
- Trkm., 199, 275, 525
- giim*
- Gag, 447, 466
- gimnastyerka*
- Kklp., 242
- gimnastyorka*
- Hks., 242
- Kzk., 242
- ginadur*
- KMLk., 352
- giriban*
- Az., 242
- giş*
- Az., 242, 417
- giyecek*
- TT., 172, 180, 181, 191, 192, 203, 209, 211, 215, 220, 232, 239, 240, 241, 260, 264, 271, 278, 282, 283, 285, 287, 316, 321, 325, 366, 374, 393, 431, 446, 447, 450, 451, 456, 458, 459, 461, 462, 465
- giyim*
- Kum, 447, 466
- TT., 5, 92, 93, 94, 104, 106, 107, 108, 128, 153, 155, 160, 175, 180, 182, 186, 190, 192, 196, 197, 203, 215, 229, 231, 234, 236, 239, 240, 241, 243, 244, 245, 248, 249, 252, 255, 257, 259, 261, 262, 264, 271, 314, 324, 337, 353, 367, 385, 391, 404, 411, 419, 420, 423, 425, 432, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465
- giyim kuşam*
- TT., 447
- giyit*
- TT., 448
- gocuk*
- TT., 180, 188, 189, 230, 231, 233, 236, 246, 254, 257, 260, 265, 268, 270, 299, 341, 438
- golf pantolon*
- TT., 189
- golluk*
- Trkm., 202, 525
- gonç*

- Trkm., 242, 286, 525
- govruk*
- Trkm., 147, 525
- gödəkə*
- Az., 242
- göğüslük*
- TT., 189, 226, 229, 234, 239, 240, 249, 253, 254, 258, 356, 359, 362
- gölek*
- Kum., 190, 276
- gölgü tar*
- KMlk., 352
- gölme /k*
- Kar., 190, 276
- gölmek*
- Gag., 190
- gömlek*
- TT., 122, 137, 171, 178, 187, 189, 190, 192, 193, 195, 201, 202, 205, 207, 215, 216, 217, 223, 225, 226, 228, 231, 233, 235, 243, 245, 246, 247, 249, 250, 252, 253, 255, 256, 260, 271, 272, 273, 295, 304, 331, 332, 333, 348, 352, 359, 388, 403, 420, 452, 456, 460, 463
- gön*
- Az., 382, 443
- Kum., 382, 443
- Trkm., 382, 443, 525
- TT., 303, 381, 382, 412, 418, 424
- gön (II)*
- KMlk., 382, 443
- gön çarık*
- KMlk., 303
- gönçarık*
- Kum., 303
- gövderi*
- Trkm., 242
- gugla*
- Gag., 147
- gulakçın*
- Trkm., 147, 525
- gumaş*
- Az., 392
- gundag*
- Az., 392
- gundağ*
- Trkm., 392, 525
- gurjaba*
- KMlk., 303
- guşak*
- Trkm., 333, 525
- güçük*
- Az., 242
- güdarı*
- Kklp., 418
- güla*
- Kklp., 148
- güləcə*
- Az., 242
- gülmanti*
- Krg., 148
- gülmelli*
- Kum., 148

gülmendi

KMlk., 352

gülşəftəli

Az., 352

gümpey

Kklp., 242

güpi

Kklp., 242

güpür

TT., 382

ğbanı (I)

Az., 141

ğijim

Kklp., 431

haas (II)

Hks., 330, 370, 477

habiv

Bşk., 304

hacı

Hks., 304, 353

hacibəribah

Az., 418

haqal

Bşk., 243

halaka

Kklp., 148

halat

Krg., 192, 275, 473

Tuv., 192

halat

Tat., 192, 275, 473

YUyg., 192, 275, 473

halharama

Hks., 243

halta (II)

KMlk., 353

ham (II)

Az., 163

hamna

Az., 440

hanatla

Kklp., 418

hapaça ton

Kum., 270

hapçaahay

Hks., 243

hapta

Kum., 457, 465

har yablık

Nog., 163

hara

Kum., 440

harayta

Bşk., 243

harçı (III)

Hks., 243

harıs (II)

Hks., 418

harir

Özb., 382, 443, 479

TT., 382

harlıh (I)

Hks., 353

harmani

TT., 190
hasa
 Gag., 383, 443
 Trkm., 418, 525
hasse
 TT., 383, 398
hatıh
 Hks., 243
hatpar
 Hks., 243
hatpas
 Hks., 353
hazır giyim
 TT., 449
həlbirkırağı
 Az., 317
heptərke
 Bşk., 353
hərir
 Az., 382, 443, 479
hetfe
 Tat., 385, 418, 443
hey
 YUyg., 317
hez
 Az., 440
hezep
 Bşk., 353
hıb
 Hks., 353
hıpat
 Bşk., 457

hıpayta
 Bşk., 243
hırha
 Az., 191
hırka
 TT., 107, 167, 168, 177, 180, 184,
 191, 192, 193, 205, 207, 223, 241,
 371
hırqa
 Kar., 191, 276
hırma
 Bşk., 243
hırna
 Hks., 418
hıyğıs (I)
 Hks., 353
hicob
 Özb., 148
hıjab
 Bşk., 148
hilat
 TT., 191, 196
hilla
 Kklp., 192, 276, 473
Hint ipeği
 TT., 383
Hint kumaşı
 TT., 383
hırqa
 Özb., 191, 275
hırke
 Az., 191, 275

hiştək

Az., 271

hizəp

Bşk., 353

Hks., 268

hompu (I)

KMlk., 457

honçu

Tuv., 287

hondırh

Hks., 243

horagay

Tuv., 418

hoşiya

Özb., 353

hota

KMlk., 243

hotoz

Trkm., 124, 165, 525

TT., 118, 124

hotus

Az., 124, 165

hozor

Hks., 243

hörekteş

Tuv., 251

höveñ

Tuv., 418

höyleñ

Tuv., 190

hrom

Kzk., 418

hrom (II)

Hks., 418

hud (I)

Az., 163

huma

Hks., 353

hur (I)

Hks., 339

hurcun

KMlk., 353

hurusha

Hks., 418

hutuz (I)

Az., 124, 165

hutuz (II)

Az., 124, 165

huyah

Hks., 243

huyun

KMlk., 304

hülle

Trkm., 243

hüret

Bşk., 457

hyrram telpek

Trkm., 148, 525

ıçkır

Alt., 339, 370

Krg., 339

ıhtıyar (II)

KMlk., 418

ılaba

- KMlk., 419
- ilğav*
- Bşk., 312
- ıpça ton*
- Krg., 244, 419
- ırapıs*
- Krg., 419
- ırıktaaş*
- Tuv., 244
- ısharla*
- KMlk., 419
- ıskat*
- Krg., 459
- ıskır*
- Bşk., 339
- ıstanlık*
- Nog., 419
- ışım*
- KMlk., 244
- ışım bav*
- KMlk., 244
- ışkır*
- Kzk., 339
- ışkır*
- Kklp., 339
- ıştan*
- Bşk., 193
- Kklp., 193, 276
- Krg., 193
- Kzk., 193, 275
- Tat., 192
- ıştır*
- Tat., 304
- ızgıt*
- Krg., 304
- ibrə (II)*
- Az., 419
- ichki kiyim*
- Özb., 244
- iç bıstır*
- KMlk., 244
- iç cavluğ*
- KMlk., 148
- iç cep*
- TT., 328
- iç çamaşırı*
- TT., 175, 184, 189, 190, 192, 204, 223, 227, 231, 236, 237, 244, 245, 254, 255, 266, 269, 273, 426, 445
- iç donu*
- TT., 179, 180, 192, 193, 219, 236, 247, 260, 269, 282, 379
- iç etek*
- TT., 193
- iç gölekşalbar*
- Kum., 244
- iç kölek*
- KMlk., 244
- iç könçek*
- KMlk., 244
- iç köynek*
- YUyg., 244
- iç ömür*
- Alt., 244

iç üz (I)

Az., 353

içik

Krg., 239

içilik

Krg., 193, 275

içirik

Kum., 304

içki kiyim

Özb., 244

içlik

TT., 169, 193, 201, 226, 228, 236,
237, 245, 253, 270, 302, 321, 332

içmek (II)

Trkm., 244

idek

Hks., 183, 276

idik

Tuv., 283, 319

idikhep

Tuv., 457

ihram

Kum., 194, 276

TT., 194

ikaz yeleşi

TT., 194

ilgek

Kzk., 329

ilgək

Az., 329

ilgiç

Krg., 354

ilgik

KMlk., 329

ili /k (I)

Kar., 329

ilik (I)

Krg., 329

Trkm., 353

TT., 328

iltek

Hks., 327, 477

inçik

Tuv., 304, 354

inçkir

Kar., 339

inéç

Tat., 354

iniş

Kzk., 244

iñivaş

YUyg., 457

ipak

Özb., 383, 443

ipaklik

Özb., 419, 458

ipe /k

Kar., 384, 444

ipek

Gag., 383, 443

TT., 116, 117, 118, 121, 129, 133,
141, 142, 144, 146, 153, 154, 155,
159, 162, 164, 172, 179, 214, 225,
228, 229, 235, 238, 241, 247, 248,

- 259, 267, 272, 321, 324, 328, 346,
350, 352, 354, 355, 367, 371, 372,
373, 375, 378, 381, 382, 383, 384,
388, 389, 390, 391, 394, 396, 397,
398, 400, 401, 403, 407, 408, 409,
410, 411, 412, 413, 414, 415, 416,
417, 419, 420, 421, 424, 425, 426,
427, 428, 429, 430, 431, 432, 433,
435, 436, 437, 438, 439, 440, 441,
454, 458, 464
YUyg., 383, 443
- ipək*
Az., 383
- ipiriski*
Özb., 458
- iréş*
Bşk., 245
- işarla*
Kum., 419
- ishton*
Özb., 247
- iskarpın*
TT., 278, 285, 316
- iské*
Bşk., 457
- iskémoşô*
Bşk., 457
- ismət (II)*
Az., 354
- İspanyol paça*
TT., 194, 200, 250
- istanbulin*
Az., 195, 275
TT., 194
- istilik (II)*
Az., 245
- istīne kışçeñ kögenek*
Hks., 245
- iş*
Özb., 419
- iş donu*
TT., 195
- iş önlüğü*
TT., 179, 192, 193, 195, 207, 211,
214, 229, 282, 292, 451
- işik*
Kklp., 239
- işki*
Nog., 245
- işlik*
Nog., 193
TT., 193, 195
- iştan*
Az., 192
Kum., 193, 276
YUyg., 192
- iştanbağ*
YUyg., 244
- iştan*
Özb., 245, 275
- it köynök*
Krg., 457
- itek*
Bşk., 183, 275

- Tat., 183, 275
- iték*
- Tat., 283
- itěk*
- Tat., 304
- itěk başı*
- Tat., 304
- itěk tamağı*
- Tat., 304
- iteklě*
- Bšk., 245
- itek-yéŋ*
- Bšk., 352
- itlev*
- Bšk., 419
- itlik kölek*
- KMlk., 245
- iyegili*
- KMlk., 419
- iygen ceng*
- KMlk., 245
- iyma*
- Kzk., 245
- izeep*
- Hks., 324, 370
- jabo*
- Az., 245
- jadağay (I)*
- Kzk., 245
- jağa*
- Kklp., 276, 341
- Kzk., 341
- jakar*
- TT., 384
- jaket*
- Alt., 173, 276
- Az., 173, 275
- Bšk., 173
- Hks., 173
- Tuv., 173, 276
- jaketatay*
- TT., 195
- jalbağay*
- Kzk., 148
- jamav*
- Kzk., 342, 478
- jamaw*
- Kklp., 342
- janqalta*
- Kzk., 354
- Japon bezi*
- TT., 384
- Japone*
- TT., 449
- jarğak*
- Kzk., 245, 419
- jarse*
- TT., 384, 404
- jartiyer*
- TT., 195, 261
- jawlıq*
- Kklp., 164
- jeket*
- Kzk., 173, 275

jelbey

Kzk., 246

jelek

Kklp., 223

Kzk., 148

jeleŋ (I)

Kzk., 246

jeletke

Kzk., 196, 223

jelpen

Kzk., 148

jeŋ

Kklp., 343, 478

jeŋ (I)

Kzk., 343, 370, 478

jeŋse

KMLk., 246

Kzk., 246

jeŋuşı

Kzk., 246

jeyde-dambal

Kzk., 246

jezökşe

Kklp., 304

jıǵa

Kzk., 149

jibek

Kzk., 384, 443

jile

TT., 195, 232, 263

jilə

Az., 196, 275

jilet

Az., 196, 275

Krg., 196

Kum., 196

jiletka

Gag., 196

jiletke

Krg., 223

jinsı

Krg., 174, 275

jipek

Kklp., 384, 444

YUyg., 383, 443

jipun

Az., 246

jorjet

TT., 384

jöbbe

Bşk., 175, 275

juket

Gag., 173, 275

julunjulun

YUyg., 458

juŋ

YUyg., 406, 443

juŋluŋ kiyim

YUyg., 458

jupga

Kklp., 420

jupka

Kklp., 304

jün

Kzk., 406, 443

jüpon

TT., 193, 196

kaacı

Alt., 246

ķaba

KMlk., 246

kabacık

Krg., 354

ķabaklık (I)

Az., 260

ķabaklık (II)

Az., 362

ķabalay

Kum., 261

kaban (II)

TT., 196

ķabdırma

KMlk., 354

ķabık

Tat., 458

ķablam

KMlk., 461

ķablarıķ

KMlk., 458

ķadalmaş

KMlk., 362

ķadalmış

KMlk., 354

kadama

Krg., 246

kadek

Krg., 420

ķadife

Kar., 385, 444

kadife

Gag., 385, 443

TT., 127, 151, 170, 241, 253, 254,
255, 270, 316, 345, 356, 385, 389,
403, 405, 409, 410, 414, 416, 418,
422, 423, 426, 428, 429, 431, 433,
440

käfän

ÖZ, 443

Özb., 388, 480

käfin

Bşk., 388, 443, 480

Tat., 388, 443, 480

ķafķazlı

Az., 461

kaftan

Az., 197, 275, 474

Gag., 197, 275, 474

Hks., 197, 276, 474

TT., 196

ķaftan

Az., 197, 474

Kar., 197, 474

Tat., 197, 275, 474

kakaım

Alt., 420

ķala börk

KMlk., 149

ķalabaşmağı

- Az., 311
- kalağayı*
- Az., 149
- kalağı*
- Az., 156
- kalakay*
- Krg., 246
- kalakay*
- Kum., 156
- kalakay (II)*
- YUyg., 354
- kalaman*
- KMLk., 304
- kalami*
- Krg., 420
- kalamyanka*
- Az., 420
- kalas*
- YUyg., 284, 318
- kalavra*
- TT., 285
- kalçın*
- TT., 285
- kalçın*
- Kar., 311
- kalçınbav*
- Kar., 261
- kalesony*
- Kar., 246
- kalet*
- Nog., 458
- kalış (II)*
- Az., 305
- kalış (II)*
- Az., 284, 318
- kalifə*
- Az., 261
- kaliş*
- Özb., 284, 318
- kalқан (I)*
- KMLk., 149
- kallavi*
- TT., 124
- kalligi*
- YUyg., 305
- kalos*
- Gag., 284
- kaloş*
- Gag., 284
- Krg., 284, 319
- Kum., 284, 319
- Nog., 284, 319
- Tat., 284
- kalos*
- Az., 284
- kalpa /қ*
- Kar., 125, 166
- kalpak*
- Gag., 125, 165
- Krg., 125, 166
- Nog., 125, 166
- TT., 115, 123, 124, 125, 127, 129, 132, 136, 142, 143, 144, 150, 151,

- 152, 153, 154, 155, 156, 157, 161,
162, 437
- kalpak*
Az., 125, 165
Bşk., 125, 166
Kklp., 125, 166
KMLk., 125, 166
Kum., 125, 166
Kzk., 125
Tat., 125, 165
YUyg., 125, 165
- kalpakcık (II)*
Az., 156
- kalpok*
Özb., 125, 165
- kalta*
Kklp., 362
- kalta (I)*
Kzk., 362
- kalta (kıska) yubka*
Özb., 247
- kalta işton*
Özb., 247
- kalta palto*
Özb., 247
- kaltaş*
Kklp., 362
- kaluç*
Gag., 284
- kaluş*
Bşk., 284, 319
Gag., 284
- kama*
Tat., 420
- kamal*
Kum., 354
- kamalı bürék*
Tat., 149
- kamar*
Krg., 331, 370
Özb., 331
YUyg., 331
- kâmar*
KMLk., 331
- kamar*
Bşk., 331
- kamar (I)*
Kklp., 430
- kamarı*
Kklp., 156
KMLk., 261
- kamçat bürk*
Krg., 149
- kamfarka*
Bşk., 247
- kamıs*
Trkm., 420
- kamka*
Krg., 247
- kamsurp*
Krg., 420
- kamvol*
Az., 420
- kamzol*

Az., 247
 Hks., 247
qamzol
 Kzk., 247
kamzul
 Tat., 247
kanap
 YUyg., 420
qanat (II)
 KMLk., 149
qanavat
 KMLk., 420
kanavis
 Bşk., 420
qanawat
 Kum., 431
qanazir (II)
 KMLk., 421
kandagay
 Krg., 247
kanotiye
 TT., 125
kanoviz
 Özb., 420
kap (I)
 Az., 197, 275, 474
kap (II)
 TT., 197
kapalak
 Özb., 354
kapaniçe
 TT., 197

kapitone
 TT., 243, 251, 252, 263, 268, 385
kapkaldırık
 Krg., 354
kapor
 Krg., 149
kapot
 Az., 198, 275
 Kum., 198, 276
kapron
 Kzk., 421
kaptal
 Nog., 247
qaptal
 Kzk., 461
qaptallıq
 Kum., 421
qaptama
 Kzk., 261
kaptırul
 Nog., 355
qapton
 Özb., 197, 275, 474
kapun
 Az., 125, 165
kaput (I)
 TT., 198
kaput bezi
 TT., 385
kapyushon
 Özb., 165
kapyuşon

Hks., 125, 166

Krg., 125, 166

Özb., 125

qarakılqa

Kklp., 261

karakul

Hks., 149

karakül

Bşk., 248

Krg., 247, 421

qarakül

Tat., 421

karamandola

TT., 385

qardaşbağı

Az., 361

qarevle

Kar., 311

qarınbağı

Az., 361

karıpçın

Krg., 248

qarlıq

Az., 156

karman

Alt., 355

karmazin

Bşk., 421

karpetki

Gag., 305

karpuz kol

TT., 198

kars

Kzk., 421

qarta (I)

KMlk., 355

qartı

Az., 261

kartuz

Az., 150

qarucaq

Az., 261

qarus

Az., 431

karyağdı

TT., 386

qasab dariy

KMlk., 421

qasaba

Kzk., 153

qasabdar

Kzk., 431

qasañ (I)

Kklp., 431

kasinka

Gag., 150

kask

TT., 126, 159

kaska

Az., 126, 165

Hks., 126, 166

Kklp., 126, 166

Krg., 126, 166

Kum., 126, 166

- Özb., 126, 165
 Tat., 126, 165
 Tuv., 126, 166
kasket
 TT., 114, 126, 128, 132, 135, 147,
 150, 152, 156
kaskétka
 Tat., 126, 165
kašmir (I)
 YUyg., 386, 443, 480
kastor
 Krg., 421
kaş
 Alt., 355
kaşa
 Az., 386, 443
kaşat
 Krg., 355
kaşbağ
 Kar., 361
kaşe (III)
 TT., 386
kašemir
 Hks., 387, 444, 480
 Krg., 386, 443, 480
 Kum., 387, 480
 Kzk., 386, 443, 480
kašémir
 Tat., 386, 443, 480
kaşkol
 TT., 320, 329, 348, 355
kaşkorse
 TT., 198, 228
kaşmav
 Bşk., 150
kaşmer
 Gag., 386, 443, 480
kašmir
 TT., 151, 357, 386, 387, 438
kaşne
 Az., 355
kaşpusiye
 TT., 198
qata
 YUyg., 305
qata (I)
 Tat., 305
kätan
 Az., 389
katançı
 Alt., 458
qatar (II)
 Kklp., 361
katbin
 Az., 248
kater
 Hks., 305
qatırmaq
 Bşk., 305
qatiypa
 Kzk., 431
qatlav (II)
 Bşk., 248
qatmacıq

- Az., 362
- qatmar*
- Bşk., 355
- qattama*
- Kzk., 261
- kauçuk*
- Az., 387
- Özb., 387, 443
- TT., 315, 387, 432
- qavraq*
- KMlk., 421
- qavu /q*
- Kar., 127, 166
- kavuk*
- TT., 108, 124, 126, 127, 129, 133, 159
- kavuş*
- Özb., 305
- qayçıbatmaz*
- Az., 431
- kayık yaka*
- TT., 199
- qayı*
- Kklp., 330, 370, 477
- qayıssa*
- Kklp., 362
- kayı*
- Alt., 330, 370, 477
- Gag., 330, 369, 477
- qayı*
- Az., 330, 477
- Bşk., 330, 370, 477
- Kar., 330, 370, 477
- Kum., 330, 477
- Tat., 330, 370, 477
- kayı (I)*
- Krg., 330, 370, 477
- TT., 329
- qayı*
- Özb., 330, 369, 477
- qayqayma*
- Kzk., 307
- kayma*
- Krg., 355
- qayrı tun (tolıp)*
- Tat., 248
- kaz eleçek*
- Krg., 150
- kazak (I)*
- TT., 199
- kazaki*
- Tat., 248
- qazanqu*
- Az., 362
- qaba*
- Az., 261
- kebenek*
- Kzk., 199, 275
- kebez ötüik*
- Krg., 305
- kebin*
- KMlk., 388, 443, 480
- Kzk., 388, 443, 480
- keca*
- Gag., 388, 443, 480

- keçä*
Az., 388, 443, 480
- keçe*
Trkm., 388, 480, 525
TT., 108, 124, 125, 134, 135, 137,
151, 162, 167, 187, 222, 230, 237,
244, 284, 295, 297, 298, 299, 302,
303, 305, 306, 309, 310, 316, 317,
334, 371, 380, 381, 387, 388, 395,
408, 419, 422, 423, 426, 428, 429,
437, 438, 439, 458
- keçegi börk*
KMLk., 150
- keçlik*
YUyg., 187, 275
- ked*
Az., 305
- kədbənd*
Az., 362
- leden*
Tuv., 389, 444
- keecim*
Krg., 248, 431
- kefen*
TT., 388
- kefən*
Bşk., 388, 443
- kəfən*
Az., 388, 443, 480
- kefin*
Kar., 388, 444, 480
- kefne*
TT., 330
- kəfrəm (II)*
Az., 248
- kehma*
Kar., 389, 444
- kəlağ*
Az., 156
- kelbet*
Kaz, 466, 541
- kelbeto*
Krg., 248
- kele (I)*
Krg., 421
- kelek*
Krg., 150
- keleme (II)*
Krg., 421
- kelenker*
Krg., 421
- kələş*
Az., 306
- kelik*
TT., 286
- kelin (to 'y) ko 'ylagi*
Özb., 248
- kəlləpuş*
Az., 151
- kelteçek*
Krg., 248
- kemar*
Kklp., 331
- kemçet*

- YUyg., 150
kemçet tumak
 YUyg., 150
kementay
 Krg., 248
kemer
 Gag., 331, 369
 Kar., 331, 370
 Krg., 331
 Tat., 331, 370
 Trkm., 331, 525
 TT., 202, 235, 254, 268, 278, 304,
 329, 330, 331, 333, 339, 344, 345,
 346, 347, 349, 350, 351, 352, 353,
 354, 355, 356, 358, 359, 361, 364,
 365, 366, 367, 406
kəməṛ (I)
 Az., 331, 369
kemer (II)
 Kzk., 331, 370
ķemer (II)
 Bşk., 331, 370
kəmərbənd
 Az., 355
kəmərcik
 Az., 355
kəməṛçin
 Az., 248
kemha
 TT., 247, 388, 389
kemḥa
 Kar., 389, 444
kemsel
 Krg., 248
ken balak ıstan
 Nog., 249
kencir
 Krg., 421
kep
 Kzk., 458
 TT., 127, 128, 155, 458
kep cığaç
 Krg., 305
kepeç
 Tat., 127, 165
kepek
 Bşk., 150
kepenek (I)
 TT., 167, 199
kepes
 Bşk., 127, 166
kepeş
 Alt., 127, 166
 Kzk., 127, 166
kepez
 Trkm., 127, 165, 525
 TT., 127, 128, 165, 525
kepin
 Kklp., 388, 444, 480
 Krg., 388, 443, 480
képin
 YUyg., 388, 443, 480
kepka
 Az., 128, 165

Bşk., 128, 166
 Kklp., 128, 166
 Krg., 128, 166
 Kzk., 128, 166
 Özb., 128, 165
 Tuv., 128, 166

képka

Tat., 128, 165

keptar

Gag., 249

kepte

Bşk., 306

kerbar

Kklp., 249

kerene

Krg., 356

kérgézin

Tat., 422

kerkéş

Bşk., 305

kerrake

TT., 200

kes (II)

TT., 286

ķasabə

Az., 262

kesatım

Trkm., 422

kěše

Bşk., 357

kěsebike

Tat., 249

kestüm

YUyg., 203, 466

keş

Tuv., 418

kéş

Bşk., 418

keşene

Krg., 356

keşmir

KMLk., 387, 443, 480

Krg., 150, 386, 480

kéşmir

Bşk., 387, 443, 480

kəşmir

Az., 386, 443, 480

kəşmiri şal

Az., 356

keşte

Nog., 356

keta (I)

Krg., 306

kete

Krg., 249, 422

keteçin

Krg., 151

keten

Kar., 389, 444

Kklp., 389, 444

Kum., 389, 443

Nog., 389, 444

TT., 145, 225, 249, 283, 306, 326,

371, 374, 389, 391, 394, 396, 398,

- 399, 407, 420, 422, 423, 428, 430,
433, 434, 435, 436, 438, 439, 441,
524
- keten (I)*
Trkm., 389, 525
- keten ıstan*
Nog., 249
- keten kıtay*
KMLk., 422
- ketife*
Bşk., 385, 443
- kevdeşe*
Kzk., 249
- kevüş*
Tat., 305
- kévez*
YUyg., 127, 466
- kéyém*
Bşk., 447, 466
- kéyémhalım*
Bşk., 466
- keygülük*
YUyg., 459
- keymit*
Hks., 306
- kəzekey*
Kzk., 249
- kezeki*
Bşk., 248
- kəzz*
Az., 381
- kıjım*
Kzk., 431
- kıl takıya*
Krg., 151
- kıl torko*
Krg., 422
- kılık*
TT., 437, 449, 450, 453, 454, 456,
458, 459, 462, 463, 464
- kılık kıyafet*
TT., 128, 437, 449, 450, 453, 454,
456, 458, 459, 462, 463, 464
- kılık-kıyafet*
Kar., 450, 467
- kılka*
Kzk., 262
- kımkap*
Krg., 425, 443
- kımkap*
Kzk., 425
- kınama*
Kklp., 461
- kında /k*
Kar., 392, 444
- kırçın (I)*
Az., 362
- kırğak*
Krg., 151
- kırk cılka*
Krg., 249
- kırk köynök*
Krg., 249
- kırlık*

- Trkm., 249
- qırmızı ham*
- Az., 156
- qırmızı xam*
- Az., 156
- qırpuv*
- Nog., 356
- qırpuv*
- Tat., 356
- qısdırık (I)*
- KMlk., 356
- qısfet*
- Kar., 450, 467
- kıskı*
- Nog., 459
- qıasma (I)*
- KMlk., 249
- qısmav*
- Bşk., 306
- qıstırma*
- Kklp., 362
- qıyafə*
- Az., 450, 466
- qıyafet*
- TT., 103, 137, 180, 181, 190, 203, 206, 226, 232, 233, 234, 237, 247, 251, 257, 263, 267, 271, 295, 360, 447, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465
- qıyafet*
- Kar., 450, 467
- qıyafət*
- Az., 450
- qıyak (III)*
- Krg., 249
- qıyapat (I)*
- Krg., 450, 466
- qıyapet*
- YUyg., 450, 466
- qıyaymaça*
- Az., 362
- qıyık (II)*
- Bşk., 356
- qıymaça*
- Az., 156
- qıyuv (II)*
- Nog., 356
- qıyuw (II)*
- Kum., 356
- qızılbüzmə*
- Az., 311
- qızkaytaran*
- Az., 311
- kiben*
- Hks., 388, 444, 480
- kibés*
- Bşk., 305
- kigiz*
- YUyg., 422
- kilbet*
- Tat., 459
- qilik*
- YUyg., 449, 466

kılın (I)

Hks., 422

kiliñ

Alt., 422

kimono

Az., 200, 275

Kzk., 200, 275

Tat., 200, 275

TT., 200

kindére

Bşk., 306

kipse

KMLk., 356

kiptes

Hks., 151

kirbas

Az., 423

kirlik

Az., 356

kirzovoy

Kklp., 306

kisěye

Tat., 151

kisəyi

Az., 423

qışka kamzul

Özb., 262

kissa

Özb., 356

kisvat

Özb., 450, 466

kisve

TT., 450

kisvə

Az., 450, 466

kiş

Kum., 418

kişimir

Nog., 387, 444, 480

kişimir yablık

Nog., 357

kişmir

Az., 357

Kklp., 356

kital

Az., 423

kitayka

Az., 423

kite

Krg., 250

kitel

Az., 250

qiyapat

Kzk., 450, 466

kiyefet

Bşk., 450, 466

kiyélgén

Tat., 459

kiyém

Tat., 447, 466

kiyémlék

Tat., 459

kiyerik

KMLk., 459

- kiyilgen*
Nog, 459, 467
- kiyim*
Alt, 447, 467
Kar., 447, 467
Kaz, 447, 466
Kklp., 447, 467
Krçy, 447, 466
Krg, 447, 466
Nog, 447, 467
Öz, 447, 466
YUyg, 447, 466
- kiyim boş*
Özb., 459
- kiyimkechak*
Öz, 458, 466
- kiyimkeçek*
Krg, 466
- kiyimkeşek*
Kaz, 458
- kiyimkiçek*
YUyg, 458, 466
- kiyimlik*
YUyg., 423
- kiyindi*
YUyg., 423
- kiyit*
Kaz, 448, 466
Krg, 448, 466
- kiyiz*
KMLk., 422
- kiyiz börk*
KMLk., 151
- kiyiz but kiyim*
Krg., 306
- kiyiz etik*
Nog., 306
- kiyiz miyiz*
Nog., 423
- kiyiz uyık*
Nog., 306
- kiymeşek*
Kklp., 459
Kzk., 151
- kloş*
Özb., 200, 275
TT., 200, 250
- klyoş*
Az., 200, 275
Krg., 200, 250, 275
Tat., 200, 275
- knopka*
Özb., 357
- ko 'krakpeç*
Özb., 250
- ko 'lqop*
Özb., 359
- ko 'n*
ÖZ, 443
Özb., 382
- ko 'ylak*
Özb., 275
- ko 'ylak*
Özb., 190, 275

- kocooş*
Alt., 357
- kofta*
Az., 250
Özb., 250
- koftab*
Az., 250
- kojanka*
Tat., 250
- koketka*
Az., 357
- kokétka*
Tat., 250
- kol ağzı*
TT., 331, 343
- kol kapağı*
TT., 200
- kolak*
Tat., 151
- kolakçın*
Tat., 147
- kolban*
Kzk., 461
- kolça /k*
Kar., 201
- kolçak*
TT., 201, 202, 261, 272, 331, 332, 345
- kolçak*
Az., 201, 332
- kolenkor*
Özb., 423
- kolluk*
TT., 201, 202, 205, 229, 246, 248, 259, 272, 331, 332
- kolluk*
Kmlk., 357
- kolontitul*
Kzk., 152
- kolonyal şapka*
TT., 128
- kolpak*
Hks., 125, 166
- koltık*
Kzk., 363
- kolturmac*
Az., 363
- komaç*
Tat., 392, 443
- komas*
Bşk., 392, 443
- kombinezon*
Kzk., 251
Tuv., 251
- komıt*
Kzk., 461
- kon*
Tat., 459
- konca*
YUyg., 287, 318
- konç*
Krg., 287, 319
TT., 270, 286, 287, 297, 306, 311, 316
- kon dara*
Az., 287, 318

- konıç*
Alt., 287
- konış*
Nog., 287
- ķonış*
Kklp., 287, 319
Kzk., 287
- konki*
Az., 306
- konkiy*
Kzk., 306
- koŋko*
Alt., 357
- kopça*
TT., 332, 351, 353, 354, 362
- ķopça*
Kar., 332, 370
- ķorayış*
Bşk., 152
- korcoma*
Özb., 459
- kord*
Kzk., 423
- ķoroşķa*
Bşk., 251
- korsaj*
TT., 202
- korse*
TT., 202, 204, 213, 236, 250, 288
- korset*
Krg., 202, 275
Özb., 202
- Trkm., 202, 275, 525
YUyg., 202, 275
- korsét*
Tat., 202, 275
- kosala*
Az., 390, 443
- ķosetek*
Kzk., 251
- kostum*
Kum., 203
- kostüm*
TT., 202, 203, 251, 457
- kostyum*
Az., 203, 466
Gag., 203, 466
Kklp., 203, 467
Krg., 203, 466
Kum., 466
Kzk., 203, 251, 466
Nog., 203, 467
Tat., 203, 466
Trkm., 203, 525
Tuv., 203
- kostyumlık*
Nog., 203, 467
- koş etek*
Krg., 251
- koton*
TT., 390
- kotoni*
Az., 390, 443
- koverkot*

Kklp., 423	Az., 357
<i>koyak</i>	<i>kök ceke</i>
Bşk., 460	Krg., 307
<i>koyın</i>	<i>kök kübö</i>
Kklp., 363	Krg., 251
<i>koyınkalta</i>	<i>kökirekşe</i>
Kzk., 359	Kzk., 251
<i>koyın-koltık</i>	<i>köksawır</i>
Kzk., 359	Kklp., 423
<i>koylak</i>	<i>kökşal</i>
YUyg., 190, 275	Krg., 307, 424
<i>kozirek</i>	<i>kölek</i>
Kklp., 152	KMLk., 190, 276
<i>kozirék</i>	<i>kölepe</i>
Tat., 152	Bşk., 152
<i>kozorok</i>	<i>kölme /k</i>
Gag., 152	Kar., 190
<i>köbə (I)</i>	<i>kölöç</i>
Az., 357	Krg., 284
<i>köbiskek</i>	<i>kölönğgür</i>
Hks., 251	Krg., 424
<i>köböñ</i>	<i>köm ödik</i>
Alt., 423	Alt., 307
<i>ködirtpek (II)</i>	<i>kömlək</i>
Hks., 357	Az., 190, 275
<i>kögenek</i>	<i>kön</i>
Hks., 190, 276	Kklp., 382, 444
<i>kögışpek (I)</i>	Krg., 382, 443
Hks., 189	YUyg., 382, 443
<i>kögüşpek</i>	<i>kön (I)</i>
Alt., 189, 276	Alt., 382, 444
<i>kök (VIII)</i>	<i>könçek</i>

- KMlk., 251
- könçök (II)*
- Krg., 358
- könlək*
- Az., 275
- könteri*
- Kzk., 424
- köñlek*
- YUyg., 190, 275
- köpö*
- Bşk., 251
- köpün*
- Trkm., 388, 480, 525
- köpür (II)*
- KMlk., 358
- körpe (II)*
- YUyg., 424
- körpe ton*
- KMlk., 251
- körpe yağa*
- Kum., 251
- körtökey*
- Bşk., 252
- körüste*
- Alt., 424
- kösele*
- TT., 278, 283, 300, 309, 316, 329, 330, 346, 366, 381, 382, 390, 412, 418, 434, 436
- köylek*
- Kklp., 190
- Kzk., 190
- Nog., 190, 276
- YUyg., 190
- köylek-dambal*
- Kzk., 252
- köylekkönşek*
- Kzk., 459
- köynək*
- Az., 190
- köynekiştan*
- YUyg., 253
- köynəkşalvar*
- Az., 252
- köynəktuman*
- Az., 252
- köynök*
- Krg., 190
- közel*
- Kzk., 307
- köztana*
- Kzk., 358
- közürtüyme*
- KMlk., 358
- kravat*
- TT., 186, 328, 332, 335, 348, 352, 358, 359
- krep*
- Az., 390, 443
- Gag., 390, 443
- Kklp., 390, 444
- krep (I)*
- TT., 390
- krep fay*

Az., 424	YUyg., 152
<i>krep jorjet</i>	<i>kuloh</i>
Gag., 424	Özb., 129, 165
<i>krepdeşin</i>	<i>kulu topçı</i>
Az., 424	Alt., 358
<i>kreplin</i>	<i>qumaç</i>
TT., 391	KMlk., 392, 443
<i>krepmaroken</i>	Kum., 392, 443
Az., 424	<i>qumaç börk</i>
<i>krepon</i>	Kum., 148
TT., 391	<i>kumaş</i>
<i>krepsaten</i>	Nog., 392, 444
TT., 391	TT., 116, 117, 120, 121, 128, 132,
<i>krepsatin</i>	135, 138, 141, 143, 146, 151, 153,
Az., 391, 443	154, 157, 158, 159, 160, 162, 167,
<i>krepşifon</i>	173, 174, 175, 179, 180, 185, 188,
Az., 424	193, 196, 210, 211, 225, 228, 229,
<i>kreton</i>	233, 235, 236, 237, 242, 244, 246,
TT., 391	247, 249, 255, 258, 259, 262, 263,
<i>krujeva</i>	266, 269, 273, 279, 285, 293, 294,
Az., 424	297, 298, 304, 314, 323, 324, 326,
<i>kubanka</i>	327, 328, 330, 331, 333, 334, 335,
Özb., 152	336, 337, 338, 339, 340, 345, 346,
<i>kufayka</i>	347, 349, 350, 351, 352, 353, 355,
Gag., 254	356, 357, 358, 359, 360, 361, 362,
<i>kula</i>	363, 364, 365, 367, 371, 372, 373,
YUyg., 129, 165	374, 375, 376, 377, 378, 379, 380,
<i>qulaqşın</i>	381, 382, 383, 384, 385, 386, 387,
Kzk., 147	388, 389, 390, 391, 392, 393, 394,
<i>kulğun</i>	395, 396, 397, 398, 399, 400, 401,
Krg., 425	402, 403, 404, 405, 406, 407, 408,
<i>qullap</i>	409, 410, 411, 412, 413, 414, 415,

- 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422,
423, 424, 425, 426, 427, 428, 429,
430, 431, 432, 433, 434, 435, 436,
437, 438, 439, 440, 441, 445, 448,
454, 456, 458, 460, 462, 463
- ķumaş*
Kar., 392, 444
- ķumoş*
Özb., 392, 443
- ķumuk ķarik*
KMLk., 307
- kundak*
Kzk., 392, 443
TT., 170, 184, 345, 392, 441, 454, 457
- kundek*
Gag., 392, 443
- ķundız*
Kzk., 431
- kundura*
Gag., 287, 318
TT., 214, 285, 287, 288, 290, 297,
309, 316, 413
- ķuniķ*
Tat., 287, 318
- ķunis*
Bşk., 287, 319
- ķunnaķ (II)*
Kum., 392, 443
- kur*
Alt., 339
Tuv., 339, 370
- kur (I)*
Krg., 339
- ķuragannıy terezi*
Alt., 425
- ķurak*
YUyg., 425
- ķurdağzı (IV)*
Az., 311
- kurdak*
Alt., 333, 370
- kurdaņ*
Alt., 358
- kurlaa*
Alt., 358
- ķurmuşu*
Krg., 358
- ķurov*
KMLk., 307
- ķurpey*
KMLk., 431
- kurtka*
Az., 252
- ķusak*
Nog., 333
- ķuşak*
Gag., 333
TT., 121, 133, 163, 224, 254, 261,
327, 329, 330, 331, 333, 338, 339,
345, 346, 347, 349, 351, 352, 355,
356, 358, 359, 360, 361, 364, 365,
367, 400
- ķuşak*
Kar., 333, 370

kuşak

Tat., 333

kuşak (I)

Bşk., 333, 370

kuşburnu

Az., 311

kuşgözü (II)

Az., 311

kuştavlık

Bşk., 152

kuşyavlık

Bşk., 148

kut (III)

Az., 252

kutnu

TT., 393

kuzək

Az., 252

kübe börk

KMlk., 152

kübe tüb

KMlk., 252

kübégen

Bşk., 252

küböş

Krg., 253

kük

Gag., 203, 275

kükrekçe

Tat., 253

külağ

Gag., 129, 165

külah

Az., 129, 165

TT., 112, 113, 115, 116, 124, 128,
129, 134, 148, 154, 159, 161

küldek

Bşk., 190, 253

küldekıştan

Bşk., 460

küldeklék

Bşk., 425

küləcə

Az., 253, 254

küləpara

Kzk., 152

külmek

Bşk., 190, 275

Tat., 190, 275

külmekkünçék

Tat., 253

külot

TT., 179, 180, 192, 193, 204, 219,
226, 237, 238, 241, 244, 247, 261,
269, 273, 282, 404

külotlu çorap

TT., 287

külö

Krg., 129, 166

kün (I)

Bşk., 382, 443

Tat., 382, 443

kündik

Kzk., 152

künlik (I)

Kklp., 460

küñnek

Alt., 190

küpe ton

Hks., 253

küpes

KMlk., 153, 425

küpes cavluq

KMlk., 153

küpəyke

Kklp., 252

küpi

Kzk., 253

kürdü (I)

Az., 253, 254

kürék (II)

Tat., 393, 443, 480

kürk

Az., 203, 393

Kar., 393, 444, 480

TT., 107, 108, 123, 124, 143, 152,
153, 161, 170, 180, 181, 182, 188,
197, 203, 206, 213, 221, 223, 225,
231, 232, 233, 236, 239, 248, 251,
253, 255, 256, 257, 258, 260, 261,
263, 265, 267, 268, 270, 271, 323,
334, 341, 353, 356, 359, 373, 377,
378, 393, 408, 410, 411, 412, 421,
424, 428, 430, 431, 432, 438, 464

kürlen

Alt., 358

kürme

Alt., 253

kürmö

Krg., 253

kürmöçö

Krg., 253

küröökö

Krg., 253

küsürəlik

Az., 425

küşege

Tat., 254

kütermə

Bşk., 307

küzérék

Bşk., 153

Kzk., 365

labada

Az., 254

labbas

Krg., 451, 466, 481

lame

TT., 393

lampas

Krg., 359

lampion

Az., 254

lampuk

Krg., 425

lanel

TT., 394

lanta

- YUyg., 254
- lapaça*
- Kum., 254
- lapas*
- Kzk., 451, 466, 481
- lapçın*
- Az., 287, 318
- TT., 282, 287, 288
- las*
- Özb., 425
- lastik*
- Krg., 359
- TT., 168, 204, 278, 283, 284, 288,
300, 301, 304, 305, 306, 311, 312,
313, 316, 335, 366, 387, 432, 433
- lata*
- YUyg., 204
- lata (II)*
- TT., 204
- latihëy*
- YUyg., 307
- latta-putta*
- Özb., 460
- lavdan*
- KMlk., 425
- lavsan*
- Kzk., 425
- layka*
- Az., 425
- labbadā*
- Az., 254
- lābādar*
- Az., 153
- leçek*
- Trkm., 129, 525
- TT., 114, 129
- YUyg., 129, 165
- léçek*
- YUyg., 359
- ləçək*
- Az., 129, 165
- lederin*
- Özb., 426
- ləleyin*
- Az., 307
- lenta*
- Trkm., 426
- lənke*
- Kzk., 425
- lepçik*
- Az., 254
- lepiska*
- TT., 394
- lezar*
- TT., 394
- libas*
- Trkm., 451, 481, 525
- lipa*
- Kzk., 254, 460
- libas*
- Az., 451, 466, 481
- Kar., 451, 467, 481
- TT., 271, 447, 451, 453, 458, 462, 465
- liberti*

- Az., 426
libos
 Özb., 451, 466, 481
lif (III)
 Az., 255
lifçik
 Az., 255
limçe
 YUyg., 255
lipas
 Kklp., 451, 467, 481
lipez
 YUyg., 359
lizöz
 TT., 204
lozim
 Özb., 255
lozimlik (II)
 Özb., 426
lungi
 Özb., 359
lüte
 Gag., 426
maak
 Alt., 307
 Tuv., 359
maası
 Krg., 310
maçiy
 Kum., 307
madam (III)
 Az., 426
madapolam
 Az., 426
mädeli
 Kklp., 154
magnittüü
 Krg., 153
mahay
 Hks., 307
mahmal
 Trkm., 255, 428
mahrana
 TT., 334
maħrama
 Kar., 166, 334, 370
maħsus kiyim
 Özb., 256
mahud
 Az., 426
makentoj
 Kklp., 255
makferlan
 TT., 205
makintosh
 Özb., 255
makintoş
 Krg., 255
 Tat., 255
makosen
 TT., 288
maķpal
 Kzk., 255
maksi

TT., 205, 220, 271

maksi etek

TT., 205

maқта

Kzk., 427

mala ton

Krg., 460

malgar tüyme

KMLk., 359

maliḥay

YUyg., 153

mäliş börik

Kzk., 153

mamık

Nog., 397, 444

mamık

Bşk., 397, 443

Kklp., 397, 444

Tat., 397, 443

mamuқ

KMLk., 397, 443

Kum., 397, 443

YUyg., 397, 443

manat

Krg., 426

mancak

Alt., 255

mancı

Alt., 255

Hks., 460

mandala

Trkm., 426

manjet

Krg., 205, 275

manjёт

Tat., 205, 370

manşet

TT., 201, 205, 232, 246, 247, 255, 343

manşon

Az., 359

TT., 334

manta

Gag., 206, 275

mantilya

Az., 153, 255

mantin

Az., 394, 443

TT., 394

mantiya

Kzk., 256

manto

Az., 206, 275

Krg., 206, 275

Kum., 206, 276

Özb., 206

Tat., 206, 275

TT., 137, 167, 180, 181, 205, 206,
208, 214, 247, 256, 263, 267, 334,
371, 428, 431

manufaktura

Özb., 427

maṇ (I)

Bşk., 255

maṇdaylıқ

- Kzk., 153
maʼnıh (II)
 Hks., 427
marça tös
 Hks., 256
marha
 Hks., 360
mari
 YUyg., 256
markizet
 Kum., 395, 443
 ÖZ, 443
 Özb., 395
 TT., 394, 395
maroken
 Az., 427
masatı
 Kzk., 427
mäsilik
 Kzk., 432
maskʰalat
 Tat., 460
mata
 Trkm., 427, 525
materiyal
 Kzk., 427
matkal
 Krg., 427
matroska
 Özb., 153
mavıti
 Kzk., 427
mävlim
 Kzk., 432
maya
 Tat., 428
mayıktaaş
 Tuv., 308
mayka
 Az., 256
 Kklp., 256
 Kum., 256
 Tat., 270
maymah
 Hks., 308
mayo
 Az., 206
 TT., 181, 206, 235, 254, 256, 269, 460
məcər
 Az., 153
mêh
 Tat., 256, 428
mêh
 Tat., 431
məhməl
 Az., 428
mekeriya
 KMLk., 428
məqnə
 Az., 154
məlbusat
 Az., 460
məliskən
 Kzk., 426

- melle*
Bşk., 428
- məlle*
Kklp., 255
- məndil (I)*
Az., 154
- məndula*
Az., 428
- meriye*
YUyg., 257
- merziye ton*
Krg., 460
- mesi*
Trkm., 308
- meskev (II)*
Bşk., 360
- meşüt*
YUyg., 428
- metkel*
Krg., 432
Kzk., 432
- mevley*
Alt., 363
- məvlim*
Kzk., 428
- mezzar*
Az., 257
- mézdra*
Tat., 428
- midi etek*
TT., 206
- miğfer*
TT., 126, 129, 130, 136, 137, 145,
146, 149, 152, 159, 161, 162, 163
- miğfər*
Az., 130, 165
- milk (II)*
Az., 360
- milte*
Krg., 257
- mini etek*
TT., 206
- mintan*
TT., 107, 122, 193, 195, 206, 223, 388
- mirat*
Az., 460
- mişi*
Trkm., 428
- mitkal*
Az., 428
- mitra*
Az., 154
- miyan*
Az., 360
- miyiktaban*
KMLk., 308
- mizere*
KMLk., 428
- mo 'yna*
Özb., 257
- momik*
ÖZ, 443
Özb., 397
- momosuy*

- Krg., 429
- mont*
- TT., 181, 207, 230, 231, 240, 243,
252, 253, 268, 269, 464
- motalpapak*
- Az., 154
- moyıntağ*
- Kzk., 360
- moyiyuñ*
- YUyg., 257
- moytuk*
- Tuv., 308
- mökü*
- Krg., 308
- möz*
- KMLk., 374, 443, 479
- muare*
- TT., 395
- muflon*
- TT., 334, 395
- mufta*
- Az., 360
- mundır*
- Özb., 257
- mursak*
- Özb., 257
- muskalı*
- Gag., 257
- muslin*
- Az., 395, 443
- Tat., 395, 443
- TT., 395
- mülkipaltar*
- Az., 460
- münsök*
- Krg., 432
- müüs topçı*
- Alt., 360
- müze*
- YUyg., 308
- nağal*
- Özb., 308
- nagız*
- Nog., 335, 370
- nağış*
- Trkm., 335, 525
- nağış*
- Az., 335, 369
- nakış*
- Kzk., 335, 370
- TT., 147, 238, 260, 335, 351, 354,
356, 360, 362, 371
- näkış*
- Bşk., 335
- Tat., 335, 370
- YUyg., 335, 369
- nakş*
- Özb., 335, 369
- nalın*
- TT., 288, 289, 294
- namaçı*
- Hks., 342, 370, 478
- namarken*
- Krg., 308

<i>namaz bezi</i>	TT., 130
TT., 130	
<i>namaz örtüsü</i>	Özb., 257
TT., 130	
<i>namet</i>	Az., 207, 275
YUyg., 429	
<i>nanke</i>	Hks., 343, 478
Kzk., 429	
<i>nansuk</i>	Az., 460
TT., 395	
<i>nasar</i>	Krg., 429
Kzk., 429	
<i>natır nalını</i>	Kklp., 308
TT., 289	
<i>negey</i>	Özb., 289, 475
Tuv., 257	
<i>nəleyin</i>	Hks., 257
Az., 288, 318, 475	
<i>neylon</i>	Hks., 258
Özb., 429	
<i>nezgep</i>	Krg., 154
TT., 130	
<i>nıkap</i>	KMlk., 154
Trkm., 130, 472	
<i>nıkap</i>	Kzk., 258
Kklp., 131, 472	
Kzk., 131, 472	
<i>nımşa</i>	
Kzk., 257	
<i>nıkab</i>	
Az., 130, 472	
<i>nikap</i>	
	TT., 130
	<i>nimça</i>
	Özb., 257
	<i>nimtən(ə)</i>
	Az., 207, 275
	<i>niñ (I)</i>
	Hks., 343, 478
	<i>nişan paltarı</i>
	Az., 460
	<i>nootu</i>
	Krg., 429
	<i>noskiy</i>
	Kklp., 308
	<i>o 'kça</i>
	Özb., 289, 475
	<i>obmundirovaniye</i>
	Hks., 257
	<i>odırımcı “</i>
	Hks., 258
	<i>odono</i>
	Krg., 154
	<i>oқа бөрк</i>
	KMlk., 154
	<i>oққағар</i>
	Kzk., 258
	<i>olakjeñ</i>
	Kzk., 258
	<i>olanday</i>
	Hks., 309
	<i>oldurık</i>
	Trkm., 309
	<i>olpok</i>

Krg., 258	Kzk., 363
<i>oltaŋ</i>	<i>oymak</i>
Trkm., 309	Trkm., 360
<i>omıravlık</i>	<i>oyok kişan(i)</i>
Kzk., 258	Özb., 309
<i>omıravşa</i>	<i>oyuvlı</i>
Kzk., 258	Nog., 154
<i>omuz</i>	<i>ödik</i>
Kum., 363	Hks., 283, 319
<i>oŋgo</i>	<i>ödük</i>
Bşk., 360	Alt., 283, 319
<i>opal</i>	<i>öjiyek</i>
TT., 396	KMLk., 429
<i>opraq</i>	<i>ökca</i>
KMLk., 460	Az., 289, 475
<i>oraypek</i>	<i>ökce (I)</i>
Kklp., 154	Trkm., 289, 475, 525
<i>organze</i>	<i>ökçe</i>
TT., 396	Gag., 289, 475
<i>orlon</i>	Kar., 289, 475
TT., 396	TT., 289, 294, 296, 297, 302, 305,
<i>oromo</i>	307, 311, 312, 314, 315, 475
Krg., 156	YUyg., 289, 318, 475
<i>otogo</i>	<i>ökşe</i>
Krg., 154	Kklp., 289, 475
<i>ovodo</i>	Kzk., 289, 475
Krg., 461	<i>ökşelik</i>
<i>oybın</i>	Kzk., 310
Hks., 154	<i>önğür</i>
<i>oyıkbaş</i>	Krg., 258
Tat., 316	<i>önli /k</i>
<i>oyındı</i>	Kar., 207

önlük

TT., 122, 142, 183, 189, 192, 195,
201, 207, 211, 225, 226, 227, 229,
239, 240, 241, 243, 249, 253, 254,
257, 258, 259, 260, 270, 332, 338,
345, 348, 372

öñir

Kzk., 360

öñlük

Trkm., 207, 525

öpkö kap

Krg., 258

öpkö ton

Krg., 258

örbek

Hks., 258, 429

örecäğa

KMlk., 258

örmök

Alt., 461

örpək (I)

Az., 154

örtgi

Trkm., 131

örtme

TT., 131

örtü

Az., 131

TT., 131

örtüncek

Trkm., 154

örü (I)

TT., 335

ös kiyémé

Tat., 461

ös-baş

Tat., 453, 466

öşbaş

Bşk., 453, 466

ötük

Krg., 283, 319

ötük (I)

YUyg., 283, 318

öyme

Trkm., 155

paar (II)

Hks., 258

pabuç

Gag., 290, 318

TT., 204, 278, 280, 283, 284, 285,
287, 288, 289, 290, 293, 301, 313,
316

paça

Gag., 208, 275

TT., 175, 181, 188, 200, 208, 217,
227, 228, 254, 260, 266, 270, 316,
343, 344

pahpayah

Hks., 310

pahta

Özb., 430

pal'to

Kklp., 208, 276

pal'to

- Kum., 208, 276
 Tuv., 208, 276
paltar
 Az., 461
palto
 Az., 208
 Krg., 208, 275
 Kzk., 208, 275
 Nog., 208, 276
 Özb., 208, 275
 Tat., 208
 TT., 125, 167, 173, 180, 181, 205,
 208, 209, 212, 231, 232, 234, 237,
 239, 241, 248, 250, 252, 255, 260,
 264, 265, 267, 271, 297, 328, 355,
 371, 413, 415, 427, 437
pal'to
 Hks., 208
paltolik
 Nog., 429
palton
 Gag., 208
 KMLk., 208, 276
palton cavluq
 KMLk., 363
paltö
 Gag., 208, 275
paltun
 Trkm., 208, 525
pamazi
 Az., 398, 443
pambik
 Az., 397
pamezay
 KMLk., 432
pamezey
 KMLk., 258, 429
pamuk
 Trkm., 397, 525
pamu /k
 Kar., 397, 444
pamuk
 Gag., 397, 443
 TT., 127, 133, 156, 162, 173, 184,
 234, 240, 242, 243, 252, 259, 264,
 282, 304, 372, 374, 376, 381, 384,
 385, 391, 393, 396, 397, 398, 399,
 401, 403, 406, 407, 410, 411, 415,
 417, 418, 420, 423, 427, 430, 433,
 434, 438, 439, 462
pamuk bezi
 TT., 397, 433
panama
 Krg., 132, 166, 397, 443
 Kzk., 132, 166
 Özb., 132, 165, 397, 443
 TT., 132, 397
panbarhat
 Kklp., 429
pantalon
 Kar., 209, 276
pantolon
 TT., 107, 108, 167, 168, 169, 172,
 174, 175, 179, 180, 181, 189, 192,

- 194, 203, 204, 208, 209, 211, 215,
216, 217, 219, 220, 227, 230, 231,
234, 236, 238, 239, 241, 245, 249,
251, 259, 261, 263, 265, 266, 267,
269, 282, 293, 312, 320, 330, 339,
355, 378, 379, 386, 426, 428, 458,
460
- pantsır'*
Hks., 258
- pantufla*
TT., 288, 290, 293, 316
- papak*
TT., 115, 132, 525
- papağ*
Az., 132, 165
- papağcık*
Az., 155
- papazi*
TT., 397
- papış*
Az., 290
- papiç*
Kum., 258
- papilin*
Kum., 399, 443
- papu*
Hks., 290, 319
- papuç*
Gag., 290, 318
Kar., 290, 319
- papuş*
Az., 290, 318
- papyon*
TT., 335, 336, 354
- papyon kravat*
TT., 336
- paraliye*
Gag., 155
- parancı*
Krg., 259
- paranjı*
Kzk., 155
- parawız*
Kklp., 360
- parça*
Hks., 430
Kum., 430
- parça (II)*
Az., 429
- pardösü*
TT., 209, 219, 243, 253, 260, 328,
427, 454
- parka*
TT., 209, 226, 267
- parpaşa*
Krg., 430
- parsa*
Bşk., 430
- parşa*
Kklp., 430
- parşa (I)*
Kzk., 259
- päştan*
YUyg., 133, 165

paten

TT., 290, 306, 307, 315

patısayı

Trkm., 430

patik

TT., 283, 286, 290, 301, 302, 308

patis

KMlk., 398, 443

patiska

TT., 120, 373, 374, 379, 383, 391,
395, 398, 422, 423, 426, 428, 433

payçeki

Krg., 310

paypok

Özb., 310

paytima

YUyg., 310

pazen

TT., 258, 398, 410, 412, 429, 432

pelerin

TT., 131, 167, 197, 206, 210, 222,
225, 260, 262, 267, 345, 454

peley

YUyg., 363

pelto

YUyg., 208, 275

pelüş

TT., 188, 255, 398, 409, 413, 431

pencək

Az., 259

pencəkşalvar

Az., 259

pent

Kum., 361

penuvar

TT., 210

penye

TT., 210, 399, 437

pérçetka

Tat., 363

perda

KMlk., 155

pərəncə

Az., 155

peret maymah

Hks., 310

périce

YUyg., 259

perkut

YUyg., 409

pertuk

YUyg., 239

pes

KMlk., 123, 166

peş

Gag., 210

Kklp., 210

peş (I)

Trkm., 155

TT., 210

peş (II)

TT., 336

peşband

Özb., 211, 275

- peşgir*
Özb., 259
- peşmek (II)*
YUyg., 259
- peşmet*
YUyg., 259
- peştak*
YUyg., 361
- peştamal*
TT., 122, 133, 211, 226, 239, 240, 356, 362, 372
- peştan*
YUyg., 211, 275
- peştımal*
Kar., 211
- pətimek*
Kklp., 310
- petinge*
YUyg., 291
- petle*
YUyg., 363
- petlitsa*
Özb., 361
- pevez (II)*
YUyg., 259
- pıran*
Kzk., 259
- picama*
Özb., 211, 275
- pidcak*
Özb., 259
- pidjam*
Kum., 211, 276
- pijama*
Az., 211
Kklp., 211, 276
Krg., 211
Kzk., 211
Nog., 211
TT., 181, 187, 211, 246, 252
Tuv., 211
- pili*
TT., 336, 347, 348, 349, 355, 362
- pilotka*
Özb., 155
- piltırık*
Hks., 260
- pima*
Özb., 310
Tat., 310
- pineza*
Gag., 361
- pirahən*
Az., 260
- pirés*
Tat., 430
- pirës*
Tat., 432
- pisipisi*
TT., 290, 291
- piston (I)*
Hks., 461
- pişik öyme*
Trkm., 155

piyazı

Krg., 430

plaş

Az., 260

Kum., 260

plat

Alt., 156

Hks., 363

plüş

Az., 398, 443

Kum., 398, 443

plyuş

Kum., 398, 443

plyuşeyav

Hks., 398, 444

poça

Özb., 208

podösüet

TT., 399, 401

poğor

Hks., 310

pohsıǵ

Hks., 310

polotno

Özb., 430

poluşubok

Hks., 260

ponje

TT., 399

poplin

Özb., 399, 443

TT., 399

popo

Alt., 311

popuç

YUyg., 290, 318

popuk

Özb., 361

portu

Gag., 461

portupey

Az., 361

possun

Trkm., 260

postal

TT., 291

poşı

Az., 133, 165

poşna

Özb., 311

poştanik

Gag., 260

poşu

Kar., 133, 166

TT., 121, 133, 180

pota

YUyg., 361

potin

TT., 278, 279, 286, 291, 296, 301,
303, 311

potur

TT., 179, 211, 212, 219, 224, 269, 362

poyabzal

Özb., 311

- poyafzal*
Özb., 311
- poytah*
Hks., 311
- pörîk*
Hks., 115, 166
- pös*
Hks., 374, 444, 479
Tuv., 374, 444, 479
- puçkak*
YUyg., 430
- pugtuk*
Trkm., 260
- puşkak (II)*
YUyg., 260
- püliš*
Kzk., 398, 443
- püskül*
TT., 148, 336, 337, 351
- rasa*
Gag., 262
- ratin*
Az., 432
- reda*
Trkm., 262, 363
- reglan*
TT., 212
- reḥ*
YUyg., 432
- reḳlan*
Az., 212, 275
- reps*
Az., 432
- resmî giysi*
TT., 450, 451
- reytuz*
Az., 262
Kum., 262
- rezin*
Az., 432
- rezin etik*
Kum., 311
- rezinovay bota*
Hks., 311
- rida*
Az., 262
- rido*
Özb., 262
- rişbent*
Trkm., 262
- ro‘mol*
Özb., 156
- roba*
TT., 337, 446
- rop*
TT., 212
- ropdöşambır*
TT., 212
- ruba*
Gag., 452
Kar., 452
- rubaha*
Hks., 452
- rubasha*

- Hks., 452
rubənd
 Az., 156
rugan
 TT., 316, 399
rübənd
 Az., 156
rüzgarlık
 TT., 212, 213
ryasa
 Kklp., 262
sabah (II)
 Hks., 364
sabahlık
 TT., 174, 192, 200, 210, 213, 247, 415
sabata
 Bşk., 312
sabıǵ (I)
 Hks., 265
sabır (I)
 Hks., 262
sabıv
 Bşk., 262
sabo
 TT., 291
saç bağı
 Trkm., 156
saçak
 TT., 336, 337, 351, 356, 364
sadakor
 TT., 400
sağrı (II)
 Az., 312
sahıl
 Hks., 433
sahpa
 Hks., 135, 166
sahtiyan ışıım
 KMLk., 262
sakak
 Trkm., 157
saķmatüş
 Bşk., 262
sako
 TT., 213
saķsaķ
 Bşk., 262
saktıyan
 Krg., 433
salbar
 Bşk., 216
salım (II)
 Tat., 461
salıplat
 Hks., 363
salla
 Özb., 157
saltamarka
 Gag., 263
saltamarka
 Kar., 263
samtarsumtar kiyim
 Alt., 461
samur kürk

- Kar., 213
 TT., 213
samzılğa
 Hks., 364
sancak (I)
 Trkm., 364
sandal
 Az., 292, 318
 Kzk., 292
sandal (I)
 Kklp., 292, 319
sandal (II)
 Krg., 292, 319
 Özb., 292, 318
sandal (III)
 TT., 292
sandalet
 TT., 291, 292
sandali
 Gag., 292, 318
sandaliya
 Tuv., 292, 319
sandi
 Krg., 433
sañ
 Kzk., 433
sapa /k (II)
 Kar., 364
sapal
 KMLk., 312
sapan
 Bşk., 263
saptama
 Kzk., 312
sarafan
 Gag., 263
sarapay
 Kzk., 263
sarapçı
 Hks., 157
sarapçı (III)
 Krg., 263
sarbap
 Krg., 433
sarca
 Krg., 433
sardam
 Hks., 433
sarh
 KMLk., 166
sarı /k
 Kar., 166
sarış (II)
 Hks., 312
sarık
 Gag., 134, 165
 TT., 108, 117, 120, 122, 126, 129,
 133, 134, 138, 141, 146, 150, 157,
 159, 163, 172, 349, 405
sarık
 Az., 134, 165
 Bşk., 280, 319
sarıncah
 Hks., 364

- sari*
TT., 213
- sarinci*
Krg., 433, 461
- sarja (II)*
Kzk., 433
- sarpinka*
Az., 433
- sarpo*
Özb., 462
- saten*
TT., 254, 372, 373, 391, 400, 421
- satın*
Az., 400
Kklp., 400, 444
Krg., 400, 443
Özb., 400, 443
Tat., 400, 443
Tuv., 400, 444
- savıt (I)*
Kzk., 263
- savpay*
KMLk., 433
- saya*
TT., 214, 292, 317, 451, 452
- saya (II)*
Trkm., 435
- sebil*
Krg., 263
- sedep*
Tat., 364
- selle*
Bşk., 157
- sälle*
Kklp., 157
- səndəl (III)*
Az., 292
- səndəli (II)*
Az., 292, 318
- senşe*
Bşk., 263
- seşsel*
Krg., 434
- serbend*
Az., 157
- sərdarı*
Az., 263
- sərəndaz*
Az., 157
- sergez*
YUyg., 434
- serindi*
Trkm., 434
- səten*
Kzk., 400, 443
- setin*
Trkm., 400, 525
- səvkele*
Kzk., 157
- shapka*
Özb., 165
- sharla*
KMLk., 434
- sıba*

Bşk., 462
sıçandişi
 TT., 337
sım
 Kzk., 266
sımaylıh
 Hks., 462
sımıldırık
 Bşk., 157
sıymah (II)
 Hks., 364
sırğan
 KMLk., 263
sırıklı
 Az., 264
sırma
 Az., 364
sırmağ
 Kklp., 264, 462
sırt kiyim
 Krg., 264
stıy
 Trkm., 264
stıy kiyim
 Krg., 462
stıfat (I)
 Tat., 462
stıyırmdı (I)
 KMLk., 312
sidam (I)
 YUyg., 434
sigedek

Hks., 264
sikkə (II)
 Az., 134, 165
sikke (III)
 TT., 134
sîlepe
 Hks., 160
silğav
 Bşk., 312
silindir şapka
 TT., 132, 134
simes
 YUyg., 264
siperlik
 TT., 114, 134, 152, 153
siri
 Kklp., 312
 Kzk., 434
sirmağ
 YUyg., 264
sitar
 Az., 462
siték
 Bşk., 312
sitrə
 Az., 264
sıtsı
 Tat., 434
siyle
 Kklp., 434
siysa
 Kzk., 434

<i>skafandr</i>	Trkm., 264
Az., 264	
<i>skarpi</i>	Trkm., 525
Gag., 285, 318	
<i>slip (II)</i>	TT., 452
TT., 214	
<i>smokin</i>	Trkm., 434
TT., 214	
<i>so 'lakça</i>	Trkm., 434
Özb., 365	
<i>sodak</i>	Bşk., 401, 443
Tuv., 264	
<i>sof</i>	Bşk., 157
TT., 337, 400, 401	
<i>soğa</i>	Hks., 312
Bşk., 377, 443, 479	
<i>sogonçok</i>	Kum., 265
Krg., 312	
<i>soket (I)</i>	Özb., 265
TT., 292	
<i>soňah</i>	Krg., 462
Hks., 312	
<i>sopbaş</i>	TT., 293
Trkm., 157	
<i>soppas</i>	sukno (I)
Kklp., 160	Kklp., 434
<i>sorğıs (III)</i>	sul
Hks., 312	Tat., 364
<i>sosis yaka</i>	sulba
TT., 214	Trkm., 462
<i>sovut</i>	sulık
Özb., 264	Kzk., 265
	sunı ipek

- TT., 401
- sup (I)*
- Krg., 401, 443
- sur (II)*
- Kklp., 434
- sura*
- TT., 401
- suret*
- Tat., 462
- sutyen*
- TT., 192, 215
- sübek (II)*
- Bşk., 314
- süet*
- TT., 399, 401, 405, 441
- süm (I)*
- Hks., 462
- sümür (II)*
- Hks., 462
- sündüs*
- TT., 401
- süplem (II)*
- Bşk., 435
- süreke (I)*
- Bşk., 157
- sürtdəmə*
- Az., 312
- süsinke*
- Bşk., 313
- süşpek*
- Hks., 265
- süveter*
- TT., 215, 231, 273
- süyüp*
- Kum., 364
- svinger*
- Krg., 265
- sviter*
- Az., 215, 275
- Krg., 215, 275
- Kum., 215
- Kzk., 215, 275
- Özb., 215
- Tuv., 215, 276
- svitér*
- Tat., 215
- syurtuk*
- Krg., 265
- şa (I)*
- Tuv., 364
- şa'atnez*
- Kar., 435
- şabata*
- Kzk., 313
- şabuv*
- Kzk., 265
- şadana*
- Krg., 435
- şadıra*
- Kzk., 265
- şahana*
- Trkm., 463
- şahanə (II)*
- Az., 265

şahı

Trkm., 435

şakpaķ

Kzk., 435

şakula

KMLk., 435

şal

Gag., 338

Kar., 338, 402, 444

Kum., 402, 443

Trkm., 402, 525

TT., 118, 129, 133, 141, 143, 144,
145, 147, 148, 153, 156, 157, 158,
164, 229, 299, 338, 345, 348, 349,
351, 352, 354, 355, 356, 357, 360,
362, 363, 364, 401, 402, 409, 425,
454, 460

YUyg., 402, 443

şäl

Bşk., 402, 443

Tat., 402, 443

şal (I)

Az., 338, 402, 443

şal (II)

Az., 157

Bşk., 338

şal kuşak

TT., 338

şäl româl

Özb., 402, 443

şalaki

TT., 402

şalbar

Kklp., 216

KMLk., 216

Kum., 216

Kzk., 216, 275

şalbar av

KMLk., 265

şalbar uç

KMLk., 266

şalbır

Nog., 216

şalğay

Kzk., 266

şalğış

Kklp., 158

şalı

Krg., 402

şalı cooluk

Krg., 402, 443

şali

TT., 402

şäli

Kzk., 402, 443

şalma (IV)

Kzk., 435

şalpar

Krg., 158, 435

şalpetme

Krg., 313

şalvar

Az., 215

Gag., 215

- Özb., 215, 275
 TT., 108, 168, 175, 176, 177, 179,
 181, 208, 215, 216, 219, 220, 224,
 227, 236, 245, 249, 255, 282, 339,
 379, 419, 426
- şalvur*
 YUyg., 215, 275
- şameleci*
 KMLk., 435
- şamtişomto*
 Bşk., 463
- şantuk*
 Alt., 266
- şanıkay*
 Bşk., 313
- şanıkı*
 Alt., 158
- şapak (I)*
 Krg., 158
- şapan*
 Kklp., 234
 Kzk., 234
- şapan-şapkit*
 Kzk., 234
- şapka*
 Az., 135, 165
 Gag., 135, 165
 Kum., 135, 166
 Özb., 135
 TT., 112, 113, 114, 115, 123, 124,
 125, 127, 128, 129, 132, 134, 135,
 137, 139, 142, 143, 145, 147, 148,
 149, 150, 151, 152, 153, 155, 156,
 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163,
 237, 380, 381, 397, 435, 458
 YUyg., 135, 165
- şapke*
 Kar., 135, 166
 Krg., 135, 166
 Kzk., 135, 166
- şapşal yaka*
 TT., 216
- şapşap*
 Az., 293, 318
- şarbolat*
 Kzk., 266
- şarf*
 Az., 158, 365
 Bşk., 365
 Kklp., 365
 Trkm., 365
- şarğı*
 Kzk., 158
- şarık*
 Kzk., 280
- şarık (I)*
 Kklp., 280, 319
- şarovar*
 Tuv., 216
- şarpıldak (II)*
 Krg., 266
- şaşak*
 Nog., 337, 370
- şatıraş*

- Kklp., 435
- şatırı*
- Az., 313
- şayaḥ*
- Az., 435
- şayaḥ*
- Az., 266
- şayi*
- YUyg., 435
- şəbküləh*
- Az., 159
- şəddə (II)*
- Az., 365
- şeejivek*
- Tuv., 266
- şekpen*
- Kklp., 173, 276
- Tuv., 174, 436
- şelbe*
- Alt., 365
- şəltə*
- Az., 266
- şeltev*
- Bşk., 365
- şəməd*
- Az., 436
- şempa*
- Trkm., 158
- şəpek*
- Kklp., 158
- şepi*
- Az., 313
- şərf*
- Az., 123, 158, 365
- şéşe (I)*
- YUyg., 436
- şəttə*
- Az., 159
- şevəy*
- Nog., 436
- şeviot kostyum*
- Nog., 266
- şevkeley*
- Bşk., 159
- şevro*
- Gag., 436
- şevyot*
- Az., 266, 436
- şeytan bezi*
- TT., 403
- şıba*
- Nog., 267
- şımlıtık*
- Nog., 157
- şın*
- Krg., 266
- şıpbık*
- Trkm., 293, 525
- şıpıdık*
- TT., 293
- şıpırma*
- Trkm., 159
- şıpırtmaq (II)*
- Bşk., 463

- şırdak*
Trkm., 159
- şırmal*
Krg., 463
- şıyk*
Krg., 463
- şiblet*
Az., 313
- şidig*
Tuv., 313
- şifon*
Az., 403, 443
Krg., 403, 443
Kum., 403, 443
Kzk., 403, 443
Nog., 403, 444
TT., 365, 403, 424
- şifon yavlık*
Nog., 365
- şigrin*
Tat., 436
- şikél*
Bşk., 463
- şilbi*
Alt., 365
- şilə*
Az., 403
- şile bezi*
TT., 403
- şille uyık*
Nog., 436
- şille yavlık*
Nog., 159
- şim*
Özb., 266
YUyg., 266
- şimbet*
Kzk., 159
- şinel*
Az., 266
- şipım*
Bşk., 313
- şıppak*
Özb., 293, 318
- şirazı*
Az., 313
- şire (I)*
YUyg., 436
- şirmayı (II)*
Az., 314
- şirvanı*
Az., 314
- şışman (I)*
Kar., 267
- şlem*
Az., 159
- şlemofon*
Az., 159
- şleyf (I)*
Az., 266
- şlyapa*
Az., 159
- şokarpös*
Tuv., 436

- şoqay*
Kklp., 314
- şokila*
Özb., 364
- şol*
Özb., 338
- şol belbogʻ*
Özb., 364
- şol roʻmol*
Özb., 364
- şolvor*
Özb., 275
- şorap*
Nog., 282, 319
- şort*
Az., 216, 275
TT., 204, 216, 217
- şortı*
Kzk., 216
- şoset*
TT., 293
- şoseti*
Gag., 293, 318
- şoson*
TT., 293, 294
- şoşayma*
Kzk., 160
- şoşoni*
Gag., 294, 318
- şotlanka*
Az., 436
- şökülö*
Krg., 160
- şpor*
Kklp., 314
- ştapel*
Nog., 437
- ştof*
Tat., 437
- ştuf*
Tat., 437
- şuba*
Gag., 267
- şuga*
Nog., 377, 444, 479
- şuga palto*
Nog., 267
- şuğa*
Kzk., 377, 443, 479
- şulğav*
Kzk., 314
- şulıq*
Kzk., 314
- şuşmen*
Kar., 267
- şuudak*
Tuv., 267
- şübere*
Kzk., 437, 463
- şüpür*
Alt., 267
- taala*
Krg., 437
- taar (I)*

- Hks., 267
- taban (I)*
- Bşk., 294
- Hks., 294, 319
- Tat., 294, 318
- TT., 294
- taban (I) “*
- KMlk., 294
- tabandırık*
- KMlk., 314
- tafta*
- Az., 403, 443
- Gag., 403, 443
- TT., 403, 413
- tağay*
- KMlk., 314
- tağan*
- Az., 160
- tağayah*
- Hks., 160
- tahtay (I)*
- Hks., 267
- tahya*
- Kar., 136, 166
- Trkm., 135, 525
- tağa*
- Kzk., 314
- take*
- Gag., 135, 165
- takım*
- TT., 101, 203, 214, 216, 217, 237, 242, 251, 259, 462
- takım elbise*
- TT., 217
- taķındırmaķ*
- Kum., 437
- takiya*
- Krg., 136, 166
- taķiya*
- Bşk., 136, 166
- Kklp., 136, 166
- KMlk., 136, 166
- Kum., 136, 166
- Tat., 136
- taķiya*
- Kzk., 136, 166
- taķiye*
- YUyg., 136, 165
- takke*
- TT., 135
- takunya*
- TT., 279, 288, 292, 294, 297
- taķya*
- Özb., 136, 165
- talaaluu*
- Krg., 160
- talbırģa*
- Hks., 365
- taliņma*
- Hks., 437
- talit*
- Kar., 267
- taman*
- Alt., 294

Krg., 294

tana

Kzk., 365

tanda

Özb., 365

tanketka (II)

Az., 314

tañzık börük

Alt., 160

tap (IV)

Kzk., 160

tapan

YUyg., 294

tapçı

Hks., 463

tapuşka

Az., 315

tarılga

Alt., 366

tarlatan

TT., 217

tartma

Krg., 160

tartma (I)

KMlk., 366

tartmalı

KMlk., 267

tarüpad

Az., 366

tasküläh

Az., 160

taspa

Kzk., 366

tastar

Kum., 120

taştar

Bşk., 120

taşki ko 'riniş

Özb., 463

taşlanmış kot

TT., 403

taşlık (II)

YUyg., 437

taştaban

Bşk., 315

Tat., 374, 443, 479

tav kiyim

KMlk., 463

tava (II)

YUyg., 437

tay (II)

KMlk., 437

tayğah

Hks., 315

taypak

KMlk., 160

tayt

TT., 217, 226, 241

taytaka

Krg., 315

tayyor kiyim

Özb., 463

tayyör

TT., 217

tebetey

Kzk., 160

tecé

Tat., 366

teer

Hks., 378, 444

tefarik

TT., 217

təkbənd (I)

Az., 366

tekemet

Kzk., 437

təkənə

Az., 161

tekmat

Krg., 366

təkyə (II)

Az., 135, 165

telegey (II)

Krg., 437, 463

telogreyka

Krg., 267

telpek

Trkm., 161

temir bōrk

KMlk., 161

temirtaban

KMlk., 315

tempe

Krg., 437

ten fanılası

TT., 220

tennure

TT., 218

tənzif

Az., 438

teñe

Hks., 366

tepme çepken

Krg., 268

tere

Alt., 378, 444

tére

YUyg., 377, 443

terek

TT., 136

térhekse

Bşk., 268

teri

Kar., 378, 444

Kklp., 378, 444

Krg., 377, 443

Kum., 378, 443

Kzk., 377, 443

Özb., 377, 443

terli /k

Kar., 295, 319

terlik

Gag., 295, 318

Trkm., 137, 165, 525

TT., 136, 137, 167, 278, 279, 280,
281, 283, 284, 285, 286, 288, 290,
292, 293, 295, 296, 299, 301, 303,
305, 307, 310, 312, 313, 315, 316

terme (II)

Krg., 438

təsək

Az., 161

tesettür

TT., 148, 452

turah (II)

Hks., 463

tış

Tat., 463

tış kiyim

Krg., 464

tışkı kiyém

Tat., 464

tıyın (I)

KMLk., 268

tiftik

TT., 404, 408

tik (I)

Krg., 438

tik (II)

Özb., 438

tik caka

Krg., 268

tik(ka) kıyalık

Özb., 268

tiraz

Az., 339, 369

tiré

Tat., 377, 443

tiri

Bşk., 377, 443

tirinka

Özb., 404, 443

tiriz

TT., 339

tirmə

Az., 438

tirməşal

Az., 438

tişört

TT., 218, 240, 256

tiştaban

Kum., 315

tizekap

Kzk., 315

tizelik

Kzk., 238

tkan

Krg., 438

tobuqluq

KMLk., 268

tokyo

TT., 295

tolga

TT., 121, 122, 126, 129, 137, 146,
149, 152, 159, 160

tolıp

Tat., 268

tolop

Bşk., 438

tolstovka

Az., 268

tomak

- Gag., 296, 318
 TT., 295, 296
ton (I)
 Kzk., 181, 275
tontobur
 Krg., 464
ton-tobur
 Krg., 268
tootha
 Hks., 366
topbı
 Trkm., 161
topçu (I)
 Krg., 366
topçuluk
 Krg., 366
topuk
 TT., 177, 281, 289, 294, 296, 297,
 302, 307, 308, 310, 312, 314, 315
topukdöven
 TT., 218
tor (I)
 Krg., 438
torbat
 Bşk., 464
torgun
 Krg., 438
torğa
 Bşk., 162
torko
 Krg., 438
torko ton
 Krg., 464
toşlak (II)
 KMLk., 162
tovar
 Gag., 316
tozluk
 TT., 121, 179, 188, 218, 234, 241,
 244, 262, 285, 290, 324
töp
 Tat., 269
törkey
 Bşk., 162
tös baş
 Tat., 453, 466
tös bit
 Tat., 464
tös-buy
 Tat., 464
töşhın
 Bşk., 464
töstartkış
 Kzk., 268
töşyançuk
 YUyg., 366
töyme
 Bşk., 325
 Tat., 325
trayke
 Krg., 439
trençkot
 TT., 219, 221, 260
triko

- Az., 404, 443
 Kklp., 404, 444
 Krg., 269, 404, 443
 Kum., 404, 443
 Kzk., 269, 404, 443
 Tat., 404, 443
 TT., 269, 404, 438, 439
 Tuv., 404, 444
trikotac
 Nog., 404, 444
trikotaj
 Özb., 404
trikotin
 Kzk., 439
 Trkm., 439
trusik
 Az., 269
trusu
 Az., 269
tsigay
 Nog., 162
tualet
 Az., 220, 275
tubar (I)
 Krg., 439
tucurka
 Krg., 269
tufli
 Az., 316
tugma
 Özb., 325
tugmaça
- Özb., 366
tujurka
 Kum., 269
tula
 Tat., 439
tulağa (I)
 Hks., 137
tulay (I)
 Krg., 316
tulğa
 Krg., 166
tulum
 TT., 219, 230, 251, 265
tumah
 Hks., 162
tumaq
 YUyg., 162
tuman
 Az., 219, 269
 Kar., 219, 276
 TT., 219, 220, 276
tunik
 TT., 220, 250
turğa (II)
 Bşk., 162
tuthis (II)
 Hks., 464
tuulga
 Krg., 137
tuvalet
 TT., 187, 220
tuvi /q

- Kar., 122
- tu vulga*
- Trkm., 137, 525
- tu vulğa*
- Kar., 137, 166
- tuzalıh*
- Hks., 218, 269
- tübe*
- Bşk., 162
- tügme*
- YUyg., 325
- tülbent*
- TT., 116, 121, 129, 130, 133, 134,
138, 140, 142, 143, 145, 151, 152,
163, 227, 296, 350, 375, 381, 396,
405, 423
- tüñerçek*
- Alt., 367
- tüpçek (I)*
- Hks., 464
- türban*
- TT., 134, 138
- türey*
- Hks., 270, 316
- türlencik*
- Hks., 464
- türme (I)*
- Kklp., 162, 367
- tüspöl*
- Krg., 464
- tüşbaş*
- Bşk., 453
- tüşéldérék*
- Bşk., 270
- tüşlék*
- Bşk., 270
- Tat., 270
- tüvit*
- TT., 405
- tüyme*
- Kklp., 325
- KMlk., 325
- Kzk., 325
- tüymö*
- Krg., 325
- uçğur*
- Trkm., 339, 525
- uçkur*
- TT., 235, 339, 340, 366
- ultan*
- Kzk., 309
- ultanlıq*
- Kum., 439
- ultarak*
- Nog., 439
- ultaraklık*
- Nog., 439
- umravsa*
- Bşk., 270
- uniforma*
- Az., 270
- untı*
- Tat., 316
- upra /k*

- Kar., 452
Krg., 464
urba
TT., 271, 452, 455, 462, 465
urna
Trkm., 367
uruba
Kar., 452
urusi
Az., 316
ustboş
Özb., 453, 466
uşığa
Kklp., 439
uştap
Kzk., 439
utırma
Bşk., 270
uu
Hks., 464
uyık
Kzk., 316
uzun baş çuruğ
KMLk., 316
uzun etek
TT., 220
uzun paypok
Özb., 270
uzun üst kiyim
Özb., 270
uzun yubka
Özb., 271
üç etek
TT., 220
üçburun
Az., 317
üçetek
Trkm., 221, 525
üçətək
Az., 221
üçgül cavluğ
KMLk., 162
üçöten
Trkm., 439
ükçe
Tat., 289, 318, 475
ükçeséz
Tat., 317
ülbir
Kzk., 270
ülde
Kzk., 439
üldürbe
Hks., 162
ündik
Hks., 162
ünnar
Trkm., 367
üpçü
Krg., 367
üsküf
TT., 138, 139
üsküli
Kar., 439

<i>üst baş</i>	Hks., 276, 340
TT., 453	Krg., 270
<i>üstbaş</i>	<i>vatka</i>
Trkm., 453, 525	TT., 340, 385
YUyg., 453, 466	<i>velur</i>
<i>üstibas</i>	TT., 385, 405, 409
Nog., 453, 467	<i>velür</i>
<i>üstibası</i>	Az., 405, 443
Kklp., 453, 467	<i>velvet</i>
Kzk., 453, 466	Az., 440
<i>üstivaş</i>	<i>velyur</i>
YUyg., 453	Kzk., 440
<i>üstübaşı</i>	<i>veston</i>
Krg., 453, 466	TT., 221
<i>üşkil</i>	<i>vəznə</i>
Kklp., 367	Az., 367
<i>üvmen</i>	<i>vidala</i>
Trkm., 317	TT., 405
<i>üvtük</i>	<i>vizon kürk</i>
Trkm., 439	TT., 221
<i>üz yağlığı</i>	<i>vodolaz kostyumu</i>
Az., 163	Hks., 464, 465
<i>üzlük</i>	<i>volan</i>
Az., 163	TT., 340
<i>V yaka</i>	<i>vual</i>
TT., 340	Krg., 139, 166
<i>vale</i>	<i>vualet</i>
Kar., 439	TT., 139
<i>valenka</i>	<i>xonç</i>
Özb., 317	Kum., 287
<i>vatın</i>	<i>yaa</i>
Az., 275, 340	Gag., 440

yabınsa

Bşk., 163

yağa

Bşk., 341, 370

yağa

Kum., 341

yağmurluk

TT., 113, 174, 182, 187, 199, 219,
221, 222, 243, 246, 255, 260, 265,
436

yağa

Az., 341

yağalık

Az., 342

yaka

Gag., 275, 341

Trkm., 341, 525

TT., 156, 178, 199, 215, 216, 225,
226, 231, 232, 241, 242, 245, 251,
258, 261, 262, 268, 326, 329, 340,
341, 342, 344, 348, 351, 360, 363,
368

yağa

Tat., 275, 341

yakalık

Gag., 275, 342

TT., 230, 262, 341, 342

yaktak

Özb., 272

yalan gölek

Kum., 271

yalancı cep

TT., 342

yalmak (II)

Az., 271

yalpıldağ

Bşk., 367

yama

Az., 342, 369, 478

Gag., 342, 369, 478

Trkm., 342, 478, 525

TT., 148, 272, 309, 317, 335, 342,
343, 346, 356, 358, 364, 367, 368,
410, 430

yamak

Bşk., 342, 478

yamakça

YUyg., 342, 369, 478

yamaş

Özb., 342, 369, 478

yamav

Tat., 342, 370, 478

yamaw

Kum., 342, 478

yamçı

TT., 149, 221, 222, 226, 407

yamğurluk

YUyg., 221, 275

yamışı

Nog., 222

yamışık

Az., 163

yamışlık

Nog., 440

yamok

Özb., 342, 478

yamuçu

Kum., 222, 276

yamuv

Kar., 342, 370, 478

yan

Trkm., 367

yancuq

Az., 368

yanut

Bşk., 440

yaqurluq

Kum., 221, 276

yapança

Az., 222

yapık

TT., 222

yapıncı

Az., 271

yapma

Tat., 163

yaptaç

Az., 271

yaraq (I)

Az., 271

yaraqlıq

Az., 163

yarım palto

Az., 271

yarımcıorab

Az., 317

yarımməhmər

Az., 440

yartmaç

Trkm., 344, 525

yaşmak

TT., 108, 139, 155

yaşmaq

Az., 140

yaşmak (II)

Trkm., 140, 525

yavlıq

Bşk., 163

yaxa

Az., 275

yaydırgış kumaş

Nog., 440

yaylıq (II)

Az., 163

yazgıközgə

Tat., 271

yazlık şıba

Nog., 271

yazma (II)

TT., 405

yəbek

Bşk., 384, 443

yeddilik (II)

Az., 271

yedidürli

Trkm., 440

yəfek

Tat., 383

yekpay

YUyg., 317

yekte

YUyg., 272

yelbérsek

Bşk., 368

yelbérsek

Bşk., 272

yelek

TT., 169, 170, 172, 185, 186, 187,
189, 193, 194, 195, 196, 201, 207,
214, 215, 222, 223, 229, 230, 232,
233, 234, 235, 237, 240, 241, 247,
248, 249, 250, 251, 252, 253, 254,
257, 258, 259, 268, 270, 332, 342,
365, 431

yemeni

TT., 118, 119, 120, 140, 142, 172,
177, 222, 281, 285, 296, 327, 356,
376, 406

yəməni (I)

Az., 441

yemni

Az., 140, 165

yen (I)

TT., 343

yeng

Az., 343, 478

yengil şippak

Özb., 367

yenglik

Özb., 272

yeñ

Kum., 343, 370, 478

Trkm., 343, 478, 525

YUyg., 343, 478

yeñ (I)

Bşk., 343, 370, 478

yeñsapı

Trkm., 272

yeñyağa

Bşk., 272

yépinça

YUyg., 465

yeprey (II)

Bşk., 272, 367

verpés

Bşk., 272

yetkə

Az., 272

yevşen

Bşk., 272

yéyek

Bşk., 272

yılan derisi

TT., 406

yıpra /k

Kar., 441

yırmas

Bşk., 344, 370

yırtmaç

TT., 235, 343, 344

yibek kumaç, 441

yibek şıba

Nog., 272
yin
 Kar., 343, 478
yipe /k
 Kar., 384, 444
yipkin
 Kar., 272
yoka
 Özb., 341
yokasiz ko 'ylak
 Özb., 273
yollok
 Bşk., 317
yon
 Tat., 406
yopinçik
 Özb., 368
yopkiç
 Özb., 164
yorak
 Az., 317
yöbbe
 Bşk., 175
yögek
 YUyg., 441
yön
 Bşk., 406, 443
yöy
 Bşk., 368
yözlək (III)
 Tat., 317
yubka

Az., 273
 Krg., 273
yubka şba
 Özb., 273
yumuşok teri
 Özb., 441
yun
 Az., 406
yun şorap
 Nog., 317
yung
 Özb., 406, 443
yun
 Trkm., 406, 525
 YUyg., 156
yün
 Kum., 406, 443
 TT., 121, 129, 133, 137, 143, 147,
 152, 167, 174, 181, 201, 205, 222,
 228, 239, 240, 242, 243, 249, 252,
 258, 262, 264, 266, 268, 269, 273,
 282, 296, 297, 298, 310, 316, 317,
 328, 331, 338, 352, 356, 357, 363,
 364, 371, 376, 377, 378, 379, 382,
 385, 386, 388, 390, 391, 398, 400,
 402, 404, 406, 410, 411, 414, 415,
 416, 417, 419, 420, 422, 426, 428,
 429, 431, 432, 434, 436, 438, 439,
 440, 462
yün gölek
 Kum., 273
yün uyık

- Nog., 317
- yünlü*
- TT., 143, 145, 153, 170, 181, 194,
231, 236, 238, 252, 267, 311, 337,
340, 344, 348, 377, 379, 381, 384,
386, 394, 400, 402, 404, 406, 411,
415, 419, 421, 423, 425, 426, 431,
432, 436, 458
- zağara*
- TT., 223
- zaka*
- YUyg., 441
- zamşa*
- Özb., 441
- zapanki*
- Gag., 368
- zarbof to 'n*
- Özb., 273
- zatla*
- Az., 273
- zəfir (II)*
- Az., 441
- zelen-zelen*
- Kum., 465
- zəngəl*
- Az., 317
- zerbap*
- Trkm., 441
- zere (IV)*
- Kzk., 164
- zereh*
- YUyg., 224, 275
- zeren (II)*
- Kzk., 465
- zərnişan*
- Az., 273, 441
- zərzər*
- Az., 441
- zeyl*
- Az., 273
- zibın*
- TT., 193, 223, 224
- zığır (I)*
- Kzk., 441
- zih*
- TT., 344, 350, 351, 356, 364
- zıpka*
- TT., 224
- zırh*
- TT., 169, 170, 177, 202, 224, 225,
227, 228, 229, 230, 232, 234, 236,
243, 246, 248, 249, 251, 253, 257,
258, 259, 261, 263, 264, 265, 266,
270, 272, 353, 363, 431, 447
- zırzır (I)*
- KMLk., 368
- zıvınca*
- Az., 273
- zilanikürdü*
- Az., 318
- zircamə*
- Az., 273
- zireh*
- Az., 224

zirh

Özb., 224

Gag., 224

KAYNAKÇA

- Abalı, N. (2009). *Geleneksellik ve Modernizm Açısından Kılık Kıyafet*. İstanbul: İlke Yayınları.
- Abik, A. D. (1993). *Ali Şir Nevayi'nin Risaleleri Tarih-i Enbiya ve Hükema, Tarih-i Müluk-i Acem, Münşeat: Metin Gramatikal İndeks-Sözlük (2 cilt)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akarsu, B. (1993). *Wilhelm Von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Akpınarlı, H. F., ve Başaran, F. N. (2018). Geleneksel kumaşların özellikleri ve kullanım alanları Çankırı örneği. İçinde H. A. Kalay (Ed.), *Multidisipliner Çalışmalar-4 (Güzel Sanatlar)* (1–39). Podgorica: Institut za Geografiju.
- Aksakal, M. (2018). *Erzurum Kadın Halk Giyim Kuşamının Tipolojik Sınıflaması Üzerine Bir Uygulama* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alan, S. (2020). Dīvānu Lugāti't-Türk'te Yer Alan Kumaş Terimleri ve Kelime Kökenleri Üzerine Bir Değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), 23-42.
- Aliyev, D. D., Şayhulov, D. D., Kajıbek, P. D., Uulu, D. D., Berdak, D. D., Göklenov, D. D., Ercilasun, P. B. (1992). *Karşılaştırmalı Türk lehçeleri sözlüğü I*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Altaylı, S. (2018). *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü (Cilt I-II)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Altınay, M. (2013). *Denizli'nin Kızılcabölük İlçesi Evlerinde ve Müzesinde Bulunan Geleneksel Türk Kadın Kıyafetleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Antıpına, K., ve Köçkünov, A., (2004). *Kırgızların Milli Giysileri*. Kırgızistan: Da Yayınları.
- Aqtay, G., ve Jankowski, H. (2019). *Kırım Karaycası Türkçe Sözlük*. (T. Çulha, Dzl.) İstanbul: Kesit.
- Arat, R. R. (1979). *Kutadgu Bilig III. İndeks*. (Kemal Eraslan, Osman Fikri Sertkaya ve Nuri Yüce, Haz.). İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları. Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Arıkoğlu, E., ve Kuular, K. (2003). *Tuva Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arıkoğlu, P., Alimova, D., Askarova, R., ve Selçuk, D. (2018). *Kırgızca-Türkçe Sözlük*. Ankara: Bengü.
- Arkan, M., ve Kallımcı, İ. T. (2008). Kutsal Kırgız Kalpağı. *Electronic Turkish Studies*, 3(2): 33-42.
- Artun, E. (2008). Adana ve Osmaniye Halk Kültürü'nde Giyim-Kuşam Geleneği. İçinde M. T. Koçkar (Ed.), *Halk Kültürü'nde Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu* (ss. 68–90). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Asomiddinova, M. (1981). *Kiyim-Keçak Namlari*. Toşkent: Üzbekiston SSR Naşrieti.
- Ata, A. (1997). *Kıyasü'l-Enbiya (Peygamber kıssaları) II Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ata, A. (1998). *Nehcü'l-Feradis III Dizin-Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atalay, B. (1970). *Abuşka Lûgatı: veya, Çağatay Sözlüğü*. Ayyıldız Matbaası.
- Atalay, E. (2021). 19. Yüzyıl Osmanlı İstanbul'unda Kadın Kıyafetinin Evrimi. *ETÜT Dergisi* 1(2), 129-162.
- Avcıoğlu, D. (2006). *Türklerin Tarihi (Üçüncü Kitap)*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Ayhan, F. (2017). Muğla İli Milas İlçesi Çomakdağ Kızılağaç Köyü Geleneksel Kadın Giysileri. *Vocational Education*, 12(4), 20-39.

- Barutçu Özöndör F. S. (1996). *Ali Şir Nevayi, Muhâkemetü'l-Lugateyn (İki Dilin Muhakemesi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baskakov, N. A. (1963). *Nogajsko-Russkij Slovar*. Moskva.
- Bayraktar, F. (1995). *Kadın Giyimi ve Temel Dikiş*. Ankara: Sim Matbaası.
- Bayraktar, F. (1999). Azerbaycan Kadın Giyim-Kuşamından Alınmış Örnekler. *Erdem, Erdem Halı Özel Sayısı I*, 10 (28): 53-57.
- Baysan, A. (1996). *Van İlinin Kadın Giyim-Kuşam-Takı Geleneği Üzerine Bir Araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Berbercan, M. T. (2011). *Çağatayca Gülistan Tercümesi (Gramer-Metin-Dizin)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Berdimuhamedow, G. (2015). *Türkmen Diliniň Düşündirişli Sözlügi* (Cilt I-II). (G. Kıyasowa, A. Geldimıradow, ve H. Durdıyew, Dü). Aşgabat: Türkmenistanın Ilımlar Akademiyası Magtımğulı Adındaki Dil we Edebiyat İnstituti.
- Ceran, K. (2019). *Karahanlı Türkçesi Metinlerinde Giyim Kuşam Adları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Clauson, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford: Oxford Univeersity Press.
- Cumanazarova, G. (2009). *XIX. Yy. II. Yarısı- XX. Yy. Başında Kuzey Kırgızlarında Giyim-Kuşam*. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırgızistan.
- Çobanlı, Z., ve Kanışkan, E. (2013). Osmanlı Çini ve Seramiklerinde Giyim Kuşam Kültürü ve Özellikleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(4), 95-108.
- Demir, E. (2012). *Giyimde Kültürlerarası Etkileşim Olgusu* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Dıykanbay, M. (2021). Kırgız Kadınlarında Saç, Başlık ve Statü. *Milli Folklor*, 33(132).

- Dikmen, M., ve Çetin, K. (2012). Klâsik Türk Şiirinde Kadın Takı ve Aksesuarları. *Bilig*, 61, 71-98.
- Dilçin, C. (2018). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğan, M. M. (2011). *Giyim Kuşam ve Kültür İncelemeleri Üzerine Türk Romanı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- Durdu Z. S. (2017). Yörük Çizgi Filmi Maysa ve Bulut'un Giysi Özelliklerinin İncelenmesi. *Ulakbilge*, 5(18), 1987-2000.
- Durgut, H. (1995). *Şeyh Süleymâân Efendî-i Buhârî Lûgat-i Çağatay ve Türkî-i Osmânî (Cild-i Evvel)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Durham, D. (2008). Giysi, Kimlik ve Demokratik Özne: Demokratik Botswana'da Etnik Giysi (P. Önder Erol, çev.). *Sosyoloji Dergisi*, (19), 121–141.
- Durmaz, L. K., (2019). *Kadın Halk Giyim-Kuşam Özelliklerindeki Değişimlerde Kadınların Rolünün Nitel Araştırma Yöntemi ile İncelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dursun, F., Dursun, Ç., ve Abanoz, G. (2015). Düzce İli Geleneksel Boşnak Giysilerinin İncelenmesi. *Karadeniz Araştırmaları*, 12(47), 163-180.
- Ehmetyanov, R., Möhemmetdinov, R., Nurieva, F., ve Ganiev, F. (2014). *Türkçe-Tatarca Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erbay, F. (2003). *Muhammed Bin Ahmedü'z-Zahid'e Ait Çağatayca Bir Fıkıh Kitabı (İnceleme-Metin-Sözlük)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ercilasun, A. B. (Ed.) P. D., Aliyev, D. D., Şayhulov, D. D., Kajibek, P. D., Uulu, D. D., Yusuf, D. D., Mahpir, D. D. (1991). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

- Ercilasun, A. B., ve Akkoyunlu, Z. (2014). *Dîvânü Lugâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erden, A. (1998). *Anadolu Giysi Kültürü*. Ankara: Dumat Ofset.
- Erdoğan, A. (2022). Göktürk Dönemi Eserlerinde Giyim Aksesuarları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7 (53), 1101-1110.
- Eren, H. (2020). *Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (ETDES)*. (Ş. H. Akalın, Dzl.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ertürk, N. (2018). *Orta Asya'dan Osmanlı İmparatorluğu'na Türklerde Giyim Kuşam*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Eruz, F. (1998) Selçuklular Dönemi Giyim Kuşam. *Türk Dünyası Kültür Atlası*. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, 2, 196-208.
- Gabain, A. von (2000). *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev.: M. Akalın), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülbeyaz, K. (2013). Kırgız Halk Oyunları ve Giysileri. *Akademik Bakış Dergisi* Sayı: 38, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, (38), 1-13.
- Gülensoy, B. (2003). *Türkiye Giyim-Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- Gülensoy, P. D. (2018). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (Etimolojik Sözlük)*. İstanbul: Bilge Kültür-Sanat.
- Günay, V. D. (2016). *Kültürbilime Giriş Dil, Kültür ve Ötesi*. İstanbul: Papatya Bilim Üniversite Yayıncılığı.
- Gündüz, N. (2019). Bir Kadın Seyyahın, Kaleminden Osmanlı'da 18. Yüzyıl Saraylı Kadın Erkek Kıyafetleri: Bir Tanıdık Tanımak. *Milli Folklor*, 16 (124), 121-135.
- Güneş, A.K. (2022). *Anadolu Sahası Halk Masallarında Giyim Kuşam ve İşlevleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

- Güngör, Y. (2022). *Derleme Sözlüğünde Kadın Giyim Kuşamının Söz Varlığı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Gaziantep.
- Gürsoy Naskali, P. D., Butanayev, P. D., İsina, D. A., Şahin, D. E., Şahin, L., ve Koç, D. A. (2007). *Hakasça-Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gürsoy, A. T. (2004). *Dünden Bugüne Giyim Kültürü ve Moda*. İstanbul: Omaş.
- Güvenç, B. (2011). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Hakko, C. (1982). *Moda Olgusu*. Vakko Yayınları.
- Han, E. B. (1996). *Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soykütüğü)*. (Zuhal Kargı Ölmez, Haz.). Ankara: Simurg Yayınları.
- Haniç, M. (2011). Şeriye Sicillerine Göre XIX. Yüzyıl Başlarında Tokat'ta Giyim. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 423-455.
- Hiçdurmaz, O. (2009). *Klasik Türk Şiirinde Maddi Kültür Giyim-Kuşam* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Himam, D. (2013). 16. Yüzyıl Giysi Tarihi Yazımı Üzerine: Giysilerde Doğu-Batı Etkileşimi, Egzotizm ve Güç. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 91-116.
- Işık, M. (2011). *Türklerin Kültür Kökenleri ve Yapısı*. İstanbul: Yakamoz Kitap.
- İlker, E. R., ve Serdar, G. E. N. Ç. (2008). XVII. Yüzyıl Sonlarında Balıkesir'de Giyim Kuşam. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 107-115.
- Kaçalin, M. S. (2011). *Nevâyi'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (2017). *Türk Millî Kültürü*. İstanbul: Ötüken.
- Kafesoğlu, İ. (1992). *Türk Millî Kültürü*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kantarcıoğlu, N. (2006). *Toplumsal Gerçeklik ve Dil*. İstanbul: Multilingual.

- Karaağaç, G. (1997). *Lutfî Divânı, Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karaağaç, G. (2021). *Türkçe Verintiler Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karagöz, Z. Ö. (2017). Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Kadın Kıyafetleri. *Yeditepe Üniversitesi Tarih Bölümü Araştırma Dergisi*, 1 (1), 130-137.
- Karaman, A. (2014). Yeni Uygur Türkçesinde Kullanılan Giyecek Adları. VI. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri* (ss. 133-142). Bursa: Star Ajans.
- Karasoy, Y. (1989). *Şibân Han Divânı, (İnceleme-Metin)*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kasimiy, İ. (1996). *Uygur Millî Giyimleri* (S. Yalçın, çev.). Ankara: Devran Matbaacılık.
- Kazdal, G. (2020). *Erken Çağlardan XII. Yüzyıla Kadar İç ve Ön Asya'da Türk Kadın Giyim-Kuşamı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Malatya.
- Koç, A. (2009). Kütahya Merkezinde Giyim-Kuşam Kültüründeki Değişmelerin Çözümlemesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 243-261.
- Koç, F. (1999). Türk Giyim-Kuşamında Kullanılan Süslemeler. *Erdem Dergisi*, 10(29), 397-403.
- Koç, F. ve Koca, E. (2016). Türk Halk Giyiminde Kullanılan Süslemelere Tipolojik Bir Yaklaşım. *İdil*, 5(19), 237-262.
- Koç, K., Bayniyazov, A., ve Başkapan, V. (2019). *Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Koçkar, M. T. (2008). Eskişehir ve Yöresinde Kafkasya Göçmenlerinin Giyim, Kuşam ve Süslenme Kültürü. İçinde M. T. Koçkar (Ed.), *Halk Kültürü'nde Giyim Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu* (ss. 90-115). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi.

- Koçu, R. E. (1967). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. Ankara: Sümerbank Yayınları.
- Koçu, R. E. (2015). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. İstanbul: Doğan Kitap
- Korkmaz, M. A. (2010). Trabzon-Ağasar Kadın Giysileri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 2(1), 335-350.
- Köse, H. (2007). Kültürel/Siyasal Bir Kimlikleşme Aracı Olarak Giyim-Kuşam Modası. 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 457-472. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Köse, S. (2019). Eski ve Orta Türkçe Metinlerinde Ad Aktarmasına Dayalı Kıyafet Adları. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (48), 245-268.
- Kurt, B. (2022). *Türk Dilinin Giyim Kuşam Terimleri Üzerine Biçim ve Anlam İncelemesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kutay, O. (2006). Kırgızistan'daki Tüketicilerin Giyim Tercihleri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 198-211.
- Kübra, R. M. (2020). Azerbaycan Türkçesindeki Kadın Giysi Adları Üzerine Bir İnceleme. *Küllîye*, 1(1), 127-152.
- Lévi-Strauss, C. (2016). *İrk, Tarih ve Kültür*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Martti, R. (1969). *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen*. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura.
- Milci, E. Ç. (2021). Gregoryan Muhiti Kıpçak Türkçesinde Giysi Adları. 8. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı (22-26 Mayıs 2017)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Nalbant, B. (2005). *Alî Şîr Nevâyî, Nevâdirü'n-Nihâye (İnceleme, Metin, Dizin, Notlar)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Nalbant, B. Ö., Aman, B. (2019). Çağatay Dönemi Giyim Kuşam ve Süslenme Terimleri. *X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 1196-1210.
- Naskali, E. G., ve Duranlı, M. (2019). *Altayca-Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Naskali, P. G., Butanayev, P., İsina, D., Şahin, D., Şahin, L., ve Koç, D. (20017). *Hakasça-Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Necip, E. N. (2013). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*. (Y. D. Kurban, Dzl.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ot, T. (2005). *Giyim Kuşamın Tarihçesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ögel, B. (1978). *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Ögel, B. (1991). *Türk Kültür Tarihine Giriş V*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ölmez, M. (1992). Uygurca Üçük “Kürk”. *Türk Dilleri Araştırmaları*, 47-52.
- Ölmez, Z. K. (1993). *Mahbûbü’l-Kulûb (İnceleme-Metin-Sözlük)*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Önal, K. (1989). *Ali Şir Nevâî, Fevâidü’l-Kiber (İnceleme-Metin-Dizin)*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öner, M. (2015). *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özcan, A., ve Erdoğan, Z. (2014). Sivas İli Yıldızeli İlçesine Bağlı Banaz Ve Yağlıdere Köylerinde Alevi Kadın Giyimlerinin Değerlendirilmesi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (72), 153-173.
- Özşahin, M. (2017). *Başkurt Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztoprak, N. (2010). Divan Şiirinde Giyim Kuşam Üzerine Bir Deneme. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 103-154.
- Pekacar, P. D. (2011). *Kumuk Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Poppe, N. N. (2009). *Mukaddimetü'l-Edeb Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü*. (Mustafa S. Kaçalın, Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ramazanoğlu, M. K. (2020). Azerbaycan Türkçesindeki Kadın Giysi Adları Üzerine Bir İnceleme. *Külliyeye*, 1 (1): 127-152.
- Sağol, G. (1995). *Harezmi Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi: Kısım. Sözlük*. Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- Salman, F., Atmaca Z. (2009). Erzurum'da Geleneksel Kadın Giysilerinin Özellikleri. *Sanat Dergisi*, 15, 11-17.
- Sarıtaş, S., Türksöy, M., Bilen, S. (2007). Balıkesir ve Çevresinde Geleneksel Kadın Giysisi "Ferace" Hakkında Etnografik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (18): 194-205.
- Sevin, N. (1990), *On Üç Asırlık Türk Kıyafet Tarihine Bir Bakış*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sezer Arığ, A. (2006). *Türklerde Kıyafetin Kısa Tarihi*. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi. 22 (64-65-66): 141-160.
- Stachowski, M. (2019). *Kurzgefaßtes etimologisches Wörterbuch der türkischen Sprache*. Ksiğgarnia Akademicka.
- Sümbül, M. (2001). Adana Giyim Kuşam Kültürü. *Folklor Halkbilim Dergisi*, 5(49), 8-13.
- Şemsettin Sâmî (2017). *Kâmûs-ı Türkî*. (Gündoğdu, Y., Adıgüzel, Y., ve Önal, E. Dzl.) İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Şimşek, Y. (2019). *Harezmi Türkçesi Kur'an Tercümesi (Meşhed Nüshası [293 No.], Giriş – Metin – Dizin). II. Cilt: Dizin*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tanrısever, S., ve Amanbekzy, Z. (2015). Kırgızistan Geleneksel Erkek Başlıkları. *International Journal of Science and Sport*, 858-865.
- Tavkul, U. (2020). *Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Tek, R. (2016). Dîvânu Lugâtî't Türk'te Giyim-Kuşam Kültürü ile İlgili Kelimeler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (50) 261-271.
- Tekin, T. (2000). *Orhon Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, 9.
- Tekin, T. (2016). *Orhon Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tez, Z. (2008). *Tekstil ve Giyim Kuşamın Kültürel Tarihi*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Tietze, A. (2016). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati (Cilt I-IX)*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Tokat, Ş. (2020). *Dîvânu Lugâtî't-Türk'te Geçen Giyim Kuşam Kültürü ile İlgili Söz Varlığı ve Kazakçadaki Durumu Üzerine Bir İnceleme* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Toktar, S. (2017). *Türkçe Sözlükte Kıyafet Adları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Toparlı, R., Vural, H., ve Karaatlı, R. (2014). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2019). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkoğlu, K. D. (2019). *Kazakistan Türk Törenleri ve Kostümleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Türkoğlu, S. (2002). *Tarih Boyunca Anadolu'da Giyim Kuşam*. İstanbul: Atılım Basım Yayın.
- Uğurlu, S., ve Koca, S. K. (2011). Sakarya Örneğinden Hareketle Gelin Kıyafetinde Meydana Gelen Değişim. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1290-1300.
- Usmanova, S. (2011). Altay Dillerinde Üst Giysi Adları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 11(1), 15-23.
- Uygur, C. V. (2019). *Karakalpak Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Ünlü, S. (2012). *Harezmi Altınordu Türkçesi Sözlüğü*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Ünlü, S. (2012). *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Ünlü, S. (2013). *Çağatay Türkçesi Sözlüğü*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Üşenmez, D., Boltabayev, S., ve Tuğlacı, A. (2016). *Özbekçe Türkçe Sözlük*. İstanbul: Türk Dünyası Vakfı.
- Vural, T., Koç, F., ve Koca, E. (2007). Kültürlerarası Etkileşimde Giyim Kuşam. 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 793–808. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Weili, B. (2021). *Eski Uygurların Yerleşik Yaşam Kültürüyle İlgili Söz Varlığının Tarihî-Karşılaştırmalı İncelemesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
- Wilkens, J. (2021). *Eski Uygurcanın El Sözlüğü Eski Uygurca-Almanca-Türkçe*. Göttingen: Akademie der Wissenschaften zu Göttingen.
- Yeziyeva, M. (2016). *Kuzey Kafkasya Karaçay-Malkar Giyim Kuşam Tasarımları Belgeleme ve Yorumlar* (Sanatta Yeterlilik). Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Antalya.
- Yıldırım, T. (2002). *Hüseyin Baykara Divanı (Metin-İnceleme-Dizin)*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yoldaşseven, R. İ. (2010). *Kütahya İli Gediz İlçesi Folklorik Kadın Kıyafetleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yudahin, P. K. (2011). *Kırgız Sözlüğü*. (A. Taymas, Dzl.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yusupova, N. (2018). *Türkçe-Özbekçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yüce, N. (1993). *Mukaddimetü'l-Edeb: Hvarizm Türkçesi ile Tercümeli Şuşter Nüshası: Giriş, Dil Özellikleri, Metin, İndeks*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ezgioya MALKOÇ

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları

Yüksek Lisans : Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı /
Öğrenimi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları
Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce.

Bilimsel Faaliyetleri :

Çalıştığı Kurumlar : Ardahan Üniversitesi / Çağdaş Türk
Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü /
Araştırma Görevlisi 2018- Devam Ediyor.

E-Posta Adresi :

Tarih :